

ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಕಟಣೆ - ೧೭

ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ - ೧೬

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ

ರವೀಂದ್ರ ಕಥಾಮಂಜರಿ - ೧

ರವೀಂದ್ರ ಕಥಾಮಂಜರಿ - ೧

ಮೂಲ
ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ್

ಅನುವಾದ
ಅಹೋಬಿಲ ಶಂಕರ

ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೨

Ravindra Kathāmanjari (Part-1) – An Anthology of **Tagore's** Short Stories; Kannada translation by **Ahobala Shankara**; Editor-in-Chief: **Dr. Pradhan Gurudatta**; Published by **Registrar, Karnataka Anuvada Sahitya Academy**, Kannada Bhavana, J.C. Road, Bangalore - 560 002. 2007; Pp. xvi + 322; Price: Rs. 100/-

ಈ ಆವೃತ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳು : ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೫೫, ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ: ೧೯೭೫, ತೃತೀಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೯೮

ಮುದ್ರಣ : ೨೦೦೭

ಪುಟಗಳು : xvi+ ೩೨೨

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೦೦/-

ಪ್ರತಿಗಳು : ೩೦೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಪಿ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

ದೂ : ೨೨೧೦೭೭೭೦

ಸಹಕಾರ :

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ

ಬೆಂಗಳೂರು

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ : ಶ್ರೀಪಾದ್

ಮುದ್ರಕರು :

ಮೆ|| ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್

ನಂ. ೬೯, ಸುಭೇದಾರ್ ಭತ್ತಂ ರೋಡ್

ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦೦೨೦ ದೂ : ೨೫೫೪೨೭೨೪

ಹೆಚ್.ಡಿ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ
ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ವಿಧಾನಸಭೆ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧
ದಿನಾಂಕ : ೧೫/೦೩/೨೦೦೭

ಮುನ್ನುಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ ಘಟನೆಯ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ 'ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ಸಂಭ್ರಮಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವಣ ಪಾರಸ್ಪರಿಕ ಅವಿವಿಧ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ನಮ್ಮ ನಾಡು-ನುಡಿಗಳ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಇತರ ಭಾಷಾ-ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಜಾಗತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈ ಹೊತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ- ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುವುದೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿರಿಮೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಕನ್ನಡದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಹಿರಿಮೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

'ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ' ಸಂಭ್ರಮದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ನಾಡು ನುಡಿಗೇ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಹಿರಿಯ ಚೇತನಗಳು ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು 'ಸುವರ್ಣ ಅನುವಾದ ಮಾಲೆಯ' ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊರತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಜನತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

(ಹೆಚ್.ಡಿ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ)

ಹೆಚ್.ಎಸ್. ಮಹದೇವ ಪ್ರಸಾದ್
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಚಿವರು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ನಂ. ೩೩೦, ೩ನೇ ಮಹಡಿ,
ವಿಧಾನಸೌಧ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೧
ದಿನಾಂಕ : ೦೮-೦೨-೨೦೦೭

ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಅದ್ವಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಹಂಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ತರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಸುರ್ವ ಸಂಭ್ರಮದ ಉತ್ಸವವೂ ಕೂಡಿಬಂದಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ, ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರೂ ಇಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳ ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ, ನಾಟಕಗಳೂ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಕೃತಿಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದು, ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಅನುಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ದೊರೆಯಲಿವೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಧನೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವಂಥ ಸಾರ್ಥಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಈಗ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕಲೋಕದ ಸಹೃದಯಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಗತ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಸ್ವಾಗತ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೊದಗಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಹೆಚ್.ಎಸ್. ಮಹದೇವ ಪ್ರಸಾದ್

(ಹೆಚ್.ಎಸ್. ಮಹದೇವ ಪ್ರಸಾದ್)

ಕಛೇರಿ : ೨೨೨೨೨೨೨೨೨೨

೨೦೧೬೦೦೨

ಬಿ.ಎಂ. ವಿಠಲಮೂರ್ತಿ, ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವಾರ್ತಾ
ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಾರಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

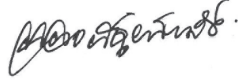
ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಸಚಿವಾಲಯ
ಕೊ.ನಂ.೨೨, ನೆಲಮಹಡಿ, ವಿಶಾಸನಾಧಿ
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೧

ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆ

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ 'ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾಭಾರತೀ' ಎಂಬ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಭಾಗವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ'ಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ (೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ) ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಂದಿದೆ. ಇಂಥ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಮೆರೆಯುವಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವೇ ಮೊದಲನೆಯ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ತದನಂತರದಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಪುನರ್-ರಚನೆಯ ಸುರ್ವೂ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭ ಕೂಡಿ ಬಂದದ್ದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಗಾಯೋಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸುರ್ವೂ ಮಹೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದ ಆಚರಣೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ಕರ್ಮಗಳ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಮೊದಲೇ ವಿಭಿನ್ನ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖಕರ ಹಲವಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಯಥಾವತ್ತಾದ, ಸಂಗ್ರಹದೊಪವಾದ, ಅಳವಡಿಕೆಯಂತಿರುವ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಅವರು ನಮಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಒಬ್ಬನೇ ಉಂಡ ಊಟ ಹಬ್ಬವಲ್ಲ; ಒಬ್ಬನೇ ಸವಿದ ರುಚಿ ರುಚಿಯಲ್ಲ' ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವಂತೆ, ಅವರು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಜನಪ್ರಿಯ, ಅಲಭ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು 'ಸುರ್ವೂ ಕರ್ನಾಟಕ' ಯೋಜನೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊರತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ, ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ ಇಂದು ತನ್ನ ಆಯಾಮವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವತ್ತ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಹರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಕಾಡೆಮಿ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಬಹುಮುಖೀ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು

ಮೆರೆದಿರುವ, ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕುಗೊಳಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆಯುವಂತಾಗುತ್ತಿರುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಬೆಂಬಲದ ಜೊತೆಗೆ, ಜನತೆಯ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿವೇಚನಾಶೀಲರೂ, ಸಹೃದಯರೂ ಆದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಇಂಥ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇತೋಪ್ಯತಿಯವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ ; ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆಗೆ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳ ಲೋಕವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾರೈಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

(ಐ.ಎಂ. ವಿಠಲಮೂರ್ತಿ)

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಹಿರಿಮೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ್ದಾಗಿದೆ. ಜನವರಿ ೬, ೨೦೦೬ರಂದು ಅಂದಿನ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸಿಂಗ್ ಅವರು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಾಜಿ ಕುಲಪತಿಗಳೂ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿದ ಭಾಷಾಂತರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರೂ ಆದ ಪ್ರೊ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ ಅವರೂ, ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪ್ರೊ. ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಅವರೂ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ದಿಕ್ಕು-ದೆಸೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಿತ್ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಂದರೆ ವಿದೇಶೀಯ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಪರಿಚಯವಾದರೂ ಇರುವ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯದ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಬಹುಮಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವ ಕೆಲವು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ, ಈ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಪರಸ್ಪರ ಕೊಳು-ಕೊಡೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹೆಚ್ಚು-ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಎರಡು ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ: (೧) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ; (೨) ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ-ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಲೇಖಕರ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತರುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ತನ್ನ ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ,

ವೃದ್ಧಕೀಯ, ಮಾನವಿಕ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತರುವ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಮುಂದಿವೆ. ಇತರ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ, ಅಂತೆಯೇ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವಿಭಾಗ, ಕೇಂದ್ರೀಯ ಹಿಂದೀ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಭಾಷಿಕ ಪದಾವಲೀ ಆಯೋಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನೂ ಅಕಾಡೆಮಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿ, ಅನುವಾದದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವ, ಸಮರ್ಥ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಅಕಾಡೆಮಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಕನ್ನಡ-ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ-ಹಿಂದೀ, ಯಂತ್ರಾನುವಾದ, ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುವಾದ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಶಿಬಿರಗಳನ್ನೂ, ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳ ಕಾರ್ಯಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಭಾಷಾಂತರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಆಲೋಚನೆಯೂ ಇದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸ್ಯಾಮ್ ಪಿಟ್ರೋಡಾ ಅವರು 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅನುವಾದ ಮಿಷನ್' (National Translation Mission) ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಚಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ವರೆಗೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಗತಿಯೂ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಉದ್ಯೋಗಸೃಷ್ಟಿಯ ಹುಡುಕುತರ ಯೋಜನೆಯೂ ಆಗಲಿದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾಗುವ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಂದಿ ಅನುವಾದಕರ ಪಡೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಇಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಹೊಣೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಹಾಗೂ ಹೊರಗಿನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಭಾಷಾಂತರ ವಿಭಾಗಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅವು ಕಾರ್ಯಶೀಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಶುಭಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಇದುವರೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಒಲವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ್ದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಭಾಷಾಂತರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ-ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ದ್ವಿಭಾಷಾ ಮತ್ತು ಬಹುಭಾಷಾ ನಿಘಂಟುಗಳನ್ನು ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳ ಮತ್ತು ಗಾದೆಗಳ ಕೋಶಗಳು, ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಮತ್ತು ಭಿನ್ನಾರ್ಥಕ ಕೋಶಗಳು ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯರಚನಾ ಕೈಪಿಡಿಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವುದು - ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಆದ್ಯತೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿವೆ. ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ

ಇತರ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದು, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕನಕದಾಸ ಮಿಷನ್‌ನಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊರತರುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅನೇಕ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುವುದು ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಾರಿ ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅಂಗವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ/ಅಲಭ್ಯ ಅನುವಾದಗಳ ಮರುಪ್ರಕಟಣೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ಮತ್ತಿತರ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಿರುವುದು ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಗೌರವದ, ಸಂತೋಷದ ಹಾಗೂ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಚಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಲ್ ಡ್ಯೂರಾಂಟ್ ಅವರ ಜಗತ್-ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಬೇರಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಇನ್ನೂ ಬೆಳಕು ಕಾಣದಿರುವ 'ದಿ ಸ್ಟೋರಿ ಆಫ್ ಸಿವಿಲಿಜೇಷನ್' ಸಂಪುಟಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ|| ಎಲ್.ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಅವರೂ, ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ೧೦ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಯಾದ ಸೋಮದೇವನ 'ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ'ದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಅನುವಾದಿಸಿ ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಪಿ.ಎಸ್.ರಾಮಾನುಜಮ್ ಅವರೂ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಹೃದಯಲೋಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಈ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಹೃದಯತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸಿಂಗ್ ಅವರಿಗೂ, ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿ, ಎಲ್ಲ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಡಿ.ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಅವರಿಗೂ, ಮಾನ್ಯ ಉಪಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್.ಯಡಿಯೂರಪ್ಪನವರಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಚಿವರಾದ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ಮಹದೇವ ಪ್ರಸಾದ್ ಅವರಿಗೂ ಅಕಾಡೆಮಿ ವಿಶೇಷ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಯಸುತ್ತದೆ. ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರ-ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ಗಣೇಶ್ ಅವರಿಗೂ, ಚೈತನ್ಯಶೀಲರೂ, ದೂರಗಾಮಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನುಳ್ಳವರೂ ಆದ ಇಂದಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಐ.ಎಂ.ವಿಠಲಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೂ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ

ಹಿಂದಿನ ಆಯುಕ್ತರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಆರ್.ನಿರಂಜನ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಫ್. ಯೋಗಪ್ಪನವರ್ ಅವರಿಗೂ, ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಕಾ.ತ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ ಅವರಿಗೂ ಅಕಾಡೆಮಿ ವಿಶೇಷ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಯಿತು.

ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಹಾಯ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಎಲ್ಲ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಖ್ಯಾತ ಪ್ರಕಾಶಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ಕೂಡಲಿ ಚಿದಂಬರ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ 'ಕಾವ್ಯಾಲಯ'ದ ಮೂಲಕ ಇವನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಪುತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಕೂಡಲಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರು ಇವುಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರತರಲು ಉದಾರ ಹೃದಯದಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಈ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬಂಗಾಳೀ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ್ ಅವರದು ಮಹತ್ವದ ಹೆಸರು (೧೮೬೧-೧೯೪೧). ಕವಿ, ದಾರ್ಶನಿಕ, ನಾಟಕಕಾರ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರ, ಪುಂಢಕಾರ, ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲದೆ ಕಥೆಗಾರರಾಗಿಯೂ ಅವರು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಹಿರಿಮೆ ಅನುವಾದಕರಾದ ಶ್ರೀ ಅಹೋಬಲ ಶಂಕರ ಅವರದು. ರವೀಂದ್ರನನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಜನಪ್ರಿಯರಾಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಕಾಣಿಕೆಯೂ ಅಪಾರ. ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಈ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಭಾಗ.

ಅನುವಾದ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕೆಲಸ-ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಪಿ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕರಡು ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನೆರವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರಚಂದ್ರ ಅವರಿಗೆ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ಮೆ|| ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್‌ನ್ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಲ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ

ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಪರಿವಿಡಿ

ಮುನ್ನುಡಿ	V
ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷೆ	vi
ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆ	vii
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	ix
ರವೀಂದ್ರ ಕಥಾಮಂಜರಿ - ೧	xvi
೧. ಸ್ನಾನಘಟ್ಟದ ಕಥೆ	೧
೨. ರಾಜಬೀದಿಯ ಕಥೆ	೧೩
೩. ವರದಕ್ಷಿಣೆ	೧೯
೪. ಪೋಸ್ಟೊವಾಸ್ಪರ್	೨೭
೫. ಯಜಮಾನಿ	೩೫
೬. ರಾಮ ಕಾನಾಯಿಯ ಅವಿವೇಕ	೩೮
೭. ಮಧ್ಯದ ಕಾಲುವೆ	೪೬
೮. ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ಕೀರ್ತಿ	೫೨
೯. ಚಿಕ್ಕಬಾಬುಗಳ ಪುನರವತಾರ	೬೧
೧೦. ಸಂಪತ್ತಿ ಸಮರ್ಪಣೆ	೭೧
೧೧. ದಾಲಿಯಾ	೮೧
೧೨. ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ	೯೨
೧೩. ಮುಕ್ತಿಯ ಉಪಾಯ	೧೦೧
೧೪. ತ್ಯಾಗ	೧೧೨
೧೫. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ	೧೨೧
೧೬. ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕಗ್ಗ	೧೨೯
೧೭. ಬದುಕಿರುವ ಪ್ರೇತ	೧೪೦
೧೮. ಸ್ವರ್ಣಮೃಗ	೧೫೬
೧೯. ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿ	೧೭೦
೨೦. ಸೋಲು, ಗೆಲುವು	೧೭೫
೨೧. ಕಾಬೂಲಿವಾಲ	೧೮೭
೨೨. ಮನೆಗೆ ಹೋದ	೧೯೮
೨೩. ಸುಭಾ	೨೦೬
೨೪. ಮಾಹಾಪಾಯಾ	೨೧೪
೨೫. ದಾನ ಪ್ರತಿದಾನ	೨೨೩

೨೬.	ಸಂಪಾದಕ	೨೩೨
೨೭.	ಮಧ್ಯವರ್ತಿನಿ	೨೩೮
೨೮.	ಅಸಂಭವದ ಕಥೆ	೨೪೪
೨೯.	ಶಾಸ್ತಿ	೨೬೪
೩೦.	ಒಂದು ಕ್ಷುದ್ರ ಪುರಾತನ ಕಥೆ	೨೭೭
೩೧.	ಸಮಾಪ್ತ	೨೮೦
೩೨.	ಸಮಸ್ಯಾಪೂರಣ	೩೦೬
೩೩.	ನೋಟೊ ಪುಸ್ತಕ	೩೧೪

ರವೀಂದ್ರ ಕಥಾಮಂಜರಿ - ೧

ಕರ್ನಾಟಕ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಕಟಣೆ - ೧೭

ಸಾಹಿತ್ಯಮಾಲೆ - ೧೬

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತ

ರವೀಂದ್ರ ಕಥಾಮಂಜರಿ - ೧

೧. ಸ್ನಾನಘಟ್ಟದ ಕಥೆ

ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕೆತ್ತಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹಿಂದಿನಕಾಲದ ಎಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಮೆಟ್ಟಲು ಮೆಟ್ಟಲುಗಳಲ್ಲೂ ಓದುಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಪುರಾತನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ, ಬನ್ನಿ, ನನ್ನ ಈ ಮೆಟ್ಟಲ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿ, ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೀರಿನ ಕಲ್ಲೋಲದ ಕಡೆ ಕಿವಿಯಾನಿಸಿಕೊಂಡಿರಿ. ಬಹು ದಿನಗಳ ಎಷ್ಟೋ ಮರೆತ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಬಹುದು.

ಒಂದು ದಿನದ ನೆನಪಂತೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದೂ ಇಂತಹುದೇ ಒಂದು ಹಗಲು. ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಾದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಜಮಾಸ. ಮುಂಜಾನೆಯ ಹೊತ್ತು ಅತಿ ವಧುರವಾದ ಹೊಸ ತಂಗಾಳಿ ಇನ್ನೂ ನಿರ್ದೋಷವಿರುವ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಾಣದ ಹುರುಪು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳು ಹಾಗೇ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಲುಗಾಡುತ್ತ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ.

ತುಂಬಿಬಂದಿರುವ ಗಂಗೆ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕೈನಾಲ್ಕು ಸೋಪಾನಗಳು ನೀರಿನ ಮೇಲುಗಡೆ ನಿಂತಿವೆ ನೆಲಕ್ಕೂ ಜಲಕ್ಕೂ ಎಡೆಬಿಡದ ಹೊಂದಿಕೆ ತೀರದ ಮಾವಿನತೋಪಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಚೊಂಡು ಹುಲ್ಲಿನ ಪೊದೆಯವರೆಗೂ ಗಂಗೆಯ ನೀರು ಪಸರಿಸಿದೆ. ನದಿಯ ಆ ಬದಿಯ ಕೊಂಕಿನ ಬಳಿ ಮೂರು ಹಳೆಯ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಗೂಡುಗಳು ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆ ನೀರಿನ ಮಧ್ಯೆ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿವೆ. ದಡದಮೇಲಿನ ಜಾಲಿಯ ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿರುವ ಬೆತ್ತರ ದೋಣಿಗಳು ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರವಾಹದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದೆದ್ದು ಘಟಕಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಹೊಸ ಪ್ರಾಣದ ಹಮ್ಮಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲೆಗಳು ಆಟವಾಡುತ್ತ ಬಂದು ದೋಣಿಗಳ ಎರಡು ಕಡೆಯೂ ಎಟು ಹೊಡೆದು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ತುಂಬಿದ ಗಂಗೆಯಮೇಲೆ ಶರದೃತುವಿನ ಎಳೆಯ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಡೆ ಹೊಸ ಹೊನ್ನಿನ ಬಣ್ಣ ಅರಳಿದ ಸಂಪ್ರದಯ ಬಣ್ಣವಿದೆ. ಬಿಸಿಲಿನ ಇಂತಹ ಸೊಗಸಾದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬೇರೆಲ್ಲೂ ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮರಳು ದಿಣ್ಣೆಯಮೇಲೂ ಚೊಂಡು ಹುಲ್ಲಿನ ಪೊದೆಯಮೇಲೂ ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿನೂ ಹೂವರಳಿಲ್ಲ. ಅರಳಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಈಗ

‘ರಾಮ್ ರಾಮ್’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ನಾವಿಕರು ದೋಣಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಪಟಪಟ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಆನಂದದಿಂದ ನೀಲಿಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಳಗೆ ಗಂಗೆಯಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟ ದೋಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪಟಗಳನ್ನು ಚೆದರಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೊರಟವೆ. ಅವುಗಳೂ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ ರಾಜಹಂಸಗಳಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನೀರಿನಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ತಮ್ಮ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿವೆ.

ಭಜ್ಜಾಪಾರ್ವ ಮಹಾಶಯರು ಆಹ್ಲಿಕು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುವಕ್ಕುಳ ನೀರಿಗಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇನು ಅಷ್ಟು ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಮಾತಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ್ದೆಂದು ನಿಮಗನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ, ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ಮಾತು. ನನ್ನ ದಿನಗಳಂತೂ ಗಂಗೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಈಜಿಕೊಂಡು ಈಜಿಕೊಂಡು ಹೊಸದಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ, ಬಹಳ ಕಾಲವಾದರೂ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಾಲ ನನಗೆ ಬಹಳ ದೀರ್ಘವೆಂದು ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹಗಲುಗಳ ಬೆಳಕು, ರಾತ್ರಿಗಳ ನೆರಳು ಪ್ರತಿದಿನ ಗಂಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಮುದುಕನಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಮಾತ್ರ ಮುದಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಚಿರಕಾಲವೂ ಹೊಸ ಹರೆಯದ್ದೇ.

ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ನೆನಪುಗಳ ಪಾಚಿ ಬೆಳೆದು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನೊಳಗಣ ಬೀವಕಿರಣ ಇನ್ನೂ ಜಗಜಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ನೀರಿನ ಮೇಲಿಂದ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗೊಂದು ಭಿನ್ನವಾದ ಪಾಚಿ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆಹಾಗೇ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪಾಚಿ ಶೇಖರಿಸಲು ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ.

ಹೊಳೆಯ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಎಟುಕಲಾರದ ಕಡೆ ನನ್ನ ಸೋಪಾನಗಳ ರಂಧ್ರರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಬಳ್ಳಿ, ಗಿಡ, ಪಾಚಿಗಳು ಬೆಳೆದಿವೆಯಲ್ಲ? ಅವೇ ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ, ಅವೇ ನನ್ನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವನ್ನು ಸ್ನೇಹಪಾಶದಿಂದ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ಚಿರದಿನವೂ ಹೂ ಹಸುರಿನಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿವೆ. ಗಂಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ನನ್ನಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಮೆಟ್ಟಲಾಗಿ ಸರಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನಾನೂ ಒಂದೊಂದು ಮೆಟ್ಟಲಾಗಿ ಹಳೆಯದಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.

ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಮನೆಯ ಅಜ್ಜಮ್ಮ ಈಗ ತಾನೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವರ ನಾಮ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಡುಗುತ್ತ ನಡುಗುತ್ತ ಜಪಮಾಲೆಯೇರಿಸಿಕೊಂಡು

ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಈಕೆಯ ಅಜ್ಜಿ, ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಇಷ್ಟುದ್ದ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದದ್ದು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವಳದೊಂದು ಆಟ, ನನಗಿನ್ನೂ ಚ್ಚಾಕುವಿದೆ. ದೊಡ್ಡ ಮುತ್ತಗದೆಲೆಯೊಂದನ್ನು ದೋಣಿಯಂತೆ ಮಾಡಿ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ತೇಲಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ದಕ್ಷಿಣ ಬಾಹುವಿನ ಕಡೆ ಹೊಳೆಯ ಸುಳಿಯೊಂದಿತ್ತು. ಆ ಎಲೆ ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹುಡುಗಿ ಕೊಡವನ್ನು ಮೆಟ್ಟು ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ನೋಡನೋಡುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಆ ಹುಡುಗಿ ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಒಂದು ಸಲ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಮಗಳನ್ನು ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನೀರಿಗೆ ಬಂದಳು; ಆ ಸಣ್ಣ ಮಗಳೂ ದೊಡ್ಡವಳಾದಳು. ಆಮೇಲೆ...ಅದಿರಲಿ, ಈ ಹುಡುಗಿ ನೀರೆಚಿ ತುಂಟಮಾಡಿದಾಗ ಅವಳ ತಾಯಿ ಮಗಳನ್ನು ಗದಿಸಿ “ಚಿಪ್ಪೆಮಾಡಬೇಡವೆ” ಎಂದಾಗ ಆಕೆ ಹಿಂದೆ ಆ ಮುತ್ತಗದೆಯ ದೋಣಿಯನ್ನು ತೇಲಿಬಿಟ್ಟು ಆಟವಾಡಿದ್ದು ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು “ಎಲಾ, ಇವಳೇಯೇ ಆ ಹುಡುಗಿ !” ಎಂದು ಕೌತುಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟು ಎಲ್ಲೋ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೇ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಸಂಗತಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಗತಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಸಂಗತಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ಆ ಮುತ್ತಗದೆಯ ದೋಣಿಯ ಸಂಗತಿಯಂತೆ ಪಕ್ಷುಗಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಡೆ ಈ ಕಡೆ ಗಾಳಿ ತಳೆದರೂ ಪುನಃ ನನ್ನ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತದೋ ಯಾವಾಗ ಮುಳುಗುತ್ತದೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ...ಎಲೆಯಂತೆಯೇ ಅತಿ ಸಣ್ಣದದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಬಾಡಿದ ಹೂಗಳು.

ಮಂದಿರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಆ ಗೋಸಾಯಿಗಳ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಬೇಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕಡೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡಪಾದರೀ ಮರವಿತ್ತು. ಅದು ತಳದಲ್ಲಿಯೇ ವಾರಕ್ಕೊಂದು ಸಲ ಸಂತೆ ಕೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಿನ್ನೂ ಗೋಸಾಯಿ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿರ ಕುಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿರುವ ಚಂಡೀ ಮಂಟಪದ ಬಳಿ ಹುಲ್ಲು ಚೋಪಡಿಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ಕ್ಷುಣ್ಣಿಸಿತ್ತು.

ಅಗೋ ಆ ಆಲದ ಮರ ಇಂದು ನನ್ನ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದೊಳಗೆಲ್ಲ ತೋಳು ಚಾಚಿ, ತನ್ನ ದೀರ್ಘವಾದ, ವಿಷುವಾದ, ಕ್ರೂರವಾದ ಬೆರಳುಗಳಂತಿರುವ ಬೇರುಗಳ ಮೂಲಕ ನನ್ನ ಮೂರಿನ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಪಾಪಾಣ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೋಪದ್ದು ಎಳೆಯ ಸೊಸಿ ಮಾತ್ರ ಆಗಿನ್ನೂ ಎಳೆಯ ಹಸುರೆಲೆಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿತ್ತು.

ಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಎಲೆಗಳ ನೆರಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದು ಆಟವಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಗಿಡದ ಪುಟ್ಟ ಬೇರುಗಳು ಮಗುವಿನ ಎಳೆಯ ಬೆರಳುಗಳಂತೆ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಬಳಿ ಕಚಗುಳಿಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರಾದರೂ ಅದರದೊಂದು ಚಿಗುರಲೆಯೊಂದನ್ನು ಕಿತ್ತರೆಂದರೆ ನನ್ನ ಎದೆ ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಲೂ ನನ್ನ ವಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೂ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ಮೇರುದಂಡ ಮುರಿದುಕೊಂಡ ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನಂತೆ ಬಾಗಿ, ಮುರಿದುಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬಾಡಿ ಸುಕ್ಕು ಸುಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಿರ ಕಡೆ ಬಿರುಕುಗಳು ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ನನ್ನ ಬಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಪ್ಪೆಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಶೀತಕಾಲದ ತಮ್ಮ ದೀರ್ಘ ನಿದ್ರೆಗೆ ಅಣಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಆಗ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕೇವಲ ನನ್ನ ಎಡಬಾಹುವಿನ ಹೊರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಎರಡೇ ಎರಡು ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಗೀಜುಗದ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮಂಜಾನೆಯ ವೇಳೆ ಅದು ಮೈಯೊದರಿಕೊಂಡು ಎಚ್ಚತ್ತು ಮೀನಿನ ಬಾಲದಂತಿರುವ ಅದರ ಜೋಡಿ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಬೇಗ ಬೇಗ ಕುಣಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಶಿಳ್ಳು ಹಾಕಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು....ಆಗ ನಮ್ಮ ಕುಸುಮ ಘಟ್ಟದ ಕಡೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ.

ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಹೆಸರು ? ಬೇರೆ ಹುಡುಗಿಯ ಅವಳನ್ನು 'ಕುಸುಮಾ ಕುಸುಮಾ' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ ? ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ನೆರಳು ಬಿದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ, ಆಹಾ, ಆ ನೆರಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೋ ಎಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸುಂದರ ಛಾಯೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಕಲ್ಲೆದೆಯೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆನಾದರೆ—? ಅವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಅಂತಹ ಮಧುರವಾದ ಭಾವನೆ ! ನನ್ನ ಕಲ್ಲಮೇಲೆ ಅವಳು ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗಲೆಲ್ಲ, ಅವಳ ಕಾಲುಂಗುರಗಳ ದನಿ ಕೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪಾಚಿ, ಗಿಡ, ಬಳಿಗಳೆಲ್ಲ ಪುಳಕಿತವಾಗಿ ಎದ್ದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಅಂತಹ ಮಾತುಗಾರ್ತಿಯಲ್ಲ ; ಚೇಷ್ಟೆ ತಮಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ; ಆದರೂ ಅವಳಿಗಿದ್ದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬೇರಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಅವಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಅವಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಸಂಗಾತಿಯರಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬಳು ಅವಳನ್ನು 'ಕುಸೀ' ಎಂದು ಕರೆಯುವಳು, ಬೇರೊಬ್ಬಳು 'ಖುಷೀ' ಎನ್ನುವಳು, ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು 'ರಾಕ್ಕುಸೀ' ಎಂದು ತಮಾಷೆ ಮಾಡುವಳು. ಅವಳ ತಾಯಿ ಅವಳನ್ನು 'ಕುಸುಮೀ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಕುಸುಮಳು ನೀರಿನಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕೂತಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ನೀರಿಗೂ ಅವಳ ಹೃದಯಕ್ಕೂ ಏನೋ ನಿಕಟ ಬಾಂಧವ್ಯವಿರಬೇಕು. ನೀರೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಕಾಣಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಸಂಗಾತಿಯರು, ಭುವನ, ಸ್ವರ್ಣ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂತು ಅಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಪ್ರೀತಿಯ “ಕುಸೀ, ಖುಷೀ, ರಾಕ್ಕುಸೀ” ಯನ್ನು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯೇ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಅಲ್ಲೋ ಅವಳಿಗಲ್ಲ ಹೊಸದು, ಹೊಸ ಜನ, ಹೊಸ ಮನೆ, ಸಂಸಾರ, ಹೊಸ ರಸ್ತೆ, ಘಟ್ಟ, ನೀರಿನೊಳಗಣ ತಾವರೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ದಿಣ್ಣೆಯೊಳಗೆ ಹೂಳಲು ಕೊಂಡುಹೋಗಿದ್ದರು.

ಕ್ರಮೇಣ ಕುಸುಮಳ ವಿಷಯ ಹೇಗೋ ಮರೆತುಹೋದಂತಾಯಿತು. ಒಂದು ವರುಷವಾಯಿತೇನೋ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣುವಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಕುಸುಮಳ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಕ್ಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಬಹು ದಿನದ ಪರಿಚಿತಿಯಿದ್ದ ಕಾಲ ಸಪ್ತಳವೊಂದು ಕೇಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ ನಾನು ! ಇದು ಕುಸುಮಳ ಹೆಜ್ಜೆಯೇ ಎಂದುಕೊಂಡೆ, ಹೌದು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲುಂಗುರದ ಗೀತರವವಲ್ಲಿ ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ಅದು ? ಅವಳ ಹೆಜ್ಜೆಯ ತಾಳದೊಂದಿಗೇ ಆ ಕಾಲುಂಗುರಗಳ ದನಿಯನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆಲ್ಲ ? ಇಂದು ಆ ಸಂಗೀತ ಅಕ್ಕಸ್ಮಾತ್ ಕೇಳದೆ ನಿಂತು ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆಯ ಜಲದ ಕಲ್ಲೋಲ ಕೂಡ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ಕೇಳಬಂತು. ಮಾವಿನ ತೋಪಿನ ಮಧ್ಯೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಝರ್ ಝರ್ ಎಂದು ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತ ಗಾಳಿ ಕೂಡ ‘ಹಾಹಾ’ ಎಂದು ಅಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೇಳಿಸಿತು.—ಕುಸುಮಳು ವಿಧವೆ ! ಅವಳ ಯಜಮಾನರು ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳು ಹೊರತು ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ವೈದ್ಯವ್ಯದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು, ಎಂಟುವರ್ಷದ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೇ ಹಣೆಯ ಕುಂಕುಮವಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮೈಮೇಲಿನ ಒಡಹಾಳನ್ನು ಕಳಚಿಹಾಕಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾಭಾವಕ್ಕೆ ಇದೇ ತನ್ನ ಗಂಗಾತುಟಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದಿದಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ಹಳೆಯ ಸಂಗಾತಿಯರೂ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಲ್ಲ ಈಗ. ಭುವನ, ಸ್ವರ್ಣ, ಅಮಲ, ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಶರದಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಬರುವ ಆಶ್ಚರ್ಯವು ಮಾಸಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೂ ಲಗ್ನವೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಕುಸುಮಳು ಈಗ ಏಕಾಂಗಿ.

ಅವಳು ತನ್ನ ಮಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಮೌನವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೆಟ್ಟಲಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದಾಗೆಲ್ಲ, ನದಿಯ ಅಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಅವಳನ್ನು “ಕುಸೀ, ಖುಷೀ, ರಾಕ್ಕುಸೀ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಳೆಗಾಲದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ ಹೇಗೆ ನೋಡ ನೋಡುತ್ತ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೋ ಕುಸುಮಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡ ನೋಡುತ್ತ ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರಾಯದಿಂದ, ಚಿಲುವಿನಿಂದ, ತುಂಬಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಅವಳ ಮಲಿನ ವಸ್ತ್ರ ಕರುಣಾ ಪೂರಿತ ಮುಖ, ಶಾಂತ ಸ್ಥನಾವ, ಇವು—ಅವಳ ಯೌವನದ ಮೇಲೆ ಚಿರದಿದ್ದ ಮಂಕು

ಮುಸುಗು-ಸಾಧಾರಣ ಜನಗಳ ಕಣ್ಣಿಂದ ಅವಳ ಪ್ರಾಯವನ್ನು, ಅವಳ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಂದವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು.

ಕುಸುಮ ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿದಾಳೆ ಅನ್ನುವುದು ಕೂಡ ಕೆಲವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗಂತೂ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಗೊತ್ತಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಅಂದು ಅರಿತಿದ್ದ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವಳನ್ನಾಗಿ ಎಂದೂ ಕಂಡದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಾಲುಂಗುರಗಳು ಮಾಯವಾಗಿದ್ದವು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವಳು ಓಡಾಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ವರುಷಗಳು ಹೇಗೋ ಕಳೆದುಹೋದವು. ಊರಿನ ಜನಗಳಾರಿಗೂ ಅರಿಯದಂತೆಯೇ ಕಳೆದುಹೋದವು.

ಇಂದು ನಿಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಆ ವರುಷವೂ ಭಾಧ್ರಪದಮಾಸದ ಕಡೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದಿನವೊಂದು ಬಂದಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮ ಮುತ್ತಜ್ಜಿಯರು ಅಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು ಇಂದಿನಂತೆಯೇ ಮಧುರ ಸೂರ್ಯನ ಮೊದಲ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡು ನಲಿದಿದ್ದರು.

ಆಗವರು ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಸುಗೆಳೆದುಕೊಂಡು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಕೊಡವಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳ ಮೇಲಿನ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕನ್ನು ಮತ್ತೂ ಬೆಳಗಿಸಲು ತೋಪಿನ ಮರಗಿಡಗಳ ಮಧ್ಯೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಗಳ ಜನನದ ಸಂಭವವೇ ಅವರುಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ನಿಮಗಿದೂ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ, ನಿಮ್ಮ ಆಕ್ಕಂದಿರು, ತಾಯಂದಿರು ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿನ ದಿನ ಎಷ್ಟು ನಿಜ, ಎಷ್ಟು ಜೀವಂತವೆಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತದೋ ಅಂದಿನ ದಿನವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸಕ್ಕವಾಗಿತ್ತು, ಜೀವಂತವಾಗಿತ್ತು ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಎಳೆಯ ಹೃದಯವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸುಖದಲ್ಲಿ, ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳು ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ತೂಗಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ ಇಂದಿನ ಈ ಶರತ್ಕಾಲದ ದಿನ,— ಅವರುಗಳಿರದ, ಅವರ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಸ್ಮೃತಿ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲದ, ಇಂದಿನ ಈ ಮಧುರ, ಆನಂದಮಯವಾದ ಬೆಳಗ್ಗೆಯ ಚಿತ್ರ, ಕನಸು, ಅವರುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಸುಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ಉತ್ತರದ ಶೀತಲಾಳಿ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬೀಸತೊಡಗಿದಾಗ, ಅರಳುತ್ತಿದ್ದ ಆಲದ ಹೂಗಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಒಂದು, ಅರ್ಧ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದವು. ನನ್ನ ಕಲ್ಲುಗಳಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂಜಿನ ಹನಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಬ್ಬ ಗೌರವರ್ಣದ ಸೌಮ್ಯಕಾಂತಿಯ ಮುಖವುಳ್ಳ ಎತ್ತರದ ಹೊಸ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬ ಬಂದು ನನ್ನೆದುರುಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆಗೋ, ಆ ಶಿವಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಹಾಕಿದ. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಊರಿಗೆಲ್ಲ

ಹರಡಿತು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕೊಡಗಳನ್ನಿಳಿಸಿ ಗುರು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲೆಂದು ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಗುಂಪು ಸೇರಿದರು.

ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಗುಂಪು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಮೊದಲ ಕಾರಣ, ಸಂನ್ಯಾಸಿ, ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಕಾಣದಂತಹ ರೂಪ. ಅಲ್ಲದೆ ಆತ ಯಾರನ್ನೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯದೆ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂಡ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರುಗಳ ತಾಯಂದಿರನ್ನು ಮನೆಯ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ಹೆಂಗಸರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಆತ ಎಲ್ಲರ ಬಳಿಯೂ ಗೌರವಾಸ್ವದನಾದ. ಗಂಡಸರೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರಲು ತೊಡಗಿದರು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಭಾಗವತ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಭಾವದ್ವೀಪ ಕೆಲವು ಸಲ ನಾನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಚರ್ಚೆ. ಅವನ ಬಳಿ ಕೆಲವರು ಉಪದೇಶ ಪಡೆಯಲು ಬರುವರು. ಇತರರು ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವರು. ಬೇರೆ ಜನ ಕಾಯಿಲೆ, ಕಸಾಲೆಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ತಿಳಿಯಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು “ಆಹಾ ! ಏನು ರೂಪವಂತನಮ್ಮ !” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಮಹಾದೇವನೇ ಮೈವೆತ್ತು ತಮ್ಮೂರಿನ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಬಂದು ಅಧಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವಂತೆ ಅವರಿಗನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ, ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಎದ್ದು ಶುಕ್ರಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಎದುರು ನಿಂತು ಗಂಗಾಜಲದಲ್ಲಿ ಧೀರ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನಗೆ ನೀರಿನ ಕಲ್ಲೊಲ ಶಬ್ದ ಕೇಳಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆತನ ಈ ಕಂಠಸ್ವರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ ಪ್ರತಿದಿನ ಗಂಗೆಯ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಆಕಾಶ ರಕ್ತವರ್ಣವಾಗುತ್ತ ಬರುವುದು, ಮೋಡಗಳ ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಿನ ಲೇಪ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕತ್ತಲು ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಮೊಗ್ಗಿನ ಹೊರ ಪದರದಂತೆ ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತ ಬರುವುದು. ಆಕಾಶ ಸರೋವರದ ಉಷಾ ಕುಸುಮದ ಅರಣಕಾಂತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದು. ಆಗ ನನಗೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು : ಈ ಮಹಾಪುರುಷ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಏನೋ ಮಹಾ ಮಂತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಕತ್ತಲ ಕುಹಕ ಒಡೆದು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರ ತಾರೆಗಳು ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವರು. ಸೂರ್ಯ ಪೂರ್ವಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುತ್ತ ಬರುವನು. ಜಗತ್ತಿನ ಚಿತ್ತಕೂರ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ...ಯಾರಿವನು ಮಾಯಾವಿ ? ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಹೋಮದ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ದೀರ್ಘ, ಶುಭ್ರ ಪುಣ್ಯಕಾಯವುಳ್ಳ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಜಟಾಜುಟಗಳಿಂದ ನೀರು ಸೋರುವುದು. ಆಗ ನೂತನ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಅವನ ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುವು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವು. ಚೈತ್ರಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಲದ ಮರದಡಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂತೆ ಕೂಡಿತು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೆಚ್ಚು ಗುಂಪು ಸೇರಿತು. ಕುಸುಮಳ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯ ಊರಿನಿಂದಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಮುಂಜಾನೆಯೆದ್ದು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ನನ್ನ ಸೋಪಾನದ ಮೇಲೆ ಜಪಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಮೈಮುಟ್ಟಿ “ಅಗೋ ನೋಡೇ, ಅವನು ನಮ್ಮ ಕುಸುಮಳ ಗಂಡನ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆನೆ ?” ಎಂದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಎರಡು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಮುಸುಕನ್ನು ಓಸರಿಸಿ ನೋಡಿ “ಹೌದು ಕಣೆ, ಅವನ ಹಾಗೇ ಇದ್ದಾನೆ....ಖಂಡಿತ ಅವನೇ....ನಮ್ಮ ಚುಟರ್ಬಿ ಮನೆಯವರ ಕಿರಿಯ ಮಗ....” ಎಂದಳು. ಬೇರೊಬ್ಬಳು ಮುಸುಕನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದು ನೋಡಿ “ಆಹಾ....ಅದೇ ಹಣೆ....ಅದೇ ಮೂಗು....ಆ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಅವನವೇ....!” ಎಂದು ಅಚ್ಚುಪಟ್ಟಳು.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು “ಅಯ್ಯೋ, ಅದೃಷ್ಟವೇ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಬಂದಾನಮ್ಮ ಅವನು ? ಯಾವತ್ತೋ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಕುಸುಮಳಿಗೆ ಅಂಥ ಭಾಗ್ಯವೂ ಉಂಟೆ ?” ಎಂದಳು.

ಆಗ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬಳು “ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟುದ್ದ ದಾಡಿಯೆಲ್ಲಿತ್ತು ?” ಎಂದಳು.

ಮಗುದೊಬ್ಬಳು “ಅವನಿಷ್ಟು ತೆಳ್ಳಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು “ಹೌದು, ಇಷ್ಟು ಉದ್ದ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಹೀಗೆಯೇ ಈ ಮಾತು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅಲ್ಲೇ ಉಡುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಗ್ರಾಮದ ಜನರೆಲ್ಲ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರು. ಕುಸುಮಳು ಮಾತ್ರ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂದಣಿಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಕುಸುಮಳು ನನ್ನ ಬಳಿ ಸುಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಂಜೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದ್ರ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದಿರಬೇಕು ಅವಳಿಗೆ. ಆಗ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವದಂದುಬಿಗಳು ‘ಜೀ’ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮಂದಿರದ ಜಾಗಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಈಗ ತಾನೇ ನಿಂತಿದೆ. ಅದರ ಕಡೆಯ ಶಬ್ದತರಂಗ ಕ್ಷೀಣತರವಾಗಿ ಆಚಿವಡದ ನೆರಳು ತುಂಬಿದ ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯೆಯ ಮಜ್ಜಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ. ತುಂಬು ಬೆಳುದಿಂಗಳು. ಹೊಳೆಯ ನೀರು ಫಳಫಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನೆರಳು ಪಸರಿಸಿ ಕುಸುಮ ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ. ಗಾಳಿಯೇನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಮರಗಿಡಗಳು ಮೌನ. ಕುಸುಮಳ ಎದುರುಗಡೆ ಗಂಗೆಯ ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಿಯಾಗಿ ಹರಡಿರುವ ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕು. ಕುಸುಮಳ ಹಿಂದೆ, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ,

ಪೊದೆ ಬಳ್ಳಿ ಮರಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ, ಮಂದಿರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ, ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ, ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ, ತಾಳವನದಲ್ಲಿ, ಕತ್ತಲು ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಮುಖ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದೆ. ಜಾಲಿಯ ಮರದ ರೆಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾವಲಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮಂದಿರದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಗೂಬೆ ಅಳುತ್ತಿದೆ. ದೂರದ ಮನೆಗಳ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ನಾಯಿ ನರಿಗಳ ಚೀತ್ಕಾರ ಕೇಳಬಂತು. ಕ್ರಮೇಣ ನಿಂತೂ ಹೋಯಿತು.

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಂದಿರದೊಳಗಡೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಒಂದೆರಡು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು ಒಬ್ಬಳೇ ಕೂತಿರುವ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಲೇ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಳೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮುಖವೆತ್ತಿ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳು.

ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ಜಾರಿಬಿತ್ತು. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಅರಳಿರುವ ಹೂಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ, ಮೇಲೆತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಅವರಿಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರ ನೋಡಿದರು. ಆಗಲೇ ಪರಿಚಯವಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿದ್ದಂತೆ ತೋಚಿತು.

ಮೇಲುಗಡೆಯಿಂದ ಗೂಬೆ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಆ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬೆಚ್ಚಿ ಎಚ್ಚತ್ತು ಕುಸುಮಳು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಸುಗೆಳೆದುಕೊಂಡು ಎದ್ದಳು. ಹೋಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆರಗಿ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದಳು. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವಳನ್ನು “ನನ್ನ ಹೆಸರೇನು ?” ಎಂದ.

“ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕುಸುಮ.”

ಆ ರಾತ್ರಿ ಬೇರೆ ಏನೂ ಮಾತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕುಸುಮಳ ಮನೆ ಹತ್ತಿರವೇ. ಅವಳೆದ್ದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದ. ಕ್ರಮೇಣ ಚಂದ್ರ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಹಿಂದುಗಡೆಯ ನೆರಳು ಎದುರುಗಡೆ ಬಂದುಬಿತ್ತು. ಆಗವನು ಎದ್ದು ಮಂದಿರದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದ.

ಅದರ ಮರುದಿನದಿಂದ ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ : ಕುಸುಮಳು ಪ್ರತಿದಿನ ಬಂದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಪಾದ ಧೂಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಅವಳೊಂದು ಕಡೆ ನಿಂತು ಕೇಳುವಳು. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಸುಮಳನ್ನು ಕರೆದು ಅವಳಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡುವನು. ಅವಳಿಗೆಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ತಿಳಿಯದು ; ಆದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನದಿಂದ ಕೂತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಉಪದೇಶ ಕೊಟ್ಟಂತೆಯೇ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಳು, ಪ್ರತಿದಿನ ಮಂದಿರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ದೇವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನ

ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೂಜೆಗೆ ಹೂ ತರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಂಗಾಜಲದಿಂದ ಮಂದಿರವನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಅವಳು ನನ್ನ ಸೋಪಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ಮಂಜಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಎದೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಯಾವುದನ್ನೆಂದೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಕೇಳದೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ಪ್ರಾಂತ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಮಲ್ಲಾನವಾದ ತೆರೆ ಚದರಿಹೋಯಿತು. ಭಕ್ತಿಭರದಿಂದವಳು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಕಾಲಿಗೆರಗಿದಾಗ ದೇವರ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿತವಾದ ಮಂಜಿನಲ್ಲಿ ತೋಳಿದ ಶುಭ್ರಪೂಜಾ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಳು. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಭುಲ್ಲತೆಯೊಂದು ಅವಳ ಶರೀರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

* * *

ಶೀತಕಾಲದ ಅವಸಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚಳಿಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಒಂದು ದಿನ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಯಿಂದ ವಸಂತದ ಸುಳಿಗಾಳಿಯೂ ಬೀಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಿಮದ ಭಾರ ಇಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಅನಂತರ ಗ್ರಾಮದ ಮಧ್ಯೆ ಕೊಳಲ ದನಿ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಡು ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಬೆತ್ತರು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ದೋಣಿಗಳನ್ನು ಲಂಗುರುಕಟ್ಟಿ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಶ್ಯಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಲು ತೊಡಗುವರು. ರೆಂಬೆಗಳಿಂದ ರೆಂಬೆಗಳಿಗೆ ಹಾರುತ್ತ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಪರಮಸಂತೋಷದಿಂದ ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವು. ಅಂತಹ ಸುಖವಯವಾದ ಕಾಲವದು.

ವಸಂತದ ತಂಗಾಳಿ ತಾಕಿ ನನ್ನ ಕಲ್ಲೆದೆಯ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೌವನದ ಸಂಚಾರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣದೊಳಗಣ ಆ ನವಯೌವನದ ಉಚ್ಚಾಸ್ವದ ಆರ್ಕುಷಣದಿಂದಲೋ ಏನೋ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಲತಾ ಗುಲ್ಮಾದಿಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಹೂತು ಮೆರೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುಸುಮ ಯಾಕೋ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಅವಳು ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಘಟ್ಟಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಬಳಿ ಅವಳು ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಏನಾಯಿತೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಕೆಲವು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಂಜೆ ನನ್ನ ಸೋಪಾನಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಸುಮಳು ಬಂದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಕಂಡಳು. ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು “ಸ್ವಾಮೀ, ನನಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದಿರೇ ?” ಎಂದಳು.

“ಹೌದು, ನೀನೇಕೆ ಈಚೆಗೆ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೇಕೆ ದೇವರ ಸೇವೆಯ ಮೇಲೆ ಉದಾಸೀನ ಹುಟ್ಟಿತು ?”

ಕುಸುಮಳು ಮೌನ.

“ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನಿದೆಯೋ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳು.”

ಕುಸುಮ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಖವನ್ನೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು “ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಪಾಪಿಷ್ಠ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಉದಾಸೀನ” ಎಂದಳು.

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಕುಸುಮಾ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನೋ ಅಶಾಂತಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ” ಎಂದ.

ಕುಸುಮ ಬೆಚ್ಚಿದಳು. ಈತನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿದೆಯೋ ! ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತೊಂದು ನೀರು ತುಂಬಿದುವು. ಅವಳಲ್ಲೇ ಕೂತುಬಿಟ್ಟಳು. ಮುಖವನ್ನು ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸೋಪಾನದ ಮೇಲೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಪಾದಗಳ ಬಳಿ ಕೂತು ಅಳತೊಡಗಿದಳು.

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸರಿದು “ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನಾಗುತ್ತೋ ಎಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳು ನನಗೆ. ನಿನಗೆ ಶಾಂತಿಯ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ.

ಕುಸುಮ ಗಂಭೀರಭಕ್ತಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವಳು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಾತು ಹೊರಗೆ ಬರಲಾರದೆ ನಿಂತುಹೋಗುವುದು. “ನೀವು ಕೇಳುವಿರಾದರೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತೆ... ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ದೇವರಂತೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆ ಆನಂದದಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಹೃದಯ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ. ಅವರು ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಒಡೆಯನಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರು. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಬಕುಳ ವನದಲ್ಲಿ ಕೂತು ನನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಆತ ಪ್ರೇಮಾಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು.

“ಈ ನಡವಳಿಕೆ ಆಗ ನನಗೆ ಅಸಂಭವವೆಂದೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದೂ ಅನ್ನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಪ್ನ ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ಆದರೂ ಸ್ವಪ್ನದ ಅಮಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮರುದಿನ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಹಿಂದಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸ್ವಪ್ನದ ಚಿತ್ರ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಭಯದಿಂದ ದೂರ ಓಡಿದೆ. ಆದರೂ ಆ ಚಿತ್ರ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಬಂತು. ಆ ಅವಧಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಅಶಾಂತಿ ದೂರವಾಗದೆ ಹೋಯಿತು. ನನಗೆಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಕತ್ತಲಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.”

ಕುಸುಮಳು ಕಣ್ಣೀರೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇಷ್ಟು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನಗನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. —ಸಂನ್ಯಾಸಿ ತನ್ನ ಎಡಗಾಲಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಕಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಅಡಮಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ

ಕುಸುಮಳು ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದೊಡನೆ “ಯಾರನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆಯೋ ಅವನಾರೆಂದು ಹೇಳು” ಎಂದ.

ಕುಸುಮ ಕೈಮುಗಿದು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ “ಅದು ನನ್ನಿಂದ ಆಗದು” ಎಂದಳು.

“ನಿನ್ನ ಮಂಗಳಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವನಾರು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಹೇಳು.”

ಕುಸುಮ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನೆರಡು ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಗಳನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಅವನಿಗೆ ನಮಿಸಿ “ಹೇಳಲೇಬೇಕೆ ?” ಎಂದಳು.

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ದೃಢವಾಗಿ “ಹೂಂ...ಹೇಳಲೇಬೇಕು.” ಎಂದ.

“ಸ್ವಾಮಿ, ಪ್ರಭುವೇ,—ಆತ ನೀವೇ !” ಅವಳ ಮಾತು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ಹಾಗೇ ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಕಠಿಣವಾದ ಕಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ.

ಮೂರ್ಛೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು ಕುಸುಮ ಎದ್ದು ಕೂತಾಗ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದ. “ನೀನು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆಲ್ಲ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಉಪದೇಶ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಡಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ನಾನಿಂದೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ ಇನ್ನೆಂದೂ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು. ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮರೆತುಹೋಗಬೇಕು. ಹೇಳು ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ನಡಸುವೆಯಾ ?”

ಕುಸುಮ ಎದ್ದುನಿಂತು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ, “ಸ್ವಾಮೀ, ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಸಂನ್ಯಾಸಿ “ಸರಿ, ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ. ಕುಸುಮ ಬೇರೇನೂ ಹೇಳದೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದಳು. ಅವನ ಪಾದ ಧೂಳಿಯನ್ನು ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಕುಸುಮ “ಆತ ಆದೇಶಮಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ—ಆತನನ್ನು ನಾನು ಮರೆತು ಬಿಡಬೇಕು,” ಎಂದುಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಜೀವಮಾನವನ್ನು ಇದೇ ನೀರಿನ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಸಂಕಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೇ ನೀರು ಕೈಚಾಚಿ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಂತ್ಯೆಸದೆಹೋದರೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ? ಚಂದ್ರ ಮುಳುಗಿದ. ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ಕವಿಯಿತು. ನೀರಿನ ಶಬ್ದ ಕೇಳಬಂತು. ಬೇರೇನೂ

ತಿಳಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಬುಸೆಂದು ಬೀಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಾಣಿಸದಿರಲೆಂದು ಅದು ಹಾಗೇ ಬೀಸಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಆರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ನನ್ನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಇಂದು ತನ್ನ ಆಟ ಮುಗಿಸಿ ನನ್ನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಸರಿದುಹೋದಳೋ, ನನಗೆ ಅರಿವಾಗಲಿಲ್ಲ.

೨. ರಾಜಬೀದಿಯ ಕಥೆ

ನಾನೊಂದು ರಾಜಬೀದಿ. ಹಿಂದೆ ಅಹಲೈ ಋಷಿಶಾಪದಿಂದ ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದೆಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನಾನೂ ಯಾರ ಶಾಪದಿಂದಲೋ ಶಾಶ್ವತ ನಿರ್ದಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಚ್ಚಾವಿನಂತೆ ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವತಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿಂದ, ಸಾಲು ಮರಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಯಲಿನ ಬಸಿರಿನ ಮೂಲಕ, ದೇಶ ದೇಶಾಂತರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಜಡನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆ. ಅಸಾಧ್ಯ ಧೈರ್ಯ ವಹಿಸಿ, ಅಪರಿಮಿತ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿ, ಶಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯ ಸುಸಮಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಚಿರಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸ್ಥಿರನಾಗಿ, ಅವಿಚಲನಾಗಿ, ಸದಾ ಒಂದೇ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನನಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲ.

ನನ್ನ ಈ ಕಠಿಣವಾದ ಒಣ ಹಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಸಿಯಾದ ಹಸುರು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಬಿಡುವಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ನನ್ನ ತಲೆಯ ಬಳಿ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಅತಿ ಕ್ಷುದ್ರವಾದೊಂದು ನೀಲವರ್ಣದ ಕಾಡು ಹೂವಿನ ಗಿಡವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಕೂಡ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲ.

ಮಾತಾಡಲು ಬಾರದು. ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮೂಕನಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಒಂದೇ ಸಮ ಹೆಚ್ಚೆಯ ಶಬ್ದ ಕೇವಲ ಕಾಲು ಸಪ್ಪುಳ. ನನ್ನ ಈ ಗಂಭೀರ ಜಡನಿದ್ದೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಲಕ್ಷಲಕ್ಷ ಕಾಲು ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಶಬ್ದ ಅಹರ್ನಿಶಿ ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಾನು ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೃದಯವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ: ಊಹಿಸಬಲ್ಲೆ ಯಾರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಯಾರು ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಹೊರಟಿದಾರೆ, ಯಾರು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲು ಹೊರಟಿದಾರೆ, ಯಾರು ಉತ್ಸುಕೆ ಹೊರಟಿದಾರೆ, ಯಾರು ಸ್ಮಶಾನದ ಕಡೆ !....

ಯಾರ ಸುಖ ನೆಮ್ಮದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಸಾರವಿದೆ, ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ನೆರಳಿದೆ, ಅಂಥವರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಸುಖದ ಚಿತ್ತದ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರತಿ ಕಾಲ್ನಡಿಗಿಗೂ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಆಸೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು

ಅಡಿಯಿಟ್ಟ ಕಡೆಯೆಲ್ಲಾ ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಬಳ್ಳಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೂ ಬಿಡುತ್ತವೆನೋ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾರಿಗೆ ಮನೆ ಮಠಗಳಿಲ್ಲ, ಆಶ್ರಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಅವರ ಪದಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಆಸೆಯ ತಾಳವೇ ಇಲ್ಲ, ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಲವಿಲ್ಲ, ಎಡವಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅಡಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ 'ನಾವೇಕೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಏಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು?' ಅವರ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮೊದಲೇ ಒಣಗಿರುವ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತೂ ಒಣಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಕಥೆಯನ್ನೂ ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾನು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನಗಳ ಎಷ್ಟು ಮಾತು, ಎಷ್ಟು ನಗು, ಎಷ್ಟು ಹಾಡು ಕೇಳುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತುಣುಕು ತುಣುಕು. ಇನ್ನೂ ಕೇಳೋಣವೆಂದು ಕಿವಿಯಾನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅವರಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ; ಬೇರೊಬ್ಬರು, ಬೇರೆ ಮಾತುಕಥೆ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಎಷ್ಟು ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಮಾತುಗಳೋ, ಮುರುಕು ಹಾಡುಗಳೋ, ನನ್ನ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಿಗೆ ಮಣ್ಣಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ನನ್ನ ಧೂಳಿನೊಂದಿಗೆ ಮೇಲೆದ್ದು ಹಾರಾಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ ?

ಇಗೋ, ಇದು ಕೇಳಿ—“ನುಡಿಯಲೆಳಸಿ ನುಡಿಯಲೆಳಸಿ, ನುಡಿಯಲಾರನಾ—”

ಆಹಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಿರಯ್ಯಾ, ಆ ಹಾಡು ಮುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರಯ್ಯಾ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳೋಣ. ಅವರು ನಿಲ್ಲಬೇಕಲ್ಲ! ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾಡಿಕೊಂಡೇ, ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಹಾಡು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕೇಳಲಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಒಂದು ಪದ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ—ಅವರು ಯಾರು, ಈಗ ಹೋದವರು ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಯಾವುದನ್ನು ನುಡಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾರೋ ಅದನ್ನು ನುಡಿಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುವರೇನೋ, ಈ ಸಲ ಮತ್ತೆ ಆಕೆಯನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಆಕೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ ಇವರ ಕಡೆ ನೋಡುವಳು. ಆಗ ಮತ್ತೆ 'ನುಡಿಯಲೆಳಸಿ, ನುಡಿಯಲೆಳಸಿ....' ನುಡಿಯಲಾರದಂತಾಗಲಿ. ಆಗ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಮತ್ತೆ 'ನುಡಿಯಲೆಳಸಿ, ನುಡಿಯಲೆಳಸಿ—ನುಡಿಯಲಾರನಾ—' ಎಂದು ಹಾಡುವರು.

ಸಮಾಪ್ತಿ, ಸ್ಥಾಯಿತ್ವವೆನ್ನುವುವು ಎಲ್ಲೋ ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು ಮುದ್ರೆಯನ್ನೂ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಡಬಿಡದೆ ಮುದ್ರೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಹೆಚ್ಚಿ ಬಂದು ಇತರ ಹೆಚ್ಚಿಗಳ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೊರಟುಹೋಗುವ ಹೆಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬೇರೇನೂ

ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ತಲೆಯ ಭಾರದಿಂದೇನಾದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಸಾವಿರಾರು ಪಾದಗಳ ಕೆಳಗೆ ಎಡಬಿಡದೆ ಹೊಸಕಲ್ಪಟ್ಟು ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಇದು ಕೂಡ ಸಂಭವವುಂಟು,—ಆಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಏನೆಂದರೆ—ಯಾರೋ ಮಹಾತ್ಮನ ಪುಣ್ಯದ ಹೊರೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಅವರವಾದ ಬೀಜವೊಂದು ಬಿದ್ದು, ಅಲ್ಲೇ ಬೇರುಬಿಟ್ಟು, ಸಸಿಯಾಗಿ, ಗಿಡವಾಗಿ, ಮರವಾಗಿ, ನನ್ನ ಇಕ್ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತು ಮೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಹೋಗಿ ಬರುವ ದಾರಿಹೋಕರಿಗೆ ತಂಪಾದ ನೆರಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಯಾರದೂ ಗುರಿಯಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಾಯ, ಸಾಧನೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನೆಗೆ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವವನು. ನನಗೆ ಪ್ರತಿಗಳಿಗೆಯೂ ಗೋಳೇನೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಕಾಲುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ—ಯಾರೂ ಕ್ಷೌಕಾಲವಾದರೂ ನನ್ನ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲಲು ಆಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ!—ಎಂಬುದೇ. ಕೆಲವರ ಮನೆಗಳಂತೂ ಅತಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಆಗ ಅವರ ಶಾಪಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಗುರಿ ! ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸಹನೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲವರೆಗೂ ತಲಪಿಸಿ ಬಂದರೂ ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಅವರಿಗೇನಾದರೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿದೆಯೆ ? ಛಿ !

ಮನೆಗೆ ತಲಪಿದೊಡನೆ ಅವರಿಗೇನು ಆರಾಮ, ಏನು ಋಷಿ-ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳ ನಗು ಮುಖಗಳು ! ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯಾಣದ ಭಾರ, ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಆದ ಶ್ರಮ. ಕಡೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುವುದು ! ಇದಿಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ. ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಬರುವ ಆ ನಗು ಕೋಲಾಹಲಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಕೊಂಡು, ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಬಂದು ನನ್ನ ಬಳಿ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಿ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಮಾಯವಾಗುವವು. ನಾನೇನು ಅಷ್ಟು ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಯೆ ? ಆ ಮನೆಯ ಆನಂದದ ಒಂದಿಷ್ಟು ತುಣುಕು ಕೂಡ ಅನುಭವಿಸುವಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೆ ನನಗೆ ?

ಹೂಂ...ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಅದೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರೆ. ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು, ಹುಡುಗರು, ಹುಡುಗಿಯರೂ—ನಗುನಗುತ್ತ ಕೋಲಾಹಲ ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ಆಟವಾಡುತ್ತಾರೆ, ಒಂದೊಂದುಸಲ. ಅವರ ಮನೆಗಳ ಆನಂದವನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಬೀದಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ತಂದೆಯವರ ಆಶೀರ್ವಾದ, ತಾಯಿಯರ ಸ್ನೇಹಗಳು, ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ, ಬೀದಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದರೂ ಅಲ್ಲೊಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಮಣ್ಣನ್ನು ಅವರು ಕುಪ್ಪೆಮಾಡಿ,

ಗೋಪುರ ಕ್ಷಿಪ್ರ ತಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ಕೋಮಲ ಕೈಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ವೃದ್ಧವಾಗಿ ತ್ವರಿತ ಪರಮ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿಸಿಹೋಗುವರು. ನಿರ್ಮಲವಾದ ಹೃದಯದಿಂದ ಕೂತು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುವರು. ಆದರೇನು ! ಪಾಪ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೂಡ ಅದು ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರದಲ್ಲ !

ಅವರ ಪುಟ್ಟ ವಾದಗಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಡೆದುಹೋಗುವಾಗ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನೇ, ಎಷ್ಟು ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದೇನಪ್ಪ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮೈ ಇಷ್ಟು ಒರಟು, ಇಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿ ಈ ಎಳೆಯ, ಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನೋವಾಗುತ್ತದೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೂದಳಗಳಷ್ಟು ಕೋಮಲವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಕೆಯಾಗುವುದು. ವಿದ್ಯಾಪತಿಯ ರಾಧಿಕಾ ಹೇಳಿದಂತೆ

“ಜಾಂಹಾ ಜಾಂಹಾ ಅರುಣ—ಚರಣ ಚಲೀ ಜಾತಾ,

ತಾಂಹಾ ತಾಂಹಾ ಧರಣೀ ಹೋಯಿ ಏ ಮಧುಗಾತಾ!”

ಅರುಣ—ಚರಣಗಳು ಇಷ್ಟು ಒರಟಾದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಕೆ ಓಡಾಡಬೇಕು ? ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಓಡಾಡದೆಹೋದರೆ ಎಲ್ಲೂ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಹಸುರು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತಾರಲ್ಲ ? ಅವರು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿದೆ. ಅವರು ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ನಿತ್ಯವೂ ಕಾದಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸದಾ ಅವರ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದುವು—ಇಂತಹುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕೋಮಲವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಬಹುದೂರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೆಜ್ಜೆಗಳಿರತು ಝನ್ ಝನ್ನೆಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳ ತುಟಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನನಗೆ, ಇವು ಮಾತನಾಡುವ ತುಟಿಗಳಲ್ಲವೇನೋ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಂಜೆಯ ಆಕಾಶದಂತೆ ಅತಿ ಮೃದುವಾದಲ್ಲಿ ಅಗೋ, ಅಲ್ಲಿ ಅರಳಿಹಿಡಿಯಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದರ ಬಲಗಡೆ ನನ್ನದೊಂದು ಶಾಖೆ ಗ್ರಾಮದ ಕಡೆ ಹೊರಟಿದೆಯಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಆ ಹುಡುಗಿ ಬೇಸತ್ತ ಮೈಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವನೋ, ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು, ಬಹಳ ಯಾವ ಕಡೆಯೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೂ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದುಸಲ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿನ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಸೇರಿ ಪೂರಬೀರಾಗದ ಹಾಡನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಹೊರಟುಹೋದ ತಕ್ಷಣ ಆ ಹುಡುಗಿ

ಯಾವ ದಾರಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರೋ ಆ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು, ಅತಿ ಬೇಸರದ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾರದಿಂದ ಅತಿ ಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹುಡುಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಂಜೆಯ ಕತ್ತಲಿನ ಹಿಮಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮೈಯೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಗೋಧೂಳಿಯ ಕಾಗೆಗಳ ಕೂಗು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಂದಿ ದಾರಿಹೋಕರಾದೂ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮೆಳೆಗಳು ಝರ್ ಝರ್ ಎಂದು ಆಗಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಹೀಗೇ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳೋ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅವಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದ ಕಡೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ, ನಿಬಿಡವಾದ ಮಾವಿನ ಮರಗಳು ಹೂತು, ಅವುಗಳ ಹೂಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಉದರಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ—ಆಗ, ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಬರುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲ—ಅವನು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ಆ ಹುಡುಗಿ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಕಾದು ಆಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಹಣ್ಣು ಎಲೆಗಳು ಉದರಿ ಬೀಳುವಂತೆ, ಒಂದೆರಡು ಕಣ್ಣೀರಿನ ಹನಿಗಳು ನನ್ನ ನೀರಸವಾದ, ಸುಟ್ಟ ಮಣ್ಣಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮತ್ತೆ ಅದರ ಮರುದಿನವೂ, ಸಂಜೆ, ಆ ಹುಡುಗಿ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ, ಅದೇ ಮರದಡಿಯಲ್ಲೇ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಅವತ್ತು ಕೂಡ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಅವಳು ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರಹೋಗಿ,—ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ,—ನನ್ನಮೇಲೆ, ಮಣ್ಣಿನಮೇಲೆ, ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದು, ಎರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಎದೆ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಅಳತೊಡಗಿದಳು.

“ಯಾರಮ್ಮ, ಮಗು ? ಇಂದು, ಇಂತಹ ನಿರ್ಜನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಈ ಬರಟು ವಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಆಶ್ರಮ ಪಡೆಯುವಂಥವರುಂಟೆ ? ನೀನು ಯಾರ ಬಳಿಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದೆಯೋ ಆತ ನನಗಿಂತಲೂ ಕಠಿಣನೇ ? ನೀನು ಕರೆದರೂ ಕೂಡ ಉತ್ತರ ಕೊಡದಿರುವ ಆ ಮನುಷ್ಯ ನನಗಿಂತಲೂ ಮೂಕನೇ ? ನೀನು ಯಾರ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ ಅವನು ನನಗಿಂತಲೂ ಕುರುಡನೇ ?”

ಹುಡುಗಿ ಎದ್ದುನಿಂತಳು. ಕಣ್ಣೀರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಬೀದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹತ್ತಿರದ ವನದ ಮಧ್ಯೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಅವಳು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಬಹುಶಃ ಅವಳು ಈಗಲೂ ಪ್ರತಿದಿನ ಶಾಂತಮುಖದಿಂದ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೇನೋ. ಬಹುಶಃ ಅವಳು

ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಯಾವ ದುಃಖದ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇನೋ. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಸಂಜೆಯಹೊತ್ತು, ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ, ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ, ನೆಲದಮೇಲೆ ಕಾಲಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೂತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರಾದರೂ ಕೂಗಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಬೆಚ್ಚಿ ಮೇಲಿದ್ದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು. ಆದರೆ ಆ ಮಡದಿನವಾದಮೇಲೆ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನಾನವಳ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅನುಭವಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ನೀರವವಾಗಿಹೋಗಿವೆ. ನಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ? ಆ ಕೋಮಲವಾದ ಪಾದಗಳ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ ಆಗಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೇನು, ನನಗೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಾದರೂ ಕೂತು ದುಃಖಿಸುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿದೆಯೇ ? ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ಅಳಲಿ ? ಇಂಥವರೆಷ್ಟು ಮಂದಿ ಬರುತ್ತಾರೋ, ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೋ !

ಅಲ್ಲ, ಏನು ಬಿಸಿಲು ! ಒಂದೊಂದು ಸಲ ತಡೆಯಲಾಗದೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಸುಟ್ಟ ಮಣ್ಣಿನ ಧೂಳು ನೀಲಿಯಾಕಾಶದ ಕಡೆ ಮೋಡದಂತೆ ಎದ್ದು ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಹೊವಂತರು—ದರಿದ್ರರು, ಸುಖಿಗಳು—ದುಃಖಿಗಳು, ಮುದುಕರು—ಪ್ರಾಯಸ್ಥರು, ನಗು—ಅಳು, ಹುಟ್ಟು—ಸಾವು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಮೇಲಿಂದ ಹೀಗೊಂದು ನಿಶ್ಚಾಸದ ಧೂಳಿಯ ಅಲೆಯಂತೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಕಾರಣದಿಂದ, ಬೀದಿಗೆ ಅಳುವೂ ಇಲ್ಲ, ನಗುವೂ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯೋ, ಹೋದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಳುತ್ತದೆ. ಇದ್ದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೂತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬೀದಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವಾನ ಕಾಲದ ನಿಮಿಷ—ಗಳಿಗೆಗಳ ನೂರಾರು, ಸಾವಿರಾರು ಹೊಸ ಅಭ್ಯಾಗತರನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಸ್ಥನಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪದ್ಮ ಗೌರವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಅತ್ಯಂತ ದರ್ಜೆಯಿಂದ ಯಾರುತಾನೇ ತಮ್ಮ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ? ಇಲ್ಲಿನ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ನಿಟ್ಟುಸಿರು, ನೀವು ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಅಳುತ್ತದೇನು ? ಹೋಗಿ ಬರುವ ಹೊಸ ದಾರಿಹೋಕರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೆ ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಗಾಳಿಯ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿ ಹೇಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ? ಭ್ರಾಂತಿ ! ನಾನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಗುವೂ ಇಲ್ಲ, ಅಳುವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರ ಸದಾ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ.

೨. ವರದಕ್ಷಿಣೆ

ಐದು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಾದ ಮೇಲೆ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಅದಕ್ಕೆ ನಿರುಪಮ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಆಡಂಬರದ ಹೆಸರು ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಕೇಳಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ದೇವರುಗಳ ಹೆಸರೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದು;—ಗಣೇಶ, ಕಾರ್ತಿಕ, ಪಾರ್ವತಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈಗ ನಿರುಪಮೆಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು. ಅವರಪ್ಪ ರಾಮಸುಂದರ ಮಿತ್ರ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಹುಡುಕಿದ. ಮನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪುವ ವರ ಸಿಕ್ಕಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ರಾಯಬಹಾದೂರರ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಲಗ್ನ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡಿದ ರಾಯಬಹಾದೂರರಿಗೆ ಪಿತ್ತಾರ್ಜಿತವಾದ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ಇದ್ದದ್ದೂ ಈಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಸರ್ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲಸ್ಥರ ಮನೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಯಲ್ಲದೆ ಯಥಾರೀತಿಯಾಗಿ ವರೋಪಚಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದರು. ರಾಮಸುಂದರ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡದೆಯೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಇಂತಹ ಅನುಕೂಲನಾದ ಗಂಡು ಸಿಕ್ಕಿರುವಾಗ ಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೆ ? ಆದರೆ ಹಣ ಒದಗಿಸುವುದು ಸುಮ್ಮನಾಯಿತೇ ? ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ, ಇದ್ದುಬದ್ದಿದ್ದಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ, ಇದನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಮಾರಿ, ಒಟ್ಟಿಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಶೇಖರಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಆರುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಲ್ಲಷ್ಟಾ ಹೋಗುವುದು ? ಈ ಕಡೆ ಲಗ್ನವೋ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಾ ಇದೆ ! ಕಡೆಗೆ ಲಗ್ನದ ದಿನ ಬಂದೇ ಬಂತು. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಬಡ್ಡಿಯ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ. ಆದರೆ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ...ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತ ಬಂದಾಗ ದೊಡ್ಡ ರಾಮಾಯಣವೇ ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ರಾಮಸುಂದರ ರಾಯಬಹಾದೂರರ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು “ಶುಭಕಾರ್ಯ ಜರುಗಿಹೋಗಲಿ, ಸ್ವಾಮಿ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ನಾನು ತೀರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಡೆಯಿಸಿ, ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದ. ರಾಯಬಹಾದೂರರು ಗಂಭೀರವಾಗಿ “ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಣ, ಬಿಡಿಕಾಸು ಬಿಡದೆ, ಕೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಹೊರತು, ಗಂಡು ಹಸೆಯ ಮೇಲೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟರು.

ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ‘ಗೊಳೋ’ ಎಂದು ರೋದನವಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ದೊಡ್ಡ ಅನಾಹುತ ಸಂಕುಗಳಿಗಿಲ್ಲ ಕಾರಣಳಾದವಳು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿ, ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಬಾಸಿಂಗ ತೊಟ್ಟು, ಅರಿಶಿನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು,

ಹೊಸ ಕಲಾಪತ್ರ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಒಡಹುಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಗೌರಿಯ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ. ತಾನು ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೌರವ, ಅಭಿಮಾನ ಹುಟ್ಟಬೇಕು ?

ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಮದುವೆಯ ಗಂಡು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತಂದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ “ಏನಪ್ಪಾ ಈ ಚೌಕಿ ವ್ಯಾಪಾರ ? ಮಾಡುವುದು ಕೊಳ್ಳುವುದು ! ಇದೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದೇನು ಸಂತೆಯಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು ನಾನು, ಲಗ್ನ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” — ಎಂದು ಬಿಟ್ಟು, ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಂದೆಯಾದವನು ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಹೋದ. ಬಂದವರ ಹತ್ತಿರವೆಲ್ಲ “ನೋಡಿದಿರೇನಪ್ಪಾ ಈಗಿನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಅಹಂಕಾರ ?...ಅಲ್ಲಾ?...ತಂದೆ ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟು ತಾತ್ಪಾರ ನೋಡಿ ನೀವೇ !” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ.

ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು “ಚ್...ಚ್...ಚ್” ಎಂದು ಲೋಚಗುಟ್ಟಿ “ಮುಖ್ಯ...ನಮ್ಮಗಳ ಕಾಲದಹಾಗೆ ನೀತಿ ನಿಯತ್ತು, ಈಗಿನ ಹುಡುಗರಿಗಂತೂ ಸುತರಾಂ ನಾಸ್ತಿ” ಎಂದು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟರು.

ಈಗಿನ ಕಾಲದ ನೀತಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೆಟ್ಟ ಫಲವನ್ನು ಮಗನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ರಾಯ್ ಬಹಾದೂರರು ಆಶಾಭಂಗದಿಂದ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಕೂತರು. ಮದುವೆಯಂತೂ ಉತ್ಸಾಹ, ಸಂತೋಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆದುಹೋಯಿತು.

ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಮಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ತಲೆ ಸಮುತ್ತ ರಾಮಸುಂದರ ಅಳು ತಡೆಯಲಾರದೆಹೋದ. ನಿರುಪಮೆ ಕಣ್ಣೀರಿನೊಡನೆ “ಅವರು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇನಪ್ಪಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. “ಅದ್ಯಾಕಮ್ಮ ಹಾಗೆನ್ನುತ್ತೀಯ ? ಯಾಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ ? ನಾನೇ ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ ಬಿಡು” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿದ ರಾಮಸುಂದರ.

ರಾಮಸುಂದರ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿಬರಲು ಆಗಾಗ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಬೀಗರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆದರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಆಳು ಕಾಳುಕಳು ಕೂಡ ಆತನನ್ನು ತಾತ್ಪಾರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೇಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿರುವ ಒಳ ವತಾರದ ಹೊರಗೆ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾತಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಒಂದೊಂದುಸಲ ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬೀಗರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ಅವಮಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಹಿಸಲಾದೀತು ? ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಇವರ ಋಣ ತೀರಿಸಿಬಿಡಲೇಬೇಕೆಂದು ರಾಮಸುಂದರ ಹಟ ತೊಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಈ ಋಣಭಾರ ಸುಲಭವಾಗಿ

ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಹುದೆ ? ಮನೆಯ ವಹಿವಾಟಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಲೋಭ, ಕಾರ್ಪಣ್ಯ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಸಾಲಗಾರರನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಮಾಡಾರರು ಉಪಾಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಕಡೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರುಪಮೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯಂತೂ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ. ಕೂತರೆ, ನಿಂತರೆ ತಪ್ಪು ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ ಅವಳ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಅವರ ಮನೆತನದ ಮೇಲೆ ಶಾಪಗಳು. ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ತಡೆಯಲಾರದೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕದಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವುದು ಅವಳ ದಿನಚರಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವಳ ಅತ್ತೆಯ ಆರ್ಭಟವಂತೂ ನೆಪ ಸಿಕ್ಕೀತೆ ಎಂದು ಕಾದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಯಾರಾದರೂ ಕಂಡವರು “ಆಹಾ, ಏನು ಲಕ್ಷಣವಂತೆಯಮ್ಮ ಸೊಸೆ ! ಭೀಷ್ಮ, ನೋಡಲು ಎರಡು ಕಣ್ಣು ಸಾಲದು ! ಪುಣ್ಯವಂತರಮ್ಮ ನೀವು” ಎಂದರೆ ಆಕೆ “ಆಹಾ ! ಪುಣ್ಯಕ್ಕೇನು ಬಿಡಿ, ತಲೆಯಮೇಲೆ ಸುರಿದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಇದೆ. ಅದೇನು ಲಕ್ಷಣವೋ, ಅವಲಕ್ಷಣವೋ ಕಾಣೆ. ಆ ಮನೆತನ ಎಷ್ಟು ಲಕ್ಷಣವೋ ಅವಳ ಮುಖವೂ ಅಷ್ಟೇಯೆ” ಎಂದು ಮೂಗು ಮುರಿಯುವಳು.

ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಊಟ ಉಡಿಗೆಗಳಲ್ಲೂ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಆದರಿಸುವವರಿಲ್ಲ. ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಾಗ ಬಡಿಸುವವರು ಯಾರಾದರೂ “ಸೊಸೆ ಏಕೋ ಏನೂ ಮುಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ.” ಎಂದು ಪೇಚಾಡಿದರೆ ಅತ್ತೆ “ಸಾಕು ಬಿಡು, ಅವಳಿಗೆ ಉಪಚಾರವೇನು ? ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟು ತಿನ್ನುತ್ತಾಳೆ” ಎಂದು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸುವಳು. ಅಂದರೇನು ? ಅವರಪ್ಪ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಋಣ ತೀರಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಅನ್ನಹಾಕುವ ಉಪಚಾರ !

ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಅನುಮಾನ, ಏನೋ ಅಸಮಾಧಾನ ; ಅವಳಿಗೆ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ, ಮನೆಗೆ ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ ! ಮಗಳಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಹಿಂಸೆ ಅವಮಾನಗಳ ಸುದ್ದಿಯೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೋ ತಂದೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಮಸುಂದರ ಕಡೆಗೆ ತಾನು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಯನ್ನೇ ಮಾರಿಬಿಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳಿದಾರಲ್ಲ ? ಅವರಿಗೆ ಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರಿಂದ ಮರೆಮಾಚಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದ. ಮನೆಯನ್ನು ಮಾರಿಬಿಟ್ಟು ಅದೇ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಇದ್ದುಬಿಡುವುದು ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ. ಅಂತೂ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಹಾಗೇ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ. ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಾನು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡ.

ಆದರೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರು ಮೂವರಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು

ಮರಿ ಕೂಡ ಆಗಿತ್ತು. ಅವರ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನಂತೂ ತಂದೆ ತೆಗೆದು ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಮನೆ ಮಾಡುವ ಮಾತೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು.

ಆಗ ರಾಮಸುಂದರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಡ್ಡಿಯ ದರದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಾಲ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದ. ಕಡೆಗೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ನಿರುಪಮ ತಂದೆಯ ಮುಖ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ತಂದೆಯ ನರೆತ ಕೂದಲು, ಒಣಗಿದ ಮುಖ ಮತ್ತು ಸದಾ ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ದೈನ್ಯ ದುಷ್ಟಿಂಗಳೆಳು ಹೊರಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಂದೆ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಾಗಿರುವಾಗ ಆ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಪಡುವ ಸಂಕುಚ ನೋವುಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ? ಹಾಗೆ ತನಗಾಗಿ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ತಂದೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೈಸೋಣವೆಂದು ಕೆಲವು ದಿನವಾದರೂ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಆಸೆಪಟ್ಟಳು, ನಿರುಪಮ.

ತಂದೆಯ ಬಾಡಿದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಕೂಡ ಅವಳನ್ನು ದೂರವಿರಲಾರಳು. ಒಂದು ದಿನ ರಾಮಸುಂದರನಿಗೆ “ಅಪ್ಪಾ ನನ್ನನ್ನೊಂದು ಸಲ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಪ್ಪ!” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

“ಹಾಗೇ ಆಗಲಮ್ಮ” ಎಂದ ರಾಮಸುಂದರ. ಆದರೆ ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತ ತಂದೆಗಿರುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಅಧಿಕಾರವನ್ನವನು ಬೀಗರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಣದ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಈಗವನು ಮಗಳ ಮುಖ ನೋಡಿ ಹೋಗೋಣವೆಂದರೂ ತಿರುಪೆಯವನಂತೆ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಸಮಯ “ಈಗ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲ” ಎಂದವರು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ಎರಡನೆಯ ಮಾತಾಡಲು ಮುಖವಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ತೌರುಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಮಗಳೇ ತಾನಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಬೇಡವೆನ್ನುವ ತಂದೆಯೂ ಇದ್ದಾನೆಯೆ ? ಆದ್ದರಿಂದ ಬೀಗರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕುವ ಮೊದಲು ಆದಷ್ಟು ಬಾಕಿಯ ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಗಿ ಯಾರ ಯಾರ ಕಾಲೋ ಹಿಡಿದು, ಎಷ್ಟೋವಿಧವಾದ ‘ಹೀನಾಯ’ ಅವಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಶೇಖರಿಸಿದನು. ಅದೊಂದು ಕಥೆ ! ಯಾರೂ ಕೇಳುವಂತಹುದಲ್ಲ.

ನೋಟುಗಳನ್ನು ಕರುವಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಆ ಗಂಟನ್ನು ಅಂಗವಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ರಾಮಸುಂದರ ಬೀಗರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ. ಮೊದಲು ನಗು ಮುಖದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಗ್ರಹಾರದ ಸಮಾಚಾರ ಮಾತಾಡಿದ. ಹರೇಕೃಷ್ಣರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭಾರಿ ಕಳ್ಳತನದ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಮೊದಲಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೆ ವರದಿಮಾಡಿದ. ನವೀನ ಮಾಧವ, ಅವನಣ್ಣ ರಾಧಾಮಾಧವ—ಅವರಿಬ್ಬರ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳಲ್ಲೂ,

ಸ್ವನಾವದಲ್ಲೂ ರಾಧಾಮಾಧವ ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯ ನವೀನ ಮಾಧವ ಶುದ್ಧ ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಎಂದು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದ. ಊರಲ್ಲಿ ಅದಾವುದೋ ಹೊಸ ಜಾಡ್ಯ ತಲೆಹಾಕಿದೆಯೆಂದು ಜನರು ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹತ್ತು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ. ಕಡೆಗೆ ಹುಕ್ಕಾದ ಕೊಳವೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ಏನೋ ಮಾತಿನ ವರಸೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ, “ಅಂದ ಹಾಗೆ ಆ ಬಾಕಿ ಹಣವಿದೆಯಲ್ಲ, ನಿಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು ? ನಿತ್ಯವೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ, ಹೋಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದು ಬಿಡೋಣ ಆದಷ್ಟು ಅಂತ. ಹಾಳು, ಪುರಸತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ನಾಳೆ ಅಂತ ತಳ್ಳಿಹೋಯಿತು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು ನೋಡಿ, ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಗೆ ಹಾಗೇ....” ಎಂದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪೀಠಿಕೆ ಹಾಕಿ ತನ್ನ ಎದೆಗೂಡಿನ ಮೂರು ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆ ಸಾವಿರದ ನೋಟುಗಳು ಮೂರನ್ನು ಅತಿ ಸಹಜವಾದ ಅತಿ ನಿಶ್ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಬೀಗರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು

ಆ ಮೂರು ಸಾವಿರ ಮಾತ್ರದ ರೂಪಾಯಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಯ್ ಬಹಾದೂರು ಗಣಹಿಂಸಿ ನಗುತ್ತ “ರಾಯರೇ, ವಾಪಸು ತಗೊಂಡುಹೋಗಿ. ಏನು ಬಂದಹಾಗಾಯಿತು ಅದರಿಂದ ನನಗೆ?” ಎಂದು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ, ಹಳೆಯ ಬಂಗಾಳಿ ಗಾದೆಯೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿ ‘ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಕೈಯನ್ನು ದುರ್ನಾತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆನೆಂಬಬಿಟ್ಟು.

ಇಷ್ಟು ಜರುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಮಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಸುದ್ದಿ ಎತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಮಸುಂದರ ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅಹಂಕಾರ ಅಭಿಮಾನ ತನಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಬಹಳ ನೊಂದ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಕಡೆಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆ ಮಾತನ್ನು ಉಸುರಿದ. ರಾಯ್ ಬಹಾದೂರು ಕಾರೂವೇನೂ ಹೇಳದೆ “ಈಗ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತು” ಎಂದು ಒದರಿ, “ಕೆಲಸವಿದೆ” ಎಂದು ಅಲ್ಲಿದೆದ್ದು ಹೊರಟುಹೋದರು. ರಾಮಸುಂದರ ಪುನಃ ಮಗಳಿಗೆ ಮುಖ ತೋರಲಾರದೆ, ನಡುಗುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಬೀಗರು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದ್ದ ಆ ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಹಣವನ್ನೂ ತೀರಿಸಿ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಮಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವವರೆಗೂ ಬೀಗರ ಮನೆಗಿನ್ನು ಕಾಲಿಡಕೂಡದೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ.

ಹೀಗೇ ಬಹು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ನಿರುಪಮಾ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಆಳಾದ ಮೇಲೆ ಆಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ತಂದೆ ಆ ಕಡೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಅವಳಿಗೂ

ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಆಳು ಕಳಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ರಾಮಸುಂದರನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ನೋವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಆ ಕೆಡೆ ಕಾಲಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಆಶ್ಚರ್ಯವು ಮಾಸ ಬಂತು. ರಾಮಸುಂದರನಾಗ “ಈ ಸಲ ನಮ್ಮಮ್ಮನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡೇ ಬರಬೇಕು, ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ನಾನು....” ಎಂದು ಏನೋ ಕಠಿಣವಾದೊಂದು ಶಪಥವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಪಂಚಮಿಯ ದಿನವೋ....ಇಲ್ಲ ಷಷ್ಠಿಯೋ....ಮತ್ತೆ ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನೋಟುಗಳು ಕೆಲವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಾಮಸುಂದರ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟ. ಆಗ ಐದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗ ಬಂದು “ತಾತ, ನನಗೆ ಗಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆಯಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ತಳ್ಳುವ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಗಾಳಿ ಸವಾರಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಆಸೆ. ಆದರೇಕೋ ಅವನ ಆಸೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆರು ವರುಷದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಬಂದು ಅಳುತ್ತ “ತಾತ, ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ರಾಮಸುಂದರನಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತು. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮುದುಕ ಎಷ್ಟೋಸಲ ಹುಕ್ಕಾ ಸೇದುತ್ತ ಚಿಂತಿಸಿದ್ದ. ರಾಯ್‌ಬಹಾದೂರರ ಮನೆಗೆ ನವರಾತ್ರಿಯ ಔತಣದ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಬೀಗರಾದ ತಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಯಾವ ವಿಧದ ಉತ್ತಮ ಉಡಿಗೆ ಒಡವೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಅನುಗ್ರಹ ಕೋರುವ ಬಡ ಸಂಸಾರದವರಂತೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಭವವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಎಷ್ಟೋ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಅವನ ಹಣೆಯಮೇಲಿನ ಮುದಿತನದ ಗೆರೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಒತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡುವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಪೀಡಿತರಾದ ಮನೆಯವರ ಗೋಳನ್ನು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ರಾಮಸುಂದರ ಮತ್ತೆ ಬೀಗರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕಾಲಿಟ್ಟ. ಈಗವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ದೈನ್ಯ ಸಂಕೋಚಗಳಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುವವರ ಮತ್ತು ಇತರ ಭೃತ್ಯರ ಮುಂದೆ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳುವ ಅಥವಾ ನಾಚಿಗೆಯಿಂದ ನೋಟವಿಳಿಸುವ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಸ್ವಂತ ಮನೆಯೊಳಗೇ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂಥ ದಿಟ್ಟತನ. ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ರಾಯ್‌ಬಹಾದೂರರು ಮನೆಯೊಳಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಂತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರು.

ಮನಸ್ಸಿನಾತುರವನ್ನು ತುಳಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ರಾಮಸುಂದರ ಮಗಳನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದ. ತಂದೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟು ದಿನಗಳನಂತರ ಕಂಡು ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತತ್ಕ್ಷಣ ನೀರು ತುಂಬಿ ಹರಿಯಿತು. ತಂದೆ ಮಗಳು ಇಬ್ಬರು ಅತ್ತರು. ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಮಾತನಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಆಮೇಲೆ ರಾಮಸುಂದರ

ಕಣ್ಣೆರಿಸಿಕೊಂಡು “ಈ ಸಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನಮ್ಮ. ಇನ್ನೇನೂ ಅಡಕುಕೊಡಲಿಲ್ಲ” ಎಂದ.

ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ರಾಮಸುಂದರನ ದೊಡ್ಡ ಮಗ ಹರಪೋಹನ, ತನ್ನಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು, ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಬೀಗರ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬಂದು ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡು “ಏನಪ್ಪಾ ಇದು....ಅಂತೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಈ ಸಲ ನಡುಬೀದಿಗೆ ಎಳೆದು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೇ” ಎಂದ.

ರಾಮಸುಂದರ ಕೂಡಲೇ ಉರಿದಿದ್ದ. “ಮುಚ್ಚೋ ಬಾಯಿ....ನಿಮಗೋಸ್ಕರ ನಾನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕೋ ? ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ನಡಸಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ, ನೀನೇ ಹೇಳು ?” ಎಂದ.

ರಾಮಸುಂದರ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡಿ ಹಣ ತಂದಿದ್ದ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಷಯವೇ ತಿಳಿಯಕೂಡದೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿದ್ದ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಹುಡುಗರು ಹೇಗೋ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಕೋಪಬಂತು. ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗ ಅವನ ಮಂಡಿಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ತಾತ ನನಗೆ ಗಾಡಿ ತಂದೆಯಾ ?” ಎಂದ ಕೂಗಿದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತಾತನ ಬಾಯಿಂದ ಯಾವ ಜವಾಬೂ ಬಾರದೆ ಹುಡುಗ ನಿರುಪಮೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು “ಅತ್ತೆ ನನಗೊಂದು ಗಾಡಿ ತೆಕ್ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ?” ಎಂದ ಕೇಳಿದ ನಿರುಪಮೆ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು “ಅಪ್ಪಾ ನೀನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಾವನವರಿಗೆ ಒಂದು ಬಿಡಿಕಾಸು ಕೊಟ್ಟರೂ ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಮುಖ ನೋಡುವ ಆಸೆ ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಇಗೋ, ನಿನ್ನ ಮೈ ಮುಟ್ಟಿ ಆಣೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು.

“ಛೀ ಛೀ ! ಏನು ಮಾತಾಡುತ್ತೀಯಮ್ಮ ! ಅಲ್ಲ ? ನಾನೇನಾದರೂ ಈ ದುಡ್ಡು ಕೊಡದೇ ಹೋದರೆ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗಾಗುವ ಅವಮಾನ ನಿನಗೇ ಆದ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲವೆ ? ಅದನ್ನೂ ಯೋಚಿಸೆಮಾಡು !”

“ಇನ್ನೂ ನೀನು ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟರೇ ಅವಮಾನ ನನಗೆ, ಗೊತ್ತೇ ? ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೇನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡೆಯಾ ? ನಾನೇನು ಹಣ ತುಂಬುವ ಚೀಲವೇ ?-ಹಣ ಹಾಕಿದರೇನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ? ಇಲ್ಲ ಅಪ್ಪ ಈ ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ನೀನು ನನ್ನ ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಡ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಅಳಿಯಂದಿರಿಗೆ ಈ ಹಣ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ”

“ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ”

“ಅವರು ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದಪ್ಪಾ ? ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಲೂ ಬೇಡ.”

ರಾಮಸುಂದರ ನಡುಗುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಹೊದ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಅಂಗವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು, ಮತ್ತೆ ಕಳ್ಳನಂತೆ ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಗ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ, ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ.

ಆದರೆ ರಾಮಸುಂದರ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋ ತಂದದ್ದೂ, ಮಗಳ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದೂ, ಗುಟ್ಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಮಾತು ಕೇಳುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿದ್ದ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯೊಬ್ಬಳು ನಿರುಪಮೆಯ ಅತ್ತೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಳು. ಕೇಳಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಆಕೆಗೆ ಆವೇಶವೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು.

ಅಂದಿನಿಂದ ನಿರುಪಮೆಗೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆ ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸುಗೆಯಾಯಿತು. ಈ ಕಡೆ ಅವಳ ಗಂಡ, ಮದುವೆಯಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಗೇ, ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟನಾಗಿ ದೂರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದನು. ತೌರುಮನೆಯವರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ದುರ್ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಬಿಟ್ಟಾಳು ಎಂದು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಭೇಟಿಯಾಗುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಷೇಧವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವಾಗ ಒಂದು ಸಲ ನಿರುಪಮೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕಾಯಿಲೆ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತನ್ನ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಿದ್ದಳು. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದ ಇಬ್ಬನಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ತಲೆದೇಸೆಯ ಕಿಟಕಿ ತೆಗೆದು ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದಿಕೆಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಊಟ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಗಿತ್ತು. ಊಟಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸಲು ಮರೆತರೆ ತಾನಾಗಿ ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನೊಬ್ಬ ಪರಮನೆಯ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಏನೋ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಯಜಮಾನಿಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ.

ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಅವಳತ್ತೆಗೆ ಸರಿಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಸೊಸೆಗೆ ಅನ್ನದಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಅಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆ “ಮಹಾರಾಜರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣಲ್ಲವೆ ? ಬಡವರ ಮನೆಯ ಅನ್ನ ಹೇಗೆ ದುಚಿಸುತ್ತದೆ ಬಾಯಿಗೆ ?” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದೊಂದುಸಲ “ಆ ಮುಖ ನೋಡು, ಹೇಗಾಗುತ್ತಿದೆ ? ಬರಬರುತ್ತಾ ಕ್ಷಣಿಯ ಹಾಗಾಗುತ್ತಿದೆ ಮೈ. ಹೇಳಿದರೆ ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಲಿ !” ಎನ್ನುವಳು.

ರೋಗ ಉಲ್ಟಾಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂತು. ಆಗ ಅತ್ತೆಯಾದವಳು “ಇದೆಲ್ಲಾ ನಾಟಕ ವೇಷ !” ಎಂದಳು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ನಿರುಪಮಾ ಅತಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ “ನಮ್ಮಪ್ಪ ಅಣ್ಣಂದಿರನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತೀರಾ?” ಎಂದು ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಆಕೆ, “ಆಹಾ ! ತೌರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೋ ಈ ನಾಟಕ ? ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು !” ಎಂದಳು. ಯಾರು ಹೇಳಿದರೂ ಆಕೆಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಸಂಜೆಯೇ ನಿರುಪಮೆಗೆ ಶ್ವಾಸ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಅಂದೇ ಮೊದಲಸಲ ಡಾಕ್ಟರು ಬಂದು ನೋಡಿದುದು. ಅಂದೇ ಡಾಕ್ಟರು ಕುತಿಯ ಭೇಟಿಯೂ ಆಯಿತು.

ಮನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಸೊಸೆ ತೀರಿಹೋದಳು. ಬಹಳ ವಿತರಣೆಯಿಂದ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳು ಜರುಗಿದವು. ನವರಾತ್ರಿಯ ದುರ್ಗಾಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ವಿಸರ್ಜನ ಸಮಾರಂಭವು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಗೆಲ್ಲಾ ರಾಯ್‌ಚೌಧರಿ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಹೆಸರಿದ್ದಂತೆಯೇ, ದೊಡ್ಡ ಸೊಸೆಯ ಅಪರಕರ್ಮ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ರಾಯ್‌ಬಹಾದೂರರ ಮನೆಗೆ ಹಾಗೆ ಹೆಸರು ಬಂದುಹೋಯಿತು. ಅವರು ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸುಟ್ಟಪ್ಪು ಗಂಧದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಎಲ್ಲೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರಾದ್ಧವೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ವೈಖರಿಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಲವೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಿತೆಂದು ಜನರು ಆಡಿಕೊಂಡರು.

ರಾಮಸುಂದರನನ್ನು ಸಂತೈಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹಿತೈಷಿಗಳು ಮಗಳ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಎಷ್ಟು ವೈಭವದಿಂದ ಜರುಗಿತೆಂದು ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದರು.

ಈ ಕಡೆ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರಿಂದ ಕಾಗದ ಬಂತು ತಂದೆಗೆ, “ವಾಸಕ್ಕೆ ಮನೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು” ಎಂದಿತ್ತು.

ರಾಯ್ ಬಹಾದೂರರ ಹೆಂಡತಿ, “ಮಗೂ, ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಡೆ ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ರಜ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಬಾ” ಎಂದು ಬರೆದಳು.

ಈ ಸಲ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ನಗದು !

೪. ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರ್

ಉಲಾಪುರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಒಂದು ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವೂ ಮುಗಿದು ಹೊಸ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನು ಕೂಡ ಬಂದು ನೆಲಸಿಯಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕದು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೊಂದು ನೀಲಿಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಿದೆ. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಸಾಹೇಬ ಅತಿ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಈ ಹೊಸ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಸಿದಾನೆ.

ನಮ್ಮ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರು ಕಲಿಕತ್ತೆಯ ಹುಡುಗ. ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೀನನ್ನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಎಳೆದು ಹಾಕಿದಹಾಗೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಒಣ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನ ಅವಸ್ಥೆ

ಎಂಟುಕೂದ ಒಂದು ಹುಲ್ಲು ಛಾವಣಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಛೇರಿ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಾವರೆಕೆರೆ. ಅದರ ಸುತ್ತ ಕಾಡು. ನೀಲಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಗುಮಾಸ್ತರೇ ಅಲ್ಲದ ಇತರ ಕೆಲಸಗಾರರಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಇದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪುರುಸೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ಸಂಭಾವಿತರು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕಲೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಕಲಿಕತ್ತೆಯ

ಹುಡುಗರಿಗೆ ಜನಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಲೆಯುವುದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಗುರುತಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ, ದುರಹಂಕಾರಿಗಳು, ಇಲ್ಲವೇ ಮುಖ ಹೇಡಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ...

ನಮ್ಮ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರೂ ಅದೇ ಪಂಗಡದವನು. ಅವನಿಗೆ ಸ್ಥಳದ ಜನಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಲೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಕಾಲ ಕಳೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಆಗಾಗ ಒಂದೆರಡು ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಕಟಮಾಡುವ ಭಾವವೇ ಬೇರೆ. ಇಡೀ ದಿನ 'ತದುಪಲ್ಲವಗಳ ಕಂಪನದಿ, ಆಗಸದ ನೀಲ ಮೇಘಗಳ ದಿವ್ಯ ನೋಟದಲಿ ಬಾಳು ಬಲು ಸುಖದಿ ಕಳೆದು ಪೋಷು'ದೆಂದು ಬರೆಯುವನು. ಆದರೆ ಅವನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಅರಬ್ಬಿ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ದೈತ್ಯ ಅವನ ಬಳಿ ಬಂದು ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ ಈ ತದು ಪಲ್ಲವಗಳ ಸಮೇತ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಕಾಡನ್ನೆಲ್ಲ ಕತ್ತರಿಸಿ ಜಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು ಸಾಲುಸಾಲಾದ ಉಪರಿಗೆ ಮನೆಗಳ ಮಹಡಿಗಳಿಂದ ಆಕಾಶದ ಆ 'ದಿವ್ಯ ನೀಲ ಮೇಘರಾಶಿ'ಗಳನ್ನು ಕಣ್ಮರೆ ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಅರೆಸತ್ತ ಪೇಟೆಯ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಜೀವ ಬಂದ ಹಾಗಾದೀತು.

ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರಿಗೆ ಬರುವ ಸಂಬಳ ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪ. ತಾನೇ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ತಂದೆ ತಾಯಿಲ್ಲದ ಆ ಊರಿನ ತಬ್ಬಲಿ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಊಟಮಾಡಿ ಮಿಕ್ಕ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅನ್ನ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಹೆಸರು ರತ್ನ. ವಯಸ್ಸು ಹದಿಮೂರು, ಹದಿನಾಲ್ಕು. ವಡುವೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ ಇನ್ನೂ.

ಸಂಜೆಯ ಸಮಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಗೋಲರ ಹಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹೋಗೆ ಸುರಳಿ ಸುರಳಿಯಾಗಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪೊದೆ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀರುದುಂಬಿಗಳು ಕೂಗುತ್ತವೆ. ದೂರದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗಾಂಜಾ ಕುಡಿದ ಗೋಸಾಯಿಗಳು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕತ್ತಲೆಯಾಗುತ್ತಲೂ ಒಬ್ಬನೇ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಗಿಡ ಮರಗಳ ಮರ್ಮರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಕವಿ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಕಂಪನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಉರಿಮುವ ದೀಪವೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರು 'ರತ್ನಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ರತ್ನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕೂತು ಈ ಕೂಗನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಒಂದು ಕೂಗಿಗೇ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೂತಲ್ಲಿಂದಲೇ "ಯಾಕೆ ಅಯ್ಯನವರೇ, ಯಾಕೆ ಕೂಗಿದಿರಿ ?" ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರು "ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ ನೀನು ?" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

"ಒಲೆ ಹತ್ತಿಸಬೇಕು ಈಗಲೇ, ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ—"

"ನನ್ನ ಅಡುಗೆಮನೆ ಕೆಲಸ ಆಮೇಲಾಗಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಂಬಾಕು ತುಮಾಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾ."

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹುಕ್ಕಾ ಹಿಡಿದು ಎರಡು ಗಲ್ಲಗಳಲ್ಲೂ ಗಾಳಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು 'ಉಫ್' ಎಂದು ಊದುತ್ತ ರತ್ನಳು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹುಕ್ಕಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರು ತಟ್ಟನೆ "ಲೇ ರತ್ನ, ನಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುತ್ತೇನೆ ನಿನಗೆ?" ಎನ್ನುವನು.

ಅದೊಂದು ಹಳೆಯ, ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ನೆನಪು. ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಮರೆತು ಹೋಗಿದೆ. ಅಮ್ಮನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಅವಳು ಬೇಕಾದವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅಪ್ಪನ ವಿಷಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ. ಹೊರಗೆ ದುಡಿದು ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಪ್ಪ ಅಂತಹ ಸಂಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ರತ್ನಳು ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನ ಕಾಲ ಬಳಿ ಮಣ್ಣಿನ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವಳು. ಅವಳಿಗೆ ತಮ್ಮನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಮಳೆಗಾಲದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳದ ದಡದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂತು ಹೊಂಗೆಯ ಮರದ ಎರಡು ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ಮರೆತಿಲ್ಲದೂ ಇದು ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂಬಂತೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕೂತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರಿಗೆ ಇನ್ನು ಎದ್ದು ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಸರಿಕೆ, ಉತ್ಸಾಹವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆಯ ತಂಗಳು ಹಳಿಯೋ ಪಲ್ಯವೋ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ರತ್ನಳು ಬೇಗ ಒಲೆಹೊತ್ತಿಸಿ ಒಂದೆರಡು ರೊಟ್ಟಿ ಸುಟ್ಟು ತರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದರಲ್ಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರ ರಾತ್ರಿಯೂಟವಾಗಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ವಿಶಾಲವಾದ ಆ ಮನೆಯ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರಿನ ಮರದ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತಿರುವಾಗ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ತನ್ನ ಮನೆಯ ನೆನಪು ಬರುತ್ತಿತ್ತು; ತನ್ನ ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ ಮತ್ತು ತಮ್ಮಂದಿರ ನೆನಪು, ದೇಶಾಂತರ ಬಂದು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕೂತು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವರ ನೆನಪು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ನೆನಪುಗಳು ಆ ನೀಲಿ ಕಾರ್ಬಾನಿಯ ಗುಮಾಸ್ತೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೇಳುವಂತಹುದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ಬಳಿ ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅಸಂಗತವೆಂದು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರಿನಿಗೆ. ಕಡೆಗೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯೆ ಈ ಹುಡುಗಿಗೆ ಅವನ ಮನೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಅಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ, ಅಣ್ಣ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ, ಅವರೆಲ್ಲ ತನಗೂ ಬಹಳ ಸಲಿಗೆಯಾಗಿದ್ದವರಂತೆ ಮಾತಾಡುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ

ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ತಬ್ಬಲಿ ಹುಡುಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಮಳೆಗಾಲ ; ಮೋಡ ಕವಿದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ; ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಮೃದುಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಳೆಯಲ್ಲೂ ಬಿಸಿಲಲ್ಲೂ ನೆನೆದ ಹುಲ್ಲು ಮರಗಿಡಗಳಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯಾದ ಕಂಪು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ದೇಶದ ಭೂಮಿ ಬಿಟ್ಟು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದು ಬೀಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರದ ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಠಮಾರಿ ಹಕ್ಕಿ ಒಂದೇ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಗುತ್ತ ಕಾಡಿನ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಸಂಕುಟವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರಿಗಾಗ ಮಾಡಲು ಕೆಲಸವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿಂದಿನ ನೋಟವಂತೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವಂತಹದು. ಎದುರಿಗೆ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆದು ಘಳ ಘಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮರದ ಹಸಿರು ಎಲೆಗಳ ಹಿಲ್ಲೋಲ ; ಮೇಲೆ ಮಳೆಯೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಗೆ ತೇಲುತ್ತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೋಡಗಳ ತಂಡ. ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರ ನಿಜವಾಗಿ ತನ್ನವರಾದೊಬ್ಬರಿದ್ದರೇ ? ಹೃದಯದ ಏಕಾಂತ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾದೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ !

ಬಹುಶಃ ಒಂದೇ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹಕ್ಕಿಯೂ ಇದೇ ಅಭಾವವನ್ನೇ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೋ ? ಈ ನಿರ್ಜನವಾದ ನೆರಳು ತುಂಬಿದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ಮರ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಗುರೆಲೆಗಳ ಅಳಲೂ ಅದೇ ಏನೋ ?

ಇಂತಹ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವೇತನದ ಸಬ್‌ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರೊಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ದೀರ್ಘವಿರಾಮವಿರುವ ದಿನ, ಈ ವಿಧವಾದ ಭಾವನೆಯೊಂದು ಹುಟ್ಟುವುದೆಂದರೆ ಯಾರೂ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು 'ರತ್ನಾ' ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ರತ್ನಕಾಗ ಸೀಬೆಯ ಗಿಡದಡಿ ಕಾಲುಜಾಚಿ ಕೂತು ಅಪ್ಪಕ್ಕಾದ ಸೀಬೆಕಾಯಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಜಮಾನನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಸರಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ಓಡಿಬಂದಳು. ಏದತ್ತ ಏದತ್ತ "ಕೂಗಿದಿರಾ ಅವ್ಯನವರೇ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಓದುಬರೆಹ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಏನನ್ನುತ್ತಿಯಾ ?" ಎಂದ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅಕ್ಷಾಭ್ಯಾಸ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಷುಗಳಲ್ಲದೆ ಕಾಗುಣಿತ ಕೂಡ ಬಂದುಹೋಯಿತು.

ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಮಳೆಗೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆರೆ, ಕುಂಟೆ, ಹಳ್ಳ, ಕಾಲುವೆಗಳು ತುಂಬಿ ಪ್ರವಾಹವಾದವು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಕ್ಷುಣ್ಣ ಕೂಗು; ಮಳೆಯ 'ಜೊರೋ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ. ಗ್ರಾಮದ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಂತೂ ಓಡಾಟ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ದೋಣಿಗಳಲ್ಲೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಸಂತೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೋಡ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನ ಶಿಷ್ಯಳು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕಾದು ಕೂತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಇತರ ದಿನಗಳಂತೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಯಜಮಾನನ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸದೆ ಹೋಗಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹಲಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೊರಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಳು. ನೋಡಿದರೆ, ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದುಕೊಂಡು ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ಪುನಃ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಹೆಚ್ಚುಬಿಟ್ಟಳು. ತತ್‌ಕ್ಷಣ "ರತ್ನಾ" ಎಂದು ಕೂಗಿದುದು ಕೇಳಿಸಿತು, ಬೇಗ ಬೇಗ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು "ಅಯ್ಯನವರು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರೇ ?" ಎಂದಳು.

ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನು ಕಾತರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ "ಏಕೋ ಮೈಗೆ ಹುಪಾರಿಲ್ಲ...ಹಣೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡು..."ಎಂದ. ಆತ್ಮೀಯರಿಂದ ದೂರವಾಗಿ, ಒಂಟಿಯಾಗಿ, ದೇಶಾಂತರ ವಾಸಿಯಾಗಿರುವಾಗ, ಇಂತಹ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಯಿಲೆಯಾದರೂ ಸೇವೆ ಶುಶ್ರುಷೆಗಳಿಗಾಗಿ ಆಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಡುವ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬಳೆ ತೊಟ್ಟ ಕೋಮಲ ಕೈಯ ಮೃದು ಸ್ಪರ್ಶ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಲೆಯ ಯಾತನೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ನೇಹಮಯಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಜೀವವೊಂದು, ತಾಯೋ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕನೋ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂತಿದಾರೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶಾಂತರವಾಸಿಯ ಅಂತಹ ಹಂಬಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪೋರಿ ರತ್ನಳು ಇನ್ನು ಹುಡುಗಿಯಾಗಿರದೆ, ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರಬಿಟ್ಟಳು.

ವೈದ್ಯನನ್ನು ಹೋಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದಳು. ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು ನುಂಗಿಸಿದಳು. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ತಲೆದೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ತಾನೇ ಪದ್ಯ ತಯಾರು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. ಅಲ್ಲದೆ ನೂರು ಸಲ "ಅಯ್ಯನವರೆ, ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕುಚಿತವೆಯಾಗಿದೆಯೇ?" ಎಂದು ಕೇಳುವಳು.

ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ಟರನು ಹಾಸುಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಬರುವಾಗ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಅತಿ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಈ ಸ್ಥಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ವರ್ಗಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಕೂಡಲೇ, ಸ್ಥಳ ಬಹು ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವೆಂಬ ಕಾರಣದ ಮೇಲೆ ಕಲಿಕತ್ತೆಯ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದ.

ರೋಗದ ಶುಶ್ರುಷೆಯ ಕೆಲಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ರತ್ನಳು ಮತ್ತೆ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಳು.

ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಒಳಗೆ ಇಣಕಿ ನೋಡುವಳು. ಪೋಸ್ಟಾಮಾಸ್ತರನು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತ ಏನೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಅಥವಾ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ರತ್ನಳು ಅವನಿಂದ ಕರೆ ಬರುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವನು ಅಧೀರನಾಗಿ ತನ್ನ ದರಖಾಸ್ತಿಗೆ ಬದಲು ಬರುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹುಡುಗಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಪಾಠವನ್ನು ಸಾವಿರ ಸಲ ಓದುವಳು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಾಸ್ತರು ಕರೆದು ಕೇಳಿದರೆ ! ತಾನು ಕಲಿತಿರುವುದೆಲ್ಲ ಮರೆತುಹೋದೀತೆಂದು ಹೆದರಿಕೆ ಅವಳಿಗೆ. ಒಂದು ವಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಮಾಸ್ತರು ಕರೆ ಬಂತು, ಎದೆ 'ಡವ, ಡವ' ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು ; ರತ್ನಳು ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು.

“ಕರೆದಿರೇ ಅಯ್ಯನವರೇ ?”

“ಹೂ....ರತ್ನಾ....ನಾನು ನಾಳೆಯೇ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಎಲ್ಲಿಗೆ....ಅಯ್ಯನವರೇ ?”

“ಮನೆಗೆ, ನಮ್ಮೂರಿಗೆ.”

“ಮತ್ತೆ ಬರುವುದು?”

“ಇನ್ನು ಈ ಕಡೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ರತ್ನ.” ರತ್ನಳು ಬೇರೆ ಏನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಪೋಸ್ಟಾಮಾಸ್ತರು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ : ಅವನು ವರ್ಗಕ್ಕಾಗಿ ಅಜಿ ಹಾಕಿದ್ದ. ಅದು ಮಂಜೂರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಕೊಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಣತೆಯ ದೀಪ ಮಿಕ್ಕುಕುಕ್ಕು ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಛಾವಣಿಯ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಕುಬಿಟ್ಟ ಒಂದು ಕಡೆ ಮಳೆ ಹನಿ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ರತ್ನಳು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆದ್ದು ರೊಟ್ಟಿ ಸುಡಲು ಹೋದಳು. ಎಂದಿನಂತೆ ಸಡಗರವಿಲ್ಲ, ಉತ್ತಾಹವಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಯೋಚನೆಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು.

ಪೋಸ್ಟಾಮಾಸ್ತರನ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಹುಡುಗಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ “ಅಯ್ಯನವರೇ, ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀರಾ ?” ಎಂದಳು. ಪೋಸ್ಟಾಮಾಸ್ತರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು “ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ, ರತ್ನ ?” ಎಂದ. ಅದು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಹುಡುಗಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಅವನಿಗನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಅಂದು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲೂ “ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ, ರತ್ನ ?” ಎಂದು ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ ಮಾಸ್ತರನ ಮಾತು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಪೋಸ್ಟಾಮಾಸ್ತರ್ ನೋಡಿದ. ಅವನ ಸ್ನಾನದ ನೀರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಕಲೆಕ್ತೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಂತೆ ಅವನು ತೋಡಿಟ್ಟ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ

ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತೀರೆಂದು ಹುಡುಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಲಾರದವಳಾದಳು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೇಕಾದೀತೆಂದುಕೊಂಡು ರತ್ನಳು ಸರಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ನದಿಯಿಂದ ನೀರು ತಂದು ತುಂಬಿದ್ದಳು. ಸ್ನಾನ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ರತ್ನಳಿಗೆ ಕರೆಬಂತು. ಅವಳು ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಘನೇಶ ಮಾಡಿದಳು. ಏನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆಯೋ ಕೇಳೋಣವೆಂದು ಯಜಮಾನನ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು.

ಮಾಸ್ತರು “ರತ್ನಾ, ನನ್ನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನಂತೆಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆಲ್ಲ ಎಂದುಬಿಟ್ಟು ನೀನೇನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.” ಎಂದ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವನು ಎಷ್ಟೋ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ, ಎಷ್ಟೋ ಕನಿಕರದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಹೃದಯ ! ಯಾರಿಗರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ? ರತ್ನಳು ಯಜಮಾನನ ಬಾಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಬೈಗಳು ತಿಂದಿದ್ದಳು. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೀರವವಾಗಿ ಸೈರಿಸಿದ್ದಳು. ತತ್ವಕ್ಕೂ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಾ “ಬೇಡ, ಬೇಡ, ನೀವು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಕಾದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ತರು ಇಂತಹ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಎಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಕನಾಗಿ ಅವಳ ಕಡೆ ನೋಡತೊಡಗಿದ.

ಹೊಸ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ತರು ಬಂದ ಅವನಿಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಛಾರ್ಜ್ ಮೆಹಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಹಳೆಯ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ತರು ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದ. ಹೊರಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರತ್ನಳನ್ನು ಕರೆದು “ರತ್ನಾ, ನಿನಗೆ ಎಂದೂ ಏನೂ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ಹೊರಡುವ ಸಮಯ, ಇಕೋ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ತಳ್ಳಬಹುದು,” ಎಂದ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಚೇಬಿನಿಂದ ಪರ್ಸನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದ. ಆಗ ರತ್ನಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದು ಅವನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಾ “ಅಯ್ಯನವರೆ, ನಿಮ್ಮೆರಡು ಕಾಲಿಗೂ ಬಿದ್ದೇನು. ಅಯ್ಯನವರೆ, ನನಗೆ ನೀವೇನೂ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮೆರಡು ಕಾಲಿಗೂ ಬಿದ್ದೇನು. ನನಗೋಸ್ಕರ ನೀವು ಯಾರೂ ಏನೂ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಒಂದೇ ದೌಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋದಳು.

ನಿವೃತ್ತ ಪೋಸ್ಟ್‌ಮಾಸ್ತರು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜಮಖಾನೆ ಬ್ಯಾಗನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತಿಯನ್ನಿರುಳಿಸಿ, ಕೂಲಿಯವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನೀಲಿ ಮತ್ತು ಬಿಳಿಯ ಪಟ್ಟಿಗಳಿದ್ದ ಟೆನ್ನಿಸ್ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೊರಿಸಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೋಣಿಯಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟನು.

ದೋಣಿ ಹೊರಟಿತು. ಮಳೆ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ನದಿ ಭೂಮಿಯ ಗೋಳಿನ ಕಣ್ಣೀರೆನ್ನುವಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಆಗ ಎದೆಯಲ್ಲಿ

ತಡೆಯಲಾಗದೊಂದು ವೇದನೆ ಆಂಕುರಿಸಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ಕರುಣಾಮಯ ಮುಖದ ಚಿತ್ರ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ, ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ, ಮಹಾಮರ್ಮದ ವ್ಯಥೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊರತೋರತೊಡಗಿತು. ಆಗೊಂದು ಸಲ ಮನಸ್ಸೆನ್ನಿಸಿತು, “ವಾಪಸು ಹೋಗೋಣವೇ, ಹೋಗಿ ಆ ಹೇಳುವ ಕೇಳುವರಿಲ್ಲದ ತ್ವಲಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರೋಣವೇ ?” ಎಂದು.

ಆದರೆ ಆಗ ದೋಣಿಯ ಪಟ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು ದೋಣಿ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬಿದುಗಾಳಿಯ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮವು ಪಾರಾಗಿ ನದಿಯ ದಡದ ಸ್ಮಶಾನಭೂಮಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದೆ. ಆಗ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯಾತ್ರಿಕನ ಉದಾಸ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ತತ್ವವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಹೊಂಡಿತು—ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹವೆಷ್ಟೋ ಅಗಲಿಕೆಗಳು, ಎಷ್ಟೋ ಸಾವುಗಳು ! ಹಿಂದಿದುಗಿ ಫಲವೇನು ? ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೋ ?

ಆದರೆ ರತ್ನಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ತತ್ವವೂ ಅಂಕುರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು ಮನೆಯ ಸುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಓಡಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನೋ ಕ್ಷೀಣವಾದೊಂದು ಆಸೆ. ಅಯ್ಯನವರೇನಾದರೂ ಮತ್ತೆ ಬಂದಾರೇನೋ, ಎಂದು. ಈ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯ ಹೃದಯ ! ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಭ್ರಾಂತಿ ಕಳಚುವುದಿಲ್ಲ ; ವಿವೇಕ ಬಹು ವಿಳಂಬ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ, ತಲೆಯೊಳಗೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಎಂತಹ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಸುಳ್ಳು ಆಸೆಯನ್ನೇ ಭದ್ರವಾಗಿ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಎದೆಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ನಾಡಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಡಿದುಬಿದ್ದು ಎದೆಯ ರಕ್ತವೆಲ್ಲ ಒಣಗಿದಾಗ, ಆಸೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಬರುತ್ತದೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಆಗ ಮತ್ತೊಂದು ಭ್ರಾಂತಿಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ತವಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮನಸ್ಸು.

೨೨. ಯಜಮಾನಿ

ಅಪ್ಪ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಕ್ಲಾಸಿನ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳ ಕೆಳಗೆ ನಮ್ಮ ಶಿವನಾಥ ಪಂಡಿತರ ವರ್ಗ. ಮೀಸೆ ಗಡ್ಡಗಳನ್ನು ನುಣ್ಣಿಗೆ ಬೋಳಿಸಿದ ಮುಖ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಕೂದಲು—ಮಧ್ಯೆ ಪಿಳ್ಳು ಜುಟ್ಟಿನ ಸಣ್ಣ ಗಂಟು. ಅವರ ಮುಖ ನೋಡಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಹುಡುಗರ ಮೈಯೊಳಗೆ ಜಿಲ್ಲೆನ್ನುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಗುಳುವ ನಾಯಿ ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಬಗುಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕುಚ್ಚುವುದೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಎಳೆ ಸಸಿಗಳ ತೋಟದಮೇಲೆ ಆಲಿಕಲ್ಲು ಮಳೆ ಸುರಿದಂತೆ ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಕಪಾಳ ಸೇವೆಗಳೂ, ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗುದ್ದುಗಳೂ, ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಚಿವಟುಗಳೂ ಹುಡುಗರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಬರುವ ಬೈಗುಳ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು, ಪ್ರಾಣವೇ ಹಾರಿಹೋಗುವಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಹಾಗೆ ಗುರು, ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ. ಹಿಂದಿನಂತೆ ಶಿಷ್ಯರು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿಯಿಡುವಂತೆ ಇಡುವುದೇ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಹೀಗೆಂದು ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ತಮ್ಮ ದೈವತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಗರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಸಾಲದೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ದೇವರಂತೆ 'ಹೂಂ'ಕಾರ ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ಇತರ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು ಮಿಶ್ರವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನ್ನು ದೇವರ ಸಿಂಹಾರ್ಜನೆಯ ರೂಪಾಂತರವೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಅಪ್ಪ ಅಜ್ಜರನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಶುದ್ಧ ಬಂಗಾಳೀ ದೇಶೀಬೈಗಳು ದೇವರ ಶಾಪದಂತೆ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲನ ಈ ಮೂರನೆಯವರ್ಗದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ದೇವತೆಯನ್ನು ಇಂದ್ರ ಚಂದ್ರ ವರುಣ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಭ್ರಮೆ ಯಾರಿಗೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಕರೆದರೂ ಒಬ್ಬ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು—ಯಾರೆಂದರೆ ಯಮ ; ಮತ್ತು—ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ, ನಾಚುಗೆಯೂ ಇಲ್ಲ—ಪಂಡಿತರು ಆ ದೇವತೆಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ತಡಮಾಡದೆ ಬೇಗ ಹೋಗಬಾರದೇ, ಪಾಪ ಎಂದು ನಾವೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಹಾರೈಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದೆವು. ಅಂತೂ ಈ ನರ ದೇವತೆಗಳಂಥ ಪೀಡೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಅಷ್ಟೇನೂ ಉಪದ್ರವಿಲ್ಲ. ಗಿಡದಿಂದ ಹೂವೊಂದನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದರೆ ತೃಪ್ತಿ ಅವರಿಗೆ. ಹಾಕದೆ ಹೋದರೆ ತಗಾದೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನರದೇವತೆಗಳಿಗಂತೂ ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಾಲದು. ಅಬ್ಬ ಸ್ವಲ್ಪವೇನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಭಯ ಭ್ರಷ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂದು ಕುಂಡ ಬಂದರೆ ಸಾಕು, ಕಣ್ಣುಕೆರೆತನ್ನೂ ಕೆಂಡದ ಹಾಗೆ ಉರಿಸಿಕೊಂಡು

ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಗಂತೂ ಅವರನ್ನು ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ ದೇವತೆಗಳೆನ್ನುಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹುಡುಗರ ಮೈಯುರಿಸಲು ನಮ್ಮ ಶಿವನಾಥ ಪಂಡಿತರ ಬಳಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಅಸ್ತವಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೆಂದು ತೋರುಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಯಂಕರ.—ಅದೇನೆಂದರೆ ಅವರು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಸರೆನ್ನುವ ವಸ್ತು ಕೇವಲ ಶಬ್ದವಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಂತ ಹೆಸರನ್ನು ಹತ್ತು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಲು ಎಷ್ಟೋಜನ ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನಾದರೂ ಸಹಿಸುತ್ತಾರೆ ; ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಹೆಸರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ ಜೀವವನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಹೆಸರೆಂದರೆ ಪ್ರಣಾಮೆಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಮನುಷ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಕೃತಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಹೆಸರಿನವರನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದಾದರೂ ಕೂಗಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕನೆಂಬುವವನನ್ನು ಸುಂದರೇಶನೆಂದು ಕರೆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಸ್ತುವೇ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು ; ಹೊನ್ನಿಗಿಂತಲೂ ಮಾತು, ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಾನ ಮತ್ತು ತನಗಿಂತಲೂ ತನ್ನ ಹೆಸರೇ ದೊಡ್ಡದು.

ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಇಂತಹ ಗೂಢ ಸತ್ಯದ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ನಮ್ಮ ಪಂಡಿತರು ಶಶಿಶೇಖರನೆಂಬುವವನನ್ನು 'ಭೇಟಕಿ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಕರೆದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಲಾರದಷ್ಟು ಅವಮಾನವಾಯಿತು. (ಭೇಟಕಿ ಎಂಬುದು ಮೂತಿ ಅತಿ ಕೊಂಕಾಗಿರುವ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಮೀನು). ಈ ಹೆಸರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ ಮಾತೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಹುಡುಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನೊಂದುಕೊಂಡನು. ಆಮೇಲೆ ಹೇಗೋ ಶಾಂತಭಾವದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿದ್ದನು. ನಮ್ಮ ಆಶುವಿಗೆ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನಿ, ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದು ಏಕೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಥೆಯಿದೆ.

ಆಶು ಎಂಬ ಹುಡುಗ ನಮ್ಮ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೋಚಕವನು ಮತ್ತು ಮೆದು ಮನಸ್ಸಿನವನು. ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗ, ಯಾರ ಬಳಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವನು ಬೇರೆ. ಯಾರೇನು ಮಾತಾಡಿದರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಮೃದುವಾಗಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ಓದಿನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಹುಡುಗರು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವನು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಆಟಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಡಮಾಡದೆ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಿಠಾಯಿಯನ್ನೂ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನೂ

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಧ್ಯಾಪ್ತ ಒಂದು ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಮನೆಯಿಂದ ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಬಂದಾಗ ಈ ಹುಡುಗನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಯಾವಾಗ ಅವಳು ಬೇಗ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾಳೋ ಎಂದು ಚಕಚಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾಕೆಂದರೆ ತಾನು ಇತರ ಹುಡುಗರಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ದರ್ಜೆಯವನೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

ತಾನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಮುದ್ದು ಮಗ, ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಣ್ಣ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಓದು ಬರಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಂದೂ ಹಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತ ಮೀರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಶಿವನಾಥ ಪಂಡಿತರು “ಏಕೋ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಂತೂ ಅವನಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಂಡಿತರು ಅವನನ್ನು ಮಂಡಿಯಮೇಲೆ ಕೈಯೂರಿಸಿ ಬೆನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ ಮಾರಾಂಡ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕೈದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗಗಳ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಆ ಬಡವಾಯಿಯನ್ನು ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಗ್ರಹಣಕ್ಕಾಗಿ ರಜ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದರ ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶಿವನಾಥ ಪಂಡಿತರು ಬಂದು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಕೈಯೆಲ್ಲೊಂದು ಸ್ನೇಹು ಬಗಲಲ್ಲಿ ಮಸಿಯ ಕಲೆಗಳಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಶು ಪ್ರಸೇಶಿಸಿದ.

“ಇಗೋ ನೋಡಿ, ಯಜಮಾನಮ್ಮ ಬಂದಳು” ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ ಅಂದರು ಶಿವನಾಥ ಪಂಡಿತರು. ಹುಡುಗರಿಗೇನೂ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಕೆಲವರು ನಕ್ಕರು, ಕೆಲವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಆಶುವಿನ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು.

ಪಾಠಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಮಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಪಂಡಿತರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಕುರಿತು “ಕೇಳೋ, ಕೇಳಿ ನೀವೆಲ್ಲ ಈ ಕಥೆ” ಎಂದರು.

ಪಾಪ ಆಶುವನ್ನು ಯಾವುದೋ ಪಾಠಾಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತಿತ್ತು ಆದರೆ ಈ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು, ಪಂಚಿಯ ನೆರಿಗೆ, ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಇಳಿಯಬಿಟ್ಟ ಕ್ಲಾಸಿನ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರ ಗಮನಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಿಗೆ ಆಶುವಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಅವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಗುರುತರವಾದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳೂ ಅವಮಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ದಿನ ಆ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ, ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ, ಹೋಲಿಸುವಂತಹದು ಯಾವುದೂ ಇರಲಾರದು.

ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯಂತೂ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ, ಎರಡು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬಹುದು.

ಆಶುವಿಗೆ ಒಬ್ಬ ತಂಗಿಯಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಜತೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಗೆಳತಿಯರಾಗಲಿ, ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರಾಗಲಿ, ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಶುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವಳ ಸಂಗಡ ಆಟವಾಡುವವರಲಿಲ್ಲ.

ಆಶುವಿನ ಮನೆಯ ವರಾಂಡದ ಹೊರಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲಾಕೆಗಳ ಕಾಂಪೌಂಡಿತ್ತು. ಅವತ್ತು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮೋಡ ಕುದು ಮಳೆ ಕೂಡ ಸುರಿದಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಭತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ದಾರಿಹೋಕರು ಆ ಕಡೆ ಬಂದರು. ಆಶು ಅವರಾರ ಕಡೆಯೂ ನೋಡಲವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೋಡ ಕುದು ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಆ ಮಳೆಯ ಶಬ್ದದ ಮಧ್ಯೆ, ದಿನವೆಲ್ಲ ರಜವಾದ್ದರಿಂದ, ತಂಗಿಯ ಸಂಗಡ ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಶು.

ಅವತ್ತು ಅವನ ತಂಗಿಯ ಬೊಂಬೆಗೆ ಮದುವೆ. ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಆಶು ವಿಪರೀತ ಗಂಭೀರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ತಂಗಿಗೆ ಏನೇನೋ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಪುರೋಹಿತರು ಯಾರಾಗಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕ. ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ತುಟುಕು ಏನೋ ತೋಚಿ ವರಾಂಡದ ಹೊರಗೆ ಮಳೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಂತಿದ್ದ ಒಬ್ಬಾತನನ್ನು ಕುರಿತು “ಏನೀ, ನೀವು ನಮ್ಮ ಬೊಂಬೆ ಮದುವೆಗೆ ಪುರೋಹಿತರಾಗುತ್ತೀರಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು.

ಆಶು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ. ನೆನೆದ ಭತ್ತಿಯನ್ನು ಮಡಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲ ಅರ್ಧ ತೊಯ್ದು ಹೋಗಿದ್ದ ಶಿವನಾಥ ಪಂಡಿತರನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟ. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರು ಮಳೆಯಿಂದ ಆಸರೆ ಪಡೆಯಲು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಈ ಹುಡುಗಿ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ‘ಬೊಂಬೆಯ ಮದುವೆಗೆ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ! ಪಂಡಿತರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇ ತಡ, ಆಶು ತನ್ನ ಆಟ ತಂಗಿ ಎಲ್ಲ ಅಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೇ ದೌಡಿಗೆ ಓಡಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಅವನ ರಜದ ದಿನ ಹೀಗೆ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಶಿವನಾಥ ಪಂಡಿತರು ವ್ಯಂಗ್ಯಹಾಸ್ಯದ ಪೀಠಿಕೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ “ಯಜಮಾನಮ್ಮ” ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಆಶು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆಯೇ, ಎಲ್ಲ ಮಾತಿಗೂ ಮೃದುವಾಗಿ ನಗುತ್ತ ಇದ್ದಂತೆ, ಈಗಲೂ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆ ನೊಡುತ್ತ ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆಗೆ ತಾನೂ ಸೇರಿ ನಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಘಂಟೆ ಒಂದು ಹೊಡೆಯಿತು. ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ತರಗತಿಗಳಿಗೂ ಪಾಠ ಮುಗಿದು ಹುಡುಗರು ಹೊರಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ತಾಳೆಯೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಠಾಯಿಯನ್ನು ಕುಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಫಕ ಫಕ ಹೊಳೆಯುವ

ಕಂಚಿನ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮನೆಯ ದಾಸಿ ಬಂದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು.

ಆಗ ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತ ಅವನ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನೊಂದ ಹಣೆಯಮೇಲಿನ ನರಗಳು ಉಬ್ಬಿ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡುವು—ಇದುವರೆಗೂ ಕಪಟ ನಗುವಿನಿಂದ ತಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರು ಕಟ್ಟಿಯೊಡೆದು ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಶಿವನಾಥ ಪಂಡಿತರು ತರಗತಿಯನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಆರಾಮ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಾಹಾರ ಮಾಡಿ, ನಿಶ್ಚಿಂತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಕ್ಕಾ ಸೇದುತ್ತ ಕೂತರು.

ಈ ಕಡೆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತ ಆಶುವನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಾಕಿ “ಯಜಮಾನೀ, ಯಜಮಾನಿ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಕೋಲಾಹಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ರಜದ ದಿನ ತಂಗಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಆಟ ಅವನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅವಮಾನಕರವಾದ್ದೆಂದು, ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿತನದ್ದೆಂದು ಆಶುವಿನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಘಟಂಚು ಜನ, ಅಂದಿನ ಅವಮಾನದ ಘಟಂವನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಂದಾದರೂ ಮರೆತಾರು ಎಂಬ ಭರವಸೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ!

೬. ರಾಮ ಕಾನಾಯಿಯ ಅವಿವೇಕ

ಗುರುಚರಣನು ಸಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಮೂರನೆಯ ಸಂಬಂಧದ ಹೆಂಡತಿ ಒಳಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಪಗಡೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂದು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನ ಇಡೀ ಘಟಂಚುವನ್ನೇ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವರು ; ಹುತ್ತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾಡುವಂಥವರು. ಪಾಪ, ಆಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೂಡ ಕೂಡದೆ ಹಣಿಸೇಕಾಯಿ ತೊಕ್ಕನ್ನು ನಂಚಿಕೊಂಡು, ಚಿಂಗ್ಲಿ ಮೀನಿನ ಹಳಿಯೊಂದಿಗೆ ತಂಗಳನ್ನು ಕಲಸಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೊರಗಡೆ ಯಾರೋ ಬಂದು ಅಬ್ಬರ ಮಾಡಿ ಬಲು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದೊಡನೆ ಎಂಜಲು ಮುಸುರೆ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟು, ಸರಿಯಾಗಿ ಕೈ ಬಾಯಿ ಕೂಡ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಓಡಿಬಂದಳು. ಬರುತ್ತಾ “ಒಂದು ತುತ್ತ ತಂಗಳು ಕೂಡ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ—ಹಾಳು” ಎಂದು ಗೋಣಗಿಕೊಂಡಳು.

ಈ ಕಡೆ ಡಾಕ್ಟರು ಆಸೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಗುರುಚರಣನ ತಮ್ಮ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿಯು ರೋಗಿಯ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಮೆಲ್ಲಗೆ “ಅಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಉಯಿಲೇನಾದರೂ ಬರೆಸುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳು” ಎಂದ.

ಗುರುಚರಣ ಕ್ಷೀಣಸ್ಥರದಲ್ಲಿ “ಹೂಂ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಬರೆದುಕೋ” ಎಂದ.

ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ಕಾಗದ ಮಸಿ ಕುಡಿಕೆ, ಲೇಖನಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಹತ್ತಿರ ಕೂತು, “ಹೂಂ ಹೇಳು” ಎಂದ. ಗುರುಚರಣ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದ. ನನ್ನ ಚರ, ಅಚರ, ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ನನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ವರದಾಸುಂದರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದ್ದೇನೆ”

ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ಬರೆಯುತ್ತಹೋದ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಅವನ ಲೇಖನಿ ಸರಾಗವಾಗಿ ಓಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ತನ್ನ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ, ನವದ್ವೀಪನು ಮಕ್ಕಳೇ ಇಲ್ಲದ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಕ್ಕುದಾರನಾಗುತ್ತಾನೆಂಬ ಆಸೆ. ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಈ ಬಲವಾದ ಆಸೆಯಿಂದಲೇ ನವದ್ವೀಪನ ತಾಯಿ ಮಗನನ್ನು ಯಾವ ನೌಕರಿಗೂ ಸೇರಲು ಬಿಡದೆ, ಅವನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಹರೆಯದಲ್ಲೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಳು.

ಏನು ಮಾಡಿದರೇನು ? ಅಂತೂ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ಉಗುಳು ನುಂಗಿಕೊಂಡು, ನಡುಗುವ ಕೈಯಿಂದ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿ ಸಹಿಮಾಡಲು ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಅಣ್ಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ. ಗುರುಚರಣ ಪ್ರಾಣಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕೈಯಿಂದ ಅದೇನು ಸಹಿ ಮಾಡಿದನೋ ? ಅದು ಸಹಿಯೋ ಅಥವಾ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಎರಡು ಗೆರೆಗಳೋ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ!

ತಂಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಹೆಂಡತಿ ರೋಗಿಯ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಗುರುಚರಣನಿಗೆ ಶ್ವಾಸ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು. ನೋಡಿ ಅವಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಆಸ್ತಿ ದಕ್ಕುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಬಂದು ನಿರಾಶರಾದವರೆಲ್ಲ “ಇದೆಲ್ಲ ಕಳ್ಳ ಅಳು” ಅಂದರು. ಆದರೆ ಅದು ಸುಳ್ಳು.

ಉಯಿಲಿನ ವಿಷಯ ಕೇಳಿ ನವದ್ವೀಪನ ತಾಯಿ ಓಡಿಬಂದು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಬೈಯುತ್ತ ಅಬ್ಬರ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. “ಸಾಯುವಾಗೇನೋ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಬಂತು ಮುದುಕನಿಗೆ ಚಿನ್ನದಂಥ ತಮ್ಮನ ಮಗನಿದ್ದರೂ ಸಹ....” ಎಂದಳು.

ರಾಮ ಕಾನಾಯಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವವಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಅದನ್ನು ‘ಭಯ’ ಎಂದು ಕೂಡ ಆಗದವರು ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗ ಬೇಗ ಓಡಿಬಂದು “ಇದೇನೇ ಇದು....ಸಮಯಾಸಮಯ ಅನ್ನದೆ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ ? ನಿನ್ನ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ಅಣ್ಣ ಹೇಗೂ ಹೋದ ; ನಾನಂತೂ ಇದ್ದೇನಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ! ನೀನು ಏನುಬೇಕಾದರೂ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಅನ್ನಬಹುದಲ್ಲ ! ಸಾಕು, ನಡಿ ಇನ್ನು” ಎಂದ.

ನವದ್ವೀಪನಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಅವನು ಬರುವಹೊತ್ತಿಗೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಕಾಲವಾಗಿಹೋಗಿದ್ದ. ಅವನು ಕೂಡ, ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದವನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನಾ ಮಾತು ಆಡಿದ. ಆಮೇಲೆ “ನಾನೂ ನೋಡ್ತೇನೆ ಮುಖಕ್ಕೆ ಯಾರು ಬೆಂಕಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ !

ಪಿಂಡ ಯಾರು ಇಡುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನೂ ನೋಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನೇನಾದರೂ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು. ನವದ್ವೀಪನಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೊಂಕರಿಸಿದ. ಗುರುಚರಣ ಇಂಥದು ಯಾವುದಲ್ಲೂ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಡಫ್ ಸಾಹೇಬರ ಶಿಷ್ಯ ; ಶಾಸ್ತ್ರಯಾವುದನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೋ ಅದರಲ್ಲೇ ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಯಕೆ. ಯಾರಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಕಿರಿಸ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವನು “ರಾಮ ರಾಮ! ನಾನು ಗೋಮಾಂಸ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆಯೇ ಕಿರಿಸ್ತಾನೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ !” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಇನ್ನು ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಪಿಂಡವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತದಲ್ಲ ಎಂದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾನೆಯೇ...! ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನವದ್ವೀಪ ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಹಗೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ?

ನವದ್ವೀಪನ ವನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನ. ತಾನು ಪಿಂಡ ಇಡದೇ ಇರುವವರೊ ದೊಡ್ಡ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ಸಾಯುತ್ತಾನೆಂತ. ಸಾಯಲಿ ! ಅಲ್ಲ, ಹುಡುಗನಿಗೆ ಇಷ್ಟೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ : ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ತಾನೇ ದೊಡ್ಡವನು ಆಸ್ತಿ ದಕ್ಕುವೆಹೋದರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಂತೆ. ದೊಡ್ಡವನು ಮಾತ್ರ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇವನು ಪಿಂಡ ತನಗೆ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಯುತ್ತಾನೆಯೆ ? ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ದಾರಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಹುಡುಗನಿಗೆ !

ರಾಮ ಕಾನಾಯಯ ವರದಾಸುಂದರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ “ಅತ್ತಿಗೆ ಅಣ್ಣ ನಿಮಗೆ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದೋ ನೋಡು, ಅವನ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರ ಕುರ್ಚಾದ ಪೆಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತವಾಗಿ, ಜೋಪಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಕೋ, ಎಚ್ಚುಕೆ” ಎಂದು ವಿಧವೆ ಆಗ ಹೊಸ ಹೊಸಸ್ವರ, ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ದಾಸಿಯರು ಆಕೆಯ ಅಳುವಿನೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವರಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಹತ್ತಾರು ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಶೋಕ ಸಂಗೀತದ ಕಛೇರಿಯನ್ನು ನುಡಿಸಿ ಊರವರೆಲ್ಲರ ನಿದ್ದೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಈ ತುಚ್ಛ ಕಾಗದವೊಂದು ಬಂದು ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಲಯ ಭಂಗವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಭಾವದ ಧಾಟಿಯೇ ಬದಲಾಗಿಹೋಯಿತು. ವಿಷಯವೇಕೋ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಅಸಮಂಜಸವಾಗಿಹೋಯಿತು.

“ಅಯ್ಯೋ ! ನನ್ನನ್ನು ನಡನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರಲ್ಲವಾ ! ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಮೊದಲು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲಾ ! ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ ! ಸರಿ, ಕಾಗದ ಬರೆದದ್ದು ಯಾರಪ್ಪಾ ? ನೀನೇ ತಾನೆ ? ಸರಿ, ಹೂಂ. ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು ಆಸ್ತಿ ! ಅವರ ಪೂಜೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಯಾರ ಮುಖ ನೋಡಿ ಅನುಭವಿಸಲಪ್ಪಾ ಆಸ್ತಿ ?....ಎಷ್ಟಿದೆ ಒಟ್ಟು ? ಯಾತಕ್ಕೆ ? ಬಿಸಾಡಲಿ, ಎಷ್ಟಿದ್ದರೇನು ? ಆಂ ! ಏನಂದಿರಿ ? ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಮ್ಮ ಗೋಳು ನಿಲ್ಲಿಸಿರೇ, ಮೈದುನರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳೋಣ. ಅಲ್ಲಪ್ಪಾ, ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು ಏನು ಕಥೆ ! ನನ್ನನ್ನು ಯಾರಪ್ಪಾ ಇನ್ನು ಮುಖ ಎತ್ತಿ ನೋಡುವವರು ? ನಾನು ಯಾಕೆ ಮೊದಲೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲಾ ದೇವರೇ....?” ಹೀಗೇ ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ.

ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದೊಡನೆ ನವದ್ವೀಪನ ತಾಯಿ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಹುಲಿಯಂತೆ ಬಿದ್ದಳು. ಬಂಡಿಯ ಸಮೇತ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಎತ್ತು ಗಾಡಿಯವನ ಚಾವಟಿಯೇಟುಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಿರುಪಾಯವಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ, ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರುವಂತೆ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ಮೌನವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ತಡೆಮೆಕೊಂಡ ಆಮೇಲೆ ಕಾತರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ನನ್ನದೇನು ತಪ್ಪು ? ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಬರೆದೆ ನಾನು. ನಾನು ಅಣ್ಣನೇ ಹಾಗಾದರೆ ?” ಎಂದ.

ನವದ್ವೀಪನ ತಾಯಿ ಭಸ್ಮೆಂದು ಬುಸುಗುಟ್ಟಿ “ಇಲ್ಲ ಪಾಪ....ನೀವು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲವೆ ? ನಿಮಗೇನು ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ ಹೇಳಿ ! ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದರು ‘ಬರೆಯೋ’ ಅಂತ ತಮ್ಮ ‘ಹೂಂ’ ಅಂತ ಹಾಗೇನೇ ಬರೆದುಬಿಟ್ಟರು. ನೀವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ....ಅಣ್ಣ ಹೇಗೋ, ತಮ್ಮನೂ ಹಾಗೆಯೇ ! ನೀವೂ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಯಶಸ್ಸನ್ನೇ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣ ಅಂತ ಕಾದಿರುತ್ತೀರಿ ! ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ನಾನು ಸತ್ತರೆ ಯಾವ ಹೊಲೆಯಳನ್ನೋ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ನನ್ನ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ, ನನ್ನ ಚಿನ್ನ, ನವದ್ವೀಪನ ಬಾಯಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತೀರಿ ! ಆದರೆ ಸದ್ಯ, ಹಾಗೆ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುತ್ತೇನೆಯೆ ? ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ, ನಾನೇನು ಅಪ್ಪು ಬೇಗ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ.” ಎಂದ ಅಬ್ಬರಿಸಿದಳು.

ಹೀಗೆ ಗಂಡ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಾದ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನವದ್ವೀಪನ ತಾಯಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕುಂಪುಟ್ಟು ಗೋಳಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ರಾಮ ಕಾನಾಯಿಗೆ ಗೊತ್ತು ತಾನೇನಾದರೂ ಈ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಮಾತು ಆಡಿದರೂ ವಿಷಯ ವಿಪರೀತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಹೋಗುತ್ತದೆಂದು. ಅದಕ್ಕೇ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಂತೆ ತೆಪ್ಪಿದ್ದುಬಿಟ್ಟು ತಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ, ಆಕೆಯ ಮುದ್ದು ಚಿನ್ನ, ನವದ್ವೀಪನ ಬಾಯಿಗೆ ಮಣ್ಣೋ ಬೂದಿಯೋ ಸುರಿದು, ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಸಂಬಂಧದವಳ ಹೆಸರಿಗೆ ಬರೆದು ಸತ್ತುಹೋಗಿರುವಂತೆ ! ಈಗ ತಪ್ಪನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಹೊರತು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

ಈ ಮಧ್ಯೆ ನವದ್ವೀಪ ಸುಮ್ಮನಿರದೆ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿ ಅಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು “ನೀವೇನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಮ್ಮ, ಈ ಆಸ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾರಿಗೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಈ ಊರಿನಿಂದ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸಾಗಹಾಕಬೇಕು. ಅಪ್ಪ ಇದ್ದರೆ ನಾವು ಮಾಡುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ತಲೆ

ಕೆಳಗು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ” ಎಂದ. ನವದ್ವೀಪನ ತಂದೆಯ ಬುದ್ಧಿ ವಿವೇಕಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಗನ ಮಾತು ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪಾಯದ ದಾರಿಯೇ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿತು ಆಕೆಗೆ. ಕಡೆಗೆ ತಾಯಿ ವಕ್ಕಳ ಮಾತು ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾದ, ಅನಾವಶ್ಯಕನಾದ ಮಂಕು ತಂದೆ ಏನೋ ಒಂದು ನೆಪದಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ವರದಾಸುಂದರಿ ಮತ್ತು ನವದ್ವೀಪಕುಂದ್ರ-ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಮೃತ್ಯು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾದವು. ನವದ್ವೀಪ ಹಾಜರುಮಾಡಿದ ಮೃತ್ಯು ಪತ್ರದ ಸಹಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸ್ವಯಂ ಗುರುಚರಣನ ಕೈಬರಹವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಆಣೆಮಾಡಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಇಬ್ಬರು ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಜತೆಗೂಡಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ವರದಾಸುಂದರಿಯ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ನವದ್ವೀಪನ ತಂದೆ ರಾಮ ಕನಾಯಿಯೊಬ್ಬನೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಆದರೆ ಅವಳ ಪತ್ರದ ಸಹಿ ಯಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಪೋಷಿತನಾದ ಸೋದರಮಾವನ ಮಗನೊಬ್ಬ ಇದ್ದು ಅವನು “ಅಕ್ಕಾ ನೀನೇನೂ ಹೆದರಬೇಡ ನಾನು ನಿನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ; ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ.

ವಿಷಯವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕೊನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನವದ್ವೀಪನ ತಾಯಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕಾಶಿಯಿಂದ ಕರೆಯಕಳುಹಿದಳು. ಆ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೀಲವನ್ನೂ ಬಗಲಲ್ಲಿ ಛತ್ರಿಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹಾಜರಾದ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಸವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡ. ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ “ಗುಲಾಮ ಹಾಜರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಮಹಾರಾಣಿಯವರದೇನಷ್ಟಕೆ?” ಎಂದ.

ಹೆಂಡತಿ ಮುಖವನ್ನು ವಕ್ರವಾಗಿ ತಿರುವುತ್ತ “ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಸಾಕು, ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಲ್ಲಾ ! ಈ ಸರಸಕ್ಕೇನು ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ್ದು ? ಅಲ್ಲಾ, ಯಾವುದೋ ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಆರಾಮವಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟು...ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಳಾ, ಸತ್ತಳಾ ಎಂದು ಕೂಡ ವಿಚಾರಿಸದೆ...ಆಹಾಹಾ...ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ ! ಈಗ ಇಷ್ಟು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಬಂತೇನೋ !” ಎಂದಳು. ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ದೂರು, ಪ್ರತಿದೂರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಾಲ ಕಳೆದರು. ಆಮೇಲೆ ನವದ್ವೀಪನ ತಾಯಿ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನನ್ನು ಮರೆತು ‘ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನ’ ಜಾತಿಯನ್ನು ಬೈಯಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲಿಡುವ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಕೋಳಿಯ ಮೇಲಿಡುವ ಪ್ರೀತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಳು. ನವದ್ವೀಪನ ತಂದೆ “ಹೆಂಗಸರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜೇನು,

ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ" ಎಂದ. ಆದರೆ ಈ ರಸಿಕ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಎಂದು ಜೀನನ್ನು ಕಂಡು ಸವಿದಿದ್ದನೋ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ!

ಈ ಮಧ್ಯೆ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕೋರ್ಟಿನ ನೋಟೀಸೊಂದನ್ನು ಪಡೆದ. ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯಲು ಹಾಜರಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೋರ್ಟಿನ ಅಪ್ಪಣೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದ ಹಿಡಿದು ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಮೂಕನಾಗಿದ್ದವನನ್ನು ಕಂಡು, ಆಗತಾನೇ ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ನವದ್ವೀಪನ ತಾಯಿ ಸೆರೆಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ "ಅಲ್ಲಾ ? ಕಳ್ಳರಂಡೆ ! ಮೈದುನನ ಮಗನ ಕೈಯಿಂದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಮಗುವನ್ನು ಜೈಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ತಂತ್ರ ಹೂಡಿದ್ದಾಳಲ್ಲ!" ಎಂದಳು.

ಕ್ರಮೇಣ, ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿಗೆ ಮಂದಚ್ಚಾಯಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ "ಏನು ಮನೆ ಹಾಳು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತ ಇದ್ದಿರೋ, ತಾಯಿ ಮಗ ಸೇರಿಕೊಂಡು ?" ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಆಗ ಹೆಂಡತಿ ಮೈ ಒದರಿಕೊಂಡು ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ "ಯಾಕೆ ? ಇದರಲ್ಲಿ ನವದ್ವೀಪನ ತಪ್ಪೇನು ಹೇಳಿ ? ಅವರ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಆಸ್ತಿ ಅವನಿಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೆ ದಕ್ಕಬೇಕು ಹೇಳಿ ! ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೇನೋ ? ಆಹಾಹಾ !" ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿದಳು.

ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಯಾವ ಸುಟ್ಟುಮೋರೆಯ ಮಾಟಗಾತಿಯೋ ಹಾರಿ ಬಂದು ಗಂಡನ ಪ್ರಾಣ ತಿಂದು, ತನ್ನ ಅನ್ನ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದರೆ, ಯಾವ ಪತಿವ್ರತೆಯ ಮಗ ತಾನೇ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಕೂತಿರುತ್ತಾನೆ ? ಸಾಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಮಾಟಗಾತಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬಲಿ ಬಿದ್ದು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಾದವನು, ಯಾವ ತಮ್ಮನ ಮಗ ತಾನೇ ಆ ಮಾಯಗಾತಿಯ ಮಾಟವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿದ್ದಾನು?.....ಅನ್ಯಾಯ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ !

ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆಯಾದಂತವನಾಗಿಬಿಟ್ಟ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ; ತಾಯಿ ಮಗ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು ; ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಾಡಿದರು, ಬೈದರು, ಹೆದರಿಸಿದರು, ಅತ್ತರು, ಗೋಳಾಡಿದರು. ಆಗ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಧಪ್ಪೆಂದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕರಿಸಿದ. ಊಟಕ್ಕೇಳಲಿಲ್ಲ, ನೀರು ಕೂಡ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎರಡು ದಿನ ಅನ್ನ ನೀರು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಲ ಕಳೆದ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ. ಮೊಕದ್ದಮೆಯ ವಿಚಾರಣೆಯ ದಿನ ಬಂತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ನವದ್ವೀಪ ವರದಾಸುಂದರಿಯ ಸೋದರಮಾವನ ಮಗನಿಗೆ ಭಯ ಆಸೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಅವನು ಬಂದು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ನವದ್ವೀಪನ ಪರವಾಗಿಯೇ

ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳಿದ. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ವರದಾಸುಂದರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎದುರು ಪಕ್ಷದ ಕಡೆ ಓಲುತ್ತಿರುವಷ್ಟಲ್ಲ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿಗೆ ಕರೆಬಂತು.

ಅನ್ನ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಹೊದಂತಾಗಿದ್ದ ಗಂಟತೋಣಗಿದ್ದ ಮಾಸಿದ ವಸ್ತ್ರದ ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಮುದುಕ ಬಲವಿಲ್ಲದ ಕೈಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹೇಳುವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ನಿಂತ.

ಚತುರನಾದ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರು ಅತ್ಯಂತ ಕೌಶಲದಿಂದ ಮಾತನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲೋಸುಗ ಪಾಟೀ ಸವಾಲು ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದ. ವಿಷಯವನ್ನು ಬಳಸಿ ಬಳಸಿ ಮೊದಲುಮಾಡಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಅತಿ ವಕ್ರಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಸಂಗದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ.

ಆಗ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಕೈಚೀಡಿಸಿ, “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಮುದುಕ, ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಬಲ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡಲು ಶಕ್ತಿ ಸಾಲದು. ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮಣ್ಣನಾದ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಗುರುಚರಣ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸಾಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ವರದಾಸುಂದರಿ ದೇವಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮೃತ್ಯುಪತ್ರ ಬರೆದು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಮಗ ನವದ್ವೀಪಚಂದ್ರ ದಾಖಲು ಮಾಡಿರುವ ಉಯಿಲು ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು. ಅದು ಸುಳ್ಳು ಕಾಗದ.”-ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಮ ಕಾನಾಯಿ ನಡುಗುತ್ತ ನಡುಗುತ್ತ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟ.

ಚತುರನಾದ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರು ಅತ್ಯಂತ ಕೌತುಕದಿಂದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಿದ್ದ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ನೋಡಿದಿರಾ, ದೇವರಾಣೆ, ಮುದುಕನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ !” ಎಂದ.

ಸೋದರಮಾವನ ಮಗ ಓಡಿಹೋಗಿ ವರದಾಸುಂದರಿಗೆ “ಮುದುಕ ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಕೇಸೆಲ್ಲಾ ಹಾಳು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಆಗ ನನ್ನ ಸಾಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಕೇಸು ಗೆಲ್ಲುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂತು” ಎಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿದ ಅವಳು “ಹಾಗೇನು ? ಯಾರು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ ಅಂತ ನಂಬುವುದು ಹೇಗೆ ಹೇಳು ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ? ಮುದುಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯ ಅಂತ ನಾನು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ” ಎಂದಳು.

ಕಾರಾಗೃಹವನ್ನು ಸೇರಿದ ನವದ್ವೀಪನ ಅತಿಹಿತೈಷಿಗಳಾದ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಹಳ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ಸ್ಥಿರ ಮಾಡಿದರು-“ನಿಜವಾಗಿ ಮುದುಕ ಭಯದಿಂದಲೇ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಕ್ಷಿಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮುದುಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ದುರ್ಬಲ, ಮಂಕು ಮುದುಕ ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹಡುಕಿದರೂ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು.

ಮುದುಕ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತತ್ಕ್ಷಣ ವಿಚಾರವಾದ ಜ್ವರ ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದ. ಕಡೆಗೆ, ಒಂದೆರಡು ದಿನ ನರಳಿ, ಈ ಏನೂ ಅರಿಯದ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರದ ರಾಮ

ಕಾನಾಯಿ, ಚಿನ್ನದಂತಹ ನವದ್ವೀಪನ ಅನಾವಶ್ಯಕನಾದ ತಂದೆ, ಭೂಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಬಂಧು ಬಳಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರೋ “ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ದಿನ ಮುಂಚೆಯೇ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಚಿನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು” ಎಂದರು. ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದವರು ಯಾರೆಂದು ಹೆಸರು ಹೇಳಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

2. ಮಧ್ಯದ ಕಾಲುವೆ

ಸಂಬಂಧ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ವನಮಾಲಿ ಮತ್ತು ಹಿಮಾಂಶುಮಾಲಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ, ಸೋದರರತ್ತ ಸೋದರಮಾವಂದಿರ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಆಗಬೇಕು— ದಾಯಾದರು ; ಅದೂ ಕೂಡ ಎಷ್ಟೋ ದೂರದ ಸಂಬಂಧವೇ ಎನ್ನಬೇಕು. ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮನೆಯವರೂ ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನೆರೆಹೊರೆಯವರು. ತೋಟವೊಂದು ಅವರಿಬ್ಬರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಬಂಧ ಅಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದ್ದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪರಸ್ಪರ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಮಾತ್ರ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿತ್ತು.

ವನಮಾಲಿ ಹಿಮಾಂಶುವಿಗಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ದೊಡ್ಡವನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಹಿಮಾಂಶುವಿಗಿನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹುಟ್ಟಿದಿರುವಾಗ, ಇನ್ನೂ ತೊದಲು ಮಾತು ಕೂಡ ಆಡಲು ಬರದಿದ್ದಾಗ ವನಮಾಲಿ ಅವನನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಇದೇ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗೆ ಸಂಜೆ ಓಡಾಡಿ ಆಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಂತೈಸಿದ್ದಾನೆ. ನಿಧ್ರೆಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಗುವಿನ ಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ ವಯಸ್ಸಾದವರು ಮಾಡುವ ವೇಗವಾಗಿ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸುವುದು, ಬಾಲಭಾಷೆಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ತೊದಲು ಮಾತಾಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಮೀತಿಮೀರಿದ ಹುಚ್ಚಾಟ, ತಮಾಷೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ವನಮಾಲಿಗಿಂತಹುದೇನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಾಗಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಇದ್ದ ಆಸಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ತೋಟದ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಈ ದೂರಸಂಪರ್ಕದ ಪುಟ್ಟತಮ್ಮನ ಸಹವಾಸ. ಅಷ್ಟೇ ಈ ತಮ್ಮನನ್ನು ಅತಿ ದುರ್ಲಭವಾದ, ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಬಳಿಯಂತೆ ವನಮಾಲಿ ತನ್ನ ಎದೆಯೊಳಗಿನ ಸ್ನೇಹವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹರಿಯಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದ. ಆ ಮಗು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹೃದಯಗಳನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಲತೆಯಂತೆಯೇ ಅವನ ಒಳಹೊರ ಬಾಳನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಬೆಳೆದಾಗ, ವನಮಾಲಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನೆಂದುಕೊಂಡನು.

ಇಂಥವರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಇವರೆಲ್ಲರದೂ ಒಂದೇ ಸ್ವಭಾವ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಅಲ್ಪಾಸಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಮೋಹ, ಅಥವಾ ಯಾರೋ

ಒಬ್ಬ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ನೇಹಿತ—ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಕೂಡುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂಥದೊಂದು ಸಣ್ಣ ಅತಿ ಕ್ಷೀಣವಾದ ಸ್ನೇಹಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮೂಲಧನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಂದಾದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಾಭ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ವ್ಯವರತು ಬದುಕೆಲ್ಲಾ ಹಾಗೇ ಕಳೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಎಂದೋ ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮನೆ ಮಠಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾರಿಕೊಂಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾರಿಗಳಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಮಾಂಶು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡನಾಗುತ್ತಬಂದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೂ ವನಮಾಲಿಗೂ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಸಂಬಂಧವಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ದೂರವಿದ್ದರೂ ಪರಸ್ಪರ ಅತಿ ಗಾಢವಾದ ಬಂಧುತ್ವ ಬಂಧನವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ದೊಡ್ಡ—ಸಣ್ಣ ತಾರತಮ್ಯ ಕೂಡ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವೂ ಕೂಡ ಇತ್ತು. ಹಿಮಾಂಶುವಿಗೆ ಓದು ಬರಹ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಭಾವತಃ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂಬಾಸೆ ಬಹಳ. ಯಾವ ಪುಸ್ತಕ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಓದುತ್ತಾ ಕೂತುಬಿಡುವನು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಓದಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅಂತೂ ಈ ಓದಿನ ಹುಚ್ಚಿನಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ತಾನು ಓದಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ವನಮಾಲಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ವನಮಾಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅವನು ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವನು. ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಹುಡುಗನ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯಗಳೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅವನೊಡನೆ ಮಾತು ಕಥೆಯಾಡಿ ಅವನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಅವನೇನು ಹುಡುಗ ಎಂದು ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರುಳಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎರೆದು ಚಿಕ್ಕತನದಿಂದಲೂ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಕಡೆಗೆ ಅವನೇ ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆ ಬುದ್ಧಿ ವಿವೇಕಗಳಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಗೌರವಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಕ್ರಾದರೆ, ಇನ್ನು ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಪರಮಪ್ರಿಯ ವಸ್ತು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ವನಮಾಲಿಯಂತೆ ಹಿಮಾಂಶುವಿಗೂ ತೋಟದ ಹುಚ್ಚು ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಇಬ್ಬರು ಬಂಧುಗಳು ವಧ್ಯ ಒಂದೇ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ವನಮಾಲಿಗಿದ್ದುದು ಹೃದಯದ ಸಂಬಂಧ. ಹಿಮಾಂಶುವಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯದು. ಈ ಕೋವಲವಾದ ಗಿಡ ಮರ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ—ಪೃಥಿವಿಯ ಅಚೇತನ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೆ—ಲಾಲನೆ, ಪಾಲನೆಗಳ ಕಡೆ ಆಸೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಯಾರಾದರೂ ಅಕ್ಕೆಯಿಂದ ನಾಜೂಕಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಮುದ್ದಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕಣ್ಣಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹಬ್ಬ

ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಮತೆಯ ಮಕ್ಕಳಂತಿರುವ ಸಸಿ ಗಿಡ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಾದದಿಂದ ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂಬ ಹಿರಿಯ ಬಯಕೆಯಿತ್ತು. ವನಮಾಲಿಗೆ ಆದರೆ ಹಿಮಾಂಶುವಿಗೆ ಗಿಡ, ಮರಗಳ ಕಡೆ ಇದ್ದದ್ದು ಕುತೂಹಲದ ಆಕರ್ಷಣೆ. ಬೇರು ಬಿಡುವುದು, ಮೊದಲು ಚಿಗುರು ಅಂಕುರಿಸುವುದು, ಮೊಗ್ಗು ಬಿಡುವುದು, ಹೂವರಳುವುದು— ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಕುತೂಹಲ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಗಿಡಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆ, ಕಸಿಮಾಡುವುದು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೊಸ ಗಿಡಗಳು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಗೊಬ್ಬರದ ಆಯೋಜನೆ, ಬಳ್ಳಿ ಮಾಡಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವುದು, ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಯೋಚನೆ, ಸಲಹೆಗಳು ಅಂಕುರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರೆ ವನಮಾಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆಯೇ ನಡಸುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ತೋಟವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಕೃತಿ, ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾದ ಸಂಯೋಗ, ವಿಯೋಗಗಳು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಗಿಲ ಮುಂದುಗಡೆಯ ತೋಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿದ್ದವು. ಮೇಲುಗಡೆ ಒಂದು ಜಗುಲಿ. ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆ ಹೊಡೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ತೆಳುವಾದ ಜಾಬ್ಬಾವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ನೆರೆ ಹಿಡಿದ ಧೋತ್ರಾಂಡನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗುಡಿ ಹಿಡಿದು ವನಮಾಲಿ ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬೇರೆ ಯಾವ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಲ್ಲ. ಓದಲು ಪುಸ್ತಕವಿಲ್ಲ. ವೃತ್ತಾಂತ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಕೂತು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊಗೆಯೆಳೆಯುವನು. ಅರ್ಧ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಎಡಕ್ಕೆ, ಒಮ್ಮೆ ಬಲಕ್ಕೆ ಆಗಾಗ ನೋಡುವನು. ಹೀಗೆಯೇ ಕಾಲ ಅವನ ಗುಡಿಗುಡಿಯ ಹಬೆಯ ಕುಂಡಲಿಯಂತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಲಘು ಭಾವದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಗುವುದು, ಒಡೆದುಹೋಗುವುದು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗುವುದು—ಎಲ್ಲೂ, ಯಾವ ಸುಳಿವೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಡೆಗೆ ಹಿಮಾಂಶು ಸ್ಕೂಲಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು ಘಟಾಹಾರಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ವನಮಾಲಿ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಗುಡಿಗುಡಿಯ ನಾಳವನ್ನು ಒತ್ತಿತ್ತೆಗೆಸೆದು, ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವನು ಇದುವರೆಗೂ ಯಾರ ಬರವಿಗಾಗಿ ಅಧೀರನಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅನಂತರ ಇಬ್ಬರೂ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಮಾತುಕಥೆಯಾಡುವರು. ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತ ಬಂದಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವರು. ದಕ್ಷಿಣದ ಎಳೆಗಾಳಿ ಗಿಡಗಳ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮರ್ವರಿಸಿ ಬೀಸಿಹೋಗುವುದು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಆ ಗಾಳಿ ಕೂಡ ಬೀಸದು. ಗಿಡಮರಗಳು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಚಲಿಸದೆ ನಿಂತಿರುವವು.

ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತಲೆದೋರಿ ಮಿಣುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಇರುವುವು.

ಹಿಮಾಂಶು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವನು, ವನಮಾಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವನು. ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳೂ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನೆ ಬೇರೆ ಯಾರ ಬಾಯಿಂದಾದರೂ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಬೇಸರ ಹಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳೂ ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದಾಗ ಕೌತುಕವುಂಟುಮಾಡುವುವು. ಇಂತಹ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ವಯಸ್ಕನಾದ ಶ್ರೋತೃವನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ವಕ್ತೃತ್ವ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇವುಡಿ, ನಾಲ್ವಡಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಅವನ ನಾಲಗೆಗೆ, ಮಾತುಗಳಿಗೆ ತಡೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯ ಉತ್ತೇಕ್ಷಿಸಿ ಹೇಳುವನು, ಎಷ್ಟೋ ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳುವನು, ಇರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ವನಮಾಲಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಹೇಳುವನು; ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಅಭಾವವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ ಹೇಳುವನು. ಅವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸರಿಯಾದುವು ಎಷ್ಟೋ ಸರಿಯಲ್ಲದ್ದು. ಆದರೆ ವನಮಾಲಿ ಅವನೇನು ಹೇಳಿದರೂ ಗಂಭೀರ ಭಾವದಿಂದ ಕೇಳುವನು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದೆರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುವನು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಿಮಾಂಶು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವಾಗ ತಿಳಿಯುವಂತಹುದಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು—ಮತ್ತು ಮರುದಿನ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕೂತು ಗುಡಿಗುಡಿಯನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತಾ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಅತಿ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುವನು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ಸಲ ಒಂದು ತೊಂದರೆಯೊದಗಿತು. ವನಮಾಲಿಯ ತೋಟಕ್ಕೂ, ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ಮನೆಗೂ ಮಧ್ಯೆ ನೀರು ಹರಿಯುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆಯಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲುವೆಯ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೇರಳೆ ಗಿಡವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಕಾಯಾಗಿ ಹಣ್ಣಾದಾಗ ವನಮಾಲಿ ವನೆಯ ಆಳು ಅದನ್ನು ಕೋಲಿನಿಂದ ಕೆಡವಲು ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಹಿಮಾಂಶು—ವನೆಯ ಆಳು ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿ, ಪರಸ್ಪರ ಬೈಗಳ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲು ಆರಂಭವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬೈಗಳ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದುಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದು ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲದೆ ವನಮಾಲಿಯ ತಂದೆ ಹರಚುತ್ತಿದ್ದನು ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ತಂದೆ ಗೋಕುಲಚಂದ್ರನು ಇದೇ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ದೊಡ್ಡ ಜಗಳ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದು ಕ್ಷಮೇಣ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತೆಂದರೆ, ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳವರೂ ಕಾಲುವೆಯ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾದರು.

ವಕೀಲ—ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡರು, ವಾದಶೂರರಾದವರು ಎರಡು

ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ವಾಗ್ವಾದವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ ಹಣವಂತೂ ತಡೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಖರ್ಚಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಮಳೆ ಬಂದಾಗ ಆ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅಷ್ಟು ನೀರು ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹಣ ಹರಿದುಹೋಯಿತು.

ಕಡೆಗೆ ಅಂತೂ ಹರುಕುಡ್ಡನಿಗೆ ಗೆಲುವಾಯಿತು. ಕಾಲುವೆ ಅವನಿಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವಾಯಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೇರಳೇಗಿಡವು ಕೂಡ. ವ್ಯಾಜ್ಯ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಅಪೀಲು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲೂ ಕಾಲುವೆ ಹೇರಳೇಗಿಡ ಹರುಕುಡ್ಡನದೇ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನವಾಯಿತು.

ಮೊಕದ್ದಮೆ ನಡೆಯುವಷ್ಟು ದಿನಗಳೂ ಈ ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟೇನೂ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಕೋರ್ಟಿನ ವ್ಯಾಜ್ಯದ ನೆರಳೇನಾದರೂ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಸೋಕೀತೆಂದು ಹೆದರಿ ವನಮಾಲಿ ಇಮ್ಮಡಿಯಾದ ಆದರ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಹಿಮಾಂಶುವನ್ನು ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸ್ನೇಹ ಇನ್ನೂ ನಿಕಟವಾಗಲೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು. ಈ ಕಡೆ ಹಿಮಾಂಶು ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತೋರದೆ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಸಲಿಗೆ ಆದರಗಳನ್ನು ಪಕ್ಕಟ ಮಾಡುವನು.

ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹರುಕುಡ್ಡನಿಗೆ ಜಯವಾದ ದಿನ, ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಂಗಸರ ಒಳಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಉಲ್ಲಾಸ ಆರ್ಭಟ ಕೋಲಾಹಲಗಳಿಗೆ ಕೊನೆ ಮೊದಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಪು, ವನಮಾಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮರುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗೆ ಅವನು ಎಂದಿನಂತೆ ಮನೆಯ ಹೊರಗಣ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಖಿನ್ನನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಆಗದ ಸೋಲು ತನಗಾದಂತೆ ಅವನ ಮುಖ ದುಗುಡದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಅವತ್ತು ಹೊತ್ತು ಎಷ್ಟೋ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು, ಆರುಘಂಟೆ ಕೂಡ ಹೊಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಹಿಮಾಂಶು ಬರಲಿಲ್ಲ. ವನಮಾಲಿ ಆಳವಾದೊಂದು ನಿಟ್ಟಿಸಿದ ಬಿಟ್ಟು ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ಮನೆಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನೋಡಿದ. ತೆರೆದಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಹಿಮಾಂಶು ಶಾಲೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಂದು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಗೂಟದಲ್ಲಿ ತಗುಲಿಹಾಕಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬಂತು. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಹಿಮಾಂಶು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದಾನೆಂದು ಖಚಿತವಾಯಿತು.

ಗುಡಿಗುಡಿಯ ನಾಳವನ್ನೂ ಆಕಡೆಗೊಗೆದು ಕುದಿದ ಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಓಡಾಡಲು ತೊಡಗಿದ. ನೂರು ಸಲ ಆ ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿದ. ಆದರೆ ಹಿಮಾಂಶು ತೋಟದೊಳಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಸಂಜೆ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವನಮಾಲಿ ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ.

ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ತಂದೆ ಗೋಕುಲಚಂದ್ರ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕೂತು ಕಾದ ಮೈಯನ್ನು ಗಾಳಿಗೊಡ್ಡಿ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. “ಯಾರದು?” ಎಂದ ಆತ.

ವನಮಾಲಿ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದ; ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಲು ಬಂದು ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದವನಂತೆ! ನಡುಗುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ನಾನು, ಮಾವಾ!” ಎಂದ.

ಮಾವ “ಯಾರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಿ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದ. ವನಮಾಲಿ ಮತ್ತೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ತೆಪ್ಪನೆ ಕೂತುಬಿಟ್ಟ.

ರಾತ್ರಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಆಗ ನೋಡಿದರೆ ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ಮನೆಯ ತೆರೆದಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟವು. ಬಾಗಿಲ ಸಂದಿಯೊಳಗಿಂದ ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕೂಡ ಕ್ರಮೇಣ ಆರಿಹೋಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಆ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವನಮಾಲಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿವೆಯೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಹೊರಗಡೆಯ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ!

ಮತ್ತೆ ಅದರ ಮರುದಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂತ. ಇವತ್ತು ಬಹುಶಃ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳಿಂದಲೂ ಒಂದು ದಿನವೂ ತಪ್ಪದೆ ಬರುತ್ತಾಯಿದ್ದವನು ಇವತ್ತು ಬರಲಾರ ಎಂದು—ಅವನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ—ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಂಧನ ಯಾವುದರಿಂದಲಾದರೂ ಕತ್ತರಿಸಿಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಅವನೆಂದಿಗೂ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಬಂಧನದಿಂದಲೇ, ಅವನಿಗಿರುವಂತೆಯೇ, ಹಿಡಿದಿಡಲ್ಪಟ್ಟಂತೆಯೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ನಿಶ್ಚಿತೆಯಾಗಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಇವತ್ತು ಆ ಬಂಧನ ಕಡಿದು ಹೋಗಿರುವುದೆಂದು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಂತು. ಆದರೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತೆಂದು ಅವನು ಆಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಲಾರದೆಹೋದ.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅವನು ಎಂದಿನಂತೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕೂಡುವನು—ಹಿಮಾಂಶುವೇನಾದರೂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ದೈವಕ್ರಮದಿಂದ ಬಂದಾನೇನೋ ಎಂಬಾಸೆಯಿಂದ. ಆದರೆ ಅವನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ—ನಿಯಮರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಈಗ ದೈವಕ್ರಮದಿಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಕೂಡ ನಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಭಾನುವಾರ ಬಂತು. ಅವತ್ತು ಹಿಂದಿನ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಹಿಮಾಂಶು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬರುವನೆಂದು ನಂಬದಿದ್ದರೂ ಬರುಹುದೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಊಟದ ಸಮಯ ಬಂತು. ಅವನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ವನಮಾಲಿ ‘ಬಹುಶಃ ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೇನೋ’ ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. 'ಇವತ್ತು ಬಹುಶಃ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೇನೋ, ನಿದ್ರೆಯಾದವೇಲಾದರೂ ಬರುತ್ತಾನೆ' ಎಂದುಕೊಂಡ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಯಾವಾಗ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತೋ ತಿಳಿಯದು, ಆದರೆ ಅವನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆ ಬಂತು. ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿವು. ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅರಿಹೋದವು.

ಹೀಗೆ ಸೋಮವಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದ ಭಾನುವಾರದವರೆಗೆ ವಾರದ ಏಳು ದಿನಗಳನ್ನೂ ಅವನ ದುರಾದೃಷ್ಟ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಆಸೆಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಡಲು ಇನ್ನೊಂದು ದಿನವೂ ಉಳಿಯದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಅರಿತು, ಹಿಮಾಂಶುವಿನ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ ಮಹಡಿಯ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಅವನ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡುತ್ತ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಹೃದಯವೊಡೆಯುವ ನೋವಿನ ದೂರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟವು. ಮತ್ತು ಅವನು ಬಾಳಿನ ವೇದನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ "ಅಯ್ಯೋ, ದೇವರೇ !" ಎಂದು ಗೋಳಿಟ್ಟು

೮. ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ಕೀರ್ತಿ

ಬರಹಾರ ಜಾತಿಯ ಪುಟ್ಟಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನು ವಿಪರೀತ ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವದವನು, ಮತ್ತು ಮುಖ ಹೇಡಿ. ಹತ್ತು ಜನಗಳ ಮುಂದೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮುಖ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಮೇಯ ಬಂತೆಂದರೆ ಸಾಕು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ವಿಪತ್ತು ಬಂದ ಹಾಗೇ ಅವನಿಗೆ. ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಲೇಖನಿಯೋಡಿಸುತ್ತ ಓಡಿಸುತ್ತ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಕೂಡ ಮಂದವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ, ಬೆನ್ನು ಗೂನಾಗಿದೆ. ಸಂಸಾರದ ವಹಿವಾಟಿನ ಜ್ಞಾನವೋ ಸೊನ್ನೆ !

ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಬಳಕೆಯ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮನೆಯೆಂಬ ದುರ್ಗದೊಳಗಿಂದ ಬಂದು ಹೊರಡೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು, ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇತರ ಜನರೂ ಅವನನ್ನು ಒರಟು ಮನುಷ್ಯ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆನ್ನುವ ಜನರದ್ದೂ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ—ಮೊದಲು ಪರಿಚಯದ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಅತಿ ಉತ್ಸಾಹದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನಿಗೆ "ತಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ನನಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಆನಂದವಾಗಿದೆಯೆಂಬುವುದನ್ನು ನನ್ನ ಈ ಒಂದು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನಾಗ ಉತ್ತರವೇನನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ತನ್ನ ಬಲಹಸ್ತವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತ

ಕೂಡುವನು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಿರುತ್ತರನಾಗುವುದರ ಅರ್ಥ “ನನ್ನ ದರ್ಶನ ಲಾಭದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಗಿರಬಹುದು—ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆನಂದವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ಸುಳ್ಳುಮಾತನ್ನು ಯಾವ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಔತಣದ ಕರೆ ಕೊಟ್ಟ ಲಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ದೂರದ ನಂಟನೊಬ್ಬ ಸಂಜೆ ಸಮೀಪಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲೆ ಹಾಕಿಸಿ ಬಡಿಸುತ್ತಾ ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ, ಅತಿ ಉಪಕಾರವಾಗಿ, ಸಮೃದ್ಧಿಯಾದ ಅಡುಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ಬಳಿ ಬಂದು “ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿಹೋಯಿತು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ ; ಅಡಿಗೆಯಂತೂ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ; ಬಡವನ ಮನೆಯ ಏರ್ಪಾಡು ; ವಿದುರನ ಆತಿಥ್ಯ ಎಷ್ಟಾದರೂ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು, ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ” ಎಂದಾಗ ಅವನು ಏನಾದರೂ ಬದಲು ಉಪಕಾರ ಹೇಳಬೇಡವೇ ? ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಆ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಅಕ್ಷುಣ್ಣ ಸತ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲೇನು ಹೇಳುವುದು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುಬಿಡುವನು.

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಆಗುವುದೂ ಉಂಟು—ಯಾರಾದರೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಅಂತಸ್ತಿನ ಮನುಷ್ಯ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ಬಳಿ ಬಂದು ಅವನಂತಹ ಅಗಾಧ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿರುವವನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭನೆಂದೂ, ಸರಸ್ವತಿ ತನ್ನ ಪದ್ಮಾಸನವನ್ನು ತೊರೆದು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆಂದು ಮುಖಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿದಾಗ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪ್ರತಿವಾದಮಾಡದೆ ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಿಜವಾಗಿ ಸರಸ್ವತಿ ತನ್ನ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂತಿದ್ದಾಳೆನ್ನುವುದನ್ನು ತಾನೂ ಒಪ್ಪಿರುವ ಹಾಗೆ ಇದ್ದುಬಿಡುವನು ! ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ಹೊಗಳಿ ತಮ್ಮನ್ನೇ ತೆಗಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಂದ “ಭೇ, ಹಾಗಲ್ಲ...ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ” ಎಂಬ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆಯೆಂಬ ವಿಷಯ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ತುಟಿ ಪಿಟಿಕ್ಕಿಸುವ ಕೆಳದಾಗ, ಬೇಕೆಂದು ಅತ್ತುತ್ತಿರಬಹುದಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ತಾನಾಡಿದ ಮಾತು ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅಂಥವರಿಗೆ ಕೋಪ ಬರುವುದರ ಬದಲು ಬಹಳ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಮನೆಯ ಜನರೊಂದಿಗೆ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ನಡವಳಿಕೆ ಬೇರೆ ವಿಧ. ಅಷ್ಟೇಕೆ—ಅವನು ಹೆಂಡತಿ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಗೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ “ನಾಕೂಂದರೆ, ನಾಕು ;—ನಾನು ಸೋತೆ, ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು ತಾನೆ ? ನಿಮ್ಮದೇ ಸರಿ, ನನಗೇನು ಬೇರೆ ಕೆಲಸವಿದೆ, ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ

ವಾಗ್ಯುಧದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ ಗಂಡಸರನ್ನು ಜನ ಇದಾರೆ ?

ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ಬದುಕು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಯಜಮಾನರ ಸಮಾನ ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳುಳ್ಳವರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಾರರೆಂದೇ ನಂಬಿಕೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಗಂಡನ ಮುಂದೆಯೂ, ಇತರರ ಮುಂದೆಯೂ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಆಗಾಗ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನಾಗ “ನಿನಗೆ ಹಾಗೆನ್ನಿಸುವುದು ಸಹಜವೇ....ನಿನಗೆ ನಾನು ತಾನೇ ಯಜಮಾನ ! ಬೇರೆ ಯಾರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು?” ಎಂದು ರೇಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗವಳು ಮುಖ ಕೆಂಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೊರತೆ ! ತನ್ನ ಗಂಡನ ಅಸಾಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊರಗೆ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ. ಈ ‘ಇವರು’ ಕೂಡ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ! ಆಸೆಯಿದ್ದರೆ ತಾನೇ, ತನಗಿರುವ ಹಾಗೆ ! ಬರೆಯುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಿಂಟು ಮಾಡಿಸದೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದೀತು ?

ಹಠಮಾಡಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಗಂಡ ಬರೆದಿದ್ದನ್ನು ಓದಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು, ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ. ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದಷ್ಟೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದು ! ಕೃತ್ತಿವಾಸರ ರಾಮಾಯಣ, ಕಾಶೀದಾಸರ ಮಹಾಭಾರತ, ಕವಿ ಕುಕೂರ ಚಂಡೀಮಹಿಮೆ ಮುಂತಾದೆಲ್ಲಾ ಓದಿದ್ದಳು ; ಹರಿಕಥೆ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೆಷ್ಟೋ ಕೇಳಿದ್ದಳು ; ಅವೆಲ್ಲ ನೀಡು ಕಡಿದ ಹಾಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವು ಓದು ಬರೆಹ ಬಾರದ ಎಂತಹ ದಡ್ಡರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತಹವು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಯಜಮಾನರ ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ಅರ್ಥವಾಗದಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯಿರುವವರನ್ನು ಅವಳೆಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ! ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲ ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರಿಂಟಾದಾಗ, ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದಾಗ, ಇಡೀ ದೇಶದ ಜನಗಳೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ, ಎಂದವಳು ಆಗಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕನಸು ಕಾಣುವಳು.

“ಇದೆಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚ ಹಾಕಿಸಬಾರದೇ ಅಂದರೆ?” ಎಂದು ಸಾವಿರ ಸಲ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು ಗಂಡನಿಗೆ.

ಆ ಗಂಡಸೋ “ಛೆ ಛೆ ! ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೆ ? ಅಚ್ಚ ಹಾಕಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮನು ಧರ್ಮರಾಜನೇ ಹೇಳಿಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಏನು ಗೊತ್ತೆ ? ಪ್ರವೃತ್ತಿರೇಷಾ ಭೂತಾನಾಂ ನಿವೃತ್ತಿಸ್ತು ಮಹಾಫಲಾ—ಎಂಬುದಾಗಿ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ.

ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳು—ಎಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣೇ. ಈ ಕೊರತೆಗೆ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಬೈದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಗಂಡನಿಗೆ ತಾನು ಯೋಗ್ಯಳಾದ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾರಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅರ್ಥವಾಗದ ಅಷ್ಟು ಘನವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಗಂಡನಿಗೆ ಬರೇ ಹೆಣ್ಣು ಹೆರುವ ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಅನರ್ಹತೆಗೆ ಬೇರೆ ನಿರರ್ಥನವೆಂದೆ ?

ಮೊದಲ ಮಗಳು ತಂದೆಯ ಎದೆಯ ಎತ್ತರದವರೆಗೂ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಾಗ,— ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ನಿಶ್ಚಿಂತೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಆಗವನ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂತು— ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲ ?... ಇದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಹೊವೆಲ್ಲೆಂದಷ್ಟು ತಡುವುದು ? ಅಷ್ಟು ಹೊವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ?... ಆಗವನ ಹೆಂಡತಿ ನಿಶ್ಚಿಂತ ಭಾವದಲ್ಲಿ “ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವಲ್ಲ” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದಳು.

ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪ ಖಿನ್ನನಾಗಿ “ಹೌದೇನು ? ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ. ಹೇಳು ನೋಡೋಣ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ?” ಎಂದ. ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ, ನಿರುದ್ವಿಗ್ಭಾವದಲ್ಲಿ “ಏನೇ ? ಸೀದಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ. ಏನೇನು ಬರೆದಿದ್ದೀರೋ ಇದುವರೆಗೆ, ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿ. ಹತ್ತುಜನಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ. ಆಮೇಲೆ ನೋಡುವಿರಂತೆ—ದುಡ್ಡು ತಾನಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸುರಿಯುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ !”

ಹೆಂಡತಿಯ ಉತ್ತೇಜನದಿಂದ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನಿಗೂ ಕ್ರಮೇಣ ಧೈರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಅಂಕುರಿಸಿತು. ತಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಕೂತು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿದರೆ ಆ ಬೀದಿಯ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕನೈಯರಿಗೆಲ್ಲ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಬಹುದು !

ಇನ್ನು—ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸಮಯ ಬಂದಾಗಲಂತೂ ದೊಡ್ಡ ಗಲಾಟೆ. ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ತನ್ನ ನಿಸ್ಸಹಾಯ ನಿರುಪಾಯನಾದ ಗಂಡನನ್ನು, ಅತಿ ನಾಜೂಕಿನಿಂದ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಕಿದ್ದ ತನ್ನ ಯಜಮಾನರನ್ನು, ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ದೂರದೂರಿಗೆ, ಅದೂ ಕಲಿಕೆಯಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಷಹರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು ? ಎಂದು ಹಿಂದೆಗೆದಳು. ಆತನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಹಾಕುವವರು ಯಾರು ? ಆತನ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆ ನೋಡಿಹೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರು ? ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕಮಾಡಿ, ಆತನನ್ನು ಸಂಸಾರದ ವಿವಿಧ ಉಪದ್ರವಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡುವವರು ಯಾರು ?

ಆದರೆ ಅನನುಭವಸ್ಥನಾದ ಆ ಗಂಡನೂ ಕೂಡ ಪರಿಚಿತಿಯಿಲ್ಲದ ಪರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮೇತ ಹೋಗಲು ಹೆದರಿದ. ಒಪ್ಪಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕುಳೆಗೆ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಅದೇ

ನೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅನುಭವಸ್ಥನಾದ ವಯಸ್ಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಕಲಿಕೆತ್ತಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಯಜಮಾನರ ಊಟ, ಉಡಿಗೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅವನು ಯಾವ ರೀತಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದಳು.

ಕಲಿಕೆತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ತಾರಾಪ್ರಾಸನ್ನ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ತನ್ನ ನಿಷಣನಾದ ಸಂಗಾತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ 'ವೇದಾಂತ ಪ್ರಭಾಕರ'ವೆಂಬ ತನ್ನ ಮೊದಲನೆಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸಿದ. ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟು ಪಡೆದಿದ್ದ ಹಣವೆಲ್ಲಾ ಖರ್ಚಾಗಿಹೋಯಿತು.

ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿಗಳಿಗೂ, ವಿಮರ್ಶೆಗಾಗಿ ದೇಶದ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಸಂಪಾದಕರುಗಳಿಗೂ 'ವೇದಾಂತ ಪ್ರಭಾಕರ'ವನ್ನು ಕಳಿಸಿದ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕೂಡ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ರಿಜಿಸ್ಟರ್‌ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾದರೂ, ಪೋಸ್ಟ್ ಪ್ಯಾಡೆಯು ಕದ್ದುಬಿಟ್ಟನೇನೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯೂ ಆಯಿತು ಅವನಿಗೆ.

ಆ ಕಡೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಂಡಳು. ಅವಳ ಮುಖ ಅಗಲವಾಗಿ ಅರಳಿತು. ಆ ದಿನ ಆ ಬೀದಿಯ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಔತಣದೂಟವನ್ನು ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದಳು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಕೂಡುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಹಾಕಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಕೂತುಕೊಂಡಾಗ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಳು "ಯಾರೇ ಅದು, ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಬಿಸಾಡಿದುವು ? ಲೇ, ಅನ್ನದಾ, ಆ ಪುಸ್ತಕ ಹೀಗೆ ಕೊಡಮ್ಮ ತಾಯಿ, ತೆಗೆದಿಡೋಣ." ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಅನ್ನದಾಳಿಗೆ ಓದುಬರಹ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ ಯಾವುದೋ ಸಾಮಾನನ್ನು ಗೂಡಿನಿಂದ ತೆಗೆಯುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿದಳು. ಆಗ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದು "ಲೇ, ಶಶೀ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದಬೇಕು, ಓದಬೇಕು ಅಂತ ಇದ್ದೆಯಲ್ಲೇ ? ಇಕೋ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನೋಡು. ತಗೊಂಡು ಓದಮ್ಮ ಓದು. ಮಹಾರಾಯ್ಕಿಗೆ ಓದು." ಎಂದಳು. ಆದರೆ ಶಶಿಗೆ ಅಪ್ಪನ ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಅಭಿಮಾನ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಅವಳನ್ನು ಗದರಿಸುತ್ತ "ಅಲ್ಲೇ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಾಗೆ ಹಾಳುಮಾಡುವುದೇನೆ ? ಅದನ್ನು ತಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಕೂತಿದಾರಲ್ಲ. ಕುಲವನ್ನವರು, ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡು, ಅಲಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಡಲಿ" ಎಂದಳು. ಅಂತೂ ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಾದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಚಿಕೇನವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆ ಒಂದು ದಿನ ಅದು ಷೆಟ್ಟಿ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಾಣಾಂತವೇ ಆಗಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ವಿವರ್ತಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದುವು. ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು. ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದ ಕೂಡ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಇದ್ದರೂ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ವಿವರ್ತಕೆಲ್ಲ ಬೆರಗಾಗಿ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಹೊಗಳಿದರು.

ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಇಂತಹ ರಸವತ್ತಾದ ಗ್ರಂಥ ಈವರೆಗೆಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ”ವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ರೇನಾಲ್ಡ್ಸ್‌ನ ‘ಲಂಡನ್ ನಗರದ ರಹಸ್ಯಗಳು’ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಂಗಾಳಿ ಅನುವಾದದ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟದಿದ್ದ ವಿವರ್ತಕೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ “ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿ ಬುಟ್ಟಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಕಾದಂಬರಿ-ನಾಟಕಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆಗಾಗ ಇಂಥ ಒಂದು ಗ್ರಂಥ ಹೊರಬಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ವಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಸರು ಹೇಳಬಹುದು” ಎಂದರು.

ವೇದಾಂತದ ಹೆಸರನ್ನೇ ಕೇಳದಿದ್ದವರು ಕೂಡ “ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನ ಬಾಬುಗಳ ವಾದಮೊಡನೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಮತ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ-(ಸ್ಥಳಾಭಾವದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸಿಲ್ಲ)-ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಮತದೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಏಕೀಭವಿಸುವುವು” ಎಂದು ಬರೆದರು. ಅವರ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಗೀಚಿ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಬೇಕಾದುದು ಉಚಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಲೈಬ್ರರಿಗಳಿದ್ದುವೋ, ಮತ್ತು ಇರಲಿಲ್ಲವೋ-ಅವುಗಳ ಪರಿಪಾಲಕೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚಾದ ಶಿರೋನಾಮೆಗಳುಳ್ಳ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ “ತಮ್ಮ ಇಂಥ ಚಿಂತನಾಶೀಲವಾದ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೊಡ್ಡ ಅಭಾವವೊಂದು ತೀರಿದಂತಾಯಿತು” ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದರು.

ಚಿಂತನಾಶೀಲ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಯಾತಕ್ಕಿತ್ತುತ್ತದೋ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನಿಗೆ ತಿಳಿಯಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಪುಳಕಿತವಾಗಿ, ದುಡ್ಡು ಖರ್ಚುಮಾಡಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲೈಬ್ರರಿಗೂ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಲಾ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪಾರ್ಸಲ್ ಮಾಡಿದರು.

ಹೀಗೆ ಎಡಬಿಡದೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಶಂಸೆಗಳಿಂದ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದಾಗ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಒಂದು ದಿನ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಐದನೇ ಮಗುವನ್ನು ಹೆದುವ ದಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಊರಿನಿಂದ ಕಾಗದ ಬಂತು. ಆಗ ಸಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧ್ರುವಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆಂದು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೋಗಿಬಂದ. ಅಂಗಡಿಗಳವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವೂ ಮಾರಾಟವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಒಂದು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಊರಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಗಿರಾಕಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದನೆಂದೂ, ಅವನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ವಿ.ಪಿ. ಮೂಲಕ ಪುಸ್ತಕ ಕಳುಹಿಸುವಾಗ ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ವಾಪಸು ಬಂತೆಂದೂ ತಿಳಿಯಿತು.

ಟಪಾಲಿನ ಖರ್ಚನ್ನು ಅಂಗಡಿಯವನೇ ವೃಥಾವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಕೋಪ ಉಂಟಾಗಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಪ್ರತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆ ಕ್ಷಣವೇ ವಾಪಸು ಮಾಡುವುದಲ್ಲಿದ್ದ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ಕೂತು ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ 'ಚಿಂತನಾಶೀಲ' ಗ್ರಂಥದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಚಿಂತಿಸಿದಷ್ಟೂ ದುಗುಡ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಉಳಿದಿದ್ದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಊರ ಕಡೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟ.

ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಅತ್ಯಂತ ಆಡಂಬರದಿಂದ ನಗುಮುಖ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡ. ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯೂ ಶುಭ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಎಳ ನಗೆಯನ್ನು ಸೂಸಿ ಗಂಡನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು.

ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನಾಗ 'ಗೌಡುಾರ್ತಮಹಾವೆಂಬ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಹೆಂಡತಿಯ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಸೆದ. ಅದನ್ನು ಓದಿ ಅವಳು ಸಂಪಾದಕನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲೇ ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿ, ಐಶ್ವರ್ಯವಾಗಲೆಂದು ಹರಸಿದಳು. ಓದಿ ಮುಗಿಸಿ ಗಂಡನ ಮುಖದ ಕಡೆ ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದಳು.

ಅವಳ ಯಜಮಾನನಾಗ 'ನವಪ್ರಭಾತ'ದ ಸಂಚಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಳೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಓದಿ ಸಂತೋಷ ತಡೆಯಲಾರದೆ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಮತ್ತೆ ಗಂಡನ ಮುಖದ ಕಡೆ ಆಸೆ ತುಂಬಿದ ಕಂಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದಳು.

ಆಗ ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನ ಒಂದು ಸಂಪುಟ 'ಯುಗಾಂತ'ವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದ. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ? ಅದಾದಮೇಲೆ 'ಭಾರತಭಾಗ್ಯಚಕ್ರ', ಅದಾದ ಮೇಲೆ ? ಅದಾದ ಮೇಲೆ 'ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷಾ', ಅದಾದ ಮೇಲೆ 'ಅರುಣಾಚಾರ್ಯ', ಅದಾದ ಮೇಲೆ 'ಸಂವಾದ ತರಂಗಭಂಗ', ಅದಾದ ಮೇಲೆ - 'ಆಶಾ', 'ಆಗಮನೀ', 'ಉಚ್ಚಾಸ್', 'ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿ', 'ಸೀತಾಗೆಚ್ಚಿತ್', 'ಅಪಲ್ಯಾ ಲೈಬ್ರರೀ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ', 'ಲಲಿತ ಸಮಾಚಾರ', 'ವಿಶ್ವ ವಿಚಾರಕ' ಮತ್ತು 'ಲಾವಣ್ಯ ಲತಿಕಾ'...

ಸಂತೋಷ ಹಿಡಿಸಲಾರದೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು.

ಕಣ್ಣೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಯಜಮಾನರ ಕೀರ್ತಿಕಿರಣಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು.

ಗಂಡನಾಗ "ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿವೆ, ಎಲ್ಲಾ ತಂದಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದ. ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ "ಅವನ್ನು ಸಂಚಿ ನೋಡೋಣವಂತೆ ;...ಅದಿರಲಿ, ಬೇರೆ ಏನು ಸಮಾಚಾರ? ಹೇಳಿ." ಎಂದಳು. ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನ "ಮನ್ನೆ ಕಲಿಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿದೆ. ಕಲೆಚ್ಚು

ಹೆಂಡತಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಪಕ್ಕುಟಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತ ಪೂಜಾರದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಾವ ಮಾತೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ” ಎಂದ. ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಬೇಸರದಿಂದ “ಅದಲ್ಲ ಅಂದರೆ...ಆ ಮಾತೆಲ್ಲ ಬಿಡಿ, ಬೇರೆ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳಿ, ಇನ್ನೇನು ತಂದಿರಿ ಹೇಳಿ” ಎಂದಳು.

ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನ “ಎಷ್ಟೋ ಜನಗಳು ಬರೆದ ಕಾಗದಗಳಿವೆ” ಎಂದ. ಆಗವನ ಹೆಂಡತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ “ದುಡ್ಡೆಷ್ಟು ತಂದಿರಿ ಹೇಳಿ” ಎಂದಳು. ತಾರಾ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗ ಗಂಭೀರವಾಗಿ “ವಿಧುಭೂಷಣನ ಹತ್ತಿರ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ” ಎಂದ. ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಂಡನ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಾಧುತ್ವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅಂಗಡಿಯವರೆಲ್ಲ ಏನೂ ಅರಿಯದ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಮೋಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ! ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳ ದೇಶದ ಗಿರಾಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಒಳಸಂಚು ನಡೆಸಿ ಅಂಗಡಿಯವರನ್ನು ಮೋಸ ಮಾಡಿರಬೇಕು !

ಕುಚ್ಚುಕೆಗೆ ಹಾತಾತ್ತಾಗಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆನ್ನಿಸಿತು, ತಾನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಂತೆ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಕಲಿಕೆಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದ ವಿಧುಭೂಷಣನೇ ಒಳಗೊಳಗೇ ಅಂಗಡಿಯವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದನೋ, ಏನು ಕಥೆಯೋ ?...ಇರಬೇಕು, ಖಂಡಿತ. ಹೀಗೆ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವಳಿಗೆಲ್ಲಾ ತಂತ್ರಗಳೂ ಸ್ವಪ್ನಾಗುತ್ತ ಬಂದುವು. ಆಚೆ ಬೀದಿಯ ವಿಶ್ವಭರ ಚುರ್ಚನೆಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಗದು. ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ಅವನು ಹೂಡಿದ್ದ ತಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಆಗಿರಬೇಕು ; ಹೌದು. ಈಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಅವತ್ತಿನ ದಿನ, ತನ್ನ ಗಂಡ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೊರಟ ಮೂರನೇ ದಿನ, ವಿಶ್ವಭರ ಆಲದ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಾನಾಯಿಪಾಲನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ವಿಶ್ವಭರ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಆಗಾಗ ಕಾನಾಯಿಪಾಲನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೇನು ? ಅದಕ್ಕೆ ಆಗ ಅದು ಅಷ್ಟು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಾಯಿದೆ. ಕ್ಷುಡ್ಧಿಯ ಹಾಗೆ

ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಸಂಸಾರದ ಯೋಚನೆಗಳು ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತ ಬಂದುವು. ಹಳಾ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಈ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ ಅವಗಿದ್ದದ್ದು. ಯಾವಾಗ ಇದೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತೋ, ಆಗ ಅವಳ ಬರೇ ಹೆಣ್ಣು ಹೆದುವ ಅಪರಾಧದ ಚಿಂತೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಾಲ್ಕಡಿಯಾಗಿ ಸುಡಲು ತೊಡಗಿತು. ವಿಶ್ವಭರ, ವಿಧುಭೂಷಣ, ಅಥವಾ ವಂಗ ದೇಶದ ಪುಸ್ತಕದ ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನು ಈ ದೋಷಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ತನ್ನ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಹೊರಬೇಕಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದ, ಹುಟ್ಟುವವಿದ್ದ ಆ

ಹಾಳು ಹೆಣ್ಣು ಬೀವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದಳು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಕ್ಷೌವೂ ಅವಳಿಗೆ ಮನಶ್ಯಾಂತಿಯಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಸವ ಕಾಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ದೇಹದ ಅವಸ್ಥೆ ವಿಪರೀತ ಕೆಟ್ಟಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಳವಳಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ತಾರಾಪ್ರಸನ್ನನು ಹುಚ್ಚಂತಾಗಿ ಕೈ ಕೈ ಹಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಏನೂ ತೋಚದೆ ಕಡೆಗೆ ವಿಶ್ವಭೂನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ "ವಿಶ್ವಣ್ಣ, ನನ್ನ ಈ ಐವತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒತ್ತೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ-ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ನಾನು ಕಲಿಕತ್ತೆಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯನ್ನು ಕರೆಸಬಹುದು" ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದ. ವಿಶ್ವಭೂ "ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೋ ತಮ್ಮ ಏನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಎಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೋ ನಾನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ನಿನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು" ಎಂದ. ಹೀಗೆಂದು ಕಾನಾಯಿಪಾಲನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಅವನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಸಾಲವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೊಟ್ಟ. ಈ ಕಡೆ ವಿಧುಭೂಷಣ ತಾನೇ ಹೋಗಿ ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಕತ್ತೆಯಿಂದ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ.

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸಿತೋ ಏನು ಕಥೆಯೋ, ಗಂಡನನ್ನು ಸೂತಕದ ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ಕರೆದು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಏನೇನೋ ಆಣೆಗಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡು "ನಿಮಗೆ ಯಾವಾಗ ಎದೆನೋವು ಶುರುವಾಗುತ್ತೋ ಆ ತತ್ಕ್ಷಣ ಸ್ವಪ್ನಲಬ್ಧ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಆವತ್ತು ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಾ ಆ ಯಂತ್ರ! ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇ ಇರಿ, ಬಿಚ್ಚಬೇಡಿ ಎಂದೂ, ಹಾಪಾದ." ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಸಾವಿರ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಗಂಡನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಹೊರತು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ "ಆ ವಿಧುಭೂಷಣನ ಮೇಲಿದ್ದ ನಂಬಿಕೆಯೆಲ್ಲಾ ಹೋಯಿತು, ಅವನು ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಮೋಸ ಮಾಡಿದ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಈ ಯಂತ್ರ ಕಷಾಯ, ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಣೆ, ಹೀಗೆ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬುದಾರಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ" ಎಂದಳು.

ಆಮೇಲೆ ಮಹಾದೇವನ ಸಮಾನನಾದ, ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ, ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ, ಅಪ್ರಬುದ್ಧನಾದ ಗಂಡನಿಗೆ ಪ್ರಚಂಚು ಕುಟಲ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೋಸಗಾರರ ಒಳಸಂಚುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೂರು ಸಲ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಕಡೆಗೆ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ "ಇಕೋ ನೋಡಿ, ನನಗೇನಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಅದು ಬದುಕಿದರೆ, ಅದರ ಹೆಸರನ್ನು 'ವೇದಾಂತ ಪ್ರಭಾ' ಎಂದೇ ಇಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಬೇಕಾದರೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಭಾ ಎಂದು ಕರೆದಾಯಿತು." ಎಂದಳು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗಂಡನ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ "ಕೇವಲ

ಹೆಣ್ಣು ಹೆವುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಗಂಡನ ವನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಈ ಸಲ, ಸದ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯಿತು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ” ಎಂದು ಕೊಂಡಳು.

ಸೂಲಿಗತ್ತಿಯು “ಅಮ್ಮಾ.....ನೋಡೀಮ್ಮಾ, ಎಂಥ ಚಲೋ ಮಗಳು !” ಎಂದಾಗ ತಾಯಿ ಒಂದು ಸಲ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ವ್ಯುಧಸ್ಥರದಲ್ಲಿ ‘ವೇದಾಂತಪ್ರಭಾ !’ ಎಂದುಸುರಿದಳು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಇಹಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡುವ ಅವಕಾಶ ಅವಳಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

೯. ಚಿಕ್ಕಬಾಬುಗಳ ಪುನರವತಾರ

೧

ರಾಯಚರಣನು ಬಾಬುಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಲು ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಅವನ ವಯಸ್ಸನ್ನೂ ಹನ್ನೆರಡು. ಚೆಸ್ಸೂರು (ಯಶೋಹರ) ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಊರು. ಉದ್ದವಾದ ತಲೆಗೂದಲು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳು; ಎಣ್ಣೆಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ತೆಳುವಾದ ದೇಹ. ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಸ್ಥ. ಅವನ ಯಜಮಾನರೂ ಕಾಯಸ್ಥರೇ. ಬಾಬುಗಳ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡಿಸಲು ಅವನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದರು. ಅದೇ ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ.

ಆ ಮಗು ಬೆಳೆದು, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ರಾಯಚರಣನ ಕಂಕುಳಿಂದಿಳಿದು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ, ಸ್ಕೂಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಲೇಜಿಗೆ, ಕಡೆಗೆ ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟು ಮುನ್ಸೀಫ್ ಪದವಿಗೆ ಏರಿತು. ರಾಯಚರಣನಾದರೂ ಈಗಲೂ ಅವನ ಸೇವಕ.

ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ‘ಯಜಮಾನ’ನೂ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಈಗ. ಅವರು ಅಮ್ಮಾವರು. ಮೊದಲು ಅನುಕೂಲಬಾಬುವಿನ ಮೇಲೆ ರಾಯಚರಣನಿಗೆ ಇದ್ದ ಅಧಿಕಾರದ ಬಹು ಭಾಗವೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಆಕೆ ಕಸಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಅಮ್ಮಾವರು ಅವನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದರೇನು ? ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಅಭಾವವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅನುಕೂಲಬಾಬುವಿಗೆ ಈಚೆಗೆ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗುವಾಗಿದೆ. ರಾಯಚರಣ ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದವನಂತೆ, ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮಗುವನ್ನು ತೂಗುವ, ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹವೇನು ? ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಿ ಫಕ್ಕೆಂದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಗಿಸುವುದೇನು ? ಅದರ ಮುಖದ ಬಳಿ ಬಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ ತಲೆ ತಿರುಗಿಸುವುದೇನು ? ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನೇ

ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ, ಅಸಂಬಂಧ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಅದರ ಕಡೆ ಸುರಿಸುವ ಹುಚ್ಚುತನವೇನು ? ರಾಯಚರಣ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಮಾಡುವಾಗ ಅಮ್ಮಾವರು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೈಪರೆತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಡೆಗೆ ಮಗು ಅಂಬೆಗಾಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅತಿ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಹೊಸ್ತಿಲನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದವಾಗ ಯಾರಾದರೂ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದರೆ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಗುವಿನಲೆಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ಅವರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಯಚರಣನಿಗೆ ಅದರ ಅಸಾಧಾರಣ ಬುದ್ಧಿ, ಚಾತುರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಅಮ್ಮಾವರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ “ಅಮ್ಮಾ, ನಿಮ್ಮ ಮಗ ದೊಡ್ಡವನಾದಮೇಲೆ ಜಡ್ಡ್ಡ್ಡ್ ಸಾಹೇಬರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ, ನೋಡುತ್ತಾಯಿರಿ !” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರ ಮಕ್ಕಳೂ ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂಬೆಗಾಲಿಟ್ಟು ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿ ತಮ್ಮ ಅಸಾಧಾರಣ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬಲ್ಲರೆಂಬುದು ಅವನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಜಡ್ಡ್ಡ್ಡ್ ಆಗುವ ಮಗು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಮಗು ಎಡಪಿ, ತಡಪಿ, ಮುಗ್ಗರಿಸಿ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಂತೂ ಇನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಆಮೇಲೆ ಅದು ತಾಯನ್ನು ‘ಮ್ಮಾ’ ಎಂದೂ, ಅತ್ತೆಯನ್ನು ‘ತ್ತೆಯೆಂದೂ ಮತ್ತು ರಾಯಚರಣನನ್ನು ‘ಚೆನ್ನಾ’ ಎಂದೂ ಮಾತಾಡಿಸಿದಾಗ ಆ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ, ಕಂಡವರ ಮುಂದೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಎಂದರೆ—ತಾಯನ್ನು ‘ಮ್ಮಾ’ ಎನ್ನುತ್ತೆ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ‘ತ್ತೆ’ ಎನ್ನುತ್ತೆ ಆದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ‘ಚೆನ್ನಾ’ ಎನ್ನುತ್ತೆ! ನಿಜವಾಗಿ ಮಗುವಿನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಗೆ ಬಂತು ? ಇದೇ ಅವನ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ನಿಜವಾಗಿ, ವಯಸ್ಸು ಬಂದವರು ಯಾರೂ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಅಸಾಧಾರಣತ್ವವನ್ನು ತೋರಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ತೋರಿದರೂ ಮುಂದೆ ಜಡ್ಡ್ಡ್ಡ್ ಆಗುವ ಸಂಭವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಂದೇಹವಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದಮೇಲೆ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಾಯಚರಣ ಕುದುರೆಮಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಪೈಲವಾನಂತೆ ಮಗುವಿನ ಸಂಗಡ ಕುತ್ತಿಯಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಕುತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೋತು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬೀಳದೆ ಹೋದರೆ ಗಲಾಟೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನಕೂಲಬಾಬುವಿಗೆ ಪದ್ಮಾ ನದೀತೀರದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಅನುಕೂಲನು ಮಗುವಿಗೆ ಕಲಿಕತ್ತೆಯಿಂದ ಒಂದು ತಳ್ಳುವ ಗಾಡಿಯನ್ನು ತರಿಸಿದ. ಮಗುವಿಗೆ ಸ್ಯಾಟಿನಿನ ಅಂಗಿ, ತಲೆಯಮೇಲೆ ಜರಿಯ ಟೋಪಿ,

ಕೈಗೆ ಚಿನ್ನದ ಬಳೆ, ಕಾಲಿಗೆರಡು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೆಜ್ಜೆ-ತೊಡಿಸಿ ರಾಯಚರಣ ಮಗುವನ್ನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಎರಡು ಹೊತ್ತೂ ಗಾಳಿ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಳೆಗಾಲ ಬಂತು. ಹಸಿದ ಪದ್ಮಾವತಿ ತೋಟ, ಗ್ರಾಮ, ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕುಳಿಸಿದಳು. ಮರಳ ದಿನ್ನೆ, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ಬಿದಿರು ಮೆಳೆ, ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಕಾಡುಗಳು ಕೂಡ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದುವು. ಕಟ್ಟಿ ಘಟ್ಟಗಳು ಕುಸಿದು ಒಡೆಯುವ ಎಡಬಿಡದ ಝಪ್ ಝಪ್ ಶಬ್ದದಿಂದ, ನೀರಿನ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗತೊಡಗಿದುವು. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ನೀರಿನ ನೊರೆಯ ರಾಶಿ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪೂವದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆದರೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಸೂಚನೆಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯಚರಣ ಚಪಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಪುಟ್ಟ ಯಜಮಾನ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿ ಕೂತುಬಿಟ್ಟ ರಾಯಚರಣ ಹೆಚ್ಚು ಅಡ್ಡಿಮಾಡದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಗಾಡಿಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಗದ್ದೆಯ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನದೀ ತೀರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ದೋಣಿ ಯಾವುದೂ ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಲದ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ನರಪ್ರಾಣಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಮೋಡಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆಚೆ ದಡದಕಡೆ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಜನವಾದ ಮರಳ ತೀರದಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಉಜ್ವಲವಾದ ಕೆಂಪನ್ನು ಹರಡುತ್ತ ಸೂರ್ಯ ಅಸ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಬಂತು. ಆ ನಿಶ್ಚಲತೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಮಗು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಬೆರಳು ತೋರುತ್ತ “ಚನ್ನಾ....ಹೂವು ?” ಎಂದು ಕೂಗಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೆಸರು ನೀರು ತುಂಬಿದ ನೆಲದಮೇಲೆ ಎತ್ತರವಾದೊಂದು ಕದಂಬ ಪುಷ್ಪದ ಮರ. ಅದರ ಮೇಲಿನ ಕೊಂಬೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಗೊಂಚಲು ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಹೂ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಆ ಕಡೆ ಮಗು ಆಸೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎಸೆದು ಬೆರಳು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ರಾಯಚರಣ ಹೂ ಸಮೇತ ಒಂದು ಎಳೆಯ ರೆಂಬೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕದಂಬ ಹೂಗಳ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಅದಕ್ಕೆ ದಾರ ಕಟ್ಟಿ ಎಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ತಡೆಯಲಾರದ ಆನಂದ ! ಆವೊತ್ತಿನ ದಿನ ಲಗಾಮು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುದುರೆಯಂತೆ ಆಡುವ ಆವಶ್ಯಕತೆ ತಪ್ಪಿತ್ತು ರಾಯಚರಣನಿಗೆ. ಕುದುರೆಯ ಪದವಿಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಕಾಸ್ತೂರ ಪದವಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಯಾಗಿತ್ತು ಅವನಿಗೆ !

ಇವನು ಮತ್ತೆ ಚಿಕ್ಕ ರಾಯರಿಗೆ ಹೂಕಿತ್ತು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಹಾಳು ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಮರ ಹತ್ತಬೇಕು. ರಾಯಚರಣನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕೂಡಲೇ ಎದುರಿಗೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುತ್ತ “ನೋಡು ನೋಡಲಿ ! ಓ ! ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು ಅಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿ ! ಅಗೋ ಹಾರಿತ್ತು ! ಓ, ಹಾರೇಹೋಯಿತು ! ಬಾ ಹಕ್ಕಿ ಬಾ ! ಬಾ ಈ

ಕಡೆ !” ಹೀಗೆ ಒಂದೇಸಮನೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಎಳೆಯಲು ತೊಡಗಿದ.

ಆದರೆ ದೊಡ್ಡನಾದಮೇಲೆ ಜಡ್ಡ್ ಆಗುವ ಯೋಗವಿರುವ ಹುಡುಗನನ್ನು ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಾತು ಮರೆಸಹೋಗುವುದು ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ವಸ್ತು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಎಷ್ಟು ಕೂಗಾಡಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥ, ರಾಯಚರಣ ಕಡೆಗೆ ಸೋತು “ಆಗಲಿ, ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲೇ ಕೂತಿದು, ನಾನು ಚೆನ್ನೆ ಹೋಗಿ ಹೂಕಿತ್ತು ತರುತ್ತೇನೆ. ಹುಪ್ಪಾರು, ನೀರಿನ ಹತ್ತಿರವೇನಾದರೂ ಇಳಿದು ಹೋದೀಯೇ....ಹೂ....!” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೇಳಿ ಮಂಡಿಯಮೇಲೆ ಪಂಚೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಕೃಪೆ ಕದಂಬ ಮರದ ಕಡೆ ಹೊರಟನು.

ಆದರೆ ಅವನು ಅಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು ತಡೆಮಾಡಿದ್ದ ನೀರಿನ ಕಡೆಗೆ ಮಗುವಿನ ದೃಷ್ಟಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ವಾಲಿತು. ನೀರು ಖಲ್ ಖಲ್, ಜಳ್ ಜಳ್ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ ಓಡುತ್ತಿತ್ತು. ಚೆನ್ನೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಲಕ್ಷವರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ದೊಡ್ಡರಾಯಚರಣನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ನಗುನಗುತ್ತಾ ಕೋಲಾಹಲದಿಂದ ಬೇಡವೆಂದ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಬೇಗ ಬೇಗ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು.

ಅವುಗಳ ದುಷ್ಟತನದ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಈ ಮಾನವ ಶಿಶುವಿನ ಮನಸ್ಸು ಕಲಕಿತು. ಗಾಡಿಯಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಇಳಿದು ನೀರಿನುಂಟೆ ಕಡೆ ಬಂದ. ಉದ್ದನೆಯ ಕಡ್ಡಿಯೊಂದನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅದನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವವನಂತೆ ಬಾಗಿ ಕಲಕುತ್ತ ಕೂತ. ದೂರದ ಜಲರಾಶಿ ಕಲಕಲನಾದ ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನದೇ ಆದೊಂದು ಅಸ್ವಸ್ಥವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ತನ್ನ ಆಟದ ಮನೆಗೆ ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದುಸಲ ಧುಮುಕಿದ ದೊಡ್ಡ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣಿ ಬಂದ ಪದ್ಮಾನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳೆಷ್ಟೋ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ರಾಯಚರಣ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕದಂಬದ ಹೂಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮರದಿಂದ ಇಳಿದು ನಗುಮುಖದಿಂದ ಗಾಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನೋಡಿದ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ. ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದ. ಎಲ್ಲೂ ಯಾರೂ ಇದ್ದ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನ ವೈಯ ರಕ್ತಮೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚುಟ್ಟಿತು. ಸುತ್ತಲು ಪ್ರಾಣಿಹುಲ್ಲಾ ಮಸಹ ಮಸಹಾಗಿ ಕಂಡುಬಂತು ಕಣ್ಣಿಗೆ. ಒಡೆದು ಚೂರು ಚೂರಾಗುತ್ತಿರುವ ಎದೆಯೊಳಗಿಂದ ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದೊಂದುಬಾರಿ ಚೇತಾರ ಮಾಡುತ್ತ “ಬಾಬೂ ! ಚಿಕ್ಕಬಾಬೂ ! ನನ್ನ ಚೆನ್ನಾ ನನ್ನಪ್ಪನೇ....ನನ್ನ ದೇವರೇ....ಎಲ್ಲಿದ್ದೀಯಪ್ಪಾ-ಮಾತಾಡಪ್ಪಾ!” ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಆದರೆ “ಚೆನ್ನಾ” ಎಂದು ಮಗುವಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾ ಯಾವ ಮಗುವಿನ ಕೊರಳೂ ನಗುತ್ತ ಕೇಕಿ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ.

ಪದ್ಮಾನದಿ ಮಾತ್ರ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೆ ಜಳ್ ಜಳ್....ಗುಳ ಗುಳ ನಿನದದಿಂದ

ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪಾಪ ಏನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ, ಪೂಂಚು ಈ ತುಚ್ಛ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆ ಗಮನವಿಡಲು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಓಡುತ್ತಿದೆ.

ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತ ಬರಲು ಗಾಬರಿಯಾದ ತಾಯಿ ನದಿಯಕಡೆ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲಾಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬೊಬ್ಬಿ ಹಾಕುತ್ತ ಜನ ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ, ರಾಯಚರಣ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುತ್ತಾಹಾಕುತ್ತ “ಚಿಕ್ಕಬಾಬೂ, ಚಿಕ್ಕಬಾಬೂ, ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಚಿಕ್ಕಬಾಬೂ !” ಎಂದು ಒಡೆದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಚೇತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಕೊನೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ರಾಯಚರಣ ಧೊಪ್ಪನೆ ಅಮ್ಮಾವರ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ರೋದನಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದ. ಅವನನ್ನೆಷ್ಟು ಕೇಳಿದರೂ ಅಕ್ಕುತ್ತಾತ್ತೇ “ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಅಮ್ಮಾವರೇ” ಎನ್ನುವನು.

ಈ ಅನಾಹತಕ್ಕೆ ಪದ್ಮಾನದಿಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಗ್ರಾಮದ ಒಂದು ಕಡೆ ತಾಣ್ಯ ಹೂಡಿದ್ದ ಕೊರಮರ ಮೇಲೆ ಅನುಮಾನ ಹುಟ್ಟಿತು. ಯಜಮಾನಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರಾಯಚರಣನೇ ಮಗುವನ್ನು ಕದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬ ಸಂದೇಹ ದೃಢವಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಅತ್ಯಂತ ಅನುನಯದಿಂದ “ನೀನು ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು, ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ದುಡ್ಡು ಬೇಕಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ,” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದಳು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ರಾಯಚರಣ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಣೆಯನ್ನು ಚುಕ್ಕೆಹೊಂಡ. ಯಜಮಾನಿ ರೋಸಿ ಅವನನ್ನು “ಹೊರಟು ಹೋಗಿಲ್ಲಿದೆ” ಎಂದು ಗದರಿ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು.

ಅನುಕೂಲಬಾಬು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ರಾಯಚರಣನ ಮೇಲಿನ ಅನ್ಯಾಯವಾದ ಅನುಮಾನವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. “ರಾಯಚರಣ, ಪಾಪ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ಕದಿಯಬೇಕು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಆಕೆ ಉರಿದೆದ್ದು “ಯಾಕೆ ? ಅದರ ಮೈಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೇ ?” ಎಂದಳು.

೨

ರಾಯಚರಣ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಮರಳಿದನು. ಇದುವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗುವ ಸಂಭವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೃಷ್ಟಾಶದಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷವಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರೌಢವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಗುವೊಂದನ್ನು ಹೆತ್ತು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿದಳು.

ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಮಗನಮೇಲೆ ರಾಯಚರಣನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದ್ವೇಷ ಹುಟ್ಟಿತು.

ಇದು ಬೇಕೆಂದು, ಭಲಕ್ಕಾಗಿ, ಚಿಕ್ಕುಬಾಬುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಬಂದಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ. ಧರಣಿಯ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಪುತ್ರಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವುದು ಮಹಾ ಪಾತಕವೆಂದೆನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. ರಾಯಚರಣನ ವಿಧವೆಯಾದ ಅಕ್ಕನೊಬ್ಬಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಮಗು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಶ್ಚರ್ಯದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಈ ಮಗುವೂ ಬಲುಬೇಗ ಅಂಭಿಗಾಲಿಡುತ್ತ ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿವುದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು, ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ತಡೆಗಳನ್ನೂ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ತನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸತೊಡಗಿತು. ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಈ ಮಗುವಿನ ದನಿ, ಅಳು, ನಗು, ಆಟಪಾಟ ಎಲ್ಲಾ ಆ ಮಗುವಿನಂತೆಯೇ ! ಒಂದೊಂದುವೇಳೆ ಅದರ ಅಳುವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ರಾಯಚರಣನ ಎದೆ ಡವಡವ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕುಬಾಬು ರಾಯಚರಣನ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಎತ್ತೋ ಅಳುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಫೇಲ್ನಾ—ರಾಯಚರಣನ ಅಕ್ಕ ಇದರ ಹೆಸರನ್ನು ಫೇಲ್ನಾ ಎಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಳು—ಬೆಳೆದು ಯಥಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆಯನ್ನು 'ಅತ್ತೆ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಕರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಯಚರಣನೊಂದುದಿನ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ "ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಧರಣಿ, ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಬು, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದೆ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾನೆ" ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡನು.

ಅವನ ಈ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಲವು ದೃಢವಾದ ಕಾರಣಗಳಿದ್ದವು. ಮೊದಲನೆಯದು—ಆ ಮಗು ಹೋದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಜನನವಾಯಿತು. ಎರಡನೆಯದು—ಇಷ್ಟು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗು ಹುಟ್ಟುವ ಸಂಭವ ಆ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಹಜ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯದು—ಈ ಮಗುವೂ ಅಂಭಿಗಾಲಿಟ್ಟು ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿತ್ತು. ಎಡವುತ್ತ ತಡವುತ್ತ ನಡೆದು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಅತ್ತೆಯನ್ನು 'ಅತ್ತೆ' ಅನ್ನುತ್ತದೆ! ಮುಂದೆ ಜಡ್ಡ್ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಯಾವ ಗುಣಗಳು ಇರಬೇಕೋ ಅವೆಲ್ಲ ಇವೆ, ಈ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ !

ಆಗ ಅಮ್ಮಾವರ ಅಂದಿನ ದಾರುಣ ಸಂದೇಹದ ಮಾತು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ತನ್ನಲ್ಲೇ—“ಆಹಾ, ಅಮ್ಮಾವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಗುವನ್ನು ಯಾರೋ ಕದ್ದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದಾರೆಂದು ಹೇಗೋ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲವೆ !” ಎಂದುಕೊಂಡ. ಆಗ, ತಾನಿಷ್ಟು ದಿನ ಮಗುವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ದೂರವಿಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಹಳಿದುಕೊಂಡು, ಅನುತಾಪಪಟ್ಟ ಮಗುವನ್ನು ಆಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ಬಳಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡ.

ಅಂದಿನಿಂದ ರಾಯಚರಣ ಫೇಲ್ವಾನನ್ನು ದೊಡ್ಡ ವನುಷ್ಯರ ವನೆಯ ಹುಡುಗನಂತೆ ಸಾಕತೊಡಗಿದ. ಸ್ಯಾಟಿನಿನ ನಿಲುವಾಗಿ ಹೋಲಿಸಿದ. ಜರಿಯ ಟೋಪಿ ಕೊಂಡು ತಂದ. ಸತ್ತ ಹೆಂಡತಿಯ ಒಡವೆಯನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ಕತ್ತಿನ ಸರ, ಕೈಗೆ ಕಾಪು ಮಾಡಿಸಿದ. ಆ ಬೀದಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ವಕ್ರಕೊಂದಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಆಡಲು ಬಿಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಅವನ ಒಡನಾಡಿಯಾದ. ಆ ಬೀದಿಯ ಹುಡುಗರು ಸಮಯ ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು 'ನಾಬರ ಮಗ, ನೋಡಿದೋ' ಎಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ರಾಯಚರಣನ ಬಂಧುವರ್ಗದವರು ಅವನ ಈ ಹುಚ್ಚು ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು.

ಫೇಲ್ವಾಗೆ ಓದುಬರಹದ ವಯಸ್ಸು ಬಂದಾಗ ರಾಯಚರಣ ತನ್ನ ನೆಲಹೊಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾರಿ ಮಗನನ್ನು ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಚಾಕಿಯೊಂದನ್ನು ಪಡೆದು ಫೇಲ್ವಾನನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದ. ತಾನು ಮಾತ್ರ ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಹುಡುಗನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಊಟ, ಉಡಿಗೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕುಂದುಂಟು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ "ನನ್ನ ಮುದ್ದು ದಣಿಯೇ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಾದರೂ ನಾನು ಕೊರತೆಯುಂಟು ಮಾಡತೇನೆಯೆ ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ" ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಹೀಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಹುಡುಗ ಓದು-ಬರಹದಲ್ಲಿ ಜಾಣನಾದ. ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೃಷ್ಯ ಪುಷ್ಪನಾಗಿದ್ದ. ಮೈಬಣ್ಣ ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪು. ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ. ಸುಖಪಡುವ ಸ್ವಭಾವ-ಸ್ವಲ್ಪ ಸೊಗಸುಗಾರ ಕೂಡ. ತಂದೆಯನ್ನು ತಂದೆಯಂತೆ ನೋಡಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ; ಕಾರಣ, ರಾಯಚರಣ ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಾದರೂ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಭೃತ್ಯನಂತೆ ಇದ್ದ. ಅವನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ದೋಷವಿತ್ತು. ಏನೆಂದರೆ-ತಾನು ಫೇಲ್ವಾಗೆ ತಂದೆಯೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಅಡಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಫೇಲ್ವಾ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಹಳ್ಳಿ ಗಮಾರನಂತಿದ್ದ ರಾಯಚರಣನನ್ನು ಕಂಡು ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಫೇಲ್ವಾ ಕೂಡ ಅವನು ಎದುರಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಆ ಗೇಲಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಸೌಮ್ಯ ಗುಣದ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ತುಂಬಿದ ರಾಯಚರಣನನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಫೇಲ್ವಾ ಕೂಡ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಆದರೆ ತಂದೆಯಂತಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಆ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹದ ಭಾವನೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ರಾಯಚರಣನಿಗೆ ಮುದುಕನಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕತೆ ಯಜಮಾನನು ಅವನಲ್ಲಿ ಸದಾ ತಪ್ಪು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಅವನ ಮೈಕೂಡ

ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮರೆಯೆ ಜಾಸ್ತಿ; ಆದರೆ ಪೂರ್ತಿ ಸಂಬಳ ಕೊಡುವ ಯಜಮಾನ ಆಳು ಮುದುಕನಾದನೆಂದು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ತೋರಿಸಲಾರ. ಈ ಕಡೆ ರಾಯಚರಣ ಭೂಮಿ ಕಾಣಿ ಮಾರಿಕೊಂಡು ತಂದಿದ್ದ ಹಣ ಕೂಡ ಕುಗ್ಗಿಹೋಗುತ್ತ ಬಂತು. ಫೇಲ್ನಾ ಈ ನಡುವೆ ಬಟ್ಟಿ ಬರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊರತೆಯಾದರೆ ಸಾಕು, ಗೋಣಗುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವನು.

೨.

ಒಂದು ದಿನ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ರಾಯಚರಣ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಕೊಟ್ಟು ಫೇಲ್ನಾ ಬಳಿ ಬಂದು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಕೊಟ್ಟು “ನಾನು ತುರುತು ಸಂದರ್ಭದಮೇಲೆ ಊರಿನ ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಾರಾಸಾತ್ ಎಂಬ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ. ಅನುಕೂಲಬಾಬು ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಮುನ್ಸೀಫರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮಾವರು ಅಂದಿನ ಪುತ್ರಶೋಕಮ್ಮ ಇನ್ನೂ ಎದೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಯ ದಿನ ಬಾಬುಗಳು ಕಛೇರಿಯಿಂದ ಬಂದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಅಮ್ಮಾವರು ಒಬ್ಬ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಿಂದ ಸಂತಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಆಸೆಯಿಂದ ಬಹು ಬೆಲೆಯ ಒಂದು ಬೇರನ್ನೂ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ‘ಅಮ್ಮಾವರಿಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ’ ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಬಾಬು “ಯಾರದು ?” ಎಂದರು. ರಾಯಚರಣ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಮಾಡಿ “ನಾನು ಬಾಬು, ರಾಯಚರಣ” ಎಂದ.

ಮುದುಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಅನುಕೂಲಬಾಬುವಿನ ಎದೆ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಈಗಿನ ಅವಸ್ಥೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಾವಿರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೂಡಲೇ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ನೌಕರಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದರು.

ಅನುಕೂಲಬಾಬು ಅವನನ್ನು ಒಳವನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅಮ್ಮಾವರು ಮಾತ್ರ ರಾಯಚರಣನನ್ನು ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಸನ್ನಭಾವದಿಂದ ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ರಾಯಚರಣ ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೆ ಕೈಚೋಡಿಸಿ “ದೇಶೀ, ಅಮ್ಮಾ, ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಪದ್ಮಾನದಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನೇ ಉಂಡ ಮನೆಗೆ ಎರಡು ಬಗೆದ ದ್ರೋಹಿ....”ಎಂದ.

ಅನುಕೂಲಬಾಬುವಾಗ ಅಪ್ರತಿಭಾಗಿ “ಏನು ಹಾಗಂದರೆ ? ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನು ?” ಎಂದರು ಆತುರ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ.

“ದೇಶೀಕೇ, ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದಾನೆ. ನಾನು ನಾಡಿದ್ದೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ”

ಅವತ್ತು ಭಾನುವಾರ. ಕಛೇರಿಯಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು ಅತ್ಯಂತ ಕಾತರದಿಂದ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಾರೆ. ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಫೇಲ್‌ನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಯಚರಣ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತನು.

ಅನುಕೂಲನ ಹೆಂಡತಿ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ, ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಕೇಳದೆ ಆ ಹುಡುಗನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡಳು. ಅವನ ಹಣೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟಳು, ಅವನ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಆಘ್ರಾಶಿಸಿದಳು. ನೀರು ತುಂಬಿದ, ಹಸಿದ ಕುಟ್ಟಿಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನೋಡಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಆಕೆಗೆ. ಎಷ್ಟೋ ಅತ್ತಳು, ನಕ್ಕಳು. ಅರುಳು ಮರುಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದಳು.

ಹುಡುಗ ನೋಡಲು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದ. ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ, ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಬಡತನದ ಲಕ್ಷಣವೇನೂ ಕಾಣದು, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೋಚ ಮತ್ತು ಮೃದುಹಾಸದ ಕಳೆ ; ನೋಡಿ ಅನುಕೂಲಬಾಬುಗಳ ಹೃದಯವೂ ತತ್ಕ್ಷಣ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಆದರೂ ಅವರು ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ ಗಂಭೀರಭಾವದಲ್ಲಿ “ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೇನಾದರೂ ಇದೆಯೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ರಾಯಚರಣ “ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವೆಂದರೆ ತರುವುದು ಧರ್ಮಿಣಿ ? ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಕದ್ದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋದದ್ದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದ. ಅನುಕೂಲಬಾಬು ಯೋಚಿಸಿ ಸ್ಥಿರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಮಗನೆಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಎಷ್ಟು ಮೋಹ ಮಮತೆಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಎಳೆದುಕೊಂಡಳು ! ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು ಅವಿವೇಕ. ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನಂಬಿಕೆಯಿಡುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅದಲ್ಲದೆ ರಾಯಚರಣನಿಗೆ ಇಂತಹ ಹುಡುಗ ತಾನೇ ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆತಾನು ? ಈ ಮುದಿಸೇವಕ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದಮೇಲೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನೇಕೆ ಮೋಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ?—ಎಂದುಕೊಂಡರು.

ಹುಡುಗನೊಂದಿಗೂ ಮಾತು ಕಥೆಮಾಡಿ ಅವನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ರಾಯಚರಣನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದನೆಂದೂ, ರಾಯಚರಣನನ್ನು ತಂದೆಯೆಂದು ಗಣಿಸಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆದರೆ ರಾಯಚರಣ ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಅವನಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಂತೆ ನಡೆಯದೆ ಸೇವಕನಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

ಅನುಕೂಲಬಾಬು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ, “ಆದರೆ ರಾಯಚರಣ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನೆರಳು ಕೂಡ ಕಾಣಕೂಡದು” ಎಂದರು.

ರಾಯಚರಣ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಗದ್ದದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಧರ್ಮಿಣೀ, ಈ ಮುದಿ ಮಯ್ಯಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿ ?” ಎಂದ.

ಅಮ್ಮಾವರು “ಇರಲಿ ಬಿಡಿ, ಮಗು ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಿರಲಿ. ಸಾಕು. ಮುದುಕನನ್ನು ಮಾರ್ಫ ಮಾಡೋಣ.” ಎಂದರು.

ನ್ಯಾಯಪರಾಯಣನಾದ ಅನುಕೂಲಬಾಬು “ಇಂತಹ ಕೆಲಸಮಾಡಿರುವವನನ್ನು ಮಾರ್ಫ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗದು” ಎಂದರು.

ರಾಯಚರಣ ಅನುಕೂಲಬಾಬುಗಳ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು, — “ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ ಪ್ರಭುವೇ, ಪರಮಾತ್ಮ ಮಾಡಿದ್ದು” ಎಂದು ಒರಲಿದ. ತನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅನುಕೂಲಬಾಬುಗಳ ಕೋಪ ಹೆಚ್ಚಿತು. “ಇಂತಹ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸವಿಡುವುದು ಮೂಢತನ” ಎಂದರು.

ರಾಯಚರಣನಾಗ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತ — “ಆ ಕೆಲಸ ನಾನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಧರ್ಮಿಗಳೇ” ಎಂದ.

“ಇನ್ನಾರು ಮತ್ತೆ!”

“ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ!”

ಆದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಕೊಡಲಾರದು.

ರಾಯಚರಣ “ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಧರ್ಮಿ” ಎಂದ.

ಘೇಲ್ನಾ ತಾನು ಮುನ್‌ಸೀಫನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆ, ರಾಯಚರಣ ತನ್ನನ್ನು ಕದ್ದು ಇಷ್ಟು ದಿನ ತನ್ನ ಮಗನಂತೆ ನೋಡಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಮುದುಕನಮೇಲೆ ವಿಪರೀತ ಕೋಪಗೊಂಡನು. ಆದರೂ ಉದಾರವಾದಿಂದ ತಂದೆಯ ಬಳಿ “ಅಪ್ಪಾ ಇವನನ್ನು ಮಾರ್ಫ ಮಾಡಿ ; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಗೊಡಬೇಡಿ. ಇವನೆಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಲಿ. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೊಂಚ ದುಡ್ಡು ಕಳುಹಿಸಿ” ಎಂದನು.

ಆಗ ರಾಯಚರಣ ಯಾವ ಮಾತೂ ಆಡದೆ ಒಂದು ಸಲ ಮಗನ ಕಡೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ. ಆಮೇಲೆ ಬಾಗಿಲ ಹೊದೆಗೆ ಬಂದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಜನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಟುಹೋದ.

ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಬಾಬು ಅವನ ಊರಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಹಣ ಪಾವತಿಯಾಗದೆ ವಾಪಸು ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರಿನವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

೧೦. ಸಂಪತ್ತಿ ಸಮರ್ಪಣೆ

೧

ಬೃಂದಾವನ ಕುಂದ ವಿಪರೀತ ಕೋಪದಿಂದ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು “ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಾವೂ ಈ ವನೆಯಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ ಈಗಲೇ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು

ತಂದೆ ಯಜ್ಞನಾಥ ಕುಂದ “ಕೃತಘ್ನ ! ನೀನು ನಿಜವಾಗಿ ಮಗನಾಗಿದ್ದರೆ ಸರಿ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ಮಗುವಿನಿಂದ ಸಾಕಿ ಬೆಳಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಕ್ಕಿತು ಬಿಡು ! ಹೋಗು ಹೋಗು, ಆಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ ನಿನಗೆ, ನಿನ್ನ ಕರ್ಮ !” ಎಂದು.

ಯಜ್ಞನಾಥನ ವನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಉಡಿಗೆಗಳಿಗೆ ಲಾಗಾಯತಿನಿಂದ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಖರ್ಚಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಯವಾಯಿತೆಂದಲ್ಲ ಈಗ ಈ ಮಾತು. ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಋಷಿಗಳು ಅಸಂಭವವಾದ ಅಲ್ಪ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆ ಸರಳ ಜೀವನದ ಉಚ್ಚ ಆದರ್ಶದಲ್ಲೇ ಯಜ್ಞನಾಥನೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧಿಯ ಲಾಭ ಪಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಈಗಿನ ಅವನತ ಸಮಾಜದ ದೋಷ ಅಥವಾ ದೇಹ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅನ್ಯಾಯವಾದ ನಿಯಮಗಳ ಬಲವಂತ !

ಮಗ ಮದುವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಷ್ಟು ದಿನ ಈ ಸರಳ ಜೀವನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಮದುವೆಯಾದ್ದೇ ತಡ, ಅವನು ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಸರಳ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವೇ ಹೋದ. ಬರುಬರುತ್ತ ಮಗನ ಆದರ್ಶ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆದಿ ಭೌತಿಕದ ಕಡೆ ತಿರುಗುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಚಳಿ ಮಳೆ ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಗಳಿಂದ ತಲ್ಲಣಿಸುವ ಭೌತಿಕ ಸಮಾಜದ ಅನುಕೂಲದಿಂದ ಬಟ್ಟೆಯ ಅಗಲ ಮತ್ತು ಆಹಾರದ ಪರಿಣಾಮ ಕ್ರೋಣ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತ್ತು.

ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಂದೆ ಮಗನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ವಾಗ್ಯುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಕಡೆಗೆ ಬೃಂದಾವನನ ಹೆಂಡತಿಗೊಂದು ಸಲ ಸಕತ್ಕಾಯಿಲೆಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ದುಡ್ಡು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ಕುರಾಜ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಔಷಧೋಪಶುಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ತಂದೆಯಾದವನು ಪಂಡಿತನಿಗೇನೂ ತಿಳಿಯದೆಂದು ತತ್ಕ್ಷಣ ಅವನನ್ನು ಕುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಬೃಂದಾವನ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ತಂದೆಯ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೇಳಿ ನೋಡಿದ. ಆಮೇಲೆ ರೇಗಾಡಿದ. ಫಲವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ; ಹೆಂಡತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತು ಹೋದಳು. ಬೃಂದಾವನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಲೆಪಾತಕನೆಂದು ಶಪಿಸಿದ.

ತಂದೆ “ಔಷಧಿ ಕುಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಸಾಯುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇ ? ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ಔಷಧಿ ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಬದುಕುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ರಾಜ ವಹಾರಾಜರುಗಳೆಲ್ಲಾ

ಯಾಕೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದು? ನಿಮ್ಮಮ್ಮ ಸತ್ತಳು, ನಿನ್ನಕ್ಕ ಸತ್ತಳು, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೇನು ಅವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ಸಾಯಬೇಕಾಗಿತ್ತೆ?” ಎಂದ.

ಶೋಕಾಂಧನಾಗದೆ ಬೃಂದಾವನ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತ ವನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಿದ್ದರೆ ತಂದೆಯ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ತಾಯಿ, ಅಕ್ಕ ಯಾರೂ ಸಾಯುವಾಗ ಔಷಧಿ ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ; ಈ ವನೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆವ ಬಂದಿದ್ದ ಪದ್ಧತಿ ಅದು. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ನಾಜೂಕಿನವರು ಸಾಯುವಾಗಲೂ ಹಿಂದಿನ ಪದ್ಧತಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸಾಯಬೇಕೆನ್ನುವರು !...ಈ ಸಂಗತಿ ನಡೆದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಆಗ ತಾನೆ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು ; ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಆಗಿನ ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕೋಪದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಕ್ಕು ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಯಾವುದೆಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಲಿ, ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಕಿರಿಯರ ಪಂಗಡದವನಾದ ಬೃಂದಾವನ ಹಿರಿಯರ ಪಂಗಡದ ಯಜ್ಞನಾಥನ ಬಳಿ ಜಗಳವಾಡಿ “ನಾನಿನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷೌವೂ ವನೆಯಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೊರಟಾಗ ತಂದೆ “ಹೋದರೆ ಹೋಗು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇತರ ಜನಗಳ ಮುಂದೆ ಬೃಂದಾವನನಿಗೆ ತಾನೇನಾದರೂ ಒಂದು ಬಿಡಿಕಾಸು ಕೊಟ್ಟರೆ ಗೋಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಉದ್ಗಾರ ಮಾಡಿದ.

ಬೃಂದಾವನನೂ ಎಲ್ಲರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞನಾಥನ ದುಡ್ಡೇನಾದರೂ ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ರಕ್ತ ಬಸಿದು ಕುಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂದು ಹೊಂಕರಿಸಿದ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆಯಾದರು.

ಬಹುಕಾಲದ ಶಾಂತಿಯ ಅನಂತರ ಈ ರೀತಿಯ ಸ್ಫೋದೊಂದು ವಿಷ್ಣುವದಿಂದ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸಂತೋಷವೇ ಆಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಯಜ್ಞನಾಥನ ಮಗ ತಂದೆಯ ಆಸ್ತಿಯಿಂದ ವಂಚಿತನಾದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯುಸಾರ ಯಜ್ಞನಾಥನ ದುಸ್ಸಹ ಪುತ್ರವಿಯೋಗದ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲ “ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಗೋಸ್ಕರ ಹೆತ್ತ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ವನಸ್ತಾಪ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಹುಡುಗರ ಲಕ್ಷಣ” ಎಂದರು. “ಅಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿ ಹೋದಳೆಂದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಬೆಪ್ಪು! ಅಪ್ಪನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಪ್ಪನನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ ?”

ಬೃಂದಾವನ ಹೊರಟುಹೋದಾಗ ಅವರಪ್ಪ ತೋರ್ಪುಡಿಸಿದ ಸಂಕುಟ ನಿಜವಲ್ಲ. ಮಗ ಹೊರಟುಹೋದುದರಿಂದ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದದ್ದಲ್ಲದೆ ಯಜ್ಞನಾಥನಿಗೆ ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಮಹಾಭಯವೊಂದು ದೂರವಾಯಿತು. ಈ ಮಗನೆಂದಾದರೂ ತನಗೆ ವಿಷಹಾಕಿ ಕೊಂದಾನು ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಅವನಿಗೆ ಸದಾ ಇತ್ತು. ಅವನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಅನ್ನದಲ್ಲೂ ವಿಷದ ಕಲ್ಪನೆ ಸದಾ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸೊಸೆಯ ಸಾವಿನ

ಅನಂತರ ಈ ಭಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಮಗ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೊರತೆ, ಒಂದೇ ಒಂದು ವೇದನೆಯ ಅನುಭವ ! ಯಜ್ಞಾಧನ ನಾಲ್ಕು ವರುಷದ ಮೊಮ್ಮಗ ಗೋಕುಲಚಂದ್ರನನ್ನು ಬೃಂದಾವನ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಗೋಕುಲನ ಊಟ ಉಡಿಗೆಯ ಖರ್ಚು ಕೂಡ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಜ್ಞಾಧನ ಸ್ನೇಹ ಸುತರಾಂ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಬೃಂದಾವನ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಮೇಲೆ ಯಜ್ಞಾಧನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಉದಯಿಸದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಹೋದರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಖರ್ಚು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾದೀತು, ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಉಳಿತಾಯವಾದೀತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನೇ ಬಂಡವಾಳವಿಟ್ಟು ಲೇವಾದೇವಿ ಮಾಡಿದರೆ ಬಡ್ಡಿ ಎಷ್ಟಾದೀತು ? ಇದೇ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಆದರೆ ಗೋಕುಲಚಂದ್ರನ ಹಾವಳಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿಕ್ಕೋ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಈಚೀಚಿಗೆ ಯಜ್ಞಾಧನಿಗೆ ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಬಂದು ವಿಷ್ಣುವುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಯಾರೂ ಬಂದು ಲೆಕ್ಕಬಿಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಉಪಯುಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಿರುಪದ್ರವವಾಗಿ ಸ್ನಾನಾಹಾರಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಕುಲಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಸತ್ತಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉತ್ಪಾತಹೀನವಾದ ಶೂನ್ಯತೆಯ ಅನುಭವವಾಗಬಹುದೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ತನ್ನ ಹಾಸುಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಮ್ಮಗ ಮಾಡಿದ ರಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಕೂಡುವ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಅದೇ ಬಾಲಶಿಲ್ಪಿ ರಚಿಸಿದ ಮಸಿಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವನ ಹೃದಯ ಮತ್ತೂ ಅಶಾಂತವಾಗತೊಡಗಿತು. ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಗದ ಆ ದುಷ್ಟ ಹುಡುಗ, ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಅಜ್ಜ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಉಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಚಿಯನ್ನು ಹರಿದು ಇನ್ನು ಉಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೈಗಲು ತಿಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗ ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ನೂರುಕಡೆ ಹರಿದು ಬಿಡಲು ಆ ಕೊಳೆಯ ಪಂಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ತಾತನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಬಂತು. ಆ ಹರಕಲು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಇನ್ನಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರದ ಆ ಚಿಂದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಒಂದು ಪಕ್ಷಗೋಕುಲನೇನಾದರೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪಂಚಿ ಹರಿದರೂ ಅವನನ್ನೇನೂ ಅನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ.

ಆದರೇನು, ಗೋಕುಲ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಜ್ಞಾಧನ ಮುಷ್ಟು ಬರುತ್ತಾ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಮತ್ತು ಅವನ ಶೂನ್ಯಗೃಹ ಪ್ರತಿದಿನ ಮತ್ತೂ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತ ಬಂತು.

ಯಜ್ಞನಾಥನನ್ನು ವನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕೂತಿರಲಾರದಾದ ವಧ್ಯಾಪ್ತ ಊರಿನವರೆಲ್ಲ ಊಟವಾದಮೇಲೆ ಸುಖ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಯಜ್ಞನಾಥ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಾ ಹಿಡಿದು ಬೀದಿಯಿಂದ ಬೀದಿಗೆ ಅಲೆದಾಡುವನು. ಅವನ ಈ ನೀರವ ವಧ್ಯಾಪ್ತ ಭ್ರಮಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಅವನ ಲೋಭಿತನದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಸ್ಥಳದ ಕುಶಿಖಾಮಣಿಗಳು ರುಚಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಭಂದೋಬದ್ಧ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಾಡುವರು. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸದು. ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಬಂದವಾಗೆ ಹೊಸ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕೂಗುವರು. ವಯಸ್ಸಾದವರು ಅವನನ್ನು ಯಜ್ಞನಾಥನೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹುಡುಗರೇಕೆ ಅವನನ್ನು 'ಬಾವಲಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೋ ಕಾರಣ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ.

೨

ಬಹಳ ವರುಷಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಯಜ್ಞನಾಥ ಗ್ರಾಮದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎದುರಿಗೊಬ್ಬ ಗುರುತಿಲ್ಲದ ಹೊಸ ಹುಡುಗ ಗ್ರಾಮದ ಹುಡುಗರ ಮುಖಂಡನಾಗಿ ಪೂರ್ತಿ ಹೊಸದಾದೊಂದು ಉಪದ್ರವದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಅವನ ಜೋರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ಸೋತು, ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಲು ತಯಾರಾಗಿದ್ದರು. ಇತರ ಹುಡುಗರಂತೆ ಹಿಂದೆ ಬಂದು ಕೂಗದೆ, ಈ ಹೊಸ ಪೋರ ಚುಟ್ಟಿದು ಯಜ್ಞನಾಥನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅವನ ಮೈಮೇಲಿನ ಚಾದರವನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆದು ಒದರಿದ, ಚಾದರದಿಂದ ಹಲ್ಲಿಯೊಂದು ಹೊರಗೆ ಹಾರಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕಾಡಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿತು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮುದುಕನ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಏನೋ ಕಡಿದಂತಾಗಿ ಉರಿ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಕೋಲಾಹಲ ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದಮೇಲೆ ಯಜ್ಞನಾಥನ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿದ್ದ ಚೌಕುಕೊಂಡು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಆ ಹೊಸ ಹುಡುಗನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಪುಗಡಿಯಾಕಾರ ತಾಳಿತ್ತು.

ಈ ಹೊಸ ಹುಡುಗನ ಕೈಯಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಹೊಸ ನಮೂನೆಯ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿದ ಯಜ್ಞನಾಥನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಯಾವ ಹುಡುಗನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಅಸಂಕೋಚವಾದ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಸಲ ಕೂಗಿ ಕರೆದು ನಾನಾ ಆಸೆಗಳನ್ನೂ ಭರವಸೆಗಳನ್ನೂ ತೋರಿ ಯಜ್ಞನಾಥ ಅವನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿದ.

“ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನೋ ?”

“ನಿತಾಯಿ ಪಾಲ್”

“ಮನೆಯೆಲ್ಲೋ?”

“ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.”

“ತಂದೆಯ ಹೆಸರೇನೋ?”

“ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಯಾಕೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ?”

“ನಾನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.”

“ಯಾಕೆ?”

“ನಮ್ಮಪ್ಪ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದಿದಾನೆ.”

ಇಂತಹ ಸೊಗಸಾದ ಹುಡುಗನನ್ನು ವೃಥಾ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಅಪವೃಥ, ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿತು ಮುದುಕನಿಗೆ. ಆಮೇಲೆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕುರಿತು— “ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಇರುತ್ತೀಯೇನೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಹುಡುಗ ಯಾವ ಸಂಕೋಚ ಅನುಮಾನಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ‘ಹೂ’ ಎಂದುಬಿಟ್ಟ. ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದುಬಿಟ್ಟು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಊಟ ಉಡಿಗೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ ಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನಗೆ ಇಷ್ಟವೆಂದುದನ್ನು ಗಲಾಟೆಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು ಅವತ್ತಿನಿಂದ ಮುದುಕನೊಂದಿಗೆ ‘ಗಂಡಾಗುಂಡಿ’ ಮಾಡಲು ಕೂಡ ಆರಂಭಮಾಡಿದ. ಸ್ವಂತ ಹುಡುಗನನ್ನು ಸುಮ್ಮನಾಗಿಬಿಟ್ಟುಹೋದಾಗಿದ್ದು ಆದರೆ ಬೇರೆಯವರ ಹುಡುಗನ ಬಳಿ ಯಜ್ಞನಾಥ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

೨

ಯಜ್ಞನಾಥನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಈ ಪೋಲ ನಿತಾಯಿ ಪಾಲನಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಭಾವನೀಯವಾದ ಆದರೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಊರಿನ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಮುದುಕ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಬದುಕಲಾರ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಪರದೇಶಿ ಹುಡುಗನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕರೆತಂದು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವೆಂದುಕೊಂಡರು.

ಆ ಹುಡುಗನ ಮೇಲೆ ಊರಿನವರಿಗೆಲ್ಲ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅಸೂಯೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನಿಗೇನಾದರೂ ಕೆಡುಕು ಮಾಡಲು ಆಲೋಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮುದುಕ ಅವನನ್ನು ಎದೆಮೊಳಗಣ ಪಂಜರದಂತೆ ಬೈತಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಹುಡುಗ ಆಗಾಗ ತಾನು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಮುದುಕ ಅವನಿಗೆ ಆಸೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. “ಲೋ, ತಮ್ಮಾ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತೇನೋ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಹುಡುಗನ ವಯಸ್ಸು ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಮುದುಕ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಆಸೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯಿತ್ತು.

ಆಗ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಹುಡುಗನ ತಂದೆಯನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲ “ಪಾಪ, ಈ ಹುಡುಗನ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ಎಷ್ಟು ಸಂಕಟ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ? ಈ ಹುಡುಗನಿಗೂ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಕಡೆ ಗೀಳೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಪೇಪಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಮುದುಕ ಒಂದು ದಿನ ಯಾರ ಬಾಯಿಂದಲೋ ದೂರದೂರಿನ ದಾಮೋದರ ಪಾಲನೆಂಬಾತ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬ ಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿದ. ಹುಡುಕುತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತ ಕಚೆಗೆ ಈ ಗ್ರಾಮದಭಿಮುಖವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಬಂತು.

ನಿತಾಯಿಯಂತೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಅಸ್ಥಿರನಾಗಿ ಹೋದ. ಬರಲಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗಲು ತವಕಗೊಂಡ. ಯಜ್ಞನಾಥ ಅವನಿಗೆ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟ, “ನಿನ್ನನ್ನ ಯಾರೂ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವ ಹಾಗೆ ಎಂಥ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತೇನೋ ನೋಡುತ್ತಿರು. ಈ ಊರಿನ ಜನರಿಗೂ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕುತೂಹಲ ಕೆಳ “ಎಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿ ಮತ್ತೆ” ಎಂದ.

“ಈಗ ಬೇಡ, ಸುಮ್ಮನಿರು. ರಾತ್ರಿಯಾಗಲಿ. ಹಗಲುಹೊತ್ತು ಜನಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಹೋಗುತ್ತೆ” ಎಂದ ಮುದುಕ.

ನಿತಾಯಿ ಈ ಹೊಸ ರಹಸ್ಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನೋಡುತ್ತೇನೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಲವಲವಿಕೆ ಹೊಂದಿದ. ಅಪ್ಪ ಬಂದು ಹುಡುಕಿ ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದರೆ, ಇತರ ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಪಂದ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ಹಿಡಿಯುವ ಆಟದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಟ್ಟಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಬಹಳ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟ ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬಹಳ ಮಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪ ಬಂದು ಊರೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಪತ್ತೆ ಸಿಗದೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವುದೂ ಒಂದು ಭಾರಿ ತಮಾಷೆ!

ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಯಜ್ಞನಾಥ ಹುಡುಗನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ನಿತಾಯಿ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದ.

ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಲೂ “ನಡೆಯಿರಿ ಮತ್ತೆ” ಎಂದ. ಯಜ್ಞನಾಥ “ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲಾಗಲಿ, ಸುಮ್ಮನಿರು” ಎಂದ.

ನಿತಾಯಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತಲೂ “ಕತ್ತಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟಾಗಿದೆ, ತಾತ ನಡೆಯಿರಿ” ಎಂದ ಮುದುಕ, “ಸುಮ್ಮನಿರು, ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಲಿ. ಆಮೇಲೆ” ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನಾಗಿಸಿದ.

ನಿತಾಯಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ತಡೆದು “ಈಗಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿರುತ್ತಾರೆ, ನಡೆಯಿರಿ, ತಾತ” ಎಂದು ಆತುರಪಡಿಸಿದ.

ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ನಿದ್ರಾತುರನಾದ ನಿತಾಯಿ ಬಲುಕಷ್ಟದಿಂದ ನಿದ್ರೆ ತಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಕೂತಹಾಗೇ ತೊಕಡಿಸಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿದ. ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಪ್ರಹರಗಳಾಗುತ್ತಲೂ ಯಜ್ಞನಾಥ ನಿತಾಯಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು ನಿದ್ರೆಯ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ರಾಮದ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಬ್ದವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾಯಿಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ಆಗಾಗ ಬೌ ಬೌ ಎಂದು ಬಗುಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಹತ್ತಿರದ ದೂರದ ನಾಯಿಗಳೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಬಗುಳಲು ತೊಡಗಿದುವು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನಿಶಾಚರ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕೆಲವು ಮನುಷ್ಯರ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಚುಟ್ಟಿನ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಶಬ್ದಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯೆ ಹಾರಿಹೋದುವು. ನಿತಾಯಿ ಭಯದಿಂದ ಯಜ್ಞನಾಥನ ಕೈಯನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ.

ಅನೇಕ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಕಡೆಗೊಂದು ಜಂಗಲಿನ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪ್ರತಿಮೆಯಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಮುರುಕಲು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದು ನಿಂತರು.

ನಿತಾಯಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರಿಕೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಇಲ್ಲೇ ತಾತ?” ಎಂದು. ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಈ ಸ್ಥಳ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಇದರ ಮಧ್ಯೆ ಅಂತಹ ರಹಸ್ಯವೇನಿದೆ ? ತಂದೆಯ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಬಂದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಇಂತಹ ಮುರುಕು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದ. ಸ್ಥಳವೇನೋ ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಟಕ್ಕೆ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಕು, ಪರವಾಯಿಲ್ಲ, ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವವರನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಯಜ್ಞನಾಥ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದೊಂದು ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಜರುಗಿಸಿದ. ಅದರ ತಳಗಡೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ರಂಧ್ರ ಹುಡುಗ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಕೆಳಗೊಂದು ಮನೆಯಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದು ಹೂತೆ ಕೂಡ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲವಾಯಿತು. ಭಯವೂ ಆಯಿತು. ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಲು ಸಣ್ಣಮೊಂಡು ಏಣಿಯಿತ್ತು. ಮುದುಕ ಅದರ ಮೂಲಕ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೋದ. ಹುಡುಗನೂ ನಡುಗುತ್ತ ನಡುಗುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ.

ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದು ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಸುತ್ತ ಎಂಟು, ಹತ್ತು ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಕೊಡಗಳು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಮಣೆ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದರೆಯರು ಬಟ್ಟಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಸಿನ, ಕುಂಕುಮ, ಗಂಧ, ಹೂಮಾಲೆ....ಮುಂತಾದ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳು. ನಿತಾಯಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಕೊಡಗಳ ಮೇಲಿನ ಮುಚ್ಚುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದ. ಒಳಗೆಲ್ಲಾ ರೂಪಾಯಿಗಳು, ಮೊಹರುಗಳು.

ಯಜ್ಞನಾಥ “ತೋ, ನಿತಾಯಿ, ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಯಿದ್ದೆ ನೋಡು, ನನ್ನ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಯೆಲ್ಲ ನಿನಗೇ ಎಂದಬಿಟ್ಟು ? ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಈ ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿರುವುದೇ ನನ್ನ ಸಂಪಾದನೆ. ಈವತ್ತಿನ ದಿನ ನಾನು ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ

ಹುಡುಗ ಮೇಲೆಗರಿ “ಹಾಂ! ಎಲ್ಲಾ ? ಎಲ್ಲಾ ನನಗೇ ! ಖಂಡಿತ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೀರಾ ? ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಕೂಡ ನೀವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವಾ ?”ಎಂದ.

“ನಾನು ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ ಅಂದರೆ ಕೈಗೆ ಕುಷ್ಠ ಬಂದ ಹಾಗೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತು, ಯಾವತ್ತಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ನನ್ನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿರುವ ನನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗು ಗೋಕುಲಚಂದ್ರ ಅಥವಾ ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗ ಅಥವಾ ಅವನ ಮರಿಮಗ ಅಥವಾ ಅವನ ವಂಶದ ಬೇರೆ ಯಾರೇ ಆದರೂ ಬಂದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವನ ಅಥವಾ ಅವನ ವಂಶದವರ ವಶಕ್ಕೆ ಈ ಹಣ, ಈ ರೂಪಾಯಿ, ಮೊಹರುಗಳೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಎಣಿಸಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ಹೇಳು ?” ಎಂದ.

ಮುದುಕನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆಯೆಂದುಕೊಂಡು ನಿತಾಯಿ “ಹೂಂ, ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ ತಲೆದೂಗಿದ.

ಅಮೇಲೆ ಯಜ್ಞನಾಥ “ಈ ಮಣೆಯಮೇಲೆ ಕೂತುಕೋ” ಎಂದ.

“ಯಾಕೆ?”

“ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

“ಪೂಜೆ ಯಾಕೆ?”

“ಅದು ವ್ರತ. ಮಾಡಲೇಬೇಕು.”

ಹುಡುಗ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡ. ಯಜ್ಞನಾಥ ಅವನ ಹಣೆಗೆ ಚಂದನ ಬಳಿದ. ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟು ಕೊರಳಿಗೆ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿದ. ಎದುರಿಗೆ ಕೂತು “ಮಣ ಮಣ”ವೆಂದು ಮಂತ್ರವುಚ್ಚರಿಸಿದ. ದೇವರ ಹಾಗೆ ಮಣೆಯಮೇಲೆ ಕೂತು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಭಯವಾಯಿತು ನಿತಾಯಿಗೆ.

“ತಾತ !” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಯಜ್ಞನಾಥ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಕಡೆಗೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಆ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಕೊಡಗಳನ್ನೆಳೆದು ಹುಡುಗನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ‘ನೈವೇದ್ಯ’ ಮಾಡಿದ. ಮತ್ತು ಒಂದೊಂದು ಸಲವೂ ಅವನಿಂದ ಹೀಗೆ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿಸಿದ—
“ಯುಧಿಷ್ಟಿರ ಕುಂದನ ಪುತ್ರ ಗದಾಧರಕುಂದ, ತಸ್ಯ ಪುತ್ರ ಪ್ರಾಣ ಕೃಷ್ಣಕುಂದ, ತಸ್ಯಪುತ್ರ ಪರಮಾನಂದ ಕುಂದ, ತಸ್ಯ ಪುತ್ರ ಯಜ್ಞನಾಥ ಕುಂದ, ತಸ್ಯ ಪುತ್ರ ಬೃಂದಾವನ ಕುಂದ, ತಸ್ಯ ಪುತ್ರ ಗೋಕುಲಚಂದ್ರ ಕುಂದನಿಗೆ, ಅಥವಾ ಅವನ ಪುತ್ರ ಅಥವಾ ಪುತ್ರನಿಗೆ, ಅಥವಾ ಅವನ ವಂಶದ ನ್ಯಾಯವಾದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗೆ, ಈ ಹಣವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ”

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಅವನಿಂದ ಆವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಸಲು ಹುಡುಗನಿಗೆ ದಿಕ್ಕು ತೋಚುವ ಭುದಿಂದ ಬೆಪ್ಪಾದ ಅವನ ನಾಲಗೆ ಒಣಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂತು. ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಂಗವಾದ ಮೇಲೆ ದೀಪದ ಹೊಗೆಯಿಂದಲೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಿಶ್ಚಾಸದಿಂದಲೂ ಆ ನೆಲಮನೆಯ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟುವಂತಾಯಿತು. ಹುಡುಗನಿಗೆ ತಲೆ ತಿರುಗುವಂತಾಯಿತು. ಕೈ ಕಾಲುಗಳು ನೋಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಣತೆಯ ದೀಪ ಮಂಕು ಮಂಕಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಕಡೆಗೆ ಆರಿಹೋಯಿತು. ಕತ್ತಲಾದರೂ ಹುಡುಗನಿಗೆ, ಮುದುಕ ಏಣಿ ಹತ್ತಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂತು. ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ “ತಾತ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ?” ಎಂದು ಕಿರುಚಿದ.

ಯಜ್ಞನಾಥ “ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಇಲ್ಲೇ ಇರು. ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿರಲಿ, ಯಜ್ಞನಾಥನ ಮೊಮ್ಮಗ ಗೋಕುಲಚಂದ್ರ !” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಹೊರಟೇಹೋದ. ಮೇಲೆಬಂದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಏಣಿಯನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡ. ಹುಡುಗ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ “ತಾತ ನಾನು ಅಷ್ಟು ಹತ್ತಿ ಹೋಗಬೇಕೂ...” ಎಂದು ಕಿರುಚಿದ. ಯಜ್ಞನಾಥ ಮುಖ ಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಯನ್ನು ಎಳೆದುಹಾಕಿದ. ಆಮೇಲೆ ಕಿವಿಯಿಟ್ಟು ಆಲಿಸಿದ. ಕೆಳಗೆ “ಅಪ್ಪಾ !” ಎಂದು ಕೂಗುವ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಬಂತು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಹಾಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅನಂತರ ಬೇರೆ ಯಾವ ಶಬ್ದವೂ ಇಲ್ಲ.

ಯಜ್ಞನಾಥ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಾನೇ ತಯಾರು ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞನ ವಶಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಯಾವತ್ತೂ ಹಣವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ, ಕಲ್ಲು ಚಪ್ಪಡಿಯ ಮೇಲೆ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಮಣ್ಣು ತಂದು ಹಾಕಿತೊಡಗಿದ.

ಅದರ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿದ್ದ ಮುದುಕ ದೇವಾಲಯದ ಮುರಿದ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಪೇರಿಸಿದ. ಅವುಗಳ ಮೇಲೂ ಮಣ್ಣು ಸುರಿದು ಅಗದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಚದರಿದ. ಅದೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದ ಬಳ್ಳಿ ಗಿಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತು ತಂದು ನೆಟ್ಟಿ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಕೆಳೆದು ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಸಮಯ. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಲಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೇ ಕೂತು ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಮಣ್ಣು ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಕಿವಿಯಾನಿಸಿ ಆಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಒಂದು ಸಲ ಕೆಳಗಡೆ ಎಲ್ಲೋ ಪಾತಾಳದಿಂದೆಂಬಂತೆ ಯಾವುದೋ ರೋದನದ ದನಿಯೆದ್ದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿತು. ಆ ದನಿ ಕ್ರಮೇಣ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಹೊರಗೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಇಡೀ ಆಕಾಶದವರೆಗೂ ಏಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಜನರೂ ಈ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದು ತಂತಮ್ಮ ಹಾಸುಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಿವಿಯಾನಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಾರೆನ್ನಿಸಿತು.

ಮುದುಕ ಅಸ್ಥಿರನಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣು ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಹೇಗಾದರೂ

ಮಾಡಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತಿತ್ತು. ಅಗೋ, ಮತ್ತೆ ಯಾರೋ “ಅಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

ನೋಡಿದರೆ ಬೆಳಕು ಹರಿದು ಬಿಸಿಲು ಕೂಡ ಬಂದಿದೆ. ಭಯದಿಂದ, ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಯಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ನಿಟ್ಟಿಸಿದಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೋ ‘ಅಪ್ಪಾ’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯಜ್ಞನಾಥ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಬೃಂದಾವನ ! ತನ್ನ ಮಗ ಬೃಂದಾವನ ! ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ ಬೃಂದಾವನ ! ಬೃಂದಾವನ ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

“ಅಪ್ಪಾ, ನನಗೆ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು, ನನ್ನ ಮಗ ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದಾನಂತೆ, ಎಲ್ಲಿ ಅವನು ?” ಎಂದ.

ಮುದುಕ ಕಣ್ಣು ಬಾಯಿಗಳನ್ನು ವಿಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೃಂದಾವನನ ಮೈಮೇಲೆ ವಾಲಿಬಿದ್ದು ಅವನ ಭಜ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ನಿನ್ನ ಮಗನೇ ಅವನು ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

“ಹೌದು, ನನ್ನ ಮಗ ಗೋಕುಲ. ಈಗವನ ಹೆಸರು ನಿತಾಯಿ ಪಾಲ್. ನನ್ನ ಹೆಸರು ದಾಮೋದರ. ಈ ಸುತ್ತಮುತ್ತೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕುಖ್ಯಾತಿ ಹರಡಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಾಚುಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಮುದುಕನಾಗ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹತ್ತು ಬೆರಳುಗಳಿಂದಲೂ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತ, ಕಡೆಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನಾದರೂ ಎಟುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಿ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಚೇತನ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಮಗನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು “ಅಳು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೋ ನಿನಗೆ ?” ಎಂದ. ಬೃಂದಾವನ ಆಗಲೂ ಮಂಕು ಮಂಕಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತ “ಇಲ್ಲ” ಎಂದ.

“ಕಿವಿಯಾನಿಸಿ ಕೇಳಿ ನೋಡು. ಅಪ್ಪಾ ಎಂದು ಯಾರೋ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

“ಇಲ್ಲಪ್ಪಾ...ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ.”

ಈ ವೇಳೆಗೆ ಯಜ್ಞನಾಥನ ಚೇತನವೆಲ್ಲೋ ಹೋಯಿತು....

ಬೃಂದಾವನನಿಗೆ ತಂದೆಯ ಲೋಭಿತನದಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಸಲ ತನಗೆ ಆದ ಭಯಂಕರ ನಷ್ಟವನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಅಪರಾಧಿಯಾದ ಅಪ್ಪ ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷೆಂತಲೂ ದೊಡ್ಡ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುದುಕ ಬೀದಿ ಬೀದಿ ತಿರುಗುತ್ತ ಎದುರಿಗೆ ಯಾರು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ “ಅಳು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೋ ?” ಎಂದು ಕೇಳುವನು. ಹುಚ್ಚನ ಮಾತಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಗುವರು.

ಕಡೆಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮುದುಕನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕಾಲ ಬಂತು.

ಕಣ್ಣಿಂದಿನ ಪ್ರಪಂಚದ ಬೆಳಕು ಆರಿಹೋಗುತ್ತ ಬಂದಾಗ, ಶ್ವಾಸ ನಿಲ್ಲುತ್ತ ಬಂದಾಗ, ಒಂದು ಸಲ ವನೋವಿಕಾರದಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಕೂತ ಒಂದು ಸಲ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತ ಏನೋ ತಡಕಾಡಿ ಸಾಯುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ “ನಿತಾಯಿ, ನನ್ನ ಏಣಿ ಯಾರೋ ಎಳೆದುಹಾಕಿದ್ದು?” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಆ ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದ ಬೆಳಕಿಲ್ಲದ ನೆಲವನೆಯ ಗುಹೆಯಿಂದ ಹತ್ತಿ ಬರಲು ಏಣಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕಾಣದೆ ಮತ್ತೆ ಅವನು ಧೂಪೆಂದು ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಪಂಚದ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಾಲೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕಲಾರದೋ ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡನು.

೧೧. ದಾಲಿಯಾ

ಪೀಠಿಕೆ

ಪೂಜಿತನಾದ ಷಾಷೂಜನು ಔರಂಗಜೇಬನ ಭವದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಅರಕಾನ್ ದೇಶದ ರಾಜನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವನ ಸಂಗಡ ಅವನ ಮೂರು ಜನ ಅತಿ ಚೆಲುವೆಯರಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಇದ್ದರು. ಅರಕಾನ್ ರಾಜ ಆ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ತನ್ನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಪಟ್ಟನು. ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವಕ್ಕೆ ಷಾಷೂಜನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಒಡಂಬಡಲಿಲ್ಲ. ಅರಕಾನಿನ ರಾಜನಾಗ ಕೋಪಗೊಂಡು, ಅವನ ಮೇಲಿನ ಛಲದಿಂದ ಒಂದು ದಿನ ಅವರೊಂದಿಗೂ ನದಿಯ ಮಧ್ಯೆ ನೌಕಾವಿಹಾರದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಅವನ ದೋಣಿಯನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಜನರಿಗೆ ಇಂಗಿತ ಮಾಡಿದನು. ಆ ವಿಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ದೋಣಿ ಮುಳುಗುವ ಮುಂಚೆ ಷಾಷೂಜನೇ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಮಗಳು ಅಮೀನಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಸೆದನು. ದೊಡ್ಡ ಮಗಳು ಹಗೆಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಲಾರದೆಂದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಷಾಷೂಜನ ವಿಶ್ವಾಸ ಪಾತ್ರನಾದ ರಹಮತ್ ಆಲಿಯೆಂಬ ಸೈನಿಕನು ಎರಡನೆಯ ಮಗಳಾದ ಜಾಲೇಖಾ ಎಂಬುವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಷಾಷೂಜನು ಘೋರವಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಸತ್ತನು.

ಅಮೀನಾ ನೀರಿನ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಕೊಂಡು ದೈವವಶಾತ್ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬ ಬೆತ್ತರವನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಮಗಳಂತೆ ಸಾಕುತ್ತ ಬಂದನು. ಅವಳು ಕ್ರಮೇಣ ದೊಡ್ಡವಳಾದಳು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮುದಿ ರಾಜ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಯುವರಾಜನಿಗೆ ಪುಷ್ಪಾಭಿಷೇಕವಾಗಿತ್ತು.

೧

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮುದುಕ ಬೆಸ್ತನು ಬಂದು ಅಮೀನಾಳನ್ನು ಗದರಿಸುತ್ತಾ “ಏ ತಿನ್ನೀ!” ಎಂದ ಅವನ ಅವಳಿಗೆ ‘ತಿನ್ನೀ’ ಎಂದು ಅರಕಾನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದ “ತಿನ್ನೀ, ಇವತ್ತು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏನಾಗಿದೆ ನಿನಗೆ ? ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಂದಕ್ಕೂ ಕೈಹಾಕಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ನನ್ನ ಹೊಸ ಬಲೆಗೆ ಗಂಜಿ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೋಣಿಗೆ—” ಎಂದನು.

ಅಮೀನಾ ಬೆಸ್ತನವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಆದರದಿಂದ “ತಾತ, ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ಬಂದಿದಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಜ.” ಎಂದಳು.

“ನಿನಗ್ಯಾವಳು ಅಕ್ಕ ತಿನ್ನೀ?” ಆಗ ಜುಲೇಖಾ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು “ನಾನು” ಎಂದಳು.

ಮುದುಕ ಮಾತಿಲ್ಲದವನಾದನು. ಆಮೇಲೆ ಜುಲೇಖಾಳ ಅತಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ. ಅನಂತರ “ನಿನಗೆ ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಯೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅಮೀನಾ, “ತಾತ, ಅಕ್ಕನ ಬದಲು ನಾನು ಅವಳ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವಳಿಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಮುದುಕ, “ಆದರೆ ಅವಳು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವುದು?” ಎಂದ. ಜುಲೇಖಾ, “ಅಮೀನಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ” ಎಂದಳು.

ಮುದುಕ ಇದು ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತು ! ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. “ನಿನ್ನ ಊಟ ಉಡಿಗೆಗೇನು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಜುಲೇಖಾ, “ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅತಿ ಉದಾಸೀನ ಭಾವದಿಂದ ಬೆಸ್ತನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ಚಿನ್ನದ ಮೊಹರನ್ನು ಎಸೆದಳು. ಅಮೀನಾ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಬೆಸ್ತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ “ತಾತ, ಏನೂ ಹೇಳಬೇಡ ಇನ್ನು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಹೊತ್ತಾಯಿತು.” ಎಂದಳು.

ಜುಲೇಖಾ ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ನಾನಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಅಲೆದು ಕಡೆಗೆ ಅಮೀನಾ ಇರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹೇಗೋ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ ಬೆಸ್ತನ ಗುಡಿಸಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದಳು. ಆ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಹೋದರೆ ಅದೇ ಬೇರೆ ಕಥೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಕಾವಲಿಗಿದ್ದ ರಹಮತ್‌ಆಲಿ ಕೂಡ ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಅರಕಾನ್ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೨

ಸಣ್ಣವೊಂದು ಹೊಳೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಮೊದಲ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ‘ಕೈಲಾ’ ಪುಷ್ಪ ಗಿಡದಮೇಲೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹೂ ಗೊಂಚಲಿಂದ ರಕ್ಷುರ್ಕದ ಹೂಗಳುದುರುತ್ತಿವೆ.

ಜುಲೇಖಾ ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಕೂತು ಅಮೀನಾಳನ್ನು ಕುರಿತು “ದೇವರೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆ ಗೊತ್ತೆ ? ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಘೋರವಾದ ಸಾವಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ! ಅದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣವೇ ತೋಚುವುದಿಲ್ಲ ನನಗೆ” ಎಂದಳು.

ಅಮೀನಾ ನದಿಯ ಆಚೆಯ ದಡದ ಆಚಿ, ದೂರ, ಅತಿ ದೂರ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೂರ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಛಾಯಾಮಯವಾದ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನ ಕಡೆ ನೋಟ ಹಾಯಿಸಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ “ಅಕ್ಕ ಈಗ ಆ ಮಾತೆಲ್ಲಾ ಮರೆತುಬಿಡು ನನಗೇಕೋ ಈ ಭೂಮಿ ಬಹಳ ಹಿಡಿಸಿದೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಸಾಯಬೇಕಾದರೆ ಗಂಡಸರು ಹೊಡೆದಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಯಲಿ. ನಮಗಿಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಜುಲೇಖಾ, “ಛಿ ಛಿ, ಅಮೀನಾ ! ಏನಿದು ! ಏನು ಮಾತು ನಿನ್ನದು ? ಷಷಣಾದು ಮಗೇ ನೀನು ? ಎಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನ... ಎಲ್ಲಿಯ ಈ ಅರೆಕಾಸಿನ ಬೆಕ್ಕು ಗುಡಿಸಿಲು?” ಎಂದಳು.

ಅಮೀನಾ ನಗುತ್ತ “ಅಕ್ಕಾ ದಿಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ಗುಡಿಸಲು, ಈ ಕೈಲೂ ಗಿಡದ ನೆರಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೆಂದೆಕೊಳ್ಳುವ ಹುಡುಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರೂ ಸುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಜುಲೇಖಾ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತನಗೆ ತಾನೇ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಮೀನಾಳನ್ನು ಕುರಿತು. “ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಹುಡುಕುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ನೀನಾಗ ಇನ್ನೂ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ತಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೈಯಾರ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡಿದ್ದು. ಆ ಪಿತೃದತ್ತವಾದ ಸಾವಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಹಾಳು ಜೀವನವೇ ಪ್ರಿಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ, ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ ಬದುಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕ” ಎಂದಳು.

ಅಮೀನಾ ಮಾತಾಡದೆ ದೂರದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಕೂತಳು. ಆಗ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆ ಬಯಲ ಎಳೆಗಾಳಿ, ಆ ಮರದ ನೆರಳು, ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹೊಸ ಹರೆಯ, ಮತ್ತು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸುಖದ ಸವಿನೆನಹು ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುತ್ತೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತಾ, “ಅಕ್ಕಾ ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಇಲ್ಲಿ ಕೂತಿದು. ನಾನು ಹೋಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಡಿಗೆ ಬೇಗ ಆಗದೆಹೋದರೆ ತಾತ ಉಪವಾಸ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತೆ” ಎಂದಳು.

೩

ಜುಲೇಖಾ ಅಮೀನಾಳ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಅತ್ಯಂತ ಖಿನ್ನಳಾಗಿ

ಕೂತಿದ್ದಳು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ 'ಧ್ವಂಸ' ಯಾರೋ ದುಮಿಕಿದ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಬಂದು ಜುಲೇಖಳ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಜುಲೇಖಾ ರೇಗಿ "ಯಾರದು ?" ಎಂದಳು.

ದನಿ ಕೇಳಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಯುವಕ ಕೈತೆಗೆದು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತ. ಜುಲೇಖಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುಮುಖದಿಂದ "ನೀನು ತಿನ್ನಿ ಅಲ್ಲ ಹಾಗಾದರೆ!" ಎಂದ. ಜುಲೇಖಾ ತಾನೇ 'ತಿನ್ನಿ' ಎಂದು ಸೋಗು ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಹಾಗೂ, ತನ್ನ ಅಸಾಧಾರಣ ಬುದ್ಧಿ ವಿಚಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಅವನ ಮಾತು !

ಜುಲೇಖಾ ಬಟ್ಟೆ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿರುಸಾಗಿ ಎದ್ದುನಿಂತಳು. ಆ ಯುವಕನ ಕಡೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬೆಂಕಿಯ ಬಾಣ ಬಿಡುತ್ತ "ಯಾರ ನೀನು ?" ಎಂದಳು.

ಯುವಕ "ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಗುರುತಿಲ್ಲ. ತಿನ್ನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ತಿನ್ನಿ ಎಲ್ಲಿ ?" ಎಂದ.

ತಿನ್ನಿ ಈ ಗಲಾಟೆ ಕೇಳಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಜುಲೇಖಳ ರೋಷವನ್ನೂ ಯುವಕನ ಬೆಪ್ಪಡರಿದ ಮುಖವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅಮೀನಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗಲು ತೊಡಗಿದಳು.

ಅಮೇಲೆ "ಅಕ್ಕಾ, ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಡ. ಅವನು ಮನುಷ್ಯನೇ ? ಅವನೊಬ್ಬ ಕಾಡುಮೃಗ. ಅವನೇನಾದರೂ ಒರಟುತನ ತೋರಿಸಿದ್ದರೆ ಹೇಳು, ಅವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಏ ದಾಲಿಯಾ, ಏನು ಮಾಡಿದೆ ನೀನು ?" ಎಂದಳು.

ಯುವಕ, "ಏನಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೈಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದ್ದೆ. ನಾನು ತಿನ್ನೀ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಆದರೆ ಅವಳು ತಿನ್ನಿ ಅಲ್ಲ" ಎಂದ. ತಿನ್ನಿ ತತ್ಕ್ಷಣ ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪ ತೋರುತ್ತ "ಹೋಗಾಚೆ ! ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮಾತು ನಿನ್ನದು, ನೀನಿರುವ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ! ಯಾವತ್ತೋ ನೀನು ತಿನ್ನಿಯ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದೀ ? ನಿನ್ನ ಸಾಹಸಕ್ಕೇನು ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಅಬ್ಬಬ್ಬಬ್ಬಾ!" ಎಂದಳು.

"ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಸಾಹಸವೇನು ಬೇಕಿಲ್ಲ,—ಮೊದಲೇ ಆ ಅಭ್ಯಾಸವಿದ್ದರೆ!...ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ತಿನ್ನೀ, ಇವತ್ತು ಯಾಕೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವಾಯಿತು ನೋಡು" ಎಂದು ಯುವಕ ಜುಲೇಖಳ ಕಡೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುತ್ತ ಅಮೀನಾಳ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಗಲು ತೊಡಗಿದ. ಅಮೀನಾ, "ಇಲ್ಲ ನೀನು ಬಹಳ ಒಡ್ಡ ! ಷಹಜಾದಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲು ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದು ಆವಶ್ಯಕ. ನೋಡೀಲ್ಲಿ, ಹೀಗೆ ಸಲಾಂ ಮಾಡು." ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಪುಷ್ಪವಾದ, ಬಳ್ಳಿಯಂತಿದ್ದ ಮೈಯನ್ನು ಅತಿ ಮಧುರವಾದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿ ಸಿ ಜುಲೇಖಳಿಗೆ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿದಳು. ಯುವಕ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅವಳು ಮಾಡಿದ

ಹಾಗೆಯೇ ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಅನುಕರಣೆಮಾಡಿದ. ಅಮೀನಾ. “ಇಗೋ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆ” ಎಂದಳು. ಯುವಕ ಹಿಂದೆ ಬಂದ.

“ಮತ್ತೆ ಸಲಾಮು ಮಾಡು.”

ಮತ್ತೆ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿದ.

ಹೀಗೆ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೇ ಅಮೀನಾ ಯುವಕನನ್ನು ಗುಡಿಸಲ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದಳು.

“ಮನೆಯೊಳಗೆ ನಡೆ” ಎಂದಳು ಅಮೀನಾ. ಅವನು ಒಳಗೆ ಫ್ರಮೇಶ ಮಾಡಿದ. ಅಮೀನಾ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಾಗಿಲನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಅಗುಳಿ ಹಾಕಿದಳು. “ಸ್ವಲ್ಪ ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡು. ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಕ್ಕನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೂತಳು.

ಆಮೇಲೆ “ನೋಡಕ್ಕ ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಈ ಕಡೆಯ ಜನಗಳೇ ಹೀಗೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮೈಯುರಿದುಹೋಗುತ್ತೆ” ಎಂದಳು.

ಆದರೆ ಅಮೀನಾಳ ಮುಖದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವಳ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಆ ಲಕ್ಷಾಂವೇನು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಡೆಯ ಜನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪಕ್ಷಪಾತವಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಜುಲೇಖಾ ಆದಷ್ಟು ಕೋಪ ತೋರುತ್ತ, “ನಿಜವಾಗಿ, ಅಮೀನಾ, ನಿನ್ನ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಹೊರಗಿನವ್ಯಾವವನೋ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗ ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಎಂದರೇನು ? ಎಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಅವನಿಗೆ ?” ಎಂದಳು.

ಅಮೀನಾ ಅಕ್ಕನ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಸೇರಿಸಿ, “ಹೌದೇ, ಅಕ್ಕ ನವಾಬನ ಮಗನೋ, ಬಾದಷಹನ ಮಗನೋ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವಮಾನಮಾಡಿ ದೂರ ಅಟ್ಟಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ” ಎಂದಳು.

ಜುಲೇಖಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ನಗು ಇನ್ನು ತಡೆಯದೆ ಹೊರಗೆ ಬಂತು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತ “ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳು ಅಮೀನಾ, ಆಗ ನೀನು ಹೇಳಿತಾಯಿದ್ದೆಯಲ್ಲ— ಈ ಭೂಮಿ ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಚೆಲುವಾಗಿದೆಯೆಂದು, ಅದು ಈ ಒಡ್ಡ ಹುಡುಗನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದಳು.

ಅಮೀನಾ, “ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಅಕ್ಕ, ಅವನು ನನಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೂವು ಹಣ್ಣು ಕುಯಿದುಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಮೊಲ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸವಿದೆಯೆಂದು ಕರೆದರೆ ಸಾಕು, ಓಡಿಬರುತ್ತಾನೆ. ಎಷ್ಟೋಸಲ ಇವನನ್ನು ದೂರವಿಡೋಣ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ; ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥ. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ‘ದಾಲಿಯಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ

ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಗದರಿದರೂ ದಾಲಿಯಾ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ನಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಇವರುಗಳ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾಸ್ಯವೆಂದರೆ ಈ ರೀತಿ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ಎರಡೇಟು ಕೊಟ್ಟರೂ ವಿಪರೀತ ಋಷಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ನೋಡು ಬೇಕಿದ್ದರೆ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕೂಡಿ ಹಾಕಿದ್ದೇನಲ್ಲ ಬಹಳ ಆನಂದದಿಂದ ಇದ್ದಾನೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದರೆ, ಮುಖ, ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪುಗೊಂಡುಕೊಂಡು ಅತಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಲೆಯ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಊದುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತೆ. ಇಂಥವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುವುದು ನೀನೇ ಹೇಳು. ನನಗಂತೂ ಸಾಕುಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ” ಎಂದಳು.

“ಆಹಾ ! ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಾಯಿದೆ, ಬಿಡು” ಎಂದಳು ಜುಲೇಖಿ.

ಅಮೀನಾ ನಗುತ್ತ “ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ, ಅಕ್ಕ ಅವನನ್ನು ನೀನು ಏನೂ ಅನ್ನಬೇಡ” ಎಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು.

ಅವಳು ಅಂಗಲಾಚಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆ ಯುವಕ ಅಮೀನಳ ಸಾಕು ಜಿಂಕೆಯಿರುವಂತೆಯೂ, ಅದು ಇನ್ನೂ ಅರಣ್ಯದ ಸ್ಥಳಾವ ಮರೆತಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆಯೂ, ಬೇರೆ ಮನುಷ್ಯರು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿದೊಡನೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಕಾಡಿಗೆ ಓಡುತ್ತೇನೋ ಎಂಬ ಭಯವಿರುವಂತೆಯೂ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೆಸ್ತನು ಬಂದು “ಇವತ್ತು ದಾಲಿಯಾ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ, ತಿನ್ನಿ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಬಂದಿದ್ದಾನೆ”

“ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ ಮತ್ತೆ ?”

“ಅವನು ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ, ಅದಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿದ್ದೇನೆ”

ಮುದುಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಂತೆಯಿಂದ “ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಸರ ಮಾಡಿದರೂ ಸಹಿಸಿಕೊ. ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಗೇನೆ. ಅವನನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಡ. ದಾಲಿಯಾ ನಿನ್ನ ನನಗೆ ಒಂದು ಥಲೂ (ಚಿನ್ನದ ಮೊಹರು) ಕೊಟ್ಟು ಮೂರು ಮೀನುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು” ಎಂದ.

ಅಮೀನಾ “ಏನೂ ಯೋಚಿಸಬೇಡ, ತಾತ. ಇವತ್ತು ನಾನು ಅವನಿಂದ ಎರಡೂ ಥಲೂ ತೆಗೆಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಮೀನು ಕೂಡ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ,” ಎಂದಳು.

ಮುದುಕ ತನ್ನ ಸಾಕುಮಗಳು ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವಳ ತಲೆ ಸವರಿ ಹೊರಳಿಹೋದ.

೪

ಆಶ್ಚರ್ಯದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ—ದಾಲಿಯಾ ಹೀಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವುದು ಕ್ರಮೇಣ ಜುಲೇಖಿಳಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದೆಂದೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಏರು ತಗ್ಗುಗಳಿರುವಂತೆಯೇ ಹೆಂಗಸರ ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಹೃದಯದ ಬಯಕೆ ಮತ್ತು ಜನನಿಂದೆಯ ಭಯ ಏರುತ್ತ ತಗ್ಗುತ್ತ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸ್ವಭವ ಸಮಾಜದ ಹೊರಗಿರುವ ಈ ಅರಕಾನಿನ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಂದೆ ಮಾಡುವ ಜನಗಳೆಲ್ಲಿ ?

ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಋತುಪರ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಗಿಡ ಮರಗಳು ಚಿಗುರುತ್ತವೆ. ಎದುರಿಗೆ ಹರಿಯುವ ನೀಲಾನದಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬು ಪ್ರವಾಹದಿಂದಿರುತ್ತದೆ, ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಕ್ಕಿಗಳ ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅಪಸ್ವರದ ಚಿಹ್ನೆ ಲೇಶ ಮಾತ್ರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣಾನಿಲ ಆಗಾಗ ಆಚೆ ದಡದ, ದೂರದ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಜನ ಜಂಗುಳಿಯ ಗುಂಜನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಅವರು ಕಿವಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುವ ನಿಂದೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅದು ತರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಸೌಧಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅರಣ್ಯವೇ ಬೆಳೆದುಹೋಗುವಂತೆ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನವಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗೋಪ್ಯವಾದ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಲೋಕರೂಢಿಯ, ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತವಾದ, ದೃಢವಾದ ಕಟ್ಟಡ ಕ್ರಮೇಣ ಅಲಕ್ಷಿತ ಭಾವದಿಂದ ಮುರಿದು ಬೀಳುವುದು. ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಗಡ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ರೂಪವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಹೋಗುವುದು. ಜುಲೇಖಿಳ ಅಡ್ಡಿ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೂ ಅದೇ ಗತಿಯಾಯಿತು.

ಇಬ್ಬರು ಸರಿಚೋಡಿಯಾದ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರ ಮಿಲನದ ನೋಟಕ್ಕಿಂತ ಸುಂದರವಾದುದು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ರಹಸ್ಯ ಇಷ್ಟು ಸುಖ, ಪಾತಾಳವನ್ನೇ ಛೇದಿಸುವ ಇಷ್ಟು ಕುತೂಹಲದ ವಿಷಯ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇರಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬೆಸ್ತರ ಗುಡಿಸಿಲಿನೊಳಗೆ, ನಿರ್ಜನವಾದ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ, ಜುಲೇಖಿಳ ಕುಲಗರ್ವವೂ, ಲೋಕಮರ್ಯಾದೆಯ ಭಾವನೆಯೂ ತಾವಾಗಿಯೇ ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ಬಿದ್ದಾಗ, ಆ ಹೂ ತುಂಬಿದ ಕೈಲೂ ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಅಮೀನಾ ಮತ್ತು ದಾಲಿಯಾರ ಮಿಲನದ ಮನೋಹರವಾದ ಆಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವನ್ನುಭವಿಸಿದಳು ಆಕೆ.

ಬಹುಶಃ ಅವಳ ತರುಣ ಹೃದಯದ ಮಧ್ಯೆಯೂ ತೃಪ್ತಿಯರಿಯದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯೊಂದು ಎಚ್ಚರವಾಗೇಳುತ್ತಿತ್ತೇನೋ, ಅವಳನ್ನು ಸುಖದಲ್ಲಿ, ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಚಂಚಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತೇನೋ. ಕುಳಿಗೆ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಯಿತೆಂದರೆ,

ಎಂದಾದರೂ ಆ ಷಡಗ ಬರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾದರೆ ಅಮೀನಾ ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಜುಲೇಖಿಳಾ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾತರದಿಂದ ಅವನ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಮತ್ತು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಂಧಿಸಿದಾಗ ಚಿತ್ರಕಾರನು ಆಗತಾನೆ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸರಿದು ನೋಡುವಂತೆ, ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನಗುಮುಖದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಕಪಟ ಕಲಹವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೇಕೆಂದು ಗದರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಮೀನಾಳನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕೂಡಿಹಾಕಿ ದಾಲಿಯಾನನ್ನು ನೋಡದಿರುವಂತೆ ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಸಮ್ರಾಟನಿಗೂ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಾದೃಶ್ಯವಿದೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವತಂತ್ರರು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಏಕಾಧಿಪತಿಗಳು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಯಾರೊಬ್ಬರ ನಿಯಮದಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದೊಂದು ದೊಡ್ಡತನವಿದೆ, ಮತ್ತು ಸರಳತೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರಿಗೆ, —ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಲೋಕ ನಿಯಮದ ಅಕ್ಷರಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯುವವರಿಗೆ, ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ಅನುಭವ. ಅವರು ದೊಡ್ಡವರ ಮುಂದೆ ದಾಸರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕವರ ಮುಂದೆ ಧನಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೋಚದವರಾಗಿ ಬೆಚ್ಚುಗಳಂತೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಡುಜೀವಿಯಾದ ದಾಲಿಯಾ ಪ್ರಕೃತಿ ರಾಣಿಯ ನಿರಂಕುಶ ಪುತ್ರ. ಅವನಿಗೆ ಪಹಚಾಡಿಯ ಮುಂದೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಪಹಚಾಡಿಯು ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಸರಿಸಮಾನಸ್ಥನಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸದಾ ಮಂದಹಾಸ ಬೀರುವ, ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನ, ಚೇಷ್ಟೆಯ ಒಲವಿರುವ, ಎಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿರುವ, ಸಂಕೋಚಹೀನನಾದ ಅವನ ಸ್ವಭಾವದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವಾವುದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈ ಆಟಗಳೆಲ್ಲದರ ಮಧ್ಯೆ ಜುಲೇಖಿಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದುಸಲ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 'ಆಹಾ, ಸಮ್ರಾಟನ ಮಗಳಾದವಳಿಗೆ ಎಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂತು ?' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ದಾಲಿಯಾ ಬಂದೊಡನೆ ಜುಲೇಖಾ ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು "ದಾಲಿಯಾ, ಇಲ್ಲಿನ ರಾಜ ಯಾರು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ಹೋ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಯಾಕೆ ಹೇಳು ?"

"ನನ್ನ ಬಳಿ ಒಂದು ಚೂರಿಯಿದೆ. ನಾನದನ್ನು ಅವನ ಎದೆಮಲ್ಲಿ ನೆಡಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ."

ಕೇಳಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ದಾಲಿಯಾಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಜುಲೇಖಾಳ ಹಿಂಸಾಪೂರಿತ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಮುಖ ನಗುವಿನಿಂದ ತುಂಬಿತು. ಇಷ್ಟು

ತಮಾಷೆಯಾದ ಮಾತನ್ನೆಂದೂ ಅವನು ಕೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟು ಪರಿಹಾಸ್ಯವೆಂದರೆ ಇದೇ ಸರಿ; ರಾಜಪುತ್ರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹುದು; ಮಾತಿಲ್ಲ, ಕಥೆಯಿಲ್ಲ, ನೋಡಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಚೂರಿಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ರಾಜನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟರೆ, ಈ ಅತ್ಯಂತ ಅಂತರಂಗ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಆ ರಾಜನು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಹೇಗೆ ಮಾತಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ!—ಎಂಬ ಊಹೆಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಗು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕ

೨೩

ಅದರ ಮರುದಿನವೇ ರಹಮತ್ ಆಲಿಯು ಜುಲೇಖಿಳಿಗೆ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ಕಳಿಸಿದ. ಅದರಲ್ಲಿ “ಅರಕಾನಿನ ಹೊಸ ರಾಜ ಬೆಸ್ತರ ಗುಡಿಸಿಲಲ್ಲಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರನ್ನೂ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿದ್ದಾನೆ. ಅಮೀನಾಳನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಕಂಡು ಮುಗ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳನ್ನು ಬೇಗಲೇ ಅರವನೆಗೆ ಕರೆಸಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಯವನ್ನು ಸಿಗಲಾರದು” ಎಂದು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ.

ಆಗ ಜುಲೇಖಾ ದೃಢಭಾವದಿಂದ ಅಮೀನಾಳ ಕೈಹಿಡಿದು, “ದೈವೇಚ್ಛೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ ನೋಡು, ಅಮೀನಾ. ಈ ಬಾರಿ ನಿನ್ನ ಜೀವನದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಸಮಯ ಒದಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಆಟವಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ದಾಲಿಯಾ ಎದುರಿಗಿದ್ದ. ಅಮೀನಾ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಿದಳು. ಅವನು ಗೇಲಿಮಾಡುತ್ತ ನಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಅಮೀನಾ ಅವನ ನಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾರ್ಮಾಂತಿಕವಾಗಿ ನೊಂದುಕೊಂಡು, “ಗೊತ್ತೇ ದಾಲಿಯಾ, ನಾನು ರಾಜನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು.

ದಾಲಿಯಾ, “ಅದೇನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲವೇನಲ್ಲ” ಎಂದು.

ಅಮೀನಾ ಅತಿಸಂಕುಚಿದಿದ್ದ, ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ, “ಇವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅರಣ್ಯದ ಮೃಗ, ಇವನೊಂದಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ನನ್ನದೇ ಹುಚ್ಚತನ” ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ಆಮೇಲೆ ಅಮೀನಾ ದಾಲಿಯಾನನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ “ರಾಜನನ್ನು ಕೊಂದು ನಾನು ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದುಕೊಂಡೆಯಾ ಹೇಗೆ?” ಎಂದಳು.

ದಾಲಿಯಾ ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಸಂಗತವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದು, “ಹೌದು, ವಾಪಸು ಬರುವುದು ಕಷ್ಟವೇ, ನಿಜ” ಎಂದು.

ಅಮೀನಾಳ ಅಂತರಂಗವೆಲ್ಲ ಕೂಡಲೆ ಹುಸಿದುಬಿತ್ತು. ಜುಲೈಖಾಳ ಕಡೆ ತಿರುಗಿನೋಡಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ “ಅಕ್ಕ ನಾನು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಆಮೇಲೆ ದಾಲಿಯಾ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ, ಗಾಯಗೊಂಡ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾಸ್ಯದ ನುಣುಪು ತೋರುತ್ತ “ರಾಣಿಯಾದಮೇಲೆ ನಾನು ಮೊದಲು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೇನು ಗೊತ್ತೆ ? ರಾಜನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪಿತೂರಿ ಮಾಡಿದೆಯೆಂಬ ಅಪರಾಧ ಹೊರಿಸಿ ನಿನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆಮೇಲೇನೇನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತೋ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ದಾಲಿಯಾ ಮತ್ತೂ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ನಗಲು ತೊಡಗಿದ. ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿದರೆ ಅದರಿಂದ ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಖುಷಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಕ್ಕ.

೬

ಕುದುರೆಯಾಳುಗಳು, ಕಾಲಾಳುಗಳು, ಆನೆ, ಧ್ವಜ, ವಾದ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಬೆಸ್ತನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿದ್ದವು. ರಾಜನರಮನೆಯಿಂದ ಬಂಗಾರದ ಚೌಕುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಎರಡು ಮೇನೇಕೂರ ಬಂದಿದ್ದವು.

ಅಮೀನಾ ಜುಲೈಖಾಳ ಕೈಯಿಂದ ಚೂರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಅದರ ಹಿಡಿಯಮೇಲೆ ಚಾಣಾಕ್ಷನಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದ ದುತದ ಚಿತ್ರಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚುಕೊಂಡಳು. ಅನಂತರ ಅದರ ಅಲಗನ್ನು ತನ್ನ ವಕ್ಷದ ಮೇಲೊಂದು ಸಲ ತಗುಲಿಸಿಕೊಂಡು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಜೀವಮುಷ್ಠ ತೊಟ್ಟಣ ಬಳಿ ಚೂರಿಯನ್ನೊಂದು ಸಲ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಒರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಳು.

ಈ ಮರಣಯಾತ್ರೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೊಂದು ಸಲವಾದರೂ ದಾಲಿಯಾನನ್ನು ಕಡೆಯ ಬಾರಿ ನೋಡಿ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಉತ್ಕಟವಾದ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ಹಿಂದಿನ ದಿನದಿಂದ ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಗೆ ಸದಾ ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ಒಳಗೊಳಗೇ ಅವನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಏನೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತೋ ಪಾಪ !

ಮೇನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವ ಮೊದಲು ಅಮೀನಾ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಕಾಲದ ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದ ಆ ಗುಡಿಸಿಲ ಕಡೆ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಆ ಗಿಡ, ಆ ಸಣ್ಣ ನದಿ ! ಬೆಸ್ತನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ತಾತ, ಇನ್ನು ನಾನು ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ತಿನ್ನೀ ಹೊರಟುಹೋದರೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಯಾರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ?” ಎಂದಳು. ಮುದುಕ ಕೂಡಲೇ ಮಗುವಿನಂತೆ ಅಳತೊಡಗಿದ. ಅಮೀನಾ ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ “ತಾತ, ದಾಲಿಯಾ ಈ ಕಡೆ ಬಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕೊಡು. ಹೋಗುವಾಗ ತಿನ್ನೀ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದಳು ಎಂದು ಹೇಳು”

ಎಂದಳು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬೇಗ ಮೇನೆಯನ್ನೇರಿ ಕೂತಳು. ಮಹಾಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮೇನೆಗಳೆರಡೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಸಮೇತ ಹೊರಟುಹೋದುವು. ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಅಮೀನಾಳ ಗುಡಿಸಿಲು, ನದೀ ತೀರ, ಆ ಕೈಲೂ ಗಿಡದ ನೆರಳು, ಎಲ್ಲ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ, ಜನಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಹೋದವು.

ಯಥಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೇನೆಗಳೆರಡೂ ಅರಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಪಾರಾಗಿ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದುವು. ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಮೇನೆಗಳಿಂದಿಳಿದು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು.

ಅಮೀನಾಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗುವಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಬನಿಯ ಚಿಹ್ನೆಯಿಲ್ಲ. ಜುಲೇಖಾಳ ಮುಖ ಬಣ್ಣಗೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಕರ್ಕವ್ಯ ದೂರವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ಅವಳ ಉತ್ಸಾಹ ಅತಿ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಈಗುಳು ನುತುಗುತ್ತಿರುವ ಹೃದಯದಿಂದಲೂ, ವ್ಯಾಕುಲಿತ ಸ್ನೇಹದಿಂದಲೂ ಅಮೀನಾಳನ್ನು ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಅರಳಲಿರುವ ಈ ಹೂವನ್ನು ನವ ಅನುರಾಗದ ತೊಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ ಯಾವುದೋ ರಕ್ತದ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನಲ್ಲಾ ಎಂದುಕೊಂಡಳು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ.

ಆದರೆ ಚಿಂತಿಸಲು ಇನ್ನು ಸಮಯವೆಲ್ಲಿ? ಪರಿಚಾರಕರಿಂದ ದಾರಿ ತೋರಲ್ಪಟ್ಟು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಪ್ರದೀಪಗಳ ಎವೆಯಿಕ್ಕದ ತೀವ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಸೋದರಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೊರಟರು. ಕಡೆಗೆ ರಾಜನ ಶಯನ ಗೃಹದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಮುಹೂರ್ತ ಕಾಲ ನಿಂತು ಅಮೀನಾ ಜುಲೇಖಾಳನ್ನು “ಅಕ್ಕಾ” ಎಂದಳು. ಜುಲೇಖಾ ಅಮೀನಾಳನ್ನು ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟಳು. ಇಬ್ಬರೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರು.

ವೈಷಮ ಪೋಷಾಹ ತೊಟ್ಟು ಕೋಣೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ರಾಜ ಕೂತಿದ್ದನು. ಅಮೀನಾ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಬಾಗಿಲ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಜುಲೇಖಾ ಮುಂದೆ ಹೊರಟು ರಾಜನ ಹತ್ತಿರ, ಬಹಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ರಾಜ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಚೇಷ್ಟೆಯ ನಗು ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಜುಲೇಖಾ, “ದಾಲಿಯಾ !” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಅಮೀನಾ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು.

ದಾಲಿಯಾ ಎದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಂಚದ ಕಡೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಅಮೀನಾ ಎಚ್ಚತ್ತು ಎದೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಚೂರಿಯನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಅಕ್ಕನ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಅಕ್ಕ ದಾಲಿಯಾನ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ದಾಲಿಯಾ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಮಂದಹಾಸ ಬೀರುತ್ತ ಸೋದರಿಯರಿಬ್ಬರ ಕಡೆಯೂ ನೋಡಿದ. ಚೂರಿಯೂ ತನ್ನ

ಬರೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಗೆ ಮುಖ ಚಾಚಿ ಈ ತಮಾಷೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಫಳ ಫಳನೆ ನಗಲು ತೊಡಗಿತು.

೧೨. ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ

ನಾವು ಮೂರು ಜನ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೋಣೆಯ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಗೋಡೆಗೆ ಒಂದು ಮಾನವ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ ತೂಗುಹಾಕಿತ್ತು. ನಾವೆಲ್ಲ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಅದು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾಡಿ ಅದರ ಎಲುಬು, ಮೂಳೆಗಳು ಖಿಟ್, ಖಿಟ್ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಗಲುಹೊತ್ತು ನಾವೇ ಆ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲುಗಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಆಗ ಒಬ್ಬ ಪಂಡಿತ ಮಹಾಶಯರ ಬಳಿ ಮೈಕೇಲ್ ಮಧುಸೂದನದತ್ತರ ಮೇಘನಾದವಧಿ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಂಬೆಲ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಸ್ಕೂಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನ ಬಳಿ ಅಸ್ಥಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾವು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಪಾರಂಗತರಾಗಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಪೋಷಕರ ಇಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಆಸೆ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಯಿತೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ನಮ್ಮನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವರ ಮುಂದೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುವುದು ಅನಾವಶ್ಯಕ. ತಿಳಿಯದವರ ಮುಂದೆ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಡುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಇದೆಲ್ಲ ನಡೆದು ಬಹಳ ಕಾಲವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಈ ವಧ್ಯ ಆ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಆ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವೂ, ನಮ್ಮಗಳ ತಲೆಯೊಳಗಿಂದ ಆ ಅಸ್ಥಿ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋದವೋ, ಹಡುಕಿದರೂ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ನಾವೆಲ್ಲ ಸೇರಿದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವಿದ್ದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಈ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಇದ್ದೆ. ಹೊರಗೆ ಚರ್ಚಿನ ಗಡಿಯಾರ ಅದೆಷ್ಟೋ ಘಂಟೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದದ್ದು ಕೇಳಿಬಂತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೋಣೆಯ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಯ ಬತ್ತಿ ಐದು ನಿಮಿಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಕಡೆಯುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಕಡೆಗೆ ಆರಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ದುರ್ಘಟನೆಗಳು ನಡೆದಿದ್ದುವು. ಅದರ ನೆನಪಾಗಿ ಈ ಬೆಳಕು ತಾನಾಗಿ ತಾನೇ ನಂದಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಸಾವಿನ ವಿಷಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂತು. ಇವತ್ತಿನ ಈ ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಪ್ರಹರಗಳಾದಮೇಲೆ ಒಂದು ದೀಪದ ಜ್ವಾಲೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋದ ಹಾಗೇ—ಮನುಷ್ಯರ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿ ಜ್ವಾಲೆಗಳೂ ಕೆಲವು ಹಗಲುಮೇಳೆ, ಕೆಲವು ರಾತ್ರಿಮೇಳೆ, ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಂದಿ ಹೋಗಿ ನೆನಪು ಕೂಡ ಬಿಡದೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ

ಯೋಚನೆಯ ಧಾರೆಯೆಲ್ಲೇ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದ ವಿಷಯ ಚ್ಚಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅದರ ಜೀವಿತ ಕಾಲದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಜೀವವಿರುವ ಪದಾರ್ಥ ಗೋಡೆಯನ್ನು ತಡವಿಕೊಂಡು ತಡವಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆಯ ಸುತ್ತ ನಾಲ್ಕುಕಡೆಯೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅದು ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿರುವುದೂ ಕೇಳಿಸಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ಅದು ಏನೋ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ, ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಗದೆ ಇರುವ ಹಾಗೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವೇಗವಾಗಿ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು.

ಇದೆಲ್ಲ ನಿದ್ದೆಗೆಟ್ಟು ಸುಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಕೂಡ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಬೋಂ ಬೋಂ ಎಂದು ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತದ ಓಟವೇ ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಶಬ್ದದಂತೆ ಕೇಳಿಬಂದಿರಬೇಕು. ಆದರೂ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಜುಮ್ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಬಲವಂತವಾಗಿ, ಈ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದ ಭಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವುದಕ್ಕೇನು, “ಯಾರದು ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲುಸಪ್ಪಳ ನನ್ನ ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆಯ ಬಳಿಯೇ ಬಂದು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ತತ್ಕ್ಷಣ “ನಾನು ! ನನ್ನ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ ಎಲ್ಲಿಹೋಯಿತು ಎಂದು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದೆ !” ಎಂಬ ಉಕ್ತ ಬಂತು.

ಇದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ. ಇದರ ಮುಂದೆ ನಾನೇಕೆ ಭಯಪಡಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡು ತತ್ಕ್ಷಣ ಧೈರ್ಯ ವಹಿಸಿದೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ತಲೆದಿಂಬನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಎದೆಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅತಿ ಸಲುಗೆಯಿದ್ದವನಂತೆ ಬಹಳ ಸಹಜವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಈ ಸದುಹೂತ್ತಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದೆಬಿಡು. ಅಲ್ಲಾ, ಆ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ ಯಾಕೆ ಬೇಕಾಯಿತು ನಿನಗೆ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಸೊಳ್ಳೆ ತೆರೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದಿಂದ “ಏನು ಹಾಗೆಂದರೆ ? ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಮೂಳೆಗಳು ಅದರಲ್ಲೇ ಇದ್ದವು, ನನ್ನ ಇಷ್ಟತ್ತನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಪ್ರಾಯ ಅದರ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಅರಳಿತ್ತು;—ಒಂದು ಸಲ ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಇಷ್ಟವಾದರೆ ತಪ್ಪೇನು?” ಎಂದು ಉಕ್ತ ಬಂತು.

ನಾನು ತತ್ಕ್ಷಣ “ಹೌದು, ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೋ ಸರಿಯೇ...ಹಾಗಾದರೆ ಹುಡುಕಿಕೋ ಹೋಗು...ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದೆ.

ಅದಕ್ಕೆ ಅದು “ನೀನು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದೀಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಕೂತುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತುಕಥೆಯಾಡೋಣ. ಮೂವತ್ತೆದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯರ ಹತ್ತಿರ ಕೂತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈ ಮೂವತ್ತೆದು ವರುಷಗಳೂ ನಾನು ಕೇವಲ ಸ್ಮಶಾನದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ‘ಹು ಹು’ ಶಬ್ದಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕೂತುಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಮಾತುಕಥೆಯಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಿತು.

ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೊಡನೆ ನನ್ನ ಸೊಳ್ಳೆ ಪರದೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕೂತ ಹಾಗೆ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಏನು ಮಾಡುವುದಿನ್ನು! ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತ “ಒಳ್ಳೇದು ಬಿಡು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಮಿಷಿಯಾಗುವಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಥೆಯಾದರೂ ಹೇಳು ಕೇಳೋಣ” ಎಂದೆ.

“ಹಾಗಾದರೆ....ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಜವಾಗಿರುವ ಕಥೆ ಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಜೀವನ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು” ಎಂದಿತು ಆ ವಸ್ತು. ಚರ್ಚಿನ ಗಡಿಯಾರ ಆಗ ಟಂಗ್, ಟಂಗ್” ಎಂದು ಎರಡು ಘಂಟೆ ಹೊಡೆಯಿತು.

“ನಾನು ಮನುಷ್ಯಳಾಗಿ, ಸಣ್ಣವಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಯಮನನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆತ ನನ್ನ ಯಜಮಾನರು. ಮೀನು ಗಾಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗಾಗಿತ್ತು ನನ್ನವಸ್ಥೆ. ಅಂದರೆ ಯಾರೋ ಅಪರಿಚಿತ ಮನುಷ್ಯ ಗಾಳವೆಸೆದು ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಗಂಭೀರವಾದ ಜನ್ಮ ಜಲಾಶಯದಿಂದ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವಂತೆ! ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸದ್ಯ-ಇಂತಹ ಗಂಡ ಮದುವೆಯಾದ ಎರಡು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಸತ್ತಾಹೋದ ನನ್ನ ಬಂಧು ಬಳಗಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಪರೀತ ಗೋಳಾಡಿದರು. ನನ್ನ ಮಾವಂದಿರು ನನ್ನ ಮೈ, ಕೈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ನಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ನೋಡು, ಈ ಹುಡುಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಷಕನ್ನೆ ಅನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಅಂಥವಳು ಇವಳು” ಎಂದರು. ಆ ಮಾತು ನನಗಿನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ. ಕೇಳತಾಯಿದ್ದೀ ತಾನೆ ? ಹೇಗಿದೆ ಕಥೆ ?”

“ಭೇಷಾಗಿದೆ. ಕಥೆಯ ಆರಂಭ ಬಲು ಸೊಗಸಾಗಿದೆ ಬಿಡು” ಎಂದೆ ನಾನು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೇಳು. ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ತೌದವನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮಯಸು ವಿರುತ್ತಬಂತು. ಜನಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಬಚ್ಚಿಲು ಪುಯತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ನನ್ನಂತಹ ಚೆಲುವೆ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕಾಣುವಂತಹಗಳಲ್ಲ ಎಂದು. ನಿನಗೇನೆನ್ನಿಸುತ್ತೆ ?”

“ಇರಬಹುದು, ಖಂಡಿತವಾಗಿ, ಆದರೆ ನಾನು ಎಂದೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ?”

“ನೋಡಿಲ್ಲವೇ ? ಹೋಗು ಹೋಗು ! ಯಾಕೆ ನೋಡಿಲ್ಲ ? ನನ್ನ ಆ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ ? ಹಿ ಟ್ಟಿ ಟ್ಟಿ ! ಹಿ ಟ್ಟಿ ಟ್ಟಿ ! ಸುಮ್ಮನೆ ತಮಾಷೆಗೆ ಅಂದೆ ಅಷ್ಟೆ ಅದನ್ನು ನಿನ್ನೆದರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಿ ಹೇಳು ! ಆ ಎರಡು ತೂನ್ಯವಾದ ಕಣ್ಣು ಗೂಡುಗಳ ವಧ್ಯ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಎರಡು ಕಷ್ಟ ಬಣ್ಣದ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದುವು. ರಂಗು ರಂಗಾದ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಸುಂದರವಾದ ಮಂದಹಾಸ ಬೆಸಗೆಯಾಗಿ

ಹೋಗಿತ್ತೆಂದು—ಈಗ ವಿಕುಟವಾಗಿ ತೆರೆದು ನಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುವ ಆ ದವಡೆ ಹಲ್ಲುಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ—ಊಹೆ ಕೂಡ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಉದ್ದನೆಯ ಒಣಗಿಹೋದ ಎಲುಬುಗೂಡಿನ ಮೇಲೆ ಅದೆಂತಹ ಲಾಲಿತ್ಯ ಅದೆಂತಹ ಲಾವಣ್ಯ ಪ್ರಾಯದ ಆ ಕಠಿನ ಕೋಮಲ ಪುಷ್ಪ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಅರಳುತ್ತ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ! ನಿನಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತ ಹೊರಟರೆ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೋಪವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಅಂದಿನ ಆ ಶರೀರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ಮುಂದೆ ಅಸ್ಥಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಎಂತಹ ಡಾಕ್ಟರುಗಳಿಗೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ಡಾಕ್ಟರು ತನ್ನ ಅತಿ ಹತ್ತಿರದ ಸ್ನೇಹಿತನೊಬ್ಬನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತೋರಿಸಿ 'ಸಂಪಗೆ ಹೂವು' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ. ಹಾಗೆಂದರೆನು ಗೊತ್ತೆ ? ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಅಸ್ಥಿ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಶರೀರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಸೌಂದರ್ಯ ರೂಪಿಯಾದ ಹೂವಿನಂತೆ, ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂಪಗೆ ಹೂವಿನ ಒಳಗಡೆ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವಿರುತ್ತದೆಯೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ?

“ನಾನು ನಡೆದುಹೋದರೆ, ವಜ್ರದ ಚಲನದಿಂದ ಅದರ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ಬೆಳಕು ಫಳ ಫಳನೆ ಹೊರಡುವ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ದೇಹದ ಒಂದೊಂದು ಚಲನೆಯಿಂದಲೂ ಅಂತಹ ಚೆಲುವಿನ ಬೆಳಕು ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಸ್ವಭಾವಿಕ ಹಿತ್ತಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ಹರಡುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಆಗಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಗರ್ವಿತ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಲಗಾಮು ಹಾಕಿ ಎಳೆದು ಮಧುರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಪಲ್ಲಂತಹ ಬಾಹುಗಳವು ! ಸುಭದ್ರೆ ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಕುದುರೆಗಳ ಲಗಾಮು ಹಿಡಿದು ರಥವನ್ನು ತಾನೇ ನಡೆಸುತ್ತ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಭಟರನ್ನೂ ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೂ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವಾಗ, ಬಹುಶಃ ಅವಳ ಎರಡು ಬಾಹುಗಳೂ ಹೀಗೆ ದುಂಡಗೆ ಪುಷ್ಪವಾಗಿದ್ದುವೇನೋ, ಅವಳ ಹಸ್ತಗಳು ಹೀಗೆ ಆರಕ್ತವಾಗಿದ್ದುವೇನೋ, ಅವಳ ಬೆರಳುಗಳು ಹೀಗೆ ಲಾವಣ್ಯ ಶಿಖೆಗಳಂತಿದ್ದುವೇನೋ !

“ಆದರೆ ಆ ನನ್ನ ನಾಚುಗೆಗೆಟ್ಟ ನಿರಾವರಣ, ನಿರಾಭರಣಯುತ ಚಿರ ವೃದ್ಧ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಆಗ ನಾನು ನಿರುಪಾಯಳಾಗಿ, ನಿರುತ್ತರಳಾಗಿದ್ದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಕೋಪವಿದೆ ನಿನ್ನಮೇಲೆ ನನಗೆ. ನನಗೇನು ಇಷ್ಟ ಗೊತ್ತೆ ? ನನ್ನ ಆಗಿನ ಹದಿನಾರು ವರುಷದ, ಜೀವಂತವಾದ, ಪ್ರಾಯದ ಕಾವಿನಿಂದ ಕೆಂಪಗೆ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ರೂಪರಾಶಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಬಹು ಕಾಲದವರೆಗೂ ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಅಸ್ಥಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಸ್ಥಿರ ಮಾಡಿ, ದೂರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತೆ”

ನಾನಾಗ “ನಿನ್ನ ಶರೀರವೀಗ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ ನಾನು, ಆ ಅಸ್ಥಿವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಈಗ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು. ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಅಂದಿನ ಭುವನ ಮೋಹನವಾದ ಪೂರ್ಣ ಯೌವನದ ರೂಪರಾಶಿ ಈ ರಾತ್ರಿ ಕ್ಷಣಿಯ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಜಾಜ್ಜಲಮಾನವಾಗಿ ಅರಳಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು.

ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಧ್ವನಿ, “ನನಗೆ ಸಂಗಾತಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣ ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದ. ಮನೆಗೆಲ್ಲಾ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಹೆಂಗಸು. ತೋಟದ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಕೂತು ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂದೂ, ಆಕಾಶದ ತಾರೆಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿವೆಯೆಂದೂ, ಗಾಳಿ ಬೇಕೆಂದೇ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತಾ ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬೀಸಿಹೋಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದೂ, ನಾನು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ಕೂತಿದ್ದೆ ಆ ಮೆತ್ತನೆಯ ಹುಲ್ಲು ಹಾಸು ಕೂಡ, ಜೀವವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಮತ್ತೆ ಚೇತನಾಹೀನನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆಂದೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಫ್ರಾಂಚುಡ ಯುವಕರೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಾಗೂ ಆ ಹುಲ್ಲುಹಾಸಿನ ರೂಪತಾಳಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಲ್ಪನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ವೇದನೆಯನ್ನು ಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

“ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಿತ್ರ ಶಶಿಶೇಖರ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ತೇರ್ಗಡೆಯೊಂದಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಡಾಕ್ಟರಾದ, ನಾನವನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋಸಲ ಮರೆಯಿಂದ ನೋಡಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮಣ್ಣ ಅತ್ಯಂತ ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವದ ಮನುಷ್ಯ. ಫ್ರಾಂಚುಡವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಫ್ರಾಂಚುಡ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರಹಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕೆಂದೇ ಊರಾಚಿ ಹೋಗಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ.

“ಅವನಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರೆಂದರೆ ಶಶಿಶೇಖರನೊಬ್ಬನೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನನಗೆ ಶಶಿಶೇಖರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೊರಗಿನ ಬೇರೆ ಯಾವ ಯುವಕನನ್ನೂ ನೋಡಲವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸದಾ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಂಜೆ ನಾನು ಹೂಗಿಡದ ತಳದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಿಯಂತೆ ಕೂತುಕೊಂಡಾಗ ಫ್ರಾಂಚುಡ ಪುರುಷ ಜಾತಿಯೆಲ್ಲ ಶಶಿಶೇಖರನ ಮೂರ್ತಿ ತಾಳಿ ನನ್ನ ಚರಣದ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು... ಹೇಳುತ್ತಾಯಿದ್ದೀಯೇನು ? ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ !”

ನಾನು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ “ಏನನ್ನೊತ್ತೆ ಗೊತ್ತೇ, ನಾನೇ ಶಶಿಶೇಖರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು” ಎಂದು.

“ಮೊದಲು ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ. ಮೋಡ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ದಿನ ನನಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿತ್ತು. ಡಾಕ್ಟರು ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದ. ಅದೇ ಮೊದಲ ನೋಟ.

“ನಾನು ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆ ಮುಖವಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದ್ದೆ. ಸಂಜೆಯ ಕೆಂಪು ಬೆಳಕು ನನ್ನ ಬಿಳುಪಡದಿದ ಮುಖದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ರೋಗದ ಕಳೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಮಲಗಿದ್ದೆ. ಡಾಕ್ಟರು ನನ್ನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ನನ್ನ ಮುಖದ ಕಡೆ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದ. ನಾನಾಗ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲೇ ಡಾಕ್ಟರಾಗಿ ನನ್ನ ಮುಖದ ಕಡೆಯೇ ನೋಡಿದೆ. ಆ ಸಂಜೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮೆತ್ತನೆಯ ತಲೆದಿಂಬಿನಮೇಲೆ ಒರಗಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಡಿದಂತಿರುವ ಅರಳಿದ ಹೂ ;—ನಿರಂಕುಶವಾದ ಕಷ್ಟನೆಯ ಕೆದರಿದ ಗುಂಗುರ ಕೂದಲು ಹಣೆಯಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿದ್ದಿದೆ ; ನಾಚುಗೆಯಿಂದ ಅರೆಮುಚ್ಚಿದ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆನ್ನೆಯಮೇಲೆ ನೆರಳು ಹರಡುವೆ !

“ಡಾಕ್ಟರು ನಮ್ಮವಾದ ವೃದ್ಧಸ್ಥರದಲ್ಲಿ ‘ಸ್ವಲ್ಪ ಕೈನೋಡಬೇಕು’ ಎಂದ. ನಾನು ಹೊದಿಕೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕ್ಲಾಂತವಾದ ದುಂಡು ಕೈಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ನೀಡಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಕೈಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ರೋಗಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು ನಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಾಗ ಡಾಕ್ಟರೇಕೆ ಇಷ್ಟು ವ್ಯಾಕುಲ ? ಅತ್ಯಂತ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದ ನಡುಗುವ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ನಾಡಿ ನೋಡಿದ. ನಾನೆಂದೂ ನೋಡಿಲ್ಲ ಈ ಬಗೆಯನ್ನು. ಆತನೇನೋ ನನ್ನ ಜ್ವರದ ತಾಪವನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ನಾನು ಕೂಡ ಅವನ ಒಳಗಿನ ನಾಡಿ ಹೇಗೆ ಓಡುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸೂಚನೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ನೀನು ನಂಬುತ್ತಿಯೋ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ?”

ನಾನು, “ನಂಬದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರ ನಾಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೇಸಮನಾಗಿ ಓಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದೆ.

“ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ನಾಲ್ಕುನೂ ಕಾಯಿಲೆಬಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಆರೋಗ್ಯವಾದಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅಂದಿನ ಸಂಜೆಯ ಮಾನಸ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಗಂಡಸರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತ್ಯಂತ ಹ್ವಸ್ತಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಒಂದೇ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ನನ್ನ ಪ್ರಪಂಚ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜನಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಡಾಕ್ಟರೊಬ್ಬರೇ, ಮತ್ತು ರೋಗಿಯೊಬ್ಬಳೇ ಉಳಿದರು.

“ನಾನು ಸಂಜೆಯವೇಳೆ ಸಂಪಗೆ ಬಣ್ಣದ ಒಂದು ಪತ್ರವು ಬಂದಿತ್ತು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೆರಳು ಮುಡಿಕ್ಕು ಬಿಲ್ಲುಪುಷ್ಪ ದಂಡೆಯೊಂದನ್ನು ಮುಡಿದು ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತೋಟದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

“ಏಕೆ ಗೊತ್ತೆ? ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡು ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೇ ? ಹೂಂ ಹೌದು. ನಿಜವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತೆ ? ನಾನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂದಲೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನಾಗ ಒಬ್ಬಳೇ ಕೂತಿದ್ದರೂ ಇಬ್ಬರಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ನಾನು ಡಾಕ್ಟರಾಗಿ, ಡಾಕ್ಟರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ನೋಡಿ ಮುಗ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ಅಕ್ಕರೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದೆ, ಆದರೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದು ಸಂಜೆಯ ವಾಯುವಿನಂತೆ ಬುಸೆಂದು ಏಳುತ್ತಿತ್ತು.

“ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಒಂಟಿಯಾಗಿರುವುದು ತಪ್ಪಿ ಹೋಯಿತು. ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನತನೇತ್ರಳಾಗಿ ನನ್ನ ಕಾಲ್ಬೆರಳುಗಳು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೊಸದಾಗಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಡಾಕ್ಟರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದೊಂದು ಪಾರಿವಾಳ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ತೋಟದ ಹೊರಗೆ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮಾರುವವನು ‘ಆಟದ ಸಾಮಾನು ಬೇಕೇ ? ಬಳೇ ಬೇಕೆ ?’ ಎಂದು ರಾಗವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ನಾನೊಂದು ಶುಭವಾದ ಬೆಳೆಯ ದುಷ್ಟತಿಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಹಾಸುಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲುಚಾಚಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಾಹುವೊಂದನ್ನು ಹೊದಿಕೆಯಿಂದ ಆಚೆ ತೆಗೆದು ಮತ್ತೆಯ ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಉದಾಸೀನವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನೀಡಿ, ಆ ಕೈಯನ್ನು ಯಾರೋ ಆ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಬಿಟ್ಟಂತೆ, ಯಾರೋ ತಮ್ಮೆರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಂತೆ, ಯಾರೋ ಆ ಕಿಂಪನೆಯ ಅಂಗೈಯಮೇಲೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಮುತ್ತನ್ನಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಮ್ಮ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಂತೆ— ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು ಎಂದುಕೋ. ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಗೆನ್ನಿಸುತ್ತೆ?”

ನಾನು “ಪರವಾಯಿಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅರ್ಧವರ್ಧವಾಗಿರುತ್ತೆನಿಜ ; ಆದರೆ ಉಳಿದದನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು, ಉಳಿದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆಯಬಹುದು” ಎಂದು.

“ಹಾಗಾದರೆ ಕಥೆ ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಉಪಹಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ಇದರೊಳಗಿನ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರ ತನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಹಿತವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ ?

“ಆಮೇಲೇನಾಯಿತು ಕೇಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಬರುತ್ತಲೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರು ತನ್ನ ದವಾಖಾನೆಯನ್ನು ತೆರೆದ. ನಾನಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಆಗಾಗ ನಗುನಗುತ್ತ ಔಷಧಿಗಳ ವಿಚಾರ, ನಾನಾ ವಿಧದ ವಿಷಗಳ ವಿಚಾರ, ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ—ಇಂಥದೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಷಯ ಕೇಳಿದಾಗ ಡಾಕ್ಟರನ ಮುಖವರಳುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಸಾವೆಂಬುದು ಅತಿ ಗುರುತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸಾವು—

ಇವೆರಡೇ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ನನ್ನ ಕಥೆ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಉಳಿದಿಲ್ಲ”

ಆಗ ನಾನು ಮೃದುಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ರಾತ್ರಿ ಕೂಡ ಇನ್ನೇನು ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂತು” ಎಂದು

“ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದೆ...ಡಾಕ್ಟರೇಕೋ ಅನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದಾನೆ ! ನನ್ನ ಬಳಿಯಿದ್ದಾಗಲಂತೂ ಬಹಳ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುತ್ತಾನೆ, ಏಕೆ ? ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಣ್ಣನ ಬಳಿ ಬಂದು ಅವನ ಕುದುರೆ ಸಾರೋಟನ್ನು ಎರವಲಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು.

“ನನಗಿನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಆ ಮಾತು, ಈ ಮಾತು ಆಡುತ್ತ-ಯಾಕಣ್ಣು ಡಾಕ್ಟರು ಸಾರೋಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅಣ್ಣ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ, ‘ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ’ ಎಂದು. ನಾನು ‘ಹೋಗಣ್ಣು ನಿಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಳಣ್ಣು’ ಎಂದು. ಆಗ ಅಣ್ಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲವಾಗಿ ‘ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ’ ಎಂದು. ‘ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಕೇಳಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗತೊಡಗಿದೆ...ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಬಂತು. ಈ ಮದುವೆಯಿಂದ ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಸಿಗುವುದಂತೆ.

“ಆದರೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೇನು ? ನಾನೇನಾದರೂ ಅವನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು, ಬೇರೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನಾನು ಎದೆಯೊಡೆದು ಸಾಯುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆನೆ ? ಈ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಇಷ್ಟೆ ನಂಬಲೇ ಕೂಡದು. ನಾನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿರುವ ಗಂಡಸೆಂದರೆ ಇವನೊಬ್ಬನೇ. ಆದರೂ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನನಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

“ಡಾಕ್ಟರು ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ನಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ನಗುವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತ ‘ಏನು, ಡಾಕ್ಟರೇ, ಇವತ್ತು ನಿಮಗೆ ಮದುವೆಯಂತೆ, ಹೌದೆ ?’ ಎಂದು. ನನ್ನ ನಗುಮುಖವನ್ನು ಕಂಡು ಅವನೇನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗದೆ ಹೋದರೂ, ಬಹಳ ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನೇನೋ ತೋರಿದ. ‘ವಾದ್ಯ ಸಂಗೀತ, ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಏಕೆ ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆತ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ‘ಮದುವೆಯೆಂದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಆನಂದದ ವಿಷಯವೆ ?’ ಎಂದು. ನಾನದಕ್ಕೆ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟೆ ಅಂಥ ಮಾತು ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ನಾನು ‘ಛೆ ಛೆ ! ಹಾಗಾಗದು, ಎಂದಿಗೂ ಆಗದು. ವಾದ್ಯ ಮೆರವಣಿಗೆ, ದೀಪಗಳು, ಎಲ್ಲಾ ಆಗಬೇಕು’ ಎಂದು. ಅಣ್ಣನಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನು ಒಪ್ಪಿ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಉತ್ಸವಕ್ಕೂ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಿದ. ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ನಾನು ಮಾತ್ರ-

ಮದುವಣಿಗಿತ್ತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತೆ ? ಏನೇನೂ ಮಾಡಬೇಕು ?....ಇತ್ತಾದಿ, ಸುಮ್ಮನೆ ಹರಟೆ ಕೊಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಒಳ್ಳೇದು, ಡಾಕ್ಟರೇ, ಇನ್ನು ಮೇಲೂ ನೀವು ದೋಷಗಳ ನಾಡಿಗಳನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತೀರಾ....?' ಎಂದೆ....ಹಿಟ್ಟಿ ಹಿಟ್ಟಿ ! ಮನುಷ್ಯರ, ಅದರಲ್ಲೂ ಗಂಡಸರ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಾನು ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ನನ್ನ ಮಾತು ಆಗ ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಶೂಲದಂತೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

“ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಲಗ್ನ ಸಂಜೆ ಡಾಕ್ಟರು ಮೇಲು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಅಣ್ಣನ ಸಂಗಡ ಒಂದೆರಡು ಗ್ಲಾಸು ಮದ್ಯ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಈ ಅಭ್ಯಾಸವಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚಂದೋದಯವಾಯಿತು. ನಾನು ನಗುನಗುತ್ತ ಹೋಗಿ 'ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಮರೆತುಹೋಯಿತೇನು ? ವರಪೂಜೆ ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ಸಮಯವಾಯಿತು' ಎಂದೆ

“ಇಲ್ಲೊಂದು ಸ್ಥೂ ವಿಷಯ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ. ಇಷ್ಟುಮೊಳಗೆ ನಾನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಏಳೆಂಟು ಮಾತೃಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೆ. ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೆಲವನ್ನು ಸಂದರ್ಭ ನೋಡಿ ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವನ ಮದ್ಯದ ಗ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಯಾವ ಮಾತೃ ನುಂಗಿದರೆ ಬೇಗ ಸಾವಾಗುತ್ತೆ ಎಂಬ ವಿವರವನ್ನು ಡಾಕ್ಟರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಮೊದಲೇ.

“ಡಾಕ್ಟರು ಒಂದೇ ಗುಟ್ಟುಕಿನಲ್ಲಿ ಗ್ಲಾಸಿನ ಮದ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿದು ಸ್ವಲ್ಪ ಒದ್ದೆಯಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಗದ್ಗದ ದನಿಯಲ್ಲಿ 'ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ಹೊರಟೆ' ಎಂದ.

“ಒಲಗ ಊದಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ನಾನೊಂದು ಬನಾರಸ್ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟೆ ನನ್ನ ಸಂದೂಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಡವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ. ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದೇ ಬಹಳದ ಮರದಡಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಂಡೆ. ಬಲು ಸುಂದರವಾದ ರಾತ್ರಿ, ಹಾಲು ಚಿಲ್ಲಿದಂತೆ ಚಿಲ್ಲಿದವ ಬೆಳುದಿಂಗಳು. ಜಾಜಿಯ ಮತ್ತು ಬಿಲ್ವದ ಹೂಗಳ ಪರಿವಳದಿಂದ ತೋಟವೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ.

“ಒಲಗದ ಶಬ್ದ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋದಾಗ ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಜಾರಿ ಕ್ರಮೇಣ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಆಗ ಆ ಗಿಡ ಮರಗಳು, ಆ ಆಕಾಶ, ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಆ ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ತೋಟವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ, ಪ್ರಪಂಚವೇ ನನ್ನಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ದೂರವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಕಡೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಆವರಿಸಿದ್ದ ಮಾಯೆಯಂತೆ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತ ಬಂದಾಗ ನಾನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನೆಕ್ಕೆ !

“ನನಗಿದ್ದ ಆಸೆ-ಜನಗಳು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನೇ ಕಡೆಯ ನಗು ಬಣ್ಣದ ಲೇಪದಂತೆ ನನ್ನ ತುಟಗಳ ಬಳಿ ಬೆಸೆಗೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ

ಎಂದು. ನಾನು ನನ್ನ ಅನಂತರಾತ್ರಿಯ ನಿಷೇಕದ ಕೋಣೆಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ನಗುವೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ನನ್ನ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೆಂಬಾಸೆಯಿಂದಿದ್ದೆ ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಿಷೇಕದ ಕೋಣೆ ? ನನ್ನ ವಿವಾಹದ ವೇಷ ಅಲಂಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ? ನನ್ನೊಳಗಿನಿಂದ “ಖಟ್ ಖಟ್” ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಹೊರಟದ್ದು ಕೇಳಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ—ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೂರು ಜನ ಹುಡುಗರು ಅಸ್ಥಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ !

“ಎದೆಯೊಳಗೆ ಸುಖ ದುಃಖಗಳು ‘ದುಕ್ ದುಕ್’ ಎನ್ನುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಯೌವನದ ಮೊಗ್ಗು ಪ್ರತಿದಿನ ಒಂದೊಂದೇ ದಳವಾಗಿ ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ತೋರಿಸುತ್ತ ಯಾವುದೋ ಹೆಸರಿನ ಅಸ್ಥಿ ವಿದ್ಯೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಆ ಕಡೆಯ ನಗು ಎಲ್ಲಿ ? ನಾನು ಹೋಗುವಾಗ ನನ್ನ ಅಧರಗಳಂಚಿನಲ್ಲಿ ಆಸೆಯಿಂದ ಅರಳಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಆ ನಗು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ? ಹೇಗಿದ ಕಥೆ ?”

ನಾನು “ಕಥೆಯಂತೂ ಬಹಳ ಆನಂದಕರವಾಗಿದೆ” ಎಂದು...ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾಗೆ ಕೂಗಿತು. “ಇನ್ನೂ ಇದೆಯೆ ಕಥೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಜವಾಬೇ ಇಲ್ಲ. ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಮುಂಜಾನೆಯ ಬೆಳಕು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿತು.

೧೨. ಮುಕ್ತಿಯ ಉಪಾಯ

೧

ಫಕೀರಚಂದ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಕೃತಿಯವನು. ವಯಸ್ಕರ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ಅನರ್ಹನೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನೇನು, ಹಿಮ, ಹಾಸ್ಯ, ಪರಿಹಾಸ್ಯಗಳು ಅವನಿಗಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ಗಂಭೀರ, ಜೊತೆಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳೂ ಮುಖ ಮಂಡಲದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಠಿಣ ಉಣ್ಣೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕಂಠವನ್ನು ಸುತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಇದರಿಂದ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಅತ್ಯಂತ ಉಚ್ಚ ದರ್ಜೆಯವನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಮೇಲೆ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅವನ ತುಟಿ ಗಲ್ಲಗಳು ಮೀಸೆ ಗಡ್ಡಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಮುಖದಮೇಲೆ ನಗು, ಹಾಸ್ಯಗಳು ತೋರಿಬರಲು ಸ್ಥಳವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹೈಮವತಿಯ ವಯಸ್ಸು ಚಿಕ್ಕದು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಬಂಕಿವಬಾಬುಗಳ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಲು ಇಷ್ಟ ಅಲ್ಲದೆ ಗಂಡನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುವಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ.

ಅವಳಿಗೆ ನಗು ತಮಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ ಅರಳಿರುವ ಹೂವು ಗಾಳಿಯ ಆಂದೋಳನಕ್ಕಾಗಿ, ಮುಂಜಾನೆಯ ಬೆಳಕಿಗಾಗಿ, ತವಕಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವಳೂ ಹೊಸ ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಬಳಿ ಆದಷ್ಟು ಆದರ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಆ ಗಂಡ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಭಾಗವತ ಓದಿ ಹೇಳಲು ಬರುವನು. ಸಂಜೆಯವೇಳೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಅವಳಿಗೆ ದೇಹದಂಡನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಅವಳ ತಲೆದಿಂಬಿನ ಕೆಳಗಿನಿಂದ 'ಕೃಷ್ಣಕಾಂತನ ಉಯಿಲು' (ಬಂಕಿವರ ಕಾದಂಬರಿ) ಹೊರಬಿದ್ದಾಗ ಆ ಚುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಹೊರತು ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾವೆಲೋಡುವುದೋಂದೇ ಅಲ್ಲ ತಪ್ಪು ದೇವರ ಸಮಾನಾದ ಗಂಡನ ಆಚ್ಛೇಲ್ಲಂಘನೆ ಕೂಡ ! ಗಂಡನಾದವನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಾನು ? ಏನಾದರೂ ಸರಿ, ಎಡಬಿಡದೆ ಆದೇಶ, ಅನುದೇಶ, ಉಪದೇಶ, ಧರ್ಮನೀತಿ ಮತ್ತು ದಂಡನೀತಿಗಳ ದ್ವಾರಾ ಹೈವವತಿಯ ಮುಖದಮೇಲಿನ ಕಿರುನಗೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಸುಖ ಮತ್ತು ಯೌವನದ ಆವೇಗ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಹಿಂಡಿಹಾಕುವವರೆಗೂ ಆ ಗಂಡನೆಂಬ ದೇವತೆ ಕೃತಕಾರ್ಥನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅನಾಸಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ವಿಘ್ನ. ಬರಬರುತ್ತಾ ಘೋರಚಂದನಿಗೆ ಮೊದಲೊಬ್ಬ ಮಗ, ಆಮೇಲೊಬ್ಬ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಅವನ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಿಗಿದರು. ತಂದೆಯ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಈ ಘನ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಕೃತಿಯವನು ಕೂಡ ಕಘೇರಿಯಿಂದ ಕಘೇರಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆಗವನು ಬುದ್ಧನಂತೆ ತಾನೂ ಸಂಸಾರ ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಎಂದುಕೊಂಡ. ಹಾಗೆ ಅಂದುಕೊಂಡವನು ಒಂದು ದಿನ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದ.

೨

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥೂಲ ಉಪಕಥೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ನಮಗ್ರಾಮವೆಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠೀಚರಣನೆಂಬವನಿಗೆ ಮಾಖನಲಾಲನೆಂಬ ಮಗ ಮದುವೆಯಾದ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಆ ಮಗನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗದೆ ಹೋಗಲು ತಂದೆಯ ಅನುರೋಧದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಈ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಲೂ ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರಲ್ಲೂ ಏಳು ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಒಬ್ಬ ಗಂಡು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮಾಖನನು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಆಮೋದಪ್ಪಿಯ, ಸೊಗಸುಗಾರ, ಅಲ್ಲದೆ ಚಕುಲಚಿತ್ತ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದಲೂ ಬಂಧಿತನಾಗುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

ಮೊದಲೇ ವಕ್ಷ್ಯನ್ನು ಸಾಕುವ ಭಾರ. ಅದು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಇಬ್ಬರು ಅಂಬಿಗರು ಎರಡೂ ಕಡೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕತೊಡಗಿದರು. ಆಗವನಿಗೆ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಅವನೂ ಒಂದು ದಿನ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಾರಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಹಳ ಕಾಲ ಪತ್ತೆಯೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೊಂದು ಸಲ, ಒಂದೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಅವನು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಸುದ್ದಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನೆಂದೂ ಕೂಡ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೇವಲ ಸ್ವಾಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ತವಕಗೊಂಡರೂ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುವೆನೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದ.

೩

ಕೆಲವು ದಿನ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತ ಸುತ್ತುತ್ತ ಉದಾಸೀನನಾದ ಫಕೀರಚಂದ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಊರಿನ ಹೊರ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ, ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೊಂದು ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ದೇವಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೂತು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ 'ಆಹಾ ! ವೈರಾಗ್ಯವೇವಾಭಯಂ. ಸತೀಸುತರು, ಧನಧಾನ್ಯ, ಬಂಧುಬಳಗ ಯಾವುದೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಸಂಗಡ, ಕಾ ತವ ಕಾಂತಾ ಕಸ್ತೇ ಪುತ್ರ?' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಹಾಡು ಕುಟ್ಟಿದ.

ಶೋನ್‌ರೇ ಶೋನ್ ಅಬೋಧಮನ್ ! ಶೋನ್ ಸಾಧುರ್ ಉಕ್ತಿ, ಕಿಸೇ ಮುಕ್ತಿ. ಸೇಯ್ ಸುಯುಕ್ತಿ ಕರ್‌ಗ್ರಹನ್ ! ಭ ಬೇರ್ ಶುಕ್ತಿ ಭೇಂಗೇ ಮುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತರ್ ಅನ್ವೇಷಣ್. ಓಹೇ ಓ ಭೋಲಾಮನ್, ಭೋಲಾ ಮನ್‌ರೇ.

(ಕೇಳಲೆ ಕೇಳಿನ್ನ ಮುಗ್ಧ ಮನವೇ, ಕೇಳಿ ಸಾಧು ವಚನವ, ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವ ಕಂಡು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಸುಯುಕ್ತಿಯಿದು ನಿನಗೆ, ಭವದ ಚಿಷ್ಟಸೊಡೆದು ತಾರೈ ಹೊರಗೆ ಮುಕ್ತಮುಕ್ತನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಪಡೆಯಿ, ಎಲೆ ಮುಗ್ಧ ಮನವೇ, ಎಲೆ ಕ್ಲಾಂತ ಚಿತ್ತವೇ.)

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಗಾನ ನಿಂತುಹೋಯಿತು...ಯಾರದು ? ಯಾರೋ ನಮ್ಮಷ್ಟನ ಹಾಗೆ ಇದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಮುಳುಗಿದಂತೆಯೇ. ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರದ ಅಂಧಕೂಪದಲ್ಲಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಕಂಡರೆ. ಈಗ ಓಡಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕು.

೪

ಫಕೀರಚಂದ ಬೇಗ ಬೇಗ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಹೊರಟು ಹತ್ತಿರದ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ. ಮುದುಕನಾದ ಆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ಹುಕ್ಕಾ

ಸೇದುತ್ತಿದ್ದ ಫಕೀರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡು “ಯಾರಪ್ಪಾ ನೀನು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಅಪ್ಪಾ ನಾನೊಬ್ಬ ಸಂನ್ಯಾಸಿ....”

“ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾ ? ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ? ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾಪ್ಪ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ” ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ದೀಪವನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದು ಫಕೀರನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬಿಟ್ಟು ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ ಹಾಗೆ ಫಕೀರನ ಮುಖವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬಡಬಡ ಎಂದು ಮಾತಾಡಲು ಆರಂಭಮಾಡಿದ.

“ಎಲಾ, ನೀನು ನಮ್ಮ ಮಾಖನಲಾಲನಲ್ಲವೇನೋ ? ಅದೇ ಮೂಗು, ಅದೇ ಕಣ್ಣು ಹಣೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ, ಚಂದ್ರನಂತಹ ಮುಖವನ್ನು ಈ ಹಾಳು ಮೀಸೆ, ಗಡ್ಡೆಗಳು ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಿಬಿಟ್ಟವೆ.” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಮುದುಕ ಉಕ್ಕಿ ಬರುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಫಕೀರನ ದಾಡಿ ಮೀಸೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಮೃದುವಾಗಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ “ಲೋ, ಮಾಖನ್, ಮಗನೇ !” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಮುದುಕನ ಹೆಸರು ಷಷ್ಟೀಚರಣನೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಫಕೀರಚಂದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ “ಮಾಖನ್ ? ನನ್ನ ಹೆಸರು ಮಾಖನನಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಈಗ ನಾನು ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿ. ಇಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿ ಪರಮಾನಂದನೆಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದು.” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದ.

“ಅಪ್ಪಾ ಮಗನೇ, ನೀನು ಪರಮಾನ್ನವೇ ಅಂದುಕೋ, ಪಾಯಸವೇ ಅಂದುಕೋ, ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ನಾನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತೇನೋ, ಮರಿ ? ಎಲಾ, ನಿನಗೇನಾಗಿತ್ತೋ ಸಂಸಾರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ? ಏನು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು ? ಒಬ್ಬಳಲ್ಲ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರು. ದೊಡ್ಡವಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕವಳಿದಾಳೆ. ಅದು ಹೋಗಲಿ, ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಆಗದವರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಹಾಗೆ ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ, ಏಳು ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು....ಗಂಡು ಹುಡುಗ ಒಬ್ಬನೇ ಅಂತ ಇಟ್ಟುಕೋ, ಆದರೂ ! ಅಲ್ಲದೆ, ಮುದಿ ತಂದೆ ನಾನು, ಎಷ್ಟು ದಿನ ತಾನೇ ಇದ್ದೇನು ಹೇಳು. ಆಮೇಲೆ ಈ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನದೆ....ನೀನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಯಾರೂ ಕೇಳುವವಿರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದ.

ಫಕೀರಚಂದ ಕೂಡಲೇ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು “ಏನು ಸರ್ವನಾಶವಪ್ಪಾ ! ಕೇಳುವುದಕ್ಕೇ ಭಯವಾಗುತ್ತೆ !” ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಇಷ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ವಿಷಯ ಏನು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆಮೇಲೆ “ನಷ್ಟವಾದದ್ದೇನು ? ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಈ ಮುದುಕನ ಮಗನ ಹಾಗೇ ಇದ್ದು ಇಲ್ಲೇ

ಮೈವರಿಸಿಕೊಂಡು ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಸಮಯ ನೋಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ನಮ್ಮಪ್ಪ ಬಂದ ಕೆಲಸವಾಗದೆ ವಾಪಸು ಹೋದಮೇಲೆ ನಾನೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಚಾರಿಕೊಂಡು ಹೋದೆರೆ ಸಾಕು' ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಘೋರಚಂದ ನಿರುತ್ತರನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮುದುಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ್ನು ಸಂದೇಹವುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಚಾಕರನನ್ನು ಕೂಗಿ "ಲೋ....ಕಿಷ್ಟಾ, ಹೋಗೋ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿಬಾದೋ, ನಮ್ಮ ಮಾಖನ್ ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದಾನೆ ಅಂತ, ಹೇಳೋ ಎಲ್ಲರಿಗೂ" ಎಂದ.

೨೨

ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಮಂದಿ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಜನ ಓಡಿ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಆ ಪಾಳ್ಯದ ಹೆಚ್ಚು ಜನವೆಲ್ಲ "ಆಹಾ, ಅವನೇ !" ಅಂದರು. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಅನುಮಾನಪಟ್ಟರು. ಅಪನಂಬಿಕೆಯವರನ್ನು ಕಂಡು ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೋಪ. ಅವರೆಲ್ಲ ಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಸುಖ ಭಂಗಮಾಡಲು ಬಂದಿದಾರೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಂಥವರಿಗೆ ದೆವ್ವ ಭೂತಗಳಲ್ಲೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ, ಅದ್ಭುತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮೂಗಿನಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಈ ಜನ ಬಂದು ಅಸಂಬದ್ಧ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹಾಕಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶುದ್ಧ ನಾಸ್ತಿಕರು. ದೇವರು ಬೇಡ, ದಿಂಡರು ಬೇಡ. ಇಂಥವರು, ಅಲ್ಲ ಹೋಗಲಿ, ದೇವರು, ದೈವ್ಯವನ್ನು ನಂಬದೇ ಹೋದರೂ ಮುದಿ ತಂದೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಸಿಕೊಂಡುಹೋದ ಮಗ ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲೂ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಪಡಬೇಕೇ ? ದಯಾ, ಧರ್ಮ ಅನ್ನುವುದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಅವರಿಗೆ. ಘೋರಚಂದನ ಶ್ರೀಮದ್ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚುವುದಂತಿರಲಿ, ಆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಜನ ಅವನ ಸುತ್ತ ಸೇರಿ "ಲೋ, ನೋಡಿದೆಯೇನೋ, ನಮ್ಮ ಮಾಖನ ಒಳ್ಳೇ ಋಷಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದಾನಲ್ಲೋ ! ತಪ್ಪಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟವಾನೆ ಧೇಶ್ !" ಅಂದರು. ಒಬ್ಬ ಬಂದು ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ "ಅಲ್ಲೋ ಮಾಖನ್, ಒಳ್ಳೇ ತೊಳೆದ ಕೆಂಡದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದೆಯಲ್ಲೋ....ಈಗ ಹೇಗೋ ಕೆಂಡದ ಹಾಗೆ ಆಗಿಬಿಟ್ಟೆ ?" ಎಂದ.

ಘೋರ "ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆ" ಎಂದ. ಅವರೆಲ್ಲ "ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಯಿದೆಯೇ, ಅಬ್ಬ !" ಎಂದರು. ಒಬ್ಬ "ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ? ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ? ಭೀಷನಿಗೆ ಒಂದುಸಲ ಹನುಮಂತನ ಬಾಲ ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಬಂತು ಅಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ? ಯೋಗದಿಂದಲ್ಲವೇ ?" "ಅಲ್ಲವೇ ಮತ್ತೆ ? ನಿಜ" ಎಂದು ತಲೆದೂಗಿದರು ಎಲ್ಲರೂ.

ಕೆಂಗೆ ಪಷ್ಟೀಚರಣ ಗುಂಪಿನ ಮಧ್ಯೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು "ಲೋ, ಮಗೂ ನಡೀ, ಒಳಗೆ ನಡಿ. ಎಲ್ಲಾ ಕಾದಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದ ಈ ಸಂಭವ ಘೋರನ ತಲೆಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಅದುವರೆಗೂ.

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದ ಹಾಗಾಯಿತು ಆಗ ! ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಬೆಚ್ಚನಹಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಜನ ಹಾಸ್ಯ ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ “ಇಲ್ಲಪ್ಪಾ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರಿಯಾಗಲಾರೆ. ಇನ್ನು ಆ ಕಾಷ್ಠ ವ್ಯಸನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚೋ ಅನ್ನಬೇಡ” ಎಂದ.

ಷಷ್ಠೀಚರಣ ಸೇರಿದ್ದ ಜನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು “ಹಾಗಾದರೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಅಂಗಡಿ ಎತ್ತೋಕಾಗುತ್ತೆ ಇನ್ನು. ಸೊಸೆಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಇಲ್ಲೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಪಾಪ ಕುಂಟುಪೋಗಿದಾರೆ ಅವರು,” ಎಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗಳ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ಆಗ ಫಕೀರ ‘ಈಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಟ ಕೀಳಬೇಕು’ ಎಂದುಕೊಂಡ. ಅದರ ಬೀದಿಗೆ ಕಾಲ್ಟಿಟ್ಟ ಅಂದರೆ ಊರ ಜನ ನಾಯಿಗಳು ಸೇರಿದ ಹಾಗೆ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಏನು ಮಾಡುವುದು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಮಾಖಿನಲಾಲನ ಹೆಂಡತಿಯರು ಹೊರಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಫಕೀರ ಅವರಿಗೆ ಕಾಲುಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ‘ಅಮ್ಮಾ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗ’ ಎಂದ. ಅವನು ಹಾಗಂದದ್ದೇ ತಡ ದೊಡ್ಡ ಬೆಳ್ಳಿ ಕಡೆಹಾಕಿದ್ದ ಕೈಯೊಂದು ಅವನ ಮುಖದ ಮುಂದೆ ಖಡ್ಗದ ಹಾಗೆ ಝಳಪಿಸಿತು. ಚೊತೆಯಲ್ಲೇ ಕಂಚಿನ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅಣಕಿಸುವ ಧ್ವನಿಯೊಂದು ನುಡಿಯಿತು. “ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಅಮ್ಮಾ ಅನ್ನೋದು ? ನಾಚುಗೆ ಗೀಚುಗೆ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಿಮಗೆ ?”

ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ ಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಕಂಠವೂ ಅದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರುತಿ ಸೇರಿಸಿ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಊರನ್ನೇ ನಡುಗಿಸುತ್ತ “ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ನಡುನೀರಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಿ ಗಡ್ಡ ಬೆಳಸಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದಾರೆ, ನಾನೊಬ್ಬ ಗಂಡಸೂ ಅಂತ ! ಮುಖಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳೇ ಇಟ್ಟರು !” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು.

ಸ್ವಂತ ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಇಂತಹ ಸೊಗಸಾದ ಭಾಷೆ ಎಂದೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಫಕೀರಚಂದ. ಸ್ವಲ್ಪ ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತ ಫಕೀರ- “ಅಮ್ಮಾ ನೀವು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಇಗೋ ನಾನೇ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನೀವಿನ್ನೊಂದು ಸಲ ನೋಡಿ ನನ್ನನ್ನ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ” ಎಂದ.

ಸವತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರು “ಆಹಾ ! ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ನೋಡೀ ನೋಡೀ ಕಣ್ಣೆಲ್ಲಾ ಕುರುಡಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನೀವೇನು ಎಳೆ ಮಗುವಲ್ಲ. ಇವತ್ತೇನು ಹೊಸ ಜನ್ಮ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಮಗು ಅಲ್ಲವೇ ? ನಿಮ್ಮನ್ನ ಯಮ ಮರೆತಿದ್ದರೂ ನಾವು ಮರೆಯುತ್ತೇವೆಯೇ ?” ಅಂದರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಏಕುಕ್ಷದಾಂಪತ್ಯ ಸಲ್ಲಾಪ ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತು ನಡೆಯಿತೋ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ ಫಕೀರನಂತೂ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಮಾತಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟು ತಲೆತ್ತಿಗೊತ್ತಿಗೊಂಡು

ನಿಂತಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕೋಲಾಹಲ ಕೇಳಿ ಬೀದಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಗುಂಪು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಷಷ್ಠೀಚರಣ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಬಂದದ್ದೇ “ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಮ್ಮ ಮನೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಇವತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾಖಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದಾನೆ ನಿಜವಾಗಿ, ಎಂತ ಅನಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದು.

ಘೋರಚಂದ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು “ಸ್ವಾಮೀ, ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆಯರ ಕೈಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ, ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಷಷ್ಠೀಚರಣ “ಅಪ್ಪಾ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕಾದಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯೆ : ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಸರವಾಗಬಹುದು. ಹೋಗಲಿ, ನೀವಿನ್ನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿರಮ್ಮ. ನಮ್ಮ ಮಾಖಿನನಂತೂ ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮದಿಯಿಂದಿರಿ ಹೋಗಿ” ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಆಗ ಘೋರಚಂದ “ಸ್ವಾಮೀ, ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಏಕೆ ಸಂಸಾರತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಹೋದ, ಎನ್ನುವುದು ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು ನನಗೆ. ಸ್ವಾಮೀ, ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೇಳಿಬಿಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ. ನಾನಿನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಮುದುಕ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದ. ಆ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಊರಿನ ಜನ ಮಾಖಿನ ತನ್ನಪ್ಪನನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲರೂ ‘ಹಾಹಾ’ ಎಂದು ಓಡಿ ಬಂದು. ಬಂದದ್ದೇ ಮಾಖಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ಇಂತಹ ಭಂಡ ತಪ್ಪಿಗಿರಿ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ತಿಳಿಯಿತೇ ? ಮರ್ಯಾದಸ್ಥರ ಹುಡುಗನ ಹಾಗೆ ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಷಾರು !” ಎಂದರು.

ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ “ಇವನಂತಹ ಪರಮಹಂಸನೋ ? ಇವನೊಬ್ಬ ಪರಮಬಕ.” ಎಂದು

ಅವನ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಗಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಮೀಸೆ ಗಡ್ಡಗಳಿಗಾಗಲಿ ಇಂತಹ ಕುತ್ತಿತದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ಆಳು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಓಡಿಹೋದಾನೆಂದುಕೊಂಡು ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿದ್ದರು. ಆ ಊರಿನ ಜಮೀನ್‌ದಾರ ಕೂಡ ಷಷ್ಠೀಚರಣನ ಪಕ್ಷ ಮೆಚಿಸಿದ

೬

ಘೋರನಿಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಇಂತಹ ಭಯಂಕರವಾದ ಪಹರೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಸಾವು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಹಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ.

ಶೋನ್ ಸಾಧೂರ್ ಉಕ್ತಿ ಕಿಸೇ ಮುಕ್ತಿ
ಸೇಯಿಸುಯುಕ್ತಿ ಕರ್ಗ್ರಹಣ್.

ಗಾನದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥ ಎಷ್ಟೋ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಹೇಗೋ ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಆದರೆ ಮಾಖಿನ ಬಂದ ಸಮಾಜಾರ ಕೇಳಿ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರ ಕಡೆಯೂ ಭಾವಮೈದನ ನಾದಿನಿಯರ ತಂಡವೇ ಬಂದು ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರು ಬಂದು ಘೋರನ ಮೀಸೆ ದಾಡಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲ "ಇದು ನಿಜವಾದ ಮೀಸೆ ದಾಡಿಗಳಲ್ಲ. ವೇಷ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಗೋಂದು ಹಾಕಿ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡಿದಾರೆ" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೂಗಿನ ತಳದ ಮೀಸೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಫಕೀರನಂತಹ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದುಸ್ತವಾಗಿರೋಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಕಿವಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಉಪಧವವಂತೂ ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಮೊದಲು ಕಿವಿ ಹಿಂಡುವುದು, ಆಮೇಲೆ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಅವರು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಕಿವಿ ಹಿಂಡದೆಯೇ ಕೆಂಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದು ಸಾಲದೆ ಅವನ ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪದಗಳೋ...! ಅವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಆಧುನಿಕ ಪಂಡಿತರು ಕೂಡ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಫಕೀರ ನಿರ್ದೇಶನವಾಗಿ ಅವನ ಕ್ಷೇಮ ಮೇಲೆ ಇರುವಷ್ಟು ಖಾಲಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವಸಿ ಹಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಉಪ್ಪು ಸುರಿಯುವುದು, ಅವನು ಕೂಡುವ ಕಾಲುವಣೆಯ ಕೆಳಗೆ ದುಂಡು ಅಡಕೆಯ ಕಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಮಣೆಯ ಸಮೇತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಹೀಗೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದು ಅವನ ಸಹಜ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಹಾಳುಮಾಡಿದರು.

ಫಕೀರ ರೇಗಿದ, ಬೈದ, ಅಬ್ಬರಿಸಿದ, ಬೇಡವೆಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಈ ಕೀಟಲೆಗಾರರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಯವುಂಟುಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಕೇವಲ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣರ ಮುಂದೆ ಕೂಡ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವರೂಪಾಗುತ್ತ ಬಂದ...ಇದರ ಮೇಲೆ ಒಳಗಡೆಯ ಕೋಣೆಯೊಂದರಿಂದ ಒಂದು ಸವಿಗೊರಲಿನಿಂದ "ಗೊಳ್" ಎನ್ನುವ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನೂ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಕೇಳತೊಡಗಿದ. ಅದೇನೋ ಅತಿ ಪರಿಚಿತವಾದ ದನಿಯೆಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಯೋಚನೆ ಬಂದೊಡನೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ಪರಿಚಿತ ಕಂಠ ಬೇರೆ ಯಾರದೂ ಅಲ್ಲ, ಷಷ್ಟೀಚರಣ ಯಾವುದೋ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೈಮವತಿಯ ಮಾವನಾಗಬೇಕು. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅತ್ತೆಯ ಕಾಟ ತಡೆಯಲಾರದೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಹೈಮವತಿ ಆಗಾಗ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬ ಸಂಬಂಧೀಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನೇಕ ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಮಾವನ

ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನೇಪಥ್ಯದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮವಾದೊಂದು ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೈಮವತಿಯ ವಿನೋದ ಪ್ರಿಯತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಹಿಂಸೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಉದ್ದೇಹಾಗಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲರು.

ಕೀಟಲೆ ಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಯಾಗಿರುವುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪರ್ಕದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಏಳು ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಒಬ್ಬ ಮಗ ಅವನನ್ನು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕೂಡ ಬಿಡುವೊಲ್ಲರು. ತಂದೆಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡಿರೆಂದು ಅವರ ತಾಯಿಯರು ಅವರನ್ನು ಸದಾಕಾಲವೂ ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಸಮತಿಯರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ತಂತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೇ ತಂದೆಯ ಆದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕಾದ ಅಸೂಯೆಯೂ ಇತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ತಂತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸದಾ ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳವರೂ ಸೇರಿ ತಂದೆಯ ಕೊರಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕೂಡುವುದು, ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಘೋರಚಂದ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಸ್ವಭಾವದವ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ವತಃ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳೇನು ಗೊತ್ತು? ಅವರು ಸಾಧುಸಂತರ ಬಳಿ ದೈನ್ಯ ಕಲಿತಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಘೋರನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಹಳು ಹಪ್ಪುಗಳೆಗೆ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೈಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿಡಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈಗ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸದಾ ಸಣ್ಣ, ಪುಟ್ಟ, ದೊಡ್ಡ ಮಕ್ಕಳ ಹಾವಳಿಯನ್ನೂ ತಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಂತೂ ಶೌಚ ಅಶೌಚಗಳ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನರಿಯದವರಾದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಘೋರನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕಣ್ಣೀರು ಕೂಡ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇನು ಆನಂದದಿಂದಲ್ಲ!

ಬೇರೆಯವರ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ನಾನಾಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಪ್ಪಾ ಅಪ್ಪಾ' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಆದರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೆ ತುಳಿಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಪಾಶವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಭಯದಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ. ಕೇಣ್ಣು ಬಾಯಿಗಳನ್ನು ವಿರೂಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂತ.

2

ಕೊನೆಗೆ ಘೋರಚಂದ ಇನ್ನು ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿ "ನಾನನ್ನು ಹೊರಟೆ. ಇನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಇರಲಾರೆ. ನೋಡೋಣ, ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೋ...." ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಆಗ ಗ್ರಾಮದ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಕೀಲ ಮುಂದೆ ಬಂದು “ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರಿರುವುದು ?” ಎಂದು,

ಘೋರ “ಅಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ” ಎಂದು.

“ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಏಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಒಬ್ಬ ಮಗ...ಅವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗಿಯರು ಮದುವೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿದಾರೆ ಅನ್ನುವುದೂ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲ?”

“ಅಷ್ಟೇ ನನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಮಗೇ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದಲ್ಲ ?”

“ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪರಿವಾರದ ಪೋಷಣೆಯ ಭಾರ ನೀವು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರೆ ನಿಮ್ಮ ಆ ಅನಾಥರಾದ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರು ನಿಮ್ಮ ಆ—ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದೀತು. ಈಗಲೇ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ”

ಘೋರಚಂದನಿಗೆ ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿಗಳೆಂದರೆ ಬಲು ಭಯ. ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ವಕೀಲರು ಪಾಟೀಸವಾಲು ಮಾಡುವಾಗ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಂಭಾವಿತರ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಾಲದೆ ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅದು ವರದಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಘೋರ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪರಿಚಯದ ವಿವರ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ವಕೀಲ ಅವನ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲವನ್ನೂ ಸುಳ್ಳು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಭಿನಯ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದ. ಕೇಳಿ ಘೋರನಿಗೆ ತನ್ನ ಕೈ ಕಾಲುಗಳನ್ನೇ ಕಡಿದು ಹಾಕಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು.

ಪ್ರಾಚೀನರೂ ಘೋರನು ಪುನಃ ಓಡಿಹೋಗಲು ದುಕ್ಕನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಶೋಕದಿಂದ ಅಧೀರನಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಆ ಗ್ರಾಮದ ಜನ ಅವನನ್ನು ನಾಲೂಕು ಕಡೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುವುದು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಬೈಯಲು ತೊಡಗಿದರು. ವಕೀಲನು ಕೂಡ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕಾನೂನಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಚಿನ್ನಾಗಿ ಭಯಪಡಿಸಿ ಪುನಃ ಮಾತೆತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ.

ಇದರ ಮೇಲೆ ಎಂಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳೂ ಬಂದು ಅವನ ಮೈಯನ್ನು ನಾನಾಕಡೆಯಿಂದ ಕೈಕೊಂಡರು. ಅವನಿಗೆ ಉಸಿರು ಕೂಡ ಬಿಡದೆ ಇರುವ ಹಾಗಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ನೋಡಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೈಮವತಿಗೆ ನಗುವುದೋ ಅಳುವುದೋ ತೋಚಲಿಲ್ಲ.

ಘೋರಚಂದನಿಗೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇನೂ ತೋಚದೆ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಂತ ತಂದೆಗೆ ಬಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದು ಸಂದರ್ಭವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದ. ಆ ಕಾಗದ ತಲಪಿ ಅವನ ತಂದೆ ಹೆಚ್ಚುಬಾಬು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು ಬಂದು ಆ ಊರಿನ ಜನ ಆ ಊರಿನ ಜಮೀನುದಾರ ಅಲ್ಲಿನ ವಕೀಲ, ಅವನ ಮಾತನ್ನೂ ಕೂಡ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಮನುಷ್ಯ ಘೋರಚಂದನಲ್ಲ, ಮಾಖನಲಾಲ ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲ ಸಾವಿರ ರುಬುವಾತುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಬಂದರು. ಅಷ್ಟೇಕೆ ಮಾಖನನನ್ನು ಹೆತ್ತು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದ ಮುದಿ ತಾಯಿಯನ್ನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತೋರಿಸಿದರು. ಆಕೆ ನಡುಗುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಘೋರನ ಗಲ್ಲವನ್ನೆತ್ತಿ ಮುಖವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಮೀಸೆ ಗಡ್ಡಗಳ ಮೇಲೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಘೋರನು ಭಾರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವನೆಯೊಳಗೇರಿಂದ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಮುಸುಗು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈಚೆಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಗುಂಪು ಸೇರಿದ್ದ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಕೇವಲ ಆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರು, ಘೋರ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಆ ಹೆಂಡಿರು ಆಗ ಕೈಗಳನ್ನಾಡಿಸುತ್ತ ಘೋರನನ್ನು ಕಂಡು “ಯಾವ ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ, ಯಾವ ಯಮನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತ ಆತುರವಾಗಿದೆ ನಿಮಗೆ ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

ಘೋರನಿಗಾಗ ಹೀಗೇ ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದಿ ಹೇಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ನಿರುತ್ತರನಾಗೇ ಇದ್ದ. ಆದರೆ ಯಮನ ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಅಂತಹ ಪಕ್ಷುಪಾತವೇನೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವನ ಭಾವದಿಂದ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಬದುಕಿದ ಹಾಗೆ.

ಆಗ ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಘೋರನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದಳು, ಘೋರನಿಗೆ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಮದ್ದುಕೊಡಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಮುಖವರಳಿ “ಲೇ, ಹೈಮವತೀ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಅವನು ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ದನಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿದೇವತೆಯೇ ಕಣ್ಣೆದುರು ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಖದ ತುಂಬ ಶಾಲು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಈ ನಾಟಕವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಹೆಸರು ಮಾಖನಲಾಲ್. ಯಾವನೋ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಹೊಸಬ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಹೈಮತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೊಸ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಂತ ಭಾವ ನೆಂಟನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆಗ ಮಾಖನಲಾಲನಿಗೆ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ‘ಛಿ ಛಿ ! ಇಲ್ಲ, ಇನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಬಂಧೀಕನನ್ನೇ ಇಂತಹ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸುವುದು ತಪ್ಪು’ ಎಂದುಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಒಳಗಿದ್ದವರನ್ನು ಕೂಗಿ, ಘೋರನನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರ ಕಡೆ ಬೆರಳು ತೋರುತ್ತ “ಇದು ನನ್ನದೇ ಹಗ್ಗ, ನನ್ನದೇ ಕೊಡ” ಎಂದು.

ಮಾಖಿನಲಾಲನ ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ವೀರತ್ವ ಮತ್ತು ಉದಾರತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಊರವರೆಲ್ಲ ಬೆರಗಾದರು.

೧೪. ತ್ಯಾಗ

೧

ಫಾಲ್ಗುಣಮಾಸದ ಮೊದಲ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮಾಖಿನಹೂಗಳ ಕಂಪನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೊಸ ವಸಂತದ ವಾಯು ಬೀಸುತ್ತದೆ. ಕೊಳದ ತೀರದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಲಿಚೂ ಹಣ್ಣುಗಳ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಚಿಗುರೆಲೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಿಧ್ನಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮೈನಾಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದನಿಯೊಂದು ಮುಖರ್ಜಿಯವರ ಮನೆಯ ನಿದ್ರಾಹೀನ ಕೋಣೆಯೊಂದರೊಳಹೊಕ್ಕಿದೆ.

ಹೇಮಂತ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಚೇಷ್ಟೆಯ ಭಾವದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೂದಲೆಳೆಯೊಂದನ್ನು ಅವಳು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಮುಡಿಯಿಂದ ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿ ಎಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವಳ ಬಳೆಯನ್ನು ಅವಳ ತೋಳಬಂದಿಗೆ ತಗುಲಿಸಿ ರಂಗ್, ರಂಗ್ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಗುದೊಮ್ಮೆ ಅವಳು ತಲೆಗೆ ಮುಡಿದಿದ್ದ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಎಳೆದುಹಾಕಿ ಅವಳ ಮುಖದಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಜೆಯವೇಳೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿರುವ ಹೂಗಿಡವನ್ನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿಸಲೆಂದು ಗಾಳಿ ಒಮ್ಮೆ ಆ ಕಚೆಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಈ ಕಚೆಗೆ ಅಲುಗಾಡಿಸುವಂತೆ ಹೇಮಂತ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹುಡುಗಾಟಕೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಆದರೆ ಕುಸುಮಳು ಮಾತ್ರ ಸಮೃದ್ಧ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ತುಂಬಿದ ಸೀಮಾರಹಿತವಾದ ಶೂನ್ಯದ ಕಡೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಗ್ನವಾಗಿಸಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಡನ ಚಂಚಲತೆ, ಚೇಷ್ಟೆ ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಪೆಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತು ಪಡೆಯದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ಹೇಮಂತನು ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯಿಂದ ಕುಸುಮಳು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ “ಕುಸುಮಾ ನೀನೆಲ್ಲಿರುವೆ ? ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ದುರ್ಬೀನಿನ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ, ಅಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಇವತ್ತು ನನ್ನ ಸಮೀಪ ಬಂದೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನಿಷ್ಟ ನೋಡು, ಹೇಗಿದೆ ! ಎಷ್ಟು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ ರಾತ್ರಿ !” ಎಂದ. ಕುಸುಮಳು ಶೂನ್ಯದ ಕಡೆಯಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಗಂಡನ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ “ಈ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ, ಈ ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಇವೆಲ್ಲ ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸುಳ್ಳಾಗಿ, ಹಾಗೇ ಒಡೆದುಹೋಗಬಲ್ಲದು. ಅಂತಹ ಮಂತ್ರವೊಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು” ಎಂದಳು.

ಹೇಮಂತ “ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಇರಲಿ ಬಿಡು. ಅದನ್ನೇಗ ಹೇಳುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಅದರ

ಬದಲು, ವಾರಕ್ಕೆ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಭಾನುವಾರಗಳು ಬರುವ ಹಾಗೆ, ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರಿಯು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗಳವರೆಗೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಮಂತ್ರಾವುದಾದರೂ ಬರುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತಯಾರಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಕುಸುಮಳನ್ನು ಮತ್ತೂ ಹತ್ತಿರ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ.

ಕುಸುಮಳು ಆ ಆಲಿಂಗನ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ “ನನ್ನ ಮೃತ್ಯು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಾತನ್ನು ಅದನ್ನು ಇವತ್ತೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ವನಸ್ಸಗುತ್ತಿದೆ ಇವತ್ತು ನೀವು ನನಗೆ ಎಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರೂ ಸೈರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆನೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ” ಎಂದಳು.

ಶಿಕ್ಷೆಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಜಯದೇವ ಕವಿಯ ಶ್ಲೋಕವೊಂದನ್ನು ಗುಣ ಗುಣಿಸುತ್ತಾ ಹೇಮಂತನು ಸ್ವಲ್ಪ ರಸಿಕತೆ ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪದಿಂದ ಚತಾವನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಾ ಚಕ್ರಪಾಕ್ ಎಂದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದು ಹೇಮಂತನ ತಂದೆ, ಹರಿಹರ ಮುಖರ್ಜಿಯ ಅತಿ ಪರಿಚಿತವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಶಬ್ದ. ಹೇಮಂತ ಏಕೋ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಹೋದ.

ಹರಿಹರ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ “ಹೇಮಂತ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಈ ಘಳಿಗೆಯೇ ವನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕು, ಈ ಕ್ಷಣ...!” ಎಂದ.

ಹೇಮಂತ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಹೆಂಡತಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ತನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಲವೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ತಾನೇ ಲುಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಳು. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮೈನಾ ಹಕ್ಕಿಯ ಗೋಳಿನ ಹಾಡು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಯಾರ ಕಿವಿಯೊಳಗೂ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಪೃಥ್ವಿಯ ಇಂತಹ ಅಪಾರವಾದ ಚಿಲುಪ್ಪು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡದೆ ವೃಥಾವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

೨

ಹೇಮಂತ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಬಂದು “ನಿಜವೇನು ?” ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ.

“ನಿಜ” ಎಂದಳು ಅವಳು.

“ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಏಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ?”

“ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೆ ಆದರೆ ಹೇಳಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ, ನಾನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಪಾಪಿಣಿ”

“ಹಾಗಾದರೆ ಇವತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿಹೇಳು.” ಕುಸುಮಳು ಗಂಭೀರ, ದೃಢ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಹೊರಟಳು—ಬರಿಯ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಧೀರಗತಿಯಿಂದ ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಹೋದಂತೆ, ಕಾಲು ಸುಟ್ಟ ದಗ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದೇ ಇದುವಂತೆ, ಹೇಳುತ್ತ ಹೊರಟಳು. ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಹೇವಂತ ಮೌನವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕಿದ್ದ.

ಹೀಗೆ ಎದ್ದು ಹೊರಟುಹೋದ ಗಂಡ ತನಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲೆಂದು ಅರಿತಳು ಕುಸುಮ. ಅದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದೂ ನಿತ್ಯದ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳಂತೆ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇಕೋ ವಿಚಿತ್ರವಾದೊಂದು ಅಸಡ್ಡೆಯ ಭಾವನೆ ಸಂಚಾರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುವುದು, ಏಕೆ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸುಳ್ಳೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಹೇವಂತನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಆಡಿದ್ದ ಅನುರಾಗದ ಆಟವೆಲ್ಲ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಅತ್ಯಂತ ನೀರಸವಾದ ಕಠಿಣವಾದ ವಿಚಾರವೆಂದೊಂದು ಹರಿತವಾದ ಚೂರಿವಲಗಿನಂತೆ ಅವಳ ಹೃದಯದ ಒಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದವರೆಗೂ ದೊಡ್ಡ ಘಾಯಮಾಡಿಹೋಯಿತು. ಗಂಡನ ಅನುರಾಗವೆಂದರೆ ಇಷ್ಟೇಯೆ ? ಅಷ್ಟೆಂದೂ ಆದರೆ, ಅಷ್ಟು ಶೃಂಗಾರ, ಅಷ್ಟು ಗಾಢವಾದ ಅನುಕಂಪ—ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅಗಲಿದರೂ ಅಷ್ಟು ವರ್ಷಾಂತಿಕವಾದ ಯಾತನೆ—ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಹೊತ್ತು ಮಿಲನವಾದರೂ ಎಷ್ಟು ಅಪಾರವಾದ ಆನಂದ ಸುಖ ! ಅಸೀಮವಾದ, ಅನಂತವಾದ ಅನುಭವವನ್ನೆಸಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಈ ಅನುರಾಗ, ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಸಾನವನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಹ ಈ ಪ್ರೀತಿ,—ಕಡೆಗೆ ಇಷ್ಟೇಯೆ ? ಇಂತಹುದರ ಮೇಲೆಯೇ ನಾವು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದುದು ? ಸಮಾಜ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಈ 'ಅನಂತ, ಅಸೀಮ ಅನುರಾಗ' ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಹಿಡಿ ವಣ್ಣಾಗಿಹೋಯಿತಲ್ಲ ! ಇದಂತಹ ಅನುರಾಗ ?

ಹೇವಂತ ಈಗೊಂದು ಕ್ಷಣದ ಹಿಂದೆ 'ಎಂತಹ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ರಾತ್ರಿ' ಎಂದಿದ್ದ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೂ ಕಳೆದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಈಗಲೂ ಆ ನಿದ್ರಾಹೀನ ಮೈನಾಹಕ್ಕೆ ಹಾಡುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸುತ್ತ ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಸುಖವಾಗಿ ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿರುವ ಸುಂದರಿಯಂತೆ ಕಿಟಕಿಟ ಪಕ್ಕದ ಪಲ್ಲಂಕದ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಮಿಥ್ಯೆ ಬರೀ ಸುಳ್ಳು ! ಈ ಅನುರಾಗವೂ ತನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿನಿ, ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿಣಿ !

೨

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿ ಒಣಗಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದ ಹೇವಂತನು ಹುಚ್ಚುಕಂಠಾಗಿ ಪ್ರಾರೀಶಂಕರ ಘೋಷಾಲರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತ. ಪ್ರಾರೀಶಂಕರನುಬು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ "ಇದೇನೋ ಇದು, ಹೀಗೆ ! ಯಾಕೆ, ಏನು ಸಮಾಚಾರ ?" ಎಂದರು. ಹೇವಂತ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಬುಸ್, ಬುಸ್

ಎಂದುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಸುರಿಸುತ್ತ, ನಡುಗುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಸಮಾಚಾರವೇನೇ ? ನಮ್ಮನ್ನ ಹಾಳುಮಾಡಿದಿರಿ. ನೀವು ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಎಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೋ, ನೋಡುತ್ತಿರಿ....!” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವನ ಗಂಟಲು ಕುಣ್ಣೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಪ್ಯಾರೀಶಂಕರ ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು “ಹಾಗೇನು ? ನೀವು ? ನೀವು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಿರಿ ಅಲ್ಲವೆ ? ನನ್ನ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರಿ ! ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬೆನ್ನೊರೆಸಿದಿರಿ, ಪಾಪ, ಅಲ್ಲವೆ ? ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಕರೆ....ಎಷ್ಟು ಕನಿಕರ ! ಅಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದ

ಈ ಭ್ರಷ್ಟನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಸೂಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು, ಹೇಮಂತನಿಗೆ. ಆದರೇನು ಮಾಡತಾನೆ, ಪಾಪ ! ಆ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಅವನೇ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ಯಾರೀಶಂಕರ ತಣ್ಣಗೆ, ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಕೂತೇ ಇದ್ದ.

ಹೇಮಂತ ಒಡೆದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ನಾನೇನು ಮಾಡಿದ್ದೆ-ನಿಮಗೆ?” ಎಂದ.

ಪ್ಯಾರೀಶಂಕರ— “ಏನೇ! ಅದು ಆಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಹೇಳು. ನನಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗಳ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ನನ್ನ ಮಗಳು ನಿಮ್ಮಷ್ಟನಿಗೆ ಏನು ಅಂಥಾ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಳು ? ಕೇಳಬಹುದೋ ನಾನು ? ಆಗ ನೀನಿನ್ನೂ ಹುಡುಗ, ಹೇಮಂತು, ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗ. ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತು ? ನಡೆದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಸುಮ್ಮನೆ ಉದ್ದೇಶಗೊಳ್ಳಬೇಡ, ತಮ್ಮಾ ! ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳಿವೆ ಕೇಳು.

“ನನ್ನ ಅಳಿಯ ನವಕಾಂತ, ನನ್ನ ಮಗಳ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಓಡಿಹೋದಾಗ ನೀನಿನ್ನೂ ಮಗು. ಅದಾದ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಅವನು ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರಾಗಿ ವಾಪಸು ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಗಳೆ, ರಾಧಾಂತವಾಯಿತು ನೋಡು ! ಅದರ ಒಂದೆರಡು ಸಂಗತಿಗಳು ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿದ್ದರೂ ಇರುತ್ತೆ. ಇಲ್ಲಾ, ನಿನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೀನಾಗ ಕಲಿಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಾಯಿದ್ದೆ. ಆಗ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ, ಗ್ರಾಮದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮುಖಂಡನಾದವ, ಏನು ಹೇಳಿದ ಗೊತ್ತೆ ? ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನೇನಾದರೂ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟೆಯೆಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, -ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟ ಹಾಗೆ !” ಎಂದುಬಿಟ್ಟ. ಬಿಡಾಬಿಂಡಿತವಾಗಿ, ನಾನು ಕೈಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ‘ದಮ್ಮಯ್ಯ, ಅಣ್ಣಾ, ನನ್ನ ಅಳಿಯ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿರುವ ತಪ್ಪು ನನ್ನದು ಅಂದುಕೊಂಡು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡಣ್ಣಾ’ ಅಂತ ಅತ್ತೆ. ನಾನು ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಸಗಣೆ ತಿನ್ನಿಸಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಸಿದ್ದೇನೆ, ನೀವು ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಅಂತ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನ ! ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ‘ಉಹಂ’ ಅಂದುಬಿಟ್ಟ. ಒಂದೇ

ಮಾತು. ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು, ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಕುತೇನಾಯಿತು ? ಜಾತಿ ಬಿಟ್ಟಿ; ಊರು ಬಿಟ್ಟಿ;— ಸೀದಾ ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಬಂದು ಮನೆ, ಮಠ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟನೆ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ? ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಹೋಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಏನೇನೋ ಚುಚ್ಚಿ ಮದುವೆ ನಿಲ್ಲಿಸೇಬಿಟ್ಟ. ಆಗ ನಾನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದೆ : ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾನು ಭಲ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಲ್ಲ, ಎಂದು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಷಯ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ, ಅಲ್ಲವೇ ? ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಖುಷಿಯಾಗುತ್ತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳಿವೆ.

“ನೀನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ ನೋಡು—? ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ನೆರೆಯಲ್ಲೇ ವಿಷ್ಣುನಾಥ ಚರ್ಚಿಯವರ ಮನೆ. ಅವರು, ಪಾಪ ಈಗ ಕಾಲವಾಗಿ ಹೋಗಿದಾರೆ ಅಂತ ಇಷ್ಟುಕೋ. ಆ ಚರ್ಚಿಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಕಾಯಸ್ಥ ಜಾತಿಯ ಬಾಲ ವಿಧವೆ, ಅನಾಥೆ ಹುಡುಗಿ, ಅವರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಇದ್ದಳು. ಅವಳೇ ಈ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕುಸುಮಾ, ಗೊತ್ತಾಯಿತೆ ? ಹುಡುಗಿಯಂತೂ, ನೀನೇ ನೋಡಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಬಹಳ ಚೆಲುವೆ. ಈ ಮುದುಕ ಚರ್ಚಿಯವರು, ಪಾಪ. ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಾಲೇಜು ಹುಡುಗರ ಕಾಕ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಏನು ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ಸಮ್ಮನೆ ಪೇಚಾಡತಾಯಿದ್ದ. ಆದರೆ ಮುದುಕನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಥಾ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿಗೊಂದು ಕಷ್ಟವೇ ? ಒಗೆದ ಬಟ್ಟೆ ಒಣಗಿ ಹಾಕುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಈ ಹುಡುಗಿ ಮೂರುಹೊತ್ತೂ ಬಿಸಿಲು ಮಾಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಾಯಿದ್ದಳು.

“ನಿನಗೆ ಕೂಡ ಬಿಸಿಲು ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರೆ, ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಪಾಠ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂತಕಾಣುತ್ತೆ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮಾಳಿಗೆಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಯಾವ ವಿಧವಾಗಿ ಏನೇನು ಮಾತು ಕಥೆಯಾಯಿತೋ ಅದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಹುಡುಗಿಯ ಬದಲಾಯಿಸಿದ ಪ್ರಕೃತಿ ನೋಡಿ ಮುದುಕನಿಗೆ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ಏಕೆ ಗೊತ್ತೆ ? ಮನೆಗೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆಲ್ಲೋ ಮನಸ್ಸು : ಮರೆವು ಜಾಸ್ತಿ ; ಅಲ್ಲದೆ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೌರಮ್ಮನ ಹಾಗೆ ಅನ್ನ ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಸಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಳು. ಅದೂ ಸಾಲದೆ ಮುದುಕನೇದರಿಗೇ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸುವಳು—ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಳು.

“ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಮುದುಕನಿಗೆ ಹೇಗೋ ಪತ್ತೆಯಾಯಿತು. ಬಿಸಿಲು ಮಾಳಿಗೆಗಳಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ, ಸಮಯವಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಪರಸ್ಪರ

ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ಇದ್ದು ಅಂತ ಮುದಕ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ನೀನು ಕಾಲೇಜಿಗೂ ಚಕ್ರ ಕೊಟ್ಟು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆ ಕೂಡ ಬಿಸಿಲು ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಛಾವಣಿಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟು ವಿಷ್ಣುವಾಸನಾಗ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನನ್ನ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿದ. ಏನು ಮಾಡುವುದಿಗ ಎಂದು. ನಾನು 'ತಾತ, ನೀನು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಬಹಳ ದಿನದಿಂದ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ಆಸೆಯಿಂದ ಇದ್ದೆ. ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಆರಾಮವಾಗಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾ ಹೋಗಿ. ನಾನು ಅವಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಭಾರ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು.

“ವಿಷ್ಣುವಾಸ ಹಾಗೆಯೇ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟ. ನಾನು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಪತಿ ಚಟರ್ಜಿಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆತನನ್ನೇ ಹುಡುಗಿಯ ತಂದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಕಾರಮಾಡಿಸಿದೆ. ಅದಾದಮೇಲೆ ಏನೇನಲ್ಲ ಆಯಿತೋ ನಿನಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ನಡೆದ ಕಥೆಯೆಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೊಂದು ಆನಂದವಾಗಿದೆ. ನೋಡು : ಅದೆಷ್ಟು ಅಂತ ಹೇಳಲಿ ? ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ಕಥೆ. ಕಥೆಯ ಹಾಗೆ ಬರೆದು ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಅಚ್ಚುಹಾಕಿಸೋಣ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ ಆದರೆ ನೋಡು, ನನಗೆ ಈ ಹಾಳು ಬರವಣಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಒಬ್ಬ ಇದ್ದಾನೆ. ಆಗೊಂದು ಈಗೊಂದು ಕಥೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಇದನ್ನು ಬರೆಸೋಣ ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನೀನೂ ಅವನ ಚೊತೆ ಸೇರಿ ಬರೆದರೆ ಅದು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತೆ. ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತೆ ? ಕಥೆ ಹೇಗೆ ಮುಗಿಸಬೇಕು ಅನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೊಳೆದಿಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ” ಎಂದು.

ಹೇಮಂತ ಪ್ರಾರೀಶಂಕರನ ಈ ಕಡೆಯ ಮಾತುಗಳ ಕಡೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಿವಿಗೊಡದೆ “ಕುಸುಮಳು ಎಂದೂ ಈ ಮದುವೆಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಛೆ ! ಛೆ ! ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಿತ್ತೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು ಹೇಳು. ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತು ಹೇಮಂತೂ, ಹೆಂಗಸರ ಮನಸ್ಸು. ಅವರು 'ಇಲ್ಲ' ಎಂದಾಗ 'ಹೌದು' ಎಂದರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಷ್ಟೋಸಲ. ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಹೊಸಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಆಸ್ವದವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ತರಹೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಹಾಗಾಗಿತ್ತು ಅವಳಿಗೆ, ನೀನು ಕೂಡ, ಹೇಗೋ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದವನಂತೆ, ಶ್ರೀಪತಿಯ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತ ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನೀನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದುದು ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಕಾಲೇಜಿನ ದಾರಿಯನ್ನಲ್ಲ ಎಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತೆ ? ಮರ್ಯಾದಸ್ವರ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಕೇವಲ ದುಂಬಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹುಚ್ಚಾದ ಹುಡುಗರ ಹಸಿದ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾತ್ರ

ಎಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ನೋಡಿ, ನನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಓದು ಬರೆಹಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಧಕ್ಕೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, ಹುಡುಗಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಅತಿ ಸಂಕಟಕರವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಪೇಚಾಡಿದೆ.

“ಒಂದು ದಿನ ಕುಸುಮಳನ್ನು ಕರೆದು 'ನೋಡಮ್ಮಾ, ಮಗು, ನಾನು ಮುದುಕ, ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಲು ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟುಕೋಬೇಡ. ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಕೋರುತ್ತಿದ್ದೀಯೆನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹುಡುಗನೂ ಪಾಪ, ಎಷ್ಟೋ ಸೊದಗಿಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾಯಿದ್ದೀನಿ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ನನ್ನಿಷ್ಟ' ಎಂದು. ಹೇಳಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಕುಸುಮ ಎದೆ ಒಡೆಯುವ ಹಾಗೆ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಶುರು ಮಾಡಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಹಾಗೇ ಕಣ್ಣಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋದಳು. ಹೀಗೇ ಶ್ರೀಪತಿಯ ಮನೆಗೆ ಆಗಾಗ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಕುಸುಮಳನ್ನು ಕರೆದು ನಿನ್ನ ಹೆಸರತ್ತಿ ಮಾತಾಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅವಳ ನಾಚುಗೆ ಜಾರಿಹೋಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಅವಳ ಸಂಗಡ ಪ್ರಸ್ತಾಪಮಾಡುತ್ತ 'ಮದುವೆಯ ಹೊರತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಧಿಸಲು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. 'ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ' ಎಂದಳು ಅವಳು. ನಾನದಕ್ಕೆ 'ಅದರ ಯೋಚನೆ ಬಿಡು. ನಿನ್ನನ್ನು ಕುಲೀನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆ ಹೇಣ್ಣು ಎಂದುಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು' ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಅವಳು ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಆಸೆಪಟ್ಟಳು. ಆಗ ನಾನಂದೆ 'ಹುಡುಗ ಮೊದಲೇ ಹುಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಿದವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಈ ಗಲಾಟೆಯ ಮಾತೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲು ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲ ಸಾಂಗವಾಗಿ, ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನೆರವೇರಿದರೆ ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಹೋಗೇ ಹೋಗುತ್ತೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ವಿಷಯ ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಹೊರಗೆ ಬರುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೇಕೆ, ಪಾಪ, ಈಗಲೇ ಹೇಳಿ ಅವನು ಬದುಕಿಲ್ಲಾ ಗೋಳಾಡುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂದೆ. ಕುಸುಮಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳುವಳು, ಆಮೇಲೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು. ಕಡೆಗೆ ನಾನು 'ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಯೋಚನೆಯೇ ಬೇಡ' ಎಂದಾಗ ಮತ್ತೆ ಅಸ್ಥಿರಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಶ್ರೀಪತಿಯ ಮೂಲಕ ನಿನಗೆ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪದ ವಿಷಯ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದೆ. ನೀನು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ತಡಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮದುವೆ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಯಿತು.

“ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮದುವೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಮುಂಚೆ ಕುಸುಮ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತಿರುಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾಯಿತು. ನನ್ನ ಕೈಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು 'ಈ ಮದುವೆಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗದು. ಹೀಗೆ ಯಾಕೆ ಮೋಸ ಮಾಡಬೇಕು, ದೊಡ್ಡಪ್ಪಾ' ಎಂದು ಗೋಳಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಆಗ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಗದರಿಸಿ 'ಏನಮ್ಮಾ ಇದು, ಎಲ್ಲಾ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಗಿರುವಾಗ ಈಗ ಅದನ್ನು

ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ?' ಎಂದು. ಅದಕ್ಕನು 'ನಾನು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಸತ್ತು ಹೋದೆ ಅಂತ ಸುದ್ದಿ ಹರಡಿಬಿಡಿ. ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಕಳಿಸಿಬಿಡಿ' ಎಂದನು. ನಾನಾಗ 'ಚಿಕ್ಕಾಯಿತು ಇನ್ನೂ ಹಡಗನ ಅವಸ್ಥೆ ಏನಾಗಬೇಕು ಆಗ ? ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಆಸೆ ನಾಳೆ ಸಫಲವಾಗುತ್ತೆ ಅಂತ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆರಿ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಹೋಗಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಕುಸುಮ ಸತ್ತು ಹೋದಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ...ಏನಾಗುತ್ತೆ ಗೊತ್ತೆ ? ಮಾರನೇ ದಿನ ಅವನ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತೆ ಆಮೇಲೆ ಅವತ್ತು ಸಂಜೆಯೇ ನಿನ್ನ ನಿಜವಾದ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತೆ ನನಗೆ. ಅಂತೂ ಮುದಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಎರಡೂ ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾಕುಮಾ ಅಂಥದ್ದು ?' ಎಂದು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಅಂತೂನೂ.

“ಆಮೇಲೆ ಶುಭ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಗೋ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದ ಭಾರದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಆಮೇಲೆ ಆದದ್ದೆಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು” ಎಂದ.

ಹೇವಂತ “ನಮಗೇನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಿರೋ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದಿರಿ ; ಮತ್ತೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಹೊರಗೆ ಹರಡಿದ್ದೇಕೆ ?” ಎಂದ.

ಪ್ಯಾರೀಶಂಕರ “ನೋಡಿದೆ, ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯ ಮದುವೆಗಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಆಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ-ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಜಾತಿಯನ್ನಂತೂ ಹಾಳುಮಾಡಿದೆ ; ಆದರೆ ಅದು ಕರ್ತವ್ಯ ಭಾರದಿಂದ, ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಜಾತಿ ಹಾಳಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಈಗ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ-ಅಂದುಕೊಂಡು-ಹೇವಂತ ಶೂದ್ರರ ಮನೆಯ ಹಡಗಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿದಾನೆ-ಅದಕ್ಕೆ ರುಜುವಾತಿದೆ-ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಿದೆ” ಎಂದ. ಹೇವಂತ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡು “ನಾನೀಗ ಈ ಹಡಗಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಅವಳ ಗತಿಯೇನಾಗುತ್ತೆ ? ನೀವು ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುತ್ತೀರಾ ಅವಳಿಗೆ ?” ಎಂದ.

ಪ್ಯಾರೀಶಂಕರ “ನನ್ನ ಕೆಲಸವೆನೋ ನಾನದನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ಈಗ ಬೇರೆಯವರು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ಮವಲ್ಲ-ಲೋ, ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿ ? ಹೇವಂತ ಬಾಬುಗಳಿಗೆ ಐಸ್‌ಹಾಕಿ ಒಂದು ಗ್ಲಾಸ್ ಎಳನೀರನ್ನು ತಗೊಂಡು ಬಾ. ಹಾಗೇ ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ಸುಣ್ಣ...”ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಹೇವಂತ ಈ ತಂಪಾದ ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಯದೆ ಹೊರಟು ಬಂದ.

೪

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಪಂಚಮಿ, ಕತ್ತಲ ರಾತ್ರಿ. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕೂಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೊಳದ ದಡದ ಮೇಲಿನ ಲಿಚೂಗಿಡವು ಕರಿಯ ಚಿತ್ತಪಟದ ಮೇಲಿನ ಗಾಢವಾದ ಕರೆಯೊಂದೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಯಿಂದ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ ಮಾತ್ರ ಕುರುಡು ಕುರುಡಾಗಿ ಸುತ್ತಿ

ಸುತ್ತಿ ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಆಕಾಶದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಒಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಕತ್ತಲನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತಾಗಿರುವಂತಿವೆ.

ಮಲಗುವ ವನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿಲ್ಲ. ಹೇಮಂತ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಎದುರುಗಡೆಯ ಕತ್ತಲ ಕಡೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ. ಕುಸುವಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಮೊಳಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಹಿಡಿದು ಮಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಮುಖವಿಟ್ಟು ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ. ಸಮಯ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅನಂತ ರಾತ್ರಿಯ ಮೇಲೆ ಅದೃಷ್ಟವೆಂಬ ಚಿತ್ರಕಾರನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಹೋದಹಾಗೆ—ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕೂ ಶೂನ್ಯ ಮಧ್ಯೆ ಒಬ್ಬ ವಿಚಾರಕ,—ಅವನ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ತಪ್ಪಿಸ್ಥಳ. ಮತ್ತೆ ಚಡಾವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪಳ! ಹರಿಹರ ಮುಖರ್ಜಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು “ಬಹಳ ದಿನಗಳಾಗಿಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ಅವಧಿ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ವನೇ ಬಿಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡು ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ” ಎಂದರು.

ಕುಸುವು ಈ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿದ ಮಾರ್ಚ್ಚೆ ಒಂದು ಸಲ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲವಾದರೂ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಆಸೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಹೇಮಂತನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆವೇಶದಿಂದ ಅಪ್ಪಿ ಹಿಡಿದು ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಕಾಲಿನ ಧೂಳನ್ನು ತಲೆಗೆ ಸವರಿಕೊಂಡಳು.

ಹೇಮಂತ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು “ಅಪ್ಪಾ ನಾನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದ.

ಹರಿಹರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅವಾಕ್ಯಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಗರ್ಜಿಸಿ “ಜಾತಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೇನೋ, ಹಾಗಾದರೆ ?” ಎಂದ.

ಹೇಮಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ “ನಾನು ಜಾತಿ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದ.

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೂ ತೊಲಗಿಹೋಗು!”

೧೫. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುರಬಾಲಕೊಂದಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಥೂಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮನೆ— ಸಂಸಾರ—ಬೊಂಬೆ ಆಟವೂ ಆಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ಸುರಬಾಲಕ ತಾಯಿ ಬಹಳ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೂತಿದ್ದರೆ ತನ್ನವರೊಂದಿಗೆ “ಆಹಾ, ನೋಡಿದಿರಾ, ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಜೋಡಿ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನಾಗ ಅಷ್ಟು ಚೆಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಸುರಬಾಲಕ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಆ ಭಾವನೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ಆ ಅಧಿಕಾರ ವದದಿಂದಲೇ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳಿಗೆ ವಿಧ ವಿಧವಾದ ಉಪದ್ರವ ಕೊಡದೇ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು, ಪಾಪ, ಕುಮಾರ್ ಕೆವಳೆನ್ನದೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಏನು ಹೇಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆ ಬೀದಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು—ಆದರೆ ನನ್ನಂಥ ಒರಟು ಹುಡುಗನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಆ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಗೌರವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸುರಬಾಲಕ ನನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಂದೇ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ ಹಾಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಕೊಡುವ ವಿಪರೀತ ಕೋಟಿಗಳಿಗೆ ಅವಳು ಪಾತ್ರಳಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಆ ಊರಿನ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಬಳಿ ನಾಯಬನಾಗಿದ್ದನು. (Rent Collector) ನಾನು ದೊಡ್ಡನಾದಮೇಲೆ ನನಗೆ ಜಮೀನ್ದಾರಿಯ ಶಿರಸ್ತೆದಾರಿಯ ಕೆಲಸ ಕಲಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಗುಮಾಸ್ತೆಯ ನೌಕರಿ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತನ ಇಷ್ಟ ಆದರೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಊರಿನ ನೀಲರತನನು ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಓದಬರಹ ಕಲಿತು ಕಲೆಕುರಿತು ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಜರನಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಗುರಿಯೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಹಳ ಉಚ್ಚವಾದದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಕಲೆಕುರಿತು ಆಫೀಸಿನ ನಾಜರನಾಗಿದ್ದರೂ ಸರ್ಜಡ್ಡರ ಕೋರ್ಟಿನ ಹೆಡ್ ಗುಮಾಸ್ತೆಯಾದರೂ ಆಗುತ್ತೇನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಇಂತಹ ಕೋರ್ಟು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದಾದರೂ ನೆಪಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಮೀನು, ತರಕಾರಿ, ದುಡ್ಡು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಮನಸ್ಸುತೋಷಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತೆಂದು ನನ್ನ ಹುಡುಗು ಮುಂಸಿನಿಂದಲೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೋರ್ಟಿನ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟು ನೌಕರರ ವಿಷಯವಾಗಿ, ಅಷ್ಟೇಕೆ ಸರ್ವಪ್ರಾದೇಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೂಡ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ

ಗೌರವವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ವಂಗದೇಶದ ಪೂಜ್ಯ ದೇವತೆಗಳು. ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಹೊಸ ರೂಪಗಳಿವರು. ವಿಷಯ ಸಾಧನೆಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿದಾತನಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗಣೇಶನಿಗಿಂತಲೂ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಜನಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಭಕ್ತಿ ಭಯ. ಹಿಂದೆ ಗಣೇಶನಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಪೂಜೆ ದಕ್ಷಿಣಗಳೆಲ್ಲ ಈಗ ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು ಕೂಡ ನೀಲರತನನ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗಿ ಒಂದು ಸುಯೋಗ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಓಡಿಹೋದೆ. ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಅದಾದಮೇಲೆ ತಂದೆಗೆ ಕೂಡ ಬರೆದು ಆಗಾಗ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆಂದು ದುಡ್ಡು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಓದು ಬರಹ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು.

ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಸಭೆ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಣವನ್ನೂ ಕೂಡ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಖಂಡಿತ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯ ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕೂಡ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದು ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಹುಡುಗರು. ಕಲಿಕತ್ತೆಯ, ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮೀರಿ ಪಕ್ಷಾಗಾರಿವ, ಹುಡುಗರಂತೆ ಕಂಡದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆ ಉತ್ಸಾಹಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ, ದೃಢವಾಗಿದ್ದುವು. ನಮ್ಮ ಪಂಗಡಗಳ ಮುಖಂಡರು ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಊಟ ತಿಂಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ಮನೆಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಚಂದಾ ವಸೂಲುಮಾಡಲು ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ರಸ್ತೆಯ ಚೌಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಟೀಸಿನ ಚೀಟಿಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಸಭಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುರ್ಚಿ, ಬೆಂಚುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ದಳದ ಮುಖಂಡರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಕ್ಷುಬ್ಧತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕಚ್ಚೆ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ಮಾರಾ ಮಾರಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕಲಿಕತ್ತೆಯಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದ ಹುಡುಗರು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ 'ಹಳ್ಳಿಮಾರರೆಂದು ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದು. ನಾಜರ್, ಶಿರಸ್ತೆದಾರನಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಬಂದಿದ್ದೆ ಈಗ ಮ್ಯಾಜಿನಿ, ಗೃರಿಬಾಲ್ಡಿ (ಇಟಲಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯೋಧರು) ಯರಂತೆ ಆಗಲು ಸನ್ನಾಹಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದ್ದೆ.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಸುರಬಾಲಳ ತಂದೆ ಮಾತುಕಥೆಯಾಡಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿದರು.

ನಾನು ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನನಗೆ ಹದಿನೈದು ವರುಷ. ಸುರಬಾಲಳ ವಯಸ್ಸು ಎಂಟು. ಈಗ ನನಗೆ ಹದಿನೆಂಟು. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮದುವೆಯ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗ ನಾನು

ಸ್ವದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಹಠ ತೊಟ್ಟಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಂದೆಗೆ ಬರೆದೆ

ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ, ವಕೀಲ ರಾಮಲೋಕನಬಾಬುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸುರಬಾಲಳ ಮದುವೆಯಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಪರಾಧೀನವಾದ ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಚಂದಾ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ನನಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಅತ್ಯಂತ ತುಚ್ಛವೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಎಂಟೈನ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದೆ. ಬಿ.ಎ. ತರಗತಿಯ ಮೊದಲ ವರ್ಷದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡಬೇಕು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಂದೆ ಮೃತರಾದರು. ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ನಾನಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ, ಇಬ್ಬರು ತಂಗಿಯರಿದ್ದರು. ಆಗ ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟು ನೌಕರಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅಲೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನವಖಾಲಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳ ಊರಿನ ಎನ್‌ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಎರಡನೆ ಮಾಸ್ಟರ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ನನ್ನ ಏನನ್ನಿಗೆ ಹಿತವಾದ ನೌಕರಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನೂ ಭಾವೀ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗುವಂತೆ ಹರಿದುಂಬಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಆದರೆ ಉಪದೇಶವಾರಂಭಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ಕ್ರಮೇಣ ಹತ್ತಿರ ಬರುವ ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಭಯ, ಭಾವೀಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕಿಂತ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಬೀಜಗಣಿತ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಹೊರಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ಟರಿಗೆ ಕೋಪ. ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವೂ ತೇಜೋಹೀನವಾಗುತ್ತ ಬಂತು.

ನನ್ನಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾಹೀನ ಜನಗಳ ಪಾಡೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೆ ! ಮೊದ ಮೊದಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಕುಚ್ಚುತ್ತೇವೆ. ಕಡೆಗೆ ವಯಸ್ಸು ಬರುತ್ತಲೂ, ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇಳಿದೆವೆಂದರೆ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ನೇಗಿಲು ಹೊತ್ತು ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಚಾವಟಿಯೇಟು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ತಲೆ ಬಾಗಿಹೊಂಡು, ಅತ್ಯಂತ ಸೈರಣೆಯಿಂದ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಬೆವರು ಹರಿಸಿ, ದುಡಿದು, ಸಂಚಿಯಾಗುತ್ತಲೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮೇವು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಕು ಅಷ್ಟಲ್ಲೇ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಹಾರುವುದು, ಧಮಕುವುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ಕೂಲು ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನಾಹುತವೇನಾದರೂ ಆದೀತೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಮಾಸ್ಟರುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕಡೆ ವಾಸ

ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮವಿತ್ತು; ನಾನು ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಕರ್ತವ್ಯ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿತ್ತು.

ಎಂಟಂಕೂರದ ಆ ಶಾಲೆಯ ಕ್ಷುಣ್ಣದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ವಸತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಶಾಲೆ ಜನವಸತಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು ಒಂದು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಿರಿಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ. ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ಅಡಿಕೆಯ ಮರ, ತೆಂಗಿನ ಮರ, ತಾಳೆಯ ಮರಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದವು. ಸ್ಕೂಲಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಬೇವಿನ ಮರಗಳು ಬೆಳೆದಿದ್ದು ವಿಶಾಲವಾದ ನೆರಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದವು.

ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಹೇಳದೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದೂ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಊರಿನ ಸರಕಾರಿ ವಕೀಲರ, ರಾಮಲೋಚನ ರಾಯರ, ಮನೆ ನಮ್ಮ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು ಆತನೊಂದಿಗೆ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ—ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಒಡನಾಡಿ, ಸುರಬಾಲ—ಇದ್ದಳು. ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ರಾಮಲೋಚನ ಬಾಬುವಿನೊಡನೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಸುರಬಾಲಳೊಂದಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯವಿತ್ತೆಂದು ಅವಳ ಗಂಡನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕೂಡ ಹೊಸದಾಗಿ ಗುರುತಾಗಿರುವಾಗ ಅದೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಸುರಬಾಲಳಿಗೂ, ನನಗೂ ಹಿಂದೆ ಎಂದಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತೆಂಬ ವಿಷಯ ಕೂಡ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ರಜದ ದಿವಸ ರಾಮಲೋಚನ ಬಾಬುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತು ಕಥೆಯಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಯಾವ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವೆನ್ನುವುದು ಈಗ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಈಗಿನ ಭರತವರ್ಷದ ಶೋಚನೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಷಯವಿರಬಹುದು. ಆ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅಷ್ಟಾದಷ್ಟಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಚಿಂತೆಯಿತ್ತೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ಆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಘಂಟೆ ಎರಡು ಘಂಟೆ ಕಾಲ ಅತ್ಯಂತ ಆವೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಯಿತ್ತು ಆತನಿಗೆ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾದ ಬಳೆಗಳ ಟಿಂಗ್, ಟಿಂಗ್ ಶಬ್ದ. ರೇಶ್ಮೆ ಸೀರೆ ಯ ಅತಿ ನವುರಾದ ಖಿಸ್, ಖಿಸ್ ಶಬ್ದ, ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣಿಗಳ ಸವುಳ ಸೇರಿ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ರೋಮಾಂಚುನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವು. ಕೆಟಕಿಯ ಸಂದಿನಿಂದ ಕುತೂಹಲ ಪೂರ್ಣವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡು ನನ್ನ ಕಡೆಯೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿವೆಯೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಗೋ ತಿಳಿಯಿತು ನನಗೆ.

ತತ್ಪಕ್ಷಾ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪಟದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು— ವಿಶ್ವಾಸ, ಸರಳತೆ, ಮತ್ತು ಹಸುಳೆಯ ಪ್ರೀತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಎರಡು ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಬಹಳ ಕ್ಷುದ್ರ ಕಣ್ಣುಗಳವು, ಅತಿ ಕ್ಷುದ್ರ ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆಗಳು, ಸ್ಥಿರ,

ಸ್ವಿಗ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು. ತತ್ಕ್ಷಣ ನನ್ನ ಹೃತ್ತಿಂದಕ್ಕೆ ಅತಿ ಕಠಿಣವಾದೊಂದು ಮುಷ್ಟಿಯ ಏಟು ಬಿದ್ದಂತೆ, ಹೃದಯದೊಳಗೆಲ್ಲಾ ರಕ್ತವು ಅಲ್ಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿ ತಡೆಯಲಾರದೆ ನೋವಾಯಿತು.

ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದೆ ಹೇಗೋ, ಆದರೆ ಆ ನೋವಿನನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು ಎಷ್ಟು ಬರೆದರೂ ಎಷ್ಟು ಓದಿದರೂ ನೋವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆಯಂತಾಗಿ ಹೃದಯವದನ್ನು ಹೊರಲಾರದೆ ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಏಕೆ ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದೆ. ಆಗ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೊಂದು ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು—ನಿನ್ನ ಅಂದಿನ ಸುರಬಾಲ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಳು ಈಗ? ನಾನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ—ನಾನೇ ಬೇಕೆಂದು ಅವಳನ್ನು, ಅವಳ ನೆನಪನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನಗಾಗಿ ಅವಳೇಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಲವಾದರೂ ಕಾಯುತ್ತಿರಬೇಕು ?

ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಡೆಯ ಧ್ವನಿಯಾಗ—ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಂದ ತತ್ಕ್ಷಣ ನಿನ್ನವಳಾಗಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು, ಈಗ ತಲೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಸತ್ತರೂ, ಕ್ಷಣ ಕಾಲವಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣವೆನ್ನುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಿಗಲಾರದು ನಿನಗೆ. ಆ ಬಾಲಕಾಲದ ಸುರಬಾಲಳು ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದರೇನು ? ಅವಳ ಬಳಿಗಳ ಶಬ್ದ ಕೇಳಬಹುದು, ಅವಳ ತಲೆಗೂದಲ ಕಂಪನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ದೊಡ್ಡವೊಂದು ಗೋಡೆಯಿದ್ದೇ ಇದ್ದುತ್ತು, ಎಂದಿತು.

‘ಇದ್ದರೆ ಇರಲೇಳು—ಸುರಬಾಲಳು ನನಗೇನಾಗಬೇಕೇ ?’ ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

‘ಸುರಬಾಲಳು ಇವತ್ತು ನಿನಗೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲದಿರಬಹುದು—ಆದರೆ ಸುರಬಾಲ ನಿನಗೆ ಏನುತಾನೇ ಆಗದಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು ?’ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು.

ಆ ಮಾತು ನಿಜ. ಸುರಬಾಲ ನನಗೆ ಏನು ತಾನೆ ಆಗಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು ? ನನಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಂತರಂಗದವಳು—ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರದವಳು—ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಸಮಸ್ತ ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಭಾಗಿನಿಯಾಗಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈಗವಳು ಎಷ್ಟು ದೂರ ! ತೀರ ಹೊರಗಿನವಳು ! ಈಗವಳನ್ನು ನೋಡುವುದೂ ನಿಷೇಧ. ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತು ಕಥೆಯಾಡುವುದು ಕೂಡ ದೊಡ್ಡದೋಷ ಇನ್ನು ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತೆ ಮಾಡುವುದಂತೂ ಮಹಾ ಪಾಪ ! ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ರಾಮಲೋಚನನೆಂಬುವನು, ಯಾರೂ ಅರಿಯದು, ಯಾರೂ ನೋಡದವನು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಛಿಸಿದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಸುರಬಾಲಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ಇತರ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ನಾನು ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಮಾಡಲು

ಹೊರಟಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಡೆದುಹಾಕಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಲು ಕೈಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಅಷ್ಟೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಯೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ವಿವೇಚಿಸತಕ್ಕಂತಹವೆ ? ಇಂದು ರಾಮಲೋಚನನ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುರಬಾಲಳು ರಾಮಲೋಚನನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನಗೆ ಸೇರಿದವಳು—ಈ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಆಲೋಚನೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಸಂಗತ, ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯ ;—ಒಪ್ಪಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಿಹುದು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ 'ವಡ ವಡ' ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಹೊರಗೆ ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸೆಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದ ಗಾಳಿ ಬೇವಿನ ಮರಗಳಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ಅದರ ಹೂಗಳ ಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ನನಗೆ ಏನು ಆಸೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ,— ಏನು ಆಸೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಹೇಳಲಾರೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ಭರತವರ್ಷದ ಭಾವೀ ಆಶಾಸ್ವರಾದ ಈ ಹುಡುಗರ ವ್ಯಾಕರಣದ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಸಂಶೋಧನ ಮಾಡುತ್ತ ಬದುಕು ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಆಸೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ಕೂಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ನನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇರಲು ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಯಾರಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ನೋಡಲು ಬಂದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳ ಅರ್ಧವಿಲ್ಲದ ಮರ್ಮರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜವೆನ್ನುವುದೊಂದು ಜಟಿಲವಾದ ಭ್ರಮೆಯ ಬಲೆ. ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಸರಿಯಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕದಲ್ಲದ ಭಾವನೆಗೆಡೆಕೊಟ್ಟು ಹುಚ್ಚಾಗುತ್ತೇವೆ.

ನನ್ನಂತಹವನೊಬ್ಬ ಸುರಬಾಲೆಯ ಗಂಡನಾಗಿ ಮುದಿ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೂ ಸೊಗಸಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನಾನಂತೂ ಗೃರಿಬಾಲ್ವಿಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮ್ಯಾರಿಯನಿಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗಾದದ್ದು ಸಣ್ಣ ಊರಿನ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸೆಕೆಂಡ್ ಮಾಸ್ತರು. ರಾಮಲೋಚನನಾದೆ ವಕೀಲ. ಅವನು ಸುರಬಾಲಳ ಗಂಡನೇ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಅಂತಹ ವಿಶೇಷ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯಾದ ಕೆಲವು ಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಅವನ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸುರಬಾಲಳು ಹೇಗೋ, ಭವಶಂಕರಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಅವನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಆಲೋಚನೆ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಸರಕಾರಿ ವಕೀಲನಾದ ; ಸೊಗಸಾಗಿ ಹತ್ತುಕಾಸು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡತಾನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಕಾದು ಹೊಗೆಯ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸುರಬಾಲಳನ್ನು ಬೈಯುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸು

ಖುಷಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಸುರಬಾಲಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಗಾತ್ರವಾಗಿ, ಧೂಷಿತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸೂಟು, ಗೌನು, ಎಲ್ಲಾ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ-ಅಸಂತೋಷವೂ ಇಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗೆ. ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕೂತು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಯಾವತ್ತೂ ಹತಾಶನಾಗಿ ಉಸ್ರೆಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಸಂಜೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಅವನು.

ರಾಮಲೋಚನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೊಕ್ಕದ್ದಮೆಗೆಂದು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಸ್ಥೂಲಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಕೂತು ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ಸುರಬಾಲಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳೂ ಬಹುಶಃ, ಹೀಗೆಯೇ ಒಬ್ಬಂಟಿಗಾಗಿರಬಹುದು.

ಅವತ್ತು ಸೋವವಾದ ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದಲೂ ಆಕಾಶ ಮೋಡಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದೆ ಹತ್ತುಘಂಟೆಯಾಗುತ್ತಲೂ ಮಳೆ ಟಪ್, ಟಪ್ ಎಂದು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆಕಾಶದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ತರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೇಗನೇ ಸ್ಥೂಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಿ ಹುಡುಗರಿಗೆಲ್ಲ ರಜಕೊಟ್ಟರು. ಕಷ್ಟಯ ಭೂತಾಕಾರದ ಮೋಡಗಳು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಯಾತಕ್ಕೋ ಸಂಭವವಾಗಿ ಅಣಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಆಕಾಶವೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದರ ಮರುದಿನವೇ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಪ್ರಕಂಡ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಭಯಂಕರ ಬಿರುಗಾಳಿ. ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಮಳೆ, ಗಾಳಿ ಎರಡೂ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಂಡ ಇನ್ನೂ ಭಯಂಕರವಾಗತೊಡಗಿದವು. ಮೊದಲು ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿ ಕ್ರಮೇಣ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಬೀಸಲು ತೊಡಗಿತು.

ಈ ರಾತ್ರಿ ಇನ್ನು ನಿದ್ರೆಮಾಡಲು ಹೋಗುವುದು ಸುಮ್ಮನೆ ವ್ಯರ್ಥ. ಆಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆನ್ನಿಸಿತು-ಛೇ! ಪಾಪ ! ಈ ದುಸ್ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುರಬಾಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಾಳಲ್ಲ ! ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಕೋಣೆ ಅವಳ ಮನೆಗಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಜಬೂತಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟೋಸಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಅವಳನ್ನು ಈ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ನಾನು ಹೋಗಿ ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ಕಟ್ಟುಮೇಲೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲೆ ? ಎಂದು. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಹಾಹದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಬಂತು. ಸಮುದ್ರದ ನೀರು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ ಊರೊಳಗೆ ! ತತ್ಕ್ಷಣ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಓಡಿ ಬಂದೆ. ಸುರಬಾಲಳ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಓಡಿದೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನಾನು ಹೋದೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ನನ್ನ ಮೋಣಕಾಲವರೆಗೂ ನೀರು ಬಂದಿತ್ತು ಕಟ್ಟುಮೇಲೆ ಏರಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ನೀರಲೆ ಏರಿಬಂತು. ನಮ್ಮ ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು

ಹನ್ನೊಂದು ಮಾರಿನಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿದೆ. ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ನಾನು ಹತ್ತಿ ನಿಂತಾಗ ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಕದಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹತ್ತಿದ್ದು ಕಾಣಬಂತು. ಆ ಆಳು ಯಾರೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಂತರಾತ್ಮವೆಲ್ಲ—ನನ್ನ ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಪಾದದವರೆಗೂ—ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಆಳೂ ನಾನು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲಾ ಜಲಮಯವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಐದಾರು ಮಾರುಗಳಷ್ಟು ಅಗಲವಾದ 'ದ್ವಿಪದ ಮೇಲೆ ನಾವಿಬ್ಬರು ಜೀವಿಗಳು ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದೇವೆ.

ಆಗ ಪ್ರಳಯಕಾಲ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಾರೆಗಳ ಬೆಳಕಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ದೀಪಗಳೆಲ್ಲ ಆರಿಹೋಗಿವೆ. ಆಗ ಒಂದು ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ—ಆದರೆ ಆ ಒಂದು ಮಾತೂ ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಯಾರನ್ನೂ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಯ ಒಂದು ಮಾತೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಇಬ್ಬರೂ ಸುವ್ಯಸನ ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಿದ ಕತ್ತಲ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತನಿಂತೆವು. ಕಾಲದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರಾಳವಾದ ಹುಚ್ಚು ಪ್ರಭಾಹ ಭೀಷಣ ಗರ್ಜನೆಮಾಡುತ್ತ ಹರಿದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು.

ಇಂದು ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವ ಸಂಸಾರವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸುರಬಾಲ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಇವತ್ತು ಈ ಕ್ಷಣ, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸುರಬಾಲಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ, ಎಳತನದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೋ ಜನ್ಮಾಂತರದಿಂದ, ಯಾವುದೋ ಪುರಾತನ ರಹಸ್ಯ ಶೂನ್ಯದಿಂದ ಹೊಳೆದುಬಂದು, ಈ ಸೂರ್ಯ—ಚಂದ್ರರಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಜನನಿಬಿಡವಾದ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ, ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬಂದು ನಿಂತು ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿದ್ದಳು, ಸುರಬಾಲ. ಇವತ್ತು ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ...ಆ ಬೆಳಕು ತುಂಬಿದ, ಜನನಿಬಿಡ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಭಯಂಕರ—ನಿರ್ಜನ—ಪ್ರಳಯಾಂಧಕಾರದ ಮಧ್ಯೆ ಸುರಬಾಲ ಒಬ್ಬಂಟಿಗಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬಂದು ನನಗೆ ಸೇರಿದಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಜನ್ಮಸ್ಮರಣತವು ಆಗ ಆ ಹೊಸದಾಗಿ ಮೂಡಿದ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ತಂದು ಎಸೆದಿತ್ತು. ಈಗ ಈ ಮೃತ್ಯು ಸ್ಮರಣತವು ಈ ಅರಳಿದ ಹೂವನ್ನು ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಬಳಿಯೇ ತಂದು ಎಸೆದಿದೆ. ಈಗ ಕೇವಲ ಎತ್ತೊಂದು, ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಲೆ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಪ್ರಭಾಹ, ಬಂದರೆ ಸಾಕು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ, ಒಂದು ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಸದ್ಯ ಆ ಪ್ರಭಾಹ ಬಂದೇ ಹೋಗಲಿ ! ಪತಿ, ಪುತ್ರ, ಮನೆ, ಮಠ ಬಂಧು ಬಳಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಸುರಬಾಲ ಚಿರದಿನವೂ ಸುಖವಾಗಿ ಇರಲಿ ! ನಾನು ಈ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಈ ಮಹಾ ಪ್ರಳಯದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅನಂತ ಅನಂದದ ರುಚಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.

ರಾತ್ರಿ ಬಹುಶಃ ಕಳೆಯುತ್ತ ಬಂತು. ಬಿರುಗಾಳಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ನೀರು ಇಳಿದುಹೋಯಿತು. ಸುರಬಾಲ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ನಾನೂ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟೆ.

ಆಗ ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದೆ-ನಾನು ನಾಜರೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಶಿರಕ್ಷೇದಾರೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಗೃರಿಬಾಲ್ಡಿಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಕೇವಲ ಯಾರೂ ಕೇಳಿ ಅರಿಯದ ಸಣ್ಣ ಊರಿನ ಸಾಧಾರಣ ಸ್ಕೂಲಿನ ಸೆಕೆಂಡ್ ಮಾಸ್ಟರು ! ನನ್ನ ಇಹಜೀವನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಅನಂತ ರಾತ್ರಿಯೊಂದು ಉದಯವಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಆಯುಸ್ಸಿನ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಈ ಒಂದೇ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ತುಚ್ಛ ಬದುಕಿನ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾರ್ಥಕತೆ !

೧೬. ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕಗ್ಗ

ಒಂದು

ದೂರದ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ದ್ವೀಪ. ಅಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಇಸ್ವೀಟಿನ ರಾಜ, ಇಸ್ವೀಟಿನ ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಗುಲಾಮ ಇವರ ವಾಸ. ಎರಡು, ಮೂರರಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ನಹೀಲ, ದಹೀಲ (ಒಂಬತ್ತು ಹತ್ತು) ದವರೆಗೂ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಗೃಹಸ್ಥರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾತಿಯವರಲ್ಲ.

ಎಕ್ಕಾ (ಹಾಸು), ರಾಜ, ಗುಲಾಮ ಇವರು ಮೂವರೂ ಪ್ರಧಾನ ವರ್ಗದವರು. ನಹೀಲ, ದಹೀಲ ಅಂತ್ಯಜರು, ಅವರು ಸಹಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಲು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ.

ಆದರೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕುಪ್ಪುನಿಟ್ಟುಗಳು, ಯಾರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಲೆ, ಎಷ್ಟು ಮರ್ಯಾದೆ ಎನ್ನುವುದು ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಗೆರೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಯಥಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ತಂತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಏನು ಕೆಲಸ ? ಕೇವಲ ಹಿಂದೆ ಉಳಿದು ಹೋದವರ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಗೆರೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಅಷ್ಟೆ.

ಯಾರದು, ಏನು ಕೆಲಸವೆಂಬುದು ಪರದೇಶೀಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಏನೋ ಒಂದು ಆಟವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ನಿಯಮಕ್ಕೆನುಸಾರವಾಗಿ ಹೋಗಿಬರುವಿಕೆ, ಓಡಾಟ ಅಲೆದಾಟ; ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಕೂತು ಏಳುವುದು ಕೂಡ. ಯಾವುದೋ ಕಾಣದಷ್ಟೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಅವೆಲ್ಲಾ ಅದರಂತೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ.

ಅವರ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭಾವದ ಪರಿವರ್ತನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸದಾ ಒಂದೇ ಒಂದು ಭಾವ ಮುದ್ರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ-ಖಾಲಿ ಚಿತ್ರದಂತೆ, ಮಾಂಧಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಟೋಪಿ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕಾಲಿನ ಚಹಾವಿನವರೆಗೂ ತೆಂಕಿಯಿಲ್ಲದ ಸಮಭಾವ ಇದ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಎಂದೂ ಯಾರೂ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲರೂ ಮೌನವಾಗಿ ನಿರ್ಜೀವ ಭಾವದಲ್ಲಿ

ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಯಿಡುತ್ತಾ ತಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಬೀಳುವಾಗ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಅವಿಚಲಿತ ಮುಖದಿಂದ ಅಂಗತ್ತನಾಗಿ ಮಲಗಿ ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲ. ಭಯವಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲ. ನಗುವಿಲ್ಲ ಅಳುವಿಲ್ಲ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಸಂಕುಟವೂ ಇಲ್ಲ. ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಹಕ್ಕಿ ಚುಟುಪುಟವೆಂದು ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುತ್ತಾ ಚಡಪಡಿಸುವಂತೆ ಈ ಚಿತ್ತಿಹವಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳಂತಿರುವವರೊಳಗೆ ಯಾವ ಜೀವಂತ ಪ್ರಾಣಿಯ ಶಾಂತಿಹೀನ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಲಕ್ಷಣವೂ ಕಂಡುಬರದು.

ಆದರೂ ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪಂಜರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಜೀವದ ವಸತಿಯಿತ್ತು ಆಗ ಪಂಜರಗಳು ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಚುಟುಪುಟ ಬಡಿತ ಮತ್ತು ಹಾಡು ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಗಭೀರ ಅರಣ್ಯದ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲ ಆಕಾಶದ ನೆನಪು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಈಗ ಪಂಜರಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ಇಕ್ಕಟ್ಟು, ಸಾಲುಸಾಲಾದ ಶೃಂಖಲಾಬದ್ಧವಾದ ಕುಣ್ಣಿ ಸಲಾಕಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ—ಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರುತ್ತಿವೆಯೇ, ಸುತ್ತಹೋಗಿವೆಯೇ ಅಥವಾ ಬದುಕಿದ್ದೂ ಸತ್ತಿವೆಯೇ—ಯಾವುದೂ ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸ್ಥೂಲತೆ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ. ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ತೃಪ್ತಿ ನೆಮ್ಮದಿ ! ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸವಿಹಿತವಾಗಿ, ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ಧ್ವನಿಯಿಲ್ಲ. ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ. ಆಗ್ರಹವಿಲ್ಲ ; ಕೇವಲ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕವಾದ ಫುಧ ಕೆಲಸ, ಫುಧ ವಿಶ್ರಾಂತಿ.

ಸಮುದ್ರ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಏಕತಾನದಿಂದ ತಟದಮೇಲೆ ಸಹಸ್ರ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಕೋವಲವಾಗಿ ಆಘಾತಮಾಡುತ್ತ ಸಮಸ್ತ ದ್ವೀಪವನ್ನೂ ನಿರಾಪರವಶವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಷಿಮಾತೆಯ ವಿಶಾಲವಾದ ಎರಡು ನೀಲಿ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಹರಡಿದವಂತೆ ಆಕಾಶ ದಿಕ್ಕು ದಿಗಂತಗಳ ಶಾಂತಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಚೆಯ ದಡದ ಹೊರಗೆ ಗಾಢ ನೀಲಿಯ ರೇಖೆಯಂತೆ ವಿದೇಶದ ಛಾಯೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ಧ್ವಂಸದ ಕೋಲಾಹಲ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡುಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಎರಡು

ಆ ಹೊರದಡದಾಚೆ ಆ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗೊಲ್ಲರ ರಾಣಿಯ ಮಗ, ರಾಜಪುತ್ರ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ತನ್ನ ದೇಶತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದಿದ್ದ.

ಅವನು ಆಗ ಒಬ್ಬನೇ ಕೂತು ಕೂತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳ ಬಲೆಯನ್ನು ಹೇಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಬಲೆಯನ್ನು ದಿಕ್ಕು ದಿಗಂತಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪಸರಿಸಿ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಹೊಸ ಹೊಸ ರಹಸ್ಯ ರಾಶಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಎಳೆದು ತರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ, ಆಕಾಶದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ, ಆ ದಿಗಂತ ವ್ಯಾಪಿಯಾದ ನೀಲಿಯ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳಾಚೆ ಸರ್ವದಾ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಪಕ್ಷಿರಾಜನಾದ ಗರುಡನಲ್ಲಿ, ಸರ್ಪದ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಾರಿಕ್ಕಿವಲ್ಲಿದೆ, ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪವೆಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ, ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೋಲು ಇವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ, ಎಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳಾಚೆ ಹದಿಮೂರು ನದಿಗಳಾಚೆ ದುರ್ಗವವಾದ ದೈತ್ಯನ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸ್ವರ್ಗಸುಂದರಿ ನಿದ್ರಾಪುಗ್ಗುಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ? -ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಲು ಆಸೆ ಅವನಿಗೆ.

ರಾಜಪುತ್ರ ಶಾಲೆಗೆ ಓದಲು ಹೋದ ಅಲ್ಲಿ ಪಾಠಶಾಲದಮೇಲೆ ವರ್ತಕನ ಮಗನಿಂದ ದೇಶ ದೇಶಾಂತರಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ, ಕೊತ್ವಾಲನ ಮಗನಿಂದ ಕಳ್ಳರು, ಭೂತ ಭೇತಾಳರ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಜೋರೋ ಎಂದು ಮಳೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ವೋಡ ಮುಚ್ಚಿ ಕತ್ತಲು ಕುಂಟಿತು. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ರಾಜಪುತ್ರನು “ಅಮ್ಮಾ ಬಹಳ ದೂರ ದೇಶದ ಒಂದು ಕಥೆ ಹೇಳಮ್ಮಾ” ಎಂದು ತಾಯಿ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಹಿಡಿಯುವ ತಾನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವದೇಶದ ಅಪೂರ್ವ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಮಳೆಯ ಝರ್ ಝರ್ ಶಬ್ದದ ಮಧ್ಯೆ ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜಪುತ್ರನ ಹೃದಯ ಭ್ರಾಂತಿವಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ದಿನ ವರ್ತಕನ ಮಗ ಬಂದು ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ “ಮಿತ್ರ ಓದು ಬರಹವೆಲ್ಲಾ ಸಾಂಗವಾಯಿತು. ಈಗ ಹೋಗಿ ದೇಶ ವಿದೇಶ ಸುತ್ತಿಬರೋಣವೆಂದು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಬಂದೆ” ಎಂದು.

ಆಗ ರಾಜಪುತ್ರ “ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು.

ಕೊತ್ವಾಲನ ಮಗನೂ “ನಾನೇನು ಮಾಡಿದೆ, ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ? ನಾನೂ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಾತಿಯಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು.

ರಾಜಪುತ್ರ ದುಃಖಪಡುವ ತಾಯಿಗೆ “ಅಮ್ಮಾ ನಾನು ವಿದೇಶ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ದುಃಖ ವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು.

ಮೂರು ಜನ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟರು.

ಮೂರು

ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ವರ್ತಕನ ಮಗ ಹಡಗನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾದಿದ್ದ ಮೂರು ಜನರೂ ಹಡಗನ್ನೇರಿದರು. ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಯಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಟಕಗಳು ಉಬ್ಬಿ ಹಾರಾಡಿದುವು. ಆ ಹಡಗಿನ ಜೊತೆಗೆ ವರ್ತಕನ ಇತರ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಹಡಗುಗಳೂ ರಾಜಪುತ್ರನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳಂತೆ ತೇಲುತ್ತಾ ಹೊರಟವು.

ಶಂಖದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ನೌಕೆಯ ತುಂಬ ಶಂಖ ತುಂಬಿಕೊಂಡರು. ಚಂದನದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ನೌಕೆಯ ತುಂಬ ಚಂದನ ತುಂಬಿಕೊಂಡರು. ಹವ್ಯದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ನೌಕೆ ಹವಳ ತುಂಬಿಕೊಂಡರು. ಅದಾದಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳೂ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಆನೆಯ ದಂತ, ಮೃಗನಾಭಿ, ಲವಂಗ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಿಯಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಭಯಂಕರ ವಿಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸಿತು. ದೊಡ್ಡಬಿರುಗಾಳಿ ಹೊಡೆಯಿತು. ನೌಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಳುಗಿಹೋದುವು. ಕೇವಲ ಒಂದು ನೌಕೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಮೂವರು ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನೂ ಒಂದು ದ್ವೀಪದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಎಸೆದು ಅದೂ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಡುಬುಕೊಂಡು ಮುಳುಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟೀಟಿನ ಹಾಸು, ಇಷ್ಟೀಟಿನ ರಾಜ, ಇಷ್ಟೀಟಿನ ರಾಣಿ, ಇಷ್ಟೀಟಿನ ಗುಲಾಮ ಯಥಾನಿಯಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ದಹಿಲ, ನಹಿಲ ಪ್ರಸ್ಥತಿಗಳು ಇವರುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಥಾನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾಲ್ಕು

ಇಷ್ಟೀಟಿನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಯಾವ ಉಪದ್ರವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮೊದಲು ಗಲಭೆ ಕೋಟಿಗಳ ಆರಂಭೋತ್ಸವಾದದ್ದು.

ಇಷ್ಟು ದಿನವಾದಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಈ ತರ್ಕವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಮೂರು ಜನ ಹೊಸಬರು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಯವೇಳೆ ಸಮುದ್ರಮೊಳಗಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದರಲ್ಲ. ಇವರುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಇಡತಕ್ಕದ್ದು, ಎನ್ನುವುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಮೊದಲು, ಇವರದು ಯಾವ ಜಾತಿ-ಹಾಸೇ, ಗುಲಾಮನೇ, ರಾಜನೇ, ಇಲ್ಲವೇ ನಹಿಲಾ ದಹಿಲಾಗಳೇ ?

ಎರಡನೆಯದು, ಇವರು ಯಾವ ಗೋತ್ರದವರು—ಕಳಾವರೇ, ಇಷ್ಟೀಟೀ, ಆಠೀನ್ನೇ ಅಥವಾ ಡೈವಂಡೇ ?

ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ಥಿರಮಾಡದೆ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ವ್ಯವಹಾರ

ನಡೆಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಇವರು ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುವರು, ಇವರು ಯಾರ ಸಂಗಡ ವಾಸ ಮಾಡುವರು,—ಇವರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಅಂತಸ್ತಿನ ಪ್ರಕಾರ ಯಾರು ವಾಯವ್ಯದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ, ಯಾರು ನೈರುತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಯಾರು ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಯಾರು ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕು ? ಇವು ಯಾವುದೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ದುಷ್ಟಿಂತೆಯ ಕಾರಣ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಎಂದೂ ಒದಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಈ ವಿದೇಶೀಯರಾದ ಮೂವರು ಸ್ನೇಹಿತರುಗಳಿಗೆ ಈ ಗುರುತರವಾದ ಚಿಂತೆಗಳಾವುದೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದಾದರೂ ಊಟ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಬದುಕಿದವು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಅವರಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಮತ್ತು ದಾರಿ ಹುಡುಕುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಸುಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಪ್ರಾಕಂಡ ಸಭೆಯೊಂದನ್ನು ಕರೆದು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಕಡೆ ಈ ಮೂರು ಬಡಪಾಯಿಗಳು ಹಸಿವು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಎಲ್ಲಿ ಏನು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಈ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಎರಡು, ಮೂರು ಅಂಕಿನ ಎಲೆಗಳು ಕೂಡ ಅವಾಕ್ಯಾಗಿ ಹೋದವು. ಮೂರಂಕಿನ ಎಲೆ “ಏನೋ, ಎರಡಂಕಿನವನೇ, ಇವರನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ ? ಏನೂ ಶಿಸ್ತು ನಿಯಮ ಇದ್ದಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದರು.

ಎರಡಂಕಿನದು “ಹೌದು ಕಣೋ ತಮ್ಮಾ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ನಮಗಿಂತಲೂ ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ” ಎಂದಿತು.

ಊಟ, ತಿಂಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂರು ಸಂಗಾತಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿನ ಜನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಇವರೆಲ್ಲಾ ವಿಚಿತ್ರ ಗುಂಪಿನವರು ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಇಂಥವರು ಘಟಂಚುದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿತು. ಇವರ ಮೂಲವೇ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಇವರುಗಳನ್ನು ಬುಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಯಾರೋ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಹತಬುದ್ಧಿಯವರಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿ ಓಲಾಡುತ್ತ ಓಲಾಡುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವರೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೇನೋ ಅನ್ನುವಹಾಗಿತ್ತು. ಸೂತ್ರನ ಗೊಂಬೆಗಳ ಹಾಗೇ— ಎಲ್ಲಾ! ಅದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಯಾರ ಮುಖದಲ್ಲೂ ಜೀವಕಳೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಭಾವವಿಲ್ಲ, ಭಾವನೆಯಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವರು. ಯಥಾನಿಯವವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಅದ್ಭುತರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಜೀವಂತ ನಿರ್ಜೀವಿಕೆಯ ಪರಮ ಗಂಭೀರವಾದ ರೀತಿ ರಂಗುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜಪುತ್ರನು ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ಹೋ ಹೋ ! ಎಂದು ನಗಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಈ ಆಂತರಿಕವಾದ ಕೌತುಕದ ಉಚ್ಚ ಹಾಸ್ಯ ಧ್ವನಿಯು ಈ ಇಷ್ಟೀಟು ರಾಜ್ಯದ ಕುಲವಹೀನವಾದ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ತತ್ಕ್ಷಣ ಚಕಿತರಾಗಿ ತಂತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕೇಳತೊಡಗಿ, ಮುಖ ಕುಂದಿದವರಾದರು. ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಜನರ ಓಡಾಟ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಲ್ಪ, ಗಂಭೀರವಾಗಿರುವಂತೆ ಅನುಭವವಾಯಿತು ಅವರಿಗೆ.

ಆಗ ಕೊಠ್ವಾಲನ ಮಗನೂ, ವರ್ತಕನ ಮಗನೂ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗಿ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು “ಏನಯ್ಯಾ, ಮಿತ್ರನೇ, ಈ ನಿರಾನಂದವಾದ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆರಡು ದಿನ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾವು, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ—ಬದುಕಿದ್ದೇವೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು” ಎಂದು.

ರಾಜಪುತ್ರನು “ಇಲ್ಲ ನನಗೆ ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲವಾಗುತ್ತಾಯಿದೆ. ಇವರೇನೋ ನೋಡಲು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ತೋಷ್ಠದರೂ ಜೀವವಿದೆಯೆ ಎಂದು ನೋಡಲು ಒಂದುಸಲ ಇವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಲಕಿ ನೋಡೋಣ ಎಂದನ್ನಿಸುತ್ತವೆ” ಎಂದು.

ಐದು

ಹೀಗೆಯೇ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ತಳ್ಳಿದುವು. ಆದರೆ ಈ ಮೂವರು ವಿದೇಶೀಯ ಯುವಕರು ಅಲ್ಲಿನ ಯಾವ ನಿಯಮಕ್ಕೂ ಒಳಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಯಾವಾಗ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಎದ್ದಾಗ, ಕೂತಾಗ, ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಬೋರಲು ಬಿದ್ದಾಗ, ಅಂಗತ್ತನಾಗಿ ಮಲಗಿದಾಗ, ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದಾಗ, ತಿಪ್ಪಲಾಗ ಹೊಡೆದಾಗ, ಇವರು ಅವುಗಳೆಲ್ಲೊಂದೂ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದವುರಲ್ಲದೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಿಟ್ಟಿನೋಡಿ ಕಣ್ಣೆಂದ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಯಥಾವಿಹಿತ ಕೊನೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶ್ರೀಮದ್ಗಂಭೀರ್ಯವಿದೆಯೆನ್ನುವುದು ಇವರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಬರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ಹಾಸು, ರಾಜ, ಗುಲಾಮ—ಮೂರು ಜನವೂ ರಾಜಪುತ್ರ ವರ್ತಕನ ಮಗ, ಕೊಠ್ವಾಲನ ಮಗ—ಇವರು ಮೂವರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹೂಜಿಯಂತೆ ಕತ್ತನ್ನು ಉದ್ವಾಗಿ ನೀಡಿಕೊಂಡು ಅವಿಚಲಿತವಾದ ಗಂಭೀರ ಮುಖದಿಂದ “ನೀವು ನಮ್ಮ ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಮೂರು ಜನ ಸ್ನೇಹಿತರೂ “ಅದು ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ” ಎಂದರು. ಮತ್ತೆ ಹೂಜಿಯಂತೆ

ಕತ್ತನ್ನು ಉದ್ದವಾಗಿ ನೀಡಿ ಇಷ್ಟೇಟು ರಾಜ್ಯದ ಮೂರುಜನ “ಇಚ್ಛೆಯೆ ? ಯಾರಷ್ಟು ಆ ಮಹರಾಯ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಇಚ್ಛೆಯೆಂದರೆ ಏನೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಡೆಯದೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ಈ ದಿಕ್ಕು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಎದುರು ದಿಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಇರಬಹುದೆಂದೂ, ಈ ಹೊಸಬರು ಮೂರು ಜನದ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ವಿದೇಶದಿಂದ ಈ ಮೂರು ಜನ ಜೀವಂತ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಬಂದು ಹೀಗೆ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿದ್ದುಕೊಂಡೂ ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ, ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಮಿತಿಮೀರಿದಷ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೇ ಅವರೂ ಇಚ್ಛೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಸ್ವಪ್ನಾಪದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಅನುಭವ ಪಡೆದದ್ದು ಆ ಇಷ್ಟೇಟುರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಆ ಅನುಭವದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಆಂದೋಳಿತರಾದರು....ನಿದ್ದೆ ಮುಗಿಸಿದ ದೊಡ್ಡ ಹೆಚ್ಚುವಿನ ಅನೇಕ ಕುಂದಲಿಗಳ ವದ್ಯೆ ಎಂದ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚೇತನವು ಜಾಗರಿತವಾಗುತ್ತೋ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಅಲಗುಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಆರು

ನಿರ್ವಿಕಾರ ಸ್ವರೂಪಾದ ರಾಣಿಯರು ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಯಾರ ಕಡೆಯೂ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಈಗ ಒಂದು ದಿನ ವಸಂತಕಾಲದ ಸಂಜೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಅತ್ಯಂತ ಚಕಿತಳಾದಳಂತೆ ತನ್ನ ಸುಂದರವಾದ, ಕಷ್ಟಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಅರಳಿಸಿ ರಾಜಪುತ್ರನ ಕಡೆ ಕಣ್ಣುಹಿಡಿದಳು. ರಾಜಪುತ್ರನೂ ಚಕಿತನಾಗಿ “ಅಬ್ಬ ! ಏನಿದು ವಿಪರೀತ ! ಇವರೆಲ್ಲಾ ಬೊಂಬೆಗಳು ಅಂತಮಾಡಿದ್ದೆ ಇದುವರೆಗೂ, ಇಲ್ಲ ಇವಳೊಬ್ಬಳು ಹೆಂಗಸು !” ಎಂದುಕೊಂಡ. ಕೊತ್ವಾಲನ ಮಗನನ್ನೂ ವರ್ತಕನ ಮಗನನ್ನೂ ಮರೆಯಾಗಿ ಕರೆದು ರಾಜಪುತ್ರ “ಲೋ, ಇವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಳ್ಳೇ ಸೊಗಸಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ ಇವತ್ತು ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ನೋಡಿದೆ ಅದನ್ನು ಅವಳ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ಕಷ್ಟಾದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೊದಲ ಕುಪ್ಪುಕುಪ್ಪು ನಾನೊಂದು ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿನ ಮೊದಲ ಉಷೆಯ ಉದಯವನ್ನು ನೋಡಿದೆನೆಂದಕೊಂಡೆ ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು” ಎಂದ.

ಮಿತ್ರರಿಬ್ಬರೂ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ “ಹೌದೇನೋ....ಮಿತ್ರ ? ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೋ ?” ಎಂದರು. ಈ ಕಡೆ ಆ ಬಡಪಾಯಿ ಆಠಿನ್ನಿನ ರಾಣಿ, ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಿಯಮವನ್ನು ಮರೆಯಲು

ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಎಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಆ ನಿಯಮವನ್ನು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತ ಬಂದಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಗುಲಾಮನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮವಿದ್ದಾಗ ಅವಳು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ರಾಜಪುತ್ರನ ಪಾತ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗುಲಾಮನಾಗ ಅವಿಚಲಿತನಾಗಿ, ಗಂಭೀರವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ರಾಣೀ, ನಿನ್ನದು ತಪ್ಪಾಯಿತು” ಎಂದು ಹೇಳುವನು. ಕೇಳಿ ಆರಿನ್ನಿನ ರಾಣಿಯ ಮೊದಲೇ ಕಿತ್ತಲೆ ಬಣ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಕೆಂಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳ ಪುರಾತನ ಗಂಭೀರ ದೃಷ್ಟಿ ತತ್ಕ್ಷಣ ನೆಲದಕಡೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಪುತ್ರನಾಗ “ಛೆ ಛೆ ! ತಪ್ಪೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಇವತ್ತಿನಿಂದ ನಾನೇ ಗುಲಾಮ” ಎನ್ನುವನು.

ಹೊಸದಾಗಿ ಅರಳಿದ ರಮಣೀ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇದೆಂತಹ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಶೋಭೆ, ಅದೆಂತಹ ಅಭಾವನೀಯ ಲಾವಣ್ಯ ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತಿದೆ ! ಅವಳ ನಡಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದೆಂತಹ ಮಧುರ ಲಾಸ್ಯ, ಕಡೆಗಣ್ಣೋಟದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಹೃದಯದ ಹಿಲ್ಲೋಲ ?...ಅವಳ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದಲೇ ಇದೆಂತಹ ಸುಗಂಧಮಯವಾದ ಉಚ್ಚಾಸವೆದ್ದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು !

ಈ ಹೊಸ ಅಪರಾಧಿನಿಯ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಲು ಹೋಗಿ, ಅತಿಶಯವಾದ ಮನೋಯೋಗದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ, ಈಚೀಚೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಭ್ರಾಂತಿವಶರಾಗುತ್ತ ಬಂದರು. ಹಾಸು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬಂದ ತನ್ನ ಶ್ರೀಮದ್ಗಂಭೀರವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತ ಬಂತು. ರಾಜನಿಗೂ ಗುಲಾಮನಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲ, ಈ ನಡುವೆ ನಹಿಲ, ದಹಿಲಾ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಏನೋ ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಗಿಬಿಟ್ಟರು.

ಈ ಪುರಾತನ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯೆಷ್ಟೋಸಲ ಹಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಹಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಹಿಂದೆಂದೂ ಹಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರ ಸರ್ವದಾ ಏಕತಾನದಲ್ಲಿ ಕಲರವಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟುದಿನ ಇಲ್ಲಿನ ಸನಾತನ ವಿಧಾನವನ್ನುಲ್ಲಂಘಿಸದೆ ತಡೆದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅದರ ಮಹಿಮೆ ಇಂದು ಒಂದೇ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಇಂದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಚಂಚಲವಾದ ದಕ್ಷಿಣವಾಯು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ನಿರಂಕುಶ ಯೌವನ ತರಂಗರಾಶಿಯಂತೆ ಬೆಳಕು—ನೆರಳುಗಳಿಂದ, ಭಾಷಾ—ಭಂಗಿಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಅಗಾಧವಾದ ಆಕುಲತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡತೊಡಗಿತ್ತು.

ಏಳು

ಇದೇನು ಆ ಹಿಂದಿನ ಹಾಸೇ ? ಹಿಂದಿನ ರಾಜನಿವನೇ ? ಇವನೇ ಹಿಂದಿನ ಗುಲಾಮ ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ಆ ಪರಿಪುಷ್ಪವಾದ, ತೃಪ್ತವಾದ, ದುಂಡು ಮುಖದ

ಕಾಂತಿ ? ಒಬ್ಬ ಆಕಾಶದ ಕಡೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಕೂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇರೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅನ್ನವೇ ಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಈರ್ಷ್ಯೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅನುರಾಗ, ಮಗುದೊಬ್ಬನಿಗೆ ವ್ಯಾಕುಲತೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ.

ಒಂದು ಕಡೆ ಪರಿಹಾಸ್ಯ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ರೋದನ, ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಸಂಗೀತ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಇತರರ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಸು— "ಈ ರಾಜ,—ಮಗನೇನೋ ನೋಡಲು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗಿದ್ದರೂ ಮುಖದಲ್ಲಿವನಿಗೆ ಕೆಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ನನ್ನ ನಡಗೆ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅವರಿಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ" ಎಂದುಕೊಂಡ. ರಾಜ "ಈ ಆಸಾಮಿ, ಹಾಸಿದಾನಲ್ಲ ? ತಾನೇನೋ ಬಲು ದೂಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದುಕೊಂಡು ಕತ್ತನ್ನು ಒಂದುಕಡೆ ವಾಲಿಸಿಕೊಂಡೇ ತಿರುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ರಾಣಿಯೆರೆಲ್ಲ ತನ್ನನ್ನ ನೋಡಿ ಮೋಹಾವಿಷ್ಟರಾಗಿ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕುಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ" ಎಂದು ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ವಕ್ರವಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಣಿಯೆರೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ, ನಿಷ್ಠಾತೆಯಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ಗಮನಿಸಿ "ಆಹಾ...ಆ ಜಂಬಗಾತಿ ಅದೇನು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ನೋಡು, ಇವಳಿಗೆ ಇರುವ ಲಕ್ಷಣ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ನೋಡಿದರೆ ನಾಚುಗೆಯಾಗುತ್ತೆ" ಎಂದು ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಹಾವ ಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ತೊಡಗುವರು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಇಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರು, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಇಬ್ಬರು ಸಖಿಯರು ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೂತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಕುಟಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಕೆಲವರು ನಗುವರು, ಕೆಲವರು ಅಳುವರು. ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು, ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಮಾನಾಭಿಮಾನಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುವುದು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಛಲಗಳ ಸಾಧನೆಯೂ ಆಗುವುದು.

ಪ್ರಾಯಸ್ಕರಲ್ಲ ಬೀದಿಯ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅಡವಿಯ ನೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ, ಮರಗಳ ಬುಡಗಳಿಗೂರಿಗೊಂಡು ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲುಕಾಚಿ ಆಲಸ್ಯನಾದದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವರು. ಬಾಲೆಯರು ನೀಲಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಟ್ಟು ಆ ನೆರಳಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದವರಂತೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸಮೀಪಿಸಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಭೂಮಿಯಕಡೆಗಿಳಿಸಿ ಮುಖ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು ಯಾರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಇದ್ದಂತೆ, ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಮಂದಗಮನದಿಂದ ನಡೆದುಹೋಗುವರು.

ಅದನ್ನು ಕುಡು ಹಚ್ಚಾದ ಯಾರಾದರೂ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ದುಸ್ವಾಹಸದಿಂದ ತುಂಬಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುವನು. ಬಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಮಾತೊಂದೂ ಬಾಯಿಗೆ ಬರದೆ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡುವನು. ಅನುಕೂಲವಾದ ಸುಯೋಗ ಬಂದೂ ಹಾಗೆ ಜಾರಿಹೋಗುವುದು. ಹುಡುಗಿಯೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದು ಬೇರೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡುವಳು.

ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕೂಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಎಳಗಾಳಿ ಸೆರಗನ್ನೂ ಕುರುಳನ್ನೂ ಹಾರಿಸಿ ಆಟವಾಡುತ್ತ ಸುಯ್ಯೆಂದು ಬೀಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಚಿಗುರೆಲೆಗಳು ಝರ್ ಝರ್, ಮರ್ ಮರ್ ಎಂದು ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರದ ಎಡಬಿಡದೆ ಭೋರ್ಗರೆಯುವ ಶಬ್ದ ಹೃದಯದೊಳಗೆಣ ಅವ್ಯಕ್ತ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಡೋಲಾಯಮಾನವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ವಸಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶದಿಂದ ಯಾರೋ ಮೂವರು ಹೊಸ ಯುವಕರು ಬಂದು ಬತ್ತಿಹೋಗಿದ್ದ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ನೆರೆಯನ್ನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಎಂಟು

ರಾಜಪುತ್ರನಾಗ ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲ ಈ ಬಗೆಯ ಉಬ್ಬರವಿಳಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ. ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟರೆ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದು. ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನೇ ಬೆಚ್ಚುಡುಪಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮರಳಿನ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟುವುದು. ಆಮೇಲೆ ಮರಳಿನ ಮನೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಕೆಡುವುದು.

ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಯಲ್ಲೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲೇ ತಮ್ಮನ್ನು ಆಹುತಿ ಕೊಡುವುದು. ದಿನದಿನವೂ ಬರಬರುತ್ತಾ ಮೈ ಬಡವಾಗುತ್ತ ಮೂಕರಾಗುವುದು. ಕೇವಲ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡು ಮಾತ್ರ ಉರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.—ಮತ್ತು ಒಳಗೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವ ಮಾತುಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ತುಟಿಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಅಲುಗುವ ಎಲೆಗಳಂತೆ ಅದುರುತ್ತಿರುವುವು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ರಾಜಪುತ್ರನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದು “ಕೊಳಲು, ತುತೂರಿ ಎಲ್ಲಾ ತನ್ನಿ. ಬಾಜಾಬಜಂತಿ ಬಾರಿಸಿರಿ ಇವತ್ತು—ಎಲ್ಲರೂ. ಆಲಿನ್ ರಾಣಿಯು ಸ್ವಯಂವರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಿಸಿದ

ತತ್ಕ್ಷಣ ದಹಿಲ, ನಹಿಲ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲ ಕೊಳಲು, ತುತೂರಿಗಳನ್ನೂದಲು ತೊಡಗಿದರು. ಎರಡು, ಮೂರು ಮುಂತಾದ ಬರೇ ಅಂಕಿನವರೆಲ್ಲ ಡೋಲು, ಡಮರುಗ

ಬಾರಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಈ ಆನಂದ ಧ್ವನಿಯ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮೂಕತನವೂ, ಭ್ರಾಂತಿ ಭ್ರಮೆಗಳೂ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋದವು.

ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಎಷ್ಟು ಮಾತು, ಎಷ್ಟು ನಗು, ಎಷ್ಟು ಪರಿಹಾಸ್ಯ, ಅಟ್ಟಹಾಸಗಳು ! ಎಷ್ಟು ಗುಸು ಗುಸು, ಪಿಸು ಪಿಸು, ಕಿವಿಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯಗಳ ವಿವಿವಯಗಳು. ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಪನಂಬಿಕೆಯ, ಅಚ್ಚೆಯ ನೋಟಗಳ ಮುದ್ರೆ, ಕಡೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಉಚ್ಚ ಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಚ್ಛವಾದ ಮಾತು ಕಥೆಗಳು ! ಒತ್ತಾದ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಗಿಡದಿಂದ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಮರದಿಂದ ಮರಕ್ಕೆ ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ಕೊಂಬೆಗೆ, ಎಲೆಯಿಂದ ಎಲೆಗೆ, ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಳ್ಳಿಗೆ ನಾನಾ ಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಲನೆ ತೂಗುವಿಕೆ ಹರಡುವಂತೆ ಇವರುಗಳ ವದ್ಯೆ ಮಾತು, ಕನ್ನೆ ಹಾಸ್ಯ ಕೋಲಾಹಲಗಳು ಹರಡಿಹೋದವು.

ಇಂತಹ ಆನಂದೋತ್ಸಾಹದ ಕೋಲಾಹಲದ ನಡುವೆ ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ಅತಿ ವಧರವಾಗಿ ಓಲಗಡ್ಡನೆಯಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆನಂದದ ವದ್ಯೆ ಗಂಭೀರತೆ, ಮಿಲನದ ವದ್ಯೆ ವ್ಯಾಪ್ತಲತೆ, ವಿಶ್ವ ದೃಶ್ಯದ ನಡುವೆ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೃದಯ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರೀತಿಯ ವೇದನೆಯನ್ನು ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿಸಿತು.

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸದಿದ್ದವರೂ ಪ್ರೀತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ಆನಂದದಿಂದ ಉದಾಸರಾಗಿಹೋದರು.

ಆಠಿನ್ನಿನ ರಾಣಿ ರಂಗುರಂಗಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಇಡೀ ದಿನ ಗೋಪ್ಯವಾದೊಂದು ಬಳ್ಳಿಮಾಡದಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲೂ ದೂರದಿಂದ ಓಲಗದ ತಾನವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಿ ಕನಸುಗಳಿಂದ ತುಂಬುತ್ತಿತ್ತು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದಳು. ರಾಜಪುತ್ರನು ಅವಳೆದುರಿಗೇ ಕೂತು ಅವಳ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ! ಅವಳು ಹಾಗೇ ನಡುನಡುಗುತ್ತಿರುವ ದೇಹದಿಂದ, ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿದಳು.

ರಾಜಪುತ್ರನು ಇಡೀ ದಿನ ಒಬ್ಬನೇ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶತಕದ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಆ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಕಣ್ಣುಗಳ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಲಜ್ಜಾಯುತವಾಗಿ ಅವು ನೆಲದಮೇಲೆ ಹೊರಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಏನೇನೋ ಭಾವಿಸುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆದ.

ಒಂಬತ್ತು

ರಾತ್ರಿ ಸಾವಿರಾರು ದೀಪಗಳ ಕೋರೈಸುವ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ, ಮಾಲೆಗಳ ಸುಗಂಧದಿಂದ, ವಾದ್ಯಗಳ ಸಂಗೀತದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕೃತರಾದ,

ಸುಸಜ್ಜಿತರಾಗಿ ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದ ನಗುಮುಖದ ಯುವಕರ ಮುಂದೆ ಬಾಲೆಯೊಬ್ಬಳು ಮಂದಗತಿಯಿಂದ, ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ನಾಚುಗೆಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿರಲು, ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಳು. ಯಾರ ಮೇಲೆ ಅಭಿಲಾಷೆ ಪಟ್ಟಿದ್ದಳೋ ಅವನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಯೂ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಅಭಿಲಾಷಿತ ಮುಖದ ಕಡೆ ಕಣ್ಣು ಕೂಡ ಎತ್ತಲಾರದೆ ಹೋದಳು. ರಾಜಪುತ್ರನಾಗ ತಾನೇ ತಲೆಬಾಗಿರಿದ ಮತ್ತೆ ಮಾಲೆ ಅಲುಗಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಅವನ ಕೊರಳಸುತ್ತ ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ಚಿತ್ರಪಟದಂತೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದ್ದ ಸಭೆ ಒಡನೆಯೇ ಆನಂದೋಚ್ಛ್ವಾಸದಿಂದ ಅಲುಗಾಡಿಹೋಯಿತು.

ಎಲ್ಲರೂ ವಧೂವರರನ್ನು ಆದರಿಸಿ, ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದರು. ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು.

ಹತ್ತು

ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯ ದೇಶದ ದುಃಖಿನಿಯಾದ ಗೊಲ್ಲರ ರಾಣಿ ದೋಣಿಯನ್ನೇರಿ ಮಗನ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದಳು.

ಚಿತ್ರ ತುಡ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ವನುಷ್ಯರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಪೂರ್ವದಂತೆ ಅಂದಿನ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಬದಲಾಯಿಸಲ್ಪಡದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಹೊಳೆಯಿಗ ತನ್ನ ಸುಖ ದುಃಖ, ರಾಗ ದ್ವೇಷ, ಸಂಪತ್ತು ವಿಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಈ ಹೊಸ ರಾಜನ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ಈಗ...ಕೆಲವರು ಒಳ್ಳೆಯವರು, ಕೆಲವರು ಕೆಟ್ಟವರು, ಕೆಲವರಿಗೆ ಆನಂದ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ವಿಪಾದ; ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮನುಷ್ಯರು. ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲಂಘ್ಯವಾದ ನಿಯಮದಂತೆ ಜಡರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಗನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಸಾಧ, ಅಥವಾ ಪುಂಡರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

೧೨. ಬದುಕಿರುವ ಪ್ರೇತ

೧

ರಾಣಿಹಾಟಿನ ಜಮೀನ್‌ದಾರ ಶಾರದಾಶಂಕರಬಾಬುವಿನ ವಿಧವೆಯಾದ ನಾದಿನಿಗೆ ತೌರುಮನೆಯವರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದರು. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತೀರ ಹತ್ತಿರದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ-ಗಂಡನಿಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳೂ ಇಲ್ಲ; ಭಾವ ಮೈದುನ ಮತ್ತು ಶಾರದಾಶಂಕರನ ಕಿರಿಯ ಮಗ ಮಾತ್ರ. ಆ ಮಗುವೇ

ಅವಳ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದಮೇಲೆ ಅವನ ತಾಯಿಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಕೆಟ್ಟ ಕಾಹಿಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಧವೆಯಾದ ಕಾದಂಬಿನಿಯೇ ಮಗುವನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಸಾಕಿ ದೊಡ್ಡವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಳು.

ಇತರರ ಮಗುವನ್ನು ಸಾಕಿದರೆ ಅದು ಬಗ್ಗೆ ಕರುಳಿನ ಬಂಧನ ಹೆಚ್ಚಾದವುದೆಂದು ನಂಬಿಕೆ ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದರಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರದ ಹಂಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಮೇಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಂಧನವೇನೂ ಇರಲಾರದು. ಕೇವಲ ಸ್ನೇಹದ ಬಾಧ್ಯತೆ ಮಾತ್ರ ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸ್ನೇಹ ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮುಂದೆ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛೆಯೂ ಇರದು. ಆದರೂ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದ ತನ್ನ ಹೃದಯದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಧವೆ ಹೀಗೆ ಕೂಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ತನ್ನ ಕರುಳಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ರಾತ್ರಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದಳು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಆಕೆಯ ಹೃದಯದ ಹೊಡೆತ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಕಾಲ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಕಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಕೇವಲ ಈ ಸ್ನೇಹಕಾತರ, ಹೃದ್ರ ಕೋವಲ ವಕ್ಷದೊಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಲದ ಗಡಿಯಾರ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

ಮೋಲೀಸರ ಕೋಟಲೆಗೆ ಹೆದರಿ ಹೆಚ್ಚು ಗಲಾಟೆಮಾಡದೆ ಜಮೀನ್‌ದಾರರ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನೌಕರನು ಮೃತದೇಹವನ್ನು ದಹನಮಾಡಲು ಕೊಂಡುಹೋದರು.

ರಾಣಿಹಾಟಿನ ಸ್ಮಶಾನ ಭೂಮಿ ಜನವಸತಿಗಿಂತ ಬಹು ದೂರ. ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕೊಳದ ಅಂಚಿನಲ್ಲೊಂದು ಕುಟೀರ. ಅದು ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಆಲದವು. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಸ್ಥಳದಿಂದಲೇ ಸಣ್ಣ ನದಿಯೊಂದು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ನದಿ ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಣಗಿಹೋಗಿದೆ. ಆ ಒಣಗಿದ ನದಿಯ ಒಂದು ಅಂಶವೇ ಈಗ ಜನ ತೋಡಿದ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಕೊಳವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಜನ ಈ ಕೊಳವನ್ನೇ ಪೂಜ್ಯ ನದಿ ಗಂಗೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಶವವನ್ನು ಕುಟೀರದೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು ಚಿತೆಗೆ ಸೌದೆ ಬರುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಕೂತರು, ಆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಸೌದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ತಡವೋ ಎಂದು ಅಧೀರರಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿಬೃಹದ ನಿತಾಯಿ ಮತ್ತು ಗುರುಚರಣ ನೀವಿಲ್ಲೇ ಇರಿ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೊರಟರು. ಉಳಿದಿಬ್ಬರು, ಬಿಧೂ, ವನಮಾಲಿ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಾ ಕೂತರು.

ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಕತ್ತಲು ರಾತ್ರಿ, ಆಕಾಶವೆಲ್ಲಾ ಮೋಡಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ನಕ್ಷತ್ರವೊಂದೂ ಕಾಣಿಸದು. ಕತ್ತಲ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೇ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಕೂತಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬನ

ಚಾದರದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ದೀಪದ ಬತ್ತಿಯ ಕುಪ್ಪು ಇದ್ದುವು. ವಳೆಗಾಲದ ಬೆಂಕಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಹೊತ್ತಲೊಲ್ಲದು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಲಾಂದ್ರವೋ ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಆರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿದ್ದು ಒಬ್ಬನು, “ಲೋ ತಮ್ಮಾ ಒಂದು ಕೊಳವೆ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಬದುಕಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈ ಹಾಳು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಮರೆತೇ ಹೋಯಿತು,” ಎಂದು.

ಅವನ ಸ್ನೇಹಿತ, “ನಾನು ಚೆಟ್ಟಂತ ಹೋಗಿ ಒಂದೇ ಓಟದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ತಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ—ಹೋಗಲೇ ?” ಎಂದು ಉತ್ಸಾಹವಾಗಿ.

ವನಮಾಲಿಯ ಓಟಕೀಳುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡೂ, “ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೀಯೋ, ಈ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲ ? ನೀನು ಅದೇ ನೆಪವಾಗಿ ಓಟಕೀಳು. ಇವರಿಬ್ಬರಂತೂ ಹೋದವರು ಪತ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ...ಈ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ?...ಭೇಷ ! ಒಳ್ಳೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ತೋರಿಸಿದೆ ಬಿಡು,” ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿದ.

ಮತ್ತೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಮಾತು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ನಿಮಿಷಗಳು ಘಂಟೆಗಳಂತೆ ತೋರಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಸೌದೆಯನ್ನು ತರಲು ಹೋಗಿದ್ದವನ ಮೇಲೆ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಶಾಪಪ್ರಯೋಗವಾಯಿತು. ‘ಬಡ್ಡೀಮಕ್ಕಳು, ಎಲ್ಲೋ ಆರಾಮವಾಗಿ ಕೂತು ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಹುಕ್ಕಾ ಸೇದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಖಂಡಿತ !’ ಈ ಸಂದೇಹ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಯಿತು.

ಎಲ್ಲೂ ಯಾವ ಶಬ್ದವೂ ಇಲ್ಲ. ಪುಷ್ಕರಿಣಿ ತೀರದಿಂದ ಎಡಬಿಡದೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಜೀರುದುಂಬಿಗಳ ‘ಜೀ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಕ್ಷುಗಳ ಕೂಗು ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದ್ದ ವೃತ್ತದೇಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲುಗಿದಂತೆ, ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಕ್ಷೆ ಹೊರಳಿ ಮಲಗಿದಂತೆ ಇವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆನ್ನಿಸಿತು.

ಬಿಡೂ, ವನಮಾಲಿ ಗಡಗಡ ನಡುಗುತ್ತ ರಾಮನಾಮ ಜಪಿಸುತ್ತ ಕೂತರು. ಅದು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ, ಆ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದು, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಬಹು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಬಿಡೂ, ವನಮಾಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆಯದೆ ಒಂದೇ ನೆಗೆತದಲ್ಲಿ ಕುಟೀರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾರಿ ಗ್ರಾಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸತ್ತಿವೋ ಬಿದ್ದಿವೋ ಎಂದು ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ಮೈಲಿ ಓಡಿದೊಡನೆ ಎದುರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಒಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಲಾಂದ್ರವಿತ್ತು. ಅವರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಸೌದೆಗಾಗಿ ಊರ ಕಡೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಇವರ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರು. ಅವರು ನಿಜವಾಗಿ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಸೌದೆಯ ಸುದ್ದಿಯೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ. ಆದರೂ ಇವರಿಗೆ ಮರ ಕಡಿದು ಸೌದೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಕಳಿಸುವ

ಏರ್ಪಾಡು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ವನಮಾಲಿ ಸ್ಮಶಾನದ ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯಾವತ್ತೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ. ನಿತಾಯಿ, ಗುರುಚರಣ, 'ಹೋ, ಹೋ' ಎಂದು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. ಇವನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮೃತದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹಾಗೆ ಬಂದುದು ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೈದರು.

ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ತಡಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಜನವೂ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದು ಆ ಕುಟೀರದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕರು. ಒಳಗೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಮೃತದೇಹವೆಲ್ಲಿ ? ಬೊಂಬಿನಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿದ್ದ ಚುಟ್ಟು ಖಾಲಿಯಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಅಣಕಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡರು, ನಾಯಿ ನರಿಗಳೇನಾದರೂ ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ? ಸದ್ಯ ! ಆದರೆ ಹೊದಿಸಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳಾದರೂ ಇರಬೇಕಲ್ಲ ? ಅದರ ಗುರುತೇ ಇಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಕುಟೀರದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಸರಾಗಿದ್ದ ನೆಲದಮೇಲೆ ಆಗತಾನೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹೇಣ್ಣು ಕಾಲಿನ ಗುರುತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಶಾರದಾಶಂಕರಬಾಬು ಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಭೂತ ದೆವ್ವಗಳ ಕತೆಗಳನ್ನು ಅವನ ಬಳಿ ಹೇಳಿದರೆ ಅವನು ನಂಬದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಈ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಕು. ಆಗ ನಾಲ್ಕು ಜನವೂ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಪರಾವರ್ತಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಹನ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದೇವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಡೋಣವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು.

ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೌದೆಯನ್ನು ತಂದ ಜನ, ತಮಗೆ ಕಾಯದೆ ಹೇಗೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒದಗಿದ ಸೌದೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಹೋಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದರು. ಕುಟೀರದಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೌದೆ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಂದೇಹ ಹುಟ್ಟುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಣವೇನು, ಅಂಥ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಕಳ್ಳತನಮಾಡಿ ಅಪಹರಿಸುವ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲ.

೨

ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಸಲ ಜೀವದ ಲಕ್ಷಣವಾವುದೂ ಕಂಡು ಬರದಿದ್ದಾಗ ಕೂಡ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಸುತ್ತಿರುವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ! ಕಾದಂಬಿನಿಯೂ ಸತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಅವಳ ಪ್ರಾಣದ ಕ್ರಿಯಾಕರ್ಮ ತುಸುಸ್ಥವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಮೈಯೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಚ್ಛೆ ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕೂ 'ಗವ್' ಎಂದು ಕತ್ತಲೆ

ಕವಿದಿದೆ. ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳವಲ್ಲ ಇದು. ಒಂದು ಸಲ “ಅಕ್ಕಾ ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಭಯದಿಂದ ಎದ್ದು ಕೂತಳು. ತಾನು ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿದಾಗ ಹಾಸುಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದುದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಆ ಭಳಕು, ಆ ಯಾತನೆ, ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾದ ಅನುಭವ ! ಅವಳ ದೊಡ್ಡ ಓರಗಿತ್ತಿ ಕೋಣೆಯ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಷ್ಟಿಕೆಯ ಮುಂದೆ ಕೂತು ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲು ಕಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ. ಕಾದಂಬಿನಿಗೆ ಇನ್ನು ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ತತ್ಕ್ಷಣ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಎದ್ದು ಕೂಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಸಿದ ಬಿದ್ದಳು. ಬಿಗಿದ ದನಿಯಿಂದ “ಅಕ್ಕಾ ಕೂಸನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೀರಾ ? ಎದೆಯಲ್ಲಿನೋ ಸಂಕುಟವಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಅಷ್ಟೇ ಜ್ವಾಳಕ ! ಆಮೇಲೆಲ್ಲ ಕಪ್ಪು ಕಪ್ಪಾದ ಹಾಗೆ—ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಳೆಯಮೇಲೆ ವಸಿಕುಡಿಕೆ ಉರುಳಿ ವಸಿಯೆಲ್ಲ ಹರಡಿದ ಹಾಗೆ. ಕಾದಂಬಿನಿಯ ನೆನಪೆಲ್ಲ, ಚೇತನವೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾರ್ಥದ ಅಕ್ಷರಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಾರವಾಗಿ ಹೋದಹಾಗೆ. ಕೂಸು ಅವಳನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ, ಕಡೆಯಸಲವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ, ತನ್ನ ಸವಿಯಾದ, ಇಂಪಾದ, ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಎಳೆಗೊರಲಿನಿಂದ, ‘ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ’ ಎಂದು ಕೂಗಿತೇ ಇಲ್ಲವೇ, ಅವಳ ಅನಂತವಾದ ಅಜ್ಞಾತವಾದ ಮರಣ ಯಾತ್ರೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಚಿರಸರಿಚಿತವಾದ ಪೃಥಿವಿಯಿಂದ ಈ ಕಡೆಯ ಸ್ನೇಹ ಪಾನವನ್ನು ಅವಳಿಗಾಗಿ ತಂದಿತ್ತೇ ಇಲ್ಲವೇ, ಅದು ವಿಧವೆಯ ಅರಿವಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಯಮನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಹೀಗೆಯೇ ನಿರ್ಜನವಾಗಿರುತ್ತೇನೋ, ಹೀಗೆಯೇ ಸದಾ ಕತ್ತಲು ಕುದಿರುತ್ತೇನೋ ! ಅಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೇನೋ, ಕೇಳುವುದೂ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೇನೋ ! ಕೆಲಸವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ. ಸದಾ, ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಚ್ಚಕವಾಗಿದ್ದು ಎದ್ದು ಕೂತು ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕೇನೋ !

ಅನಂತರ ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಯಿಂದ ಅಕ್ಕಾತ್ತಾಗಿ ತಂಗಾಳಿಯಲೆಯೊಂದು ಬೀಸಿತು. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಗುವ ಕುಳ್ಳೆಗಳ ಕೂಗು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಆಗೊಂದು ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಅಲ್ಪ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಳೆತನದಿಂದ ಅದುವರೆಗೆ ನೋಡಿದ್ದ ಮಳೆಗಾಲಗಳ ನೆನಪುಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚುಗೂಡಿ, ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿದವು. ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ತನಗಿದ್ದ ನಿಕುಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಒಂದು ಸಲ ಮಿಂಚು ಹೊಳೆದು ಎದುರಿಗೆ ಇದ್ದ ಕೊಳ, ಆಲದಮರ, ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲು ಮತ್ತು ದೂರದ ಮರಗಳ ಸಾಲು, ಇವೆಲ್ಲ ರೆಪೆ ಮುಚ್ಚುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದುವು. ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋಸಲ ಪುಣ್ಯ ತಿಥಿಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂತು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಮೃತಾನದಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ

ಮೃತದೇಹವೊಂದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾವು ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರವೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಕೂಡ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಈಗೇನು ಮಾಡುವುದು? ಮನೆಗೆ ವಾಪಸು ಹೋಗೋಣವೇ ಎಂದು ಮೊದಲು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗುವುದು ? ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬದುಕಿಲ್ಲ ವಲ್ಲ! ನನ್ನನ್ನು ಅವರು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ ? ಅದಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಅಮಂಗಳದ ವಿಷಯ ! ಬದುಕಿನ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ನನಗೆ ಗಡೀಪಾರಾಗಿಹೋಗಿದೆ—ನಾನೀಗ ನನ್ನದೇ ಪ್ರೇತಾತ್ಮ! ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶಾರದಾಶಂಕು ಬಾಬುವಿನ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಸ್ಮಶಾನ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದುದು ಹೇಗೆ ? ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ದೇಹದ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಮುಗಿಯದೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ದಹನಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದ ಜನಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರು ? ಬೆಳಕು ಬೆಳಕಾಗಿದ್ದ ಮಾವನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸಾವಿನ ಕಡೆಯ ಘಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂತು. ಅದಾದಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ದೂರ, ಈ ನಿರ್ಜನವಾದ ಕತ್ತಲೆಯ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಕೂತಿದುವುದನ್ನು ಕಂಡು 'ನಾನಿನ್ನು ಈ ಭೂಮಿಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬ ಅತಿ ಭಯಂಕರ, ಅಮಂಗಳ ವಸ್ತು; ನಾನೊಬ್ಬಳು ಪ್ರೇತಾತ್ಮ ಅಷ್ಟೇ ; ಪಿಶಾಚಿ ! ಕೇವಲ ಪಿಶಾಚಿ!

ಈ ವಿಷಯ ಹೊಳೆದಿದ್ದೇ ತಡ, ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯಿಂದ ತನಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವನಿಯಮದ ಸಮಸ್ತ ಬಂಧನವೂ ಕಳಚಿಬಿದ್ದಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು....ತನಗೀಗ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಂತೆ, ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದಂತೆ, ಇಷ್ಟು ಬಂದ ಕಡೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬಂತೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂಬಂತೆ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಹಿಂದೆಂದೂ ಬಾರದಿದ್ದ ಇಂತಹ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ತಡ, ಅವಳು ಉನ್ನತಗಂತೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯ ಸುಳಿಯಂತೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು; ಆ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ಸ್ಮಶಾನದಮೇಲೆ ನಡೆದಹೋದಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗಿ ಸಂಕೋಚಕೂಗಲಿ ಭಯವಾಗಲೀ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಡೆದು, ನಡೆದು ಕಾಲ ಬಳಲಿತು. ಮೈಸುಸ್ತಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಬಯಲಾದಮೇಲೆ ಬಯಲು. ಮುಗಿಯುವಂತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಬೆಳೆತುಂಬಿದ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳು....ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಮೊಳಕಾಲುಗಿದ್ದ ನೀರು ನಿಂತಿತ್ತು. ಮುಂಜಾನೆಯೇ, ಬೆಳಕು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಂಡುಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಜನವಸತಿ ಇರುವ ಕಡೆ, ಬಿದಿರುವೆಳೆಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಆಗವಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಭಯವಾಯಿತು. ಪ್ರಕುಂಠಿತವಾಗಿದ್ದು, ಜೀವಂತ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಗಡ, ಈಗವಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಹೊಸ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಯಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಯವೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕೂಡ, ತನ್ನದೇ ಆದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಅವಳು ನಿರ್ಭಯದಿಂದಿದ್ದಳು.

ಈಗ ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮನುಷ್ಯರ ವಾಸಗೃಹಗಳು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಂಡುವು. ಮನುಷ್ಯರೇನೋ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಹೆದರುವರು....ಭೂತಗಳೂ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಷ್ಟೇ ಹೆದರುವುವು. ಸಾವೆಂಬ ನದಿಯ ಎದುರು ಬದುರಿಸದ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಈ ಎರಡು ಜಾತಿಗಳ ವಾಸ !

೨

ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲ ಕೆಸರಾಗಿ, ಭಯಂಕರ ಅಮಾನುಷ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿ ಹುಚ್ಚಕಂಠಾಗಿಹೋಗಿದ್ದ ಕಾದಂಬಿನಿಯ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದರೆ ಭಯದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳು ನೋಡಿದ್ದರೆ ದೂರ ಓಡಿ ಕಲ್ಲೆಸೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವಳ ಅದೃಷ್ಟ: ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೊದಲು ದಾರಿಹೋಕನಾದ ಗೌರವಸ್ಥ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಅವಳನ್ನು ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, “ಯಾರಮ್ಮಾ! ನೋಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡಹುಡುಗು ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೀ. ಯಾಕುಮ್ಮಾ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ?” ಎಂದು ಕನಿಕರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಮೊದಲು ಏನೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳದೆ ಅವನ ಕೆರೆ ನೋಡಿದಳು. ತತ್ಕ್ಷಣ ಹೇಳಲು ಏನೂ ತೋಚಿಲ್ಲ. ತಾನಿನ್ನೂ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ, ತಾನೊಬ್ಬ ಗೌರವಸ್ಥ ಮನೆಯವಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ,—ಎಂಬುದು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಲಾಗದ ವಿಷಯಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಆ ಗೃಹಸ್ಥ ಅವಳ ಮೌನವನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ಕರುಣೆಯಿಂದ, “ನಡೆಯಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ತಲಪಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲಮ್ಮಾ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಇರುವುದು ?” ಎಂದ.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಯೋಚಿಸಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದಂತೂ ಆಗದ ಮಾತು. ತೌರುಮನೆಯನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಆಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದದ್ದು, ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಸಂಗಾತಿಯ ವಿಷಯ.

ಅವಳ ಒಡನಾಡಿ ಯೋಗಮಾಯೆಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಅಗಲಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಆಗಾಗ ಪತ್ರ-ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದುಸಲ ಯಥಾಪ್ತಕಾರ ಉಭಯತರಗೂ ಪ್ರೇಮಕಲಹವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು—ಕಾದಂಬಿನಿ, ತನಗೇ ಸ್ನೇಹಿತಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಂತಃಕರಣವಿದ್ದಹಾಗೆ, ಯೋಗಮಾಯೆ ತನಗೆ ಸಖಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನಮೇಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಹಾಗೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕಲಿತಾಗ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಇರಲಾರರು—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಸಂದೇಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬಿನಿ ಆ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ “ನಿಶಿದಾಪುರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪತಿ ಚರಣ ಬಾಬುಗಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು” ಎಂದಳು.

ಆ ಮನುಷ್ಯ ಕಲಿಕೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ನಿಶಿಂದಾಪುರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನು ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಆಗವನು, “ನಡೆಯಮ್ಮಾ ಹಾಗಾದರೆ” ಎಂದು ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ನಿಶಿಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತಿ ಚರಣ ಬಾಬುಗಳ ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿಸಿಬಿಟ್ಟ

ಸಂಗಾತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಮತ್ತೆ ಸೇರಿದರು. ಮೊದಲು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ ಒಂದೇಸಲ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಯೋಗಮಾಯಾ “ಲೇ, ಕಾದೂ....ನನ್ನದೃಷ್ಟವೇ ಅದೃಷ್ಟ ಕಣೆ !...ಹೀಗೊಂದು ದಿನ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನ ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಅಂತಲೇ ಅಂದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಕೂಡ...ಅದು ಹೋಗಲಿ, ಹೇಗೆ ಬಂದೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ, ಇಷ್ಟು ದೂರ ? ನಿಮ್ಮತ್ತೆಯ ಮನೆಯಮದು ನಿನ್ನನ್ನ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟರಲ್ಲ—ಅಂತೂ ?” ಎಂದಳು.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಆಮೇಲೆ, “ನಿನ್ನ ದಮ್ಮಯ್ಯ ಕಣೆ, ನಮ್ಮತ್ತೆಯವರ ಮನೆಯ ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತಬೇಡ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯ ಹಾಗಾದರೆ ಸರಿ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕಡೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸ್ಥಳ ಕೊಡು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಯೋಗಮಾಯಾ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರುತುಂಬಿ, “ಅಲ್ಲವೇ ನೀನು ನನ್ನ ಸಖಿ, ನನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಹಾಗೆ. ಅಂತಹವಳನ್ನು ಪರಿಚಾರಿಕೆಯ ಹಾಗೇ ? ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನಿರು.” ಎಂದು ಅವಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟಳು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವಳ ಗಂಡ ಶ್ರೀಪತಿ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಹೋಗುವಾಗ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿಗಳೆಯಲಿಲ್ಲ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಯೋಗಮಾಯೆ, ತನ್ನ ಸಖಿಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಗಂಡನೇನಾದರೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅವಳ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಹೇಳುವುದು ಮಾತ್ರ ಎಷ್ಟೇ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಗಂಡ ಸಖಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಹಜವಾಗಿ ಅನುಮೋದನೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದುದೇನೋ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬಿನಿ ಸಖಿಯ ಮನೆಗೇನೋ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಸಖಿಯ ಸಂಗಡ ಕಲಿತು ಓಡಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ—ಮಧ್ಯೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅಡ್ಡಗೋಡೆ. ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಸರ್ವದಾ ಸಂದೇಹವೊಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇತರರ ಸಂಗಡ ಸೇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬಿನಿ ಯೋಗಮಾಯೆಯ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡುವಳು, ಮತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಯೋಚಿಸುವಳು. “ಗಂಡನನ್ನೂ ಮನೆಯ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು

ಅವಳು ಹುಳು ತನ್ನದೇ ಪಾಪಂಜರವಲ್ಲ. ಸ್ನೇಹ ಅಂತಃಕರಣಗಳ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನೂ ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳು; ತಾನೋ ಬರೇ ತೂನ್ಯವಾದ ನೆರಳು ಮಾತ್ರ ಅವಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವಳು, ತಾನು ಅನಂತದ ಮಧ್ಯೆ”

ಯೋಗಮಾಯೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಆಯಿತು ; ಏನೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸರು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು, ಪಾಂಡಿತ್ಯ ತೋರಬಹುದು, ವೀರತ್ವ ತೋರಬಹುದು, ಆದರೆ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಗಸರು ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರರೋ—ಅಂತಹುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಅಳಿಸಿಹಾಕಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದುಬಿಡುವರು. ಇಲ್ಲವೇ, ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಯಾರ ಹೊಸ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾದಂತಹ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇವೆರಡೂ ಆಗದೆ ಹೋದರೆ ಆಗ ಅದರಮೇಲೆ ವಿಪರೀತ ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಆಚರಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಯೋಗಮಾಯೆ ಅವಳಮೇಲೆ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು;—ಇದೇನು ಉಪದ್ರವವನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ನಾನೇ ಎಳೆದುಕೊಂಡೆನಮ್ಮ—ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ಇದು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟಿತಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಕಾದಂಬಿನಿಗೆ ತನ್ನಮೇಲೆ ತನಗೇ ಭಯ. ಅವಳು ತನ್ನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ತಾನೇ ಓಡಿಹೋಗುವುದು ಹೇಗೆ ? ಭೂತಗಳ ಭಯವಿರುವವರು ಹಿಂದಿನ ದಿಕ್ಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಭಯಪಡುವರು. ದೃಷ್ಟಿ ಯಾವುದರಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಭಯ. ಆದರೆ ಕಾದಂಬಿನಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಭಯ. ಹೊರಗಿನದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಷ್ಟು ಭಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿರ್ಜನವಾದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಾಗ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಿರಿಚಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಮತ್ತು ಸಂಜೆಯವೇಳೆ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆರಳನ್ನೇ ಕಂಡು ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಜುಮ್ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು, ಅವಳಿಗೆ.

ಅವಳ ಈ ಭಯವನ್ನು ಕಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಏನೋ ಭಯವಾಯಿತು. ದಾಸ ದಾಸಿಯರು ಕೂಡ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗೆಂದರೆ ಆವಾಗ, ದೆವ್ವವನ್ನು ಕಾಣತೊಡಗಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಏನಾಯಿತೆಂದರೆ, ಕಾದಂಬಿನಿ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಲಗುವ ಮನೆಯಿಂದ ಅಳುತ್ತಾ ಹೊರಗೆ ಓಡಿ, ನೆಟ್ಟಗೆ ಯೋಗಮಾಯೆಯ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು, “ತಂಗೀ ತಂಗೀ, ನಿನ್ನ ಕಾಲಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ ಕಣೆ, ನನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡಳು.

ಯೋಗಮಾಯೆಗೆ ಭಯ ಕೋಪಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಬಂದುವು. ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಕಾದಂಬಿನಿಯನ್ನು ದೂರ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡೋಣವೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಯಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವಳ ಗಂಡ ಕಾದಂಬಿನಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಂತೈಸಿ ಧೈರ್ಯ ಬರುವಂತೆಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಜಾಗಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಯೋಗಮಾಯೆ ಗಂಡನನ್ನು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಹನೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾ ಗಂಡನನ್ನು “ಏನು ಅವಲಕ್ಷಣ ಅಂದ್ರೆ ಇದು ! ಅಲ್ಲಾ, ನೀವೆಂಥವರು ? ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಅತ್ತೆ ಮನೆಯಿಂದ ಕಾರಣ ಗೀರಣವಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಝಾಂಡಾ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟು ತಿಂಗಳ ಮೇಲಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಇನ್ನೂ ಹೋಗುವ ಮತೆ ಎತ್ತುತ್ತಾಯಿಲ್ಲ ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತಾದರೂ ಅಡ್ಡಿ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಬರುತ್ತಾಯಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ! ಅದಲ್ಲವೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಏನೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರೋ ಏನೋ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ? ನೀವು ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೇ ಅಂತೀನಿ. ಅಬ್ಬಬ್ಬಬ್ಬಾ !” ಎಂದು ಮೂಗಿನಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು.

ಗಂಡಸರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಂಗಸರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಪಾತವಿರುವುದು ನಿಜ. ಅದರಿಂದ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಗಂಡಸರ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಿಃಪಾಯವಾದ ಮತ್ತು ಸುಂದರಿಯಾದ ಕಾದಂಬಿನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಪತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಕನಿಕರವೆಷ್ಟಿರಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಇತ್ತೆಂಬುದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ಆಣೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ತಯಾರಿದ್ದರೂ ಅವನ ಆಚರಣೆಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಪತಿ “ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರು ಈ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಬಹಳ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕಾದಂಬಿನಿ ಓಡಿಬಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಈಕೆಗೆ ಪಾಪ ಅಷ್ಟೆ ಅಮ್ಮ ಇಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಇವಳನ್ನು ದೂರ ತಳ್ಳುವುದು?” ಹೀಗೆಂದು ಆತ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಸಂಗತಿಯೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಮೊದಲೇ ಬಹಳ ನೊಂದಿರುವ ಕಾದಂಬಿನಿಯನ್ನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ವ್ಯಥೆಯುಂಟುಮಾಡಲು ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟನಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಅವನ ಅಸಡ್ಡೆಯನ್ನು ಕಂಡು ವಿಪರೀತ ರೇಗಿ ಅವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೀಯಾಳಿಸಿ ಹಿಂಸೆಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಆಗ ಅವನು ಕಾದಂಬಿನಿಯ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯೆಂದು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿದ. ಹೀಗೆ ಮೊದಲು ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಏನೆಂದು ಕಾಗದ ಬರೆಯುವುದು, ಯಾರಿಗೆ ಬರೆಯುವುದು, ಬರೆದರೂ ಸಮಸ್ಯೆ

ತೀರುವುದೆಂದು ಖಂಡಿತವೇನು ? ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಸಂದೇಹಪಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ರಾಣೀಹಾಟಿಗೆ ತಾನೇ ಹೋಗಿ ಸಂಗತಿಯೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಮಾಡಿದ.

ಶ್ರೀಪತಿ ಹೊರಟುಹೋದ ರಾಣೀಹಾಟಿಗೆ ಈ ಕಡೆ ಯೋಗಮಾಯೆ ಕಾದಂಬಿನಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು “ಏನೇ ಕಾದಂಬಿನೀ, ಹೀಗಂತಾಳೆ ಅಂದು ಏನೂ ತಿಳಿಸೋಬೇಡ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆದರೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಇರುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಗಳು ಏನಂತಾರೆ ಹೇಳು ?” ಎಂದಳು.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಗಂಭೀರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಯೋಗಮಾಯೆಯ ಮುಖದ ಕಡೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ “ಜನಗಳ ಸಂಗಡ ನನಗೇನು ಸಂಪರ್ಕವಿದೆ ?” ಎಂದಳು.

ಯೋಗಮಾಯೆ ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮೂಕಳಂತಾಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ರೇಗಿ “ನಿನಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಮಗಿಲ್ಲದೇ ಇರುತ್ತದೆಯೆ ? ಕಂಡವರ ಮನೆಯ ಸೊಸೆಯನ್ನು ನಾವು ಎಷ್ಟು ದಿನ ತಾನೆ ತಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲು ಸಾಧ್ಯ ಹೇಳು” ಎಂದಳು.

ಆಗ ಕಾದಂಬಿನಿ “ಕಂಡವರ ಮನೆ ಸೊಸೆ ? ನನಗಿನ್ನೆಲ್ಲಿಯದೇ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆ ?” ಎಂದಳು.

ಯೋಗಮಾಯೆ ಮೂಗಿನಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡು “ಇದಿನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಯಿತು ! ಮನೆ ಹಾಳಾದಹಾಗೆ ಇನ್ನು ಬಿಡು !” ಎಂದಳು.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಆಗ ನಿಧಾನವಾಗಿ “ನಾನೇನಾಗಬೇಕು ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳು. ನಾನೇನು ಈ ಲೋಕದವಳೆ ? ನೀವೆಲ್ಲಾ ನಗುತ್ತೀರಿ, ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀರಿ, ಎಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಮನುಷ್ಯರು, ನಾನು ನೆರಳು. ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಭಾವಂತ ನಿಮ್ಮ ಈ ಸಂಸಾರದ ಮಧ್ಯೆ ಇನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಯೋ ನನಗರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷ, ಸುಖಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಾನೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಏನಾದರೂ ಅವಮಂಗಳ ತಂದೆನೇನೋ ಎಂದು ನೀವು ಕೂಡ ಹೆದರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ನನಗೇನು ಸಂಪರ್ಕವೆಂಬುದೂ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದು. ಆದರೆ ದೇವರು ನನಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಜಾಗವನ್ನೂ ತಯಾರು ಮಾಡಿಟ್ಟಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಬಂಧನಗಳೂ ಕಡಿದುಹೋದ ಮೇಲೂ ನಿಮ್ಮಗಳ ನಡುವೆಯೇ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ ಕಾದಂಬಿನಿ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಯೋಗಮಾಯೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೇನೋ ವಿಚಿತ್ರವಾದದ್ದೊಂದು ಆಗಿಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಳೇ ಹೊರತು ನಿಜವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

೪

ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಹತ್ತುಘಂಟೆಗೆ ಶ್ರೀಪತಿ ರಾಣೀಹಾಟಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ. ಆಗ ಮಳೆ ಎಡಬಿಡದೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಯೋಗಮಾಯೆ “ಏನಾಯಿತು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಶ್ರೀಪತಿ “ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಥೆ. ಆಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ನೆನದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಊಟಮಾಡಿದ. ಆಮೇಲೆ ಹುಕ್ಕಾ ಸೇದಿ ಮಲಗಲು ಹೋದ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತವಾಗಿತ್ತು.

ಯೋಗಮಾಯೆ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತುಳಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾಸುಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡೇ “ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಂದಿರಿ, ಹೇಳಿ” ಎಂದಳು.

ಶ್ರೀಪತಿ “ನಿಜವಾಗಿ ನೀನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ” ಎಂದ.

ಕೇಳಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಯೋಗಮಾಯೆಗೆ ಕೋಪ ಬಂತು. ಹೆಂಗಸರೆಂದಿಗೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡರು ; ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಮಾಡಿದರೂ ಬುದ್ಧಿಯಿರುವ ಗಂಡಸರು ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡರು ; ಹೇಗೋ ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ವಿವೇಕ. ಯೋಗಮಾಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿದಾಗ “ಅದು ಹೇಗೆ ತಪ್ಪು ಹೇಳಿ ನೋಡೋಣ” ಎಂದಳು.

ಶ್ರೀಪತಿ “ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹೆಂಗಸು ನಿನ್ನ ಬಾಲ್ಯ ಸಖಿ ಕಾದಂಬಿನಿಯಲ್ಲ” ಎಂದ. ಈ ಬಗೆಯಾದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೋಪ ಬರದೇ ಇರುತ್ತದೆಯೇ ? ಅದೂ ಸ್ವಂತ ಗಂಡನ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದರಂತೂ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇಕೆ ?

ಯೋಗಮಾಯೆ “ನನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ನಾನು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೆ ? ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಆಹಾ ! ಮಾತಿನ ಲಕ್ಷಣ ನೋಡಲಿಲ್ಲ !” ಎಂದಳು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣವಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದರ ತರ್ಕ ಅವಶ್ಯಕವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾದರೂ ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ತನಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದ. “ಕಾದಂಬಿನಿ,—ಯೋಗ ಮಾಯೆಯ ಸಖಿ,—ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣ.”

ಯೋಗಮಾಯೆ “ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೆ? ನೀವು ನಿಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ಏನೋ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಗಲಾಟೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ? ಒಂದ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಹಾಕಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು” ಎಂದಳು.

ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಗಿದ್ದ ಈ ಅಪನಂಬಿಕೆಯನ್ನು

ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಶ್ರೀಪತಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಏನೇನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಏನೂ ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಹೌದು, ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತಲೇ ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಪ್ರಹರಗಳಾಗಿಹೋದುವು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಕಾದಂಬಿನಿಯನ್ನು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಮತಭೇದವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ತಮ್ಮ ಅತಿಥಿಯಾಗಿರುವವಳು ಭದ್ರವೇಷದಿಂದ, ಸುಳ್ಳು ಪರಿಚಯದಿಂದ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಮೋಸಮಾಡಿದ್ದಾಳೆಂದು ಶ್ರೀಪತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ; ಅವಳು ಹುಲತ್ಯಾಗಿನಿ, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆಂದು ಯೋಗಮಾಯೆಯ ನಂಬಿಕೆ. ಆದರೂ ಕಡೆಗುಳಿದ ತರ್ಕದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು.

ಇಬ್ಬರ ದನಿಗಳೂ ಕ್ರಮೇಣ ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತ ಬಂದು ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಕಾದಂಬಿನಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟರು.

ಗಂಡ “ಅಂತೂ ಒಳ್ಳೆ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡ ಹಾಗಾಯಿತು. ನಾನು ನನ್ನ ಕಿವಿಯಾರ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದ.

ಹೆಂಡತಿ ದೃಢಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ಆ ಮಾತಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ನಂಬಿಬಿಡತೇನೆಯೆ ? ನಾನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ವಿಷಯ” ಎಂದಳು.

ಕಡೆಗೆ ಯೋಗಮಾಯೆ “ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳಿ, ಕಾದಂಬಿನಿ ಸತ್ತದ್ದು ಎಂದು?” ಎಂದಳು.

ಕಾದಂಬಿನಿ ತನಗೆಂದೋ ಬರೆದ ಕಾಗದದ ತಾರೀಖಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀಪತಿ ಕೇಳಿದ ಮಾತು ಬರೀ ಭ್ರಮೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಮಾಡುಹುದೆಂದು, ಅವಳ ಯೋಚನೆ.

ಶ್ರೀಪತಿ ಯಾವುದೋ ತಾರೀಖನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಾಗ ಕಾದಂಬಿನಿ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳಲ್ಲಾ ಆ ಸಂಜೆಯ ಹಿಂದಿನ ದಿನವೇ ಅವಳ ಮರಣದ ತಾರೀಖು ! ಕೇಳಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಯೋಗಮಾಯೆಯ ಎದೆ ನಡುಗಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು ; ಶ್ರೀಪತಿಗೂ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಆಯಿತು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ಧಾಕರೆಂದು ತೆರೆಯಿತು ; ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನದ ತೇವದ ಗಾಳಿಯು ಸುಳಿಯೊಂದು ಬುಸ್ ಎಂದು ಬೀಸಿ ಒಳಗಿದ್ದ ಸೀಮೆಯೆಣ್ಣೆ ದೀಪವನ್ನು ಆರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಹೊರಗಿನ ಅಂಧಕಾರ ಒಳಗೆ ಪ್ರಮೇಶಮಾಡಿ ಕ್ಷಾಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಾ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಕಾದಂಬಿನಿ ನೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ಆಗ ರಾತ್ರಿ ಎರಡೂವರೆ ಘಂಟೆಯಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಹೊರಗೆ ಎಡಬಿಡದೆ ಸುರಿಯುತ್ತಾ ಇದೆ ಮಳೆ.

ಕಾದಂಬಿನಿ “ತಂಗೀ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಆ ಹಳೆಯ ಕಾದಂಬಿನಿಯೇ ಕಣೆ. ಆದರೆ ನಾನೀಗ ಬದುಕಿಲ್ಲ. ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಯೋಗಮಾಯೆ ಭಯದಿಂದ ಕಿರಿಚಿದಳು. ಶ್ರೀಪತಿಗೆ ಮಾತೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

“ಆದರೆ ನಾನು ಸತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೆ ಹೊರತು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ? ಯಾವ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ? ನನಗೆ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಪರಲೋಕದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ-ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿ, ನಾನು?” ತೀವ್ರ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಚೇತ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತ ಆ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಧಾತವನ್ನು ಕೂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸುವಂತೆ ಕಿರಿಚುತ್ತಾ, “ಅಪ್ಪಾ, ಸ್ವಾಮೀ, ನಾನು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಹೀಗೆ ಕೂಗುತ್ತಾ ಮೂರ್ಛೆಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆ ದಂಪತಿಗಳನ್ನಲ್ಲೇ ಆ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ವಿಶಾಲವಾದ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವೆಲ್ಲದೆಯೆಂದು ಅರಸುತ್ತಾ ಹೊರಟಳು ಕಾದಂಬಿನಿ.

೫

ಕಾದಂಬಿನಿ ಹೇಗೆ ಮತ್ತೆ ರಾಣೀಹಾಟಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಳೋ, ಹೇಳಲು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ದಿನ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಒಂದು ಹಾಳು, ಮುರುಕು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆದಳು.

ಮಳೆಗಾಲದ ಅಕಾಲದ ಸಂಜೆ ಘನವಾಗುತ್ತ ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲ ಬರಲಿರುವ ಪ್ರಳಯದ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಗ್ರಾಫದ ಜನರೆಲ್ಲ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಕಾದಂಬಿನಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಬಂದಳು. ಮಾವನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಅವಳ ಹೃದಯ ನಡುಗಲಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು ಒಂದು ಕ್ಷಣ. ಆದರೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಸುಕನ್ನೆಳೆದು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಾಗ ಯಾವಕೋ ದಾಸಿ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುವವರು ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಚೋರಾಗಿ ಬೀಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಗಾಳಿಯೂ ಬಿರುಸಾಗಿ ಬೀಸಲು ತೊಡಗಿತು.

ಆಗ ಆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ, ಶಾರದಾಶಂಕರನ ಹೆಂಡತಿ, ತನ್ನ ವಿಧವೆಯಾದ ಅತ್ತಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಇಷ್ಟೀಕಾಟವನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೆಲಸಗಾರಳು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಮತ್ತು ಕಾಯಿಲೆ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಗು ಜ್ವರ ನಿಂತಮೇಲೆ ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಏನು ಯೋಚನೆಮಾಡಿ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳೋ ಅವಳಿಗೇ

ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿತ್ತು, ಒಂದುಸಲ ಮಗುವನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬಾಸೆ ಅದಾದಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು, ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವಳು ಯೋಚಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ.

ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಳು—ರೋಗದಿಂದ ಕೃಶನಾದ ಮಗು ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಬೆಂಪು ಹೃದಯ ತೃಷ್ಣಾತುರವಾಯಿತು. ಆ ಕುದುಸನ್ನು ಒಂದೇ ಸಾರಿ ತನ್ನದೇವಚಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ ತಾನು ಬದುಕಿದ ಹಾಗೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿತು.

ಆಮೇಲೆ “ನಾನಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಇಲ್ಲಿ ? ಇದರ ತಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನವರೊಂದಿಗೆ ಇರಲು ಆಸೆ—ಮಾತುಕಥೆಯಾಸೆ, ಆಟದ ಆಸೆ; ಇಷ್ಟು ದಿನ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಭಾರಹಾಕಿ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಎಂದೂ ಅವಳಿಗೆ ಮಗುವನ್ನು ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬಾತುರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇದನ್ನು ಯಾರು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ?” ಎಂದುಕೊಂಡಳು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಗು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಅರ್ಧ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ “ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ, ನೀರು ಕೊಡು” ಎಂದಿತು. “ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪವೆ ! ಕಂದಮ್ಮ, ನನ್ನ ಚಿನ್ನ, ನಿನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮರೆತಿಲ್ಲವೇನೋ ಪುಟ್ಟು !” ಎಂದು ಬೇಗ ಹೂಜಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಗುವನ್ನು ಎದೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನೀರುಕುಡಿಸಿದಳು.

ನಿದ್ರೆಯ ಮಂಪರಿನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಕೈಯಿಂದ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದು ಮಗುವಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಕುಳಿ ಕಾದಬಿಡಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಂಬಲವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ಮುಕ್ತಿಪ್ಪು ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಅವನ ನಿದ್ರೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಒಡೆದುಹೋಯಿತು.

ಆಗ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ, ನೀನು ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ ?” ಎಂದ.

“ಹೌದು, ಕಂದಾ....” ಎಂದಳು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ. “ಮತ್ತೆ ನೀನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ ? ಇನ್ನೊಂದುಸಲ ನೀನು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ ?”

ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವಷ್ಟಲ್ಲ ಒಂದು ಗಲಾಟೆಯಾಯಿತು. ಕೆಲಸಗಾರಳು ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛೆಯ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ “ಅಯ್ಯೋ ಅಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಕಿರಿಚಿ ನೆಲಮೇಲೆ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಈ ಚೇತಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಸ್ವೀಟಿನೆಲೆಗಳನ್ನಲ್ಲೇ ಬಿಬುಟು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ ಓಡಿಬಂದಳು. ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕುಳಿಯಂತಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ಓಡುವುದಕ್ಕೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೂ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಈ

ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಮಗುವಿಗೂ ಕೂಡ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಭಯ ಸಂಚಾರವಾಯಿತು. ಅವನು ಅಳುತ್ತಾ “ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ, ನೀ ಹೋಗು, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಅನೇಕ ದಿನಗಳಾದಮೇಲೆ ಇಂದು ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದ್ದಳು—ತಾನು ಸತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು. ಅದೇ ಪುರಾತನ ಮನೆ, ಬಾಗಿಲು—ಅದೇ ಸಮಸ್ತವೂ—ಅದೇ ಕಂದ, ಅದೇ ಸ್ನೇಹ, ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಜೀವಂತ ಭಾವದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ನಡುವೆ ಯಾವ ಆಗಲಿಕೆಯೂ, ಯಾವ ವಿಭಾಗವೂ ಹುಟ್ಟಿಹೋಗಿಲ್ಲ. ಸಖಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಲ್ಯಕಾಲದ ಆ ಸಖಿ ಸುತ್ತಿಹೋಗಿದಾಳೆಂದು ಅನುಭವ ಪಡೆದಳು. ಈ ಕಂದನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು, ಕಂದನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದಾಳೆ, ಒಂದು ರವೆಯಷ್ಟೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲ—ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು.

ವ್ಯಾಕುಲಭಾವದಿಂದ, “ಅಕ್ಕಾ, ನೀವೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಗೇಕೆ ಭಯಪಡುತ್ತೀರಿ ? ಇಕೋ ನೋಡಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮವಳೇ ; ಮೊದಲು ಹೇಗಿದ್ದೆನೋ ಹಾಗೇ ಇದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಆಗ ಗೃಹಿಣಿ ಇನ್ನು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹಾಗೇ ಮೂರ್ಛೆಹೋಗಿಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ತಂಗಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಶಾರದಾಶಂಕರ ಬಾಬು ಸ್ವತಃ ಆ ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ. ಆತ ಕೃಷಿಗೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅತಿ ದೀನನಾಗಿ “ಅಮ್ಮಾ, ಕಾದಂಬಿನಿ, ನೀನು ಈ ಮನೆಯ ಕಿರಿಯ ಸೊಸೆ, ನಿನಗೆ ಇದು ಉಚಿತವೇ ಹೇಳು. ಸತೀಶ ನಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಗಂಡು ಮಗು. ಅವನ ಮೇಲೆಕೆ ತಾಯಿ, ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಕಿದ್ದೀಯೆ ? ನಾವೇನು ನಿನಗೆ ಬೇರೆಯವರೆ, ಹೇಳು. ನೀನು ಹೋದ ಲಾಗಾಯಿತು ಈ ಮಗು ಸುಮ್ಮನೆ ಒಣಗಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಯಿದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಯಿಲೆಯೂ ಇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ, ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಬೇರೆ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದೀಯೆ. ಈ ಮಾಯೆಯ ಬಂಧನವನ್ನೂ ಕಿತ್ತುಹೋಗಮ್ಮಾ, ತಾಯಿ—ನಾವು ನಿನಗೆ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದೂ ಕಡಮೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದರು.

ಕಾದಂಬಿನಿ ಇನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆಹೋದಳು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ, “ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಸತ್ತಿಲ್ಲ, ಭಾವಂದಿರೇ. ನಾನು ಸತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯಹೇಳಲಿ. ನಾನು ಸತ್ತಿಲ್ಲಾ, ಸತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದೇನೋ ಇಲ್ಲವೋ” ಎಂದದ್ದೇ ನೆಲದ ಮೇಲಿದ್ದ ಕಂಚಿನ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚೋರಾಗಿ ಕಪಾಲಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಹಣೆ ಒಡೆದು ರಕ್ತ ಬರತೊಡಗಿತು.

ಆಗವಳು “ನೋಡಿದಿರಾ ಈಗ? ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದೇನೆ ಸತ್ತಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಶಾರದಾಶಂಕರ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮಗು ಭಯದಿಂದ ‘ಅಪ್ಪಾ, ಅಪ್ಪಾ’

ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಮೂರ್ಛಿಹೋದ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರೂ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಇದ್ದರು.

ಆಗ ಕಾದಂಬಿನಿ “ಭಾವನವರೇ, ನಾನು ಸತ್ತಿಲ್ಲಾದರೇ, ನಾನು ಸತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾನು ಸತ್ತಿಲ್ಲಾದರೆ.... ಸತ್ತಿಲ್ಲ...” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಚೇತ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು ಹಿತ್ತಿಲ ಕಡೆಯ ಕೊಳದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಳು. ಶಾರದಾಶಂಕರಬಾಬು ಮೇಲುಗಡೆಯ ಕೋಣೆಯಿಂದ ‘ಝಪ್’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಾದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು ; ಅದರ ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೂ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು— ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೂ ಮಳೆಗೆ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲ. ಕಾದಂಬಿನಿ ಸತ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿದಳು— ತಾನು ಸತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು.

೧೮. ಸ್ವರ್ಣಮೃಗ

ಆಧ್ಯನಾಥ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯನಾಥ ಚರ್ಕವರ್ತಿ ಇಬ್ಬರೂ ದಾಯಾದರು ; ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಸ್ಥರು.

ಆದರೆ ಇಬರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯನಾಥನ ಅವಸ್ಥೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು ವೈದ್ಯನಾಥನ ತಂದೆ ಮಹೇಶಚಂದ್ರನಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಶಿವನಾಥನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾರವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ನಿಶ್ಚಿತೆಯಾಗಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಶಿವನಾಥ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಸವಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ನಂಬಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಅವನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಮಹೇಶಚಂದ್ರನಿಗೆ ಉಳಿದದ್ದು ಕೇವಲ ಹಲಕೆಲವು ಕಂಪನಿಯ ಕಾಗದಗಳು.

ಈ ಎಂಟು, ಹತ್ತು ಕಂಪನಿ ಕಾಗದಗಳೇ ಈಗ ಅವನ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರ.

ಶಿವನಾಥ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹುಡುಕಿ ಮಗ ಆಧ್ಯನಾಥನಿಗೆ, ಒಬ್ಬ ಹಣವಂತನ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದ. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಆಸ್ತಿಯ ವೃದ್ಧಿಗೂ ಸಹಾಯವಾಯಿತು.

ಮಹೇಶಚಂದ್ರನಾದರೋ ಏಳು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾದ ಒಬ್ಬ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಕನಿಕರಪಟ್ಟು ಅವನ ಒಬ್ಬ ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಒಂದು ಬಿಡಿಕಾಸೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆ ಏಳು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ತಂದುಕೊಂಡು ಬಡವನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೇನೋ ! ಏನು ಮಾಡುವುದು ?

ಅವನಿಗಿದ್ದದ್ದು ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ! ಆದರೆ ತಾನೇ ಏನು ? ಅವರ ಮದುವೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಲೆಂದು ಕೈಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಹಣವನ್ನು ಕೂಡ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಬಡ ಬೀಗನಿಗೆ

ತಂದೆ ಸತ್ತಮೇಲೆ, ಮಗ ವೈದ್ಯನಾಥ ಆ ಕಂಪೆನಿ ಕಾಗದಗಳಮೇಲೆ ಬರುವ ಆದಾಯದಲ್ಲೇ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ, ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಬದುಕು ಕಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ. ನೌಕರಿ ಗಿವುಕರಿ ಹುಡುಕುವ ಚಿಂತೆಯನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಮರದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಚೂರಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೆರೆದು ಭಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಬೆಳೆಬೆಳೆಗಳೆಲ್ಲ ಆ ಭಡಿಗಳಿಗೆ ಉಮೇದುವಾರರಾಗಿ ಬಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಗಾಳ, ಗಾಳೀಪಟ, ಮರದ ಬುಗುರಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹಂಚುವುದರಲ್ಲೂ ಅವನ ಹೊತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಚೂರಿಯಿಂದಲೋ, ಅರದಿಂದಲೋ ಹೆರೆಯುವಂಥಾ ಕೆಲಸವಾಗಿರಬೇಕು, ಮನೆಯಿಂದ ರವೆಯಷ್ಟಾದರೂ ಅದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವಾಗಬಾರದು. ಅಂಥ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದ.

ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ವೈದ್ಯನಾಥನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳೂ, ಒಬ್ಬ ಮಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಈ ಕುಟುಂಬವು ವೈದ್ಯನಾಥನ ಹೆಂಡತಿ, ಮೋಕ್ಷಾಸುಂದರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂತು. ಆದ್ಯನಾಥನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸುಖ ನೆಮ್ಮದಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆ ? ಅವರ ಮನೆಯ ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿನಿಗಿರುವ ಒಡವೆ ಮತ್ತು ಬನಾರಸಿ ಸೀರೆ, ಮಾತು ಕಥೆಯ ಬಿಂಕುಬಿನ್ನಾಣ, ಓಡಾಟಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗತ್ತು, ರೀತಿ ಇವೆಲ್ಲ ತನಗೇಕೆ ಇರಬೇಕೆ ? ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನ್ಯಾಯವೆಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೆ ? ಅಂಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇಕೆ?— ಎಲ್ಲಾ ಒಂದು ಮನೆಯವರೇ, ಹಾಗೆ ನೋಡಲು ಹೋದರೆ ! ಯಾರಾಗಬಾರದು ? ತಮ್ಮ ಪೆದ್ದು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಮಂಕು ಬೂದಿ ಚೆಲ್ಲಿ ಅವನ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮೇಲಕ್ಕಿರಬೇಕೆ ? ಒಂದೊಂದುಸಲ ನಡೆದ ವಿಷಯವೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಮಾವನವರ ಪೆದ್ದುತನ ಮತ್ತು ಗಂಡನ ಪೆದ್ದುತನದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ರೋಷ ಬಂದುಹೋಗುತ್ತೋ ! ತನ್ನ ಮನೆ ಏನು ಹಾಳುಮನೆಯೋ, ಏನು ಹಾಳು ಸಂಸಾರವೋ— ಎಂದು ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತಾಪತ್ರಯ. ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಅವಮಾನವಾಗುತ್ತೋ ಒಂದೊಂದುಸಲ. ಆ ಮಂಚ ಅಂತ ಒಂದಿದೆ, ಅದು ಮಂಚಕ್ಕಿಂತ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಕುಟ್ಟುತ್ತಾಲ್ಲ ಬೊಂಬಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗಿದೆ ! ಅದು ಕೂಡ ಎಷ್ಟೋ ವಾಸಿ. ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಜಾಗವೂ ಸಿಕ್ಕದಿರುವ ಪರದೇಸಿ ಇಲಿಗೂ, ಜಿರಲಿಗೂ ಕೂಡ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅಂತಹ ಓಬೀರಾಯನ

ಕಾಲದ, ತೂತು ಬಿರುಕುಗಳು ತುಂಬಿದ ಗೋಡೆಗಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉಪಕರಣಗಳೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಂಥವರಿಗೂ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರಬೇಕು. ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅವಳು ಅತ್ತುತ್ತಿಯಾಡಿ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಗಂಡಸಾದರೂ, 'ಮತ್ತೆಗಿರುವಂಥವರಿಗೆ ಎದುರು ಮಾತಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕೇ ವೈದ್ಯನಾಥ ಸದಾ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕೂತು ಇಮ್ಮಡಿಯಾದ ಮನೋಯೋಗದಿಂದ ಭಡಿಗಳನ್ನು ಹೆರೆಯಲು ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಆದರೆ ಮೌನ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಪಾಡುವಂಥದಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಗಂಡನ 'ಶಿಲ್ಪ' ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನಮಾಡುತ್ತ ಹೆಂಡತಿ ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದು, ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲೋ ನೋಡುತ್ತ 'ನಾಳೆಯಿಂದ ಹಾಲಿನವನಿಗೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಡಿ' ಎನ್ನುವಳು.

ವೈದ್ಯನಾಥ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಅತಿವಿನೀತ ಭಾವದಲ್ಲಿ "ಹಾಲು...ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಡೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ? ಮಕ್ಕಳು ಏನು ಕುಡಿಯುವುದು ?" ಎನ್ನುವನು. ಆಕೆ "ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಹಾಗೇ ನಡೆಯುತ್ತೆ" ಎನ್ನುವಳು.

ಬೇರೊಂದು ದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆ. ಗಂಡನನ್ನು "ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ ಒಂದುಸಲ" ಎಂದು ಒಳಗೆ ಕರೆದು "ನನ್ನಿಂದಾಗೋದಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ" ಎನ್ನುವಳು.

ವೈದ್ಯನಾಥ ಪೆಚ್ಚುಮೋರೆಯಿಂದ "ಯಾಕೆ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?" ಎನ್ನುವನು.

ಆಕೆ "ಈ ತಿಂಗಳು ಮನೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀವೇ ತಂದುಹಾಕಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದು ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವಳು.

"ಗಂಡನೇನಾದರೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಯಾಕೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು, "ಹಾಗಾದರೆ ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿ ಉಪವಾಸ ಸಾಯಲಿ ಬಿಡಿ. ನಾನೂ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ನೀವೊಬ್ಬರು ನಿಸೂರಾಗಿ ಖರ್ಚಿಲ್ಲದೆ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಿರಂತೆ !" ಎನ್ನುವಳು. ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಡೆದೂ ನಡೆದೂ ಕಡೆಗೆ ವೈದ್ಯನಾಥನಿಗೆ ಭಡಿ ಹೆರೆಯಕೊಂಡು ಕೂತರೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಏನಾದರೊಂದು ಮಾಡಲೇಬೇಕು, ಎಂದೆನ್ನುವುದು. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು ? ನೌಕರಿಯಾಗಲಿ, ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಲಿ, ವೈದ್ಯನಾಥನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಗುವಂತಹದಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ, ಕುಬೇರನ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನು ಪುನಃ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸುಲಭವಾದ, ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ ದಾರಿ ಹುಡುಕಲೇಬೇಕು.

ಒಂದು ದಿನ ಹಾಸುಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಾತರಭಾವದಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು—'ಹೇ ಜಗದಂಬೆ, ತಾಯೀ ! ಕುಸಿನಲ್ಲಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ವಾಸಿಯಾಗದ

ರೋಗಕ್ಕೆ ಪೇಟಿಂಟ್ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡಮ್ಮಾ! ನ್ಯೂಸ್ ಪೇಪರುಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನ ಜಾಹೀರಾತು ಮಾಡುವ ಭಾರ ನನ್ನ ಮೇಲಿರಲಿ!" ಆದರೆ ಅವನಿಗಾದ ಕನಸೇ ಬೇರೆ—ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ರೋಸಿ ಅವನ ಬಳಿ ಬಂದು—"ನಾನು ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಅಂದರೇ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಠಮಾಡಿ ಕೂತಹಾಗಿ;—ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಒಡವೆ, ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ದುಡ್ಡೆಲ್ಲಿಂದ ತರುವುದು ಬೇಡ, ಎಂದು ವೈದ್ಯನಾಥ ಆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ; ವಿಧವೆಗೇಕೆ ಒಡವೆ ವಸ್ತು ? ಎಂದು ಹೆಂಡತಿ ಅವನ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ; ಅದಕ್ಕೇನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಎಂದು ಇವನು ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ—ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಎಚ್ಚರವಾದಮೇಲೆ ಹೆಂಡತಿ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವೇಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು, ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕಾರಣ ತತ್ಕ್ಷಣ ತೋಚಿ, ಆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಲು ಕನಸಿನಲ್ಲೇ ತೋಚಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಪೇಚಾಡಿದ, ಪಾಪ ವೈದ್ಯನಾಥ!

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಿತ್ಯ ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಕೂತು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಗಾಳ, ಮತ್ತು ಬೆತ್ತಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗೊಬ್ಬ ಬೈರಾಗಿ ಜಯಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತ ಬಾಗಿಲಿನ ಮುಂದೆ ಬಂದು. ಆ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯನಾಥ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆದರೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಇವರ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಸೆ, ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ತನಗೆ ಚೆನ್ನವನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡುವ ವಿದ್ಯೆ ಬರುತ್ತದೆಂದೂ, ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ವೈದ್ಯನಾಥನಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ತಯಾರಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಜಮಾನಿ ಅಟ್ಟಕ್ಕೇರಿದಳು. ಕಾಮಾಲೆ ಬಂದವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನೋಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಘಟಂಚುಮೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನದಿಂದ ತುಂಬಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಗೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಮಂಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ, ಕಲ್ಪನೆಯ ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರ ಕೈಯಿಂದ ಚೆನ್ನದ ಮಂಚ, ಚೆನ್ನದ ಉಪಕರಣಗಳು, ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಚೆನ್ನದಿಂದಲೇ ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಮಾಡಿಸಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ದಾಯಾದಿಯ ಹೆಂಡತಿ, ತನ್ನ ಓರೆಗಿತ್ತಿ ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿನಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಔತಣಕ್ಕೆ ಕರೆದಳು.

ಬೈರಾಗಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸೇರು ಹಾಲು ಮತ್ತು ಒಂದೂವರೆ ಸೇರಿನಷ್ಟು ಕೇಸರಿಭಾತ್ ಸೇವನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ವೈದ್ಯನಾಥನ ಕಂಪೆನಿ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಸವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ.

ಈ ಕತೆ ಭದಿ, ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಬೆತ್ತ ಗಾಳಗಳು, ಗಾಳೀಪಟು ಮುಂತಾದವುಗಳ

ಯಾಚಕರು ವೈದ್ಯನಾಥನ ಮನೆಯ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಬಾಗಿಲಮೇಲೆ ವೃಥಾವಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಶಬ್ದಮಾಡಿ ನಿರಾಶರಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಊಟ ತಿಂಡಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ತು ರಗಳೆಮಾಡಿ, ಆಕಾಶವೇ ಬೀಳುವವಾಗೆ ಬೊಬ್ಬೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದ ಮುಂದೆ ಕೂತು ಬಾಣಲೆಯ ಕಡೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ಅವರು ರೆಪ್ಪೆ ಮುಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಎಡಬಿಡದೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆಗಳೇ ಸ್ವರ್ಣಮಣಿಗಳ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದವೇನೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಕಂಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ಸಂಚಿಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ಪಥದಂತೆ, ಉರಿಯುವ ಬಂಗಾರದ ಲೇಪನದಂತೆ ಕಿಂಪಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಹೀಗೇ ಮಾಡುತ್ತ ಎರಡು, ಮೂರು ಕಂಪನಿಯ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಈ ಸುವರ್ಣಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಮಾಡಿದನಂತರ ಒಂದು ದಿನ ಬೈರಾಗಿ, “ನಾಳೆ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣ ಬರುತ್ತೆ” ಎಂದು ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟ.

ಅವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಯಾರಿಗೂ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ. ಗಂಡ ಹೆಂಡರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಸ್ವರ್ಣನಗಿಯನ್ನೇ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಅದು ಸಂಬಂಧವಾಗೇ ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಮತಭೇದವಾಗಿ, ವಾಗ್ವಾದವೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಬರಲಿರುವ ಆನಂದದ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿಜವಾಗಿ ದಂಪತಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಐಕ್ಯ ಅತಿ ಸಹಜವಾಗಿ, ಅತಿ ಸುಲಭವಾಗಿ, ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಮರುದಿನ ಮತ್ತೆ ಆ ಬೈರಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣ ಮಾಯವಾಗಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಕೂಡ ಕತ್ತಲುಕತ್ತಲಾಗಿ ಕಂಡುಬಂತು. ಇದಾದಮೇಲೆ ಮಲಗುವ ಮಂಚ, ಮನೆಯ ಉಪಕರಣ, ಮತ್ತು ಗೋಡೆಗಳು ಕೂಡ ನಾಲ್ಕಡಿ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹೊಲಸನ್ನು ತೋರಲು ತೊಡಗಿದವು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಮನೆಯ ವಹಿವಾಟಿನಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯನಾಥನೇನಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಾಧಾರಣ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿಹೋದರೂ ಒಡನೆಯೇ ಯಜಮಾನಿ ತುಟ್ಟನೆ ಬಾಯಿಬಿಡಿದು “ಸಾಕು ಸುಮ್ಮನಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಲ್ಲ” ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು, ವೈದ್ಯನಾಥ ಮೂಕನಾಗಿಬಿಡುವನು.

ಆಕೆ, ಈ ಬಂಗಾರದ ಬೇಟೆಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಾನಾವ ಭಾಗವನ್ನೂ ವಹಿಸದೇ ಇದ್ದಹಾಗೆ, ಅದು ಆಸೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ನುಬಿಕೆ ಇಡದಿದ್ದಹಾಗೆ, ಮೂಗತ್ತಿಕೊಂಡು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಪ್ಪುಮಾಡಿದ ವೈದ್ಯನಾಥನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಲೆಂದು ಏನೇನೋ ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಚನೆಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಒಂದು

ದಿನ ಒಂದು ಚುಕ್ಕೆಕೂಗಿ ಕುಟ್ಟಿದ ಕಾಗದದ ಪೊಟ್ಟಣವೊಂದನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಉಪಹಾರ ತಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ, ಒಂದು ಬಗೆಯಾದ ಸರಸವಾದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ಪೀಠಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ “ಏನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ ಹೇಳು ನೋಡೋಣ” ಎಂದ. ಆಕೆ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿ ಉದಾಸೀನ ಭಾವದಿಂದ “ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು ? ನಾನೇನು ಯಕ್ಷೀಶಿಯವಳೆ ?” ಎಂದಳು.

ವೈದ್ಯನಾಥ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕಾಲ ವ್ಯಯಮಾಡದೆ, ಮೊದಲು ದಾರದ ಗಂಟನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿದ. ಆಮೇಲೆ ‘ಉಫ್’ ಎಂದು ಮಡಿಕೆಯಮೇಲಿನ ದೂಳನ್ನು ಊದಿದ. ಆಮೇಲೆ ಅತಿ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ, ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕಾಗದದ ಮಡಿಕೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು, ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಆರ್ಟ್ ಸ್ಟೂಡಿಯೋವಿನ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ‘ದಶಮಹಾವಿದ್ಯೆ’ಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಬೆಳಕಿನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ತೋರಿಸಿದ.

ಆಕೆಗಾಗ, ಓರಗಿತ್ತಿ ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿನಿಯ ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗುಹಾಕಿದ್ದ ವಿಲಾಯತಿ ತ್ರೈಲಚಿತ್ರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು, ಅತ್ಯಂತ ಹೀನಾಯವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ, “ಅಯ್ಯೋ, ಬಡುಕೊಂಡಹಾಗೆ ಇದೆ.—ಇದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ದಿವಾನ್‌ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ತಗುಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ನೋಡುತ್ತಾ ಕೂತಿರಿ ಅಂದರೇ ! ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಇದು” ಎಂದುಬಿಚ್ಚಿತು. ಆಗ ಆ ಬಡಪಾಯಿ ವೈದ್ಯನಾಥ ದೇವರು ತನ್ನಿಂದ ಅನೇಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡದೆ ಕಿತ್ತಕೊಂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಂಡತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವ ಸಾಧಾರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಕಿತ್ತಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಮರುಗಿದನು. ಈ ಕಡೆ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರಿಗಲ್ಲಾ ಮೋಕ್ಷದಾ ಕೈತೋರಿಸಿದಳು ; ಜಾತಕ ತೋರಿಸಿದಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವಳಿಗೆ ಮಾಂಗಲ್ಯವಿರುವಾಗಲೇ ಸಾವಾಗುವುದೆಂದು ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಪರಮ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳೇನು ಕಾದು ಕೂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದರಿಂದಲೂ ಅವಳ ಕುತೂಹಲ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗದೇ ಹೋಯಿತು. ಸಂತಾನಭಾಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮನೆ ತುಂಬಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿಯುವ ಅದೃಷ್ಟವಿದೆಯೆಂದೂ ಕೇಳಿದಾಗ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಸಂತೋಷವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ.

ಒಂದು ದಿನ ದಾರಿಹೋಕ ಚೋರಿಯಸನೊಬ್ಬ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷದೊಳಗಾಗಿ ವೈದ್ಯನಾಥನಿಗೆ ದೈವ ಧನಲಾಭವಾಗದೆ ಹೋದರೆ ತಾನು ತನ್ನ ಪಂಚಾಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿಬಿಡುವೆನೆಂದು ಆಣೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಅವನ ಈ ಕಠಿಣ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಮೇಲೆ ಮೋಕ್ಷದಾಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾವ ಸಂದೇಹಕ್ಕೂ ಆಸ್ವದ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಚೋರಿಯಸನೇನೋ ತಕ್ಕ ಉಪಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಆದರೆ ಈ ಕಡೆ ವೈದ್ಯನಾಥನ ಬಾಳೇನೂ ಸುಗಮವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಣ ಸಂಪಾದನೆಗೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಚಲಿತ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ—ವ್ಯವಸಾಯ, ನೌಕರಿ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಚೋರಿ, ದುರೋಡ, ತಟವಚಿ

ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ದೈವ ಧನವನ್ನು 'ಸಂಪಾದನೆ' ಮಾಡಲು ಯಾವ ಮಾರ್ಗವಿದೆ ? ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾ ವೈದ್ಯನಾಥನನ್ನು ಬೈದು ಹೀಯಾಳಿಸಿ ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದಷ್ಟೂ ವೈದ್ಯನಾಥನಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ದಿಕ್ಕುತೋಚುವೆ ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲಿ ಅಗೆದರೆ ದುಡ್ಡು ಸಿಗುತ್ತದೆ, ಯಾವ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಳಿದು ಅಥವಾ ಪಾತಾಳಗರುಡವನ್ನು ಹಾಕಿ ಹುಡುಕುವುದು, ಮನೆಯ ಯಾವ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಬೇಕು, ಯಾವುದೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ.

ಮೋಕ್ಷವಾ ಅತ್ಯಂತ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಗಂಡನಿಗೆ, ಗಂಡಸರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೆದುಳಿಗೆ ಬದಲು ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಗಣಿಯಿರುತ್ತೆಂದು ತನಗೆ ಹಿಂದೆಂದೂ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. "ಸ್ವಲ್ಪ ಓಡಾಡಿ ಕೈಕಾಲಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಕೊಟ್ಟರೆ ಏನಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಸುಮ್ಮನೆ ಗಣೇಶನಹಾಗೆ ಕೂತ ಕಡೆಯೇ ಕೂತಿದ್ದರೆ ಆಕಾಶದಿಂದ ಹಣದ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆಯೆ ?" ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿದಳು.

ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವುದು ? ಕೈ, ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಹೇಗೆ ಕೊಡುವುದು ? ಯಾವ ಕಡೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ, ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದರೆ ಹಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ ? ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುವವರು ಯಾರು ? ಕಡೆಗೆ ಆಗಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ್ತಿಲು ಬಳಿ ಕೂತು ಭಡಿಗಳನ್ನು ಹೆರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ.

ಹೀಗೇ ಇರುವಾಗ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಮಾರ್ಗವೂ ನಮಾತ್ತಿ ಹಬ್ಬ ಹತ್ತಿ ಬಂತು. ಚತುರ್ಥಿ ದಿನದಿಂದ ನದೀಘಾಟಿನಲ್ಲಿ ನೌಕೆಗಳು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತುವು. ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವರು ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ದುರ್ಗಾ ಪೂಜೆಗೊಂದು ವಾಪಸು ಬಂದರು,—ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ, ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಕುಂಬಳ ಕಾಯಿ, ಕೊಬರಿ ; ಟೆನ್ನಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಭತ್ತಿ, ಪೂ, ಹೊಸ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ; ಮತ್ತು ಪ್ರೇಯಸಿಯರಿಗೆ ಸೆಂಟು, ಗಂಧ, ಸಾಬೂನು, ಹೊಸ ಕಥೆ ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಸುವಾಸನೆಯ ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ ಸೀಸೆ—ಇವುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು. ಮೋಡ ಕವಿದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶರತ್ಕಾಲದ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಉಕ್ಕುವ ಹಾಸ್ಯದಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿವೆ, ನೀರು ತುಂಬಿದ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಧರಧರ ನಡುಗುತ್ತಿವೆ. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆದ ಮರ ಗಿಡಗಳ ಎಲೆಗಳು ಹಸುರಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಭೇಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರ್ಮರ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಟೆನಿಸ್ ಕೋಟು ಧರಿಸಿ, ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆರಿಗೆಯಿಟ್ಟ ಚಾದರವನ್ನು ಚೋಲಾಡಿಸುತ್ತ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಭತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಊರಿನ ಜನ ಮೈದಾನದಮೇಲೆ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ವೈದ್ಯನಾಥ ಕೂತು ಕೂತು ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುವನು. ತನ್ನ ನಿರಾನಂದವಾದ ಮನೆಯನ್ನು ಇಡೀ ವಂಗದೇಶದಲ್ಲಿನ ಇತರ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಆನಂದೋತ್ಸವಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ "ಬ್ರಹ್ಮ ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಈ ರೀತಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ?" ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಮದುಗುತ್ತಾನೆ.

ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೇ ಎದ್ದು ದುರ್ಗಾ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಆದ್ಯನಾಥನ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹಾಜರಾದರು. ಊಟದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮನೆಯ ದಾದಿ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡುಹೋದಳು. ಆಗ ವೈದ್ಯನಾಥ ಕೂತು ಕೂತು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಉತ್ಸವದ ನಡುವೆ ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ನಿಷ್ಫಲತೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ದಾಸಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಆದರದಿಂದ ದೊಡ್ಡವನನ್ನು ಕುರಿತು, "ಅದಿರಲೋ ಅಬೂ, ಈ ಸಲ ಹುಟ್ಟುಕೆ ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ಹೇಳು ನೋಡೋಣ." ಎಂದ.

ಅಬಿನಾಶನು ತತ್ಕ್ಷಣ ಉತ್ತರದಿಂದ "ಒಂದು ಹಡಗು ಮಾಡಿಕೊಡಪ್ಪಾ" ಎಂದ. ತಾನೇನು ಕಡಿಯೆಯೆಂದು ಸಣ್ಣವನು "ನನಗೂ ಒಂದು ಹಡಗು ಬೇಕಪ್ಪಾ"ಎಂದ.

ತಂದೆಗೆ ತಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ! ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪದಾರ್ಥ ಒಂದು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಕು, ಬೇರೇನೂ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ. "ಭೇಷ್ ! ಆಗಲಿ ಕೇಶೋ" ಎಂದ ಅಪ್ಪ

ಈ ಕಡೆ ಯಥಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿಯ ರಜಕ್ಕೆ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷದಾಳ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೊಬ್ಬ ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ. ಆತ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಕೀಲ. ಮೋಕ್ಷದಾಳ ಕೆಲವುದಿನ ಆತನ ಮನೆಗೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಡೆಗೊಂಡು ದಿನ ಗಂಡನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು "ಏನೂಂದರೆ, ನೀವು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತೆ" ಎಂದಳು.

ವೈದ್ಯನಾಥ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ತನಗೇನೋ ಸಾವಿನ ಹೊತ್ತು ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆ ಯೋಚಿಸಿದ ಅದ್ಯಾವನೋ ಚೋರಿಯಿಸ ಇವಳಿಗೆಬಿಲ್ಲೋ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇವಳು ತನಗೆ ಸದ್ಗತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಳೆ ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಅಮೇಲೆ ತಿಳಿದು ಬಂದ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಭಯವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದವ ಸುದ್ದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಶಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಒಂದು ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಮನೆಯಿದೆಯಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೋ ಹಣ ಹೂತಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಂತೆ. ಆ ಮನೆ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿರುವ ಗುತ್ತೆ ಧನವನ್ನು ಅಗಿದು ತರಬೇಕೆಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ಆಜ್ಞೆ.

"ಇದೆಂತಹ ಪೀಕಲಾಟ ! ನಾನು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದುಬಿಟ್ಟು ವೈದ್ಯನಾಥ. ವೈದ್ಯನಾಥ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂದೂ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಗಂಡಸರನ್ನು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಏನೇನು ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮೋಕ್ಷದಾಳ ತೋಚಿದಾಗೆಲ್ಲ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಹೊಗೆ ಹಾಕಿ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ

ಘಾಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆ ಜಡ್ಡು ದೇಹದ ವೈದ್ಯನಾಥ ಮಾತ್ರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಮ್ಮುತ್ತ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಲೇ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕೂತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾಶಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಕಳೆದುವು. ವೈದ್ಯನಾಥ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಹಲಗೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಚೂರಿ, ಅರ ಮುಂತಾದ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಎರಡು ಆಟದ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿದ. ಅವುಗಳೊಳಗೆ ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ದಂಡ, ಧ್ವಜಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಬಟ್ಟೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿದ. ಕೆಂಪು ಶಾಲಿನ ಬಾವುಟವನ್ನು ಹಾರಿಸಿದ. ಒಳಗಡೆ ಎರಡು ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ನೌಕೆ ನಡೆಸುವವನ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣಿಕನ ವೇಷಗಳನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ತೊಡಿಸಿದ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅತಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ, ಅತಿ ನಿಪುಣತೆಯಿಂದ ತಯಾರುಮಾಡಿದ. ಎಂತಹ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಆಸೆಯಾಗಬೇಕು, ಅಂತಹ ಹಡಗುಗಳಿವು. ಸಪ್ತಮಿಯ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅವರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಆನಂದವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಅಷ್ಟು ಪರಿಕರಣಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ತಮ್ಮ ತಂದೆ. ಅವರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಣಿದೇಬಿಟ್ಟರು. ಅವರ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಕ್ಷಕೂ ಓಡಿ ಬಂದಳು: ಬಂದು ಈ ದರಿದ್ರ ತಂದೆಯ ನವರಾತ್ರಿ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಳು.

ಕಂಡದ್ದೇ, ಅವಳಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂತು. ಅಳು ಬಂತು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಹಡಗುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಿಂದ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಕಸಿದು ಹೊರಗಡೆ ಹೋಗಿ ಬಿಸಾಡಿಬಂದಳು. ಚಿನ್ನದ ಸರ ಹೋಯಿತು. ಜರತಾರಿ ಟೋಪಿ ಹೋಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ತಂದೆಯನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವನು ಎರಡು ಮರದ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಲು ಬರುತ್ತಾನಲ್ಲಾ, ನಗುವುದೇ, ಅಳುವುದೆ ? ಅದೂ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲ. ತಾನೇ ಕೈಯಾರೆ ಮಾಡಿದ್ದು !

ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನಂತೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ. “ದಡ್ಡು ಮಗು ಇದೆಲ್ಲೋ ! ಆ ಮರದ ತುಂಡಿಗೆಷ್ಟು ಅಳುತ್ತೆ” ಎಂದು ಟಪ್ಪೆಂದು ಅವನ ಬೆನ್ನಮೇಲೊಂದು ಬಾರಿಸಿದಳು. ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗ ಅಪ್ಪನ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ನಿರಾಸೆಯನ್ನು ಮರೆತ ಉಲ್ಲಾಸದ ನಟನೆ ತೋರುತ್ತ “ಅಪ್ಪ ನಾನು ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗ ಎದ್ದು ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು.

ವೈದ್ಯನಾಥ ಆ ಮರುದಿನವೇ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಆದರೆ, ದುಡ್ಡೆಲ್ಲಿ ? ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಒಡಮೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾರಿ ದುಡ್ಡನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಳು. ವೈದ್ಯನಾಥನ

ಅಜ್ಜಿಯ ಕಾಲದ ಒಡವೆಯದು. ಅಂತಹ ಅಪರಂಜಿ ಚಿನ್ನವೂ, ಮತ್ತು ತೂಕವಿರುವ ಒಡವೆಯೂ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಂತಹದಲ್ಲ.

ತಾನು ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬ ಭಾವ ಬಂದಿತ್ತು ವೈದ್ಯನಾಥನಿಗೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುತ್ತಿನಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟ. ಆಗ ಮೋಕ್ಷಾಂಗ ಕೂಡ ಅಳು ಬಂತು.

ಕಾಶಿಯ ಮನೆಯ ಮಾಲಿಕ ವೈದ್ಯನಾಥನ ಚಿಕ್ಕಮಾವನ ಕ್ಷುದಾರನೊಬ್ಬ ಅದಕ್ಕಂದೇ ಬಹುಶಃ ಮನೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯನ್ನೇ ಹೇಳಿದ. ಮನೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ ಬೆಲೆಗೇ ವಿಕ್ರಯವಾಯಿತು.

ವೈದ್ಯನಾಥ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರಲು ತೊಡಗಿದ. ಸರಿಯಾಗಿ ನದಿಯ ಮೇಲುಗಡೆಯೇ ಮನೆ. ಅದರ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಸದಾ ತೊಳೆದುಕೊಂಡೇ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ನದಿ.

ರಾತ್ರಿ ವೈದ್ಯನಾಥನ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆಂದಿತು. ಮನೆಗೆಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬನೇ. ಆ 'ಬಿಕೋ' ಎನ್ನುತ್ತಿರುವ ಖಾಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆದೇಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ಉರಿಸಿಕೊಂಡೇ, ಶಾಲನ್ನು ಮೈತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ ವೈದ್ಯನಾಥ. ಆದರೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಊರಿನ ಶಬ್ದವೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ತಿ ನಿಂತಹೋದ ಮೇಲೆ, ಆಗ ಎಲ್ಲಿಂದವೋ "ಝನ್ ಝನ್" ಎಂಬ ಶಬ್ದವೊಂದು ಕಿವಿಗೆಬಿದ್ದು ವೈದ್ಯನಾಥ ಬೆಚ್ಚಿದ. ಮೇಲೆದ್ದು ಕೂತ. ಪುನಃ ಕಿವಿಯಾನಿಸಿ ಕೇಳಿದ. ಪುನಃ ಅದೇ ಝಣತ್ವಾರ ಬಹು ಮೃದುವಾದರೂ ಬಹಳ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬಂತು. ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಬಲಿರಾಜನ ಬೊಕ್ಕಸದ ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷನು ಕೂತು ವರಹಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು ಶಬ್ದ.

ವೈದ್ಯನಾಥನಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಕುತೂಹಲವೂ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರೊಟ್ಟಿಗೇ ತಡೆಯಲಾರದ ಆಸೆಯೂ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿತು. ನಡುಗುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಲಾಂಛನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೊರಡಿ, ಕೊರಡಿಗೂ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದ. ಈ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದರೆ ಶಬ್ದ ಆ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೇಳಬರುವುದು. ಆ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದರೆ ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೇಳಿಸುವುದು. ವೈದ್ಯನಾಥ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಈ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಆ ಕೋಣೆಗೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾ ಬಂದ. ಹಗಲಾಗುತ್ತ ಬಂದಾಗ ಆ ಪಾತಾಳಭೇದಿಯಾದ ಶಬ್ದ ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಅದರ ಗುರುತು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ರಾತ್ರಿ ಎರಡು, ಮೂರು ಪ್ರಹರಗಳಾದ ಮೇಲೆ, ಊರಲ್ಲ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಾಗ, ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಶಬ್ದ ಕೇಳಬರಲು ತೊಡಗಿತು. ವೈದ್ಯನಾಥನ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಶಬ್ದದ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದು, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹಾಡುಕುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಏನೂ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಿಂತ. ಮರುಭೂಮಿಯ ಮಧ್ಯೆ ನೀರಿನ ಕಲ್ಲೋಲ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲಸಾಧ್ಯ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಹಡುಕುವುದಕ್ಕಿಂದು ಹಿಡಿದ ದಾರಿ ತಪ್ಪಾಗಿ ಆ ಗುಪ್ತವಾದ ನೀರಿನ ತೊರೆಯೆಲ್ಲಾದರೂ ಕೂರೆಯಾಗಿಬಿಡಬಹುದೆಂದು ಭಯ ಬೇರೆ. ಬಾಯಾರಿದ ಪ್ರಯಾಣಿಕನಾಗ ಸ್ವಲ್ಪಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದು, ಪ್ರಾಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಈ ಕಡೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯೂ ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುವ ಹಾಗಾಗಿತ್ತು—ವೈದ್ಯನಾಥನ ಅವಸ್ಥೆ

ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ನಿರ್ದೆಗೆಟ್ಟು ವೃಥಾ ಪರಿಶ್ರಮ ವ್ಯಾಕುಲಗಳಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವ್ಯಗ್ರತೆಯ ಕಟುವಾದ ಗೆರೆಗಳು ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದುವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದುವು. ಕೆನ್ನೆಗಳೊಳಗಿದುವು. ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಹಗಲುಹೊತ್ತೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎರಡು ಘಂಟೆಯಾದಮೇಲೆ, ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಹಾರೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಿ ಶಬ್ದಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದ. ಹಿಂದುಗಡೆಯ ಸಣ್ಣ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಕುಟ್ಟಿದಾಗ ತಳಗಡೆ ಟೊಳ್ಳುವಂತೆ ಶಬ್ದವಾಯಿತು.

ರಾತ್ರಿಮಾಗುತ್ತಲೂ ಊರೆಲ್ಲ ಮಲಗಿದಮೇಲೆ ವೈದ್ಯನಾಥ ಆ ಕೋಣೆಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಂಧ್ರವನ್ನು ಕೊರೆಯತೊಡಗಿದ. ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಂಧ್ರ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಖವಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ಕೆಳಗಡೆ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಬಂತು. ಆದರೆ ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅದರೊಳಗೆ ಇಳಿದುಹೋಗಲು ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ರಂಧ್ರದ ಮೇಲಿಗಡೆ ಹಾಸುಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಆ ಶಬ್ದ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತ ಬಂದು ಅವನಾಗ ಭಯದಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟು ಬಂದ. ಆದರೆ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಲೋಭ ಮತ್ತು ಭಯ—ಎರಡೂ ಅವನಿರತು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಆ ಕಡೆ, ಈ ಕಡೆ ಎಳೆಯಲು ತೊಡಗಿದುವು. ರಾತ್ರಿ ಹೇಗೋ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು.

ಇಂದು ಹಗಲುಹೊತ್ತೂ ಶಬ್ದ ಕೇಳಬರತೊಡಗಿತು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮನೆಗಲಸಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಚಾಕರನನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡದೆ ಹೊರಗಡೆಯೇ ಊಟ, ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿದ. ಊಟವಾದಮೇಲೆ ಆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿದ. ದುರ್ಗಾನಾಮವನ್ನು ಜಪಮಾಡುತ್ತ ರಂಧ್ರದ ಮೇಲಿಂದ ಹಾಸುಗೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿಚ್ಚೆಳೆದ. ಕೆಳಗಡೆಯಿಂದ ನೀರಿನ ಧುರ್ ಧುರ್ ಶಬ್ದವೂ ಲೋಹದ ಟಂಗ್ ಟಂಗ್ ಶಬ್ದವೂ ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಬಂದುವು. ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ ರಂಧ್ರದ ಬಳಿ ಮುಖವನ್ನು ತಂದು ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಕೋಣೆಯೊಳಗೇ ಸುಮಾರು ಎತ್ತರ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ.

ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನೂ ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಉದ್ಭವಾದೊಂದು ಕೋಲನ್ನು ತಂದು ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ ನೋಡಿದ. ನೀರು ಮಂಡಿಯವರೆಗೂ ಬರಬಹುದು, ಅಷ್ಟೇ. ಬೆಂಕಿಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೂ ಒಂದು ಮೊಂಬತ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಆಳವಿಲ್ಲದ ಕೆಳಗಡೆಯ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದುಮುಕಿದ. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಸೆಯಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಭಂಗವಾದೀತೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಬತ್ತಿ ಹೊತ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಕೈ ನಡುಗಿತು. ಎಷ್ಟೋ ಬೆಂಕಿಯ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಮಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿದ. ಆಗವನಿಗೆ ಕಂಡು ಬಂತು—ಒಂದು ದಷ್ಟಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಳಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ತಾಮ್ರದ ಕೊಡ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅದರ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಸರಪಳಿ ಕೊಡದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು!

ವೈದ್ಯನಾಥನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಝಪ್ ಝಪ್ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಬೇಗ ಬೇಗ ಆ ತಾಮ್ರದ ಕೊಡದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ—ಕೊಡ ಖಾಲಿ!

ಆದರೂ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿನೇ ನಂಬಲಾರದೆ ಹೋದ. ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಕೊಡವನ್ನುತ್ತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ. ಒಳಗಡೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಬೋರಲಾಗಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದ. ಅದೊಳಗಿಂದ ಏನೂ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಕೊಡದ ಕಂಠವೇ ಒಡೆದುಹೋಗಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬಂತು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡದ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿತ್ತೇನೋ, ಯಾರೋ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಒಡೆದುಹಾಕಿರಬೇಕು.

ಆಗ ವೈದ್ಯನಾಥ ನೀರಿನ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಹುಚ್ಚುನಂತೆ ತಡಾಡುತ್ತ ಬಂದ. ಕೆಸರುಮಯವಾದ ತಳದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೆ ಏನೋ ತಗುಲಿತು. ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಅದೊಂದು ಹೊದ ತಲೆ ಬುರುಡೆ. ಅದನ್ನೂ ಒಂದುಸಲ ಕಿವಿಯ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ. ಒಳಗಡೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಸಹ್ಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲೇ ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ತಡಾಡಿ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದ ಮೂಳೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರಾವುದೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ.

ನದಿಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ. ಆ ಜಾಗದಿಂದಲೇ ನೀರು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದೆ, ಬೇರೊಬ್ಬ ದೈವಧನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಯೋಗವಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನೂ ಈ ರಂಧ್ರದಿಂದಲೇ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಕಡೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹತಾಶನಾಗಿ 'ಅಮ್ಮಾ !' ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ಮರ್ಮಭೇದಕವಾದೊಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಅದು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಹೋಗಿದ್ದ ಬೇರೆ ಎಷ್ಟೋ ಇಂತಹದೇ ಹತಾಶವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಭೀಷಣ ಗರ್ಜಿರತೆಯಿಂದ ಪಾತಾಳದೊಳಗಡೆಯಿಂದ ಶಬ್ದಮಾಡಿತು.

ಮೈಕೈಯೆಲ್ಲ ನೀರು ಕೆಸರುಗಳಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾಗಿ ವೈದ್ಯನಾಥ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬಂದ. ಜನನಿಬಿಡವಾದ, ಕೋಲಾಹಲಮಯವಾದ ಘ್ರಂಭಿ ಅವನ ಮುಂದೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಮಿಥ್ಯೆಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ಸರಪಳಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕೊಡದಂತೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿಬಂತು.

ಮತ್ತೆ ಅವನು ಗಂಟು ಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಊರಿಗೆ ಟಿಕೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿ ಕೂಡಬೇಕು. ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ವಾಗ್ವಿವಾದ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ದಿನದಿನದ ನಿರಾಸರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಹನೀಯವೆಂದು ತೋರಿತು. ಅಲ್ಲೇ, ನದಿಯ ಜೀರ್ಣವಾದ ಕಟ್ಟೆಯಂತೆ ಝುಪ್ಪೆಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮುಳುಗಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು.

ಆದರೆ, ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಅವನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಟ್ಟಿದ. ಟಿಕೆಟ್ಟನ್ನೂ ಕೊಂಡ. ಮತ್ತು ಗಾಡಿಯನ್ನೂ ಹತ್ತಿದ. ಒಂದು ದಿನ ಚಳಿಗಾಲದ ಸಂಜೆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತ. ಹಿಂದೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಮಾಡಿದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವರು ಊರಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ವಾಪಸು ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಸುಖ ತನಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಕರುಬಿದ್ದ. ಆಗ ಇಂದಿನ ಸಂಜೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ವರಾಂಡದ ಮರದ ಬೆಂಚಿನಮೇಲೆ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡ, ಮಂಕು ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೊದಲು, ಮನೆಯ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಬ್ಬರ ಮಾಡಿದಳು. ಮಕ್ಕಳು ಓಡಿಬಂದರು. ಹೆಂಡತಿ ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದಳು.

ಯಾವುದೋ ಘೋರ ಸ್ವಪ್ನ ಭಂಗವಾದಂತೆ, ಮತ್ತೆ ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಸಂಸಾರವೇ ಎಚ್ಚುವಾಗಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತಂತೆ, ಅನ್ನಿಸಿತು ವೈದ್ಯನಾಥನಿಗೆ.

ಒಣಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಾದ ನಗತೋರುತ್ತ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ದೊಡ್ಡ ಮಗನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದ.

ಅಲ್ಲಿ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಚಳಿಗಾಲದ ಸಂಜೆ ರಾತ್ರಿಯಂತೆಯೇ ನಿಸ್ಸುಬಾವಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ವೈದ್ಯನಾಥ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ “ಹೇಗಿದ್ದೀಯ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಹೆಂಡತಿಗೆ. ಆಕೆ ಉತ್ತರವೇನೂ ಕೊಡದೆ “ಏನಾಯಿತು ?” ಎಂದು ಬದಲು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ವೈದ್ಯನಾಥ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಕೈಯಿಂದ

ಹಣೆಗೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡ. ಮೋಕ್ಷದಾಳ ಮುಖ ತತ್ಕ್ಷಣ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಅನಾಹುತವೇನೋ ಆಗಲಿರುವ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎದ್ದು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ “ಅವತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದೆಯಲ್ಲಾ, ಕೈರಿಕನ ಕಥೆ ! ಅದನ್ನು ಹೇಳು” ಎಂದು ಕೇಳಿ ಹಾಸುಗೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡರು.

ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಆದರೂ ಇಬ್ಬರ ಬಾಯಲ್ಲೂ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ನಡುವೆ ಏನೋ ಒಂದು ಜುಮ್ಮೆನ್ನುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷದಾಳ ತುಟಿಗಳೆರಡೂ ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಧಂತೆ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡುವು.

ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ, ಮೋಕ್ಷದಾ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ, ಒಳಗಣಿಂದ ಕದ ಮುಚ್ಚಿ ಅಗುಳಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು.

ವೈದ್ಯನಾಥ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಗಡೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ. ಹೊರಗೆ ಬೀದಿಯ ಪಹರೆಯವನು ಗಂಟೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡುಹೋದ. ಬೇಸತ್ತ ಭೂಮಿ ಶಾಂತವಾದ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತ್ತು. ತನ್ನವರೆಂದು ಎನಿಸಿಕೊಂಡವರಾದಿಯಾಗಿ ಅನಂತ ಆಕಾಶದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಈ ಅವಮಾನಿತನಾದ, ನಿದ್ರೆಗಟ್ಟಿ, ವೈದ್ಯನಾಥನನ್ನು ಒಂದು ಮಾತು ಕೂಡ ವಿಚಾರಿಸುವವರಿಲ್ಲ.

ರಾತ್ರಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಆಗಿಹೋಗಿದೆ. ಏನೋ ಸ್ವಪ್ನದಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತವನಂತೆ ವೈದ್ಯನಾಥನ ದೊಡ್ಡ ಮಗ ಹಾಸುಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ವರಾಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ‘ಅಪ್ಪಾ’ ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಅವರಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವ ಮನೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ‘ಅಪ್ಪಾ’ ಎಂದು ಕೂಗಿದ, ಮತ್ತೆ ಆಗಲೂ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಭಯವಾಗಿ ಹಾಸುಗೆಯಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿದ. ಎಂದಿನಂತೆ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ತಂಬಾಕು ಹಾಕಿ ಹುಕ್ಕಾ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಯಜಮಾನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತೇರಿದಮೇಲೆ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರ ವಿಚಾರಿಸಲು ಬಂದರು. ಆದರೆ ವೈದ್ಯನಾಥನ ಭೇಟಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

೧೯ . ಜನಪ್ರಿಯ ಕಾದಂಬರಿ

ಒಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

'ಅಲ್ಲಾ ಹೋ ಅಕಬರ್' ಶಬ್ದದಿಂದ ರಣಭೂಮಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಮೂರು ಲಕ್ಷ ಯವನ ಸೈನ್ಯ. ಎದುರುಗಡೆ ಮೂರು ಸಾವಿರ ಆರ್ಯ ಸೈನ್ಯ. ಪೂವಾಹದ ಮಧ್ಯೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದಂತೆ, ಹಿಂದೂ ವೀರಗಣ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಇಡೀ ದಿನ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಲರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದವರು ಈಗ ಮುರಿದು ಬೀಳುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಸೂಚನೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಭರತವರ್ಷದ ಜಯಧ್ವಜ ಧೂಳಿಪಟುವಾಗಲಿದೆ. ಮತ್ತು ಇಂದು ಆ ಅಸ್ವಾತುಲವರ್ಷಿಯಾದ ಸಹಸ್ರಶ್ಚಿ ಸೂರ್ಯದೇವನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ಗೌರವ ಸೂರ್ಯನೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅಸ್ತಮಿತನಾಗಲಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟಲ್ಲ! "ಹರ ಹರ ಮಹಾದೇವ!"

ಪಾಠಕರೇ, ಹೀಗೆ ಸಿಂಹನಾದಮಾಡುತ್ತ ಪಕ್ಷಪ್ರಾಯದ ಮೂವತ್ತೈದು ಜನ ಅನುಚರರೊಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಿಚ್ಚು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಅಶ್ವಾರೋಹಿಯಾಗಿ, ಭಾರತದ ಅಧಿಷ್ಠಾತ್ರಿ ದೇವಿಯ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿನ ದೀಪ್ತ ವಜ್ರಾಯುಧದಂತೆ ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದವರೊಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲರಾ ? ಯಾರ ಪ್ರಶಾಪದಿಂದ ಆ ಅಗಣಿತ ಯವನ ಸೈನ್ಯ ಚಂಡಮಾರುತಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ ಅರಣ್ಯದಂತೆ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತ ಬಂತೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲರಾ ?

ಯಾರ "ಹರ ಹರ ಮಹಾದೇವ" ಎಂಬ ಸಿಂಹನಾದದಿಂದ ಮೂರು ಲಕ್ಷ ಷ್ವೇಚ್ಛಿ ಕಂಠಗಳ "ಅಲ್ಲಾ ಹೋ ಅಕಬರ್" ಧ್ವನಿಯು ನಿಮಗ್ನವಾಗಿ ಹೋಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲರಾ ?

ಯಾರ ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಹಲಿಯಿಂದ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಕೆಗಳ ತಂಡದಂತೆ ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯವು ಮುಹೂರ್ತ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಪರಾಗಿಹೋದರೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲರಾ ? ಆ ಕಾಲದ ಆರ್ಯವರ್ಷದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಸಹಸ್ರ ರಕ್ತ ಕರ್ಪುಣದಿಂದ ಯಾರ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಆಶೀರ್ವಾದಮಾಡಿ ಅಸ್ವಾತುಲಕ್ಕೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಗೈಯಲು ಹೋದನೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲರಾ ? ಹೇಳಬಲ್ಲರಾ, ಪಾಠಕರೆ ? ಆತ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಲಲಿತಸಿಂಹ. ಕಾಂಚಿಯ ಸೇನಾಪತಿ. ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸದ ಧ್ರುವನಕ್ಷತ್ರ

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಇಂದು ಕಾಂಚೀನಗರದಲ್ಲೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಉತ್ಸವ ? ಪಾಠಕರೇ, ಗೊತ್ತೇ ನಿಮಗೆ ?

ಉಪರಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಜಯಧ್ವಜಗಳೇಕೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿವೆ? ಕೇವಲ ವಾಯುಭದದಿಂದಲೇ ಅಥವಾ ಆನಂದಭದದಿಂದಲೇ? ದ್ವಾರ ದ್ವಾರದಲ್ಲೂ ಕದಳೀಕುಂಬಗಳು ಮತ್ತು ಮಂಗಳ ಕುಂಭಗಳು, ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಶಂಖ ಧ್ವನಿ, ಬೀದಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲೂ ದೀಪಮಾಲೆಗಳು !

ದುರ್ಗದ ಪ್ರಾಕಾರಗಳಮೇಲೆಲ್ಲ ಒತ್ತಾದ ಜನಸಂದಣಿ, ಪುರಜನರು ಯಾರ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ? ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಸಹಸ್ರಮರುಷ ಕಂಠಗಳ ಜಯಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರ ನಾರೀ ಕಂಠಗಳಿಂದ 'ಹುಲು' ಧ್ವನಿಯೂ ಏಕತ್ರವಾಗಿ ಸೇರಿ, ಅಭ್ಯರ್ಥನೆಯಾಗಿ, ನಿರ್ನಿರೀಕ್ಷವಾದ ನಕ್ಷತ್ರಲೋಕದ ಕಡೆ ಏರಿಹೋಯಿತು. ನಕ್ಷತ್ರಶ್ರೇಣಿಯು ವಾಯುವಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ದೀಪಮಾಲೆಯಂತೆ ಕಂಪಿಸಲು ತೊಡಗಿತು.

ಅಗೋ, ಪ್ರಮತ್ತ ತುರಂಗದಮೇಲೆ ಸವಾರಿಮಾಡುತ್ತ ವೀರವರನೊಬ್ಬನು ಪುರದ್ವಾರವನ್ನು ಘೋಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲೆರಾ ? ಈತನೇ ಅಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಪರಿಚಿತನಾದ ಲಲಿತಸಿಂಹ ! ಕಾಂಚಿಯ ಸೇನಾಪತಿ ? ಶತ್ರು ನಿಧನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಪುನವಾದ ಕಾಂಚೀರಾಜನ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಶತ್ರು ರಕ್ತಾಂಕಿತವಾದ ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ! ಅದಕ್ಕೇ ಇಷ್ಟು ಉತ್ಸುಕ !

ಆದರೆ—ಅಷ್ಟು ಜಯಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸೇನಾಪತಿ ಆ ಕಡೆ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗವಾಕ್ಷಗಳಿಂದ ಪುರದ ಲಲನಾಮಣಿಯರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಪುಷ್ಟವೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಡೆ ಆತನ ದೃಷ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯಪಥದಲ್ಲಿ ಬಾಯಾರಿದ ಪಥಿಕ ಸರೋವರದ ಕಡೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೇಲಿನಿಂದ ಒಣಗಿದ ಮರಗಳ ಎಲೆಗಳು ಅವನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಉದುರಿದರೆ ಅವನದರಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಾನೇನು ? ಆ ಧೀರ ಚಿತ್ತನಾದ ಲಲಿತಸಿಂಹನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಸನ್ಮಾನವೂ ಆ ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳ ವೃಷ್ಟಿಯಂತೆಯೇ ನೀರಸ, ಲಘು, ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳುದು ಎಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಕಡೆಗೆ ಅಶ್ವವು ಅಂತಃಪುರ ಪ್ರಾಸಾದದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗ ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರ ಸೇನಾಪತಿಯು ಅದರ ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಎಳೆದನು. ಅಶ್ವವು ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರ ಲಲಿತಸಿಂಹನು ಒಂದುಬಾರಿ ಪ್ರಾಸಾದದ ಮಹಡಿಯ ಕಡೆ ತೃಷಿತ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದನು. ಮುಹೂರ್ತ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದೇನು ? ಎರಡು ಲಜ್ಜಾನ್ವಿತ ನೇತ್ರಗಳು ಒಂದುಬಾರಿ ಚಿಹಿತವಾದಂತೆ ಅವನ ಮುಖದ ಕಡೆ ಬಿದ್ದುವು. ಮತ್ತು ಎರಡು ಉಜ್ಜಲ, ಸುಕೋಮಲ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟಮಾಲೆಯೊಂದು ಜಾರಿ ಅವನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ತತ್ಕ್ಷಣ ಅಶ್ವದಿಂದಿಳಿದು ಆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ

ಕಿರೀಟದ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲೇರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದುಸಲ ಕೃತಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿತ್ತು ದೀಪವಾರಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಹಸ್ರ ಶತ್ರುಗಳ ಮುಂದೆ ಅವನು ಅವಿಚಲಿತ. ಎರಡು ಚಕಿತ ನೇತ್ರಗಳ ಮುಂದೆ ಅವನೇ ಪರಭೂತ. ಸೇನಾಪತಿಯು ತನ್ನ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಶಿಲಾದುರ್ಗದಂತೆ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಂಜೆ ಎರಡು ಕಷ್ಟಾದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಲಜ್ಜಾಯುತ ಸಂಭ್ರಮದ ದೃಷ್ಟಿಯು ಆ ದುರ್ಗದ ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ಆಘಾತಮಾಡಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಇಷ್ಟುಕಾಲದ ಸ್ಥೈರ್ಯವೂ ಮುಹೂರ್ತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉರುಳಿಹೋಯಿತು. ಆದರೆ, ಛಿ....ಛಿ ! ಸೇನಾಪತಿ ! ಹಾಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಂಜೆಯ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಚೋರನಂತೆ ರಾಜಾಂತಃಪುರದ ಉದ್ಯಾನದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹಾರಲು ಹೋಗುವುದೆ ? ನೀನೇಯೆ ಭುವನ ವಿಜಯಿಯಾದ ವೀರ ಲಲಿತಸಿಂಹ ?

ಆದರೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯುವವರಿಗೇನು ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು ? ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ದಾರಿಯನ್ನು ತಡೆಯರು. ಕತ್ತಲನ್ನು ಅಣಕಿಸುವ ರೂಪುಳ್ಳ ನಾರಿಯರೂ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಸುಂದರವಾದ ವಸಂತ ಸಂಧ್ಯಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ದಕ್ಷಿಣ ವಾಯು ಬೀಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ರಾಜಾಂತಃಪುರದೊಳಗಣ ಏಕಾಂತ ಉದ್ಯಾನದೊಳಗೆ ಒಂದುಬಾರಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲಿ. ಓ ಪಾಠಕರೇ, ನೀವೂ ಬನ್ನಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಬನ್ನಿ. ನಾನು ನಿಮಗೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಭಯದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಒಂದುಸಲ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿ ಹೇಳಿ, ಬಹುಲ ತಳದಲ್ಲಿ ತೃಣಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿರುವ ಸಂಧ್ಯಾತಾರೆಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತಿರುವ ಆ ರಮಣಿ ಯಾರು ? ಹೇ ಪಾಠಕರೇ, ಪಾಠಕಿಯರೇ, ನಿಮಗೆ ಈಕೆಯ ಪರಿಚಯವಿದೆಯೆ ? ಇಂತಹ ರೂಪವನ್ನೆಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದೀರಾ ? ಇಂತಹ ರೂಪವನ್ನೆಲ್ಲಾದರೂ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಭಾಷೆಯಿಂದಾದರೂ ಯಾವ ಮಂತ್ರಬಲದಿಂದಾದರೂ ಇಂತಹ ಆಕಾರ, ಇಂತಹ ಲಾವಣ್ಯ, ಯೌವನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ? ಹೇ ಪಾಠಕರೇ, ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಎರಡನೆಯ ಸಂಬಂಧದ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಎಲೈ ರೂಪಸಿಯರಾದ ಪಾಠಕಿಯರೆ, ನೀವು ಯಾವಳಾದರೂ ಬೇರೊಬ್ಬ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮ ಸಖಿಯೊಂದಿಗೆ “ಇವಳು ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಲಾಳೆಯೆ ? ಸುಂದರಿಯಿರಬಹುದು ; ಆದರೆ ನೋಡೇ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೆ ?” ಎನ್ನುತ್ತೀರಲ್ಲ ? ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ವನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಆ ತರುತಳದಲ್ಲಿ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಕೂತಿರುವ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಸಹಿತ

ಅವಳ ಕಿಂಚಿತ್ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಪಾಠಕ ಮತ್ತು ಪಾಠಕಿಯರೆ, ಈಗ ಪರಿಚಯವಾಯಿತೇ ? ಈಕೆಯೇ ರಾಜಕನ್ಯೆ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲ.

ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಹೂಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಪೋಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಸಂಗಿನಿಯರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಪೋಣಿಸುತ್ತ ಪೋಣಿಸುತ್ತ ಒಂದೊಂದುಸಲ ಅವಳ ಬೆರಳುಗಳು ಆ ಕೋಮಲವಾದ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಸೀನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಚಿಂತೆಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಏನನ್ನಾಚೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ?

ಆದರೆ ಹೇ ಪಾಠಕರೆ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಾನು ಕೊಡಲಾರೆ. ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಗೂಢಹೃದಯ ಮಂದಿರದ ಮಧ್ಯೆ ಇಂದು ಈ ನಿಸ್ತಬ್ಧ ಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಬ್ಬ ಮರ್ತ್ಯದೇವತೆಗೆ ಆರತಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನನ್ನೀ ಅಪವಿತ್ರವಾದ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲಾರೆ. ಅಗೋ, ನೋಡಿ, ದೀರ್ಘ ನಿಶ್ಚಾಸವೊಂದು ಪೂಜೆಯ ಧೂಪದ ಹೊಗೆಯಂತೆ ಸಂಜೆಯ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತು ಎರಡು ತೊಟ್ಟು ಕಣ್ಣಿರು ಎರಡು ಸುಕೋಮಲ ಕುಸುಮಗಳ ದಳಗಳಂತೆ ಆ ಅಜ್ಞಾತ ದೇವತೆಯ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಜಾರಿಬಿದ್ದವು.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಪುರುಷ ಕಂಠವೊಂದು ಗಭೀರ ಆವೇಗ ಭರದಿಂದ ಕಂಪಿತರುದ್ಧ ಸ್ವರದಿಂದ “ರಾಜಕುಮಾರಿ !” ಎಂದು ಕೂಗಿತು. ರಾಜಕನ್ಯೆಯು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಭಯದಿಂದ ಚೀತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದಳು. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಹರಿಗಳು ಓಡಿಬಂದು ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ಕೈದು ಮಾಡಿದರು. ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ಆದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದದ್ದೇನು ? ಸೇನಾಪತಿಯು ಬಂದಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಯೇ ಶಿಕ್ಷೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ವೋಪಕಾರವನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಗಡೀಪಾರು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ. ಸೇನಾಪತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ “ದೇವಿ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮೋಸಗೈಯುವ ಸಂಭವವಿರುವಲ್ಲಿ ಆಗ ಸತ್ಯವೆನ್ನುವುದೆಲ್ಲಿದೆ ಪ್ರಕುಂಚದಲ್ಲಿ ? ಇವತ್ತಿನಿಂದ ನಾನು ಮನುಷ್ಯರ ಶತ್ರು” ಎಂದುಕೊಂಡ. ದೊಡ್ಡದೊಂದು ದಸ್ಯುದಳದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಲಲಿತಸಿಂಹ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ.

ಹೇ ಪಾಠಕಮಹಾಶಯ, ನಿಮ್ಮಂತಹ ಅಧವಾ ನನ್ನಂತಹ ಮನುಷ್ಯರು ಇಂತಹ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು? ದೇಶಾಂತರ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ನೌಕರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇಲ್ಲವೋ, ಹೊಸದೊಂದು ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವೇನೋ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು, ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಅನ್ನಾಭಾವದಿಂದ. ಆದರೆ ಸೇನಾಪತಿಯಂತಹ ಮಹಾಪುರುಷರು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬರುವರು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಂತಹವರು ವಿರಳ. ಅಂತಹವರು ನೌಕರಿಯನ್ನೂ ಮಾಡರು. ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೂ ನಡೆಸರು. ಅವರು ಸುಖವಾಗಿರುವಾಗ ಒಂದೇ ಒಂದು ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಉಪಕಾರಮಾಡಲು ಓಡಿಬರುವರು, ಮತ್ತು ಮನೋವಾಂಛೆಯ ಎಳ್ಳಷ್ಟಾದರೂ ವೃಥಾವಾದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಡರಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಲೋಕನ್ನು ನೋಡುತ್ತ 'ರಾಕ್ಷಸ ಲೋಕವೇ ಪಿಶಾಚಿ ಸುಖಜವೇ, ನಿನ್ನ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ನಾನಿದರ ಪ್ರತೀಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡನು' ಎಂದು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ದಸ್ಯುವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಮಾಡಿಬಿಡುವರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಓದುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ನಮ್ಮ ರಾಜಪುತ್ರಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿತ್ತು.

ದಸ್ಯುಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಬಹು ಪೀಡಿತರಾದರು. ಆದರೆ ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ದಸ್ಯುಗಳು, ಅನಾಥರ ಬಂಧುಗಳು, ದರಿದ್ರರ ದಾತರು, ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತರು. ಕೇವಲ ಧನಿಕಿಗೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಗದವರಿಗೂ, ಮತ್ತು ಪದವೀಧರಿಗೂ ಯಮಸ್ವರೂಪರು.

ಘೋರವಾದ ಅರಣ್ಯ. ಆದರೆ, ಕಾಡಿನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಅಕಾಲರಾತ್ರಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗಿದೆ. ತರುಣ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಅಪರಿಚಿತ ಪಥದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸುಕುಮಾರವಾದ ಅವನ ಶರೀರವು ದಾರಿಯ ಆಯಾಸದಿಂದ ಕುದಿದೆ. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವು ಚೋಲಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಭಾರವೇ ತಡೆಯಲು ಕಷ್ಟವೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಬ್ದವಾದರೂ ಭಯ ವಿಹ್ವಲವಾದ ಹರಿಣದಂತೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳುವನು. ಆದರೆ, ಇಷ್ಟಾದರೂ ಇಂತಹ ಅಂಧಕಾರಮಯ ನಿರ್ಜನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾತವಾದ ಅರಣ್ಯದ ಮಧ್ಯೆ ದೃಢಕಂಠದಿಂದ ಕೂಡಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದಸ್ಯುಗಳು ದಳಪತಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು "ಮಹಾರಾಜ, ದೊಡ್ಡ ಭಾರೀ ಶಿಕಾರಿಯೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕುಟವಿದೆ, ರಾಜವೇಷ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ!" ಎಂದು ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿದರು.

ದಸ್ಯುಗಳ ರಾಜನು "ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಶಿಕಾರಿಯು ನನ್ನದು. ನೀವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲೇ ಇರಿ" ಎಂದು

ಈ ಕುತುಬ್ರಯಾಣಿಕನು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಒಣಗಿದೆಲೆಗಳ

“ಖಿಸ್ ಖಿಸ್” ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳತೊಡಗಿದ. ಉಕ್ಕರಿತನಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕೂ ನೋಡಲು ತೊಡಗಿದ.

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಾಣವೊಂದು ಬಂದು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿತು. ಪಥಿಕನು ‘ಅಯ್ಯೋ ಅಮ್ಮಾ’ ಎಂದು ಚೀರಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿದನು.

ದಸ್ಯುಗಳ ಒಡೆಯನು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, ಕೆಳಗೆ ಮೊಳಕಾಲೂರಿ ಕೂತು, ಪೆಟ್ಟಬಿದ್ದವನ ಮುಖದ ಕಡೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿದ್ದ ಪಥಿಕನು ದಸ್ಯುವಿನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ಒಂದೇಬಾರಿ ವೃದ್ಧಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ಲಲಿತ” ಎಂದನು.

ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ದಸ್ಯುವಿನ ಹೃದಯವು ಸಹಸ್ರ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ದೊಡ್ಡಮೊಂಡು ಚೀತ್ಕಾರವನನ ಗಂಟಲಿಂದ ಹೊರಟಿತು.—“ರಾಜಕುಮಾರೀ !”

ದಸ್ಯುಗಳು ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇಟೆಯೂ ಬೇಟೆಗಾರನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಅಂತಿಮ ಅಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಸತ್ತಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರದ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯದೆ ಲಲಿತಸಿಂಹನ ಮೇಲೆ ರಾಜದಂಡನೆಯಾಗಲು ಕಾರಣಳಾಗಿದ್ದಳು. ಈಗ ಲಲಿತನು ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಅರಣ್ಯದ ಮಧ್ಯೆ ತಿಳಿಯದೆ ರಾಜಕನ್ಯೆಯಮೇಲೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಿಲನವಾಗುವ ಸಂಭವವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೨೦. ಸೋಲು, ಗೆಲುವು

೧

ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಹೆಸರು ಅಪರಾಜಿತಾ. ರಾಜಾ ಉದಯ ನಾರಾಯಣನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿ, ಶೇಖರ ಅವಳನ್ನೊಮ್ಮೆಯೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ತಾನು ರುಚಿಸಿದ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದಾಗೆಲ್ಲ ಅಂತಃಪುರದ ಮೇಲಿನ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಸ್ತಿನಿನ ಪರದೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಕಿವಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳುವಂತೆ ದನಿಯನ್ನು ಅತಿ ಎತ್ತರವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಮನಾತೀತವಾದೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರ ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ನಕ್ಷತ್ರ ರಾಶಿಯ ಮಧ್ಯೆ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಅಪರಿಚಿತ ಶುಭ್ರಹವೊಂದು ಅದೃಶ್ಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುದೇನೋ ಎಂಬಂತೆ, ತನ್ನ ಹೃದಯದ ವಾಣಿಯನ್ನು ಸಂಗೀತದಂತೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

(ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ) ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಛಾಯೆಯಂತೆ ಕಾಣಬರುವುದು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನೂಪುರದ ಇಂಚರದಂತೆ ಕೇಳಬರುವುದು. ಕೂತು ಕೂತು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಆ ಎರಡು ಪಾದಗಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಅವಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹೊನ್ನಿನ ಗೆಚ್ಚಿಗಳೂ ತಾಳ ತಾಳಕ್ಕೆ ಹಾಡುತ್ತಿವೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಆ ಕೆಂಪನೆಯ ಶುಭ್ರ ಕೋವಲ ಪಾದಗಳೆರಡೂ ಅಡಿಗಡಿಗೂ ಯಾವ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಯಾವ ಅನುಗ್ರಹ, ಯಾವ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೋಂಕುವುವೋ ! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಸುಂದರ ಪಾದಗಳನ್ನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕವಿ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡುತ್ತ ಆ ನೂಪುರದ ಝಂಕೃತಿಯ ಲಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕುಟ್ಟುವನು.

ಆದರೆ ಅವನು ನೋಡಿದ್ದ ಛಾಯೆ, ಅವನು ಕೇಳಿದ್ದ ನೂಪುರದ ದನಿ—ಯಾರ ಛಾಯೆ, ಯಾರ ನೂಪುರವೆಂಬ ತರ್ಕ, ಸಂಶಯ, ಅವನ ಭಕ್ತಿ ತುಂಬಿದ ಹೃದಯದಲ್ಲೆಂದೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ದಾಸಿ ಮಂಜರಿ ನದೀ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಶೇಖರನ ಮನೆಯ ಮುಂದುಗಡೆಯೇ ಅವಳ ದಾರಿ. ಹೋಗುವಾಗ ಬರುವಾಗ ಕವಿಯ ಸಂಗಡ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಕಥೆಯಾಗದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಜನಗಳಾರೂ ಕಂಡುಬರದಿದ್ದಾಗ ಅವಳು ಮಂಜಾನೆ ಮತ್ತು ಸಂಜೆ ಶೇಖರನ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕೂತು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಎಷ್ಟು ಸಲ ಘಟ್ಟಕ್ಕೇಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಅಷ್ಟುಸಲವೂ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತೆಂದೂ, ಸ್ನಾನಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಶಿಸ್ತು ಅಷ್ಟು ಸಿಂಗಾರ, ಆ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ, ಆ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಝಮಕಿ.... ಇವೆಲ್ಲ ಏತಕ್ಕೋ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಜನಗಳು ನೋಡಿ ನಗುವರು. ಗುಸುಪಿಸು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜನರದೇನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಮಂಜರಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗೆಲ್ಲ ಶೇಖರನ ಮುಖವರಳುತ್ತಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳ ಹೆಸರು ಮಂಜರಿ. ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಧಾರಣ ಹೆಂಗಸಾದವಳಿಗೆ ಮಂಜರಿಯೆಂಬ ಹೆಸರೇ ಯಥೇಷ್ಟ. ಆದರೆ ಶೇಖರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕವಿತ್ವ ತೋರಿ ವಸಂತ ಮಂಜರಿಯೆಂದೆನ್ನುವನು. ಜನಗಳು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ “ಹಯ್ಯೋ, ಪುಣ್ಯವೇ ?” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಸಾಲದೆ ಕವಿಯ ವಸಂತ ವರ್ಣನೆಯ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ‘ಮಂಜುಳ ಮಂಜುಳ ಮಂಜರಿ’—ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಾಸ, ಅನುಪ್ರಾಸಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇದು ಕಡೆಗೆ ರಾಜನ ಕಿವಿಗೂ ಹೋಗಿಬಿತ್ತು. ರಾಜ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯ ರಸಿಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡು

ನಕ್ಕುನಲಿದನು. ಶೇಖರ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೇಖರನೂ ಆ ತಮಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ರಾಜ ನಗುತ್ತಾ “ಏನಯ್ಯಾ ಕವಿಶೇಖರ, ಭ್ರಮರ ವಸಂತನ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗಾನಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೋ ?” ಎಂದರೆ ಕವಿಯದಕ್ಕೆ “ಇಲ್ಲ, ಮಹಾರಾಜ, ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯ ಮಧುವನ್ನೂ ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವನು.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತ ವಿನೋದಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರಿ, ಅಪರಾಜಿತಾ ಕೂಡ ಮಂಜರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಗಾಗ ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದರಿಂದ ಮಂಜರಿಗೂ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಸತ್ಯ ಮಿಥ್ಯೆ ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಾನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಾದ ಜನರ ರಚನೆ. ಬದುಕೇ ಹಾಗೆ. ಅದೊಂದು ಹತ್ತಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಂಶಗಳ ಕುಸು ಮೇಲೋಗದ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಪ್ರಕೃತವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾಲ್ಪನಿಕವೂ ಉಂಟು. ವಾಸ್ತವಿಕವೂ ಯಥೇಷ್ಟ.

ಆದರೆ ಕವಿ ರಚಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಡುಗಳು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ. ಹಾಡಿನ ವಿಷಯ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅದೇ ರಾಧಾ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಾಯ. ಅದೇ ಚಿರಂತನ ನರ ಚಿರಂತನ ನಾರಿ, ಅದೇ ಅನಾದಿ ದುಃಖ, ಅನಂತ ಸುಖ. ಅದೇ ಹಾಡೇ ಅವನ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ನಿಜವಾದ ಮಾತು—ಅದೇ ಹಾಡಿನ ಯಥಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಅವರಾಪುರದ ರಾಜನಾದಿಯಾಗಿ ದೀನ ದುಃಖಿಗಳಾದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಎಲ್ಲರೂ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವನ ಹಾಡುಗಳು ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬೆಕ್ಕದಿಂಗಳು ಮೂಡಿದಾಗ, ಕಿಂಚಿತ್ ದಕ್ಷಿಣದ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ, ನೌಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಉಪ್ಪಿಗೆ ಮನೆಗಳ ವಾತಾಯನಗಳಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯರ್ಹದಮರ ಅಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ, ಅವನು ರಚಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಕಂಠಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದವು.—ಅವನ ಖ್ಯಾತಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಕವಿ ಹಾಡು ರಚಿಸುವನು, ರಾಜನು ಕೇಳುವನು. ಆಸ್ಥಾನದ ಸಭಾಸದರು ಭಲೆ ಎನ್ನುವರು. ಮಂಜರಿ ನದೀ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು. ಮತ್ತು ಅಂತಃಪುರದ ವಾತಾಯನದಿಂದ ಆಗಾಗ ಒಂದು ಛಾಯೆ ಬೀಳುವುದು, ಆಗಾಗ ನೂಪುರಗಳ ದನಿಯೂ ಕೇಳಬರುವುದು.

೨

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ಕುತೆಯಿಂದ ದಿಗ್ವಿಜಯಿಯಾದ ಕುವಿಯೊಬ್ಬನು

ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ಷೀಡಿತ ಭಂದಸ್ಥಿನಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಗುಣಗಾನವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹಾಜರಾದನು. ಅವನು ತನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಆಸ್ಥಾನ ಕುರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಅವರಾಪರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು.

ರಾಜನು ಪರಮಾದರದಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತ “ಏಹಿ, ಏಹಿ (ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ)” ಎಂದನು.

ಕವಿ ಪುಂಡರೀಕ ಅತಿ ಡಾಂಭಿಕತೆಯಿಂದ “ಯುದ್ಧಂ ದೇಹಿ (ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೊಡಿ)” ಎಂದನು. ರಾಜನ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕಿಗಾಗಿ, ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಕವಿತಾ ಯುದ್ಧ ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಶೇಖರನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಯೋಚನಾಪರನಾಗಿ, ಶಂಕಿತನಾಗಿಬಿಟ್ಟು ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಪುಂಡರೀಕನ ದೀರ್ಘ, ಬಲಿಷ್ಠದೇಹ, ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಗಿರ ಮೂಗು, ಮತ್ತು ದರ್ಶೋದ್ಧತವಾದ ಉನ್ನತವಾದ ಹಣೆ, ಇವು ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಬಂದು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಬೆಳಗ್ಗೆ, ಎದೆ ನಡುಗುತ್ತಿರಲು, ಕವಿ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದನು. ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದಲೇ ಜನಸಂದಣಿ ಸೇರಿ ಸಭೆ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿತ್ತು. ಕೋಲಾಹಲಕ್ಕೇರಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಂತು ಹೋದವು.

ಕವಿ ಶೇಖರ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೃದುಹಾಸ್ಯದ ಪ್ರಘುಲ್ಲತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು, ಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಿ ಕವಿ ಪುಂಡರೀಕನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದ. ಪುಂಡರೀಕ ಪ್ರಕುಂಡ ಅವಹೇಳನಾಭಾವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ನಮಸ್ಕಾರದ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದ. ಆಮೇಲೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೆ ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿ ಶಿಷ್ಯರ ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕನು.

ಶೇಖರನೊಂದುಸಲ ಅಂತಃಪುರದ ವಾತಾಯನದ ಕಡೆ ಕಟಾಕ್ಷವೆಸೆದನು. ಅದರೊಳಗೊಂದು ನೂರಾರು ಕುತೂಹಲಾವಿಷ್ಟ ಕಪ್ಪಾದ ತಾರಗೆಗಳ ವ್ಯಗ್ರದೃಷ್ಟಿ ಈ ಜನಸಂದಣಿಯಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದೆಯೆಂದುಕೊಂಡ.

ಒಂದು ಸಲ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ತನ್ನ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ವಂದನೆ ಮಾಡಿದ. ಮತ್ತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ “ನನಗಿಂದು ಜಯ ಲಭಿಸಿದಲ್ಲಿ ಹೇ ದೇವಿ, ಹೇ ಅಪರಾಜಿತಾ, ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿಗೇ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದುಕೊಂಡ. ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಜಯಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ನಿಂತರು.

ಶ್ವೇತ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಟ್ಟು ರಾಜಾ ಉದಯನಾರಾಯಣನು ಶರತ್ ಪ್ರಭಾತದ ಶುಭವಾದ ಮೇಘರಾಶಿಯಂತೆ ಧೀರ ಗಮನದಿಂದ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕೂತ.

ಪುಂಡರೀಕನೆದ್ದು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮುಂದುಗಡೆ ಬಂದು ನಿಂತ. ಮಹಾಸಭೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಹೋಯಿತು.

ಎದೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕತ್ತನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಬಾಗಿ, ಆಜಾನುಬಾಹುವಾದ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಉದಯನಾರಾಯಣನ ಸ್ತವವನ್ನು ಪಠಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಕಂಠಸ್ವರ ಸಾಧಾರಣ ಕೊಠಡಿಗಳು ತಡೆಯುವಂತಹುದಲ್ಲ; ಆ ಬೃಹತ್ ಸಭಾಗೃಹದ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆ ಗೋಡೆಗಳ, ಕಂಭಗಳ, ಛಾವಣಿಯ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಸಮುದ್ರ ತರಂಗಗಳಂತೆ ಗಂಭೀರ ಗತಿಯಿಂದ ಆಘಾತ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಕೇವಲ ಆ ಧ್ವನಿಯ ವೇಗದಿಂದಲೇ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನಸ್ತೋಮದ ಎದೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳೂ ಧರ ಧರ ಅಲುಗತೊಡಗಿದುವು. ಅದೇನು ಕೌಶಲ, ಏನು ಕೆಲಸಗಾರಿಕೆ, ಉದಯನಾರಾಯಣನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ರಾಜನ ನಾಮಾಕ್ಷರಗಳ ಎಷ್ಟು ಕಡೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾದ ವಿನ್ಯಾಸ, ಏನು ಛಂದಸ್ಸು, ಏನು ಗಮಕ !

ಪುಂಡರೀಕ ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದ್ದ ಸಭಾಗೃಹ ಅವನ ಕಂಠದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರ ಹೃದಯಗಳ ಮೂಕ ವಿಸ್ಮಯ ರಾಶಿಯಿಂದ ಗವ್ವೆನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹಳ ದೂರ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಪಂಡಿತ ಗಣ ಬಲಗೈಯನ್ನೆತ್ತಿ “ಸಾಧ, ಸಾಧ” ಎಂದು ಉಚ್ಚಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದರು. ಆ ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ರಾಜನೊಂದು ಬಾರಿ ಶೇಖರನ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಶೇಖರನೂ ಭಕ್ತಿ ವಿನಯ, ಅಭಿಮಾನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮತ್ತು ಒಂದು ಬಗೆಯಾದ ಕರುಣಾಪೂರಿತವಾದ ಸಂಕೋಚ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ರಾಜನ ಕಡೆಗೆಸೆದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎದ್ದುನಿಂತು ಶ್ರೀರಾಮನು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಲೋಕ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಎರಡನೆಯಸಲ ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಸೀತೆ ಇದೇ ಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ಇದೇರೀತಿ ತನ್ನಸ್ವಾಮಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದುದು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಕುಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ನಿರವಮಾಗಿ ರಾಜನಿಗೆ “ನಾನು ನಿಮ್ಮವನೇ. ತಾವು ಲೋಕಮೆದುರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೇ ಮಾಡಿ. ಆದರೆ....” ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಕೂಡಲೇ ಭೂಮಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತು.

ಪುಂಡರೀಕ ಸಿಂಹದಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ಶೇಖರ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಸುತ್ತವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ತರುಣ ಯುವಕ. ಹೆಂಗಸಿನಂತೆ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸ್ನೇಹ ಕೋಮಲವಾದ ಮುಖ, ಬಿಳುಪೇರಿದ ಕಪೋಲಗಳು. ಅತ್ಯಂತ ಕೃಶವಾದ, ಸಣ್ಣ ಶರೀರ. ನೋಡಿದರೆ ಭಾವದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ದೇಹವೂ ವೀಣೆಯ ತಂತಿಗಳಂತೆ ಕಂಪಿಸಿ ನುಡಿಯಲು ತೊಡಗುವುದೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುವುದು.

ಶೇಖರ ಮುಖವನ್ನೆತ್ತದೆ ಮೊದಲು ಅತಿ ಮೃದು ಸ್ವರದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದ. ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕ ಬಹುಶಃ ಯಾರಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದಾದಮೇಲೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಖವನ್ನೆತ್ತಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೆಲ್ಲಿ ಬೀರಿದನೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜನತೆಯೂ ಮತ್ತು ರಾಜಸಭೆಯ ಕಲ್ಲು ಗೋಡೆಗಳು ಕೂಡ ಕರಗಿ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಬಹು ದೂರವರ್ತಿಯಾದ ಅತೀತದ ಮಧ್ಯೆ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋದವು. ಅತಿ ಸವಿಯಾದ, ಪರಿಷ್ಕಾರವಾದ ಅವನ ಕಂಠಸ್ಥ ಕುಪಿಸುತ್ತ ಕುಪಿಸುತ್ತ ಉಜ್ವಲವಾದ ಅಗ್ನಿಶಿಖೆಯಂತೆ ಮೇಲಕ್ಕೇರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಮೊದಲು ರಾಜನ ಚಂದ್ರಮಂತ್ರಿಯ ಆದಿಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿದ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧ ವಿಗ್ರಹಗಳು, ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳು, ಯಜ್ಞದಾನಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಎಷ್ಟೋ ಮಹಾ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ ಕಾಲದ ನಡುವೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಕಡೆಗೆ ಆ ದೂರ ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ತಂದು ಸಿಂಹಾಸನಾಸೀನನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಧರ್ಮಿಯಾದ ರಾಜನ ಕಡೆ ಬೀರಿ, ರಾಜ್ಯದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜಾ ಹೃದಯಗಳದೊಂದು ಮಹತ್ತಾದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ, ಮೂರ್ತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಸಭೆಯ ನಡುವೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ದೂರ ದೂರಾಂತರಗಳಿಂದ, ಲಕ್ಷಾಂತರ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹೃದಯ ಸ್ತೋತವು ಓಡಿಬಂದು ರಾಜ ಪಿತಾಮಹರ ಈ ಅತಿ ಪುರಾತನವಾದ ಪ್ರಾಸಾದವನ್ನು ಮಹಾ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದಂತಿತ್ತು. ಇದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಣ ಮಾಡಿ, ಆಲಿಂಗನಮಾಡಿ, ಚುಂಬಿಸಿ, ಮೇಲುಗಡೆ ಅಂತಃಪುರದ ಕಿಟಕಿಗಳ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ವರೂಪಾದ ಆ ಪ್ರಾಸಾದಲಕ್ಷ್ಮಿಯರ ಚರಣ ತಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಾರ್ದ್ರ ಭಕ್ತಿಭರದಿಂದ ನಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ರಾಜನನ್ನೂ ರಾಜನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೂ ಮಹಾ ಮಹೋಲ್ಲಾಸದಿಂದ ನೂರಾರುಸಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದಂತಿತ್ತು. ಕಡೆಗೆ “ಮಹಾರಾಜ, ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸೋಲಿಸಬಲ್ಲರು ?”—ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಮೈ ನಡುಗುತ್ತಾ ಕೂತುಕೊಂಡ. ಆಗ ಮುಖಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ತೊಯ್ದ ಪ್ರಜಾಗಣ ಜಯಜಯಕಾರ ಮಾಡಿ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ನಡುಗಿಸಿದರು.

ಸಾಧಾರಣ ಜನಮಂಡಲಿಯ ಈ ಹುಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಗೆಯನ್ನು ಅತಿ ಧಿಕ್ಕಾರ ಪೂರಿತವಾಗಿ ನಗುತ್ತ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಪುಂಡರೀಕ ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡ. ದರ್ಪದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ “ವಾಕ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾವುದು ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗಿಹೋದರು.

ಆಗವನು ನಾನಾ ಛಂದಸ್ಸುಗಳ ಮೂಲಕ ಅದ್ಭುತ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿ ವೇದ, ವೇದಾಂತ, ಆಗಮ, ನಿಗಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತ ಬಂದ. ವಿಶ್ವದ

ಮಧ್ಯೆ ವಾಕ್ಯವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾಕ್ಯವೇ ಸತ್ಯ ವಾಕ್ಯವೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರೆಲ್ಲ ವಾಕ್ಯವಶರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ವಾಕ್ಯವೇ ದೊಡ್ಡದು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಚತುರ್ಮುಖಿಗಳಿಂದಲೂ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪಂಚಾನನನಾದ ವಿಷ್ಣೇಶ್ವರನು ಐದು ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ವಾಕ್ಯದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕಡೆಗೆ ನೀರವವಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಹೀಗೆಂದು ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹರಡುತ್ತ ವಾಕ್ಯದ ಸಲುವಾಗೊಂದು ಅಭ್ಯಾಸದಿಯಾದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ ಮತ್ತು ದೇವಲೋಕದ ನೆತ್ತಿಯಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿದ. ಮತ್ತು ಪುನಃ ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿ “ವಾಕ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾವುದು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ದರ್ಪಭರದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಯಾರೂ ಉತ್ತರವಾವುದನ್ನೂ ಕೊಡದಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಂದು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂತನು. ಪಂಡಿತಗಣ ಮತ್ತೆ “ಸಾಧು ಸಾಧು” “ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ” ಎನ್ನುಲು ತೊಡಗಿದರು. ರಾಜನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದನು. ಕವಿ ಶೇಖರ ಆ ವಿಷಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮುಂದೆ ತನ್ನನ್ನು ಅತಿ ಕ್ಷುದ್ರನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅಂದಿನ ಸಭೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

೩

ಮರುದಿನ ಶೇಖರ ಬಂದು ತನ್ನ ಗಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ. ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿ ವೇಣುಗಾನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಾರು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಆಗಲೂ ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಂದ ಗಾನ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದುಸಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಯ ಶಿಖರದಿಂದ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೇಳಿಬಂತು. ಮತ್ತೊಂದುಸಲ ಉದಯಾಚಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಯಾರೋ ಮಿಲನಕ್ಕಾಗಿ ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದೆನ್ನಿಸುವುದು. ಇನ್ನೂ ಒಂದುಸಲ ಅಸ್ವಾಹುಲ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಕೂತು ಯಾರೋ ವಿರಹಪೋಕದಿಂದ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಯಮನೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತರಂಗಗಳಿಂದ ಕೊಳಲ ದನಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದೆಯೆನ್ನಿಸಿತು. ಆಕಾಶದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಾರಗೆಯೂ ಆ ಕೊಳಲಿನ ತುಣುಕೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಕಡೆಗೆ ಕುಂಜ ಕುಂಜದಲ್ಲೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲೂ ಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಹೂವಲ್ಲೂ ಹಣ್ಣಲ್ಲೂ ಜಲದಲ್ಲೂ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೂ ಮೇಲೂ ಕೆಳಗೂ, ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಕೊಳಲು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ದನಿಸಲು ತೊಡಗಿತು. ಕೊಳಲು ಏನು ಹಾಡುತ್ತಿದೆ, ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊಳಲ ದನಿಗುತ್ತರವಾಗಿ ಹೃದಯವೇನು

ಹೇಳಬೇಕೆಂದೂ ಯಾರಿಗೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಕುಟ್ಟಾಕೆರಡೂ ನೀರು ತುಂಬಿ ಎಚ್ಚೆವಾಗಿ, ಕೂತು, ಅಲೌಕಿಕ ಸುಂದರವಾದೊಂದು ಶ್ಯಾಮಸ್ವಿಗ್ಧ ಮರಣದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣವೂ ಉಕ್ಕುರಿತವಾಗಿದವಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಸಭೆಯನ್ನು ಮರೆತು, ರಾಜನನ್ನು ಮರೆತು, ಸ್ವಪ್ನಕ ಎದುರು ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ಯಶಸ್ಸು ಅಪಯಶಸ್ಸು, ಸೋಲು ಗೆಲುವು ಉತ್ತರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು, ಶೇಖರ ತನ್ನ ಹೃದಯದ ಹೂ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಕೂತು ಈ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಹೋದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಿಯಾದ ಮಾನಸೀಮೂರ್ತಿಯೊಂದೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೋವಲ ಚರಣಗಳ ನೂಪುರದನಿಯೊಂದೇ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಕುಪಿ ಹಾಡನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಚೇತನಾಹೀನನಾದವನಂತೆ ತನ್ನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದಾಗ ಅನಿರ್ಮಚನೀಯವಾದೊಂದು ಮಾಧುರ್ಯದಿಂದ, ಬೃಹದ್ವಾಪ್ತವಾದ ವಿರಹ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯಿಂದ, ಸಭಾಗೃಹವೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧವಾದ ಹೇಳಲು ಕೂಡ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಭಾವದ ಪ್ರಬಲತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಮನವಾದೊಡನೆ ಪುಂಡರೀಕ ಸಿಂಹಾಸನದೊಂದು ಬಂದು ನಿಂತ. “ರಾಧೆಯು ಯಾರು, ಕೃಷ್ಣನು ತಾನೆ ಯಾರು ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ, ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೂ ದೃಷ್ಟಿಹಾಯಿಸಿ, ಒಮ್ಮೆ ಶಿಷ್ಯವೃಂದದ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು, ಪುನಃ—“ರಾಧೆ ತಾನೇ ಯಾರು, ಕೃಷ್ಣ ತಾನೇ ಯಾರು?”—ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ತೋರುತ್ತ ತಾನೇ ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ತೊಡಗಿದ :

“ರಾಧೆ ಪ್ರಣವದ ಓಂಕಾರ, ಕೃಷ್ಣ ಧ್ಯಾನಯೋಗ ಮತ್ತು ಬೃಂದಾವನದ ಭ್ರೂಯುಗಳಿಗಳ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾದ ಬಿಂದು. ಇಳಾ, ಸುಪುಷ್ಪಾ, ಪಿಂಗಳ, ನಾಭಿಪದ್ಮ, ಹೃತ್‌ಪದ್ಮ, ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಂದು ಹಾಕಿದ, ‘ರಾ’ ಅಕ್ಷರದ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಏನು, ‘ಧಾ’ ಅಕ್ಷರದ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಏನು. ‘ಕೃಷ್ಣ’ ಶಬ್ದದ ‘ಕ’ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಮೊದಲಾಗಿ ‘ಣ’ ಅಕ್ಷರದ ಪರ್ಯಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಅರ್ಥವಿರಲು ಸಾಧ್ಯ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮೀಮಾಂಸೆಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಒಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣನು ಯಜ್ಞ ರಾಧಿಕಾ ಅಗ್ನಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಹೇಳಿದ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣನು ವೇದ, ರಾಧಿಕಾ ದೀಕ್ಷೆಯೆಂದು ವಿವರಿಸಿದ. ರಾಧಿಕಾ ತರ್ಕ, ಕೃಷ್ಣನು ಮೀಮಾಂಸೆ, ರಾಧಿಕಾ ಉತ್ತರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ, ಕೃಷ್ಣನು ಜಯಲಾಭವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿದ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಜನ ಕಡೆಗೂ, ಪಂಡಿತರ ಕಡೆಗೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ಶೇಖರನ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಿ ಪುಂಡರೀಕ ಕೂತುಕೊಂಡನು.

ರಾಜ ಪುಂಡರೀಕನ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಗ್ಧನಾಗಿಹೋದನು. ಪಂಡಿತರ ವಿಸ್ಮಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ರಾಧೆಯರ ಹೆಸರಿನಮೇಲೆ

ಹೊಸ ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳಲ ಗಾನ, ಯಮುನೆಯ ಕಲ್ಲೋಲ, ಪ್ರೇಮದ ಸಮ್ಮೋಹ—ಎಲ್ಲವೂ ಮುಳುಗಿ ಹೋದುವು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿಂದ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ವಸಂತದ ಹಸಿರನ್ನು ಮೊದಲಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಅಳಿಸಿಹಾಕಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗೋಮಯದಿಂದ ಲೇಪನಮಾಡಿಹೋದಂತೆ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಶೇಖರನಾಗ ತಾನು ಇಷ್ಟುದಿನ ರಚಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ತೊಡಗಿದ. ಇದಾದಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಹಾಡು ಹೇಳಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಸಭೆ ಹೀಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

೪

ಮರುದಿನ ಪುಂಡರೀಕ ವೃಸ್ತ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ದಿವ್ಯಸ್ತ ಮತ್ತು ದ್ವಿಸಮಸ್ತಕ, ವೃತ್ತ, ತಾರ್ಕ್ಯ, ಸೌತ್ರ, ಚಕ್ರ, ಪದ್ಯ, ಕಾಕಪದ, ಆದ್ಯುತ್ತರ, ಮಧ್ಯೋತ್ತರ, ಅನ್ನೋತ್ತರ, ವಾಕ್ಯೋತ್ತರ, ಶ್ಲೋಕೋತ್ತರ, ವಚನಗುಪ್ತ, ಮಾತೋಚ್ಯುತಕ, ಚ್ಯೂತದತ್ತಾಕ್ಷರ, ಅರ್ಥಗೂಢ ಸ್ತುತಿನಿಂದಾ, ಅಪಹ್ಮತಿ, ಶ್ರದ್ಧಾಪೂಜ, ಶಾಬ್ದೀ, ಕಾಲಸಾರ, ಪ್ರಹೇಳಿಕಾ ಮುಂತಾದ ಅದ್ಭುತ ಶಬ್ದ ಚಾತುರ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು ; ಕೇಳಿ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆಹೋದರು.

ಶೇಖರ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪದಗಳೋ ಅತಿ ಸರಳ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಖದಲ್ಲೂ, ದುಃಖದಲ್ಲೂ ಉತ್ಸವ ಆನಂದಗಳಲ್ಲೂ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು : ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹದೇನೂ ದೊಡ್ಡನವಿಲ್ಲ. ಅವರೂ ಇಷ್ಟುಚ್ಚ ಅಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು. ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ, ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಸಮಯವಿಲ್ಲದೆ ರಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೆ ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹದಾವುದೂ ಹೊಸತನವಿಲ್ಲ, ಅವು ದುರೂಹವೂ ಅಲ್ಲ. ಅವುಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಹೊಸ ಪಾಠವೂ ಆಗದು, ಅಂತಹ ಉಪಕಾರವೂ ಆಗದು. ಆದರೆ ಇವತ್ತು ಈ ಭೂಪತಿ ಹೇಳಿದನಲ್ಲಾ ಪದಗಳು ? ಅಬ್ಬ ! ಅವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅದ್ಭುತವೇ. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕೇಳಿದ್ದುರಕ್ಕಂತಲೂ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಭಾವ ಮತ್ತು ಹೊಸದೊಂದು ಪಾಠ ಕೂಡ ಪುಂಡರೀಕನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಮತ್ತು ನೈಪುಣ್ಯದ ಮುಂದೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕವಿ ಶೇಖರನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗ—ಮತ್ತು ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯತೊಡಗಿದರು.

ಮೀನಿನ ಬಾಲದ ಹೊಡೆತದಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾದ ಆಂದೋಳನವೊಂದು ಹೊರಹುವಾಗಿ ಸರೋವರದ ತಾವರೆ ಅದರ ಪ್ರಕೈಕವಾದ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಅನುಭವ ಮಾಡುವಂತೆ ಶೇಖರ ತನ್ನ ಸುತ್ತನೆರೆದಿದ್ದ ಜನಸ್ತೋಮದ ಮನೋಭಾವಗಳ ಆಘಾತವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೇ ಅನುಭವಿಸತೊಡಗಿದ.

ಇಂದು ಕಡೆಯದಿನ ಇಂದು ಸೋಲು, ಗೆಲುವುಗಳ ನಿರ್ಣಯವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ರಾಜ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯ ಕಡೆ ಕಠಿಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿದನು. ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು 'ಇಂದು ನಿರುತ್ತನಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದರೆ ನಡೆಯದು, ನಿನ್ನ ಕೈಲಾದಷ್ಟೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.'

ಶೇಖರ ಅತ್ಯಂತ ಬೇಸತ್ತುವಾದಲ್ಲಿ ಎದ್ದುನಿಂತ. ಕೇವಲ ಈ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ— "ವೀಣಾ ಪಾಣಿ, ಶ್ವೇತ ಭುಜಿ, ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಪದ್ಮವನವನ್ನು ಶೂನ್ಯಮಾಡಿ ಇಂದು ಮಲ್ಲರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದರೆ ಅಮೃತ ಪಿಪಾಸಿಗಳಾದ ನಿನ್ನ ಚರಣಾಸಕ್ತ ಭಕ್ತವೃಂದಕ್ಕೆ ಏನು ಗತಿಯಾಗಬೇಕು ?" ಎಂದು, ಮುಖವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಕರುಣಾಪೂರಿತವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ, ವೀಣಾಪಾಣಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿ ಅಲ್ಲೇ ಆ ಅಂತಃಪುರದ ವಾತಾಯನದ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದಂತೆ, ಆ ಕಡೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ

ಆಗ ಪುಂಡರೀಕ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ, ಮತ್ತು 'ಶೇಖರ' ಶಬ್ದದ ಕಡೆಯ ಎರಡಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅನರ್ಗಳವಾದೊಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ. "ಪದ್ಮನದೊಂದಿಗೆ ಖರಕ್ಕೆನು* ಸಂಪರ್ಕ ? ಮತ್ತು ಸಂಗೀತದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಈಗ ಹೇಳಿದ ಜಂತು ಯಾವ ಫಲಲಾಭಹೊಂದಿದೆ ? ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯ ನಿವಾಸ ಕೂಡ ಪುಂಡರೀಕ ತಾನೆ ? ಮಹಾರಾಜನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲೇನು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದಾನಾತನು ? ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವವನನ್ನು 'ಖರ' ವಾಹನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡಲೇನು ಕಾರಣ ?" ಎಂದು ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಪಂಡಿತ ವೃಂದವೆಲ್ಲ ಈ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನಗತೊಡಗಿದರು. ಸಭಾಸದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಕೂಡ ಕೆಲವರು ಅರ್ಥವಾಗಿ, ಕೆಲವರು ಅರ್ಥವಾಗದೆಯೂ, ಎಲ್ಲರೂ ನಗತೊಡಗಿದರು.

ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ರಾಜ ತನ್ನ ಕುಮಿತ್ರನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಅಂಕುಶದಿಂದ ತಿವಿಯುವಂತೆ, ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ ಅವನನ್ನು ಚುಚ್ಚಲು ತೊಡಗಿದ. ಆದರೆ ಶೇಖರ ಆ ಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೆ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿ ಕೂತ ಕಡೆಯೇ ಕೂತಿದ್ದ.

ಆಗ ರಾಜ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಶೇಖರನ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷುಧನಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು ತನ್ನ ಕಂಠದಿಂದ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಪುಂಡರೀಕನ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ. ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲ "ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ!" ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕುಕೂರ, ನೂಪುರಗಳ ದನಿ ಕೇಳಬಂತು. ಅದನ್ನು

* 'ಖರ' ಎಂದರೆ ಕತ್ತೆ ಎಂದರ್ಥ.

ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಶೇಖರ ಆಸನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಸಭಾಗೃಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟ.

೨೨

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯ ರಾತ್ರಿ, ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ. ಹೂಗಳ ಕಂಪನ್ನು ಹೊತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಗಾಳಿ ಉದಾರ ವಿಶ್ವಬಂಧವಿನಂತೆ ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮನೆಮನೆಯೊಳಗೂ ಘೋಶಮಾಡಿ ತಂಪು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಮನೆಯ ಮರದ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕವಿ ಶೇಖರ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಕೂತು ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಶಿ ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿಂದ ಸ್ವರಚಿಂತಾವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಆರಿಸಿ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟನು. ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನೇ ಮರೆತುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓದತೊಡಗಿದ. ಇಂದವನ ಮುಂದೆ ಅವೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವುಗಳೆಂದು ಎನ್ನಿಸಿತು.

ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು “ಇಡೀ ಬದುಕಿನ ಸಂಚಯವೆಲ್ಲಾ ಇಷ್ಟೆ! ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು, ಮತ್ತು ಛಂದಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಸ!” ಎಂದುಕೊಂಡ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಯಾವುದೊಂದು ಆನಂದ, ಯಾವುದೊಂದು ವಿಶ್ವಗಂಗೀತದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ, ಅವನ ಹೃದಯದ ಯಾವುದೊಂದು ಗಭೀರವಾದ ಆತ್ಮಪ್ರಕಾಶವು ಹೇಣಿಯಲ್ಲುಟ್ಟಿತ್ತೋ ಅವನ್ನೆಂದು ಕಾಣದಾದ.

ರೋಗಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಯಾವ ತಿನಿಸೂ ರುಚಿಸದಿರುವಂತೆ, ಇಂದು ಅವನ ಕೈಗೆ ಬಂದುದೆಲ್ಲ ನೀರಸವಾಗಿರುವಂತೆ ಬೇಡವಾಗಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಎಸೆದ.

ರಾಜನ ಸ್ನೇಹ, ಜನಗಳ ಮುಂದೆ ಖ್ಯಾತಿ, ಹೃದಯದ ಸಫಲವಾದ ದೂರರಾಸೆ, ಕಲ್ಪನೆಯ ಮಾಯಾಸೃಷ್ಟಿ-ಎಲ್ಲವೂ ಈ ಕತ್ತಲ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೊಂದು ವಿಡಂಬನೆಯಂತೆ ತೋರಿಬಂತು.

ಆಗವನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸ್ವರಚಿತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಳೆ ಹಾಳೆಯಾಗಿ ಹರಿದು ಹರಿದು ಎದುರಿಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾಕತೊಡಗಿದ. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅವನಿಗೊಂದು ಪರಿಹಾಸ್ಯದ ಮಾತು ತೋರಿತು. ನಗುನಗುತ್ತ “ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರಾಜರು ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ನಾನಿಂದು ಕಾವ್ಯಮೇಧಯಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದುಕೊಂಡ. ಆದರೆ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಹೋಲಿಕೆ ಸರಿಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. “ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞವಾದರೋ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಕವಿತ್ವ ಪರಾಜಯವಾದಾಗ ನಾನು ಕಾವ್ಯಮೇಧ ಮಾಡಲು ಕೂತಿದ್ದೇನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿದ್ದು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು” ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ. ಬೆಂಕಿ ಭುಸು ಭುಸು ಎಂದು ಉರಿದದ್ದಾಗ ಕವಿ ತನ್ನೆರಡು ಶೂನ್ಯ ಹಸ್ತಗಳನ್ನೂ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಾಚುತ್ತಾ “ನಿನಗೇ ಅರ್ಪಣೆ...ನಿನಗೇ ಅರ್ಪಣೆ...ನಿನಗೇ ಅರ್ಪಣೆ...ಹೇ ಸುಂದರೀ, ಅಗ್ನಿ ಶಿಖೆಯೇ, ನಿನಗೇ ಅರ್ಪಿಸಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳೂ ನಿನಗೇ ಎಲ್ಲಾ ಆಹುತಿಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಇಂದು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಮಧ್ಯೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೇ ಮೋಹಿನೀ, ವಹ್ನಿ ರೂಪಿನಿ, ನಾನು ಚೆನ್ನವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಾನೊಂದು ತುಚ್ಛವಾದ ತೃಣ, ದೇವಿ, ಅದಕ್ಕೇ ಇಂದು ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಶೇಖರ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆರೆದ. ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಹೂಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಂದು ಸಂಜೆ ತೋಟದಿಂದ ಕುಯಿದು ತಂದಿದ್ದ ಎಲ್ಲವೂ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಹೂಗಳು. ಜಾಜಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಮತ್ತು ಸುಗಂಧರಾಜ. ಅವನ್ನೇ ಹಿಡಿಹಿಡಿಯಾಗಿ ತಂದು ಶುಭ್ರವಾದ ಹಾಸುಗೆಯಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲೂ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿದ.

ಅನಂತರ ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬೀಜದ ವಿಷರಸವನ್ನು ಕಲಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತ ಮುಖಭಾವದಿಂದ ಅದನ್ನು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟು ಕುಡಿದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದ. ಶರೀರ ಕ್ರಮೇಣ ಪರವಶವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆಗಳು ಭಾರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಲು ತೊಡಗಿದುವು.

ನೂಪುರ ದನಿಮಾಡಿತು. ದಕ್ಷಿಣದ ವಾಯುವಿನ ಸಂಗಡವೇ ಕೇಶ ಗುಚ್ಛದ ಸುಗಂಧವೊಂದು ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

ಕವಿ ಅರೆಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ “ದೇವೀ, ಭಕ್ತನಮೇಲೆ ಇಂದು ದಯೆಯಾಯಿತೇ ? ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದಮೇಲೆ ಇಂದು ದರ್ಶನ ಕೊಡಲು ಬಂದೆಯಾ ?” ಎಂದ.

ಅತಿ ಸವಿಗೊರಲಿನ ದನಿಯೊಂದು “ಕವಿಯೇ, ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಶೇಖರ ಚಕಿತನಾಗಿದ್ದು ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ ಹಾಸುಗೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಪೂರ್ವ ಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಂಗಸು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ.

ಸಾವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದ್ದ ಮಂಜು ಮಂಜಾಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೃದಯದ ಅದೇ ಛಾಯಾಮಯಿಯಾದ ಸುಂದರ ದೇವೀಮೂರ್ತಿಯು ಇಂದು ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮೃತ್ಯುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮುಖದಕಡೆ ನೆಟ್ಟ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಆಗ ರಮಣಿಯಿಂದಳು : “ನಾನು ರಾಜಕುಮಾರಿ ಅಪರಾಜಿತಾ !”

ಕವಿ ಸಾವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಎದ್ದು ಕೂಡ.

ರಾಜಕುಮಾರಿ—“ರಾಜ ನಿನ್ನ ಸಾವರ್ಧ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನಗೇ ಜಯವಾಗಿರುವುದು, ಕವಿಯೇ, ಜಯ ನಿನ್ನದೇ !....ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ನಾನೀಗ ಜಯಮಾಲೆಯನ್ನರ್ಪಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಪರಾಜಿತಾದೇವಿ ತನ್ನ ಕಂಠದಿಂದ ತಾನೇ ಪೋಷಿಸಿ ಹೆಣೆದಿದ್ದ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕವಿಯ ಕಂಠದ ಸುತ್ತ ಹಾಕಿದಳು. ಮರಣಾಹತನಾದ ಕವಿಯಾಗ ಹಾಸುಗೆಯಮೇಲೆ ಹಾಗೇ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು.

೨೧. ಕಾಬೂಲಿವಾಲ

ನನ್ನ ಐದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗಳು, ಮಿನಿಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಮಾತಾಡದೆ ಇರಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹುಟ್ಟಿದಮೇಲೆ ಮಾತು ಕಲಿಯಲು ಒಂದೇ ವರ್ಷ ಕಾಲವ್ಯಯ ಮಾಡಿದಾಳೆ. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುತ್ತಾಳೋ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಮೌನ ಭಾವದಲ್ಲಿ ವೃಥಾವಾಗಿ ಕಳೆಯಳು. ಆದರೆ ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರೆ. ಮಿನಿ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕಂಡು, ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅವಳ ಮಾತುಕತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ಸಾಹಪೂರಿತವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಿನಿ ಬಂದು “ಅಪ್ಪಾ, ದರವಾನ ರಾಮ ದಯಾಳ ಕಾಗೆಯನ್ನು 'ಕಾ ಕೀ' ಅಂತಾನೆ, ಅವನಿಗೇನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲವೇನಪ್ಪಾ!” ಎಂದು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ನಾನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಗಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಅವಳು ಬೇರೊಂದು ವಿಷಯಕ್ಕಿಳಿದಳು. “ನೋಡಪ್ಪಾ, ಭೋಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾಯಿದ್ದ, ಆನೆ ಸೊಂಡಿಲಿಂದ ನೀರು ಎರಚುತ್ತೆ, ಅದಕ್ಕೇ ಮಳೆ ಬೀಳುವುದು ಅಂತಾನೆ. ಅಯ್ಯಮ್ಮ ! ಈ ಭೋಲಾ ಎಷ್ಟು ಸುಳ್ಳೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ,” ಎಂದಳು.

ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿರದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಕಾಯದೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ “ಅಪ್ಪಾ ಅಮ್ಮ ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ “ನಾದಿನಿ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಬಾಯಲ್ಲಿ “ಮಿನಿ, ನೀನು ಹೋಗಿ ಭೋಲಾ ಸಂಗಡ ಆಡಿಕೋ ಹೋಗು. ನನಗೀಗ ಕೆಲಸವಿದೆ” ಎಂದೆ.

ಅವಳಾಗ ನನ್ನ ಬರೆಯುವ ಮೇಜಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಾಲ ಬಳಿ ಕೂತು ತನ್ನೆರಡು ಮಂಡಿಗಳನ್ನೂ ಕೈಗಳಿಂದ ತಟ್ಟುತ್ತ, ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಾ ‘ಅಗಡುಮ್ ಬಗಡುಮ್’ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ನನ್ನ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಾಗ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನು ಕಾಂಚನಮಾಲೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕತ್ತಲ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಾಗೃಹದ ಎತ್ತರವಾದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿರುವ ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ದುಮ್ಮುಕಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ.

ನನ್ನ ಮನೆ ರಸ್ತೆಗೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಮಿನಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ, ‘ಅಗಡುಮ್ ಬಗಡುಮ್’ ಆಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆ ಓಡಿದಳು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ‘ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ, ಏ ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ’ ಎಂದು ಕೂಗಲು ತೊಡಗಿದಳು.

ಮಲಿನವಾದೊಂದು ಸಡಿಲ ಪಾಯಿಜಾಮಾ, ಕುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಮೊಳಕಾಲವರೆಗೂ ಹಾಕಿರುವ ಜುಬ್ಬಾ, ತಲೆಯಮೇಲೆ ಪಗಡಿ, ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಲಾಡುವ ಚೀಲ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಒಣಗಿದ ಅಂಜೂರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು, ಇವುಗಳ ಸಹಿತ ದೀರ್ಘಕೃತಿಯ ಕಾಬೂಲಿವಾಲನೊಬ್ಬ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಗಂಭೀರ ಗಮನದಿಂದ ಆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ನನ್ನ ಈ ಪುಟ್ಟ ಕ್ಯಾರತ್ಲೆ ಅದೇನು ಭಾವಮಾವೇಶ ಹುಟ್ಟಿತೋ ಕಾಣೆ, ಅವನನ್ನು ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೂಗಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಳು. ಆಗ ನನಗೆ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಚೀಲವನ್ನು ನೇತಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪೀಡೆಯೊಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಹದಿನೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವಿಂದು ಮುಗಿಯುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣದು ಎಂದೆನ್ನಿಸಿತು.

ಮಿನಿಯ ಕೂಗಿಗೆ ಕಾಬೂಲಿಯವನು ನಗುತ್ತಾ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬರತೊಡಗಿದನು. ಮಿನಿ ಅದೇ ಊರ್ಧ್ವಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗಡೆಗೆ ದೌಡು ! ಅವಳ ಗುರುತೇ ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಬೂಲಿಯವನ ಚೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನಂತಹ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಅವಳ ಭಯ ! ಕಾಬೂಲಿಯವನು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಗುತ್ತಾ ಸಲಾಮುಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಆಗ ನಾನು, —ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಕಾಂಚನಮಾಲೆಯರ ಅವಸ್ಥೆ ಎಷ್ಟೇ ಅಪಾಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ಅವನಿಂದ ಏನಾದರೂ ಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡೆ.

ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಂಡದ್ದಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತೂ ಆಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ಮಾತು, ಈ ಮಾತು ಆಗಿ ಕಡೆಗೆ ಅಬ್‌ದುರ್ ರಹಮಾನ (ಆಗಿನ ಆಫ್‌ಗಾನಿಸ್ತಾನದ ರಾಜ), ರಷ್ಯ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಗಿಸಿ ನಮ್ಮ ವಾಯವ್ಯ ಸರಹದ್ದಿನ ರಕ್ಷಣೆಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತುಕಥೆಯಾಯಿತು.

ಕುಚೆಗೆ ಎದ್ದುಹೋಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವನು “ಬಾಬೂ, ತಮ್ಮ ಲಡಕೇ (ಮಗಳ) ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಳು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ನಾನು ಮಿನಿಯ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಭಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಕರೆಸಿದೆ. ಅವಳು ಬಂದು ನನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಾಬೂಲಿಯವನ ಮುಖದ ಮತ್ತು ಅವನ ಜೋಳಿಗೆಯ ಕಡೆ ಭಯ ಸಂಶಯಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಕಾಬೂಲಿಯವನು ಜೋಳಿಗೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಒಣಗಿದ ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಬಾದಾಮಿಗಳನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹೋದ. ಅವಳೇನು ಮಾಡಿದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇಮ್ಮಡಿ ಸಂದೇಹದಿಂದ ನನ್ನ ಮೊಳಕಾಲುಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಮೊದಲನೆಯ ಪರಿಚಯ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿತು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ ನೋಡುತ್ತೇನೆ—ನನ್ನ ಕುಮಾರಿ ಬಾಗಿಲ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಂಚಿನಮೇಲೆ ಕೂತು ಮಳೆ ಸುರಿಯುವಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆ ಕಾಬೂಲಿಯವನು ಅವಳ ಕಾಲ ಬಳಿ ಕೂತು ನಗುಮುಖದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ನಡು ನಡುವೆ ಬಂಗಾಳಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ! ಮಿನಿಯ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಹೊರತು ಇಷ್ಟು ತಾಳ್ಮೆಯುಳ್ಳ ಶ್ರೋತೃ ಅವಳಿಗಂದೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ—ಅವಳ ಉಡಿಯ ತುಂಬ ದ್ವಿಪ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಬಾದಾಮಿ. ನಾನಾಗ ಕಾಬೂಲಿಯವನಿಗೆ “ಇವಳಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಏಕೆ ಕೊಟ್ಟೆ ? ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕೊಡಬೇಡ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೇಬಿನಿಂದ ಎಂಟಾಣೆಯ ನಾಣ್ಯವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅವನದನ್ನು ಸಂಕೋಚಿಸಿಲ್ಲದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ.

ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ನೋಡಿದರೆ ಆ ಎಂಟಾಣೆಯ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹದಿನಾರಾಣೆಯ ಗಲಾಟೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಮಿನಿಯ ತಾಯಿ ಒಂದು ಗೋಳಾಕಾರದ ನಿಗಿನಿಯುವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಗದರಿಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಿನಿಯನ್ನು “ನಿನಗೆ ಈ ಎಂಟಾಣೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಮಿನಿ “ಕಾಬೂಲಿಯವನು ಕೊಟ್ಟ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಅವಳನ್ನು “ಕಾಬೂಲಿಯವನ ಹತ್ತಿರ ಎಂಟಾಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದ ನೀನು ?” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಮಿನಿ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿ “ನಾನೇನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನೇ ಕೊಟ್ಟ” ಎಂದಳು.

ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋಗಿ ಮಿನಿಯನ್ನು ಅವರಮ್ಮನ ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ.

ಕಾಬೂಲಿಯವನ ಸಂಗಡ ಮಿನಿಯ ಭೇಟಿ ಇದು ಎರಡನೆಯ ಸಲವೇನಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅವನು ಬಹುಶಃ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಬಂದು ಪಿಸ್ತಾ ಬಾದಾಮಿ ದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಲಂಚೆಕೊಟ್ಟು ಮಿನಿಯ ಪುಟ್ಟ ಲುಬ್ಧ ಹೃದಯವನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ನನಗಾಗ ತಿಳಿಯಿತು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಹೊಸ ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವು ಒಗಟೆಯ ಮಾತುಗಳೂ ಮತ್ತು ತಮಾಷೆಯೂ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ರಹಮತನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಕುಮಾರಿ ನಗು ನಗುತ್ತಾ “ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ, ಓ ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ, ನಿನ್ನ ಜೋಳಿಗೆಯಲ್ಲೇನಿದೆ ?” ಎನ್ನುವಳು.

ರಹಮತ್ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದ ಒಂದು ಚಂದ್ರಬಿಂದುವನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ನಗುನಗುತ್ತಾ “ಹಾನೆ ಇದ್ದಾದೆ” ಎನ್ನುವನು.

ಅಂದರೆ, ಅವನ ಜೋಳಿಗೆಯೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಆನೆಯಿದೆಯೆಂದು ಅವರಿಬ್ಬರ ಪರಿಹಾಸ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮರ್ಮ ! ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಈ ಪರಿಹಾಸ್ಯದಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ತಮಾಷೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಮಳೆಗಾಲದ ಬೆಳಗ್ಗೆಯ ಹೊತ್ತು ವಯಸ್ಕನೊಬ್ಬ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ವಯಸ್ಸು ಬೆಳೆಯದ ಮಗುವೊಂದು ಅನುಭವಿಸುವ ಈ ಸರಳ ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಕೂಡ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ರಹಮತನು ಮಿನಿಯನ್ನು ಕಂಡು, - “ಬೋಂಕೀ, ನೀನು ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲಾ, ಯಾವಾಗಲೂ ?” ಎಂದು ಕೇಳುವನು.

ಬಂಗಾಳೀ ಮನೆಗಳ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಆಜನ್ಮ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ‘ಮಾವನ ಮನೆ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಸಂಗಡ ಪರಿಚಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಈಗಿನ ಕಾಲದವರಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೆ ಮಾವನ ಮನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇದುವರೆಗೇನೂ ಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ರಹಮತನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅವಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಇದ್ದರೂ ಮಾತಿಗೆ ಜವಾಬೇನು ಕೊಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವುದು ಅವಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೇ “ನೀನು ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ ?” ಎಂದು ತಿರುಗಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಳು.

ರಹಮತನು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಮಾವನ ಕಡೆ ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತ

* ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂಗುವ ಮುದ್ದು ಹೆಸರು

“ನಾನು ಮಾವನ್ನೆ ಹೊಡೆದಿಬಿಡ್ತೀನಿ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಿನಿ ಆ ಮಾವನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಯಾವನೋ ಗುರುತ್ತಿಲ್ಲದ ಬಡಪಾಯಿಯ ಪಾಡನ್ನು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈಗ ಶುಭವಾದ ಶರತ್ಕಾಲ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ರಾಜರುಗಳು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೇಂದು ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಕಲಿಕತ್ತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂದೂ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇಡೀ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ನನ್ನ ಮನೆಯ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡೇ ಚಿರಪ್ರವಾಸಿಯಂತಾಗಿದ್ದೆ. ಹೊರಗೆನು ಪ್ರಪಂಚದ ಕಡೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿದೇಶದ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆ ಕಡೆ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿದೇಶೀ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ನದಿ-ಪರ್ವತ-ಅರಣ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕುಟೀರದ ದೃಶ್ಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಉಲ್ಲಾಸಪೂರ್ಣವಾದೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನಯಾತ್ರೆಯ ಕಥೆ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಿತವಾಗೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾನು ಎಂತಹ ಗೂಡಿಗಂಟಿದ ಹಕ್ಕಿಯೆಂದರೆ ನನ್ನೂರು ಬಿಟ್ಟು ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೊರಗೆ ಹೋದೆನೆಂದರೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸಿಡಿಲು ಬಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಸಣ್ಣ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಜಿನ ಮುಂದೆ ಕೂತು ಈ ಕಾಬೂಲಿಯ ಸಂಗಡ ಮಾತು ಕಥೆಯಾಡಿದಾಗ ನನಗೆಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿದೇಶ ಪ್ರವಾಸಮಾಡಿದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡು ಕಡೆಯೂ ದುರ್ಗಮವಾದ, ರಕ್ಷುರ್ಣಯುತವಾದ ಗಿರಿಶ್ರೇಣಿಗಳು, ಮಧ್ಯೆ ಇಕ್ಕುಜ್ಜಾದ ಮರಳು ದಾರಿ, ಭಾರಿ ಹೊರಗೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಒಂಟೆಗಳು ಸಾಲಸಾಲಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಪೊಡಿ ಧರಿಸಿದ ಆಫ್ಘಾನಿ ವರ್ತಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಕೆಲವರು ಒಂಟೆಗಳ ಮೇಲೂ, ಕೆಲವರು ಕಾಲ್ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈಟಿ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಕೋವಿಗಳು. ಕಾಬೂಲಿಯು ಗಂಭೀರವಾದ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಗುಡುಗುವ ಮೋಡಗಳ ದನಿಯಲ್ಲಿ, ಒಡಕು ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗುವನು. ಆಗ ಆ ದೂರದ ರಮ್ಯಚಿತ್ರ ನನ್ನ ಕಣ್ಮಂದೆ ಹಾದು ಹೋಗುವುದು.

ಮಿನಿಯ ತಾಯಿ ಅತ್ಯಂತ ಅನುಮಾನದ ಹೆಂಗಸು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲೇನಾದರೂ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ತ ಕುಡುಕು ಪುಂಡರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಗಾಬರಿಯೇಳುವಳು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಾ ಕಳ್ಳರು ಡಕಾಯಿತರು, ಪುಂಡರು ಪೋಕರಿಗಳು, ಹುಲಿ ಹಾವುಗಳು, ಜಿರಲೆ ಜರಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಾವಳಿಮಾಡುವ ಘಂಗೆಯವರು ಇವರಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು ಅವಳಿಗೆ.

ಇಷ್ಟು ದಿನ (ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳಲ್ಲ) ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದಮೇಲೂ ಈ ಹೆದರಿಕೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಹಮತ ಕಾಬೂಲಿಯವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಳೇನು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ನನಗೆಷ್ಟೋಸಲ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅವಳ ಭಯವನ್ನು ನಕ್ಕು ಹಾರಿಸಿಬಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದಾಗ ಅವಳು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನನಗೆ ಕೆಲವು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು—"ಹಾಗಾದರೆ ಇದುವರೆಗೂ ಯಾರ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಯಾರೂ ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಲ್ಲವೆ ? ಕಾಬೂಲ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಿರುವ ವಿಷಯ ನಿಜವಲ್ಲವೆ ? ಸೈಂಧವನಂತಿರುವ ಕಾಬೂಲಿಯವನಿಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಗುವನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೊಂದು ಕಷ್ಟವೇ ?" ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅದು ಅಂತಹದೇನೂ ಅಸಂಭವವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನಂಬತಕ್ಕಂತಹದಲ್ಲವೆಂದು ನಾನಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಾಸಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಭಯವುತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ದೋಷವಿಲ್ಲದೆಯೇ ರಹಮತನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಾರದಿರುವಂತೆ ನಿಷೇಧಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ನನ್ನಿಂದಾಗದು.

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲೊಂದುಸಲ ರಹಮತ್ ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಬಾಕಿ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ವ್ಯಗ್ರನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಮನೆಮನೆಗೂ ಅಲೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದು ಮಿನಿಯ ಜೊತೆ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುವುದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವರೇನೋ ಭಾರೀ ಮಸಲತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದುಸಲ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೇನಾದರೂ ಬರದೆಹೋದರೆ, ಸಂಜೆಯಾದರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಸಂಜೆ ಇನ್ನೂ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲು ಕತ್ತಲಾಗಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸಡಿಲ ಸಡಿಲವಾದ ಪಾಯಿಜಾಮಾ ಮತ್ತು ಜುಬ್ಬಾ ತೊಟ್ಟು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ತೂಗುಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಸೈಂಧವನಂತಹ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ಬಗೆಯಾದ ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಿನಿ 'ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ, ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ' ಎಂದು ಕೂಗಿ ನಗುನಗುತ್ತಾ ಓಡಿಬಂದಾಗ, ಅವರಿಬ್ಬರು ಸರಿ ವಯಸ್ಕರಲ್ಲದ ಸ್ನೇಹಿತರ ನಡುವೆ ಅತಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಸಲಿಗೆಯ ಹಾಸ್ಯ ಪರಿಹಾಸ್ಯಗಳು ನಡೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ಹೆದರಿಕೆಯೆಲ್ಲಾ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಕಿಡವನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಪೂರ್ಣ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತಿದ್ದೆನೆ.

ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಇಂದು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಛಳಿ ವಿಪರೀತ ಜಿಲ್ಲೆನ್ನುತ್ತಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಕುದಿದಿದ್ದ ಇಬ್ಬನಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಬಿಸಿಲು ಘನೇಶಿಸಿ ಮೇಜಿನ ತಳಗೆ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಆ ಶಾಖ ಬಹಳ ಹಿತಕರವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಘಂಟೆಯಾಗಿರುವುದು. ತಲೆ ಕುತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶಾಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮುಂಜಾನೆ ಸಂಚಾರ ಹೊರಟಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಗಲಾಟೆ ಯಾವುದೋ ಕೇಳಬಂತು.

ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ರಹಮತನನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಪೋಲೀಸಿನವರು ಮೈ ಕೈ ಕಟ್ಟಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವನ ಹಿಂದುಗಡೆ ಕುತೂಹಲಿಗಳಾದ ಹುಡುಗರ ದಳ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ರಹಮತನ ಮೈ, ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳೆಲ್ಲ ರಕ್ತಮಯ. ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಪೋಲೀಸಿನವನೊಬ್ಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ತೊಟ್ಟಿಹುತ್ತಿದ್ದ ಚೂರಿ. ನಾನು ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಪೋಲೀಸರನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಏನು ಸಮಾಚಾರವೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ

ಸ್ವಲ್ಪ ಅವರಿಂದ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ರಹಮತನ ಬಾಯಿಂದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಬಂತು— ನಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯವರಲ್ಲೊಬ್ಬತನ ರಾಮಪುರೀ ಚಾದರವೊಂದನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆದು ಹಣವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಹಣವೇನೂ ಬಾಕಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನಂತೆ. ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜಗಳವಾಗಿ ರಹಮತನು ಅವನನ್ನು ಚೂರಿಯಿಂದ ತಿವಿದು ಹಾಕಿದನಂತೆ.

ರಹಮತ್ ಆ ಮೋಸಗಾರನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಅವಾಚ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಡಿದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ, ಓ ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಕೂಗುತ್ತ ಮಿನಿ ಹೊರಗೆ ಓಡಿಬಂದಳು.

ರಹಮತನ ಮುಖ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿನೋದಮಯವಾದ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ಅರಳಿತು. ಅವನ ಹೆಗಲಲ್ಲಿಂದು ಜೋಳಿಗೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುತರಾಂ ಜೋಳಿಗೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಅವರಿಬ್ಬರ ಹಾಸ್ಯ ಪರಿಹಾಸ್ಯಗಳಾಗಲು ಇಂದು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ

ಮಿನಿ ಅವನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ “ನೀನು ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಹಮತ್ ನಕ್ಕು “ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗ್ತಾಯಿದ್ದೇನೆ, ಖೋಂಕೀ” ಎಂದ.

ಅವನ ಮಾತು ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗುವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗವನು ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತ “ನಮ್ಮ ಮಾವನ ಹೊಡ್ಡಿ ಹಾಕ್ತಿದ್ದೆ...ಕೈ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕ್ ಬಿಟ್ಟೆ” ಎಂದ

ಪ್ರಾಣಾಂತಕವಾದ ಆಘಾತ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ರಹಮತನಿಗೆ ಹಲವು ವರುಷಗಳ ಕಾರಾಗೃಹ ದಂಡನೆಯೂ ಆಯಿತು.

ಆಮೇಲೆ ಅವನ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂತು ನಾವು ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಖೈದಿಯಾದ ಪರ್ವತ ಸೀಮೆಯ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಕೂತು ತನ್ನ ವರುಷಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆಂಬ ವಿಷಯ ನಮ್ಮ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತು ಈ ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತಳಾದ ಮಿನಿಯ ಆಚರಣೆಯಂತೂ ಲಜ್ಜಾಸ್ತದವಾದ ವಿಷಯ—ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಅವಳು ಸ್ವಪ್ನದಮಾತಿಗೆ ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮರೆತು ಮೊದಲು ಕುದುರೆ ಮಾಲೀಕನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಬಿಯ ಸಂಗಡ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಕ್ರಮೇಣ ಅವಳ ವಯಸ್ಸು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಸ್ನೇಹಿತರ ಬಳಗವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂತು. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಅವಳಿಗೆ ಅವರಷ್ಟನ ಬರೆಮುವ ಕೋಣೆಗೆ ಬರುವುದೂ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ನಾನಂತೂ ಅವಳ ಸಂಗ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ.

ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಇನ್ನೊಂದು ಶರತ್ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮಿನಿಯ ಮದುವೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನವರಾತ್ರಿಯ ರಜಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಲಗ್ನವಾಗಬೇಕು. ಕೈಲಾಸಪಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ತಾಯಿ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಆನಂದಮಯಿಯಾದ ಈ ಹುಡುಗಿ ತಂದೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಕತ್ತಲು ಮಾಡಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ, ಇಷ್ಟಲ್ಲೇ.

ಇಂದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಅತ್ಯಂತ ಚೆಲುವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಮಳೆ ನಿಂತು ಹೋದಮೇಲೆ ಈ ಶರತ್ಕಾಲದ ಹೊಸದಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಹೊಂಬಿಸಿಲು ದ್ರಾವಕದಲ್ಲಿದ್ದಿದೆ ಚಿನ್ನದಂತೆ ರಂಗು ತಳೆದಿದೆ. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಕಲಿಕತೆಯ ಒಳಗಿನ ಗಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿನ ಹಳೆಯ ಓಬೀರಾಯನ ಕಾಲದ ಒತ್ತಾಗಿರುವ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಮನೆಗಳ ಮೇಲೂ ಈ ಹೊಂಬಿಸಿಲಿನ ಹೊಳಪು ಬಿದ್ದು ಅಪೂರ್ವವಾದೊಂದು ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಹರಡಿದೆ.

ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಂದು ರಾತ್ರಿ ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಓಲಗವೂದಲು ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಆ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯವೇಕೋ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಪಂಜರದೊಳಗೊಂದು ತೀವ್ರವಾದ ಗೋಳಿನ ದನಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕರುಣಾಪೂರಿತ ಭೈರವಿ ರಾಗೀಣಿಯು ನನ್ನ ಬರಲಿರುವ ಅಗಲಿಕೆಯ ವೇದನೆಯನ್ನು ಈ ಶರತ್ಕಾಲದ ಹೊಂಬಿಸಿಲಿನೊಂದಿಗೆ ಇಡೀ ಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂದು ನನ್ನ ಮಿನಿಯ ಲಗ್ನ.

ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದ ವಿಪರೀತ ಗಜಿಬಿಜಿ. ಬಂಧು ಬಳಗಗಳು, ನೆಂಟರಿಷ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಚಪ್ಪು ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಮನೆಯ ಕೋಣೆ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲೂ

ಮತ್ತು ವರಾಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು, ಕುರ್ಚಿ, ಬೆಂಚುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವ ಶಬ್ದ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕೇಳಬರುತ್ತಿದೆ. ಮಾತು, ಕೂಗುಗಳ ಕೋಲಾಹಲಕ್ಕೂ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ನಾನು ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆ ನಡೆಸುವ ಕಿರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಏನೋ ಖರ್ಚು ಬಾಬ್ಬಿನ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಹಮತ್ ಬಂದು ನಿಂತು ಸಲಾಮು ಮಾಡಿದ.

ನಾನು ಮೊದಲು ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದವನ ಹಳೆಯ ಜೋಳಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನ ಉದ್ದನೆಯ ಕೂದಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ತೇಜಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ನಗುವನ್ನು ಕಂಡು ಗುರುತು ಹಿಡಿದೆ.

“ಏನಯ್ಯಾ ರಹಮತ್, ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಅದಕ್ಕವನು “ನಿನ್ನೆ ಸಂಜೆ ಜೈಲ್‌ನಿಂದ ಖುಲಾಸೆ ಮಾಡಿದರು, ಬಾಬೂಜಿ” ಎಂದ.

ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನೋ ಕಹಿಯಾದ ಭಾವ ಹುಟ್ಟಿತು. ಖೂನಿಮಾಡಿದವರಾರನ್ನೂ ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕ್ಷುಣಿಸಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ ನಾನು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವೆಲ್ಲ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ—ಇವತ್ತು ಈ ಶುಭದಿನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು.

ನಾನಾಗ “ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯವಿದೆ, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ನೀನೀಗ ಹೋಗು” ಎಂದೆ.

ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅವನು ತತ್ಕ್ಷಣ ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಉದ್ವುಕ್ತನಾದ. ಕಡೆಗೆ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಟು ಹಾಕುತ್ತ “ಖೋಂಕಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗದಾ ಬಾಬುಜೀ ?” ಎಂದ ಕೇಳಿದ.

ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಮಿನಿ ಮೊದಲಹಾಗೆಯೇ ಪುಟ್ಟದಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ “ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ, ಏಯ್ ಕಾಬೂಲಿವಾಲಾ” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಬರುವಳೇನೋ, ಅವಳೂ ತಾನೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದೆ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೆಂದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಪೂರ್ವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನು ಒಂದು ಸಣ್ಣಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬ ಒಣಗಿದ ಅಂಜೂರ ಮತ್ತು ಕಾಗದದ ಪೊಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಬಾದಾಮಿ—ಇವನ್ನು ಬಹುಶಃ ಯಾರೋ ತನ್ನ ದೇಶದ ಬಂಧುವಿನ ಬಳಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅವನ ಸ್ವಂತ ಜೋಳಿಗೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾನಾಗ “ಇವತ್ತು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಇವತ್ತು ಯಾರ ಸಂಗಡವೂ ನೀನು ಭೇಟಿಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟೆ

ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಖಿನ್ನನಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಸ್ವಲ್ಪಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದು ಒಂದು ಸಲ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಆಮೇಲೆ “ಬಾಬೂಜಿ...ಸಲಾಮ್” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇಕೋ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಪುನಃ ಕರೆಯಲೇ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನೇ ನನ್ನ ಕಡೆ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದು “ಈ ಅಂಜೂರ, ಇದು ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಬಾದಾಮ್. ಸ್ವಲ್ಪ ಖೋಂಕೀಗೆ ತಂದಿದ್ದೇ ಬಾಬೂಜಿ. ಇದು ಅದ್ಧೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ, ಮೆಹರ್‌ಬಾನಿ” ಎಂದ

ನಾನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೋದಾಗ ಅವನು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದ.

“ನಿಮ್ಮ ಬಹುತ್ ಮೆಹರ್‌ಬಾನಿ ಬಾಬೂಜಿ, ನನ್ನೆ ಬಹುತ್‌ಬರಸ್ ನೆನಪ್ ಇರ್ದದೆ. ನನ್ನೆಪುಸಾ ಕೊಡಬೇಡಿ ಬಾಬೂಜಿ ! ಬಾಬೂ...ನಿಮ್‌ದೂಕೆ ಲಡ್ಕಿ...ಖೋಂಕೀ ಇದ್ದ ಹಂಗೆ ನನ್‌ದೂಕೆ ಒಂದು ಲಡ್ಕಿ ಇದ್ದಾದೆ ನಮ್‌ದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾದೆ. ನಾನು ಅದರ್‌ದು ಮುಖಾಗೆ ಜ್ಞಾಪ್ತ ಮಾಡ್ಕೊಂಡೀ ನಿಮ್ಮ ಖೋಂಕೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇವಾ ಕೈನಾಗೆ ಹಿಡ್ಕೊಂಡು ಬರ್ದೇನೆ ಬಾಬೂಜಿ. ನಾನು ಸೌದಾ—ಬೇಪಾರ್ ಮಾಡ್ಕೋದಿಕ್ಕೆ ಬರೋಕಿಲ್ಲ” ಎಂದ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಸಡಿಲವಾದ ಜುಬ್ಬಾದೊಳಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಎದೆಯೊಳಗಿಂದ ಎಲ್ಲಿಂದತೋ ಒಂದು ತುಕತಾ ಮಾಡಿದ ಕಾಗದವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟ.

ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಅಂಗೈಯ ಮುದ್ರೆ. ಪೋಟೋಗ್ರಾಫ್ ಅಲ್ಲ, ತೈಲ ಚಿತ್ರವೂ ಅಲ್ಲ. ಕೈಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಸಿಬಳಿದು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಗಳ ಈ ಸ್ಮರಣೆಯ ಗುರುತನ್ನು ಎದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು—ಆ ಸುಕೋವಲವಾದ ಪುಟ್ಟ ಮಗುವಿನ ಅಂಗೈ ಸ್ಪರ್ಶವು ತನ್ನ ವಿಶಾಲವಾದ ವಿರಹದಗ್ಧವಾದ ವಕ್ಷದ ಮಧ್ಯೆ ಅಮೃತ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರಲೆಂಬಂತೆ—ರಹಮತನು ಮದುಷ ಮದುಷವೂ ಈ ಒಣಗಿದ ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕಲಿಕತ್ತೆಯ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತತ್ಕ್ಷಣ ಒದ್ದೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ಆಗ ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬಾದಾಮಿ ಮಾಡುವ ಕಾಬೂಲಿ, ಮತ್ತು ನಾನೊಬ್ಬ ಬಂಗಾಳಿ ಸದ್ಗುಹಸ್ತ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ಆಗ ನಾನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡೆ : ನಾನು ಹೇಗೋ ಅವನೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಅವನೂ ತಂದೆ, ನಾನು ತಂದೆ. ಅವನ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪುಟ್ಟ

ಪಾರ್ವತಿಯ ಆ ಅಂಗೈಯ ಮುದ್ರೆ ನನ್ನ ಮಿನಿಯನ್ನೇ ನೆನಪುಮಾಡಿಹೊಟ್ಟಿತು. ನಾನು ತತ್ಕ್ಷಣ ಮಿನಿಯನ್ನು ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಬರಲು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದೆ. ಒಳಗಡೆ ಹೆಂಗಸರ ಮಧ್ಯೆ ಅನೇಕ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳು ಬಂದುವು. ನಾನಾವುದನ್ನೂ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಹಣೆಗೆ ಅರಿಸಿನ, ಕುಂಕುಮ, ಬಾಷಿಂಗ ಎಲ್ಲಾ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆನ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಧವಿಟ್ಟು ಮದುವಣಗಿತ್ತಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಿನಿಯು ನಸುನಾಚುತ್ತಾ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತಳು.

ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಬೂಲಿವಾಲ ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಚ್ಚಿ, ಬೆರಗಾಗಿ, ಮೂಕನಾಗಿಬಿಟ್ಟು, ಪೂರ್ವದಂತೆ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ನಗುತ್ತ “ಖೋಂಕೀ, ನೀನು ಈಗ ಮಾವನೈಗೆ ಹೋಗಿಯಾ ?” ಎಂದ. ಮಿನಿಗೆ ಈಗ ಮಾವನ ಮನೆಯಿಂದರೇನೆಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ವದಂತೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಹಮತನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾಚಿ ಕೆಂಪೇರಿದ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಳು. ಕಾಬೂಲಿಯವನ ಸಂಗಡ ಮಿನಿಯ ಮೊದಲ ಸಲದ ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದ ದಿನದ ವಿಷಯ ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನೋ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು.

ಮಿನಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಆಳವಾದೊಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ರಹಮತನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಕೂತನು. ಅವನಿಗಾಗ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ : ಅವನ ಮಗಳೂ ಈ ಮಧ್ಯೆ ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಸಂಗಡವೂ ಅವನು ಬೇರೆ, ಹೊಸ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆಮುಖ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಈ ಎಂಟು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳೇನಾಗಿದ್ದಾಳೆಂಬುದನ್ನು ತಾನೆ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ? ಬೆಳಗ್ಗೆಯ ಹೊತ್ತು ಶರತ್ಕಾಲದ ಸ್ನಿಗ್ಧವಾದ ಹೊಂಬಿಸಿಲಿನ ಮಧ್ಯೆ ಓಲಗವಾದುತ್ತಿದೆ. ರಹಮತನು ಕಲಿಕತ್ತೆಯ ಒಂದು ಗಲ್ಲಿಯೊಳಗೆ ಕೂತು ಆಫೆಗಾನಿಸ್ತಾನದ ಒಂದು ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೂರು ರೂಪಾಯಿನ ನೋಟೊಂದನ್ನು ತಂದು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ ಕೊಟ್ಟು “ರಹಮತ್, ನೀನು ನಿಮ್ಮೂರಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಹತ್ತಿರ ವಾಪಸು ಹೋಗು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಭೇಟಿಯ ಸುಖದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಿನಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದೆ.

ಈ ಹೊಮ್ಮನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಖರ್ಚಿನ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಉಕ್ಕು ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು, ಮೂರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು. ಮೊದಲು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೆರವಣಿಗೆ, ಬಾಜಾಬಜಂತ್ರಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೆಂಗಸರು ಬಹಳ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ, ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ತೋರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ, ಸಫಲತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಂಗಳೋತ್ಸವ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ನೆರವೇರಿತು.

೨೨. ಮನೆಗೆ ಹೋದ

ಹುಡುಗರ ತಂಡದ ಮುಂದಾಳು, ಘಟಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ಹೊಸ ತಮಾಷೆಯ ಆಟ ಹೊಳೆಯಿತು. ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಸಾಲದ ಮರದ ಒಂದು ದಿಮ್ಮಿ ನೌಕೆಯ ಮೇರುದಂಡ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋ ಏನೋ, ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಉರುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನವಾಯಿತು.

ದಿಮ್ಮಿಯ ಮಾಲಿಕ ಬಂದು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಕಾಣದೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ, ರೇಗಿ, ಗಲಾಟೆಮಾಡುವುದನ್ನು ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಅತಿ ಮುಷಿಯಿಂದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರೂ ಕಟ್ಟಿಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬೇಕೆನ್ನುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಘಟಕನ ತಮ್ಮ ಮಾಖಿನ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಆ ದಿಮ್ಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತುಬಿಟ್ಟ. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಅವನ ಈ ಅಸಹಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡರು. ಒಬ್ಬನು ಬಂದು ಭಯದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತ ಮಾಖಿನನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಗ್ಗಿ ಎಳೆದು ಹಾಕಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಊಹಾಂ...ಆ ಮನುಷ್ಯ ಅಲ್ಲ, ಹುಡುಗ, ಜಡಭರತನಂತೆ, ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವೆ ಇಲ್ಲದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಂತೆ, ಮಾತುಕಥೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮೌನವಾಗಿ ಅಲ್ಲಾಡದೆ ಕೂತುಬಿಟ್ಟ.

ಘಟಕನು ಬಂದು ಗದರಿ "ನೋಡು, ಏಟು ತಿಂತೀಯೆ, ಹೇಳಿದ್ದೀನಿ, ಎದ್ದು ಬಾ ತತ್ಕ್ಷಣ!" ಎಂದ.

ಆಗವನು ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಳಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡ.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಈ ಹಠಮಾರಿ ತಮ್ಮನ ಬೆನ್ನುಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಏಟು ಹಾಕುವುದು ಘಟಕನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದರೆ ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೊಗಸಾದ ಆಟ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಎನ್ನುವಂತೆ ನಟಿಸಿದ. ಹೊಸ ಆಟವೆಂದರೆ—ಮಾಖಿನನ ಸಮೇತವಾಗಿ ದಿಮ್ಮಿಯನ್ನು ಉರುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು.

ಹಾಗೇ ಮಾಡಲಿ, ಅದರಿಂದ ತನಗೊಂದು ಗೌರವವಾದ ಹಾಗೇ ಆಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಮಾಖಿನ ಆದರೆ ಇತರ ಪಾರ್ಥಿವ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರೂ ಇರುತ್ತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಂಗಿಯ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಮಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. "ತಳ್ಳೋ ತಳ್ಳೋ ಹೈಯೋ, ಬನ್ನೋ, ಬನ್ನೋ ಹೈಯೋ" ಎಂದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಳ ಮಾಡುತ್ತ ಉರುಳಿಸಿದರು. ದಿಮ್ಮಿ ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಉರುಳುತ್ತ

ಬಂತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಮಾಖನ ತನ್ನ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಗೌರವಗಳ ಸಮೇತ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟು

ಆಟಕ್ಕೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಬಗೆಯ ಆಶೆಗೆ ಮೀರಿದ ಫಲವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಇತರ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಬಹಳ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದರು. ಆದರೆ ಘಟಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಖ ಪೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮಾಖನ ತತ್ಕ್ಷಣ ಎದ್ದು ಬಂದು ಘಟಕನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ; ಬಿದ್ದು, ಸುಮ್ಮನೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಬಂದ. ಅವನ ಮುಖ, ಮೂಗು ಎಲ್ಲಾ ಪರಚಿ ಅಳುತ್ತ ಅಳುತ್ತ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಓಡಿದ. ಆಟ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿಯಿತು.

ಘಟಕ ಹತ್ತಿರ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೊಂಡು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಒಂದು ದೋಣಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಅಗಿಯುತ್ತಾ ಕೂತುಕೊಂಡ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶದ ಒಂದು ನೌಕೆ ದಡಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಕರಿಯ ಮೀಸೆಯ, ನರೆತ ಕೂದಲ, ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಮನುಷ್ಯ ಹೊರಬಿದ್ದು ಇವನ ಬಳಿ ಬಂದು “ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಮನೆ ಯಾವುದೋ ಮಗು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಹುಡುಗ ಉದಾಸೀನದಿಂದ ಹುಲ್ಲು ಅಗಿಯುತ್ತಲೇ “ಅಗೋ ಅಲ್ಲಿ” ಎಂದ. ಆದರೆ ಯಾವ ಕಡೆಯೂ ಕೈ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ಹೊಸಬ “ಎಲ್ಲಿ?” ಎಂದ.

ಹುಡುಗ “ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಹುಲ್ಲು ಕಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ.

“ಇವನ್ಯಾರೋ ವಿಚಿತ್ರ ಹುಡುಗ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಆ ಮನುಷ್ಯ ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೋ ವಿಚಾರಿಸಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಮನೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಮನೆಯ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿ ಬಂದು “ಘಟಕವ್ಯಸವರೇ, ಅಮ್ಮಾವರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ” ಎಂದಳು.

“ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಘಟಕ. ಆಗ ಆ ಹೆಂಗಸು ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಅರ್ಧ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಅರ್ಧ ಎಳೆಯುತ್ತ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಘಟಕ ವ್ಯರ್ಥರೋಷದಿಂದ, ಕೈಕಾಲು ಹೊಡೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ.

ಘಟಕನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವರಮ್ಮ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ “ಮಾಖನನನ್ನೇಕೋ ಹೊಡೆದದ್ದು ?” ಎಂದಳು.

“ಇಲ್ಲ ನಾನು ಹೊಡೆಲಿಲ್ಲ” ಎಂದ ಘಟಕ.

“ಸುಳ್ಳು ಬೇರೆ ಹೇಳುತೀಯಾ, ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ?”

“ಇಲ್ಲಮ್ಮ, ನಾನು ಹೊಡೆಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾಖನನನ್ನೇ ಕೇಳು ಬೇಕಾದರೆ.”

ಮಾಖನನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ತಾನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ದೂರನ್ನೆ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತ “ಹೊಂನಮ್ಮಾ ಹೊಡೆದಿದಾನೆ” ಎಂದ.

ಆಗ ಘಟಿಕನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ವೇಗವಾಗಿ ಮಾಖನನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಘಟಿಕನೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಏಟು ಹಾಕಿ “ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ ?” ಎಂದು.

ಅವರನ್ನು ಮಾಖನನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚೋರಾಗಿ ಘಟಿಕನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಅವನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಒಂದೆಡೆ ಏಟು ಹಾಕಿದಳು. ಘಟಿಕ ತಾಯಿಯನ್ನು ತಳ್ಳಿದ.

ಆಕೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅರಚುತ್ತಾ “ಹಾಂ ! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡುತ್ತೀಯೇನೋ, ಹಾಳಾದವನೆ !” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕರೀಮೀಸೆಯ, ನರೆತ ತಲೆಯ ಮನುಷ್ಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು “ಏನಮ್ಮ ಗಲಾಟೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ?” ಎಂದು.

ಘಟಿಕನ ತಾಯಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ, ಆನಂದದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ “ಅಯ್ಯೋ, ಅಣ್ಣಾ ! ನೀನು ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ ?” ಎಂದಳು. ಎಂದು ತತ್ಕ್ಷಣ ಅವನ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು.

ಆಕೆಯ ಅಣ್ಣ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಮದ್ಯಪಾನಿಗಿತ್ತು. ಅವನು ಹೊರಟಮೇಲೆ ಘಟಿಕನ ತಾಯಿಗೆ ಎರಡು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಾಗಿ, ಬೆಳೆದು, ಯಜಮಾನರೂ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ಈ ಕಡೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ಇಷ್ಟು ಮದ್ಯಪಾನದಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಭಯಬಾಹು ತಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಬಂದಿದ್ದ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಅತಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಕಳೆದವು. ಕಡೆಗೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದೆಡೆ ದಿನಗಳ ಮುಂಚೆ ವಿಶ್ವಭಯಬಾಹು ತಂಗಿಯನ್ನು ಹುಡುಗರ ಓಡು, ಬರೆಹ ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಇದೆ, ಬುದ್ಧಿಯಾಗಿ, ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದಾರೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಘಟಿಕನ ದುಷ್ಟನ, ಪುಂಡು ಪೋಕರಿಗಳ ಸಹವಾಸ, ಓಡುಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಮುಠಾಳತನ ; ಮಾಖನನ ಸಾಧುಗುಣ, ಓದಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ. “ಈ ಘಟಿಕನಂತೂ ನನ್ನನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ” ಎಂದಳು ಅವರನ್ನು.

ಕೇಳಿ ವಿಶ್ವಂಭರಬಾಹು “ಹಾಗಾದರೆ ಘಟಿಕನನ್ನು ನಾನು ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡು. ನಾನು ಅವನ ಜವಾಬುದಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು. ಆಕೆ ಕೂಡಲೇ ಅದಕ್ಕೆ “ಹೂಂ, ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದಳು.

ಘಟಿಕನನ್ನು ಕುರಿತು “ಏನೋ ಘಟಿಕಾ, ಹೋಗುತ್ತೀಯೇನೋ, ಮಾವನ ಸಂಗಡ ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ?” ಎಂದಳು.

ಘಟಿಕ ಚುಂಗನೆ ಹಾರಿ “ಹೂಂ ! ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಹೂಂ” ಎಂದು.

ಘಟಿಕನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ, ಎಂದೂ ಅವನು ಈ ಮಾತಿನಿಗೆ ತಲೆಯೇ ಒಡೆದುಬಿಟ್ಟನೋ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟನೋ ಎಂದು ಸದಾ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಘಟಿಕೆಗಿರುವ ಆತುರವನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡಳು.

“ಯಾವಾಗ ಹೋಗುವುದು? ಯಾವತ್ತು ಹೊರಡುವುದು?” ಎಂದು ಘಟಿಕೆ ತನ್ನ ಮಾವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ತಗಾದೆ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಕಡೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಅತ್ಯಂತ ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಬುಗುರಿ, ಗಾಳಿಪಟ, ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಕೋಲು ಮತ್ತು ಗಾಳ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾತಿನಿಗೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲೆಂದು ದಾನಮಾಡಿದ.

ಕಲೆಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮೊದಲು ಅತ್ತೆಯ ಸಂಗಡ ಭೇಟಿಯಾದ. ಈ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಪರಿವಾರ ವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಅತ್ತೆಗೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಹಿತವಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನದೇ ಮೂರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣಾ ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೇಗೋ ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಇದೆಲ್ಲವೂ ಬಂತು ಹೊಸದೊಂದು ಹೊರೆ? ಈ ಹದಿಮೂರು ವರುಷದ, ಗುರುತಿಲ್ಲದ, ಅತಿಕ್ಷಮ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಹುಡುಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಏನೇನು ಅನಾಹುತ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾನೋ ಎಂದು ಅವಳ ಭಯ. ‘ಇವರಿಗಂತೂ, ಇಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾದರೂ, ಏನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ ತಲೆಯಲ್ಲಿ!’ ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ಆದರಲ್ಲೂ ಈ ಹದಿಮೂರು, ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಹಡುಗರದಷ್ಟು ಉಪ್ಪು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಫಲಂಚಿದಲ್ಲಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀವೂ ಇಲ್ಲ, ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಇಷ್ಟವೂ ಆಗದು; ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಕ್ಕೂ ಆಸೆಯಾಗದು. ಅವರು ಎಳೆಯವರಂತೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತೆ. ದೊಡ್ಡ ಮಾತು ಆಡಿದರೆ ತಲೆಹರಟೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸೊಕ್ಕು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳ ಅಳತೆಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೆ ಹೂತ್ತಾಗಿ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇಕೆಂತಲೇ ಬೆಳೆದಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಎಳೆಯತನದ ಲಾಲಿತ್ಯ, ಅವರ ಕೊರಳ ದನಿಯ ಸವಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಗಿಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಕಾರಣ, ಜನ ಅವರನ್ನು ಕಂಡಾಗೆಲ್ಲ ತಪ್ಪು ಕಂಡುಹಿಡಿಯದೇ ಇರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಳೆಯತನದ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಯದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು, ಹೇಗೋ ಮನ್ನಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಮಧ್ಯಸ್ಥ ವಯಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳೂ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಅವರು ಕೂಡ ತಾವೆಲ್ಲೂ ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು

ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ತಾವು ಇರುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪೆಂದುಕೊಂಡಿರುವವರಿಗೆ ಸದಾ ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟುಕೊಂಡು, ನಾಚಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ, ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಈ ಹುಡುಗರು ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಾಯಾರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ದಯಾಳುವಾದ ಮನುಷ್ಯ 'ಅಯ್ಯೋ, ಪಾಪ' ಎಂದು ಸ್ನೇಹ ತೋರಿಸಿ ಅಕ್ಕರೆಯಾಗಿ ನೋಡಿದರಂತೂ ಆಗ ಅವರು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧ. ಆದರೆ, ಏನು ಮಾಡುವುದು ? ಯಾರೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಮುಚ್ಚಿಕೆ ಮಾಡಿದಂತಾದೀತೆಂದು ಹೆದರಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವರ ಮುಖದ ಚಹರೆ ಭಾವ ಭುಗಿ ಕೂಡ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಬೆವರನು ನಾಯಿಗಳ ಹಾಗಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹುಡುಗರು ತಾಯಿಯ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಹೊಸ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅದು ನರಹವೇ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ! ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಅಕ್ಕರೆಯಿಲ್ಲದ ಅಸಡ್ಡೆ ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಗೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಯಾವುದೋ ಉಚ್ಚವಾದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದುರ್ಲಭ ಜೀವಿಗಳೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರುವುದು ಸಹಜ. ಅಂತಹ ಹೆಂಗಸರಿಂದಲೇ ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಂತೂ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ

ಸೋದರತ್ತೆಯ ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲದ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬ ಪೀಡೆಯೆಂಬಂತೆ ಭಾವನೆಯಿರುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡಾಗ ಭಟಿಕನಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ತಡೆಯಲಾರದಷ್ಟು ನೋವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅತ್ತೆಯಿಂದಾದರೂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅವನಿಗೇನಾದರೂ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದದಿಂದ ಬೇಕಾದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಅತ್ತೆ ಅವನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಳಿದು "ಸಾಕು ಸಾಕು ಬಿಡೋ ಇನ್ನು. ಇನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂತಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ನೋಡಿಕೋ ಹೋಗು. ಸ್ವಲ್ಪ ಏನಾದರೂ ಓದಿಕೋ, ಹೋಗು" ಎಂದಾಗ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಉನ್ನತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ತೆಗಿರುವ ಆಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಯೋಚನೆಯೆಂದುಕೊಳ್ಳುವನು.

ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇಷ್ಟು ಅನಾದವಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕೂತು ಉಸಿರು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಏಕಾಂತವಾದ ಜಾಗವಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಗೋಡೆಗೊರಗಿಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದುಸಲ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ವಿಷಯವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು :

ದೊಡ್ಡಮೊಂಡು ಗಾಳೀಪಟವನ್ನು ಬೋಂ ಬೋಂ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು, ತಿರುಗಾಡುವ ಆ ವಿಶಾಲವಾದ ಮೈದಾನ, 'ತಾಯಿರೇ ನಾಯಿರೇ ನಾಯಿರೇ ನಾ ಆ' ಎಂದು ತಾನೇ ಕಟ್ಟಿದ ರಾಗವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಆಲಾಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಅಲೆದಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲ ಕಳೆಯುವ ಆ ನದೀ ತೀರ, ಝುಪ್ಪೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ನೀರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಈಜು ಹೊಡೆಯುವ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ಥೂಲ ಹೊಳೆ, ಅವನ 'ಪೋಕಿ' ಹುಡುಗರ ತಂಡ, ಅವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಊರಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾವಳಿ, ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸ್ವಾಚ್ಛಂದ್ಯ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆ ಅವ್ಯಾಹತವಿಚಾರಿಸದೆ ಮಾಡದೆ ಸದಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಬೈಯುವ, ಹೊಡೆಯುವ ಅವ್ಯಾಹತವಿಲ್ಲದ ಪ್ರತಿ ನಿಮಿಷ, ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣ ಅವನ ಅಸಹಾಯಕವಾದ ಹೃದಯವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮೂಕೆ ಜಂತುವಿಗಿರುವಂತೆ ಒಂದು ಬಗೆಯಾದ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಲಾಗದ ಮಮತೆ, ಕರುಣನೆಳೆತ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೇ ಇದ್ದಾಗ ಅವ್ಯಾಹತವಾದ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯೊಂದು, ಮುಚ್ಚುಚಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಎಳೆಗುದಿನಂತೆ ಆಂತರಿಕವಾದ 'ಅಮ್ಮಾ ಅಮ್ಮಾ' ಎಂಬ ಆಕ್ರಂದನವೊಂದು ಈ ಮುಖಹೇಡಿಯಾದ, ಉದ್ದನೆಯ ಬಡಕಲು ದೇಹದ, ನೋಡಲು ಅಂದವಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗನೊಳಗಡೆ ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವನಂತಹ ದಡ್ಡ, ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಗಮನವಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗ ಬೇರೊಬ್ಬನಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು, ಬೆಪ್ಪು ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ. ರೋಸಿಹೋದ ಉಪಧ್ಯಾಯರು ಬೆತ್ತದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತ ಅಗಸನ ಕತ್ತೆಯಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವನು. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಆಟಕ್ಕೆ ವಿರಾಮ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತು ದೂರದ ಮನೆಗಳ ಮೇಲಣ ಬಿಸಿಲು ಮಾಳಿಗೆಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾಯಿರುವನು. ಆಗ, ಆ ಮಟ ಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಆಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಬಂದರೆ, ಆಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಸುಮ್ಮನೆ ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಒಂದು ದಿನ ಬಹಳ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿ, ಮಾವನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ "ಮಾವ, ಅವ್ಯಾಹತ ಹತ್ತಿರ ಯಾವಾಗ ಹೋಗುವುದು ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಆತ "ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ರಜ ಬರಲಿ, ಕುಷೋ" ಎಂದ. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿಯ ರಜ. ಅದು ಬರಲು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ದಿನ.

ಒಂದು ದಿನ ಫಟಕ ತನ್ನ ಸ್ಕೂಲಿನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ. ಮೊದಲೇ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹತಾಶನಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಕ್ಲಾಸಿನ ಮಾಸ್ತರು ಅವನನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬೈದು, ಹೊಡೆದು ಅವಮಾನ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವನ ಮಾವನ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುವಷ್ಟು ಕ್ಷುಣ್ಣಿಯಿತು ಅವನ ಅವಸ್ಥೆ. ಇವನಿಗಾದ ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇತರ ಹುಡುಗರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಕ್ಕು ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು, ಇವನ ಸೋದರಮಾವನ ಮಕ್ಕಳು.

ಇನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿ ಅತ್ತೆಯ ಬಳಿ “ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು” ಎಂದು ಹೆದರಿ, ಹೆದರಿ ಹೇಳಿದ.

ಅತ್ತೆ ತುಟಿಗಳಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹೇಸುಗೆಯ ಭಾವ ತೋರಿಸುತ್ತ “ಕಳೆದು ಹೋಯಿತೋ— ಒಳ್ಳೇ ಕೆಲಸವೇ ಮಾಡಿದೆ ಬಿಡು. ಕಳೆದುಹೋಯಿತಂತೆ, ಕಳೆದುಹೋಯಿತು ! ! ಇಂಗಳಿಗೆ ಹತ್ತುಸಲ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಂಡುಕೊಡುತ್ತಾ ಇರಬೇಕೇನೋ ನಿನಗೆ ?” ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಗದರಿದಳು.

ಘಟಿಕ ಬೇರೇನೂ ಹೇಳದೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟು, ತಾನು ಬೇರೆಯವರ ದುಡ್ಡನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬುದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು, ಅವನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕೋಪ ಬಂತು. ತಾನು ಇಷ್ಟು ಕೀಳಾಗಿ, ಇಷ್ಟು ದೈನ್ಯವಾಗಿ ಹೋದದನ್ನು ಕೂಡ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ನೋವಾಯಿತು.

ಸ್ವೂಲಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ತಲೆ ನೋಯಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮೈಯೊಳಗೇನೋ ಸಂಕುಟ. ತನಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಕೊಂಡ. ಇನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಜ್ವರ ಮಲಗಿದರೆ ಅತ್ತೆಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅತ್ತೆ ಇವರ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪೀಡೆಯೆಂದುಕೊಳ್ಳುವಳು, ಖಂಡಿತ. ಅದು ಇವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಕಾಯಿಲೆ ಮಲಗಿದಾಗ ತನ್ನ ತಾಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಯಾವ ಉಪಚಾರವೂ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಘಟಿಕ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಮನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೂ ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಶ್ರಾಮಾದ ಮಳೆ ‘ಜೋರೋ’ ಎಂದು ಬೀಳಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೋದ ಜನ ವೃಥಾವಾಗಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನೆದರು. ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಸೋದರಮಾವ, ವಿಶ್ವಂಭರಬಾಬು ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಿದ.

ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಕಾದ ಕಾದ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವಾಗ ಸಂಜೆ ಅಕ್ಕಾತ್ತಾಗಿ ಗಾಡಿಯೊಂದು ಬಂದು ಅವರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಮಳೆಯನ್ನೂ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಳಕಾಲುದ್ದ ನೀರು ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ.

ಇಬ್ಬರು ಪೋಲೀಸಿನವರು ಗಾಡಿಯಿಂದಿಳಿದು ಘಟಿಕನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಂಭರ ಬಾಬುಗಳ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಇಳಿಸಿದರು. ಘಟಿಕನ ಮೈ, ಕೈ, ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆನೆದು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕೆಸರು, ಮುಖ, ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ಧರ ಧರವೆಂದು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಂಭರಬಾಬು ಅವನನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ.

ಸೋದರತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು “ಯಾಕೆಂದರೆ ?...ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮಗುವನ್ನು ಕಷ್ಟಪಡಿಸಿ ಇದ್ದಾಕೆ ಧರ್ಮಸಂಕುಟ ಅಂತೀನಿ ! ಎಲ್ಲಿಯದು. ಕುರ್ವ ಇದು ! ಸುಖವಾಗಿ ಕಳಿಸಿಬಿಡಬಾರದೇ, ಅವರಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ. ಪಾಪ ! ಹಾಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ! ಅವರವರ ಮಕ್ಕಳು ಅವರವರಿಗೆ !” ಎಂದಳು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವತ್ತಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದಲೂ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಬಾಯಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀರು ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಯೋಚಿಸಿಯಿಂದ. ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಗದರಿಸಿ, ದಂಡಿಸಿದ್ದ. ಘಟಿಕೆ ಅಳುತ್ತಾ “ನಾನು ಅವಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೊರಟಿದ್ದೆ ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದ.

ಅಂದು ಹಡಗಿನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏರಿತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಸುಮ್ಮನೆ ನರಳುತ್ತಾ ಕೂಗುತ್ತ ಇದ್ದ. ವಿಶ್ವಂಭರಬಾಬು ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಕರೆತಂದರು.

ಘಟಿಕೆ ತನ್ನ ರಕ್ತರೋಗದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ತೆರೆದು ಛಾವಣಿಯ ದೂಲದ ಕಡೆ ಹತಾಶನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ “ಮಾವ, ನನಗೆ ರಜಾ ಬಂತೆ ?” ಎಂದ.

ವಿಶ್ವಂಭರಬಾಬು ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣನ್ನೂರಿಸಿ ಅತಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಅವನ ಜೀರ್ಣವಾದ ಬಿಸಿಯಾದ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೂತ.

ಘಟಿಕೆ ಮತ್ತೆ ವಡ ವಡವೆಂದು ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡಲು ತೊಡಗಿದ.

“ಅಮ್ಮಾ ನನ್ನ ಹೊಡೆಯಬೇಡಮ್ಮ...ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳ್ತೇನಮ್ಮ...ನಾನೇನೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿಲ್ಲವಮ್ಮ.”

ಮರುದಿನ ಹಗಲು ಘಟಿಕೆನಿಗೆ ಜ್ವರ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿದು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಯಾರನ್ನೋ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಕೋಣೆಯ ಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದ. ನಿರಾಶನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಗೋಡೆಯ ಕಡೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಹೊರಳಿ ಮಲಗಿದ.

ವಿಶ್ವಂಭರಬಾಬು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವವನ್ನರಿತು ಅವನ ಕಿವಿಯ ಬಳಿ ಮುಖ ಬಾಗಿ ಸಿ ವೃದ್ಧ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ “ಘಟಿಕೆ ನಿಮ್ಮ ಅಮ್ಮ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಕೇಳೋ, ಹೇಳಿಕುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದ.

ಮರುದಿನವೂ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಡಾಕ್ಟರು ಅತ್ಯಂತ ದುಗುಡದಿಂದ ಅವಳೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪೋಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ವಿಶ್ವಂಭರಬಾಬು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ದೀಪ ಉರಿಸಿಕೊಂಡು ಘಟಿಕೆನ ಹಾಸುಗೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕೂತು ಕಳೆದ. ಘಟಿಕೆ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿ ನೌಕಿಯ ನಾವಿಕನಂತೆ ಕೂಗಲು ತೊಡಗಿದ— “ಹತ್ತುಮಾರು...ಹಿಡಿದಿಲ್ಲಾ...ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಾರು...ಹಿಡಿದಿ...ಲ್ಲಾ...” ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸ್ವೀಮರಿನಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ನಾವಿಕರು ದೊಡ್ಡ ಹಗ್ಗವನ್ನು ನೀರಿಗೆಸೆದು ಆಗಾಗ ಆಳವನ್ನು ಅಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಘಟಿಕೆ ಅವರ ದನಿಯನ್ನೇ, ಕೂಗನ್ನೇ

ಕುಣಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಕರಿಸಿ ಕೂಗುತ್ತ ನೀರಿನಾಳವನ್ನು ಅಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೊಂದು ತೀರವಿಲ್ಲದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹುಡುಗ ಹಗ್ಗವೆಸೆದು ಎಸೆದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಳವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಘಟಿಕೆ ತಾಯಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ರೋದಿಸಲು ತೊಡಗಿದಳು.

ವಿಶ್ವಭೂ ಬಲು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿದ. ಆಕೆ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಘಟಿಕಾ, ನನ್ನ ಚಿನ್ನಾ ! ಘಟಿಕಾ ! ನನ್ನ ರತ್ನವೇ” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಘಟಿಕೆ ಅತಿ ಸಹಜವಾಗಿರುವಂತೆ “ಆಂ ?” ಎಂದನು.

ಅವರಮ್ಮ ಮತ್ತೆ “ಲೋ ಘಟಿಕಾ, ನನ್ನ ಅಪ್ಪಾ, ನನ್ನ ತಂದೆ, ಮಾತಾಡೋ ಮಗೂ !” ಎಂದಳು.

ಘಟಿಕೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹೊರಳುತ್ತಾ ಯಾರನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೆ ಮೃದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ “ಅಮ್ಮಾ, ಇನ್ನು ನಮಗೆ ರಜಾ ಬಂದಿದೆ. ನಾನೀಗ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು

೨೩. ಸುಭಾ

೧

ಮಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸುಭಾಷೀಣಿಯೆಂದಿಟ್ಟಾಗ ಅವಳು ಮೂಕಳಾಗುವಳೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ? ಅವಳ ಅಕ್ಕಂದಿರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಸುಕೇಶಿನೀ, ಸುಹಾಸಿನೀ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಅವರಪ್ಪ ಕಿರಿಯ ಮಗಳಿಗೆ ಸುಭಾಷೀಣಿಯೆಂದಿಟ್ಟರು. ಈಗವಳನ್ನೆಲ್ಲರೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ‘ಸುಭಾ’ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಹುಡುಕಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ಹಿರಿಯ ಹುಡುಗಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವಳು ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಮೂಕ ಸಂಕುಚದಂತೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಮಾತಿಲ್ಲದವಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸೂ ಇಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಅವಳ ಭವಿಷ್ಯತ್ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅವಳೆದುರಿಗೆ ಪೇಚಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾನೊಬ್ಬಳು ಶಾಪದ ಫಲದಂತೆ ತನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಅವಳು ಮೊದಲಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ದೂರವಾಗಿರಲು

ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆತು ಹೋದರೇನೇ ವಾಸಿ, ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇದ್ದಳು. ಎದೆಯ ಸಂಕುಟವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಅದಂತೂ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಅವರಮ್ಮ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನದೇ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೋಷದ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಏಕೆಂದರೆ, ತಾಯಿಯಾದವಳು ಮಗನಿಗಿಂತಲೂ ಮಗಳನ್ನೇ ತನ್ನದೊಂದು ಅಂಶರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವಳು. ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೂ, ನ್ಯೂನತೆಯಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಾಚುಗೆ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಆದರೆ ತಂದೆಯಾದ ವಾಣೀಕಂಠನು, ಸುಭಾಪೀಣಿಯನ್ನೇ ಇತರ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ತಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಸಿರಿನ ಕಳಂಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಸದಾ ಅಪ್ರಸನ್ನಳಾಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಸುಭಾಳಿಗೆ ಮಾತೇನೋ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ದೀರ್ಘವಾದ ರೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಪ್ಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡಿದ್ದುವಲ್ಲ ! ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳ ತುಟಿಗಳೆರಡೂ ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದಾಗೆಲ್ಲ ಎಳೆಯ ಸಸಿಯಂತೆ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಾವಾವ ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸ ಹೋಗುವೆವೋ ಅದನ್ನು ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸಾಲದೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ತಪ್ಪೂ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಕಪ್ಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಾತ್ರ ಯಾವುದನ್ನೂ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ತಾನಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಛಾಯೆ ಬೀರುವುದು, ಭಾವವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವುದು, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮಂಕಾಗಿ ಆರಿಹೋಗುವುದು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಮುಳುಗುವ ಚಂದ್ರನಂತೆ ರೆಪ್ಪೆಯಲುಗದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಚಂಚಲವಾದ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಮುಖದ ಭಾವ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೊಂದು ಭಾಷೆ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವವರು ಕಣ್ಣುಗಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಉದಾರತೆ, ಮತ್ತು ಪಾಶಾಳ ಮುಟ್ಟುವ ಗಭೀರತೆಯಿರುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅವು ಶುಭವಾದ ಆಕಾಶದಂತೆ—ಉದಯಾಸ್ತಗಳ ಮತ್ತು ಛಾಯಾ ಪ್ರಕಾಶಗಳ ರಂಗಭೂಮಿ. ಈ ವಾಕ್ಯಹೀನ ಮನುಷ್ಯರೊಳಗೆ ವಿಶಾಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಧಾರಣ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರು ಅವಳನ್ನು ಕೂಡ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನಿರ್ಜನವಾದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಂತೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ, ನಿಸ್ಸಂಗವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳು.

೨

ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರು ಚಂಡೀಪುರ. ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿ ಬಹಳ ಸಣ್ಣದು. ಬಹುದೂರ ಹರಿಯುವುದಲ್ಲ ಅದು. ಹೇಗೋ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ದಡಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹರಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಎರಡೂ ದಡಗಳ ಮೇಲಿನ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೆಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಅದರ ಸಂಪರ್ಕ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಮನೆಗಳ ಸಾಲುಗಳ ಮತ್ತು ಮರಗಳ ನೆರಳಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿರುವ ಉನ್ನತವಾದ ದಡ ಪ್ರದೇಶ.

ವಾಣೀಕಂಠನ ಮನೆ ನದಿಯ ತಟದ ಮೇಲುಗಡೆಯೇ ಇತ್ತು. ಬೊಂಬಿನ ತುಂಡುಗಳ ಬೇಲಿಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದ ಎಂಟಂಕಣದ ಆತನ ಮನೆ, ವಿಶಾಲವಾದ ಗೋಶಾಲೆ, ಎತ್ತರವಾದ ಹುಲ್ಲಿನ ಬಣವೆ, ಹುಣಿಸೇಮರ, ಮಾವು, ಹಲಸುಗಳು, ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಾಳೆಯ ತೋಟ,-ಇವೆಲ್ಲ ನದಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ದೋಣಿಯ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗೃಹಸ್ಥ ಸಂಪತ್ತಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ನಡುವೆ ಈ ಮೂಕ ಹುಡುಗಿ ಮಾತ್ರ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗಾದರೂ ಬೀಳುತ್ತಾಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಿರಾಮ ದೊರೆತಾಗೆಲ್ಲ ಆ ಹುಡುಗಿ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅವಳ ಭಾಷೆಯ ಅಭಾವವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವುದೇನೋ, ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ನದಿಯ ಕುಕುಲ ಧ್ವನಿ, ಜನರ ಕೋಲಾಹಲ, ನಾವಿಕರ ಹಾಡುಗಳು, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕೂಗು, ಗಿಡಮರಗಳ ಮರ್ಮರ, ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಸುತ್ತಿಹರಡಿರುವ ಆಂದೋಳನ ಕಂಪನಗಳ ಸಹಿತ ಒಂದಾಗಿ ಸಮುದ್ರದಲೆಗಳ ರಾಶಿಯಂತೆ ಈ ಬಾಲೆಯ ಚಿರ ಮೌನವಾದ ಹೃದಯದ ಕಿರು ತೀರದ ಬಳಿ ಬಂದು ಒಡೆದೊಡೆದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ವಿವಿಧ ಶಬ್ದ, ಈ ವಿಚಿತ್ರಗತಿ, ಇವು ಕೂಡ ಮೂಕಭಾಷೆಯೇ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಸುಭಾಳ ಭಾಷೆಯಂತೆಯೇ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಜೀವದುದಂಬಿಗಳ ಶಬ್ದ ತುಂಬಿದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶಬ್ದಾತೀತವಾದ ನಕ್ಷತ್ರ ಲೋಕದ ಪರ್ಯಂತ ಕೇವಲ ಇಂಗಿತ, ಭಂಗಿ, ಸಂಗೀತ, ಕ್ರಂದನ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘನಿಶ್ವಾಸ !

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ನಾವಿಕರೂ ಬೆಸ್ತರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಮರಳುವಾಗ, ಗೃಹಸ್ಥರು ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕೂಗು ನಿಂತು ಹೋಗಿರುವಾಗ, ದೋಣಿ ನೌಕೆಗಳು ಕ್ಷುಣ್ಣಾಕ್ಷುಣ್ಣಿವಾಗ, ಜನನಿಬಿಡ ಜಗತ್ತು ತನ್ನ ಅಪಾರವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಭಯಾನಕ ನಿರ್ಜನ ನಿಶ್ಯಬ್ದತೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರುದ್ರ ಮಹದಾಕಾಶದ ತಳದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮೂಕ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದು ಮತ್ತು ಮೂಕ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಮೌನವಾಗಿ ಕೂತಿರುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ

ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು-ಒಂದು ಅತಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ವತ್ಸೆಜ್ಜುಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದೊಂದು ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ.

ಸುಭಾಳಿಗೆ ಅಂತರಂಗ ಬಂಧುಗಳು ಯಾರೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಎರಡು ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಳಗ. ಅವು ಕೊಟ್ಟಿಯೊಳಗಿನ ಎರಡು ದನಗಳು—ಸರ್ವಶೀ ಮತ್ತು ಪಾಂಗುಲಿ—ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವು. ಆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಅವು ಕೇಳದೇ ಇದ್ದರೂ ಅವಳ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪುಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಸಪ್ಪುಳದಲ್ಲಿ ಮಾತಿಲ್ಲದೊಂದು ಕರುಣೆಯ ಸ್ವರವಿತ್ತು. ಅದರ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅವುಗಳು ಭಾಷೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸುಭಾ ಕೊಟ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನೆರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ಸರ್ವಶಿಯ ಕಂಠವನ್ನು ಸುತ್ತಿಹಾಕಿ ಅದರ ಕಿವಿಯ ಬಳಿ ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಉಜ್ಜುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತು ಪಾಂಗುಲಿಯು ಸ್ನಿಗ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಳ ಕಡೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳು ಅದರ ಮೈಯನ್ನು ತಡವುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಹುಡುಗಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಲ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ಪದ್ಧತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಪದ್ಧತಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಕೂಡ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗೆಲ್ಲ ಸಮಯಾಸಮಯ ನೋಡದೆ ಅವಳು ಈ ಇಬ್ಬರು ಮೂಕ ಸಖಿಯರ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅವು ತಮ್ಮ ಸಹನೆ ತುಂಬಿದ ವಿಷಾದ ಶಾಂತವಾದ ನೋಟದಿಂದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅನುಮಾನ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಮರ್ಮ ವೇದನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ತಮ್ಮ ಮೈಯಿಂದ ಸುಭಾಳ ಮೈಯನ್ನುಜ್ಜುತ್ತ ಉಜ್ಜುತ್ತ ಅವಳ ತೋಳುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ತಗುಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮೂಕ ಮರುಕದ ಮೂಲಕ ಸಂಕೈಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇವು ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಮೇಕೆಯ ಮರಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿ ಕೂಡ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳೊಡನೆ ಸುಭಾಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಸರಿಸಮವಾದ ಮೈತ್ರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವೂ ಕೂಡ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೆಚ್ಚು ಸಲಿಗೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿ ನಿತ್ಯವೂ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಸುಭಾಳ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದು ಸುಖನಿದ್ರೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಸುಭಾ ಅದರ ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೂ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೂ ಮೃದುವಾದ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಸಮುತ್ತಲಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಿದ್ರೆ ಬೇಗ ಬರಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಇಂಗಿತದಿಂದ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

೨

ಇನ್ನು ಉಚ್ಚಶ್ರೇಣಿಯ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸುಭಾಳಿಗೆ ಮಿತ್ರೋಬ್ಬ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಆದರೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಈ ಮೂಕ ಹುಡುಗಿಯ ಸಂಪರ್ಕ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಜೀವಿ ಭಾಷೆಯುಳ್ಳದ್ದು ; ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಸಮಭಾಷೆಯಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅವನೊಬ್ಬ ಗೋಸಾಯಿ ಜಾತಿಯ ಸ್ವಲ್ಪಹುಡುಗ, ಹೆಸರು ಪ್ರತಾಪ. ಆ ಹುಡುಗ ಕೇವಲ ಉಂಡಾಡಿ. ಅವನು ಕೆಲಸ, ನೌಕರಿ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು, ಅವನ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರು. ಉಂಡಾಡಿಗಳಿಗೆ ಒಂದನುಕೂಲವಿದೆ. ಸ್ವಂತ ಮನೆಯವರು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಬೇಸರಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಬೇರೆ ಜನರಿಗೆ ಅವರು ಬಹಳ ಬೇಕಾದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಲ್ಪಡದೆ ಇರುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರೊಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಸರಕಾರಿ ಮಾಲಿನಂತಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಸರ್ಕಾರಿ ತೋಟಗಳಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಅವಶ್ಯವೋ, ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಉಂಡಾಡಿಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯೋಜನವಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಆಮೋದದ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕಡೆಯೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಕಡಮೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಇಂತಹ ಉಂಡಾಡಿಗಳು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಉಂಡಾಡಿ ಪ್ರತಾಪನ ದೊಡ್ಡ ಚಟವೆಂದರೆ, ಗಾಳ ಬೀಸಿ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದು. ಇದರಿಂದ ಕಾಲವನ್ನಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಳೆದುಬಿಡಬಹುದು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೆಲ್ಲಾ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅವನು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿರುವುದು ಕಾಣಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಹವ್ಯಾಸದ ನೆಪವಾಗಿಯೇ ಸುಭಾಳೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಸಂಪರ್ಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಒಬ್ಬ ಸಂಗಾತಿ ಸಿಕ್ಕಿದೊಡನೆ ಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ಬಹಳ ಹಿತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವಾಗ ಮಾತಿಲ್ಲದಂತಹ ಸಂಗಾತಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸುಭಾಳ ಬೆಲೆ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇತರರಲ್ಲ ಸುಭಾಳನ್ನು 'ಸುಭಾ' ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಪ್ರತಾಪ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆದರ ಸೇರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು 'ಸೂ' ಎಂದು ಕರೆಯುವನು.

ಸುಭಾ ಹುಣಿಸಿ ವರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪ್ರತಾಪ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಗಾಳವನ್ನು ಬಿಸುಟು ಸುಮ್ಮನೆ ನೀರಿನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಕೂಡುವನು. ಪ್ರತಾಪನಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ವೀಳೆಯದಲೆಯ ಬೀಡಾ ನಿಖರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಸುಭಾ ಅದನ್ನು ತಾನೇ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬಹಳೇ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಕೂತು ಕೂತು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೇನೋ, ಪ್ರತಾಪನಿಗೆ

ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದಿದ್ದರೆ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಾಣಿಯೆಂದು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ,—ಎಂದು ಆಸೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಳೇನೋ. ಆದರೆ ಪಾಪ ! ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವಿಧಾತನಲ್ಲಿ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಂತ್ರಾಲದಿಂದ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಪ್ರತಾಪ ಬೆರಗಾಗಿ “ಎಲಾ, ನಮ್ಮ ಸುಭೀಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವಂತೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಸುಭಿಯೊಬ್ಬ ಜಲಕುಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ನೀರಿನಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದು ಒಂದು ಸರ್ಪದ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಮಣಿಕೃವನ್ನು ನದೀ ಸೋಪಾನದ ಬಳಿ ಇಟ್ಟುಹೋದರೆ, ಪ್ರತಾಪ ತನ್ನ ಆ ಹಾಳು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಮಣಿಕೃವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವನು. ಮತ್ತು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಉಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ—ಯಾರು ಕೂತಿದುವರು ? ನಮ್ಮ ವಾಣೀಕಂಠನ ಮನೆಯ ಅದೇ ಮೂಕ ಹುಡುಗಿ, ಸೂ-ನಮ್ಮ 'ಸೂ'ನೇ ಅಲ್ಲವೇ ಆ ಆಳದ ಪಾತಾಳಕುಮಾರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರಿ !...ಅದೇಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ? ಅದೇಕೆ ಅಷ್ಟು ಅಸಂಭವವೆ ? ಛೆ ! ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಆದರೇನು ಮಾಡುವುದು ? ಅಷ್ಟಾದರೂ 'ಸೂ' ಪ್ರಕಾಶನೃವಾದ ಪಾತಾಳದ ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟದೆ ವಾಣೀಕಂಠನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತು ಈ ಗೋಸಾಯಿಗಳ ಮನೆ ಹುಡುಗ, ಪ್ರತಾಪನನ್ನು ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದಲೂ ಅಚ್ಚುಗೊಳಿಸಲಾರದವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ !

೪

ಸುಭಾ ಕ್ರಮೇಣ ದೊಡ್ಡವಳಾಗುತ್ತ ಬಂದಳು, ಕ್ರಮೇಣ ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಯಾವುದೋ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡವಾದೊಂದು ಹೊಸ ಚೀತನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ, ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಭಾವಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ; ಅದರೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಳು.

ಗಾಢವಾದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಅವಳು ತನ್ನ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಭಯದಿಂದ ತಲೆ ಚಾಚಿ ಹೊರಗಡೆ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಶ್ರುತಿಯೂ ಸುಭಾಳಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳಾಗಿ ನಿರ್ದ್ರಿಸುವ ಲೋಕದ ಮೇಲೆ

ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ. ಯೌವನದ ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ, ಪುಳಕಾವೇಶದಲ್ಲಿ, ವಿಷಾದದಲ್ಲಿ, ಅಪಾರವಾದ ನಿರ್ಜನತೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಕೊನೆಯ ಮೇರೆಯವರೆಗೂ, ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಅದನ್ನು ಕೂಡ ಅತಿಕ್ರಮಮಾಡಿ, ಜಗ ಜಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ಆಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಶ್ಚಲ ವ್ಯಾಕುಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ನಿಶ್ಚಲ ವ್ಯಾಕುಲ ಬಾಲೆಯು ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ.

ಈ ಕಡೆ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗಿಯ ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಖಿನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಜನಗಳೂ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರವಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಇದೆಯೆಂದ ಜನ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಾಣೀಕಂಠಿಗೆ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎರಡು ಹೊತ್ತೂ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶತ್ರುಗಳಿಗೂ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲ.

ಗಂಡ, ಹೆಂಡಿರು ಬಹಳವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ವಾಣೀಕಂಠ ಊರೂರು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದ. ಕಡೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು “ನಡಿ, ಕಲಿಕತ್ತೆ ಹೋಗೋಣ” ಎಂದ.

ಕಲಿಕತ್ತೆಯ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮೋಡ ಕವಿದ ಮುಂಜಾನೆಯಂತೆ ಸುಭಾಳ ಹೃದಯವೆಲ್ಲ ಕುಬನಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಅವಳು ಕೆಲವು ದಿನ ಮೂಕ ಜಂತುವಿನಂತೆ, ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ತಿರುಗಾಡಲು ತೊಡಗಿದಳು. ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ತೆರೆದು ಅವರ ಮುಖದ ಕಡೆ, ಏನನ್ನೋ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ. ಆದರೆ ಅವರಾರೂ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಹೇಳದೆ ಮುಚ್ಚಿಹಿಡಿದಿರುವ ಹಾಗೆ, ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಗಾಳವನ್ನೆಸೆದು ಪ್ರಶಾಪ ನಕ್ಕು, “ಏನೇ ಸೂ, ನಿನಗೊಬ್ಬ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನಂತಲ್ಲವೇ....ನೀನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ. ನೋಡು.” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ.

ಬಾಣದಿಂದ ಏಟು ತಿಂದ ಜಿಂಕೆ ಬೇಟೆಗಾರನ ಕಡೆ ದಿಟ್ಟಿ, “ನಾನು ನಿನಗೇನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ ?” ಎಂದು ನೀರವವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸುಭಾ ಪ್ರಶಾಪನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಆ ದಿನ ಮರದ ತಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ವಾಣೀಕಂಠನು ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದು ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಬಾಕು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದ. ಸುಭಾ ಅವನ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಅವನ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಕಡೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ವಾಣೀಕಂಠನ ಒಣಗಿದ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಕೂಡ ಒದ್ದೆಯಾದುವು.

ನಾಳೆ ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಿನವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಸುಭಾ ಆಕಳ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಸಂಗಾತಿಯರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡಲು ಹೋದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೈಯಾರೆ ಮೇವು ತಿನ್ನಿಸಿದಳು. ಅವುಗಳ ಕಂಠವನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಾತು ತುಂಬಬಹುದೋ ಅಷ್ಟು ತುಂಬಿ ಅವುಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಟಪ್ ಟಪ್ಪೆಂದು ಕಣ್ಣೀರು ತೋಟಕ್ಕಿಳಿದು ಬಿತ್ತು.

ಅಂದು ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷ ದ್ವಾದಶಿಯ ರಾತ್ರಿ, ಸುಭಾ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ನದೀತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಣಗಿದೆಲೆಗಳ ಹಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಳು. ಭೂಮಿಯನ್ನೇ, ಆ ವಿಶಾಲವಾದ ಮೂಕ ಮಾತೆಯನ್ನೇ ಎರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು 'ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನನ್ನು ಹೋಗಲು ಬಿಡಬೇಡಮ್ಮಾ. ನನ್ನಂತೆ ನೀನೂ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಮ್ಮಾ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಳೇನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು.

ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡರು. ಸುಭಾಳ ತಾಯಿ ಒಂದು ದಿನ ಅವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಿದಳು. ಬಾಚಿ ಹೆರಳು ಹಾಕಿ ಮುಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಅದರ ಸುತ್ತ ಜರಿಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ಅವಳಿಗಿದ್ದ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿದಳು. ಸುಭಾಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳೂದಿ ಮುಖ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಇರಬಹುದೆಂದು ಹೆದರಿ ಅವಳ ತಾಯಿ ಅವಳನ್ನು ಬೈದಳು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣೀರು ಬೈಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಬಂಧುಗಳೊಂದಿಗೆ ವರನಾದವನು ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ತಾನೇ ಬಂದ. ಹುಡುಗಿಯ ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಚಿಂತಿತರಾದರು. ಹೆದರಿದರು. ಏನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೋ, ದೇವರೇ ಎಂದುಕೊಂಡರು. ದೇವತೆಯೇ ಸ್ವಚ್ಛ ತನ್ನ ಬಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬರಬೇಕಾದರೆ!

ತಾಯಿಯಾದವಳು ಬಾಗಿಲ ಮರೆಯಿಂದ ಹುಡುಗಿಯ ಬೆನ್ನನ್ನು ತಿವಿದು, ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗದರಿ, ಬೈದು, ಗರ್ಜಿಸಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರು ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಸುರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಳು ಎದುರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು.

ವರನು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ 'ತೆಗೆದು ಹಾಕುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ' ಎಂದ. ಬಹುಶಃ ಹುಡುಗಿಯ ಅಳುಮುಖ, ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಕುಡು ಇವಳಿಗೆ ಹೃದಯವಿದೆ, ಪರವಾಯಿಲ್ಲ, ತಂದೆ, ತಾಯಿಯರನ್ನೆಲ್ಲವ ಸಂಭವಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವವಳು ನಾಳೆ ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೂ ತಪಿಸುವಂತಹವಳು ಎಂದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮುತ್ತು ಚಿಪ್ಪಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತೆ ಅವಳ ಕಂಬನಿ ಹುಡುಗಿಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಬೇರೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಜಾತಕಗಳು ಹೊಂದಿಕೊಂಡವು. ಪಂಚಾಂಗ ನೋಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಲಗ್ನವನ್ನೂ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡಿದರು. ಮದುವೆಯೂ ಆಗಿಹೋಯಿತು.

ಮೂಕ ಮಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿನವರ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು ಅಷ್ಟ ಅಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಅವರ ಜಾತಿ, ಮತ್ತು ಪರಕಾಲವೆರಡನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡರು.

ವರ ಪಶ್ಚಿಮ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮದುವೆಯಾದೊಡನೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದ.

ಒಂದು ವಾರದೊಳಗಾಗಿ ಸೊಸೆ ಮೂಕಳೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಹೋದದ್ದು ಅವಳ ತಪ್ಪಲ್ಲ, ಅವಳಾಗಿ ಯಾರನ್ನೂ ಮೋಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅವಳ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಕೆರಡೂ ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಆಕಡೆ ಗಮನಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಗಮನ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕೂ ನೋಡುವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾತು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಆಜ್ಞೆ ಸಂಗಾತಿಯರ ಮುಖಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗಿಯ ಹುಟ್ಟು ಮೂಕವಾದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ, ಅವ್ಯಕ್ತವಾದೊಂದು ರೋದನವಿದ್ದಿತು. ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಲ ಅವಳ ಗಂಡ ಕಣ್ಣಿಂದಲ್ಲದೆ, ಕಿವಿಯಿಂದಲೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಬೇರೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ.

೨೪. ಮಹಾಮಾಯಾ

೧

ಮಹಾಮಾಯಾ ಮತ್ತು ರಾಜೀವಲೋಚನ—ಇಬ್ಬರೂ ನದೀತೀರದ ಒಂದು ಮುರುಕು ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದರು.

ಮಹಾಮಾಯೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಆಡದೆ ತನ್ನ ಸಹಜವಾದ ಗಂಭೀರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂಷಣೆಯ ಭಾವದಲ್ಲಿ ರಾಜೀವನ ಕಡೆ ಬೀರಿದಳು. ಆ ನೋಟದ ಅರ್ಥ ಹೀಗೆ—
"ನನ್ನನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತಲ್ಲದೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಲು ನಿನಗೇನು ಧೈರ್ಯ ? ನಾನಿಡುವೆರಗೂ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಾಹಸ ಇಷ್ಟವಷ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲವೆ ?"

ರಾಜೀವ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಇದುವರೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರುತ್ತಲೆ ಇದ್ದ. ಈಗ ಅವಳ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಪೋಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳೋಣ ಎಂದಿದ್ದ. ಈಗ ಆ ಆಸೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು.

ಆದರೂ ಹೀಗೆ ಅವಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಹೋದರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದ— "ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಲು ಕರೆ" ಎಂದು.

ರಾಜೀವ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನೇನೋ ಹೀಗೆ ಒದರಿಬಿಟ್ಟ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವನು ಆಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಪೀಠಿಕೆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಡಲು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೇಳಿದ ಮಾತಂತೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಒರಟು, ನೀರಸ, ನಿರಲಂಕಾರ, ಮತ್ತು ಅದ್ಭುತವೆಂದು ತೋರಿತು.

ತನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ತನಗೇ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಯಿತು, ಇನ್ನೆರಡು ಸವಿಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವೃದ್ಧವಾಗಿ, ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಮಾಡೋಣವೆಂದರೆ, ಹಾಳು, ಏನಾದರೂ ತೋಚಿದರೆ ತಾನೆ ? ಮುರುಕು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಈ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯ "ನಡಿ, ನಾವು ಹೋಗಿ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡೋಣ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಕುಲೀನರ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ. ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಮುಷ ಮುಷಾಗಿದೆ. ಮಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪಕ್ಷವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ, ಶರತ್ಕಾಲದ ಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ಕಾದ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣ ಆ ಬಿಸಿಲಿನಂತೆಯೇ ಕಾಂತಿ, ಮತ್ತು ಗಾಂಭೀರ್ಯ. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ಕೂಡ ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕಿನಂತೆ, ಕುಟುಂಬವಿಲ್ಲದ, ಭಯವಿಲ್ಲದ ದೃಷ್ಟಿ.

ಅವಳಿಗೆ ತಂದೆಯಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನ ಹೆಸರು ಭವಾನೀಚರಣ ಚಕ್ರೋಪಾಧ್ಯಾಯ. ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಸುಮಾರು ಒಂದೇ ಪ್ರಕೃತಿ, ಒಂದೇ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮುಖದಲ್ಲಿರುವ ತೇಜಸ್ಸು ಎಂತಹದೆಂದರೆ, ಹಗಲಿನ—ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಜನ ಭವಾನೀಚರಣನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಕಾರಾವಿಲ್ಲದೆ ಭಯಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಾಜೀವ ಬೇರೆ ಊರಿನವನು. ಈ ಊರಿನ ರೇಶಿಮೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕರೆತಂದಿದ್ದ. ರಾಜೀವನ ತಂದೆ ಈ ಸಾಹೇಬನ ಹತ್ತಿರ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅವನು ಸತ್ತುಹೋಗಲು ಸಾಹೇಬ ಅವನ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗನನ್ನು ಸಾಕುವ ಹೊಣೆ ತಾನೇ ಹೊತ್ತು ಅವನನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಟಿಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಹುಡುಗನ

ಸಂಗಡ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಇದ್ದಳು. ಇವರು ಭವಾನೀಚರಣನ ನೆಹೋರೆಯವರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾಮಾಯ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ರಾಜೀವನ ಒಡನಾಡಿ. ರಾಜೀವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಬಳಿ ಅವಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸ ಸಲಿಗಳಿದ್ದುವು.

ರಾಜೀವನ ವಯಸ್ಸು ಕ್ರಮೇಣ ಹದಿನಾರು, ಹದಿನೇಳು, ಹದಿನೆಂಟು ಕಡೆಗೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಕೂಡ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಆದರೂ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಬಲವಂತವನ್ನು ಕೇಳದೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದ ಸಾಹೇಬ ಬಂಗಾಳಿ ಯುವಕನಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂತಹ ಅಸಾಧಾರಣ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚಿ, ಈ ಹುಡುಗ ಬಹುಶಃ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಆದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬದುಕಲು ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವನೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಹೇಬ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನೂ ಸತ್ತುಹೋದಳು.

ಈ ಕುಟುಂಬದವರೇ ಕೊಡಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವಿಲ್ಲದೆ ಮಹಾಮಾಯೆಗೂ ಸರಿಯಾದ ವರ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ವಯಸ್ಸೂ ಮಿತಿಮೀರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದು ಈಗ ಅವಳು ದೊಡ್ಡ ಹೆಂಗಸಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಗಂಟುಹಾಕುವ ಹೊಣೆ ಯಾವ ದೇವತೆಯದೋ ಅವನು ಈ ಗಂಡು—ಹೆಣ್ಣು ಜೋಡಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸದೆ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರಾಯದ ಗಂಟನ್ನು ಹಾಕುವ ದೇವತೆ ಮಾತ್ರ ಇಷ್ಟು ದಿನ ತನ್ನ ಅವಕಾಶವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮುದಿ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ದಯಲ್ಲಿ ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಯಸ್ಥನಾದ ಮನ್ಮಥ ಮಾತ್ರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಎಚ್ಚರವಾಗೇ ಇದ್ದು ತಾನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ.

ಈ ಮನ್ಮಥ ಮಹಾನುಭಾವನ ಪ್ರಭಾವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜೀವ ತನ್ನ ಮೋಹಾವೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವೈದು ಪ್ರಾಯದ ಸವಿನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡೋಣವೆಂದು ಮಾತು ತೋಚದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾಮಾಯಾ ಅವನಿಗೆ ಆ ಅವಕಾಶವನ್ನೇ ಕೊಡದೆ ತನ್ನ ನಿಸ್ತಬ್ಧ, ಗಂಭೀರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ವ್ಯಾಕುಲ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಇಂದು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ನೂರಾರು ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಮಹಾಮಾಯೆಯನ್ನು ಈ ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ರಾಜೀವ. ಇವತ್ತು ಏನೇನು ಹೇಳಬೇಕೋ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ, ಫಲವೇನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಸುಖ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ದುಃಖ ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದ ಮಾತು ಇಷ್ಟೇ—“ನಡಿ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಓಡಿಹೋಗಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.” ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ, ಬಾಯಿಪಾಠ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮರೆತುಹೋದ ಹುಡುಗನ ಹಾಗೆ ತಬ್ಬಿಬಿದ್ದ. ರಾಜೀವ ಇಂತಹ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು

ಮಹಾಮಾಯೆ ಎಂದಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳೂ ಮಾತಾಡಲು ತೋಚದೆ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ರಾಜೀವ ಮತ್ತು ಅವಳ ಕಡೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಬೇಡುವ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಮಹಾಮಾಯಾ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ “ಇಲ್ಲ, ಅದೆಂದಿಗೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು.

ಮಹಾಮಾಯೆಯ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿದಂತೆಯೇ ರಾಜೀವನ ಆಸೆಯೂ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ರಾಜೀವನಿಗೆ ಮೊದಲಿಂದ ತಿಳಿದಿತ್ತು : ಅವಳು ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳೊಂದು ಸಲ ಏನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಫುಲವಾದ ಕುಲಾಭಿಮಾನ ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಮತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲಿಂದಲೂ ಫುಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅಂತಹ ಮತದವಳು ಮಹಾಮಾಯೆ, ಕೀಳುರಚನೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ರಾಜೀವನನ್ನೆಂದಿಗಾದರೂ ಲಗ್ನವಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಯಾಳೆ ?

ಫೂಯ ಬೇರೆ, ಮದುವೆಯೇ ಬೇರೆ. ಏನಾದರಾಗಲಿ, ತಾನಿದುವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೇ ರಾಜೀವನಿಗೆ ಇಂತಹ ಘನಪು ಮಾಡಲು ಸಾಹಸ ಬಂದಿದೆ, ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಖಚಿತವಾಯಿತು. ತತ್ಕ್ಷಣ ಅವಳು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗಲು ದುಕ್ಕಾದಳು.

ರಾಜೀವ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೂಡಲೇ “ನಾನು ನಾಳೆಯೇ ಊರುಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ.

ಮಹಾಮಾಯಾ ಮೊದಲು ಮೊದಲು “ಆ ಸಮಾಚಾರದಿಂದ ನನಗೇನಾಗ ಬೇಕಾಗಿದೆ ?” ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೋರೋಣವೆಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆ ಎತ್ತಲು ಹೋಗಿ ಎತ್ತಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಭಾವದಲ್ಲಿ “ಏಕೆ ?” ಎಂದಳು.

ರಾಜೀವ “ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಈ ಊರಿಂದ ಸೋನಾಪುರದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿದೆ. ನನ್ನನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದ.

ಮಹಾಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರ ಬದುಕಿನ ಗತಿಗಳೂ ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಯಾವೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆರೆದು “ಒಳ್ಳೆದು ಹಾಗಾದರೆ” ಎಂದಳು. ಅದೊಂದು ಗಭೀರವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರಂತೆ ಕೇಳಬಂತು ಅವನಿಗೆ.

ಕೆಲವು ಈ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದುವಿಡಲು ಹೋದಳು. ಅಷ್ಟಲ್ಲಿ ರಾಜೀವ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು “ಚುರ್ಚಿ ಬಾಬುಗಳು !” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಮಹಾಮಾಯೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಅವಳ ಅಣ್ಣ, ಭವಾನೀಚರಣ ಮಂದಿರದ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ತಾವಿಲ್ಲಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡಳು. ರಾಜೀವ ಮಹಾಮಾಯೆಯ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಅರಿತು ಮಂದಿರದ ಮುರುಕು ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹಾರಿ ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಹವಣಿಸಿದ. ಮಹಾಮಾಯೆ ಬಲವಾಗಿ ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಡೆದಳು. ಭವಾನೀಚರಣ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ. ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಲ ಮೌನವಾಗಿ ಇಬ್ಬರ ಕಡೆಯೂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ.

ಮಹಾಮಾಯೆ ರಾಜೀವನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮನಸ್ಸು ಕದಲದಂತೆ “ರಾಜೀವ, ನಾಳೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಬರುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿರು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಭವಾನೀಚರಣ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ದೇಗುಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ. ರಾಜೀವ ತನ್ನ ಮರಣದಂಡನೆಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದವನಂತೆ ಹತಾಶನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ.

೨

ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಭವಾನೀಚರಣ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ರೇಶಿಮೆಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಂದು ಮಹಾಮಾಯೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು “ಇದನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದ.

ಮಹಾಮಾಯೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು “ನನ್ನ ಸಂಗಡ ನಡೆ” ಎಂದ.

ಭವಾನೀಚರಣನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು, ಅಷ್ಟೇಕೆ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಕೂಡ, ಯಾರೂ ಎಂದೂ ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಮಾಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಇಬ್ಬರೂ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಮಶಾನದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಮ ಮನೆಯಿಂದ ಸ್ಮಶಾನಮುಖ್ಯನೂ ದೂರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಯಾತ್ರಿರಿಗಿಂದು ಇದ್ದ ಮನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದ. ಅವನ ಹಾಸುಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಕೋಣೆಯ ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪರೋಹಿತನೊಬ್ಬ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಭವಾನೀಚರಣ ಅವನಿಗೆ ಇಂಗಿತ ಮಾಡಿದ, ಅವನು ವಿಳಂಬ ಮಾಡದೆ ಶುಭ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ನಿಂತ. ಆಗ ಮಹಾಮಾಯೆ ಸಾಯುತ್ತಿರುವವನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗಲಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಆದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಡ್ಡಿ, ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನೆ ಕೂಡ ತೋರಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಚಿತಿಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಸಾವಿನ ಕಡಿಮೆ

ಯಾತನೆಯ ನರಳಾಟದ ದನಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಸ್ವಪ್ನವಾದ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಮದುವೆಯಾದ ಮರುದಿನವೇ ಮಹಾಮಾಯೆ ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಹೋದಳು. ಈ ದುರ್ಘಟನೆಯಿಂದ ವಿಧವೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದುಃಖವನುಭವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ರಾಜೀವನೂ, ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಮದುವೆಯ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದವನಂತಾಗಿದ್ದವನು ಅವಳು ವಿಧವೆಯಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಏನೂ ಪೇಚಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ತೃಪ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಸಿಡಿಲಿನ ಪೆಟ್ಟು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದು ತತ್ತರಿಸಿಹೋದ. ಅವನಿಗೆ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿಯೊಂದು ಬಂದಿತ್ತು. ಇವತ್ತು ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಗಲಾಟೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಹಾಮಾಯೆ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ತನ್ನ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿ ಆತನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ಭಯಂಕರ ಘಟನೆಯನ್ನು ಬಲಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಂಡ ಆಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು—ಸಾಹೇಬರು ಇವತ್ತೇ ವರ್ಗವಾಗಿ ಸೋನಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು. ರಾಜೀವನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ರಾಜೀವ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ರಜ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿದಿದ್ದ

ಮಹಾಮಾಯೆ ಅವನು ತನ್ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಲ್ಲ ? ಅವನು ಅದನ್ನ ಹೇಗೆ ಮರೆಯುವುದು ? ಸದ್ಯಕ್ಕೇನೋ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ರಜ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳು, ಮೂರು ತಿಂಗಳು, ಕ್ರಮೇಣ ಆರು ತಿಂಗಳು,—ಕಟ್ಟ ಕಡೆಗೆ ಸಾಹೇಬನ ಬಳಿ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ಸರಿಯೇ, ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧ ಅಂತೂ ಮಹಾಮಾಯೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಕಾಯಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಘೋರವಾದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಅವನು ಹುಚ್ಚನಂತಾಗಿಬಿಟ್ಟು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆ, ಅಥವಾ ಅಂತಹದೇ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಮಾಡೋಣವೇ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಮಳೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ದೊಡ್ಡ ಬಿದಿರಗಳಿ, ಗುಡುಗು, ಸಿಡಿಲು, ಮಿಂಚು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಛಾವಣಿಯೇ ಕುಸಿದು ಬೀಳಬೇಕು—ಅಂತಹ ಗಾಳಿ, ಮಳೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿರುವಂತೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಪ್ರಳಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ತನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಸಿಡಿದೆದ್ದು ಆ ಘೋರ ಸಹಗಮನದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಏನೋ ಮಾಡಲು ಹುಣಿಸುತ್ತಿರುವಂತಿದೆಯೆಂದು, ತಾನು ಏನೋ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಕೈಲಾಗದಿದ್ದುದರಿಂದ,

ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಕಾಶ ಪಾತಾಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಏನೋ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂದೂ ಅಂದು ಕೊಂಡ.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಣಿಂದ ಯಾರೋ ಬಲವಾಗಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದರು. ರಾಜೀವ ತತ್ಕ್ಷಣ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದ. ತೆಗೆದ ತತ್ಕ್ಷಣ, ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಒದ್ದೆಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮೈಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೆಂಗಸು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ತಲೆ, ಮುಖವೆಲ್ಲಾ ಬಟ್ಟೆಯ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಮಹಾಮಾಯೆಯೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತತ್ಕ್ಷಣ ಗೊತ್ತಾಗಿಹೋಯಿತು.

ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ “ಮಹಾಮಾಯೆ, ಚಿತೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆಯಾ ?” ಎಂದ.

ಮಹಾಮಾಯೆ, “ಹೂಂ ! ಹೌದು ! ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲ ? ಆ ಮಾತನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ರಾಜೀವ, ನಾನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ನಾನಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಕೇವಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಹಾಮಾಯೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈಗಲೂ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿಬಿಡು. ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಚಿತೆಗೆ ವಾಪಸು ಹೋಗಬಿಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ನೀನೆಂದಿಗೂ ನನ್ನ ಮುಖದ ಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದರೆ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಿಟ್ಟೆ” ಎಂದಳು.

ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆಲ್ಲ ಸದ್ಯ, ಅದುಸಾಲದೆ ? ಉಳಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಚ್ಛವೆಂದು ತೋರಿತು. ರಾಜೀವ ಕೂಡಲೇ “ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಇಷ್ಟವೋ ಹಾಗೆ ಇರು. ನನ್ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆ ನಾನು ಸತ್ತಂತೆಯೇ” ಎಂದ.

ಮಹಾಮಾಯೆ “ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆ, ಈಗಲೇ ಹೋಗೋಣ. ನಿಮ್ಮ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ” ಎಂದಳು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನಿತ್ತೋ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ರಾಜೀವ ಆ ಗಾಳಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾಮಾಯೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ. ಮಳೆ ಎಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಚೀರರಿಗೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲಾದರೂ ಮರಗಳ ರೆಂಬೆಗಳು ಮುರಿದು ಬಿದ್ದುಬಿಡುತ್ತವೇನೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ಗಾಳಿಯ ಬಿರುಸು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಿರುಗಾಳಿ ಈ ಇಬ್ಬರು ನತದೃಷ್ಟರನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಕಿತ್ತು ಪ್ರಳಯದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೋ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು.

೩

ಓದುಗರಿಗೆ ಕಥೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಂಭವವೆಂದೂ ನಿರಾಧಾರವೆಂದೂ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಹಜವನ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಆಗಾಗ ನಡೆದದ್ದು ಕೇಳಿದ್ದುಂಟು.

ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವಳನ್ನು ಚಿತೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿದ್ದರು. ಬೆಂಕಿಯೂ ಧಗ್ ಎಂದು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮಳೆ ಬೀಳಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಸುಡಲು ಬಂದಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಓಡಿಹೋಗಿ ಗಂಗಾ ಯಾತ್ರಿಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತೆ ಆರಿಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ತಡಹಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಕೈಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹಗ್ಗ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಕೈಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟು ಸಹಿಸಲಾಗದ ನೋವಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೂಗದೆ ಮಹಾಮಾಯೆ ಎದ್ದು ಕೂತು ಕಾಲಿನ ಬಂಧನವನ್ನೂ ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಮೈಮೇಲೆ ಹೇಗೋ ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಅರೆಬೆತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಾಯೆ ಚಿತೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮೊದಲು ತನ್ನ ವಸಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಒಂದು ಸಲ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಂಡಳು. ತಶ್ಚಕ್ಷಣ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದೊಗೆದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಏನೋ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಸುಕಿಸಿಕೊಂಡು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ರಾಜೀವನ ವಸಗೆ ಬಂದಳು. ಆಮೇಲೆ ನಡೆದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಯಾಗಿವೆ.

ಮಹಾಮಾಯೆ ಈಗ ರಾಜೀವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ರಾಜೀವನ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಬೇರೆ ಹೆಚ್ಚುವುದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಮುಖದ ಮುಸುಕೊಂದೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ. ಅದೊಂದೇ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೇರೆಯಿಟ್ಟಿರುವುದು. ಆದರೆ ಆ ಮುಸುಕು ಸಾವಿನಂತೆ ಶಾಶ್ವತ ; ಮತ್ತು ಸಾವಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನೋವಿಗೆ ಕಾರಣ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸಾವಿನಿಂದಾದ ಅಗಲಿಕೆಯನ್ನು ಉದಾಸೀನಭಾವದಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಮರೆತುಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಮುಸುಕಿನ ಅಗಲಿಕೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಜೀವಂತವಾದೊಂದು ಆಸೆಯ ಕುಡಿ ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣವೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಗೋಳಿನಿಂದ ತುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲೇ ಮಹಾಮಾಯೆಗೆ ಸಹಜವಾದ ನಿಸ್ತಬ್ಧ ನೀರವ ಭಾವ, ಅದರ ಚೊಕ್ಕೆಗೆ ಈ ಮುಸುಕಿನೋಳಿಗಳ ಭೀಕರ ಮೌನ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ದುಸ್ಸಹವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವಳೇನೋ ಸಾವಿನ ನಡುವೆ ಸುತ್ತುವರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮೂಕ ವ್ಯತ್ಯವ ರಾಜೀವನ ಜೀವನವನ್ನು ತಬ್ಬಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅದನ್ನು ಹೀರತೊಡಗಿತು. ರಾಜೀವ

ಹಿಂದೆ ಅರಿತಿದ್ದ ಮಹಾಮಾಯೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ, ಎಳೆತನದಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಅವಳ ಚೆಲುವಿನ ನೆನಪಿನ ಮೂರ್ತಿವನ್ನಾದರೂ ತನ್ನ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿಕೊಂಡಿರೋಣವೆಂದರೆ, ಈ ಮುಸುಕಿನೊಳಗೆ ಅಡಗಿದ್ದ ಸ್ವರೂಪವು ಸದಾ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ನೀರವವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಿ ತಂದಿತ್ತು.

ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿಯೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಡಕುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಮಹಾಮಾಯೆಯಂತೂ ಪುರಾಣದ ಕರ್ಣನಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲಿಂದ ಅದೃಶ್ಯವಾದ ಕವಚವನ್ನು ತೊಟ್ಟವಳು, ಅವಳ ಸ್ವಭಾವದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆವರಣವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಅದು ಸಾಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಅದರ ಸುತ್ತ ಮತ್ತೊಂದು ಆವರಣವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಾವೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ ಅದೆಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿದೆಯೆಂದರೆ, ರಾಜೀವನಿಗೆ ಅವಳು ಕೈಗೆಟುಕುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಮಾಯಾವೃತ್ತ ಹೊರಗಡೆಯಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅತ್ಯಷ್ಟವಾದ ಹಸಿದ ಹೃದಯದಿಂದ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಆಳವರಿಯದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಕ್ಷತ್ರ ಪ್ರತಿರಾತ್ರಿಯೂ ನಿರ್ದಯಿಲ್ಲದೆ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಟದಿಂದ ಕತ್ತಲ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಲು ವೃಥಾ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಆಗಿದೆ ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನ.

ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ಈ ಇಬ್ಬರು ಸಂಗಹೀನರಾದ, ಒಂಟಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲಕ್ಷುದ್ರ ದಶಮಿಯ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಡಿದ್ದ ಮೋಡ ಚದುರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಚಂದ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ ನಿರ್ದಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿರ್ದೆ ಮಾಡದೆ ರಾಜೀವ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಕೂತಿದ್ದ ಪಕ್ಕದ ಉದ್ಯಾನವನದಿಂದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಗಳ, ತೊಯ್ಯ ಎಲೆಗಳ ಕಂಪ ಮತ್ತು ಜೀರುದುಂಬಿಗಳ ಜೀ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದವು. ಎದುರು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸಾಲುಮರಗಳ ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಶಾಂತ ಸರೋವರವೊಂದು ಶುಭ್ರವಾದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಟ್ಟೆಯಂತೆ ಝಗಝಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗಾದರೂ ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಯಾವ ಭಾವ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಂತಃಕರಣವೆಲ್ಲ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹರಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪುಷ್ಪನದಂತೊಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ರಾತ್ರಿಯಂತೆ ಜೀರುದುಂಬಿಗಳ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಜೀವನಿಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸಿತೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂದೇಕೋ ಪೂರ್ವದ ನಿಯಮವೆಲ್ಲ ಒಡೆದುಹೋಗಿವೆ. ಇಂದಿನ ಮಳೆಗಾಲದ ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಮೋಡಗಳ ಮುಸುಗನ್ನು ತೆಗೆದೊಗೆದಿದೆ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಈ ರಾತ್ರಿ ಅಂದಿನ ಆ ಮಹಾಮಾಯೆಯಂತೆ ಅತಿ ಚೆಲುವಾಗಿ, ಅತಿ

ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಲ್ಲ ಆ ಅಂದಿನ ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಕಡೆ ಒಂದೇ ದೌಡಿಗೆ ಓಡಿತು.

ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವನಂತೆ ಎದ್ದು ರಾಜೀವ ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಘೋಶ ಮಾಡಿದ. ಮಹಾಮಾಯೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ರಾಜೀವ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಮುಖ ತೆಗ್ಗಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಬಂದು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಆದರೆ— ಅಯ್ಯೋ ! ಏನಾಯಿತು ! ಆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಸುಂದರ ಮುಖವೆಲ್ಲ ? ಚಿಂತೆಯ ಜ್ವಾಲೆ ತನ್ನ ನಿಷ್ಕರವಾದ ದೀರ್ಘ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಮಹಾಮಾಯೆಯ ಬಲಗನ್ನೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನೆಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಭಯಂಕರ ಹಸಿವಿನ ಕುರುಹನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ.

ಬಹುಶಃ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜೀವ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದನು. ಅವ್ಯಕ್ತಾದೊಂದು ಕೂಗು ಅವನಿಗಿರಿಯದಂತೆಯೇ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಮಹಾಮಾಯೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ದಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದುಕೂಡಳು. ನೋಡಿದಳು. ಎದುರಿಗೆ ರಾಜೀವ ! ತತ್ಕ್ಷಣ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕೆಳೆದು ಹಾಸುಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದುನಿಂತಳು. ರಾಜೀವನಿಗಾಗ ತಿಳಿಯಿತು. ಈಸಲ ಸಿಡಿಲು ಬಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎಂದು. ಆಗಲೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಅವಳ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡು” ಎಂದ.

ಮಹಾಮಾಯೆ ಯಾವ ಮಾತೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಲವೂ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ರಾಜೀವನ ಮನೆಯನ್ನು ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಘೋಶ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳೆಲ್ಲ ಹೋದಳೆಂಬುದೂ ಪತ್ತೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆ ನಿರ್ದಯ, ಕ್ಷಮಾಹೀನವಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಅಗಲಿತೆಯ ನೀರವವಾದ ಕ್ರೋಧಾನ್ವಿ ರಾಜೀವನ ಬಾಳುವೆಯ ಮೇಲೊಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ಬರೆಯನ್ನು ಎಳೆದುಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು.

೨೫. ದಾನ ಪ್ರತಿದಾನ

ಆಗತಾನೇ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ ಆಡಿಹೋದ ಮಾತುಗಳು ಎಷ್ಟು ಮೊನಕೋ ಅಷ್ಟೇ ವಿಷಯಕ್ತವೂ ಆಗಿದ್ದುವು. ಆ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದ ಬಡಹೆಂಗಸಿನ ಎದೆ ಅವುಗಳ ಉರಿಯಿಂದಲೇ ಬೆಂದು ಬೇಗುದಿಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಆ ಮಾತುಗಳು ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡಿದ್ದಲ್ಲ. ಅವಳ ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು. ಆ ಗಂಡ, ರಾಧಾಮುಕುಂದ, ಆಗ ಅಲ್ಲೇ, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಕೂತಿದ್ದ. ರಾತ್ರಿ ಊಟ

ಮುಗಿಸಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಜಗಿಯುತ್ತ, ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಹುಕ್ಕಾದಿಂದ ಹೊಗೆಯೆಳೆಯುತ್ತ ಆರಾಮವಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾವ ಧಕ್ಕೆಯೂ ಆದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೊಗೆಯೆಳೆಯುವುದನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಲಗಲು ಹೋದ.

ಆದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಅಸಾಧಾರಣ ನಿಶ್ಚಲತ್ವ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ರಾಸಮಣಿ ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಗಂಡನ ಮುಂದೆ ಹಿಂದೆಂದೂ ಮಾಡದಂತೆ, ರಾಮಾಯಣ ಮಾಡಿದಳು. ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ, ಅವಳು ಬಂದೊಡನೆ ಶಾಂತವಾಗಿ, ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ಯಜಮಾನರ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದವಳು, ಇಂದು ಬಂದವಳೇ ನೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಗೋಡೆಯ ಕಡೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂಚವೇ ನಡುಗುವ ಹಾಗೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲು ತೊಡಗಿದಳು.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಆ ಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರದೆ ಮೆತ್ತನೆಯ ದಿಂಬೊಂದಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಈ ಉದಾಸೀನ ಭಾವದಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಳು ಇನ್ನೂ ಬಿರುಸಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕಡೆಗೆ ತಾನು ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಬೇಗ ಎದ್ದು ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ನಿದ್ರೆ ಆವೃತನಾಗಿದೆಯೆಂದು ಮೃದುವಾಗಿ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವಳ ಅಳುವಿನ ಬೆಂಕಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಸುರಿದಂತಾಯಿತು.

ಆಗ ರಾಧಾಮುಕುಂದ “ಯಾಕೆ, ಏನಾಯಿತು ?” ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ರಾಸಮಣಿ ಅರ್ಧ ಅಳು, ಅರ್ಧ ಕೋಪದಲ್ಲಿ, “ಏನಾಯಿತೇನು ? ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೇನೋ ?” ಎಂದಳು.

“ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಏನು ? ಅದರಲ್ಲಿ ಏನಿಗ ? ಅತ್ತಿಗೆ ಹೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಣ್ಣನ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇನು ನಾನು ಬೆಳೆದದ್ದು ? ನೀನು ಉಟ್ಟಿರುವ ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪುಸ, ಬಡವೆ, ಆಭರಣ,—ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಆಸ್ತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೊಟ್ಟಿ ಅಂದುಕೊಂಡೆಯೇನು ? ಅಲ್ಲ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಡುವವರು ಆಗಾಗ ಬಂದೆರಡು ಮಾತಂದರೆ ತಾನೇ ಏನು ? ಅವನ್ನೂ ಅನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಜೊತೆಗೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೇವನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಲಕ್ಷಣ.”

“ಆಹಾ ! ಇಂತಹ ಅನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿವೆಯೋ ?”

“ಬದುಕಬೇಕಲ್ಲ ?”

“ಯಾಕೋ ? ಸತ್ತರೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನ.”

“ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಇರುವವರೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದ್ರೆಯಾದರೂ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು. ಮನಸ್ಸಿಗಾದರೂ ಹಾಯಾಗುತ್ತೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಾಧಾಮುಕುಂದ ತನ್ನ

ಬುದ್ಧಿವಾದದ ಜೊತೆಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೂ ತೋರಲು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ.

ರಾಧಾಮುಕುಂದನೂ ಶಶಿಭೂಷಣನೂ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರ ಸಂಬಂಧವೂ ಅಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಊರಿನವರು ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಂಧನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೂ ಇರುವಂತಹದಲ್ಲ. ಶಶಿಭೂಷಣನ ಹೆಂಡತಿ, ವ್ರತಸುಂದರಿಗೆ, ಅದು ಸಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಶಿಭೂಷಣ ತಾನು ಕೊಡುವ ಬಟ್ಟೆ ಆಭರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವನ ಹೆಂಡತಿ ರಾಸಮಣಿಗಿಂತಲೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ವ್ರತಸುಂದರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪಕ್ಷಪಾತ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಾಲದೆ, ಯಾವುದಾದರೂ ಸಾಮಾನು ಒಂದು ಚೋಡಿ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ, ಒಂದನ್ನಾದರೂ ತಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ವಂಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ಚಿಕ್ಕವಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಅನುರೋಧವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ರಾಧಾಮುಕುಂದನ ಸಲಹೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಭಾರ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ.

ಶಶಿಭೂಷಣ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಮೈಗಳ್ಳ, ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನ. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಪಾರುಪತ್ಯ ಅಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರಾಧಾಮುಕುಂದನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಯಜಮಾನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಸದಾ ಸಂದೇಹ. ಈ ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಒಳಗೊಳಗೇ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ವಂಚನೆ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಾ ತಾನೇ ದಕ್ಕಿಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಅವಳ ಎಣಿಕೆ. ಅವಳ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಧಾರವೇನೂ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದಷ್ಟೂ ಅವಳು ರಾಧಾಮುಕುಂದನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷ ಕಾರಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಅನುಮಾನವನ್ನೇ ಇನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ, ದೃಢವಾಗಿ, ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಹೀಗೆ ಅವಳು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸಿದ ಬೆಂಕಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಗ್ನಿಪರ್ವತದ ಸ್ಫೋಟನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಭೂಕಂಪವೂ ಆಗುವಂತೆ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಆರ್ಭಟ ಮಾಡಿ ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಡುಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾತ್ರಿ ರಾಧಾಮುಕುಂದನ ನಿದ್ದೆಗೆ ಭಂಗ ಬಂತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವನು ಗಂಟು ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಶಶಿಭೂಷಣನ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಪೆಚ್ಚಾಗಿ “ಏನೋ ಇದು ರಾಧಾ, ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಇದ್ದೀಯೋ? ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯೇನಾದರೂ ಆಗಿದೆಯೇನೋ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಮೃದುವಾಗಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ “ಅಣ್ಣಾ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಯಜಮಾನಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಶಶಿಭೂಷಣ ನಕ್ಕು “ಇಷ್ಟೇನೆ ? ಇದೇನು ಹೊಸ ಮಾತಲ್ಲವಲ್ಲ ? ಇಷ್ಟಾಗಿ ಅವಳು ಯಾರು ಅಂತೀನಿ ? ಬೇರೆಯವರ ಮನೆ ಹುಡುಗಿ, ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಅಂತಾಳೆ, ಅಂದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಬಿಡು. ಹಾಗೆಂದು ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಸೇರಿದವರು ಬೇರೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವುದೆ ? ನನ್ನನ್ನೇನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೇನವಳು ? ನನ್ನನ್ನೂ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಆಗಾಗ. ಹಾಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಂಸಾರ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗಲೇ ನಾನು ?” ಎಂದ

ರಾಧಾಮುಕುಂದ “ಅದು ಸರಿಯೇ ಅನ್ನು. ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಗಸು ಏನೋ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೆಂದಳು ಎಂದು ನಾನದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗದೆ ಇಲ್ಲ. ಗಂಡಸಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಯಾಕೆ ಮತ್ತೆ ? ನನ್ನ ಕಾರಣ ಬೇರೆ. ನನ್ನಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನೆಯ ಶಾಂತಿ ಕ್ಷುಣ್ಣಿತೇನೋ ಎಂಬ ಭಯ ಅಷ್ಟೆ” ಎಂದ.

ಶಶಿಭೂಷಣ “ನೀನು ಹೊರಟುಹೋದೆರೆ ಶಾಂತಿ ಖಂಡಿತ ಕೆಡುತ್ತೆ” ಎಂದ.

ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಧಾಮುಕುಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದ. ಆದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾರ ಹಗುರವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಡೆ ಯಜಮಾನಿಯ ಆರ್ಭಟ ಕ್ರೋಧ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಬಂತು. ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ನೂರಾರು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ರಾಧಾಮುಕುಂದನನ್ನು ಬೈಯುವುದು ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ವ್ಯಂಗ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯಿಂದ ರಾಸಮಣಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಬಾಣದ ಹಾಸುಗೆಯಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಎಷ್ಟೋ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹಕ್ಕು ಸೇಡುತ್ತ ಸ್ಮರಿಸಿದರೂ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಳುಮುಖವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಅವನ ಕಣ್ಣು ಒದ್ದೆಯಾಗಿ, ಮೂಗು ಕೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಅವನಿಗೂ ಸಹಿಸಲಾರದಂತಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಶಶಿಭೂಷಣನ ಸಂಗಡ ಅವನ ಬಂಧುತ್ವ ಇವತ್ತಿನದಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆಡಿ, ಓದಿ ಬೆಳೆದವರು. ಬೆಳಗಾಗಿದ್ದು ತಂಗುಳು ತಿಂದು ಹಲಗೆ, ಪುಸ್ತಕ ಬಗಲಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾಸ್ತಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಶಾಲೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿ ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಆಟ, ಪಾಟಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೇ ಹಾಸುಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಮುದಿ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಬಳಿ ಕಥೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕದ್ದೋಡಿ ದೂರದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಯಲುನಾಟಕ ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ತಪ್ಪನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಿಲ್ಲ ಈ ವ್ರಜಸುಂದರಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದಳು ? ಈ ರಾಸಮಣಿ ತಾನೇ ಎಲ್ಲಿದ್ದಳು ? ಬಾಳುವೆಯ ಇಷ್ಟು

ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ದಿನಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿನ ಬಂದು ಹರಿದುಹಾಕಿಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ?

ಆದರೆ ಈ ಬಂಧನ ಬರಿಯ ಸ್ವಾರ್ಥಪರತೆಯ ಬಂಧನ, ಈ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಬರಿಯ ಪರಾನ್ನ ಅವಲಂಬನೆಯ ಸೋಗು, ಭದ್ರವೇಷ, ಎಂಬ ಸಂದೇಹದ ಸೂಚನೆ ಕೂಡ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಏನಾಗುತ್ತೋ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ ! ಆದರೆ ಅಷ್ಟಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ನಡೆದುಹೋಯಿತು.

ಎಂದೋ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ದಿನ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕುಂದಾಯದ ಬಾಕಿ ಕೊಡದೆಹೋದರೆ ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲ ಹರಾಜಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿದೆಯೆಂದು ನೋಟೀಸು ಬಂದಿತ್ತು.

ಆ ದಿನದ ಮರುದಿನವೇ ಶಶಿಭೂಷಣನಿಗೆ ಇದ್ದ ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯ ಯಾವತ್ತೂ ಆಸ್ತಿ, ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆ ಕೂಡ ಸರಕಾರದ ಖಜಾನೆಗೆ ಹಣ ಕಟ್ಟದೆಹೋದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹರಾಜಾಗಿಹೋಯಿತು, ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ರಾಧಾಮುಕುಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಿಹಾರದ ಮೃದು, ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ತಪ್ಪೆಲ್ಲ ನನ್ನದೇ” ಎಂದ.

ಶಶಿಭೂಷಣ “ನಿನ್ನದೆಂಥದೋ ತಪ್ಪು ? ನೀನು ಕ್ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಖಜಾನೆಗೆ ಹಣ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲ ? ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರು ಬಂದು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ನೀನೇನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತೆ ?” ಎಂದುಬಿಟ್ಟ.

ತಪ್ಪು ಯಾರದೆಂದು ಈಗ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ, ಈಗ ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಣಾವಾಗಬೇಕಲ್ಲ, ಹೇಗೆ ? ಶಶಿಭೂಷಣ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಅಂಥ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ ; ಸ್ವಭಾವವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಇದುವರೆಗೆ ಕೆರೆಯ ಕೈಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದವನು, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ನೆಟ್ಟಗೆ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಕೆರೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟ.

ಮೊದಲು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ನಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಡವಿಟ್ಟು ಹಣ ಸಾಲ ಮಾಡಲು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ. ರಾಧಾಮುಕುಂದನಾಗ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಚೀಲದ ತುಂಬ ಹಣವನ್ನು ಅವನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಒಡವೆ ಒತ್ತೆಯಿಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನೇ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ನಾಗಗಳನ್ನು ಅಡವಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ತಂದಿದ್ದ.

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಬದಲಾವಣೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಸಂಪತ್ತಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನಿ ಯಾರನ್ನು ದೂರ ಕಳುಹಿಸಲು ನೂರಾರು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಳೋ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನೇ ವ್ಯಾಕುಲ ಭಾವದಿಂದ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಇಬ್ಬರು ಸೋದರರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿದರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಅವಳಿಗೆಂದಾದರೂ

ರಾಧಾಮುಕುಂದನ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ದ್ವೇಷಗಳಿದ್ದುವೇ, ಎಂಬುದು ಈಗಿನ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನ ನಡಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ. ಈಗ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದಿತಾದುದರಿಂದ ಹತ್ತಿರದ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮೊಖ್ತಾರ್ (ವಕೀಲ) ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿದ್ದ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊಖ್ತಾರ್ ವೃತ್ತಿಯ ಆದಾಯ ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿತ್ತು. ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಸಾವಧಾನ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಉಳ್ಳ ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಮೊದಲಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಕ್ಷೀನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ. ಕ್ರಮೇಣ ಅವನು ಆ ಜಿಲ್ಲೆಗೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡವರಾದ ಜಮೀನ್‌ದಾರರುಗಳ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಡಸಲು ತೊಡಗಿದ.

ಈಗ ರಾಸಮಣಿಯ ಅವಸ್ಥೆ ಹಿಂದಿನದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ವೃತ್ತಿಕ್ರಮಾದದ್ದು, ಈಗ ರಾಸಮಣಿಯ ಗಂಡನ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಶಶಿಭೂಷಣನ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ, ಪೋಷಣೆ. ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಳು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಹೀಗೆಯೇ ಅಹಂಕಾರ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಂದೋ ಒಂದು ದಿನ ದಿವಾಕಿನಿಂದಲೋ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದಲೋ ಹೆಚ್ಚಿ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೈ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಸನದರಿಯ ಮಾತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ತನ್ನ ಇಷ್ಟವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಳು.—ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ, ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ—ಅದರ ಮರುದಿನದಿಂದ ಅವಳು ಹಿಂದಿನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಮ್ಮಳಾಗಿ ಹೋದಳು. ಕಾರಣ, ವಿಷಯ ಅವಳ ಗಂಡನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ಆತನು ರಾತ್ರಿ ಏನೇನು ಹೇಳಿದನೋ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಮರುದಿನದಿಂದ, ಕುಮಕಿ ಕಿವುಕೆನ್ನದೆ ದೊಡ್ಡಾಕೆಯ ಪರಿಚಾರಿಯಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಬಂದಂತೆ, ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಮರುದಿನವೇ ಅವಳನ್ನು ತೌರವನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಎಷ್ಟು ದಿನವಾದರೂ ಕೆಯ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೆದರಿಸಿದ್ದನಂತೆ. ಆಮೇಲೆ ಎಂಟು ದಿನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಮಾತುಕಥೆಯಾಡುವುದನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದನಂತೆ. ಕಡೆಗೆ ವ್ಯಸನದರಿಯೇ ಮೃದುನನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಸಮಾಧಾನ ತಂದಳು, ಎಂದು ಸುದ್ದಿ.

ಆಮೇಲೆ “ಈ ಹುಡುಗಿ ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಬಂದವಳಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಇನ್ನೂ ಸಂಸಾರ ಎಂದರೆ ಏನು ತಿಳಿಯೋದು ಅವಳಿಗೆ ? ನಾನು ಹಳಬಳು. ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧ ನೆಂಟಸ್ತು, ಆ ಹುಡುಗಿಗೇನು ಗೊತ್ತಾದೀತು ? ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗುತನ. ನಾಲ್ಕು ದಿನವಾದರೆ ಅವಳೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಬುದ್ಧಿಯಿರುವ ಹುಡುಗಿ ಅವಳು ಪಾಪ ! ನೀನು ಅವಳನ್ನೇನೂ ಅನ್ನಬೇಡ” ಎಂದು ಕೂಡ ಹೇಳಿದಳಂತೆ.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಸಂಸಾರದ ಖರ್ಚಿನ ಹಣವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅತ್ತಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯದಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ರಾಸಮಣಿ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಓರಗತ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟನ್ನು ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಂತೂ ಈಗ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಓರಗತ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವುಳ್ಳದಾಗಿತ್ತು.

ಶಶಿಭೂಷಣನ ಮುಖ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಸದಾ ಗೆಲುವು ಮಂದಹಾಸಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದರೂ ಅವನು ಒಳಗೊಳಗೇ ಯಾವುದೋ ಬೇನೆಯಿಂದ ಬೇಯುತ್ತ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೂ ಕೃಶವಾಗುತ್ತ ಬಂದ.

ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅದರ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡದಿದ್ದರೂ, ಅಣ್ಣನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಧಾಮುಕುಂದ ನಿರ್ದಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಸಮಣಿ ಎಚ್ಚುಗೊಂಡು ಗಂಡ ಸಮನೆ ಆಳವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದಳು.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಶಶಿಭೂಷಣನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ “ನೀನೇನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡ, ಅಣ್ಣನು ನಿನ್ನ ಪಿತ್ತಾರ್ಪಿತಾದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಏನಾದರೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ತಡವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟ.

ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಲು ಹೆಚ್ಚು ತಡವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಶಶಿಭೂಷಣನ ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯ ಒಕ್ಕಲು ರೈತ. ಆತ ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನನುಭವಸ್ಥ. ಸನ್ಮಾನಸ್ಥೋಸ್ಥರ ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಹರಾಜಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಆದರೆ ಸ್ವಂತ ದುಡ್ಡಿನಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಹಣ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ. ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬಿಡಿಗಾಸು ಕೂಡ ನೆಚ್ಚೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಧಾಮುಕುಂದನಾದರೆ ಹಿಂದೆ ವರುಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಲಾರೀಧಾರಿ ಆಳುಗಳ ಸಮೇತ ಹೋಗಿ ಹೆದರಿಸಿ, ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ರೈತರೂ ಕೂಡ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಕೀಳುಜಾತಿಯ ಜಮೀನ್‌ದಾರನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ದ್ವೇಷ. ಅವರು ರಾಧಾಮುಕುಂದನ ಸಲಹೆಯಿಂದಲೂ, ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ಹೊಸ ಜಮೀನ್‌ದಾರರ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಒಳಸಂಚು ಕೂಡ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು.

ಈಗೇ ಆ ಬಡ ಒಕ್ಕಲಿಗ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತರಳಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಮೊಕ್ಕದ್ದುಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಈ ತಲೆನೋವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಉತ್ತುಕ್ಕನಾಗಿದ್ದ. ಸಾಧಾರಣವಾದ ಬೆಲೆಯಲ್ಲೇ ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಶಶಿಭೂಷಣನ ಪೂರ್ವದ ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯನ್ನು ಮರಳಿಕೊಂಡುಕೊಂಡ.

ಸಮಯ, ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುವಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ; ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಸುಮಾರು ಹತ್ತುವರುಷಗಳಾದರೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಹತ್ತು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶಶಿಭೂಷಣ ಯೌವನದ ಕಡೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಪೌಢ ವಯಸ್ಸಿನ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, ಇದ್ದವನು ಈಗ ಈ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವರುಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಣ ಗೂಢ ಚಿಂತೆಯ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬೆಂದು ಅತಿ ಬೇಗ ಮುದಿತನದ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ಪಿತ್ತಾರ್ಜಿತವಾದ ಆಸ್ತಿ ಕೈಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ, ಏನು ಕಾರಣವೋ ಏನು ಕಥೆಯೋ, ಮೊದಲಿನ ನಗುಮುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬಹು ದಿನಗಳು ವ್ಯವಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಹೃದಯದ ವೀಣೆ ಬಹುಶಃ ಜಡ್ಡು ಕುಟ್ಟಿಹೋಗಿರಬೇಕು. ಈಗ ಸಾವಿರ ಸಲ ತಂತಿ ಮೀಟಿ ಎಳೆದರೂ ಸಡಿಲವಾಗಿ ಇಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ—ಅಂದಿನ ಸ್ವರ ಈಗ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನುಡಿಯುವೊಲ್ಲದು.

ಗ್ರಾಮದ ಜನರಿಗಂತೂ ವಹದಾನಂದವಾಗಿಹೋಯಿತು—ಊರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭಾರಿ ಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು ಶಶಿಭೂಷಣನ ಬಳಿ ಬಂದು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಆತನು ರಾಧಾಮುಕುಂದನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು “ಏನಂತೀಯಪ್ಪಾ, ರಾಧಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ “ಓಹೋ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ, ಯಾಕಾಗಲಾರದು, ಒಳ್ಳೆ ದಿನ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಮುಷಿಯಾಗಿರಬೇಡವೇ ?” ಎಂದ.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭಾರಿ ಊಟ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮದ ದೊಡ್ಡಮಠ, ಚಿಕ್ಕಮಠ ಆದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಉಂಡು ಹೋದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲ ದಕ್ಷಿಣೆ ದೀನ ದರಿದ್ರರೆಲ್ಲ ಬಟ್ಟೆ ದವಸಗಳ ದಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಧನ್ಯರಾಗಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಹೋದರು.

ಚಳಿಗಾಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಮೊದಲೇ ಕುಚ್ಚಿತ್ತು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಶಶಿಭೂಷಣ ಈ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓಡಾಡಿ, ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊಟ ನಿಡೆ ಮಾಡದೆ ಮೊದಲೇ ಸೊರಗಿದ್ದ ಅವನ ಮೈ ಈಗ ಪೂರ್ತಿ ಕುಪ್ಪಿಹೋಗಿ ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟು ಬೇನೆಯ ತೀವ್ರವಾದ ಕೆಲವು ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಡಾಕ್ಟರು “ಬಹಳ ಕಠಿಣವಾದ ಕಾಯಿಲೆ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟರು.

ರಾತ್ರಿ ಮೂರು—ನಾಲ್ಕು ಜಾವಗಳಾಗಿವೆ. ರೋಗಿಯ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟು ರಾಧಾಮುಕುಂದ “ಅಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಈಗಿನ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಶ ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚನೆ ಕೊಡು” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಶಶಿಭೂಷಣ “ನನ್ನದೇನಿದೆಯೋ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ?” ಎಂದ.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ “ಇರುವುದೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನದೇ ಅಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದ.

ಶಶಿಭೂಷಣ “ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು ಈಗ ನನ್ನದಲ್ಲ” ಎಂದ.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿದ್ದ. ಕೂತು ಕೂತು ಹಾಸುಗೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದ ಮೇಲ್ವಾಸನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಸಮನಾಗಿ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದ. ಶಶಿಭೂಷಣನ ಶ್ವಾಸ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂತು. ರಾಧಾಮುಕುಂದನಾಗ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೂತು ರೋಗಿಯ ಕಾಲುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ಅಣ್ಣಾ ನಾನೊಂದು ಮಹಾ ಪಾವಿತ್ಯವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಅದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೇಗ ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಅವಕಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದ.

ಶಶಿಭೂಷಣ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೊರಟು—ಅದೇ ಸಹಜ ಶಾಂತಭಾವ, ಮತ್ತು ನಿಧಾನವಾದ ಮಾತು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಾತ್ರ ಆಳವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ—“ಅಣ್ಣಾ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಯಥಾರ್ಥ ಭಾವನೆಯೇನೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬ ಬಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದು ನಿನಗೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ನಿನಗೂ ನನಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಹೊರಗಡೆ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಅದೂ ಕೂಡ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ—ನೀನು ಸ್ಥಿತಿವಂತ ನಾನು ದರಿದ್ರ ಈ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನೆಂಟಸ್ತನವೇ ಕಿತ್ತುಹೋಗುವ ಸಂಭವ ಬರಬರುತ್ತಾ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಆ ಒಂದು ಲೋಪವನ್ನು ಅಳಿಸಿಹಾಕಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ನಾನೇ ಖಿಜಾನೆಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಹೂವನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ಆಸ್ತಿ ಹರಾಜಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದು !” ಎಂದ.

ಶಶಿಭೂಷಣ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣಾದರೂ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು ಮೃದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಾತನ್ನು ಎಳೆದು ಎಳೆದು ಆಡುತ್ತಾ “ತಮ್ಮಾ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವೇ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಏನಪ್ಪಾ ಸಿಕ್ಕಿತು ನಿನಗೆ ? ಹತ್ತಿರವೇನಾದರೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಯಿತೇ ? ಪರಮಾತ್ಮಾ, ಶ್ರೀಹರೇ” ಎಂದು ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಮೆಲುನಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ಎರಡು ತೊಟ್ಟಿ ನೀರು ಹರಿದುಬಿತ್ತು.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಅವನ ಕಾಲುಗಳೆರಡರ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು “ಅಣ್ಣಾ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡುತ್ತೀ ತಾನೇ ?” ಎಂದ.

ಶಶಿಭೂಷಣನಾಗ ಅವನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು “ತಮ್ಮಾ ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳು. ಈ ಸಂಗತಿ ನನಗೆ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ನೀನು

ಯಾರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೂರಿ ಮಾಡಿದ್ದೆಯೋ ಅವನೇ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ ನಾನು ಆವತ್ತಿನಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ” ಎಂದ.

ರಾಧಾಮುಕುಂದ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ತನ್ನ ನಾಚಿದ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಗುವಿನಂತೆ ಅಳತೊಡಗಿದ.

ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ “ಅಣ್ಣಾ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ವಾಪಸು ತೆಗೆದುಕೋ, ರೋಷದಿಂದ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಬೇಡ” ಎಂದ.

ಶಶಿಭೂಷಣನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವನಿಗಾಗ ಗಂಟಲು ಕುಷ್ಟಾ ಬಂದಿತ್ತು ರಾಧಾಮುಕುಂದನ ಮುಖದ ಕಡೆ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತ ಒಂದು ಸಲ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಎತ್ತಿದ. ಅದರಿಂದ ಏನು ಹೇಳಬಯಸಿದನೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ರಾಧಾಮುಕುಂದನಿಗೆ ಅದು ಅರ್ಥವಾಗಿರಬೇಕು.

೨೬. ಸಂಪಾದಕ

ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಫಣಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಆಗ ಫಣಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಫಣಿ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ವ್ಯಗನಾಗಿದ್ದೆ.

ಆಗ ಕೇವಲ ಫಣಿ ಆಟ, ನಗು, ಮುದ್ದು ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಿ ತೃಪ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮನಸ್ಸಿರುವವರೆಗೂ ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಳು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಅವರಮ್ಮನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಬೇಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ, ಎಷ್ಟು ನಾಜೂಕಿನಿಂದ ಸಾಕಿ ದೊಡ್ಡವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಆಗ ನನಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವೊದಗಿದಾಗ ನನ್ನ ಮಗಳೊಂದು ದಿನ ತಾಯಿಯ ತೊಡೆಯಿಂದ ಜಾರಿ ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ನಾನವಳನ್ನು ಎದೆಗೆ ಅವಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಮಗಳನ್ನು ಇವ್ವಡಿ ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಸಾಕುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬುದಾಗಿ ನಾನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೂ, ಹೆಂಡತಿಯಿಲ್ಲದ ತಂದೆಯನ್ನು ಪರಮ ಆದರದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಆ ಹುಡುಗಿ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುತ್ತೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಅವಳು ಯಜಮಾನಿತನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆ ಚೋಟಿಯಿದ್ದದ್ದು ಪೋರಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಪೋಷಕಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಣಬಂತು.

ನಾನಂತೂ ಒಳಗೊಳಗೇ ನಗುತ್ತ ನನ್ನನ್ನೇ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೆ ನಾನು ಸೋಮಾರಿಯಾಗಿ, ಅಸಹಾಯನಾಗಿ, ದಿಕ್ಕು ತೋಚದವನಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ಅವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನೇನಾದರೂ ಸ್ವತಃ ನನ್ನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಭತ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವಳ ಹಕ್ಕನ್ನೇ ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎನ್ನುವಂತೆ ಮುಖ ಭಾವದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಷ್ಟನಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಅವಳಿರುವರೆಗೆ ಎಂದೂ ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಷ್ಟನಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿ ಬಟ್ಟೆ ಉಡಿಸಿ ಹಾಸುಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅವಳಿಗೆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಗ್ಗಿಕೋಷ್ಟಕ, ಗದ್ಯ, ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವಾಗ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ತಂದೆತನವನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಗಳಿಗೆ ವಯಸ್ಸಾದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಡೆ ಗಂಡು ಹುಡುಕಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಹಣ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಣ ಎಲ್ಲಿಯದು ? ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಓದುಬರೆಹ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅಂಥವಳನ್ನು ಯಾವನೋ ಶುದ್ಧ ಶುಂಠನಾದವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡಲು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ.

ಸಂಪಾದನೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಸರ್ಕಾರ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಹುಡುಕುವ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿಹೋಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಆಫೀಸಿಗೆ ಸೇರುವಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಕಚೇರಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದೇ ಸರಿಯೆಂದು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದೆ. ಬಿದಿರಿನ ಒಳಭಾಗವನ್ನು ಟೊಳ್ಳುಮಾಡಿ ರಂಧ್ರ ಕೊರೆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನೀರಿಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ, ಎಣ್ಣೆ ತುಂಬುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನೂ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಯೋಗವೂ ಆಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಫ್ ಎಂದು ಊದಿದರೆ ಖರ್ಚಿನೂ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಕೊಳಲಂತೆ ನುಡಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರದವನು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಖಂಡಿತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸಾಹಸದಿಂದಲೇ ಒಂದು ಪ್ರಹಸನ ಬರೆದೆ. ಜನ ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೆಂದರು. ಮತ್ತು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು.

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಯಶಸ್ಸಿನ ಸವಿಯನ್ನು ರುಚಿ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಪ್ರಹಸನ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಇನ್ನು ಬಿಡುವ ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲ. ಇಡೀ ದಿನ ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಹಸನ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದೆ.

ಪ್ರಭಾ ಬಂದು ಆದರಿಸಿ ಮಂದಹಾಸ ಬೀರುತ್ತ "ಅಪ್ಪಾ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ

ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ನಾನು ಗದರಿಸುತ್ತ “ಹೋಗಿಗೇಗ, ಹೋಗಿಗೇಗ. ಈಗ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಡ ಹೋಗು” ಎಂದು ಬಿಟ್ಟೆ

ಮಗಳ ಮುಖವಾಗಿ ‘ಉಫ್’ ಎಂದು ಊದಲ್ಪಟ್ಟ ಹಣತೆಯ ದೀಪದಂತೆ ನಂದಿ ಕಷ್ಟಗಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗವಳು ಮುನಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಖ ಭಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವನೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಹೊರಗಡೆ ಹೊರಟು ಹೋದದ್ದು ನನ್ನ ಗವನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ

ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯನ್ನು ಗದರಿ ಕಳುಹುತ್ತಿದ್ದೆ, ಮನೆಗೆಲಸದವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ, ಭಿಕ್ಷುಕರು ರಾಗವೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಯಾಚಿಸಲು ವನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ದೊಣ್ಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಓಡಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ನನ್ನ ವನೆಯಾದುದರಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ದಾರಿಹೋಕರು ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ದಾರಿ ಕೇಳಿದರೆ ನಾನವರಿಗೆ ನರಕವೆಂಬ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿರೆಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಾಯ್ ! ನಾನೊಂದು ಭಾರಿ, ಸೊಗಸಾದ ಪ್ರಹಸನ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬುದು ಅವರಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ !

ಆದರೆ ಅದೆಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದರೇನು, ಅದೆಷ್ಟು ಯಶಸ್ಸು ಬಂದರೇನು, ಹಣ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತಾಯಿರಲಿಲ್ಲ ! ಆದರೆ ಆಗ ಹಣದ ಯೋಚನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ಈ ಕುಟುಪ್ರಭಾಗೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಗಂಡುಗಳೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಗೃಹಸ್ಥರ ಕನ್ಯಾ ಸೆರೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಒಬ್ಬರ ಹಿಂದೊಬ್ಬರು ಹೋಗತೊಡಗಿದರು. ಇದು ನನ್ನ ಗವನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಆಗ.

ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವಿನ ಬೇಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಜ್ಞಾನವೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಸುಯೋಗ ದೊರಕಿತು.

ಜಾಹಿರ್ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಜಮೀನ್‌ದಾರನೊಬ್ಬ ಒಂದು ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಅದರ ಸಂಪಾದಕನಾಗಲು ಹೆಚ್ಚು ವೇತನದ ಆಸೆ ತೋರಿ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ. ನಾನು ಕೂಡಲೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ.

ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಾರಂಭಿಸಿ ಎಷ್ಟು ಹರಿತವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನೆಂದರೆ, ಹೊರಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದಾಗೆಲ್ಲ ಜನ ನನ್ನ ಕಡೆ ಬೆಟ್ಟು ತೋರಿಸಿ, ಇತರರಿಗೆ ಗುರುತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ನನ್ನ ಎದೆಯುಬ್ಬಿ, ತಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನಾನೊಬ್ಬ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ನೋಡಲು ಸುಲಭದವನಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಜಾಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಆಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮ. ಎರಡು ಗ್ರಾಮದ ಜಮೀನ್‌ದಾರರಲ್ಲಿ ಪೈಪೋಟಿ, ಪಾರ್ಟಿ ಕಲಹ. ಹಿಂದೆ ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ಲಾಠಿವರಸೆಯಿಂದ ತಲೆಗಳನ್ನೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಎರಡು ಕಡೆಯವರೂ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಎದುರಿಗೆ ಮುಚ್ಚಳಿಕೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಲಾಠಿಗಳನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆಸೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜಾಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮದ

ಜಮೀನ್‌ದಾರ ಎಲ್ಲೋ ಅಡಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಹಿಂದಿನ ಕೊಲೆಗಡುಕರಾದ ಲಾಠೀವರಸೆಯವರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕಛೇಯ ಜನಲಲ್ಲಾ ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ಥಾನ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನನ್ನ ಲೇಖನಗಳ ಉರಿಯಿಂದ ಆಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮದವರಿನ್ನು ತಲೆ ಎತ್ತುವ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಜಾತಿ, ಕುಲ, ಪೂರ್ವ ಪುರುಷರ ಇತಿಹಾಸವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊರಗೆಳೆದು ಮಸಿ ಬಳಿದೆ

ಆ ಸಮಯ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ನನಗೆ. ಮೈ ಕೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆ ದಪ್ಪ ದಪ್ಪನಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಸದಾ ನಗುಮುಖವೇ. ಆಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮದ ಪಿತೃ ವಂಶಸ್ಥರನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದು ಮರ್ಮಾಂತಿಕವಾದ ನಡವಳಿಗಳ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸಮಸ್ತ ಜಾಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮವೂ ಓದಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಣ್ಣಾಗುವಂತೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಆನಂದವಾಗಿದ್ದೆ

ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಆಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮವೂ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು. ಆ ಪತ್ರಿಕೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಒಂದು ಜಾಣ್ಮೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅಬ್ಬರ ಆರ್ಭಟದಿಂದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಅಕ್ಷುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ, ಬೈಗಳನ್ನು ಅರಚಿಕೊಂಡು ಹೇಳುವಂತೆ, ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳವರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಅದರ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಶ್ಲೇಷ, ನಾನಾರ್ಥಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಎದುರು ಪಕ್ಷವರನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಮರ್ಮಾರ್ಥವನ್ನು ಶತ್ರು, ಮಿತ್ರರಾರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶವೇನಾಯಿತೆಂದರೆ, ನಾನೇ ಗೆದ್ದಿದ್ದರೂ ಸೋತೆನೆಂದೇ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಬಾರದೆಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿರುಚಿ ಎಂದರೇನು ಎನ್ನುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದೆ. ಬರೆದ ಮೇಲೆ ನಾನೆಂಥ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡೆ ; ಏಕೆಂದರೆ, ನಿಜವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ವಿದೂಷಿ ಮಾಡಿ ಅಣಕಿಸುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಉಪಹಾಸ್ಯದ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಮಾರುತಿಯ ವಂಶದವರು ಮನುವಿನ ವಂಶದವರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಣಕಿಸಬಲ್ಲರು. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನುವಿನ ವಂಶದವರು ಮಾರುತಿಯ ವಂಶದವರನ್ನು ಅಣಕಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಬಲ್ಲರೆ ? ಆ ಜನ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಅಣಕಿಸಿ ಅದು ಬುಗುಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮಾಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರು.

ನನ್ನ ಮಾಲೀಕನು ಅಂದಿನಿಂದ ನನಗೆ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಮನ್ನಣೆ ತೋರುವುದನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಸಭಾಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೂ ನನಗೆ ಸನ್ಮಾನವಿಲ್ಲ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದರೆ ಜನ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಒಬ್ಬರ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬರು ಬಂದು ಮಾತಾಡಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇಕೆ ? ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಲ ಕೆಲವರು ನಗುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ನನ್ನ ಪ್ರಹಾಸನಗಳನ್ನೂ ಜನ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದರು. ನಾನೊಂದು ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರ ಉರಿದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಸುಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿತು ನನಗಾಗ.

ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ನಿರುತ್ಸಾಹವಾಗಿ ಹೋಯಿತೆಂದರೆ ತಲೆ ಕುಟ್ಟಿಹೊಂಡರೂ ಒಂದು ಪಂಕ್ತಿ ಲೇಖನ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಬದುಕಿ ಕೂಡ ಏನೂ ಸುಖವಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಭು ಈ ನಡುವೆ ನನ್ನನ್ನ ಕಂಡರೆ ಭಯಪಡುವಳು. ಕರೆದಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತಾನಾಗಿ ಬರಲು ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಮಾಷೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ತಂದೆಗಿಂತಲೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮಣ್ಣಿನ ಗೊಂಬೆಯಂತಿದ್ದ ಅಷ್ಟನೇ ಜೊತೆಗಿರಲು ಯೋಗ್ಯನೆಂದೆನ್ನಿಸಿರಬೇಕು ಅವಳಿಗೆ.

ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಮ 'ಆಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮ ಪ್ರಕಾಶ' ನಮ್ಮ ಜಮೀನ್‌ದಾರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಹಲ ಕೆಲವು ಅತ್ಯಂತ ಕುತ್ತಿವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತ್ತು. ನನಗೆ ಗುರುತು ಪರಿಚಯವಿದ್ದ ಬಂಧು ಮಿತ್ರರಲ್ಲ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬಂದು ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಗು ನಗುತ್ತಾ ನನಗೆ ಓದಿ ಹೇಳಿಹೋದರು. ಕೆಲವರು "ಇದರ ವಿಷಯ ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶೂರತ್ವವಿದೆ" ಎಂದರು. ಅಂದರೆ, ಭಾಷೆ ನೋಡಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಏನು ಬೈದಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಇಡೀ ದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನಗಳಿಂದ ಇದೇ ಮಾತು ಕೇಳಿದೆ.

ನನ್ನ ಮನೆಯ ಎದುರುಗಡೆಯೇ ಸಣ್ಣ ತೋಟದಂತೆ ಒಂದಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ ಅತ್ಯಂತ ನೊಂದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಗೂಡಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಸಂಜೆಯ ಮೌನದ ಮಧ್ಯೆ ಮೈ ಮರೆತಿದ್ದಾಗ ಈ ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ರಸಿಕ ಲೇಖಕಿಯರೂ ಇಲ್ಲ ಸದ್ಯ, ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ತರ್ಕವೂ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ಏನು ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯತನದ ದೊಡ್ಡ ಅನುಕೂಲವೇನೆಂದರೆ—ಎಲ್ಲಾ ದರ್ಜಿಯ ಜನಗಳೂ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಕೀಳನದ ಭಾಷೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಚಿತವಾದದ್ದು.

ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಆ ಬಗೆಯ ಭಾವದ, ಬಾಯಿಮಾತಿನಂತಹದೊಂದು

ಜವಾಬನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಏನಾದರೂ ಸರಿ, ಸೋಲೋಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಜೆಯ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪರಿಚಿತವಾದೊಂದು ಕ್ಷೀಣವಾದ ಕಂಠಸ್ವರ ಕೇಳಬಂತು. ಮತ್ತು ಅದರ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಅಂಗೈಯೊಳಗೆ ಕೋವಲವಾದೊಂದು ಶಾಖದ ಸ್ಪರ್ಶವನುಭವವಾಯಿತು. ನಾನೆಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉದ್ರೇಕಗೊಂಡು ಅನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿದ್ದೆನೆಂದರೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆ ದನಿ, ಮತ್ತು ಆ ಸ್ಪರ್ಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಯೂ ಗುರುತಿಸದವನಾದೆ. ಆದರೆ ಎತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅದೇ ದನಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿತವಾಗಲು ತೊಡಗಿತು. ಆ ಕೋವಲಸ್ಪರ್ಶ ನನ್ನ ಅಂಗೈಯನ್ನು ಹೊಸ ಜೀವದಿಂದ ತುಂಬಿತು. ನನ್ನ ಹುಡುಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಂದು ಸಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮೃದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ಅಪ್ಪಾ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ್ದಳು, ಉತ್ತರವೇನೂ ಸಿಗದೆ ನನ್ನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಕೋವಲವಾದ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಸವರಿ ಮತ್ತೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣ ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಕರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಆದರ ತೋರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಇಂದು ಆ ಸ್ನೇಹಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ನೋಡಿದರೆ, ಪ್ರಾಣ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮೈ ಸಂಕುಚದಿಂದ ಸೊರಗಿದೆ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರ್ಧ ತೆರೆದಿವೆ. ದಿನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉದರಿ ಬಿದ್ದ ಹೂವಿನಂತೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ.

ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ ಸುಡುತ್ತಿದೆ, ಉಸಿರು ಬಿಸಿ ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಹುಡುಗಿ ಜ್ವರದಿಂದ ತಪಿಸಿ ಹಸಿದ ಹೃದಯದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹ, ತಂದೆಯ ಆದರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಹೊರಟು ಬಂದಿದ್ದಳು....ಅವಳ ಅಪ್ಪನಾದರೋ, ಆಗ ‘ಜಾಹಿರ್ ಪ್ರಕಾಶ’ ಕ್ಷೋಸ್ಕರ ಒಳ್ಳೆಯ ಹರಿತವಾದ ಉತ್ತರವೊಂದನ್ನು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ!

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕೂತೆ, ಮಗಳು ಯಾವ ಮಾತೂ ಆಡದೆ ಜ್ವರದಿಂದ ಕಾದ ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಳು.

ಜಾಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಆಹಿರ್‌ಗ್ರಾಮದ ಪತ್ತಿಕೆಗಳೆಷ್ಟಿದ್ದುವೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದೆ. ಜವಾಬೇನೂ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸೋಲೋಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವತ್ತಾದಷ್ಟು ಸುಖ ಇನ್ನೆಂದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಹುಡುಗಿಯ ತಾಯಿ ಸತ್ತಾಗ ಅದನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಇಂದು ಅವಳ ಮಲತಾಯಿಯ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು ನನ್ನೂರಿಗೆ ಮರಳಿದೆ.

೨೨. ಮಧ್ಯವರ್ತಿನಿ

೧

ನಿವಾರಣನ ಸಂಸಾರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಮೂಲಿನಂತಹುದು. ಅದರಲ್ಲೇನೂ ಕಾವ್ಯರಸದ ವಾಸನೆ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಥ ರಸದ ಅಗತ್ಯವಾದರೂ ಇರುತ್ತದೆಂಬ ಯೋಚನೆಯೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಹೊಳೆದಿಲ್ಲ.

ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಹಳೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಘನೀಶಿಸುವುವೋ ಹಾಗೆ ಈ ಪುರಾತನ ಘಟಂಚದಲ್ಲಿ ನಿವಾರಣ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಚಿರ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕೂಡ ಯಾವುದೊಂದು ಚಿಂತೆಯಾಗಲಿ, ತರ್ಕವಾಗಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಿವಾರಣ ಬೆಳಗಾಗ ಬೇಗಿದ್ದು ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗಲ್ಲಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಮೈ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಆರಾಮವಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ, ಹುಕ್ಕಾ ಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದ. ಜನ ಆ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಾಡಿ, ಬೈಸಿಕಲ್ಗಳು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹರಿದಾಸರೂ, ಭಿಕಾರಿಗಳೂ ಹಾಡಿಕೊಂಡು, ಕಿರಲಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಳೆ ಶೀಸೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ರಾಗವಾಗಿ, ಕೂಗುತ್ತ ಹೋಗುವನು. ಈ ಚಂಚಲವಾದ ನೋಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದವನಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಎಳೆಯ ಮಾವಿನ ಕಾಯಿ ಮತ್ತು ತಪ್ಪಿ ಮೀನನ್ನು ಮಾರುವವ ಆ ಕಡೆ ಬಂದಾಗ ಅಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚುಟ್ಟಲೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವನು. ಆಮೇಲೆ ತಲೆಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎಣ್ಣೆಯುಜ್ಜಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಹಗ್ಗದ ಮೇಲೆ ತೂಗು ಹಾಕಿರುವ ಉದ್ದನೆಯ ಚಾಪಕಾನ್ (ನಿಲುವಂಗಿ) ತೊಟ್ಟು, ಹುಕ್ಕವೆಳೆಯವ ಮುಂಚೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ವೀಳೆಯವನ್ನು ಜಗಿದು, ಹುಕ್ಕವೆಳೆದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ವೀಳೆಯವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿಕೊಂಡು ಜಗಿಯುತ್ತ ಆಫೀಸಿಗೆ ಬಿಜಯ ಮಾಡುವನು.

ಸಂಜೆ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದು ನೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮಲೋಚನ ಫೋಷರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕಾಡು ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದು, ರಾತ್ರಿ ಬಂದು ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಹರಸುಂದರಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಲ್ಲಾಪ ಮಾಡುವನು.

ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮಿತ್ರ ಬಾಬುಗಳ ಮಗನ ಮದುವೆಯ ವರಪೂಜೆಯ ದಿನದ ಊಟದ ವಿಷಯ, ಹೊಸದಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯ ಅಹಂಕಾರ,

ಬೇಯಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಾಯಿಪಲ್ಯೆಯವನ್ನು ಹರಿದರೇನೆ ರುಚಿ, ಮುಂತಾದ ನಾನಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಗುವ ಮಾತುಕಥೆಗಳನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಯಾವ ಕು ಸಾರ್ವಭೌಮನೂ ಭಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ನಿವಾರಣನೂ ಪೇಚಾಡಿಲ್ಲ ಇದುವರೆಗೆ.

ಹೀಗೇ ಇರುವಾಗ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹರಸುಂದರಿಗೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಸಕತ್ಪಾಯಿಲೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದರೂ ಜ್ವರ ಬಿಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರು ಔಷಧಿ, ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟೂ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿದ ನದಿಯ ನೀರು ಮೇಲಕ್ಕೇರುವಂತೆ ಜ್ವರವೇರುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತು. ಹೀಗೆ ಹದಿನೈದು, ಇಪ್ಪತ್ತು, ನಲವತ್ತು ದಿನಗಳು ಕೂಡ ಕಳೆದವು.

ನಿವಾರಣ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟ ರಾಮಲೋಚನ ಘೋಷರ ಮನೆಯ ಸಂಜೆಯ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ದಿನವಾಯಿತು. ಅವನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಲ ರೋಗಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಸಲ ಹೊರಗಿನ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ತಂಬಾಕು ಸೇರುವನು.

ಮೂರು ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೂ ಡಾಕ್ಟರು, ಆಯುರ್ವೇದದ ಪಂಡಿತರುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಯಾವ ಔಷಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದು ರೋಗಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿ, ಅವನು ಇಷ್ಟು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸೇವೆ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಳಿಂದಲೋ ಏನೋ, ನಲವತ್ತು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಹರಸುಂದರಿಯ ವ್ಯಾಧಿ ವಾಸಿಯಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಬಹಳ ಬಡವಾಗಿ, ಬಹಳ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮೈಯಂತೂ ಕಡ್ಡಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಬಹಳ ದೂರದಿಂದ ಅತಿ ಕ್ಷೀಣವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಇದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹೊರತು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ತೆಗೆದು ಹೋಗಿದ್ದಳು.

ಆಗ ವಸಂತಕಾಲ. ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಯಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ಹವೆ ಬೀಸಲು ಅದೇ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಶಿಖೆಯ ರಾತ್ರಿ, ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಹರಸುಂದರಿಯ ಕೋಣೆಯ ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಫುಫೇಶಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಹರಸುಂದರಿಯ ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗೆ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರ ಹಿತ್ತಲ ಕಡೆಯ ತೋಟ. ಅದೇನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಂತಹದೇನು ರಮ್ಯವಾದ ನೋಟವಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಂದೆರಡು ಕ್ರೋಟನ್ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಆ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಪ್ಪು ಹಾಕಿ ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುದಿ ಎಳಚೀ

ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡ. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ನಾನಾ ಪೊದೆ, ಬಳ್ಳಿಗಳ ಜಂಗಲು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಗೋಡೆ ಬಿಡುಕುಬಿಟ್ಟು ಒಂದೆರಡು ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳೂ ಸಡಿಲವಾಗಿವೆ. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಸುಟ್ಟ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ತುಂಡುಗಳೂ ಬೂದಿಯೂ ದಿನ ದಿನಕ್ಕೂ ಶೇಖರಿಸಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿವೆ.

ಆದರೆ ಆ ಕಿಟಕಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಈ ತೋಟದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಹರಸುಂದರಿ ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣವೂ ಏನೋ ಒಂದು ಹೇಳಲಾಗದ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಸಾಧಾರಣ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅಂತಹ ಅನುಭವವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರೀಷ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ ಇಳಿದು ನೀರು ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಗ್ರಾಮದ ಸಣ್ಣ ಹೊಳೆ ಮರಳ ಹಾಸಿನ ಮೇಲೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತ ಹೋಗುವಾಗ ಅದೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಹಗಲು ನೇಸರು ಮೂಡುವಾಗ ಬೆಳಕು ಅದರ ತಳದವರೆಗೂ ಹೊಕ್ಕು ನಡುಗುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಗಾಳಿಯೊಂದಿಷ್ಟು ಸೋಕಿದರೂ ಅದರ ಸರ್ವಾಂಗವೂ ಪುಳಕಿತವಾಗುವಂತೆ, ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಆಕಾಶದ ತಾರೆಗಳು ಅದರ ಸ್ಥಳಿಕ ವರ್ಣದ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖದ ಸವಿ ನೆನಪಿನಂತೆ ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗುವಂತೆ, ಹರಸುಂದರಿಯ ಅಲ್ಪ ಬಾಳುವೆಯ ತಂತಿಯ ಮೇಲೆ ಹರುಷಮಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬೆರಳುಗಳು ಸೋಕಿದೊಡನೆ ಅವಳ ಅಂತರಂಗದೊಳಗೆ ಸವಿಯಾದ ಸಂಗೀತವೊಂದು ಅಂಕುರಿಸಿ ಧ್ವನಿ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಅದರ ಭಾವ ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ಅವಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗಂಡ ಹತ್ತಿ ಕೂತು “ಹೇಗಿದ್ದೀಯೇ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ತೌಕ್ಷಣ್ಯ ಒದ್ದೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರೋಗದಿಂದ ಜೀರ್ಣವಾದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರೇಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆತನ ಮುಖದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಬಡಕಲಾದ ಕೈಯಿಂದ ಗಂಡನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಂಡನ ಮನಸ್ಸೊಳಗೂ ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ಹೊಸ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಆನಂದದ ಕಿರಣವೊಂದು ಘನೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು. ಒಂದು ಸಂಜೆ ಮುರುಕಲು ಗೋಡೆಯಾಚೆಯ ಮುದಿ ಅಶ್ವತ್ಥ ಮರದ ಮೇಲುಗಡೆ, ಗಾಳಿಗಲ್ಲಾಡುತ್ತಿರುವ ರೆಂಬೆಗಳ ಸಂದಿನಿಂದ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಮುಸುಕಿದ್ದ ಶೆಖೆಯ ಮುಸುಗನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಿಶಾಚರವಾದೊಂದು ಗಾಳಿಯ ಅಲೆಯೆದ್ದು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನಿವಾರಣನ ತಲೆಯ ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಬೆರಳುಗಳನ್ನಾಡಿಸುತ್ತ ಹರಸುಂದರಿ “ನಮಗಂತೂ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಇನ್ನು ಆಗುವ

ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ನೀವಿನ್ನೊಂದು ಮದುವೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ?” ಎಂದಳು, ಮೃದುವಾಗಿ.

ಹರಸುಂದರಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಖಿತವಾದ ಆನಂದದ ತೆರೆಯೆದ್ದಾಗ, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರೇಮದ ಸುಳಿಯೊಂದು ಸಂಚಾರವಾಗಿ, ಮನುಷ್ಯನಾಗ ತಾನು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಆಗ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಆತ್ಮವಿರೋಧನೆಯ ಬಲವಾದ ಇಚ್ಛೆಯೊಂದು ಅಂಕುರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾಹದ ಅಲೆ ಕಠಿಣವಾದ ಕಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ವೇಗವಾಗಿ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇಮದ ಪ್ರವಾಹವೂ, ಆನಂದದ ಅಲೆಯೂ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ತ್ಯಾಗದಿಂದ, ಭಾರಿಯಾದೊಂದು ಸಂಕುಟದ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಅದೇ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಪುಳಕಿತವಾಗಿ ಹರಸುಂದರಿ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೋಸ್ಕರ ತಾನು ದೊಡ್ಡ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಯಾವ ತ್ಯಾಗವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ, ಪಾಪ, ಆಸೆ, ಸಂಕಲ್ಪವೆಷ್ಟಿದ್ದರೇನು. ಅಷ್ಟೇ ಸಾಧ್ಯವಿರಬೇಕಲ್ಲ ? ಅದು ಯಾರಿಗಿರುತ್ತೆ ?

ಕ್ರಿಯೆಲ್ಲೇನಿದೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ? ಐಶ್ವರ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಂತಹ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ ಪ್ರಣಾಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಅದನ್ನಾದರೂ ಎಲ್ಲದರೂ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಈಗಿಂದಲೇ ಈಗ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೆಲ್ಲಿದೆ ?

ಅಲ್ಲದೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಹಾಲಿನ ನೊರೆಯಂತೆ ಶುಭವಾದ, ಬೆಣ್ಣೆಯಂತೆ ಮೃದುವಾದ, ಬಾಲಕೃಷ್ಣನಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರೀತಿಯ ಪುತ್ರಳಿಯಾದೊಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವಳಾಗಿದ್ದರೆ ? ಆದರೆ ಪ್ರಣವೆಲ್ಲ ಆಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸತ್ತರೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮನಸ್ಸಿಗನ್ನಿಸಿತು. ಯಜಮಾನರು ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸರಿ. ಹೆಂಗಸರೇಕೆ ಇಂತಹ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಕಾತರರಾಗುತ್ತಾರೋ ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದು ! ಇದರಲ್ಲೇನೋ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಗಂಡನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವಳು ಸವತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೇ ?... ಇದಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿ ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ಅವಳ ಹೃದಯ ಉಬ್ಬಿಹೋಯಿತು.

ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮೊದಲ ಸಲ ಕೇಳಿದಾಗ ನಿವಾರಣ ನಕ್ಕು ಮಾತನ್ನು ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಎರಡನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಸಲವೂ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಈ ಅನಿಚ್ಛೆ, ಅಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಸುಖ ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಅವಳ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೃಢವಾಗುತ್ತ ಬಂತು.

ಈ ಕಡೆ ನಿವಾರಣ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ, ಈ ಅನುರೋಧವನ್ನು ಕೇಳಿದಷ್ಟೂ, ಅದರ ಸಂಭವತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಇದ್ದ ಅನುಮಾನ ದೂರವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ತಂಬಾಕು ಸೇದುತ್ತ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಮನೆಯ ಸವಿ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಾಣತೊಡಗಿದ.

ಒಂದು ದಿನ ತಾನೇ ಆ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೆತ್ತಿ “ಮುದಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಳೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಮನುಷ್ಯಳಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಕೈಲಾಗದು” ಎಂದ.

ಹರಸುಂದರಿಯದಕ್ಕೆ “ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ನೀವೇನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಅವಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯಳಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಾರ ನನ್ನದು” ಎಂದಳು. ಕೂಡಲೆ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸಿನ ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಸುಕುಮಾರಿಯಾದ, ಲಜ್ಜಾಶೀಲಳಾದ, ತಾಯಿಯ ಮಡಿಲನ್ನು ಆಗ ತಾನೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ, ನವ ವಧುವಿನ ಮುಖಚಂದ್ರ ಉದಯವಾಯಿತು. ಹೃದಯ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕರಗಿಹೋಯಿತು.

ನಿವಾರಣ “ನನಗೆ ಆಫೀಸಿದೆ, ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಿವೆ, ನೀನಿದ್ದೀಯೆ..... ಎಳೆಯ ಹುಡುಗಿಯ ಮುಚ್ಚುಕೆಯ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಸಮಯವೆಲ್ಲಿದೆ ಹೇಳು?” ಎಂದ

ಹರಸುಂದರಿ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಅವಳಿಗೋಸ್ಕರ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೊತ್ತು ನಷ್ಟ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಕಡೆಗೆ ಪರಿಹಾಸ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತ “ಆಗಲಿ ನೋಡೋಣಾ ಹಾಗಾದರೆ ? ನೋಡೋಣಾ. ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೇ ನಾನೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ನೀವು ತಾನೇ ಎಲ್ಲಿರುತ್ತೀರಿ,—ಅದನ್ನೂ ನೋಡಿಬಿಡೋಣ” ಎಂದಳು.

ನಿವಾರಣ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಮಾಡುವಂತೆ ನಗುತ್ತಾ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮಧ್ಯದ ಬೆರಳಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊಡೆದ. ಇದು ಪೀಠಿಕೆಯಾಯಿತು.

೨

ಲೋಲಾಕು ಹಾಕಿದ, ಅಳುಮುಖದ ಎಳೆಯ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಒಬ್ಬಳೊಂದಿಗೆ ನಿವಾರಣನ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಅವಳ ಹೆಸರು ಶೈಲಬಾಲ.

ನಿವಾರಣ ಹೆಸರೇನೋ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಮುಖವೂ ಮುದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂದಕೊಂಡ. ಅವಳ ಭಾವಭಂಗಿ, ಅವಳ ಮುಖ ಚಹರೆ, ಅವಳ ಓಡಾಟ, ತಿರುಗಾಟ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನದಿಂದ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅದೇನು ಸಾಧ್ಯ ? ಅದರ ಬದಲು ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಭಾವವನ್ನೇ ತೋರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇವಳೆಲ್ಲದಿಂದ ಬಂದಳಷ್ಟು ಈ ತೊಟ್ಟಿಲಿಂದ ಇಳಿದ ಹೆಣ್ಣುಗೂಸು ? ಇವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯದೇನಿಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡೆನಲ್ಲ ! ಏನಾದರೂ, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈ ಪಾಶ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಯಥಾಪಕಾರ ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕೆಲಸ ಗಿಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟರೆ ಬದುಕಿದ ಹಾಗೆ—ಎನ್ನುವಂತೆ ಮುಖಚಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಟಿಸಬೇಕು ! ಹರಸುಂದರಿಗೆ

ನಿವಾರಣನ ಈ ಪೇಚಾಟದ, ನಿರುತ್ತಾಹದ ಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಬಹಳ ವಿನೋದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು “ಆಹಾಹಾ ! ಎಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಓಡಿಹೋಗುವುದು ? ಈ ಹಸುಗೂಸು ನಿಮ್ಮನ್ನೇನು ತಿಂದುಹಾಕಿ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ, ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ !” ಎನ್ನುವಳು.

ನಿವಾರಣ ಇಮ್ಮಡಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತ “ಅರೇ...ಬಿಡೇ ಬಿಡೇ ಬಹಳ ಅರ್ಜಿಂಟಾದ ಕೆಲಸವಿದೆ, ಹೋಗಬೇಕು.” ಎಂದು ಕೈಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಮಾಡದೆ ಓಡಿಹೋಗಲು ದಾರಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ನುಚಿನವನು. ಹರಸುಂದರಿ ನಕ್ಕು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಅಗುಳಿ ಹಾಕಿ “ಇವತ್ತು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವಳು. ಕಡೆಗೆ ನಿವಾರಣ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿರುಪಾಯನಾದವನಂತೆ ಕಾತರ ಭಾವವನ್ನು ತೋರುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು. ಹರಸುಂದರಿಯಾಗ ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ “ಛೇ, ಏನೂಂದರೆ ಇದು ? ಪರರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಹಾಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ ?” ಎನ್ನುವಳು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶೈಲಬಾಲೆಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿವಾರಣನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವಳ ಮುಸುಗನ್ನು ತೆಗೆದು ಗಲ್ಲ ಹಿಡಿದು ಮುಕ್ತಿವಿಟ್ಟು ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕಿತ್ತಿ ನಿವಾರಣನಿಗೆ “ಆಹಾ ! ಚಂದ್ರನಂಥ ಮುಖ ಅಂದರೆ ! ನೋಡಿ ಅಂದರೆ ! ನೋಡಿ. ನಾಲ್ಕು ಕಣ್ಣು ಸಾಲದು !” ಎನ್ನುವಳು.

ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಕೆಲಸವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಹೊರಗೇರಿಂದ ಧುಕ್ಕೊಂದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡುವಳು. ಕುತೂಹಲ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಂದಿನಿಂದ ಹಣಕೆ ನೋಡುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ನಿವಾರಣನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆಗವನು ಅತ್ಯಂತ ಉದಾಸೀನಭಾವದಿಂದ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಹೋಗುವವನಂತೆ ನುಚಿನವನು. ಶೈಲಬಾಲ ಮುಸುಗೇಳಿದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಮೂಲೆಗೆ ತೆವಳಿ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇದ್ದುಬಿಡುವಳು. ಕಡೆಗೆ ಹರಸುಂದರಿ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಮತ್ತು ಗಂಡನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಚ್ಚಿನೂ ದುಃಖಿತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಡೆ ನಿವಾರಣ ಹೆಂಡತಿ ಇನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಉದಾಸೀನನ ನಾಟಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವನು, ಈಗಂತೂ ಅದೆಷ್ಟು ಕುತೂಹಲವೋ ಅವನಿಗೆ ! ಇದಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ರಹಸ್ಯ ಎಂದು ಬೆರಗಾಗುವನು ! ಒಂದು ತುಣುಕು ರತ್ನ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅದನ್ನು ನಾನಾ ಭಾವದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಲು ಆಸೆ ಯಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಈ ಸುಂದರವಾದ, ಕೋಮಲವಾದ, ಮನುಷ್ಯ ಪುತ್ಥಳಿಯಂತೂ ಬಹಳ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು ! ಇದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಾಗಿ, ಎಷ್ಟು ಸಲ ಸ್ವರ್ಪ ಮಾಡಿ, ದೂರದಿಂದ, ಹತ್ತಿರದಿಂದ, ಪಾರ್ಶ್ವದಿಂದ, ಎದುರು ಕಡೆಯಿಂದ ನೋಡಲು

ಆಸೆಯಾಗುವುದು. ಒಂದೊಂದುಸಲ ಕಿವಿಯ ಲೋಲಾಕುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ, ಒಂದೊಂದುಸಲ ಮುಖದ ಮುಸುಗನ್ನು ಎಳೆದು ಎತ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದುಸಲ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೀಳಿಸಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಒಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೀಮೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಮ್ಯಾಕ್‌ಮೊರಾನ್ ಕಂಪೆನಿಯ ಆಫೀಸಿನ ಹೆಡ್ ಗುಮಾಸ್ತೆ, ಶ್ರೀಯುತ ನಿವಾರಣಾಚಂದ್ರನ ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಅನುಭವ ಹಿಂದೆಂದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಮೊದಲು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದ. ಪ್ರಾಯ ಬಂದಾಗ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಲೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಿಗಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಹರಸುಂದರಿಯನ್ನೇನೋ ಅವನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಎಂದೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಣಯದ ಸಚೇತನ ಸಂಚಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಪಕ್ಷಾದ ಮಾವಿನಹಣ್ಣಿನಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುವ ದುಂಬಿ, ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ರಸಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ರಸವನ್ನು ರುಚಿನೋಡಿ ತೃಪ್ತಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂತಹುದನ್ನು ಒಂದುಬಾರಿ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಹೂದೋಟದ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲಿ ನೋಡೋಣ—ಆಗ ಅರಳಿರುವ ಗುಲಾಬಿಯ ಅರೆತೆರೆದ ಮುಖದ ಬಳಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುತ್ತಾಕಲು ಅದಕ್ಕೆಷ್ಟು ಆತುರ ! ಕಿಂಚಿತ್ತು ಸೌರಭವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಸಾಕು. ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಮಧುವಿನ ರುಚಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಾಕು. ಅದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆಷ್ಟು ಮಾದಕತೆ !

ನಿವಾರಣ ಮೊದಮೊದಲಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗವುನುಹಾಕಿದ ಗಾಜಿನ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ತರುವನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಶೀಸೆ ವಿದೇಶಿ ಸೆಂಟನ್ನು ತರುವನು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮಿಠಾಯಿ, ಬಿಸ್ಕತ್ತು ಮುಂತಾದ ತಿಂಡಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಂದು ಶೈಲಬಾಲೆಗೆ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುವನು. ಹೀಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಲಿಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು. ಕುಳಿಸೊಂದು ದಿನ ಹರಸುಂದರಿ ಮನೆ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಾಗಿಲ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ನಿವಾರಣನೂ ಶೈಲಬಾಲೆಯೂ ಕವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿ ಬೆಸ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ—ಮುದಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಆಟ ತಾನೇ ಆಡಬೇಕು !

ನಿವಾರಣ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಫೀಸಿಗೆಂದು ಹೊರಟವನು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಂಚನೆಗೇನು ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು ? ಹಠಾತ್ತಾಗಿ, ಉರಿಯುವ ಕರ್ಪಣದ ಕಂಡಿಯಿಂದ ಹರಸುಂದರಿಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಯಾದೋ ಬಲವಾಗಿ ತಿವಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆ ತೀವ್ರವಾದ ಉರಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ನೀರು ಹಾಗೇ ಆವಿಯಾಗಿ ಇಂಗಿಹೋಯಿತು. ಹರಸುಂದರಿಯಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ 'ನಾನೇ ಅಲ್ಲವೆ ಇವಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದದ್ದು ! ನಾನೇ ಇವರನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಬಳಿಯೇಕೆ ಈ ಆಚರಣೆ, ನಾನು ಇವರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ...?" ಎಂದುಕೊಂಡು ತಪಿಸಿದಳು.

ಹರಸುಂದರಿ ಶೈಲಬಾಲೆಗೆ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ನಿವಾರಣಾ ಬಾಯಿಬಿಚ್ಚಿ "ಇನ್ನೂ ಎಳೇ ಹುಡುಗಿ, ಅವಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟು ಆಯಾಸ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಅವಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಬಲ ತಾನೇ ಎಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುವನು.

ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬೊಂದು ಅವಳ ತುಟಿಯವರೆಗೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು.

ಅವತ್ತಿನಿಂದ ಸವತಿಗೆ ಯಾವ ಮನೆಗೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆ, ಬಡಿಸುವುದು, ಸಾರಿಸುವುದು, ಗುಡಿಸುವುದು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೇ ಮಾಡುವಳು. ಎಷ್ಟವೆಂದೆಂದೆ ಶೈಲಬಾಲ ಆ ಕೂಡೆ ಈ ಕೂಡೆ ಕುಲದ ಕೂಡೆತ್ತಿದ್ದಳು. ಹರಸುಂದರಿ ದಾಸಿಯಂತೆ ಅವಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಗಂಡ ವಿಧೂಷಕನಂತೆ ಅವಳ ಮನೋರಂಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಸಾರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು, ಬಂದು ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಜೀವನದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಹರಸುಂದರಿ ನೀರವವಾಗಿ ಊಳಿಗದವಳಂತೆ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಳು. ಆದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಗರ್ವವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿದಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ನ್ಯೂನತೆಯಾಗಲಿ, ಹೀನಾಯವಾಗಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳು "ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಹುಡುಗರು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದುಬಿಡಿದಿ, ಸಾಕು. ಸಂಸಾರದ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ" ಎಂದಳು.

೩

ಹಾಯ್ ! ಹರಸುಂದರಿ ಯಾವ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಲದಿಂದ ಗಂಡನಿಗಾಗಿ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ತನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯದ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಾಂಶವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳೋ, ಆ ಬಲವೆಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ಇಂದು ?

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬರ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ದಡಗಳೆರಡನ್ನೂ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯ "ನನಗಾವ ಮೇರೆಯೂ ಎಲ್ಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ" ಎನ್ನುವನು. ಆ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ, ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಇಡೀ ಬದುಕೆಲ್ಲ, ಬರುವ ಇಳಿತದಲ್ಲಿ, ಆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಫರ್ಷಾಹೆ ಹೋದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖನಿಯ ಒಂದು ಎಳೆತದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ದಾನ ಪತ್ರವನ್ನು ಚಿರದಾರಿದ್ರ್ಯದ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಾಸಾಗಿ, ಒಂದೊಂದು ಕುಡಿಯಾಗಿ ತೀರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ:—ವನುಷ್ಯ ಅತಿ ದೀನ; ಹೃದಯ ಅತಿ ದುರ್ಬಲ; ಅದು ಸಾವರ್ಧ್ಯವಂತೂ ಅತಿ ಸಾಧಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಕ್ಷೀಣಳಾಗಿ, ರಕ್ಷೋನಳಾಗಿ, ಬಿಳುಪೇರಿದ ಮುಖ ಮೈಯುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದ ಹರಸುಂದರಿ ಹಿಂದೆ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಜೀರ್ಣವಾದೊಂದು ರೇಖೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಲಘುವಾಗಿ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. “ನನಗೇನೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಕೂಡ ನಡೆಯುತ್ತದೆ” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬಲ ಸೇರುತ್ತ ಬಂತು. ರಕ್ತದ ವೇಗ ಏರುತ್ತಾ ಬಂತು. ಆಗ ಹರಸುಂದರಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದು ಗುಂಪು ಭಾಗಸ್ವರೂ ಬಂದು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ನೀನೇನೋ ತ್ಯಾಗಪತ್ರ ಬರೆದು ಕೂತಿದ್ದೀಯೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಗಳ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಬಿಟ್ಟೇವು?” ಎಂದು ಕೂಗ ಹತ್ತಿದರು.

ಹರಸುಂದರಿ ಮೊದಲ ಸಲ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ದಿನವೇ ನಿವಾರಣ ಮತ್ತು ಶೈಲಬಾಲೆಯರಿಗೆ ತನ್ನ ಮಲಗುವ ಮನೆಯನ್ನು ತಾನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಬೇರೊಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು.

ಎಂಟನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಮಲಗಿದ್ದುದು ; ಇಂದು ಹದಿನೇಳು ವರುಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು. ಪ್ರದೀಪವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಈ ಇನ್ನೂ ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಯದ ಹೆಂಗಸು ಅಸಹನೀಯವಾದ ಹೃದಯಭಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಹೊಸ ‘ವಿಧವೆ’ಯ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಾಗ, ಆ ಗಲ್ಲಿಯ ಆಚೆ ಬದಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನಾದ ಶೃಂಗಾರ ಪುರುಷ ಬೇಹಾಗ್ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾಲಿನಿಯ ಗೀತವೊಂದನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಮೃದಂಗದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಳ ಸೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತು ನೆರೆದಿದ್ದ ಶ್ರೋತೃಗಳು ‘ಭಲೆ, ಭೇಷ್’ ಎಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿರಿಯನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವರ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿತ್ತು ಆಗ ಹುಡುಗಿ, ಶೈಲಬಾಲೆ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿವಾರಣ ಅವಳ ಕಿವಿಯ ಬಳಿ ಮುಖವಿಟ್ಟು ಮೃದುವಾಗಿ “ಏನೇ ಹುಡುಗಿ” ಎಂದು ಕೂಗುವನು.

ಆ ಮನುಷ್ಯ ಈಗಾಗಲೇ ಬಂಕಿಮ ಚಂದ್ರರ “ಚಂದ್ರಶೇಖರ” ಓದಿಮುಗಿಸಿದ್ದ. ಮತ್ತು ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳ ಕವನಗಳನ್ನೂ ಶೈಲಬಾಲೆಗೆ ಓದಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ನಿವಾರಣನ ಬಾಳುವೆಯ ತಳಗಡೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಪ್ರಾಯದ ಬುಗ್ಗೆಯೊಂದು ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿಬರಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನಿವಾರಣನ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಸಂಸಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ತಾರುಮಾರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಅಂತರಂಗದೊಳಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಉಪದ್ರವ ಕಾರಣವಾದ ವಸ್ತುವೊಂದಿದೆಯೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನೂ ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಮ— ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಇಂತಹ ದುರ್ದಮ, ದುರ್ಜಯ ಶಕ್ತಿಯೆಂದು ಊಹೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ನಿವಾರಣನೇ ಅಲ್ಲ. ಹರಸುಂದರಿಗೂ ಹೊಸದೊಂದು ವೇದನೆಯ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಇದೆಂತಹ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಇದೆಂತಹ ತಡೆಯಲಾಗದ ನೋವು ? ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈಗ ಯಾವುದು ಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತೋ ಅದನ್ನೆಂದಿಗೂ ಅವಳು ಆಸೆಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಡೆದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ನಿವಾರಣ ಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿ, ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ನಿದ್ದೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹಾಲಿನವನ ಲೆಕ್ಕ ಹಣದ ಮೌಲ್ಯತೆ, ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕತೆಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಮಾತುಕಥೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ, ಆ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂತರಂಗದ ಒಳತೋಟಿಯ ಸುಳಿವು ಕೂಡ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಹುರುಪು, ಅದರ ಆವೇಶ, ಅದರ ಕಾವು, ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ, ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸದ ಸೌದೆಂತೆ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು.

ಇಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆನ್ನಿಸಿತು. ಬದುಕಿನ ಸಫಲತೆಯಿಂದ ಯಾರೋ ತನ್ನನ್ನು ಚಿರಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಂಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳ ಹೃದಯವಿಷ್ಟು ದಿನವೂ ಬರಿದೆ ಉಪಹಾಸಗೊಂಡೇ ಇದೆ. ತನ್ನ ಈ ಹೆಣ್ಣುಬಾಳನ್ನು ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲೇ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಸುಮ್ಮನೆ, ಪೇಟೆ ಸಂತೆ, ಉಪ್ಪು, ಮೆಣಸು, ಸೊಪ್ಪು ತರಕಾರಿಗಳ ಜಂಜಾಟದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿ ಹದಿನೇಳು ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಊಳಿಗದವರ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಳೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಈಗ ಬಾಳುವೆಯ ಮಧ್ಯ ಹಾದಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ, ತನ್ನ ಮಲಗುವ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಹಾಮಹದೈಶ್ವರ್ಯದ ಭಂಡಾರದ ಅಗುಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು, ಸಣ್ಣ ನೆನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಒಂದೆ ಏಟಿಗೆ ರಾಜರಾಜೀಶ್ವರಿಯಾಗಿ ಮೆರೆದು ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ.

ಹೆಣ್ಣು ದಾಸಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ, ಹೆಣ್ಣು ರಾಣಿಯು ಕೂಡ. ಆದರೇನು ? ಭಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ದಾಸಿಯಾದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ರಾಣಿಯಾದಳು. ಅದರಿಂದ ದಾಸಿಯ ಗೌರವ ಹೋಯಿತು, ರಾಣಿಗೆ ಸುಖ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಕಾರಣ, ಶೈಲವಾಲೆಯು ಕೂಡ ಹೆಣ್ಣು ಜೀವನದ ನಿಜವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರೀತಿಸಲು ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತವಾದರೂ ಅವಕಾಶವಿರದಷ್ಟು ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದಂತೆ ಉಪಕಾರಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಗಂಡನಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರ ಕುಶಿ ಪ್ರಾಪಿಸುವ ನದಿ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿ ಮಹತ್ವಾದ ಕೃತಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಉಬ್ಬರದ ಜೋರಿನಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನದಿಯನ್ನಷ್ಟಲು ಬಂದರೆ, ಆಗ ನದಿ ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನೇ ಉಬ್ಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನವೇ ತನ್ನ ಆದ್ರ, ಶೃಂಗಾರಗಳ, ಸಂಪತ್ತಿವನ್ನೂ ತಂದು ಶೈಲಬಾಲೆಯ ಕಡೆ ಓಡಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಶೈಲಬಾಲೆಯ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಏರಲು ತೊಡಗಿತು. ಬಾಳುವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಪ್ರೀತಿ, ಆದರಗಳು ವೆಚ್ಚವಾಗಲು ಅವಕಾಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗವಳಿಗೆನ್ನಿಸಿತು—ನನಗಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ ಮತ್ತು ನಾನು ಯಾರಿಗಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು. ಇಂತಹ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟವಾದ ಅಹಂಕಾರವಿದೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮ ತೃಪ್ತಿಯಂತೂ ಸುತರಾಂ ಇಲ್ಲ.

೪

ಒಂದು ದಿನ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮೋಡಗಳು ಕವಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಎಷ್ಟು ಕತ್ತಲಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಹೊರಗಡೆ ಝಫ್ ಝಫ್ ಎಂದು ಮಳೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಎಳಚಿ ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿ ಪೊದೆಗಳ ಜಂಗಲು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದೆ. ಗೋಡೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿನ ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ರೋಯೋ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ. ಹರಸುಂದರಿ ತನ್ನ ಹೊಸ ಮಲಗುವ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿವಾರಣ ಕೃತಿಯೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದೆ ಮುಂದೆ ಬರುವುದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಹರಸುಂದರಿ ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೂ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ನಿವಾರಣ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಬಾಣದ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹರಸುಂದರಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ “ಸ್ವಲ್ಪ ನಿನ್ನ ಒಡವೆಗಳೊಂದರಡನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೆ ? ಬಹಳ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗೊತ್ತಲ್ಲ ನಿನಗೆ, ಎಷ್ಟೋ ಸಾಲವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಸಾಲಗಾರರು ಸುಮ್ಮನೆ ತಗಾದೆ ಮಾಡುತ್ತ ಇದ್ದಾರೆ—ಸ್ವಲ್ಪ ಏನಾದರೂ ಅಡವಿಟ್ಟು ತಿರಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ—ಬೇಗನೇ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ, ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡ—” ಎಂದು ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಹರಸುಂದರಿ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನಿವಾರಣ ಕಳ್ಳನಂತೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುಚೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದುಸಲ “ಹಾಗಾದರೇನು ಇವತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದು, ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತ

“ಇಲ್ಲ” ಎಂದಳು ಹರಸುಂದರಿ. ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಲು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಯಿತೋ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವುದೂ ಅಷ್ಟೆ ಪ್ರಯಾಸವಾಯಿತು. ನಿವಾರಣಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಆ ಕಡೆ ಈ ಕಡೆ ನೋಡಿ ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ “ಹಾಗಾದರೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತವೇನೋ ನೋಡೋಣ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಳು.

ಸಾಲವೆಲ್ಲಿಯದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ನಗಗಳನ್ನು ಅಡವಿಡಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಹರಸುಂದರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗಿಹೋಯಿತು—ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಲೇನು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲೋ ಹೊಸ ಮದುವೆ ಹೆಣ್ಣು “ಅಕ್ಕನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಬ ಒಡವೆಗಳಿವೆ, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಕೂಡ ತೋಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಕೂಡದೇನೋ—” ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಈ ಸಾಕು ಗಂಡಸನ್ನೆಲ್ಲೋ ಗೋಳುಹುಯಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಜಾಣತನವೆಲ್ಲ!

ನಿವಾರಣಾ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿದ್ದು ಕಷ್ಟದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆರೆದು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಒಡವೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದಳು. ಶೈಲಬಾಲೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಮದುವೆಗಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬನಾರಸಿ ಸೀರೆಯನ್ನು ಉಡಿಸಿದಳು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಒಡವೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಕೂದಲನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಚಿ ಹೆರಳು ಹಾಕಿ ಮುಡಿಕ್ಕುಡಿಸಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಹಡಗಿಯ ಮುಖ ಆಗತಾನೇ ಅರಳಿದ ಗುಲಾಬಿಯ ಹೂವಿನಂತೆ ಝಗ ಝಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಶೈಲಬಾಲೆಯಾಗ ಧುಣ ಧುಣವೆಂದು ಆಭರಣಗಳ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದಾಗ, ಆ ಶಬ್ದ ಹರಸುಂದರಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ನರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಝಿಮ ಝಿಮವೆಂದು ದನಿಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ “ಇವತ್ತು ನಿನಗೂ ನನಗೂ ತಾಳಿಕೆಯಿಲ್ಲ ? ಆದರೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಈ ವಯಸ್ಸಿತ್ತು. ನಾನೂ ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ಯೌವನದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಆಗ ಆ ಮಾತನ್ನು ಯಾರೂ ನನಗೇಕೆ ತಿಳಿಯಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಿನ ಯಾವಾಗ ಬಂತೋ, ಯಾವಾಗ ಆ ದಿನ ಹೊರಟುಹೋಯಿತೋ ನನಗೊಂದುಸಲವೂ ಅರಿವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅದೇನು ಗರ್ವ, ಅದೇನು ದಿಟ್ಟತನ, ಏನು ಗೌರವ, ಏನು ಕುಲುಕು ತೋರುತ್ತಾ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಈ ಶೈಲಬಾಲೆ !” ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ಹರಸುಂದರಿ ಬರಿಯ ಮನೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಗ್ಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಒಡವೆಗಳಿಗಲ್ಲ ಅದೆಷ್ಟು ಬೆಲೆಯಿತ್ತೋ ! ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಢಕಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೇ ಅವಳಿಗೆ ? ಈಗಲಾದರೆ ಮನೆಲಸಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಸ್ತುವಿನ ಪರಿಚಯವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಒಡವೆಗಳ ಬೆಲೆ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ, ಎಲ್ಲಾ ತುಚ್ಛವಾಗಿಹೋಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕಡೆ ಶೈಲಬಾಲ ಮುತ್ತು ರತ್ನ ಬಂಗಾರಗಳಿಂದ ಜಗಜಗಿಸುತ್ತ ಮಲಗುವ

ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಅವಳ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹರಸುಂದರಿ ತನಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟಳಲ್ಲ ಎಂದು ಬಂತೆ ? ಅವಳಿಗೇಕೆ ಬರಬೇಕು ? ಅವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು ನಾಲ್ವರೆಗಳಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಸೇವೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಸಂಪತ್ತು—ಎಲ್ಲ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಲ ಬಳಿ ಬಂದು ಸೇರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಶ್ರೇಯಾಲ;—ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿ !

೨೫

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎದೆಗುಂದದೆ ಎಂತಹ ಸಂಕಟದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಾದರೂ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯೂ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಜಾಗ್ರತರಾಗಿರುವ ಮನಷ್ಯರೂ ಕೂಡ ಅಂತೆಯೇ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೇ ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಚಿಂತೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಪತ್ತಿನ ಇಕ್ಕೆಷ್ಟಾದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಡೆಗೆ ಅತಿ ದಾರ್ಡಣವಾದ ಸರ್ವನಾಶದ ಕೊರಕಲ ತುಟ್ಟ ತುದಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಮ್ಯಾಕ್‌ಮೊರಾನ್ ಕಂಪೆನಿಯ ಹೆಡ್ ಗುಮಾಸ್ತ ಬಾಬುವಿಗೂ ಅದೇ ದೆಶೆಯಾಯಿತು. ಶ್ರೇಯಾಲ ಅವನ ಜೀವನದ ನಡುವೆ ಫುಲವಾದೊಂದು ಆವರ್ತದಂತೆ ಸುತ್ತಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಬಹು ದೂರದಿಂದ ವಿವಿಧವಾದ ಅಮೌಲ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅವಳ ಕಡೆಗೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಯವಾದುವು. ಕೇವಲ ನಿವಾರಣನ ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಮತ್ತು ಅವನ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ, ಹರಸುಂದರಿಯ ಸುಖಸೌಭಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳ ಸಂಗಡವೇ ಮ್ಯಾಕ್‌ಮೊರಾನ್ ಕಂಪೆನಿಯ ನಗದು ಪಾವತಿಗಳೂ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು. ನಿವಾರಣ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದ ಹಣವನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ಕೈಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅದೇ ಹಿಂದೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಆವರ್ತದೊಳಗಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಕಡೆಯ ಒಂದೆರಡು ಆಣೆಗಳವರೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಾಕಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡ. ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಚಾಕರಿ. ಅವರ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದ ಹಣವನ್ನು ತುಂಬಿಸಲು ಎರಡು ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದು ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎರಡೂವರೆ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಅದು ಹೇಗೆಂದು ನಿವಾರಣನಿಗೇ ತಿಳಿಯದು. ಸುಮ್ಮನೆ ಹುಚ್ಚನಂತಾಗಿ ಹರಸುಂದರಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ “ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ” ಎಂದುಸಿರಿದ.

ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಹರಸುಂದರಿಯ ಮುಖದ ರಕ್ತವೆಲ್ಲಾ ಇಂಗಿಹೋಯಿತು. ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ “ಬೇಗ ನಿನ್ನ ಒಡವೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು” ಎಂದ.

ಹರಸುಂದರಿ ಏನು ಹೇಳಿಯಾಳು ? ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಗಲೇ ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಕೇಳಿ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಎಳೆಯ ಮಗುವಿನಂತೆ ಕೂಗುತ್ತ “ಎಂತಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ನೀನು ? ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ ಅವಳಿಗೇತಕ್ಕ ಕೊಟ್ಟಿ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ? ಯಾಕೆ ಕೊಟ್ಟೆ ಅಂತೀನಿ ! ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ಕೊಡು ಎಂತ ?” ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸಿದ.

ಹರಸುಂದರಿ ಅದಾವುದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ “ಅದರಲ್ಲೇನು ಆಗಿ ಹೋಯಿತೀಗ ಆಗಬಾರದ್ದು ? ಅವಳೇನು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ?” ಎಂದಳು.

ಆಗ ಈ ಅಂಜುಬುರುಕ ಗಂಡ ಕಾತರ ಸ್ವರದಿಂದ “ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೇ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ನೆಪಮಾಡಿ ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸು ಮತ್ತೆ ಆದರೆ, ನನ್ನಾಣೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ ಅಂತಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಇಂತಹ ಕಾರಣಕ್ಕಾದಾಗಲಿ ಹೇಳಿಕೊಡದು ನೋಡು.” ಎಂದ.

ಆಗ ಹರಸುಂದರಿ ಮರ್ಮಾಂತಿಕವಾದ ಜಗುಚ್ಚೆಯಿಂದಲೂ, ಕೋಪದಿಂದಲೂ “ಇದೇನು ಹುಚ್ಚು ನಿಮ್ಮದು ? ಈಗ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ನಾಟಕ, ನಟನೆ, ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳಿಗೆ ಸಮಯವೇ ?—ನಡಿಯಿರಿ ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ !” ಎಂದು ಗಂಡನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸವತಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಳು.

ಚಿಕ್ಕವಡದಿಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ಅವಳೆಲ್ಲಾ ಮಾತಿಗೆ ಒಂದೇ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು. “ಅದೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

ಸಂಸಾರದ ಯಾವ ಚಿಂತೆ ಹವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕುರಿತೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹುಚ್ಚುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯ ಬರುವುದೆಂದು ಅವಳು ಅಂದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಅವಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹದು ಈಗ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು—ಇದಂತಹ ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತೆ ?

ಆಗ ನಿವಾರಣೆ ಶೈಲಬಾಲೆಯ ಕಾಲ ಬಳಿ ಬಿದ್ದು ಅತ್ತು ಗೋಳಾಡಿದ. ಶೈಲಬಾಲೆ ಸುತರಾಂ “ಅದೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಾನೊಂದೂ ಈಚೆ ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು.

ನಿವಾರಣೆಗೆ ಆಗ ತಿಳಿಯಿತು—ಈ ದುರ್ಬಲವಾದ, ಹೃದ್ರ ಸುಂದರ ಸುಕುಮಾರಿ ಹುಡುಗಿ ಕುಚ್ಚಿದ ಸಂದೂಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಠಿಣವೆಂದು. ಸಂಕುಬ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಈ ಗಂಡನ ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹರಸುಂದರಿಯ ಮೈಯಿರಿದುಹೋಯಿತು. ಶೈಲಬಾಲೆಯ ಬೀಗದ ಕೈ ಗೊಂಚಲನ್ನು ಬಲಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೆಸಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಳು.

ಶೈಲಬಾಲೆಯಾಗ ತತ್ಕ್ಷಣ ಬೀಗದ ಕೈಗೊಂಚಲನ್ನು ಗೋಡೆಯಾಚೆಯ ಕೊಳದ ಮಧ್ಯೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟಳು.

ಹರಸುಂದರಿ ದಿಕ್ಕುತೋಚದೆ “ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬೀಗವನ್ನೇ ಒಡೆದು ಬಿಡಿ ಅಂದರೆ” ಎಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಶೈಲಬಾಲೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ “ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು.

ನಿವಾರಣ “ನಾನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಬಿಡು” ಎಂದದ್ದೇ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲೇ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಹೋದದ್ದೇ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಘಂಟೆಗಳೊಳಗಾಗಿ ಪಿತ್ತಾರ್ಜಿತವಾಗಿದ್ದ ಮನೆಯನ್ನು ಎರಡೂವರೆ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಿಬಂದ

ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕೈಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿ ತಪ್ಪಿತು. ಆದರೆ ಚಾಕು ಹೋಯಿತು. ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮ ಆಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದದ್ದೆಂದರೆ—ಈ ಮಡದಿಯರಿಬ್ಬರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು—ಕ್ಷೇಶ ಕಾತುಕಾದ ಹುಡುಗಿ, ಗರ್ಭವತಿಯಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣಸ್ಥಾವರವಾಗಿ ನಿಂತಳು. ಗಲ್ಲಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಸದಾ ತೇವವಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಈ ನಡದ್ಯಷ್ಟ ಪರಿವಾರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು.

೬

ಚಿಕ್ಕ ಮಡದಿಯ ಅತ್ತೈಗೂ, ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೂ ಕೊನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೇ ಸಂಪಾದನೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅವಳು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ. “ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಲಾಗದೆಹೋದರೆ ಮದುವೆಯೇಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ?” ಎಂದಳು. ಮೇಲು ಮಹಡಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡೇ ಎರಡು ಕೊಠಡಿ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ನಿವಾರಣ ಮತ್ತು ಶೈಲಬಾಲೆ ಮಲಗುವರು. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಹರಸುಂದರಿ. ಶೈಲಬಾಲೆ ಸದಾ “ಛೂ ! ನಾನು ಈ ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಕಳೆಯಬೇಕೇನೋ....ನನ್ನ ಕೈಲಾಗದು ಅದು” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿವಾರಣ ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳೇ ಭರವಸೆಕೊಡುತ್ತ “ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೆ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಗನೆ ಮನೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸೋಣ, ಸುಮ್ಮಗಿರು” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಶೈಲಬಾಲೆ “ಯಾಕೋ ? ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಎಂಥ ಒಳ್ಳೆ ಮನೆಯಿದೆ ?” ಎನ್ನುವಳು. ಶೈಲಬಾಲೆ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ನೆರೆಮನೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕಥೆಯಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಕೂಡಸೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿವಾರಣನ ಈಗಿನ ದುರವಸ್ಥೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಲು ಅವರೊಂದು ದಿನ ಅವನನ್ನು ಕುಡುಹೋಗಲು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಶೈಲಬಾಲೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಅಗುಳಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದಳು. ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಬಾಗಿಲನ್ನು

ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೊರಟುಹೋದಮೇಲೆ ರೇಗಿ, ಅತ್ತು ಉಪವಾಸಮಾಡಿ, ಹಿಪ್ಪೀರಿಯಾ ಬಂದಂತೆ ಆಡಿ ಆರ್ಭಟ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಈ ಬಗೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಆಗಾಗ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುವು.

ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಶೈಲಬಾಲೆಯ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಗರ್ಭಪಾತವೂ ಆಗುವಂತಾಯಿತು. ನಿವಾರಣಾ ಹರಸುಂದರಿಯ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ನೀನೇನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಉಳಿಸು” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಹರಸುಂದರಿ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೆನ್ನದೆ ಶೈಲಬಾಲೆಯ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಶೈಲಬಾಲೆ ರೇಗಿ ಸಮತಿಯನ್ನು ಶುಶ್ರೂಷಿಸುವಳು. ಹರಸುಂದರಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೈಲಳು ಸಬ್ಬಕ್ಕಿ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತುಹೋಗುವಂತೆ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಜ್ವರವಿದ್ದಾಗ ಕೂಡ ಮಾವಿನಕಾಯಿ ಚುಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಕುಸಿ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಹಠ ಹಿಡಿದಳು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಹಾಕದಿದ್ದರೆ ಅತ್ತು ದೊಡ್ಡ ರಂಪಮಾಡಿಬಿಡುವಳು. ಹರಸುಂದರಿ ಅವಳನ್ನು ‘ನನ್ನಮ್ಮ, ನನ್ನ ಕಂದ, ನನ್ನ ಚಿನ್ನಮ್ಮ’ ಎಂದು ಮಗುವನ್ನು ಸಂತೈಸುವಂತೆ ಸಂತೈಸಿ ಹೋಗುವಳು.

ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಶೈಲಬಾಲೆಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದ ಸಮಸ್ತ ಲಾಲನೆ, ಆದರಗಳನ್ನು ಪಡೆದೂ ಅತ್ಯಂತ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯಿಂದ, ಅತ್ಯಂತ ನಿರಾಸೆಯಿಂದ, ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ, ಅಸಂಪೂರ್ಣವಾದ, ವ್ಯರ್ಥ ಜೀವನ ನಷ್ಟವಾಗಿಹೋಯಿತು.

೭

ನಿವಾರಣನಿಗೆ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಯಾವುದೋ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಭಾರವಿಳುಹಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ, ಮೈಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ಹಗುರವಾದಂತೆ, ಅನುಭವಿಸಿದ. ಶೋಕದ ನಡುವೆ ಕೂಡ ಹಠಾತ್ತಾಗೊಂದು ಬಿಡುಗಡೆಯ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸಿದ. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ—ಇಷ್ಟು ದಿನದವರೆಗೂ ಅವನ ಎದೆಯಮೇಲೊಂದು ದುಃಸ್ವಪ್ನವಾವರಿಸಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ಈಗ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಾಳುವೆ ಅತ್ಯಂತ ಹಗುರವಾಯಿತೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಮಾಧವೀಲತೆಯಂತಹ ದೊಂದು ಕೋಮಲ ಜೀವನ ಪಾಶ ಕಿತ್ತುಹೋಯಿತಲ್ಲ!—ಅದು ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿ ಶೈಲಬಾಲೆಯೆ ? ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಿಶ್ಚಾಸ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ—ಇಲ್ಲ, ಅದು ಅವನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಗ್ಗ ! ಮತ್ತೆ ಆ ತನ್ನ ಜೀವನದ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಗೆಳತಿ, ಹರಸುಂದರಿ ? ಅವಳು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಕುಂಚವನ್ನೂ ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಮಾಡುತ್ತ

ತನ್ನ ಜೀವನದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲದರ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಂದಿರದ ನಡುವೆ ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ ; ಆದರೆ, ಆದರೆ—ಮಧ್ಯೆ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಚ್ಛೇದವಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ, ತುಚ್ಛವಾದೊಂದು ಉಜ್ವಲ, ಸುಂದರ, ನಿಷ್ಕರವಾದ ಚೂರಿಯೊಂದು ಬಂದು ಹೃತ್ತಿಂಡದ ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲಭಾಗದ ಅಂಶಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಯಾತನಾಮಯವಾದ ಭಯಂಕರ ಗಾಯವೊಂದನ್ನೆಳೆದು ಹೋಗಿದೆ.

ಒಂದು ದಿನ ಗಭೀರ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಗರವೆಲ್ಲ ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ನಿವಾರಣ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹರಸುಂದರಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮಲಗುವ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದೆ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಆ ಹಳೆಯ ನಿಯಮದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಈ ಬಾರಿ ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಕನಂತೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಹರಸುಂದರಿಯೂ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ ನಿವಾರಣನೂ ಒಂದೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ ಇವೆರಬ್ಬರೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಗೆ ಅಕ್ಷುಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅದೇ ರೀತಿ ಈಗಲೂ ಅಕ್ಷುಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಷ್ಟನಡುವೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸತ್ತ ಹುಡುಗಿ ಬಂದು ಮಲಗಿದ್ದಳು, ಅವಳನ್ನು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನರಲ್ಲಾದ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

೨೮. ಅಸಂಭವದ ಕಥೆ

ಒಂದೂರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜ.

ಆಗ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ರಾಜ, ಅವನ ಹೆಸರೇನು—ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಕಥೆಯ ಓಟವನ್ನು ನಾನು ತಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ರಾಜನ ಹೆಸರು ಶಿಲಾದಿತ್ಯನೋ, ಶಾಲಿವಾಹನನೋ ; ಕಾಶಿ, ಕುಚಿ, ಕಮೋಚ್, ಕೋಸಲ, ಅಂಗ, ವಂಗ, ಕಳಿಂಗ, ಈ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನ ರಾಜತ್ವ;— ಈ ಚರಿತ್ರೆ ಭಾಗೋಳಗಳ ಚರ್ಚೆಲ್ಲ ಆಗ ನಮ್ಮ ಬಳಿ ತುಚ್ಛವಾಗಿದ್ದವು, ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದುದೇ ಬೇರೆ. ಆ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಆಂತರ್ಯವೆಲ್ಲ ಪುಳಕಿತವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುದ್ವೇಗದಿಂದ ಅಯಸ್ಸಿನಂತೆ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಒಂದೂರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜ !

ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಓದುಗರಂತೂ ಮೊದಲಿಂದಲೇ ನಡುಕುಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ, ಸಮಾಲುಮಾಡಲು. ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಅಪನಂಬಿಕೆ. ಈ ಕಥೆಗಾರ ನಿಜದ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೋ, ಸುಳ್ಳು ಕಗ್ಗವೋ, ಎಂದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಣರಂತೆ ಮುಖಮಾಡಿಕೊಂಡು “ಲೇಖಕ ಮಹಾಶಯರೇ, ನೀವು ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಲ್ಲ, ಹೇಳಿ ನೋಡೋಣ ಮತ್ತೆ ಯಾರು ಆ ರಾಜ ?” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಆಗ ಲೇಖಕನೂ ಜಾಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಶ್ನೆ ತತ್ವ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬ ಅಗ್ರಾಣ್ಯನೆನ್ನುವಂತೆ ಮುಖವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ಚತುಷ್ಕೋನ ಮಂಡಲಾಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು “ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದ. ಅವನ ಹೆಸರು ಅಜಾತಶತ್ರು” ಎನ್ನುವನು.

ಪಾಠಕನಾಗ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸುತ್ತ “ಅಜಾತಶತ್ರು ? ಒಳ್ಳೆಯದು. ಯಾವ ಅಜಾತಶತ್ರು ಹೇಳಿ ನೋಡೋಣ.” ಎನ್ನುವನು.

ಲೇಖಕ ಎಂದೆಗುದೆ “ಅಜಾತಶತ್ರುವೆಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದವರು ಮೂರು ಜನ. ಒಬ್ಬ ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ 3000 ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ. ಎರಡು ವರುಷ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ವಯಸ್ಸಾದ ಮೇಲೆ ತೀರಿಹೋದ. ದುಃಖದ ವಿಷಯ—ಅವನ ಜೀವನದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಣೆ ಯಾವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲೂ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ.” ಎಂದು ಕತೆಗೆ ಎರಡನೆ ಅಜಾತಶತ್ರುವಿನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಹತ್ತು ಜನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹತ್ತು ಭಿನ್ನ ಮತಗಳನ್ನು ಸಮಾಲೋಚನೆಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ಗ್ರಂಥದ ನಾಯಕನಾದ ಮೂರನೆಯ ಅಜಾತಶತ್ರುವಿನವರೆಗೂ ಬಂದು ತಲಪಿದಾಗ ಪಾಠಕನು—“ಅಬ್ಬಾ ಸಾಕುಮಾಡೀಷ್ಟಾ ! ಏನು ಪಾಂಡಿತ್ಯ ? ಒಂದು ಕಥೆ ಕೇಳಲು ಬಂದು ಏನು ಶಿಕ್ಷಾಲಾಭವಾಯಿತು ನಮಗೆ ? ಈ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಅಪನಂಬಿಕೆ ಪಡಲಾಗದು. ಸರಿ. ಲೇಖಕ ಮಹಾಶಯ, ಆಮೇಲೇನಾಯಿತು ? ಹೇಳಿ ನೋಡೋಣ.” ಎನ್ನುವನು. ಹಾಯ್ ! ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಂಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಷ್ಟ ವಂಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಆದರೂ ತಾನೊಬ್ಬ ದುಷ್ಟನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾರಂಬ ಭಯವೂ ಇದೆ ಹದಿನಾರಾಣೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಜಾಣನಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರ ಫಲವೇನೆಂದರೆ, ಮೋಸಹೋಗುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಡಂಬರದಿಂದ ಮೋಸಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾದೆಯಿದೆ—“ಶತ್ರೆ ಕೇಳಬೇಡ ಕೇಳದೆ ಇದ್ದರೆ ಸುಳ್ಳು ಜವಾಬು ಕೇಳಬೇಕಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು. ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ಅವರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳದೆ ಕಥೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೇ ರೂಪಕಥೆಯ ಸುಂದರ ಮಿಥ್ಯೆಯು ಶಿಶುವಿನಂತೆ ನಿರ್ವಾಣ, ಸತ್ಯದಂತೆ ಸರಳ, ಆಗತಾನೇ ಉಕ್ಕಿಬಂದ ಬುಗ್ಗೆಯ ನೀರಿನಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಸು-ಚತುರ ಮಿಥ್ಯೆ ಮುಖವಾಡ ಹಾಕಿದ ಮಿಥ್ಯೆ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸುಂದರ ಗಿಂದಿದ್ದರೂ ಒಳಗೊಂಡ ಕೃತಕತೆಯೆಲ್ಲ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಓದುಗನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿರಾಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕನೂ ಓಡಿಹೋಗಲು ಹೋಗಿ ದಾರಿಕಾರಾದೆ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದೆವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಥೆ ಕೇಳಲು ಕುಳಿತಾಗ, ಜ್ಞಾನಲಾಭ ಪಡೆಯಲು ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೂ ಅತರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅಶಿಕ್ಷಿತವಾದ ಸರಳ ಹೃದಯ ಒಟ್ಟು ವಿಷಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಈಗಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದುದೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಡೆಗೆ ಒಟ್ಟಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಮಾತೊಂದೇ— ಒಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜ.

ಚಿನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ. ಅಂದು ಸಂಜೆ ಭಾರಿ ಗಾಳಿ, ಮಳೆ. ಕಲೆಕತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಗಲ್ಲಿಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಣಕಾಲುದ್ದದ ನೀರು. ಇವತ್ತು ಖಂಡಿತ ಮಾಸ್ತು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು; ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆತನು ಬರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದ ಪರ್ಯಂತ ಕಳವಳದಿಂದ ದಾರಿಯ ಕಡೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ವರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದೆ. ಮಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ—'ದೇವರೇ, ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮಳೆ ಹುಯ್ಯಲಿ ! ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ...ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸಂಜೆ ಏಳೂವರೆ ಘಂಟೆಯನ್ನು ದಾಟಿಸಿ ಬಿಡು, ದೇವರೇ !' ಎಂದು. ಆಗ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಮಳೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆ ಒಂದು ಸಂಜೆ ಪಹರಿನ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ, ಬೇಸತ್ತ ಒಬ್ಬ ಹಡುಗನನ್ನು ಮಾಸ್ತರನ ಕರಾಳವಾದ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿಸಲು ಅದರ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು.

ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ದೇಶಾಂತರವಾಸಿಯಾದ ಯಕ್ಷೂ ಕೂಡ ಹಾಗೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆಷಾಢ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೋಡಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಅಂತಹುದಾವ ಕೆಲಸವೂ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ರಾಮಗಿರಿ ಶಿಖರದ ಒಬ್ಬ ವಿರಹಿಯ ದುಃಖವಾರ್ತೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವದಿಂದ ದಾಟಿಸಿ ಅಲಕಾ ನಗರಿಯ ಸೌಧಗಳ ವಾತಾಯನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿರಹೀಯ ಬಳಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಅದರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಗುರುತರವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ—ಅದರಲ್ಲೂ ಅದರ ಪಥ ಅಷ್ಟು ಸುರಮ್ಯವಾಗಿ, ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದು, ಅವನ ಹೃದಯ ವೇದನೆಯೂ ಅಷ್ಟು ದುಸ್ಸಹವಾಗಿರುವಾಗ.

ಹಡುಗನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಗುಡುಗು ಮಿಂಚುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಿರುಗಾಳಿ ಮಳೆಯು ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೇನು ? ಹಾಯ್ ! ನಮ್ಮ ಮಾಸ್ತರನೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಗಲ್ಲಿಯ ತಿರುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅತಿ ಪರಿಚಿತವಾದ ಭತ್ತಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ನನ್ನ ಆಸೆಯ ಕಟ್ಟಡಗಳೆಲ್ಲ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದುವು. ನನ್ನ ಹೃದಯ ಶ್ವಾಸಕೋಶದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಡಗಿಹೋಯಿತು. ಪರಪೀಡನೆಯ ಪಾಪಕ್ಕೆನಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಮಾಸ್ತರ ಮಹಾಶಯ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಆದರೆ ಈ ಸಂಭವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗೊಂದು ಅಡ್ಡಿಯಿತ್ತು. ನಾನು ಮಾಸ್ತರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಾಯಬೇಕು. ಇದಂತೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆಷ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಮಾಸ್ತರನನ್ನು ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಭತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಓಡಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದೆ. ಅಮ್ಮ

ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಸಂಗಡ ಕೂತು ಇಸ್ವೇಟಾಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೋಗಿ ಧೊಪ್ಪೆಂದು ಅಮ್ಮನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದೆ ಅಮ್ಮ “ಏನಾಗಿದೆಯೋ ?” ಎಂದಳು. ನಾನು ಮುಖವನ್ನು ಅಷ್ಟದ್ದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು “ನನಗೆ ತಲೆ ನೋಯುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇವತ್ತು ಮಾಸ್ತರ ಹತ್ತಿ ಪಾಠ ಓದುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದೆ.

ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕರಲ್ಲದವರಾರೂ ಇದನ್ನು ಓದುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಆಸೆ. ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯ ಯಾವ ಗದ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲೂ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಸೇರಿಸದಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಅತ್ಯಂತ ನೀತಿವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಆದರೂ ನನಗಾವ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನನ್ನ ಹಂಚಿಕೆಯೂ ಫಲಿಸಿತು.

ಅಮ್ಮ ಚಾಕರನ್ನು ಕರೆದು “ಹಾಗಾದರೆ ಇವತ್ತು ಬೇಡ. ಮಾಸ್ತರನ್ನು ಹೋಗಿಂದು ಹೇಳಿಬಿಡು” ಎಂದಳು.

ಆದರೆ ಅಮ್ಮ ಮತ್ತೆ ಏನೂ ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇಸ್ವೇಟಾಟವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತನ್ನ ಮಗನಿಗಂತಹದಾವ ಜಡ್ಡು ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗನ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಸಿ ಮುಸಿ ನಕ್ಕಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನೂ ತಲೆದಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸು ಪರಸ್ಪರ ಅಗೋಚರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು : ಈ ಬಗೆಯ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ರೋಗಿಗೆ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನನ್ನು ಹಿಡಿದು “ದೊಡ್ಡಮ್ಮ, ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಒಂದು ಕಥೆ ಹೇಳು” ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದೆ. ಎರಡು ಮೂರುಸಲ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದರೂ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮನಾಗ “ಇರೋ ಮಗು, ಆಟ ಮುಗಿಸಿಬಿಡೋಣವಂತೆ” ಎಂದಳು.

ನಾನು “ಆಟ ನಾಳೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇವತ್ತು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ನನಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳಲಿ” ಎಂದು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದೆ. ಅಮ್ಮನಾಗ ಇಸ್ವೇಟಿನೆಲೆಗಳನ್ನು ಎಸೆದು “ಹೋಗಕ್ಕೆ ಇವನ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಏಗುವವರಾರು ?” ಎಂದಳು. ಬಹುಶಃ ಆಕೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ “ನನಗಂತೂ ಯಾವ ಮಾಸ್ತರನೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಾಳೆಯಾದರೂ ಆಡಬಹುದು” ಎಂದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ನಾನು ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎಳೆಯುತ್ತ ನೆಟ್ಟಗೆ ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆಯ ಒಳಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆದುಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ ಕೈಕಾಲು ಝಾಡಿಸಿ ಪಕ್ಕದ ದಿಂಬನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ನನ್ನ ಆನಂದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಆಮೇಲೆ “ಹೂಂ...ಕಥೆ ಹೇಳು ಈಗ” ಎಂದೆ.

ಹೊರಗಡೆಯಿನ್ನೂ ಟಪ್ ಟಪ್ ಎಂದು ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಮೃದು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭ ಮಾಡಿದಳು—“ಒಂದೂರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜ. ಅವನಿಗೊಬ್ಬಳು ರಾಣಿ...”

ಸದ್ಯ ಬದುಕಿದ ಹಾಗೆ ಸುಯೋ ಮತ್ತು ದುಯೋ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ರಾಣಿಯರೆಂದು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಎದೆ ನಡುಗುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸುವುದು. ಗೊತ್ತು—ದುಯೋ ಎಂಬ ಬಡ ಪ್ರಾಣಿ ಬರುವ ವಿಷಯಗಳೇನೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ವಿಷಮವಾದ ಉತ್ಕಂಠೆಯೊಂದು ತುಳಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಈ ಕಥೆ ಅದಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಚಿಂತೆಗೇನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಸದ್ಯ—ಎಂದು ಉಸಿರುಬಿಟ್ಟಿ ಹಾಯಾಗಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯೋಚನೆಯೆಂದರೆ ಇಷ್ಟೆ ರಾಜನಿಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೆ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ವಿಷಯ. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಹೋದಮಾತೆಕ್ಕೆ ದುಃಖವೇತಕ್ಕೋ ನನಗರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನಗೊಂದು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕಾದರೂ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ವಾಸ್ತವ ಕೈಯಿಂದ ಬಚಾವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ

ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು—ಇವರನ್ನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ರಾಜ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಒಂದು ವರುಷ, ಎರಡು ವರುಷ—ಹೀಗೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದರೂ ರಾಜ ಮರಳಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಕತೆ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಹದಿನಾಡು ವರುಷ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಮದುವೆಯ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿಹೋಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಜ ಹಿಂದಿರುಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಗಳ ಮುಖ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ರಾಣಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡು ದುಚಿಸಿದಾದವು. 'ಆಹಾ, ನಮ್ಮ ಚಿನ್ನದಂಥ ಹುಡುಗಿ ಹೀಗೆ ಕುಪಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಮುದಿಯಾಗುವಳಲ್ಲ...ಅಯ್ಯೋ...ನಾನೆಂಥ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೆ!'

ಕತೆಗೆ ರಾಣಿ ರಾಜನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಅನುನಯದಿಂದ "ನನಗೆ ಬೇರೇನೋ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ ನೀವೊಂದುದಿನ ಮಾತ್ರ ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದಳು. ರಾಜನು "ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ" ಎಂದ.

ರಾಣಿ ಆ ದಿವಸ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕು ವೃಂಜನಗಳನ್ನು ಕೈಯಾರೆ ಅಡುಗೆಮಾಡಿ, ಬಂಗಾರದ ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಥಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಟ್ಟಳು. ಗಂಧದ ಮರದ ಮಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಳು. ರಾಜಕುಮಾರಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಲು ಚಾಮರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಳು. ರಾಜ ಇಂದು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳನಂತರ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತ. ರಾಜಕುವರಿ ತನ್ನ ಚಿಲುವಿನಿಂದಲೇ ಅಂತಃಪುರವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತ ನಿಂತು ಚಾಮರ ಬೀಸತೊಡಗಿದಳು.

ಹುಡುಗಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ರಾಜನಿಗೆ ಊಟದಕಡೆ ಗಮನ

ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ರಾಣಿಯ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ರಾಜ “ಈ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತಿರುವ ಹುಡುಗಿ ಯಾರು ? ಯಾರ ಮಗಳವಳು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ರಾಣಿ ಹಣೆಯಮೆಲೆ ಕೈಬಡಿಯುತ್ತ “ಹಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವೇ ! ಇವಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲವೇ ನಿಮಗೆ ? ಇವಳು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳೇ ಅಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದಳು.

ರಾಜ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಹೊಂದಿ “ನನ್ನ ಅಂದಿನ ಆ ಪುಟ್ಟ ಮಗು ಇಂದು ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆಯೇ ?” ಎಂದ.

ರಾಣಿ ದೊಡ್ಡ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು “ಆಗದೆ ಇರುತ್ತಾಳೆಯೆ ? ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳಾಯಿತಲ್ಲ ನೀವು ಹೋಗಿ ?” ಎಂದಳು.

ರಾಜನಾಗ “ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದ.

ರಾಣಿ “ನೀವು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಾಗ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸುವವರಾರು ? ನಾನು ಹೆಂಗಸು. ವರನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಕೇ ?” ಎಂದಳು.

ರಾಜನದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ವ್ಯಾಕುಲ ಚಿತ್ತನಾಗಿ “ಸಾಕು ಬಿಡು. ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ರಾಜದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮುಖವನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡುತ್ತೇನೋ ಅವನೊಡನೆ ಇವಳಿಗೆ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದ.

ರಾಜಕುಮಾರಿ ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ಕೈಯ ಬಳೆಗಳೂ, ಕಡೆಗಳೂ ರಂಗ, ರಂಗ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ರಾಜನ ಊಟವಾಯಿತು.

ಮದದಿನ ನಿರ್ದಯಿಂದೆದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದ ರಾಜ. ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗ ರಾಜನರಮನೆಯ ಹೊರಗಣ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಏಳೋ ಎಂಟೋ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ರಾಜನೆಂದ—“ಈ ಹುಡುಗನೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವವರು ಯಾರು ? ಆಗಲೇ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ರಾಜಕುವರಿ ಅವನೊಡನೆ ಹಾರಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿದಳು.

ನಾನು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಬ್ದಕೊಂಡು ಹಿಡಿಸಲಾರದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ “ಆಮೇಲೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನನ್ನೇ ಆ ಏಳು ವರುಷದ ಕುಟ್ಟಿಗೆ ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಗ್ಯವಂತ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಆಗಿನ್ನೂ ಹೊರಗಡೆ ಝಪ್ ಝಪ್ಪೆಂದು ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರದೀಪ ಮಿಕ್ಕಮಿಕ್ಕನೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಗುಣ ಗುಣವೆಂದು ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಸಣ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಳ್ಳೆ

ತೆರೆಯೊಳಗೆ ಕೂತು ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವನಾವಶನಾದ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಅಂತಹ ಆಸೆಯ ಚಿತ್ರ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ? ತಾನೂ ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೇಶದ ರಾಜನರಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಪುರಲೆಗಳನ್ನಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತಹ ರಾಜಕುವರಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಾರಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವಂತಹ ಸುಂದರ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ? ಆ ಸುಂದರ ರಾಜಕನ್ಯೆಯ ಹಣೆಯಮೇಲೆ ಬಾಷಿಂಗ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ ವಜ್ರಗಳ ಝಮಕಿ, ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಂಠೀಸದ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕಂಕಾ, ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಹಾರ ಮತ್ತು ಗೋರಂಟುಬಣ್ಣ ಹಾಕಿದ ಪಾದಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ನೂಪುರ ಝಮ್ ಝಮ್ ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ !

ಆದರೆ ಈ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಕಾಲದ ಲೇಖಕನಾಗಿ ಜನ್ಮತಾಳಿದ್ದರೆ ಇಂದಿನ ಜಾಣರಾದ ಪಾಠ ವೃಂದದ ಬಳಿ ಈ ಕಥೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟುಗಳಿಗೆ ಅದಷ್ಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ?

ಮೊದಲು ರಾಜ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂತಿರುವುದೂ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರಾಜಗುರುವಿಯ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಇರುವುದೂ, ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಜವಾಬುಕೊಟ್ಟು ಪಾರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ರಾಜಕನ್ಯೆಯ ಮದುವೆಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಆಕ್ಷೇಪಣೆ. ಮೊದಲು, ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಆಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದು—ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗನೊಂದಿಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಹುಡುಗಿಯ ಮದುವೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ಲೇಖಕನು ಮಂಚುಮಾಡಿ ಸಮಾಜ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಮಾನಿಸುವರು.

ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಠಕರು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರಲ್ಲ. ಕಥೆ ಹೇಳುವ ಅಜ್ಜಿಯ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಲ್ಲ— ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ 'ಹೂಂ'ಗುಟ್ಟಿ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ! ಅವರೇನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವರ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಏಕಾಂತತೇಡಿಕ್ಕೆ— ಈ ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯುವ ಅಜ್ಜಿ ಪರಮಾತ್ಮನನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲೂ 'ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಾಗೇ' ಹುಟ್ಟಲಿ. ಹತ್ತಭಾಗ್ಯನಾದ ಈ ಮೊಮ್ಮಗನಂತೆ ಲೇಖಕನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಿರಲಿ ! ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕಥೆ, ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಪುಳಕಿತನಾಗಿ "ಆಮೇಲೆ ?" ಎಂದೆ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಹೇಳುತ್ತಾಹೋದಳು. ಆಮೇಲೆ ಆ ರಾಜಕುವಾರಿ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖದಿಂದ ತನ್ನ ಆ ಪುಟ್ಟ ಗಂಡನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಎಷ್ಟೋ ದೂರ ದೇಶಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗನನ್ನು ತನ್ನ ಆ ಅತಿಪುಟ್ಟ ಗಂಡನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಉದ್ದುಕ್ಕಾದಳು.

ನಾನಾಗ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಝಾಡಿಸಿ, ದಿಂಬನ್ನು ಒಂದು ಬಾರಿ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆದು “ಆಮೇಲೆ?” ಎಂದೆ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು—ಆಮೇಲೆ ಹುಡುಗ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲು ತೊಡಗಿದ.

ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಹೋಗಿಬರುತ್ತ ಗುರುಗಳ ಹತ್ತಿರ ನಾನಾ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ದೊಡ್ಡನಾಗುತ್ತಬಂದಾಗ ಅವನ ಸಹಪಾಠಿಗಳು ಅವನನ್ನು “ಆ ಏಳು ಮಹಡಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳಲ್ಲ, ಆ ಹೆಂಗಸು ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು ?” ಎಂದು ಕೇಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗ ಏನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ತೋಚದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾರವಳು, ತನಗೇನಾಗಬೇಕು ? ಎಂದವನೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಗಾಗ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ರಾಜನರಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಪುರಲೆಯಾರಿಸಲು ಹೋಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಂದೇನೋ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸಂಭ್ರಮ, ಗಲಾಟೆಯಾಗಿ ಪುರಲೆಗಳನ್ನಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದೆಷ್ಟೋ ದಿನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ. ಅದೆಲ್ಲಾ ಯಾರಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿರುತ್ತದೆ ? ಹೀಗೆ ಐದಾರು ವರುಷಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ಹುಡುಗನನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. “ಆ ಏಳು ಮಹಡಿಯ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಳಲ್ಲ, ಸುಂದರಿ, ಅವಳು ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು ?”

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಂದುದಿನ ಪಾಠಶಾಲೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಖಿನ್ನನಾಗಿ ಬಂದು ರಾಜಕುವರಿಯನ್ನು “ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಗಳು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ—ಆ ಏಳು ಮಹಡಿಯ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಂಗಸು ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕೆಂದು. ನಾನವರಿಗಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನಗೇನಾಗಬೇಕು ಹೇಳು” ಎಂದ.

ರಾಜಕುವಾರಿ “ಇವತ್ತು ಬೇಡ. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪಾಠಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ “ನೀನು ನನಗೇನಾಗಬೇಕು?”

ರಾಜಕುವಾರಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ “ಇವತ್ತು ಬೇಡ. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನುವಳು.

ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೈದು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದುವು. ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪದಿಂದ ರಾಜಕುವರಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು “ಇವತ್ತು ನೀನು ನನಗೇನಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ನಿನ್ನ ಏಳು ಮಹಡಿಯ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೆದರಿಸಿದ.

ಆಗ ರಾಜಕುವಾರಿ “ಒಳ್ಳೆದು, ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಮರುದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗ ಪಾಠಶಾಲೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು “ನಿನ್ನೆ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ, ಇವತ್ತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು. ಈಗ ಹೇಳು ಮತ್ತೆ” ಎಂದ.

ರಾಜಕುಮಾರಿ “ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ವಲಗಿಹೊಳ್ಳುವಾಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗ “ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ” ಎಂದು ಸೂರ್ಯ ಯಾವಾಗ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೋ ಎಂದು ಘಂಟೆಗಳನ್ನೆಣಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ.

ಈ ಕಡೆ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಚಿನ್ನದ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಫಳಫಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಹೂವಿನ ಹಾಸುಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿದಳು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರದೀಪದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧದ ಎಣ್ಣೆಸುರಿದ ಬತ್ತಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದಳು. ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಹೆರಳಿಟ್ಟು ನೀಲಾಂಬರಿ ಸೀರೆಮುಟ್ಟು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ಯಾವಾಗ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಘಂಟೆಗಳೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂತಿದ್ದಳು.

ರಾತ್ರಿ ಅವಳ ಗಂಡ ಹೇಗೋ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ವಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಚಿನ್ನದ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಹೂವಿನ ಹಾಸುಗೆಯಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ವಲಗಿದ. ಅವನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. “ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಈ ಏಳು ಮಹಡಿ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಸುಂದರಿ ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.”

ಈ ಕಡೆ ರಾಜಕುಮಾರಿ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಎಂಜಲು ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಊಟಮಾಡಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ವಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಇಂದು, ಇಷ್ಟು ವರುಷಗಳಾದಮೇಲೆ ಏಳು ಮಹಡಿ ಮಹಲಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಅಧೀಶ್ವರಿಯಾದ ನಾನಾರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡಳು.

ಹಾಗೆಂದುಕೊಂಡು ಮಂಚದಮೇಲೆ ವಲಗಿದ್ದ ಗಂಡನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಏನು ? ಹೂವಿನ ಹಾಸುಗೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹಾವೊಂದು ಅಡಗಿತ್ತು. ಅದು ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕುಚ್ಚಿ ಅವನ ಸತ್ತ ದೇಹ ಕುಚ್ಚಾಗಿ, ಚಿನ್ನದ ಮಂಚದಮೇಲೆ, ಹೂವಿನ ಹಾಸುಗೆಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದೆ !

ಕಥೆ ಕೇಳುತ್ತ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಹೊಡೆತ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಬಿಗಿದ ದನಿಯಿಂದ ಬಣ್ಣಗೆಟ್ಟ ಮುಖದಿಂದ “ಆಮೇಲೇನಾಯಿತು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ?

ಆದರೆ ಇನ್ನು ಆ ಕಥೆಯಿಂದೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ ? ಅದಂತೂ ಇನ್ನೂ ಅಸಂಭವ. ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ನಾಯಕನಾದವನು ಹಾವಿನ ಕಡಿತದಿಂದ ಸತ್ತಹೋದ. ಅದಾದಮೇಲೂ ಆಮೇಲೆ ? ಹಾಡುಗನಿಗಾಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಾವಿನ ಅನಂತರವೂ ಒಂದು “ಆಮೇಲೆ” ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಆ “ಆಮೇಲೆ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಯಾವ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನು ದೊಡ್ಡಮ್ಮನೂ

ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮದ ಬಲದಿಂದ ಸಾವಿತ್ರಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಗೆದ್ದಿದ್ದಳು. ಮಗುವಿನದೂ ಅಂತಹುದೇ ಬಲವುಳ್ಳ ವಿಶ್ವಾಸ. ಆದರಿಂದಲೇ ಮಗು ಸಾವಿನ ಸೆರಗು ಹಿಡಿದು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವುದು. ಅಂದಿನ ತನ್ನ ಮಾಸ್ತನಿಲ್ಲದ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆಸೆಯಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದ ಕಥೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಹಾವಿನ ಕಡಿತದಿಂದ ಕೊನೋಣವುದೆಂದರೆ ಆಗದು ಅದಕ್ಕೆ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಆ ಮಹಾ ಪರಿಣಾಮದ ಸದಾ ಮುಚ್ಚಿದ ಗೃಹದೊಳಗಿಂದ ಕಥೆಯನ್ನು ವಾಪಸು ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಕೆ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲಳೆಂದೇ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ, ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ, ಆ ಝಪ್ ಝಪ್ಪೆಂದು ಎಡಬಿಡದೆ ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತಿಮಿತವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮೂರ್ತಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಕರೋರವಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಅದೇನು ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಸುಖನಿದ್ರೆಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಾದುದೆಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಥೆ ಪೂರೈಸುತ್ತಬಂದಾಗ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ರೆಪ್ಪೆಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ, ಆಗಲೂ ಹುಡುಗನ ಪುಟ್ಟ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸ್ನಿಗ್ಧ, ನಿಶ್ಚಲ, ನಿಸ್ತರಂಗವಾದೊಂದು ಪ್ರವಾಹದ ನಡುವೆ ಸುಷುಪ್ತಿಯ ತೆಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ತೇಲಿಬಿಡಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಒಂದೆರಡು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ನಡುವೆ ಎಚ್ಚರಮಾಡಿ ತಂದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದಂಥವರಿಗೆ, ಸೌಂದರ್ಯ ರಸಾಸ್ವಾದನಾಗಿಯಾದರೂ ಒಂದು ಅಂಗುಲದಷ್ಟು ಪರಿಮಾಣದ ಅಸಂಭವವನ್ನು ದಾಟಲು ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುವಂಥ ಭೀರುಗಳ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೂ 'ಆಮೇಲೆ' ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅಸಮಯದಲ್ಲೇ, ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗದಿರುವೆಡೆಯಲ್ಲೇ ಸಮಾಪ್ತವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಪಾರಾಗಿ ಕಥೆಯ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ವಿರಾಮವಿರುವ ಕೆರೆ ಸ್ನೇಹವಯವಾದ, ಸವಿಗೊರಲಿನ ಪದವೊಂದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದೆ—

ಕಥೆಯೇಗ ಮುಗಿಯಿತೂ....

ನೋಟ್ ಪುಸ್ತಕ ಮುಚ್ಚಿತೂ....

ಈಗ ವಯಸ್ಸಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಈಗ ಕಥೆ ನಟ್ಟನಡುವಿನಲ್ಲೇ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಿಂತುಹೋದರೂ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಕಂಠವೊಂದು ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ—

ಕಥೆಯನ್ನೂ ಮುಗಿಯದಿದೆ.

ನೋಟ್ ಪುಸ್ತಕ ಮುಚ್ಚಿದಿದೆ.

ಏಕೆತೋ, ನೋಟ್ ಪುಸ್ತಕ

ಮೇಕೆ ಮುಚ್ಚಿದಿರುವೆ-

ಹೇ ಮೂರ್ಖ-

ಹೋಗಲಿ ಪಾಪ...ಆ ನಿಷ್ಠಾಪಿ ಪ್ರಾಣಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.
ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು !

೨೯. ಶಾಸ್ತ್ರಿ

೧

ದುಖಿರಾವ ದುಯಿ ಮತ್ತು ಭಿದಾವ ದುಯಿ ಬೆಳಗಾಗಿದ್ದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕುಡುಗೋಲು ಹಿಡಿದ ದಿನಗೂಲಿಗಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋರಾಡಿಸೆ ಅವರ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಬೈದಾಟ, ಅರೇಕಾಟ ಮಾಡುವುದನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಗದ್ದಲ ಗಲಭೆಗಳಂತೆ ಈ ಹೆಂಗಸರ ವಾಗ್ಯುಧ್ಯ ಕೋಲಾಹಲಗಳೂ ಆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಕರ್ಕಶವಾದ ದೊಡ್ಡ ದನಿ ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಜನಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ 'ಅಗೋ, ಶುರುವಾಯಿತು' ಎನ್ನುವರು. ಹಾಗೆಂದರೆ, ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೆಂದು, ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಅಂದು ಕೂಡ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುವುದೆಂದು.

ಮುಂಜಾನೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನೇಸರು ಮೂಡುವಾಗ ಯಾರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹುಡುಕಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಓರಗಿತ್ತಿಯರ ನಡುವೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ವಾಗ್ಯುಧ್ಯವಾರಂಭವಾದಾಗ ಯಾರಿಗೂ ಯಾವ ಬಗೆಯಾದ ಕುತೂಹಲವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಓರಗಿತ್ತಿಯರ ಈ ಕಲಹ ಕದನಗಳ ಪರಿಣಾಮ ನೆರೆಹೊರೆಯವರಮೇಲೆ ಆಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಗಂಡಂದಿರ ಮೇಲಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಎಕ್ಕಾ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾದ ಬಾಳಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳೂ ಸ್ವಿಂಗಿಲ್ಲದೆ ಛಡ್ ಛಡ್, ಖಡ್ ಖಡ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದೂ ಒಂದು ತಮ್ಮ ಗಾಡಿ ಸವಾರಿಯ ವಿಧಿವಿಹಿತವಾದ ನಿಯಮವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಹಾಗೆ, ಸಮಾಧಾನವಾಗಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಮನೆಯಲ್ಲೆಂದಾದರೂ ಒಂದು ಶಬ್ದವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಬಿಹೋ ಎನ್ನುವಂತಿದ್ದರೆ ಅಂದೇನೋ ಅನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ಉಪದ್ರವವೆಂದು ಈಗಲೋ ಆಗಲೋ ಆಗಲಿರುವ ಹಾಗೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಮ್ಮ ಕಥೆ ಆರಂಭವಾಗುವ ದಿನ ಸಂಜೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆಯೇ ಸೋದರರಿಬ್ಬರೂ ದಿನಗೂಲಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಶದ ಮೈಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಗಟ್ಟಿವಿತ್ತು.

ಹೊರಗಡೆಯೇ ವಿಪರೀತ ಸೆಖೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎರಡು ಘಂಟೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಳೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ಮೋಡ ಕವಿದಿದೆ. ಗಾಳಿಯ ಸುಳಿವು ಎಳೆಪ್ಪು ಇಲ್ಲ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮೋಡ, ಬಳ್ಳಿಗಳ ಜಂಗಲು ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹರಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ದೂರದಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವ ಸೂಬಿನ ಗದ್ದೆಯಿಂದಲೂ ನೆನದ ಬೀಜಗಳ ಕುಪಿನ ಹಬೆಯೊಂದು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದೊಂದು ಪೌಳಿಯಂತೆ ಕವಿದು ನಿಂತಿದೆ. ಆಕಳ ಹಟ್ಟಿಯ ಹಿಂಭಾಗದ ಕೊಳದ ನಡುವಣಿಂದ ಕಷ್ಟಗಳು ಕೂಗುತ್ತಿವೆ. ಜೀರುದುಂಬಿಗಳ ಜೀ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸಂಜೆಯ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದ ಅಂತರ್ದಿಕ್ಕ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ.

ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಬಂದ ಪದ್ಮಾನದಿ ಭಯಂಕರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಹೊಲ, ಗದ್ದೆಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕೆಲವುಭಾಗ ಮನೆಗಳ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಕೂಡ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಅದೂ ಸಾಲದೆ, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಾವು, ಹಲಸಿನ ಮರಗಳ ಬೇರುಗಳು ಕೂಡ ಮರಗಳ ನಿರುಪಾಯ ಮುಷ್ಟಿಯ ಚಾಚಿದ ಬೆರಳುಗಳು ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೊನೆಯ ಅವಲಂಬನವೊಂದು ಸಿಗುತ್ತದೇನೋ, ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ, ಎನ್ನುವಂತೆ ಹೊರಗಡೆ ಕಾಣಬರುತ್ತಿವೆ.

ದುಖಿರಾಮ ಮತ್ತು ಛಿದಾಮರು ಅಂದು ಜುಲೈದಾರರ ಕಛೇರಿಯ ಕ್ಷುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಹೊಳೆಯ ಆಚೆಯ ಬದಿಯ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಮ, ನಮಾಣೆ ಮುಂತಾದ ಧಾನ್ಯಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಕುಯಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದವು. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕುಯಲು ಆ ಪ್ರಾಂತದ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಕೂಲಿ ಜನರು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಇತರರು ಸೂಬಿನ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡಲು ನಿಮ್ಮುತ್ತಾಗಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಛೇರಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಪ್ಯಾಡೆಗಳು ಬಂದು ಈ ಸೋದರರಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಲವಂತದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಕಛೇರಿಯ ಕ್ಷುಣ್ಣ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನದು ನೆನದು ಛಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಡುಕುಬಿಟ್ಟು ನೀರು ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು ಅದನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿ ಒಂದೆರಡು ಜೋಡುಹಲ್ಲಿನ ಕದಗಳನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಲು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಇಡೀದಿನವನ್ನೇ ಕಳೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಮನೆಗೆ ಬರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಛೇರಿಯಲ್ಲೇ ಒಂದಿಷ್ಟು ಏನೋ ತಿನ್ನಲು ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಳೆಯಲ್ಲೂ ನೆನದಿದ್ದರು. ಅವರು ಅಂದುಕೊಂಡಷ್ಟು ಕೂಲಿಯೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬೈಗೂಟು ಬೇಕಾದಷ್ಟಾಗಿದ್ದವು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಸರು, ಹಳ್ಳ, ತಿಟ್ಟುಗಳನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೇವೆ

ದೇವರೇ, ಎಂದೂಕೊಂಡು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಲಪಿದರೆ ಕಿರಿಯ ಓರಗಿತ್ತಿ ಚಂದ್ರಾ ನೆಲದಮೇಲೆ ಸೆರಗು ಹರಡಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ—ಅಂದಿನ ಮೋಡ ಕವಿದ ದಿನದಂತೆ ಅವಳೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೆಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಅತ್ತು ಕಣ್ಣೀರಿನ ಮಳೆಸುರಿಸಿ ಸಂಜೆಯಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಳಾಗಿ ಮುಖವನ್ನು ಭಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಓರಗಿತ್ತಿ ರಾಧಾ ಕೂಡ ಮುಖ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲ್ಲಲಿ ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ.

ಅವಳ ಒಂದೂವರೆ ವರುಷ ಮಯ್ಯಿನ ಸಣ್ಣ ಮಗು ಅದುವರೆಗೂ ಅಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಸೋದರರಿಬ್ಬರೂ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಾಗ, ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಬೆತ್ತಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸುಸ್ತಾಗಿ ನಿಧ್ರೆಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಹಸಿದಬಂದಿದ್ದ ದುಖಿರಾವನು ಇನ್ನು ಕಾಲವಿಳಂಬಮಾಡದೆ “ಹೂಂ ಅನ್ನ ಹಾಕು” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ದೊಡ್ಡ ಓರಗಿತ್ತಿಯಾಗ ಕಿವದ್ದಿನ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಕಿಡಿಯುದುರಿಂದಂತೆ ಸ್ಪೋಟವಾಗಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಆಕಾಶದವರೆಗೂ ಏರುವಂತೆ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಚೀತ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತ “ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತೆ ಅನ್ನಾ ! ಅನ್ನವಂತೆ ಅನ್ನಾ ಕೇಳೋದು ನೋಡು ಗಂಡನು ! ನೀಯೇನು ಅಕ್ಕಿ ತಂದು ಹಾಕಿದ್ದೆಯಾ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ? ಇಲ್ಲ ನಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಮೈ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತರಲೇನು ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದೊಡನೆ, ದಿನವೆಲ್ಲಾ ದುಡಿದು ಸುಸ್ತಾಗಿ, ಮೊದಲೇ ಮನಸ್ಸು ನೊಂದುಬಂದಿರುವ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಈ ಒರಟು ಜವಾಬೂ, ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಕುತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದ ಅವಮಾನಕರವಾದ ಮಾತೂ ಸೇರಿ ಅವನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿಹೋಯಿತು. ರೇಗಿದ ಹುಲಿಯಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ “ಹಾಂ ! ಏನಂದೆ ?” ಎಂದದ್ದೇ ತತ್ಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕುಡುಗೋಲನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಯೋಚಿಸದೆ ಹೆಂಡತಿಯ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟ ರಾಧಾ ತನ್ನ ಕಿರಿಯ ಓರಗಿತ್ತಿಯ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಳು. ಸಾಯಲು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಚಂದ್ರಾ ರಕ್ತದಿಂದ ತೊಯ್ದ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ “ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ! ಏನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ?” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಚೀತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಗಂಡ ಛಿದ್ರವನು ಬೇಗ ಬಂದು ಕೈಯಿಂದ ಅವಳ ಬಾಯನ್ನು ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ದುಖಿರಾವನು ಕುಡುಗೋಲನ್ನೆಸೆದು ಮುಖವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ದಿಕ್ಕುಗಟ್ಟಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದ. ಮಗು ನಿಧ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದು ಭಯದಿಂದ ಕಿರುಚುತ್ತ ಅಳತೊಡಗಿತು.

ಹೊರಗಡೆಯಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಾಂತಿ. ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗರು ದನಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನದಿಯ ಆಚೆಯ ದಡದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಯಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಯ್ಯಲು ಹೋಗಿದ್ದವರೆಲ್ಲ

ಏಳೆಂಟು ಜನಗಳಾಗಿ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಹೊರೆ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಮನೆಯ ರಾಮಲೋಚನಬಾಬು ಗ್ರಾಮದ ಅಂಚೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆರಾಮವಾಗಿ ತಂಬಾಕು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ತನ್ನ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಾದ ದುಖಿರಾಮನಿಂದ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹಣದ ಬಾಕಿಯ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದು, ಇವತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತೀರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದುದನ್ನು ಸ್ಥಿರಮಾಡಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಅಂಗವಸ್ತ್ರ ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಛತ್ರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಗೆ ಬಂದ.

ದುಖಿರಾಮನ ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅವನ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿಲ್ಲ. ಆ ಮಬ್ಬು ತುಂಬಿದ ಹೆಚಾರದಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪುಕುಪ್ಪಾದ ನೆರಳುಗಳಂತಿರುವ ಎರಡು ಮೂರು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಆಕಾರಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಬಾಗಿಲ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ತಡೆದು ತಡೆದು ಅಳುವೊಂದು ಕೇಳಬರುತ್ತಿದೆ. ಮಗು “ಅಮ್ಮಾ ಅಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಅಳುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೇ ಛಿದ್ರಾಮನು ಅದರ ಬಾಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮಲೋಚನ ಏಕೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರುತ್ತಲೇ “ದುಖೀ—ಇದ್ದೀಯೇನೋ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ದುಖಿಯು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ ಕಲ್ಲಿನ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲಡದೆ ಕೂತಿದ್ದವನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗನಂತೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದ.

ಛಿದ್ರಾಮನು ಬೇಗನೆ ಹೆಚಾರದಿಂದ ಅಂಗಳದೊಳಗೆ ಇಳಿದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಂತ. ಚಕ್ರವರ್ತಿ “ಈ ಹುಚ್ಚು ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತೆ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದರು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತೆಯೆ ಧಾತಕಾರ ? ಇವತ್ತು ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಕೂಗಾಟ ಕೇಳಿದೆ” ಎಂದು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ ಛಿದ್ರಾಮನು ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ಎಷ್ಟೋ ಅಸಂಭವವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಊಹೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕುಣಿಗೆ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಎಲ್ಲದರೂ ಬಿಸಾಟು ಬರುವುದೆಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಈ ಮಧ್ಯೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಎಲ್ಲಿದಲೋ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆಂದು ಅವನಿಗೇನು ಕನಸು ? ತಟ್ಟನೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. “ಹೂಂ ಹೌದು—ದೊಡ್ಡ ಜಗಳ” ಎಂಬುದಿಟ್ಟು

ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಹೆಚಾರದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತ “ಆದರೆ—ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ದುಖಿಯೇಕೆ ಅಳಬೇಕೋ ?” ಎಂದ.

ಇನ್ನು ಉಳಿಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡ ಛಿದ್ರಾಮ. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ತಲೆಗೆ

ತೋಚಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟು “ಅಯ್ಯನವರೆ, ದೊಡ್ಡ ಜಗಳವಾಗಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನ ಅಕ್ಕನನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕುಡುಗೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ, ಅಯ್ಯನವರೆ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟು.

ಬಂದಿರುವ ವಿಪತ್ತು ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಪತ್ತು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಛಿದ್ರವಾದ ಈ ಭೀಕರ ಸತ್ಯದಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿ ಪಾರಾಗುವುದೆಂದೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸುಳ್ಳು ಈ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಯಂಕರವಾಗಬಹುದೆಂದು ಅವನ ತಿಳಿವಿಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ರಾಮಲೋಚನನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜವಾಬು ಬಂತೋ ಅದನ್ನೇ ತತ್ಕ್ಷಣ ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟು.

ರಾಮಲೋಚನ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು “ಹಾ ! ಏನಂದೇ? ಸತ್ತಿಲ್ಲ ತಾನೇ ?” ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

“ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ಅಯ್ಯನವರೆ ಕಾಪಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಛಿದ್ರವಾದ ಅವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ.

ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗೋಣವೆಂದರೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. “ರಾಮ ರಾಮಾ ! ಇದೆಲ್ಲವೂ ಬಂತು ಈ ವಿಪತ್ತು ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತೂ ! ಇನ್ನು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುವಾಗ ಪ್ರಾಣ ತೆಗೆದುಬಿಡುತ್ತಾರಲ್ಲ !” ಎಂದು ತತ್ತರಿಸಿದರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಬಾಬುಗಳು.

ಛಿದ್ರವಾದ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಬಿಡವೊಲ್ಲ. “ಅಯ್ಯನವರೆ, ಈವಾಗ ನನ್ನ ಹೆಂಡನ್ನು ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು ಒಡೆಯನೇ ?” ಎಂದು ಗೋಗರೆದ.

ವ್ಯಾಜ್ಯ-ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ ಕೊಡಲು ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಲ್ಲ. ಆತನಾಗ ‘ಒಳ್ಳೇ ಪೀಕಲಾಟ ಬಂತಲ್ಲವಾ !’ ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ “ನೋಡು ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ತೋಚುತ್ತೆ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನೀಗಲೇ ಸೀದಾ ಮೋಲೀಸು ರಾಣಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗು. ಹೋಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡು ಹೀಗೆ— ನಿಮ್ಮಣ್ಣ ದುಖಿ, ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದೇ ಅನ್ನ ಹಾಕು ಅಂತ ಕೇಳಿದ. ಅನ್ನ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ರೇಗಿ ಹೆಂಡತಿಯ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕುಡುಗೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟು-ಹಾಗೆಂತ ಹೇಳಿಬಿಡು. ನಾನು ಖಂಡಿತ ಹೇಳ್ತೇನೆ. ಈ ಮಾತು ಹೇಳಿದೆ ಅಂದರೆ ಆ ಹಡಗು ಬಿಡುವಾಗಲೇ” ಎಂದರು.

ಛಿದ್ರವಾದ ಗಂಟಲು ಒಣಗಿಹೋಯಿತು. ಎದ್ದು ಕೂತು “ಅಯ್ಯನವರೆ, ಏನು ಮಾತಂತೀರಿ ಒಡೆಯಾ ? ಹೆಂಡರು ಹೋದ ಅಂದರೆ ಬೇರೆ ಹೆಂಡರು ಬರುತ್ತವಳೆ. ನಮ್ಮಣ್ಣನಿಗೆ ಫಾಸಿ ಆದರೆ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಅಣ್ಣ ಹೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಅಯ್ಯನವರೆ ?” ಎಂದ. ಆದರೆ ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸಿದ್ದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಈ ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟು ಈಗ ಅಲಕ್ಷಿತ

ಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸೇ ತನ್ನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸಂಚಯಮಾಡತೊಡಗಿತ್ತು.

ಚಕ್ರವರ್ತಿಬಾಬು ಅವನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಯುಕ್ತಿ ಸಂಗತವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಆಮೇಲೆ “ಹಾಗಾದರೆ ಏನು ನಡೆದೆಯೋ ನಡೆಹಾಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳಿಂದಲೂ ಉಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ” ಎಂದರು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಮಲೋಚನರು ತಡಮಾಡದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ನೋಡನೋಡುತ್ತ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ —ಗಳ ಹಟ್ಟಿಯ ಚಂದ್ರಾ ರೋಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಓರಗಿತ್ತಿಯ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕುಡುಗೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದಿದ್ದಾಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಹರಡಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ಕಟ್ಟೆಯೊಡೆದೊಡನೆ ನೀರು ಭೋರೆಂದು ಹರಿದು ಬರುವಂತೆ ಗ್ರಾಮದೊಳಗೆ ಪೊಲೀಸರು ದಡಬಡವೆಂದು ನುಗ್ಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರು ಮತ್ತು ನಿರಪರಾಧಿಗಳು ಎಲ್ಲರ ಎದೆಗಳೂ ಡವಡು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

೨

ಛಿದಾಮ ಮೊದಲು ತಾನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದುಕೊಂಡ. ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಮಾತು ಈಗ ಊರೆಲ್ಲ ಹರಡಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ಬೇರೆನಾದರೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಮುಂದೆ ಏನೇನಾಗುತ್ತೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಏನೇನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡ.

ಆದ್ದರಿಂದವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ಕೊಲೆಯ ತಪ್ಪನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಅವಳಿಗೆ ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾದಳು. ಛಿದಾಮ ಅವಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾ “ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ನಿನಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬಚಾಯಿಸ್ತೇವೆ” ಎಂದ. ಧೈರ್ಯವೇನೋ ಹೇಳಿದ ನಿಜ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅವನ ತುಟಿಗಳೊಣಗುತ್ತ ಬಂದವು. ಮುಖ ಬಿಳುಪೇರಿತು.

ಚಂದ್ರಳ ವಯಸ್ಸು ಹದಿನೇಳು ಹದಿನೆಂಟರ ಮೇಲಿಲ್ಲ. ಹೃಷ್ಟಪುಷ್ಟಾದ ದುಂಡು ಮುಖ. ಶರೀರ ಅಷ್ಟು ಉದ್ದವೂ ಅಲ್ಲ, ಗಿಡ್ಡೂ ಅಲ್ಲ. ಬಿಗಿಮಾದ ಮೈಕುಟ್ಟಿ ಆರೋಗ್ಯವಾದ ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೌಷ್ಟವ. ಓಡಾಡುವಾಗ ಅತಿ ಸರಾಗವಾಗಿ ಓಡಾಡುವಳು, ಹೊಸತಾಗಿ ಆಗ ತಾನೇ ಕುಟ್ಟಿದ ನೌಕೆಯಂತೆ. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ

ಅವಳಿಗೊಂದು ಕೌತುಕ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲ. ನೆರೆಹೊರೆಯ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚು ಬಹಳ ಆಸೆ. ಮತ್ತು ಕೊಡವನ್ನು ಸೊಂಟದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನದೀ ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತ ಎರಡು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಮುಖದ ಮುಸುಕನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಸಿ ತನ್ನ ಅತಿ ಕಷ್ಟಾದ ಉಜ್ಜಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡತಕ್ಕಮಂಥವನ್ನಲ್ಲ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಳು.

ದೊಡ್ಡ ಓರಗಿತ್ತಿಯಂತೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇವಳಿಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದಂಥ ಹೆಂಗಸು. ಅತ್ಯಂತ ಕೊಳಕು. ಅಸ್ವಸ್ಥವಾದ ಬಟ್ಟೆ ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಮಗು. ಮನೆವಾರ್ತೆಯ ಕೆಲಸಗಳು ಯಾವುದನ್ನೂ ಅವಳು ಸರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಕ್ಲಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಿರಿಯ ಓರಗಿತ್ತಿ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತಾಡದಿದ್ದರೂ ವೃದ್ಧಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಹರಿತವಾದ ಮಾತುಗಳಾದಿ ಚಿಚ್ಚಿತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕೂಗಿ ಬೊಬ್ಬೆಯಿಟ್ಟು ಕೇರಿಗೆಲ್ಲ ಕೇಳುವಂತೆ ರಾಮಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈ ಜೋಡಿ ದಂಪತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲೂ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಏಕತೆಯಿತ್ತು. ದುಖಿರಾಮನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಆಕಾರದ ಆಳು. ಬಲವಾದ, ಅಗಲವಾದ ಮೂಳೆಗಳು. ಚೂಪಾದ ಮೂಗು. ಅವನ ಕಣ್ಣು ಈ ನೋಡಲರ್ಹವಾದ ಪ್ರಸಂಚನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಂತೆ ನೋಡುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕುತೂಹಲವೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ನಿಷ್ಪಾಪಿ. ಆದರೂ ಭಯಂಕರ. ಅಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠನಾದರೂ ನಿರುಪಾಯನಾದ ಆಳು. ಅತಿ ದುರ್ಲಭನಾದಂಥವನು.

ಈ ಛಿದ್ರವನ ಮೈ ಜಗಜಗಿಸುವ ಕರಿಯ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬಹು ಚಾಣ್ಣಿಯಿಂದ ಕಡೆದಂತಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗವೂ ಬಲದೊಂದಿಗೆ ನೈಪುಣ್ಯವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನದಿಯ ಘಟ್ಟದ ಎತ್ತರವಾದ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಧಮಕವಾಗಿ, ದೋಣಿಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಹಾಕುವಾಗ, ಎತ್ತರವಾದ ಬೊಂಬಿನ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಬಿಡಿ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುವಾಗ ಅವನ ನಿಪುಣತೆ, ಅವನ ಕೈ ಚಕಿತ ನೋಡತಕ್ಕಂಥದು. ಉದ್ದವಾದ ಕರಿಗೂದಲನ್ನು ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಬಾಚಿ ಕತ್ತಿನವರೆಗೂ ತರುವನು. ಅವನ ಮೇಷ ಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಿನ ಕಡೆ ಗಮನ ಹೆಚ್ಚು.

ಗ್ರಾಮದ ಬೇರೆ ಚೆಲುವೆ ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲೇನೋ ಕಾಣಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಗಾಗ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮಾಧಾನವೂ ಬೇಗಲೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣದಿಂದ

ಅವರಿಬ್ಬರ ಬಂಧನವೂ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಛಿದ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಕಾಂತ ಚುಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದಿತ್ತು. ಚಂದ್ರಾ ಕೂಡ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಯದ ಗಂಡು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸುವವನು. ಅವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಚ್ಚಾರಿನಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾಕದಿದ್ದರೆ ಎಂದು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈ ವಿಷತ್ತು ಸಂಭವಿಸಿದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಗಂಡು ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರಿಗೂ ದೊಡ್ಡ ಜಗಳವಾಗಿತ್ತು. ಛಿದ್ರವಾದ ಆಗಾಗ ಕೆಲಸದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ದೂರ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಬಹಳ ತಡಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಬರುವಾಗ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದನೆಯೇನೂ ತರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಅನುಮಾನವಾಗಿ ಅವಳೂ ಅವನ ಈರ್ಷ್ಯೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ಹೊಳೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಬರಲುಪ್ರಕುಮಿಸಿದಳು. ಕೇರಿಯೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕಾಶೀ ಮಗುಮದಾರರ ಕಿರಿಯ ಮಗನನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ ವರ್ತಿಸಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿದಳು.

ಛಿದ್ರವಾದ ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿಗಳ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ವಿಷಬೆರಿಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ರೇಗಾಡಿದ. ಅವಳು ಸತ್ತುಹೋದ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಆಣೆಯಿಡುತ್ತ “ಆ ಹೆಂಗಸು ಹೊಳೆ ನೆರೆಯ ಮುಂದೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಹಿಡಿಯೋದು ಅವಳನ್ನು ? ಯಾವತ್ತೋ ಒಂದು ದಿನ ಅವಳೇನೋ ಅನಾವತ್ತ ಮಾಡದೆ ಹೋದ್ರೆ ಆಗ ನನ್ನ ಕೇಳು” ಎಂದಳು.

ಚಂದ್ರಾ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದವಳು ಸರಕ್ಕನೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು “ಯಾಕೇ ಅಕ್ಕ ? ನಿನಗೆಂಥದು ಭಯ ?” ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು. ಅದೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಓರಗಿತ್ತಿಮರಿಬ್ಬರಿಗೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಿತು ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧ.

ಛಿದ್ರವಾದ ಕುಣ್ಣುಗಳನ್ನರಳಿಸುತ್ತ “ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೊಳೆಗೆ ಹೊಂಟಿ ಅಂದರೆ ನೋಡತಾಯಿಯರು, ಮೂಳೆ ಬಡೆದು ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ—” ಎಂದು ಹೆದರಿಸಿದ.

ಚಂದ್ರಾ “ಹಾಗಾದರೆ ಈಗಲೇ ಪುಡಿ ಮಾಡು ನನ್ನ ಮೂಳೆ” ಎಂದು ತತ್ಕ್ಷಣ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ತಯಾರಾದಳು.

ಛಿದ್ರವಾದ ಒಂದೇ ನೆಗೆತದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದು ದರದನೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕೂಡಿಹಾಕಿ ಹೊರಗೇರಿಂದ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದನು.

ದಿನ ಕೂಲಿಯಿಂದ ಸಂಜೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಾ ಮೂರುಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಪಾರಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದಳು.

ಭಿದಾಮನಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ, ಗೋರೆದು ಅವಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದ. ಮತ್ತು ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಪಾದರಸವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಅಸಾಧ್ಯವೋ ಈ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಪುಟ್ಟ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವೆಂದು ಮನಗಂಡ. ಹತ್ತು ಬೆರಳುಗಳ ಸಂದುಗಳಿಂದಲೂ ಅವಳು ಓಡಿಹೋಗಬಲ್ಲಂಥವಳು.

ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಬಲಪ್ರಯೋಗದ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಅಂದಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಈ ಚುಂಚಲಿಯಾದ ಹುಡುಗು ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಸದಾ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಪ್ರೀತಿ ಉಗ್ರವಾದೊಂದು ವೇದನೆಯಂತೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಹೃದಯವನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇಕೆ ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಪರೀತ ನೋವಾಗಿ ಇವಳು ಸತ್ತಾದರೂ ಹೋದರೆ ಚೆನ್ನೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿರುವುದೆಂದು ಕೂಡ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಬೇರೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಈಷ್ಟೇ ಯಾದರೂ ಯವಧರ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ ಈಷ್ಟೇ ಯಿರಲಾರದು.

ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಪತ್ತು ಬಂದೊದಗಿತು.

ಚಂದ್ರಾಳನ್ನು ಕೊಲೆಯೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೆಂದು ಗಂಡ ಹೇಳಿದೊಡನೆ ಅವಳು ಕಂಭದಂತಾದಳು. ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದುಗಳಿಗೊಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ಕಣ್ಣಾದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಗಂಡನನ್ನು ಸುಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅವಳ ಮೈ ಮನಸ್ಸೂ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿ ಈ ಗಂಡನೆಂಬ ರಕ್ತಸನ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ವಿಲ ವಿಲ ಒದ್ದಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅರುಹಲಾಗದ ಕಳಕಳಿಯಾಯಿತು.

ಭಿದಾಮನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳುತ್ತ ಹೊರಟ. “ನಿನಗೇನು ಭಯವಿಲ್ಲ ಕಣೆ....” ಎಂದು. ಪೊಲೀಸರೆದುರಿಗೆ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟನದುರಿಗೆ ಏನೇನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಹೇಳಿ ಕಲಿಸಿಕೊಡಲು ಹೋದ.

ಚಂದ್ರಾ ಆ ಉದ್ದನೆಯ ಕಥೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮರದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಕೂತಿದ್ದಳು.

ಈ ಎಲ್ಲ ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಏರ್ಪಾಡುಗಳಲ್ಲೂ ಭಿದಾಮನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಭಾರ ಹಾಕಿ ಕೂತ ದುಖಿರಾವು.

ಚಂದ್ರಾಳ ಮೇಲೆ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಹೇಳಿದಾಗ “ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆನು ಗತಿಯೋ ತಮ್ಮಾ” ಎಂದು ಒರಲಿದ. “ಅವಳ ವಿಚಾರ ಬಿಡು. ನಾವು ಹೇಗಾದರೂ ಬಚಾಯಿಸೇವೆ” ಎಂದ ಭಿದಾಮನು. ಸೈಂಧವನಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಮೈಯುಳ್ಳ ದುಖಿರಾವನಾಗ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾದ.

೩

ಭಿದಾವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು “ನೀನು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳು— ದೊಡ್ಡ ಓರಗಿತ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಾರೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದಳು. ನಾನದನ್ನು ಕುಡುಗೋಲಿಂದ ತಡೆಯಲು ಹೋದೆ, ಆಗ ಹೇಗೋ ಏಟು ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು, ಎಂದು ಹೇಳು.” ಇದೆಲ್ಲ ರಾಮಲೋಕನ ತಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಉಪದೇಶ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯ ಆಧಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಇತರ ಚಿಲ್ಲರೆ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಆತ.

ಪೊಲೀಸರು ಬಂದು ತನಿಖೆಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಚಂದ್ರಕೇ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಓರಗಿತ್ತಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಡುಗೋಲಿಂದ ಹೊಡೆದು ಸಾಯಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದು ಆ ಗ್ರಾಮದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಹೇಳಿಕೆಯಾಯಿತು. ಪೊಲೀಸರು ಚಂದ್ರಕನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳು “ಹೌದು, ನಾನು ಸಾಯಿಸಿದೆ” ಎಂದಳು.

“ಏಕೆ ಸಾಯಿಸಿದೆ ?”

“ನನಗೆ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.”

“ಏನಾದರೂ ಜಗಳವಾಗಿತ್ತಿ ?”

“ಇಲ್ಲ.”

“ಅವಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದಳೆ ?”

“ಇಲ್ಲ.”

“ನಿನ್ನ ಮೇಲೇನಾದರೂ ಅಪಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದಳೆ ?”

“ಇಲ್ಲ.”

ಈ ಬಗೆಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ದಂಗುಬಡಿದವರಂತಾದರು.

ಭಿದಾವನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಲ್ಲಲಾಗದೆ ಚುಚ್ಚಡಿಸಿ “ಅವಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಯಿಲ್ಲ ಸಾಹೇಬರೆ, ನಮ್ಮತ್ತಿಗೆಯೇ ಮೊದಲು....” ಎಂದು ಹೇಳಲು ಹೋದ.

ಪೊಲೀಸು ದರೋಗನಾಗ ದೊಡ್ಡಮೊಂಡು ಏಟು ಕೊಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ತಡೆದು ಕೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಕಡೆಗೆ ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಣೆಯಿಡಿಸಿ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಅದೇ ಉತ್ತರವನ್ನು ಪಡೆದರು.

ದೊಡ್ಡ ಓರಗಿತ್ತಿಯಿಂದ ತನಗಾವ ಆಕ್ರಮಣವಾದರೂ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಊಹೆಯನ್ನು ಅವಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಇಂತಹ ಹಠಮಾರಿ ಹೆಂಗಸೆಲ್ಲೂ ಕಾಣಲು ಸಿಗಕು. ನೆಚ್ಚಿಗೆ ಗಲ್ಲಿನ ಕಡೆಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಅವಳನ್ನು ಅದರ ಕಡೆಯಿಂದ ಎಳೆದು ಹಾಕಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದೆಂತಹ ಭಯಂಕರ ಹಠ. ಎಂತಹ ಗರ್ವ !

ಚಂದ್ರಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಈ ಹೊಸ

ಪ್ರಾಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಲ್ಲಿನ ಕುಭವನ್ನು ಕ್ಷುಣ್ಣೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಡೆಯ ಕೂಡಿಕೆ ಅದರೊಂದಿಗೇ, ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಾ ಈ ಇನ್ನೂ ಎಳೆ ಹರೆಯದ ನಿರಪರಾಧಿ, ಚೇಷ್ಟೆಗೊಲಿಯುವ ತೂಗುವನದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣು, ತನ್ನ ಅತಿ ಪರಿಚಿತವಾದ ಗ್ರಾಮದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು, ರಥದ ಬಯಲು ಹಿಡಿದು, ಸಂತೆಯ ನಡುವಣ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು, ಹೊಳೆಯಂಚಿನ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ, ಮಜುಮದಾರರ ಮನೆಯ ಮುಂದು ಪಾರಾಗಿ, ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು ಸ್ಕೂಲುಗಳ ಮಗ್ಗುಲ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ, ಗುರುತಾದ ಜನಾಳೆಲ್ಲರೊಂದಿರಿಸಿ, ಕಂಕು ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಹುಡುಗರ ತಂಡವೊಂದು ಕಣ್ ಕಣ್ ಬಿಡುತ್ತ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು. ಗ್ರಾಮದ ಹೆಂಗಳೆಯರು, ಅವಳ ಗೆಳತಿ, ಸಂಗಾತಿಯರನೇಕರು, ಕೆಲವರು ಮುಖದ ಮುಸುಕಿನೊಳಗಣಿಂದಲೇ, ಕೆಲವರು ಬಾಗಿಲ ಮನೆಯಿಂದ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮರಗಳ ಹಿಂದೆ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಪೊಲೀಸರ ನಡುವೆ ಕೈ ಕೋಳ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ನಡೆದು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಂಡು ದಿಗಿಲಿನಿಂದ, ನಾಚುಗೆಯಿಂದ, ರೋಚನಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋದರು.

ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಎದುರಿಗೂ ಚಂದ್ರಾ ತಪ್ಪನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತು ಕೊಲೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಓರಗಿತ್ತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಯಾವುದೊಂದು ಘಾಸಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಳೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಆ ದಿನ ಛಿದ್ರವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತ ಕೈ ಚೋಡಿಸಿಕೊಂಡು “ನಿಮ್ಮ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೇನು ದೇವರೂ, ನನ್ನ ಹೆಂಡರ ತಪ್ಪು ರವಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೂಗಿದಾಗ ಜಡ್ಡು ಸಾಹೇಬರು ಗದರಿ ಅವನ ಮೇಲುಸಿರನ್ನು ತಡೆದು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳತೊಡಗಿದರು. ಆಗವನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸತ್ಯದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿದ.

ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಸಾಹೇಬರು ಅವನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಪ್ರಧಾನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ, ವಿಶ್ವಾಸಯೋಗ್ಯನಾದ, ರಾಮಲೋಚನನೇ ಮುಂಚೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ— “ಕೊಲೆಯಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೃತ್ಯ ನಡೆದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗಿದ್ದೆ. ಸಾಕ್ಷಿ ಛಿದ್ರವಾದ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ‘ನನ್ನ ಹೆಂಡರನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕೇನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಹೇಳಿ’ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ನನಗೆ ಏನೂ ತೋಚದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಾಗ ಸಾಕ್ಷಿ ‘ನಮ್ಮಣ್ಣನೇ ಅನ್ನ ಹಾಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅತ್ತಿಗೆ ಹಾಕದೆ ಅವನು ಕೋಪದಿಂದ ಕುಡುಗೋಲನ್ನು ತಲೆಗೆ ಬೀಸಿ ಸಾಯಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಉಳಿಯುತ್ತಾಳೆಯೇ ನನ್ನ ಹೆಂಡರು ?’ ಎಂದ. ನಾನಾಗ ಅವನನ್ನು ಗದರಿ ‘ಹುಷಾರು ಹುಚ್ಚು ಮುಂಡೇ, ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಗೀಳೇಯೆ ? ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು

ಅಕ್ಷವೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದು. ಅದರಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪಾಪವೇ ಇಲ್ಲ! ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದೆ....” ಇತ್ಯಾದಿ.

ರಾವುತೋಕು ಮೊದಲು ಚಂದ್ರಕನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬೇರೆ ಏನೇನೋ ಕಷ್ಟ ಕಠಿಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಆದರೆ ಈ ಚಂದ್ರಕು ತಾನಾಗಿಯೇ ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಹೊಳ್ಳಲು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದು ಹಾಕಿರುವಾಗ ‘ಎಲ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ! ಮುದಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಲೆ ? ಎಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದರೆ ಆಯಿತು. ಅದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು’ ಹೀಗೆಂದು ವನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಆತ ತನಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಸಾಲೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದರು.

ಡೆಸ್ಟಿಟುಟ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ಸೆಪ್ಪಿಗೆ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಲು ಹಾಕಿದರು.

ಈ ವಧ್ಯೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಬದುಕು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು— ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸಾಯ, ಸಂತೆ, ಚಾತ್ನಿಗಳು, ನಗು—ಅಳು, ಎಲ್ಲವೂ ಯಂತ್ರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದವು. ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಂತೆಯೇ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸುರಿಯಿತು.

ಪೊಲೀಸರು ಅಪರಾಧಿಯನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾದರು. ಎದುರು ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನ್‌ಸೀಪು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜನ ಮಂದಿ ಮಂದಿಯಾಗಿ ತಂತಮ್ಮ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕೂತಿದ್ದಳು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಕೊಳದ ಅಂಶ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಕುರಿತು ವಾದಿಸಲು ಕಲಿಕತ್ತೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ವಕೀಲನೊಬ್ಬ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗೇ ವಾದಿಗಳ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತು ಜನ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಊರೂರಿಂದ ಬಂದು ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಕಕ್ಷಿಗಾರರು ತಂತಮ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಕಾರವನ್ನು ಚುಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದುದಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಾರೆ.

ಛಿದಾಮನು ಕಿಟಕಿಯೊಳಗೇರಿಂದ ಈ ಹೊರಗಡೆಯ ಪ್ರತಿದಿನದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕನಸಿನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ ಅವನಿಗೆ. ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಹೊರಗಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಆಲದಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೋಗಿಲೆಯೊಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಗುತ್ತಿದೆ—ಅದಕ್ಕೇನು ಕಾಯಿದೆ, ಕಾನೂನು—ಎಂತಹ ಲೆಕ್ಕ ?

ಚಂದ್ರ ಜಡ್ಜ್ ಸಾಹೇಬರದುರಿನಲ್ಲಿ “ಸಾಹೇಬರೇ, ಈ ಒಂದೇ ಮಾತನ್ನು ಅದೆಷ್ಟು ಸಲ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇರಲಿ ?” ಎಂದಳು.

ಸಾಹೇಬರು “ನೀನು ಯಾವ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯೇನು ಗೊತ್ತೆ ?” ಎಂದರು.

ಚಂದ್ರ “ಇಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

“ಅದರ ಶಿಕ್ಷೆ ಗಲ್ಲು.”

“ಸಾಹೇಬರೇ, ನಿಮ್ಮ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೇನು. ಅದನ್ನೇ ಕೊಡೀ ದೇವರೂ. ನಿಮಗೇನು ಮಿಷಿಯೋ ಹಂಗೇ ಮಾಡಿ. ನನಗಿನ್ನು ತಡೆಯೋದಕ್ಕಾಗದು” ಎಂದು ಅತ್ತಳು ಚಂದ್ರ ಛಿದ್ರವನನ್ನು ಸ್ವಾಕ್ಷಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ಕರೆಸಿದಾಗ ಚಂದ್ರಾ ಮುಖವನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಸಾಹೇಬರು “ಸ್ವಾಕ್ಷಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಹೇಳು. ಅವನು ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು ?” ಎಂದರು. ಚಂದ್ರ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು “ಅವರು ನನ್ನ ಗಂಡ” ಎಂದಳು.

“ಅವನಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನ ಕಂಡರೆ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆಯೆ ?”

“ಹೂಂ. ಅಪಾರ ಐತೆ.”

“ನಿನಗೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆಯೆ ?”

“ಭಾಳ ಐತೆ.”

ಛಿದ್ರವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವನು “ನಾನೇ ಖೂನಿ ಮಾಡಿದೆ ದೇವರೂ” ಎಂದ

“ಏಕೆ ಮಾಡಿದೆ?”

“ಅನ್ನ ಹಾಕೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅತ್ತಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ.”

ದುಖರಾಮನು ಸ್ವಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಲು ಬಂದು ಮೂರ್ಛೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ “ದೇವರೂ, ಖೂನಿ ಮಾಡಿದವನು ನಾನು” ಎಂದ.

“ಏಕೆ ಮಾಡಿದೆ ?”

“ಅನ್ನ ಹಾಕೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವಳು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ.”

ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪಾಟೀ ಸವಾಲು ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ಜಡ್ಜ್‌ಸಾಹೇಬರು ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಫಾಸಿಯ ಅವಮಾನದಿಂದ ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ತಪ್ಪನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಆದರೆ ಚಂದ್ರಾ ಪೊಲೀಸು ಠಾಣೆಯ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಸೆಷನ್ ಕೋರ್ಟಿನವರೆಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಂದೇ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬದಲಾಯಿಸಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರು ವಕೀಲರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಗಲ್ಲಿನಿಂದ ಬದುಕಿಸಲು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ಆದರೆ ಕಡೆಗೆ ಅವಳ ಹಠದ ಮುಂದೆ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಿನ, ಕಪ್ಪಾದ ಸೊಕಲು ಮೈಯ ಹುಡುಗಿ ಆಟದ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದುಂಡು ಮುಖದಿಂದ ತಂದೆಯ

ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಶುಭಲಗ್ನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಈ ಘಟನೆ ಯಾವ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದು ? ಅವಳ ತಂದೆ ಸಾಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಏನಾದರೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಲಿ. ಮಗಳಿಗೊಂದು ಗತಿ ಕಾಣಿಸಿ ಸತ್ತೆ” ಎಂಬ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ.

ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ದಯಾಕುವಾದ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ಜನ್‌ನು ಚಂದ್ರಕನ್ನು “ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನೋಡಲು ಇಷ್ಟವೇ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಅವಳು “ಒಂದು ಸರ್ತಿ ನಮ್ಮಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು” ಅಂದಳು.

ಡಾಕ್ಟರು “ನಿನ್ನ ಗಂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಲೇನು ?” ಎಂದ.

“ಸತ್ತಮೇಲೆ” ಎಂದಳು ಚಂದ್ರಾ.

೩೦. ಒಂದು ಕ್ಷುದ್ರ ಪುರಾತನ ಕಥೆ

ಇನ್ನೂ ಕಥೆ ಹೇಳಬೇಕೇನು ? ಆದರೆ, ಇನ್ನು ಕೈಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ಈಗ ಈ ಸುಸ್ತಾದ ಕೈಲಾಗದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಿರಾಮ ಕೊಡಬೇಕು.

ಈ ಕಥೆ ಹೇಳುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನನಗೆ ಯಾರು ನೇಮಿಸಿದರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲ ಐದಾದ ಜನ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕಥೆ ಹೇಳೆಂದು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರಲ್ಲ. ಏಕೆ ನೀವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಅನುಗ್ರಹ ತೋರಿಸಿದಿರಿ ; ಮತ್ತು ಏಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಿರಿ; ಅದೂ ನನಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಖಂಡಿತ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ಮತ್ತು ಆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಯಾವ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸದೆ ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಆದರೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಹತ್ತಾದ ಜನದ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಕೆಲಸದ ಭಾರ ಹೊರಿಸಿದ್ದೀರೋ ನಾನದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನಯ ಅಥವಾ ಅಹಂಕಾರ ತೋರಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮ ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವಂಥ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಜನತೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಯೆಂಬ ಖ್ಯಾತಿ, ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ದಷ್ಟವಾದ ಚರ್ಮ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಆತನ ಉದ್ದೇಶ ಬಹುಶಃ ನನಗೇನಾದರೂ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಲೆಂದು ಇತ್ತೇನೋ ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೂ ಅಂತಹ ಏಕಾಂತತೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತವಕ ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ನನ್ನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅತಿ

ಜನನಿಬಿಡುವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಈಗಲೂ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಾನುನು ಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೃತ ಕಾರ್ಯನಾಗಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದು ? ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವುದೂ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸೈನ್ಯದಳದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಾಂತಿಯಿಂದಲೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿಯಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರು ತಮ್ಮ ಅಥವಾ ಇತರರ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಾಗ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ದಳವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಓಡಿಹೋಗುವುದು ಚೆನ್ನೆಂದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮ ವಿವೇಚನಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿಯೋಗಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರವರಿಗೆ ನಿಯುಕ್ತವಾದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಲನೆ ಮಾಡುವುದು ಮನುಷ್ಯರ ಧರ್ಮ.

ನೀವೆಲ್ಲ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಂದೆಯೆಂದೆನ್ನಿಸಿದಾಗ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತೀರಿ. ಮತ್ತು ಬಂದು ಎಷ್ಟೋ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ತೋರುತ್ತೀರಿ. ಆವಶ್ಯಕತೆ ತೀರಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಅಧಮನಾದ ಸೇವಕನ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ಸಾರವನ್ನೂ ತೋರಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನನುಭವ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಜನರಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಕಾರಣವಾಗಿಯೇ 'ಸಾಧಾರಣ'ನೆಂಬೊಬ್ಬ ಕೃತವ್ಯನಾದ, ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಚಿತ್ತವಾದ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಅವನ ಅನುಚರ ವರ್ಗದವರು ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕೆಯಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನುಗ್ರಹ-ಉಪೇಕ್ಷೆಗಳ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟೇ ಎಲ್ಲ ಸಮಯಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಹೋದರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಗೌರವವಿಲ್ಲ.

ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಏನಾದರೂ ಕೇಳಲೇಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಬಿಡಿ. ಶ್ರವಣವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದೇನೋ ಅತಿ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ, ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನವಾದೊಂದು ಕಥೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದೇನೋ ಕೇಳಲು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಿರುವುದರಿಂದ ಕೇಳಲು ಬೇಸರಿಕೆಯಂತೂ ಆಗದು.

ಹಿಂದೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಡು. ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರಹುಟ್ಟಿಕ ಹಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕೆಡು ತೋಡುವ ಬಹು ಹೆಚ್ಚು ವಾಸವಾಗಿದ್ದವು.

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಳುಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿರುವವರೆಗೂ ಹಸಿವು ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತುಷ್ಟ ಚಿತ್ತರಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೈಕೊಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ದುರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಳುಗಳೇ ವಿರಳವಾಗಿ ಹೋದುವು.

ಆಗ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಹುಶಕ್ತಿ ಮರದ ರೆಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದ ಮರಕುಟಿಕ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಅಯ್ಯ ಮಿತ್ರೇ, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಈ ಭೂಮಿ ಸುಂದರವಾದ ಹಸಿರು ಸ್ವರ್ಗದಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ಮೊದಲಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಟೊಳ್ಳೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ” ಎಂದಿತು.

ಮರದ ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಮರಕುಟಿಗನಾಗ “ಹೌದಯ್ಯಾ ತಮ್ಮ, ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಈ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭೆಯ ಸ್ಥಳವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀವಾಳವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ” ಎಂದಿತು.

ಆಗ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದುವು. ಬಹುಶಕ್ತಿ ನದೀತೀರಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಬಂದು ಭೂಮಿಯ ಕೋವಲವಾದ ಹೊದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅನವಶ್ಯವೂ ತನ್ನ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾ ಭೂಮಿಯ ನಿರ್ಜೀವತನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ತೊಡಗಿತು. ಈ ಕಡೆ ಮರಕುಟಿಗನೂ ಮರಗಿಡಗಳ ಕಠಿಣವಾದ ರೆಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಅರಣ್ಯದ ಅಂತಃಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿತು.

ವಿಧಿ ವಿಡಂಬನೆಯಿಂದ ಈ ಎರಡು ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಸಂಗೀತವಿದ್ಯೆಯೆಂಬುದೇನೆಂದು ಅರಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಕೋಗಿಲೆಯು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ವಸಂತತುತು ಬಂದಾಗೆಲ್ಲ ಪಂಚಮ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಮತ್ತು ಸಾರಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅರಣ್ಯೋದಯಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಹಾಡಲು ತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಈ ಎರಡು ನತದೃಷ್ಟರಾದ, ಹಸಿವಿನಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಎಡೆಬಿಡದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದುವು.

ಈ ಕಥೆ ನಿಮಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲವೆ ? ರುಚಿಸಲಿ, ರುಚಿಸದಿರಲಿ, ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷ ಗುಣ ನಾಲ್ಕೈದು ಪ್ರಾರಾಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಥೆ ಅತಿ ಹಳೆಯದೆಂದೂ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರದಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಪ್ರಪಂಚದ ಅದೃಷ್ಟ ಫಲವಾಗಿ ಇದು ಅತಿ ಹಳೆಯದಾದರೂ ಸದಾ ಅತಿ ನೂತನ ಕಥೆಯಂತೆಯೇ ಉಳಿದುಹೋಯಿತು.

ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಕೃತಘ್ನವಾದ ಮರಕುಟಿಗನ ಹಕ್ಕಿ ಪೃಥಿವಿಯ ದೃಢ ಕಠಿಣವಾದ ಅಮರ ಮಹತ್ವದ ಮೇಲೆ ಠಕ್ ಠಕ್ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಲೇಯಿದೆ. ಮತ್ತು ಬಹುಶಕ್ತಿಯೂ ಭೂಮಿಯ ರಸಪೂರ್ಣವಾದ ಕೋವಲತನದ ಮೇಲೆ ಖಚಿ ಖಚಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಚುಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಅದು ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದು ಹೋಗಿದೆ.

ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖದುಃಖಗಳ ವಿಷಯವೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳುವಿರೇನು ? ಇಲ್ಲದೆ ಏನು ? ಸುಖದ ವಿಷಯವೂ ಇದೆ, ದುಃಖದ ವಿಷಯವೂ

ಇದೆ. ದುಃಖದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ—ಭೂಮಿ ಎಷ್ಟೇ ಉದಾರವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅರಣ್ಯ ಎಷ್ಟೋ ವಹಿವಾಟುಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಹಕ್ಕಿಗಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ತಿನಿಸು ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನೇ ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಚ್ಚಿತ್ತಾ ಇವೆ. ಮತ್ತು ಸುಖದ ವಿಷಯ, ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ನೂರು ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದಾಗ್ಯೂ ಭೂಮಿ ಅಷ್ಟೇ ಹೊಸ ಹೊಸದಾಗಿದೆ, ಅರಣ್ಯ ಅಷ್ಟೇ ಹಸಿರುವೆಯವಾಗಿದೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಾಯುವುದಿದ್ದರೆ, ಈ ಎರಡು ವಿಧ್ಯೇಷದಿಂದ ಜರ್ಝರಿತವಾದ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಸಾಯಬೇಕು. ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಆ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ನೀವು ಈ ಕಥೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಅಡಗಿರುವ ತಲೆ ತುರಿಸುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಾ ? ಶಾಶ್ವತ ಅಂತಹ ಜಟಿಲವಾದದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲ ಬಹುಶಃ ಸ್ವಲ್ಪ ವಯಸ್ಸು ಬಂದಮೇಲೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಈ ರೀತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ, ಸರಳವಾದ ಕಥೆ ನಿಮಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸಿಲ್ಲ ? ಅಲ್ಲವೆ ?

ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

೨೧. ಸಮಾಪ್ತಿ

೧

ಅಪೂರ್ವ ಕೃಷ್ಣನು ಬಿ.ಎ. ಪಾಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಲಿಕತ್ತೆಯಿಂದ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನದಿ ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದರೆ ಒಣಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು. ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನೂ ಬಿದಿರು ಮಳೆಗಳ ತಳ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ಮುತ್ತಿಡುತ್ತ ಹರಿದಿದೆ.

ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಭಾರಿ ವಳೆಯಾದ ಅನಂತ ಇಂದು ಮೋಡಗಳು ಚೆದರಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಹರಡಿದೆ. ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದ ಅಪೂರ್ವ ಕೃಷ್ಣನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರ ಕಂಡುಬರುವುದಾದರೆ, ಅಲ್ಲೂ ಸಹ ಈ ಯುವಕನ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ನದಿ ತುಂಬಿ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಫಳ ಫಳ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ನೌಕೆ ತನ್ನ ಯಥಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬರಲುಪಕ್ರಮಿಸಿತು. ನದೀ ತೀರದಿಂದ ಅಪೂರ್ವನ ಮನೆಯ ಹೆಂಚಿನ ಛಾವಣಿ ಮರಗಳ ಸಂದಿನೊಳಗಣಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಅಪೂರ್ವನ ಬರುವಿಕೆಯ ಸುದ್ದಿ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ನದೀಘಾಟ್ಲಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನೆದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವಿಕೊಬ್ಬನ ಅಪೂರ್ವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೈ ಚೀಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೈ ನೀಡಿದಾಗ ಅಪೂರ್ವ ತಡೆದು ಚೀಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಅತಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ದೋಣಿಯಿಂದ ಬೇಗನೆ ಇಳಿದ.

ಇಳಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ, ತೀರದ ನೆಲ ಜಾರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಕಾಲುಜಾರಿ ಚೀಲದ ಸಮೇತ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟ ಯಾವಾಗ ಬಿದ್ದನೋ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಘೋಳೆಂದು ಸವಿಗೊರಲಿನಿಂದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ನಗುವಿನಲೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಹತ್ತಿರದ ಅಶ್ಲಶ್ಲ ಮರದ ಮೇಲಣ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಸಿತು.

ಅಪೂರ್ವ ಅತ್ಯಂತ ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಬೇಗಲೇ ಎದ್ದು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತ ನೋಡಿದ. ನೋಡಿದರೆ ತೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹಡಗೊಂದರಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಇಳಿಸಿದ್ದ ಇಟ್ಟಿಗೆ ರಾಶಿಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕೂತ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ನಗು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಗುತ್ತಾಯಿದ್ದಾಳೆ.

ಅಪೂರ್ವ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಗುರುತು ಹಿಡಿದ. ಅವನ ಮನೆಯ ನೆರೆಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದವರ ಮಗಳು, ಮೃಣ್ಮಯಿ. ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ನದಿಯ ತೀರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದವರು ಅಲ್ಲಿ ನದೀಘಾಹದಿಂದ ಮನೆ ಮಠ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಿ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿ ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು, ಅಷ್ಟೆ.

ಈ ಹುಡುಗಿ ಪುಂಡು ನಡತೆಗಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೆಸರು ತೆಗೆದಿದ್ದಳು. ಹಳ್ಳಿಯ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲ ಇವಳನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ 'ಹುಚ್ಚಿ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಇವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸದಾ ಏನೋ ಭಯ ; ಏನೋ ಅನುಮಾನ ; ಏನೋ ಚಿಂತೆ ! ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗರ ಚೊತೆಯೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇವಳ ಆಟಗಳು. ತನ್ನ ಓರಗೆಯವರಾದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಇವಳಿಗಿರುವ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಹುಡುಗಿಯೊಂದು ಸಣ್ಣ ಉಪದ್ರವವೆಂದರೂ ಎನ್ನಬಹುದು.

ತಂದೆಯ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಗಳಲ್ಲವೇ ? ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವಳದಷ್ಟು ಪ್ರಶಾಪ. ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಸಂಗಾತಿಯರೊಡನೆ ಗಂಡನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ದೂರುವುದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ತಂದೆಗೆ ಇವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪ್ರಾಣವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಎದುರಿಗಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಂದ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರು ಬಿದ್ದರೂ ಆತನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವುದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅರಿತು, ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಡನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಮಗಳನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಅವಕಾಶಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ತಾಯಿ.

ವ್ಯುತ್ಥಯಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆಗೊಂಪು ಬಣ್ಣ ಗುಂಗುರು ಗುಂಗುರಾದ ಕೂದಲ ರಾಲಿ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಜೋಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖ ಭಾವವೆಲ್ಲ ಗಂಡು ಹುಡುಗನಂತೆಯೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ಆ ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಲಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಭಯವಿಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಹಾವ ಭಾವಗಳಿಲ್ಲ. ಉದ್ದನೆಯ, ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ, ಪರಿಪುಷ್ಪವಾದ, ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ದೇಹ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆಯೇ, ಇಲ್ಲವೇ, ಎನ್ನುವ ಘ್ನೆಯೆ ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಇವಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಊರಿನ ಜಮೀನ್‌ದಾರರ ಯಾವ ನೌಕೆ ಎಂದು ಬಂದರೂ ಅತಿಸಂಭ್ರಮ, ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಕುತೂಹಲ. ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಮುಖವೆಂಬ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ, ಮೂಗಿನ ತುದಿಯವರೆಗೂ ಪರದೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವುದು ಆಗ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯುತ್ಥಯಿ ಮಾತ್ರ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದು ಬರಿಬೆತ್ತಲೆಯಿರುವ ಕೂಸನ್ನು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಕೆದರಿದ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲನ್ನು ಬೆನ್ನಹಿಂದೆ ಜೋಲುಬಿಟ್ಟು ಘಟ್ಟದ ಬಳಿ ಓಡಿಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೇಟೆಗಾರರು, ದುಷ್ಟ ಮೃಗಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿಪತ್ತಾವುದೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಅರಣ್ಯದ ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಯಂತೆ ನಿರ್ಭಯವಾದ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಿಂತು ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತ ಇರುವಳು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ತನ್ನ ಪುಂಡು ಹುಡುಗರ ತಂಡಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗಿ ಈ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ವಿಶದವಾಗಿ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವಳು.

ನಮ್ಮ ಅಪೂರ್ವನು ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ರಜದ ಮೇಲೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಈ ಲಂಗು ಲಗಾಮಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ. ಮತ್ತು ಅವಕಾಶವಿದ್ದಾಗ ಅಷ್ಟೇಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೂ, ಅವಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದ್ದ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಮುಖಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಒಂದೊಂದು ಮುಖ ಮಾತ್ರ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದೇನು ಕೇವಲ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಗುಣದ ಬಲದಿಂದ. ಆ ಗುಣ ಬಹುಶಃ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಿರಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿ ತಾನಾಗಿ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಪರಿಸ್ಪೃಶವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು.

ಈ ಅಂತರಂಗದೊಳಗಡೆಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ರಹಸ್ಯಮಯವಾದ ವಸ್ತು ಯಾರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಾನಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಅಂತಹ ಮುಖ, ಸಾವಿರದ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದಾದರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತತ್ಕ್ಷಣ ಬಿದ್ದು, ಎವೆಮುಚ್ಚುವುದರೊಳಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಿತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಗದ ತುಂಟ ಹೆಣ್ಣು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದು ಬಯಲಲ್ಲಿ ಆಗತಾನೇ ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟು

ವೇಗವಾದ ಚಿಂಕೆಯ ಮರಿಯಂತೆ ಸದಾ ಕಾಣಬರುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಆಟವಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಆದ ಕಾರಣ ಈ ಅತಿಶಯವಾದ ಚಂಚಲ ಮುಖವನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಸುಲಭವಾಗಿ ಮರೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಂತಹ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ತುಂಟು ಹಾಸ್ಯ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಲು ಎಷ್ಟೇ ಸವಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ ಅಪೂರ್ವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನೋವುಂಟು ಮಾಡದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬೇಗ ಬೇಗ ನಾವಿಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೈಚೀಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೆಂಪಡದಿದ ಮುಖದಿಂದ ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಡಲು ತೊಡಗಿದ.

ದೃಶ್ಯವೇನೋ ಅತಿ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ನದೀತೀರ, ಮರಗಳ ಒತ್ತಾದ ನೆರಳು, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಾಡು, ಬೆಳಗಿನ ಎಳೆಯ ಬಿಸಿಲು, ಇಷ್ಟತ್ತು ವರುಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಪ್ರಾಯ,— ಇಂತಹವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಗೋಪುರ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಲರ್ಪವಲ್ಲದಿರಬಹುದು,— ಆದರೆ ಅದು ಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೂ ಆ ಒಣಗಿದ್ದ ಒಡುಪು ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ರಮ್ಯವಾದೊಂದು ಸೊಬಗನ್ನು ಹರಡಿದ್ದಳು. ಹಾಯ್ ! ಇಂತಹ ದೃಶ್ಯದ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಕಾಲಾರಿದ ಮಾತ್ಸ್ಯ ಕೂಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕವಿತ್ವವೆಲ್ಲ ನಗೇಶಾಟಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊನೋಣಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅದೃಷ್ಟವ ನಿಷ್ಕರತೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದು ಇದ್ದೀತು ?

೨

ಆ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಶಿಖರದ ಮೇಲಿಂದ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಸ್ಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇ, ಕೆಸು ಬಳಿದ ಅಂಗವಸ್ತ್ರವು ಕೈಚೀಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಮರಗಳ ನೆರಳು ಮೇಲೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಅಪೂರ್ವನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದ.

ಅಕ್ಕೂತ್ತಾಗಿ ಬಂದ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ವಿಧವೆಯಾದ ತಾಯಿ ಪುಳಕಿತಳಾಗಿ ಹೋದಳು. ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಹಾಲು—ಮೊಸರು—ದುಯಿ ಮೀನುಗಳ ಸಂಧಾನಕ್ಕೊಂದು ಹತ್ತಿರ, ದೂರ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಆಳುಗಳೋಡಿದರು. ಮತ್ತು ಆ ಕೇರಿಯ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಒಂದು ಅಲ್ಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ತಾಯಿ ಅಪೂರ್ವನ ಮದುವೆಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೆತ್ತಿದಳು. ಅಪೂರ್ವನೇನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗೇ ಇದ್ದ. ಕಾರಣ, ಈ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಇದ್ದದ್ದೇ. ಆದರೆ ಮಗ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿದು “ನಾನು ಬಿ.ಎ. ಪಾಸು ಮಾಡಿದ ಹೊರತು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ”ವೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದು ಕೂತಿದ್ದ. ಇಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ತಾಯಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಗಲಂತೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ನೆಪವನ್ನೂ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ ಅಪೂರ್ವನು “ಮೊದಲು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡೋಣ, ಆಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಮಾತು”

ಎಂದ. ತಾಯಿಯದಕ್ಕೆ “ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಿ ಆಗಿದೆಯೋ, ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ತಾನೇ ಯೋಚಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಮತ್ತೆ “ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಹೊರತು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದ. ತಾಯಿ ಇಂಥ ಅವಲಕ್ಷಣದ ಮಾತನ್ನಾದೂ ಇದುವರೆಗೆ ಕೇಳಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡಳು. ಆದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದಳು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಪೂರ್ವನು ದೀಪವನ್ನಾರಿಸಿ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಆ ಮಳೆಗಾಲದ ಕತ್ತಲ ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಸ್ತ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ನಿಸ್ಸಬ್ಧತೆಯನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬನೇ ಮಲಗಿದ್ದ ಆ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಸ್ಯದ ಬುಗ್ಗೆಯೊಂದು ಅವನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಧ್ವನಿಸತೊಡಗಿತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಾನು ಜಾರಿಬಿದ್ದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಸೊರಗಿದ. ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ—ತಾನು ಅಪೂರ್ವ ಕೃಷ್ಣ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಕೆಲಕತ್ತಿಮಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಏನೋ ಗ್ರಹಚಾರ ವಶದಿಂದ ಅಪ್ಪಿತ್ತಪ್ಪಿ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಹಳೆಯ ಹುಡುಗನಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಷಯ.

ಮದುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಪೂರ್ವನು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಡಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚು ದೂರವಿಲ್ಲ. ಆ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲೇ ಅವರ ಮನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟೇ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಧೋತ್ರ ಚಾದರವನ್ನು ಎಸೆದು ಸಿಲ್ಕಿನ ಕೋಟನ್ನು ತೊಟ್ಟು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗೋಲಾಕಾರದ ಪಗಡಿ. ಮತ್ತು ಪಾಲಿಷ್ ಹಾಕಿದ ಪಂಪ್ ಪೂಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ. ಸಿಲ್ಕಿನ ಛತ್ರಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ.

ಸದ್ಗುಹಸ್ಥರಾದ ಹೆಣ್ಣೆವರ ಮನೆಗೆ ಸೇರಿದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಸಮಾರಂಭವೇ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಕಚೆಗೆ ಯಥಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎದೆ ನಡುಗುತ್ತಲಿರುವ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಗದರಿಸಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಾಡಿ ಸಿಂಗರಿಸಿ, ತುರುಬಿಗೆ ಹೂ ದಂಡೆಯನ್ನು ಮುಡಿಸಿ, ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣವಾದ ಜರಿರೇಶ್ಮೆಯ ಪತ್ತಲದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಗಂಡಿನ ಎದುರುಗಡೆ ಕರೆತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅವಳೊಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ಮೋಣಕಾಲವರೆಗೂ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕೂತುಕೊಂಡಳು. ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ಕಳಾದ ದಾಸಿ ಬಂದು ಅವಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದುಗಡೆ ನಿಂತಳು.

ಹೆಣ್ಣಿನ ತಮ್ಮನೊಬ್ಬ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಅನಧಿಕಾರವ್ಯವೇಶ ಮಾಡಿದ ಈ ಹೊಸ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪಗಡಿ, ಅವನ ಗಡಿಯಾರದ ಸರಪಳಿ ಮತ್ತು ಆಗತಾನೆ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ತಲೆದೋರುತ್ತಿದ್ದ ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದ.

ಅಪೂರ್ವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೀಸೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಗಂಭೀರವಾಗಿ

“ನೀನು ಏನು ಓದುತ್ತಿ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಆ ನಾಚುಗೆಯ ಮೂಟೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಉತ್ತರವೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ದಾಸಿಯ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ತಿವಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಡುಗಿ ಮೃದುಸ್ವರದಲ್ಲಿ— “ಚಾರುಪಾಠದ ಎರಡನೇ ಭಾಗ, ವ್ಯಾಕರಣ ಸಾರದ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗ, ಭೂಗೋಳ ವಿವರಣೆ, ಅಂಕಗಣಿತ, ಭರತಮರ್ಷದ ಇತಿಹಾಸ” ಎಂದು ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಡು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಧಪ್ ಧಪ್ ಎಂದು ಗಡಿಬಿಡಿಯ ಶಬ್ದವೊಂದು ಕೇಳಬಂತು. ಮತ್ತು ಒಂದು ಕ್ಷೂದ್ರೋಳಗಾಗಿ ಮೇಲುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ ಓಡೋಡಿ ಬಂದು ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೆದರಿದ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲನ್ನು ಚೋಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮೃಣ್ಮಯಿ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಳು. ಅಪೂರ್ವ ಕೃಷ್ಣನ ಕಡೆ ಒಂದು ಸಲವೂ ನೋಡದೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ತಮ್ಮ ರಾಖಾಲನ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಎಳೆಯಲು ತೊಡಗಿದಳು. ರಾಖಾಲ ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವ ತನ್ನ ಭಾವನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ. ಏಳಲು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮನಸ್ಸಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾಸಿ ಸಭಾಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಭಂಗ ಬಾರದಂತೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಂಠಸ್ವರದ ಮೃದುತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡೇ ಆದಷ್ಟು ಗಡುಸಾಗಿ ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಗದರಿಸಿದಳು. ಅಪೂರ್ವ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಗೌರವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಗಡಿ ಧರಿಸಿದ ತಲೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕತ್ತಿ ದೂಲದ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದ. ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಬಳಿ ಅಂಗಿಯ ಗುಂಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಗಡಿಯಾರದ ಸರಪಳಿ ಅಲ್ಲಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಒಡನಾಡಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಕೈಲಾಗದೆ ಹೋಗಿ, ಅವನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಪಟಕ್ ಎಂದು ಒಂದೇಟು ಹೊಡೆದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮುಖದ ಮುಸುಕನ್ನು ಎಳೆದು ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟು ಮೃಣ್ಮಯಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ಕೋಣೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ದಾಸಿ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಈ ಕಡೆ ರಾಖಾಲ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮುಸುಕು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಕ್ಕನ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಖಿಲ್ ಎಂದು ನಗುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ. ತನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಏಟಿಗೆ ಅವನಿಗೇನೂ ಎಳೆಪ್ಪೂ ನೋವಾಗಲೀ, ಅವಮಾನವಾಗಲೀ ಅನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈ ಬಗೆಯ ಪೆಟ್ಟು ದಂಡನೆಗಳು ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ವಿನಿಮಯವಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುವು. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಅತಿ ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಕೂದಲ ರಾಶಿಯನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ಕತ್ತರಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ್ದ. ಮೃಣ್ಮಯಿಯಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪಗೊಂಡು ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಅವನ ತಲೆಯ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕೂದಲನ್ನು ಕ್ಯಾಂಚ್ ಕ್ಯಾಂಚ್ ಎಂದು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಳು.

ಹಾಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ ಅವಿಭ್ಯದ ಕೂದಲ ರಾಶಿ ರೆಂಬೆಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ

ದ್ವಾಕೈ ಹೆಣ್ಣಿನ ಗೊಂಚಲಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಈ ಬಗೆಯಾದ ದಂಡನೆಯ ಕೊಡು, ಕೊಳುಗಳು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದುವು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆದಮೇಲೆ ಈ ನೀರವವಾದ ಪರೀಕ್ಷಾಸಭೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾಚುಗೆಯಿಂದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ಹಿಡಿಯಷ್ಟಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಮೇಲೆದ್ದು ಅದು ಹೇಗೋ ಮತ್ತೆ ದೀರ್ಘಕಾರದವಳಾಗಿ ದಾಸಿಯ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಕೋಣೆ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು ಅತಿ ಗಂಭೀರತೆಯಿಂದ ಮೀಸೆಯನ್ನು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಎಳೆಯುತ್ತ ಮೇಲೆದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ತಯಾರಾದ. ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಪಾಲಿಷ್ ಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಹೊಸ ಚೋಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲೆಷ್ಟೆನ್ನೋ ಅವು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ದುಗುಡವನುಭವಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಕದ್ದುಕೊಂಡಹೋದ ಆಳು, ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ಅವನ ಮೇಲೆ ಶಾಪದ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿದರು. ಎಷ್ಟೋ ಹುಡುಕಿ ವಿಫಲವಾದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯ ಕಾಣದೆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಹಳೆಯ, ಹರಕಲಾದ ಸಡಿಲವಾದ ಚೋಡುಗಳನ್ನೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ಯಾಂಟ್, ಕೋಟು, ಪಗಡಿ ಸಮೇತ ಸುಸಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಅಪೂರ್ವನು ಕೆಸರುಮಯವಾದ ಆ ಗ್ರಾಮದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ನಡೆದುಹೋದನು.

ಊರಿನ ಕೊಳದಂಚಿನ ನಿರ್ಜನವಾದ ರಸ್ತೆಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅದೇ ಉಚ್ಚ ಕಂಠದ ತಡೆಯಲಾರದ ನಗುವಿನ ಬುಗ್ಗೆ ಗಿಡ್ಡ ಮರಗಳೆಲೆಗಳ ನಡುವೊಂದ ಚೇಷ್ಟೆಯಾಸೆಯುಳ್ಳ ವನದೇವಿಯೇ ಅಪೂರ್ವನ ಆ ಆಭಾಸವಾದ ಹರಕು ಚೋಡುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಗು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಕ್ಕಳೇನೋ ಎನ್ನಿಸಿತು.

ಅಪೂರ್ವನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ನಿಂತು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಒಬ್ಬ ನಾಚುಗೆಯಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣು ಓಡಿಬಂದು ಅವನ ಹೊಸ ಪಾಲಿಷು ಮಾಡಿದ ಚೋಡುಗಳನ್ನು ಮುಂದುಗಡೆಯಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಅಪೂರ್ವನು ವೇಗವಾಗಿ ಅವಳೆರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟು

ವ್ಯಥೆಯ ಹಾಗೆ, ಹೀಗೆ, ಬಗ್ಗೆ, ಎಳೆದು ಕೈಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಗುಂಗುರು ಕೂದಲಿಂದ ಅರ್ಧ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಅವಳ ತುಂಟ ನಗುಮುಖದ ಮೇಲೆ ರೆಂಬೆಗಳ ಸಂದಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಬಂದುಬಿಟ್ಟವು. ಉರಿಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಫಳ ಫಳ ಹೊಳೆಯುವ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನೀರಿನ ಥುರಿಯ ಕಡೆ ಹುತೂಹಲದಿಂದ ಬಾಗಿ ದಾರಿಹೋಕನು ನಟ್ಟದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದರ ತಳ ಭಾಗವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಅಪೂರ್ವನು ತನ್ನ ಗಭೀರ, ಗಂಭೀರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ವ್ಯಥೆಯು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ್ದ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ನಗು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳ ಆಳವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ನೋಡಹತ್ತಿದನು.

ಆಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಡಿಲಮಾಡಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸದಿರುವವನಂತೆ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿದ್ದವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು.

ಅಪೂರ್ವನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎರಡೇಟು ಬಿಗಿದಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿರ್ಜನವಾದ ರಸ್ತೆಯ ನಡುವೆ ಈ ಅಪರೂಪವಾದ ನಿಶ್ಚಲ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಹೋಯಿತು.

ನೃತ್ಯಮಯಿಯಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನೂಪುರ ದನಿಯಂತೆ ಹುಡುಗಿಯ ನಗುವಿನ ಚಿಲುಮೆ ಚಿಮ್ಮಿ ಆಕಾಶವೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿ ದನಿಮಾಡಲು ತೊಡಗಿತು. ಮತ್ತು ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಅಪೂರ್ವ ಕೃಷ್ಣನು ಅತ್ಯಂತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು.

೩

ಅಪೂರ್ವನು ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಏನೇನೋ ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾಯನ್ನು ನೋಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಹೊರಗಡೆಯೆಲ್ಲೋ ಔತೂದೂಟ, ಉಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅಪೂರ್ವನಂತಹ ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತನಾದ, ಗಂಭೀರವಾದ ಭಾಮಾಶಾಲಿ ಯುವಕ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿಯ ಬಳಿ ಕೆಲವುಕೊಂಡ ತನ್ನ ಗೌರವವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಲು, ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಳಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಅದೇಕೆ ಅಷ್ಟು ತವಕದಿಂದಿರಬೇಕೋ ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸಾಧಾರಣಳಾದೊಬ್ಬ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಪೋರಿ ಅವನನ್ನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ಏನಾಯಿತು ? ಅವಳೊಂದುಪಕ್ಷ ಅವನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದನೆಂದರಿತು ಆಮೇಲೆ ಅವನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ಮರೆತುಹೋಗಿ ರಾಖಾಲನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ, ತನ್ನಂತೆಯೆ ನಿರಕ್ಷಣಾದೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನೊಡನೆ ಆಟವಾಡಲು ಚಕುಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬಾಧಕವೇನು ?

ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ತಾನು ವಿಶ್ವದೀಪವೆಂಬ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವವರಲ್ಲೊಬ್ಬನೆಂದೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪೇಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೆಂಟು ಬಾಟಲ್‌ಗಳೂ, ಹೊಸ ವಿಲಾಯತಿ ನಮೂನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಗಳ ಜತೆಯೊಂದೂ, ಪ್ರತ್ಯ ಬರೆಯುವ ಬಣ್ಣದ ಕಾಗದದ ಕುಟ್ಟಿ 'ಹಾರ್‌ಮೋನಿಯಮ್ ಶಿಕ್ಷಣ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದೊಂದಿಗೇ ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಕೈ ಬರೆಹದ ಪುಸ್ತಕವೂ, ನಿಶೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾವೀ ಉಷೆಯು ಅಡಗಿರುವಂತೆ, ಪ್ರಕಾಶವಾಗುವ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಡಗಿದೆಯೆಂದೂ—ಈ ಹುಚ್ಚು ಪೋರಿಯ ಮುಂದೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನಿದೆ ? ಆದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೈಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ತುಂಟು ಹುಡುಗಿಯ ಬಳಿ ಶ್ರೀಯುತ ಅಪೂರ್ವ ಕೃಷ್ಣರಾಯ್, ಬಿ.ಎ. ಯವರು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿಲ್ಲ.

ಸಂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಮ್ಮ "ಏನೋ ಅಪೂ, ಹುಡುಗಿ ಹೇಗಿದ್ದಳೋ, ಒಪ್ಪಿದೆಯಾ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅಪೂವನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ, "ಆ...ಹೂ!...ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನಮ್ಮ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿದೆ" ಎಂದ.

ಅಮ್ಮ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು "ಅದೇನು ನೀನು ಎಷ್ಟು ಜನ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದೆ?" ಎಂದಳು.

ಕಡೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತ ತಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯವಳಾದ ಶರತಳ ಮಗಳು, ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಇಷ್ಟಪಡೆಯೆಂದು ಮಗ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ತಾಯಿ ! ಕೇಳಿ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಅಲ್ಲ ? ಇಷ್ಟು ಓದಬರೆಹ ಕಲಿತೂ, ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ ಇಂಥ ಹುಡುಗಿಯನ್ನೇ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ?

ಮೊದಲು ಈ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವಾಗ ಅಪೂವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚುಗೆಯಾಗಿತ್ತು ಕಡೆಗೆ ಅಮ್ಮ ಅಷ್ಟೊಂದು ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ತೋರಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಲೂ ಆಗವನ ನಾಚುಗೆ ಹರಿದುಹೋಯಿತು. ಅವನು "ನಾನು ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ" ವೆಂದು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಕೂತ. ಬೇರೆ ಯಾವ ಜಡಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಂದುಕೊಂಡರೂ ತತ್ಕ್ಷಣ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಾಗಲು ತೊಡಗಿತು.

ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ತಾಯಿ ಮಗ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತುಕಥೆಯಾಡದೆ ಅನ್ನಾಹಾರ ಬಿಟ್ಟು ತಂತಮ್ಮ ಅಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಕಡೆಗೆ ಅಪೂವನೇ ಗೆದ್ದುಬಿಟ್ಟ.

ತಾಯಿ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ-ಮೃಣ್ಮಯಿ ಇನ್ನೂ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗಿ, ಅವಳ ತಾಯಿಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಮದುವೆಯಾದ ಅನಂತರ ಆಕೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವ ಇನ್ನೂ ಕೆಟ್ಟುಹೋದೀತೆಂದೂ ವಿವರಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಈಕೆ ಇವನೂ ತಾಯಿಗೆ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಮುಖ ಅತಿ ಸುಂದರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ಅವಳಾವಾಗಲೂ ಸಂತೋಷ ಪ್ರಕೃತಿಯವಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ತತ್ಕ್ಷಣ ಅವಳ ಬಾಚದ ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅತ್ಯಪ್ಪಿಯನುಭವಿಸಿದ. ಆಮೇಲೆ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಲೂ ಎಣ್ಣೆ ಸವರಿ ಬಾಚಿ ಕ್ಷೈರಂ ಈ ಕೊರತೆಯೂ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಭರವಸೆಯಾಯಿತು.

ಆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಜನರೆಲ್ಲ, ಅಪೂವನು ಒಲಿದ ಈ ಹೆಣ್ಣನ್ನು 'ಅಪೂವನ ಒಲೆ'ಯೆಂದು ಕೂಗಿದರು. 'ಹುಚ್ಚಿ' ಎಂದೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಊರಿನ ಎಷ್ಟೋ ಜನಕ್ಕೆ ಖೀತಿಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದುಬಿಟ್ಟು ತಂತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ ?

ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ತಂದೆ ಈಶಾನ ಮಜುಮ್‌ದಾರನಿಗೆ ಯುಕ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸ್ವೀಮರ್ ಕಂಪೆನಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತೆಯಾಗಿ ದೂರದ ನದೀ ತೀರದ ಸಣ್ಣ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಟಿನ್ನಿನ ಛಾವಣಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಡಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಕೂತು ಮಾಲುಗಳನ್ನು ತೂಗಿಸಿ ನಾವೆಗೆ ಹೇರಿಸುವುದು, ಇಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ಟಿಕೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾರುವುದು ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ತನ್ನ ಮಗಳು ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಕೇಳಿ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಸುರಿಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಆನಂದದಿಂದಲೋ ಎಷ್ಟು ದುಃಖದಿಂದಲೋ ಹೇಳಲು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಈಶಾನನು ಹೆಡ್ ಆಫೀಸಿನ ಸಾಹೇಬರ ಬಳಿ ರುಕಿ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದ ಸಾಹೇಬನು ಉದ್ದೇಶ ಅತಿ ತುಚ್ಛವೆಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು. ಆಗ, ನವರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಒಂದು ವಾರ ರಜ ಸಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ ಮದುವೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಊರಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದ. ಆದರೆ ಅಪೂರ್ವನ ತಾಯಿ “ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ದಿನ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ತಡ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಎರಡು ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದನ್ನು ಕಂಡು ಈಶಾನನು ಅತ್ಯಂತ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ತಾನಿಲ್ಲದೆಯೇ ಮದುವೆಯನ್ನು ಸಾಂಗಗೊಳಿಸತಕ್ಕದೆಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬರೆದು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮಾಲುಗಳನ್ನು ತೂಕ ಮಾಡಿಸುತ್ತ ಟಿಕೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾರುತ್ತ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಿದ.

ಆಮೇಲೆ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ತಾಯಿಯೂ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಇತರ ನೆಂಟರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಭಾವೀ ಕರ್ತವ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೃಣ್ಮಯಿಗೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ಹುಡುಗರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಟ, ಓಡಿಹೋಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುವುದು, ಹಸಿವಾದಾಗೆಲ್ಲ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು—ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿ, ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೇ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ತಯಾರು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ಈ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಮೃಣ್ಮಯಿ ತನಗೇನೋ ಯಾವಜ್ಜೀವ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವೋ, ಅಥವಾ ಘಾಸಿ ಶಿಕ್ಷೆಯೋ ಆದವಳಂತೆ ಎದೆ ಕುಗ್ಗಿದವಳಾದಳು.

ಅವಳು ದುಷ್ಟ ಕುದುರೆಯ ಮರಿಯಂತೆ ಕತ್ತನ್ನು ಕೊಂಕಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಗಿ “ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

೪

ಆದರೇನು, ಹೇಗೋ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು.

ಆಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವಾರಂಭವಾಯಿತು. ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯೊಳಗಾಗಿ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಅಪೂರ್ವನ ತಾಯಿಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಕುಹ್ಲಿಹಾಕಲ್ಪಿತು.

ಅತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಸೊಸೆಯ ಹಾಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಳಾದಳು. ಅತ್ಯಂತ ಗಡುಸಾದ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ನೋಡು ಹುಡುಗಿ, ನೀನು ಇನ್ನುಮೇಲಿಂದ ಎಳೆಯ ಕೂಸು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು.

ಅತ್ತೆ ಯಾವ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳೋ ಸೊಸೆ ಆ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದೇ ಬೇರೆ. ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಲ್ಲ ನಡೆಯಕೂಡದು, ಬೇಕಾದರೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಬಹುದು— ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಅಂದು ಸಂಜೆ ಅವಳೆಲ್ಲೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಳು, ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಳು ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹುಡುಕಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕಡೆಗೆ ಅವಳ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕನಾದ ಒಡನಾಡಿ ರಾಖಾಲ ಅವಳು ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸ್ಥಳ ತೋರಿಸಿ ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಅವಳು ಹೋಗಿ ಆಲದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ರಾಧಾಕಾಂತ ದೇವರ ಮುರುಕು ತೇರಿನ ಮಧ್ಯೆ ಹೋಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆದಮೇಲೆ ಅತ್ತೆ ತಾಯಿ, ಮತ್ತು ಊರಿನ ಇತರ ಹೆಂಗಲೆಯರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅವಳಿಗೆಷ್ಟು ಬೈದು ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ರಾತ್ರಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮೋಡ ಕವಿದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅಪೂರ್ವನು ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮೃದುಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ಮೃಣ್ಮಯಿ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಮೃಣ್ಮಯಿ ಬಿರುಸಾಗಿ ಮುಖವೆತ್ತಿ “ಇಲ್ಲ...ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ...ಎಂದಿಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳಿಗಿದ್ದ ಕೋಪ, ಸಂತಾಪ, ಭಲ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಅಪೂರ್ವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎಸೆದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು ಖಿನ್ನನಾಗಿ “ಯಾಕೆ, ನಾನು ನಿನಗೇನು ಅಂತಹ ಕೆಡಕು

ಮಾಡಿದೆ ?” ಎಂದ. ಮಣ್ಣಯಿ “ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದೇಕೆ ?” ಎಂದಳು.

ಈ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಾದ ಜವಾಬನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಕಷ್ಟ ಆದರೆ ಅಪೂರ್ವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಈ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಗದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಮದದಿನ ಅತ್ತೆಯಾದವಳು ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಪುಂಡ ಸ್ವಾಮವನ್ನು ಅರಿತು ಅವಳನ್ನು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಕೂಡಿಹಾಕಿ ಹೊರಗೇರಿಂದ ಕದದ ಅಗುಳಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಳು. ಮೃಣ್ಮಯಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಮೊದಲು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಘಡ ಘಡವೆಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಓಡಾಡಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲೂ ಓಡಿಹೋಗುವ ದಾರಿ ಕಾಣದೆ ನಿಷ್ಫಲ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲಿನ ದುಪ್ಪೆಚ್ಚಿಯನ್ನು ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಡಿದು ಕಡಿದು ತುಂಡು ಮಾಡಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಏನೂ ದಾರಿ ತೋಚುವ ಸಂತಾಪದಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೂಗುತ್ತ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಳು.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಯಾರೋ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೂತರು. ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಧೂಳಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ಕೂದಲನ್ನು ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಎತ್ತಿ ಸರಿಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಮೃಣ್ಮಯಿ ಬಲವಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಹಿ ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಸರಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅಪೂರ್ವನು ಕಿವಿಯ ಬಳಿ ಮುಖ ಬಾಗಿ ಸಿ ಮೃದುಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ನಾನು ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟೆ ನಡೆ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹಿತ್ತಿಲ ಕಡೆಯ ತೋಟಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗೋಣ” ಎಂದ. ಮೃಣ್ಮಯಿ ಮತ್ತೆ ಬಲವಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಹಿ ಅಳುತ್ತ “ಏನೂ ಬೇಡ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅಪೂರ್ವನು ಅವಳ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಖವೆತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ “ಆ ಕಡೆ ನೋಡು, ಯಾರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದ.

ರಾಖಾಲ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಕೆರೆ ನೋಡುತ್ತ ದಿಕ್ಕು ತೋಚುವವನಂತೆ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮೃಣ್ಮಯಿ ಮುಖವೆತ್ತದೆಯೇ ಅಪೂರ್ವನ ಕೈಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದಳು. ಅಪೂರ್ವ “ರಾಖಾಲನು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಆಟವಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಆಡಲು ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅವಳು ಅದೇ ಸಂತಾಪ ತುಂಬಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಇಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ರಾಖಾಲನೂ ಇದು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯವಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ಹೇಗೋ ಆ ಮನೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಓಡಿಹೋದ. ಅಪೂರ್ವನು ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ತೋಚುವ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತಿದ್ದ. ಮೃಣ್ಮಯಿ ಅಳುತ್ತ ಅಳುತ್ತ ಸುಸ್ತಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ಅಪೂರ್ವನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಹಾಕುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಬಾಗಿಲ ಅಗುಳಿಯನ್ನು ತಗುಲಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಅದರ ಮರುದಿನ ವ್ಯೂಹಿಯಿಗೆ ತಂದೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕಾಗದ ಬಂತು. ಆತನು ತನ್ನ ಮುದ್ದುಗುವಿಯಾದ ವ್ಯೂಹಿಯು ಲಗ್ನದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗದೆ ಇದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೇಚಾಡುತ್ತ ಹೊಸ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ತಿಳುಹಿ ಬರೆದಿದ್ದ

ವ್ಯೂಹಿಯು ಅತ್ತೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು “ನಾನು ನಮ್ಮಪ್ಪನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ”ಂದಳು. ಅತ್ತೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದ ಈ ಅಸಂಭವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಂದೆದ್ದು “ಅವರಪ್ಪ ಎಲ್ಲಿದಾನೆ ಅನ್ನುವುದೇ ಇವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೋಗುತ್ತಾಳಂತೆ ಅಷ್ಟು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಾಹಿಲ್ಲ! ಯಾರೂ ಕಂಡು ಕೇಳದ ಇವರಪ್ಪ!” ಎಂದು ಬಿಟ್ಟಳು.

ವ್ಯೂಹಿಯು ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಆಸೆಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿ ದೇವರನ್ನು ಮೊರೆಯಿಡುವಂತೆ ‘ಅಪ್ಪನ ಹೆಸರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ “ಅಪ್ಪಾ, ನೀನಿಲ್ಲಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡು. ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬದುಕಲಾರೆ” ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳು.

ಗಾಢಾತ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗಂಡ ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ವ್ಯೂಹಿಯ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಳು. ಅಲ್ಲಸ್ವಲ್ಪ ಮೋಡಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿದ್ದು ದಾರಿ ಕಾಣುವಷ್ಟು ಬೆಳಕಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ರಸ್ತೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕೋ ವ್ಯೂಹಿಯಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಯಾವ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಅಂಚಿಯ “ರನ್ನರ್” ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಆ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಪೋಸ್ಟ್ ರನ್ನರನು ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟಳು. ನಡೆದು ನಡೆದು ಬಹಳ ಶ್ರಮವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ರಾತ್ರಿಯೂ ಕಳೆಯುತ್ತ ಬಂತು, ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಚಿಲಪಿಲವೆಂದು ಒಂದೆರಡು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಅನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಲುಪಕ್ರಮಿಸಿ ಮುಂಜಾನೆಯಾಗಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿದವು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯೂಹಿಯು ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪೇಟೆಯಂತಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದಳು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ತೋಚದೆ ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಝಣ ಝಣವೆಂಬೊಂದು ಪರಿಚಿತವಾದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಬಂತು.

ಟಪಾಲಿನ ಚೀಲವನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ ಕಟ್ಟಿದ ಉದ್ದಯೆ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ ಓಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮೆಯಿಲ್ ರನ್ನರ್. ವ್ಯೂಹಿಯು ಬೇಗನೆ ಅವನ ಬಳಿ ಓಡಿ ಕಾತರ ಸ್ವರದಿಂದ “ಕುಶೀಗಂಜಿಗೆ ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಬಳಿ ಹೋಗಬೇಕು ನಾನು. ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ಮಾವ” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಅವನು “ನಿನ್ನ ಕುಶೀಗಂಜು ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು—ಹೋಗು ಹೋಗು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ನದೀಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲಂಗರು ಹಾಕಿದ್ದ ಟಪಾಲು ನೌಕೆಯ

ನಾವಿಕನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿ ನೌಕೆಯೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಹೊರಟುಹೋದ. ಅವನಿವಳ ಮೇಲೆ ದಯೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಇನ್ನು ಸಮಯವಿಲ್ಲ.

ನೋಡ ನೋಡುತ್ತ ಸಂತೆ ಮತ್ತು ಪೇಟೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಗಜಬಿಜಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು.

ವೃಣ್ಮಯಿ ಸೋಪಾನಗಳನ್ನಿಳಿದು ಒಬ್ಬ ನಾವಿಕನನ್ನು ಕೂಗಿ “ನಾವಿಕನೇ, ನನ್ನನ್ನು ಕುಶೀಗಂಜಿಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗುತ್ತೀಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಾವಿಕನು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಹತ್ತಿರದ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು “ಯಾರೇ ಹುಡುಗಿ ಅದು ? ಓ ನೀನಾ ! ನಮ್ಮ ಮಿನ್ನಕ್ಷಮೋ. ನೀನ್ಯಾಕುಮ್ಮ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ ಈಟೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ?” ಎಂದು ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದ. ವೃಣ್ಮಯಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹಿತಳಾಗಿ “ವನಮಾಲೀ, ನಾನು ಕುಶೀಗಂಜಿಗೆ ನಮ್ಮಷ್ಟನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು” ಎಂದಳು.

ವನಮಾಲಿಗೆ ಈ ನಿರಂಕುಶ ಬುದ್ಧಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ವಿಷಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಅವನ ಕೂಡಲೇ “ಅದಕ್ಕೇನಮ್ಮಾ ಕೂಡು, ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣಂತೆ” ಎಂದ. ವೃಣ್ಮಯಿ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಕೂತಳು.

ನಾವಿಕನು ನೌಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮೋಡಗಳು ಕವಿದು ದೊಡ್ಡ ವಳೆ ಬೀಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಭಾರ್ವಹದ ಮಾಸದ ತುಂಬು ನದಿ ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತ ನೌಕೆ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಓಲಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆ ಓಲಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ ವೃಣ್ಮಯಿಗೆ ಮೈ ಮರೆತು ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿತು.

ಸೆರೆಗು ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಅವಳು ನೌಕೆಯ ನೆಲದಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದಳು. ನದಿಯ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ತುಂಟು ಹುಡುಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಸಾಕಿದ ನಲುಮೆಯ ಕೂಸಿನಂತೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದಳು.

ಎಚ್ಚರವಾದ ಮೇಲೆದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ !

ಅವಳು ಎಚ್ಚಕವಾಗಿದುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಒಕ್ಕಲಿಗಿತ್ತಿ ನಾನಾ ಮಾತು ಆಡಿ ಗದರಿಸಿದಳು.

ಅವಳು ದನಿ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಅತ್ತೆಯೂ ಬಂದು ಅತಿ ನಿಷ್ಕರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಳು.

ವೃಣ್ಮಯಿ ಕಣ್ಣುಗಳರಳಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಬ್ದವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಕಡೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಕಡೆಗೆ ಅವಳ ತಂದೆಯ ವಿದ್ಯೆಯ ಕೊರತೆಯ ಕಡೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಆಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಲಾರದೆ ಸರಕ್ಕನೆದ್ದು ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಅಗುಳಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು.

ಅಪೂರ್ವನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ಮೋರೆಯವನಾಗಿ ತಾಯಿಯ

ಬಳಿ ಬಂದು “ಅಮ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳವರೆಗಾದರೂ ಅಪ್ಪನ ಮನೆಗೊಂದು ಸಲ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ತಪ್ಪೇನು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಅಮ್ಮ ಮಗನ ಮೇಲೂ ಕಸೆಂದು ರೇಗಿಬಿದ್ದು ಹಿಂದು ಮುಂದು ಯಾವುದೂ ನೋಡದೆ ಬೈಯಲು ತೊಡಗಿದಳು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬರ ಬಂದಿತ್ತೋ ? ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ, ಈ ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಬೇಯಿಸಿ ತಿಂದುಹಾಕುವಂಥ ದಂಗೆಕೋರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ! ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಹೇಳಲು ತೊಡಗಿದಳು.

೨೩

ಅಂದು ಇಡೀ ದಿನ ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಮಳೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹೊಡೆಯಿತು. ಈ ಕಡೆ ಮನೆಯೊಳಗೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಯಿತು.

ಅದರ ಮರುದಿನ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವನು ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆಚ್ಚಿಸಿ “ಮೃಣ್ಮಯೀ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಹೋಗೋಣವೇ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಮೃಣ್ಮಯಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಗಂಡನ ಕೈಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆತನ ಕಡೆ ಬಿರುಗಾಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ “ಹೂ...ಹೋಗೋಣ” ಎಂದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ “ಹಾಗಾದರೆ ನಡಿ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಈಗಲೇ ಓಡಿಹೋಗೋಣ. ನಾನಾಗಲೇ ನದೀಘಾಟದಲ್ಲಿ ನೌಕೆ ತಯಾರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಡೆ” ಎಂದ.

ಮೃಣ್ಮಯಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತಾ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗಂಡನ ಕಡೆ ಬೀರಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ಅಪೂರ್ವನು ತಾಯಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗದಿರಲೆಂದು ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡದೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು.

ಮೃಣ್ಮಯಿ ಆ ಕತ್ತಲ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ನಿರ್ಜನವಾದ, ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದ ಗ್ರಾಮದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಮೊದಲು, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಆಂತರಿಕ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಗಂಡನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಹೃದಯದ ಆನಂದದುದ್ದೇಗವು ಆ ಕೋಮಲ ಸ್ಪರ್ಶದ ದ್ವಾರಾ ಅವಳ ಗಂಡನ ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೊಕ್ಕು ಸಂಚರಿಸಿತು.

ನೌಕೆ ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಹೊರಟಿತು. ಹಿಡಿಸಲಾರದ ಸಂತೋಷ ತುಂಬಿದ್ದರೂ ಬಹಳ ಬೇಗ ಮೃಣ್ಮಯಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಅದೇನು ಮುಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆ, ಅದೇನು ಹುಚ್ಚು ಆನಂದ ! ಎರಡು ದಡಗಳಲ್ಲೂ ಅದೆಷ್ಟು ಗ್ರಾಮಗಳು, ಪೇಟೆಗಳು,

ಸಂತೆಗಳು, ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳು ? ಎರಡೂ ಕೆಲೆ ಅದೆಷ್ಟು ಬಗೆಯಾದ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ದೋಣಿಗಳು, ನೌಕೆಗಳು ತೇಲಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿವೆ !

ವೃಣ್ಣಯಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತುಚ್ಛ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಯೂ ಗಂಡನನ್ನು ಸಾವಿರ ಸಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಳು. ಆ ದೋಣಿಯೊಳಗೇನಿದೆ, ಇವರೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ, ಈ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರೇನು, ಇತ್ಯಾದಿಯಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಅಪೂರ್ವನಾವ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲೂ ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ದಿನವಿದ್ದೂ ಯಾರ ಬಳಿಯಿಂದಲೂ ಕೇಳಿರದೆ ಇರುವಂಥವು.

ಅಪೂರ್ವನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳೇ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚುಗೆ ಪಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೇ. ಎಳ್ಳು ಹೇರಿದ ನೌಕೆಯನ್ನು ಸಾಸುವೆಯ ನೌಕೆಯೆಂದ. ಪಾಂಚಬೇಡಾ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ರಾಯನಗರವೆಂದ. ಮನುಸೀಫ್ ಕೋರ್ಟ್ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಜಮೀನ್‌ದಾರಿ ಕಛೇರಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಿದ. ನಿಜವಾದರೇನು, ಸುಳ್ಳಾದರೇನು ! ಅಂತೂ ಈ ಉತ್ತರಗಳಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ ಹುಡುಗಿಗಾದ ಆನಂದ, ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಗೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸಂಜೆ ನೌಕೆ ಕುಶೀಗಂಜಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿತು. ಟೆನ್ನಿಸ್ ಷೆಡ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಸುಕು ಮಸಕಾದ ಎಣ್ಣೆಯ ಲಾಂದ್ರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಡೆಸ್ಕಿನ ಮೇಲೊಂದು ಚರ್ಮದ ರಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ರಿಜಿಸ್ಟರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರಿಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಈಶಾನನಚುದ್ರ ಸ್ವಲ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಮದಂಪತಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಎದುರಿಗೆ ಹಾಜರಾದರು.

ವೃಣ್ಣಯಿ ಒಂದೇ ಉಸುರಿನಲ್ಲಿ “ಅಪ್ಪಾ!” ಎಂದಳು. ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸವಿದನಿ ಹಿಂದೆಂದೂ ಕೇಳಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಗಳ ಕರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಈಶಾನನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತತ್ಕ್ಷಣ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಏನು ಹೇಳುವುದು, ಏನು ಮಾಡುವುದು, ಅವನಿಗೇನೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ.

ಅವನ ಮಗಳು ಮತ್ತು ಅಳಿಯ ಆ ರಾಜ್ಯದ ಯುವರಾಜ, ಯುವರಾಣಿ ಯರಿದ್ದಂತೆ ! ಈ ಹಾಳು ಸಣಬಿನ ಮೂಟೆಗಳ ನಡುವೆ ಅವರಿಗೆ ಕೂಡಲು ತಕ್ಕ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಅವನು ಹೇಗೆತಾನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲ—ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಬಹುಶಃ ಅವನ ದಿಕ್ಕು ತೋಚದ ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಅದರ ಅನಂತರ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು ? ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆ. ದರಿದ್ರ ಗುಮಾಸ್ತೆ ದಿನವೂ ತಾನೇ ಕೈಯಾರೆ ಅನ್ನ—ಸಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಇವತ್ತು—ಇಂತಹ ಸುದಿನ, ಏನು ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಇವರಿಗೆ ಔತಣ ಮಾಡುವುದು? ವೃಣ್ಣಯಿಯಾಗ “ಅಪ್ಪಾ, ಇವತ್ತು ನಾವೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡೋಣ” ಎಂದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು ಈ ಘನಾಪ್ತಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳಾಭಾವ, ಜನಾಭಾವ, ಅನ್ನಾಭಾವ ಆದರೇನು ? ಎಷ್ಟೇ ಕ್ಷುದ್ರ ಭಿದ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಕಾರಂಜಿಯುಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಡಿ ವೇಗದಿಂದ ಚಿಮ್ಮುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಹಾಗೆಯೇ ಈ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಇಕ್ಕೆಷ್ಟದ ಮೂಲೆಯಿಂದೊಂದು ಆನಂದದ ಬುಗ್ಗೆ ತುಂಬು ಪ್ರಾಹಾರದಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಹರಿಯಲು ತೊಡಗಿತು.

ಹೀಗೆ ಮೂರು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು. ಎರಡು ಹೊತ್ತೂ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಸ್ವೀವರು ಬಂದು ಹೋಗುವುದು. ಜನ ಬರುವರು, ಜನ ಹೋಗುವರು, ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಗಡಿಬಿಡಿ, ಕೋಲಾಹಲ. ವತ್ತೆಸಂಜೆಯಾಯಿತೆಂದರೆ ನದೀ ತೀರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಜನವಾಗುವುದು. ಆಗ ನೋಡಬೇಕು ಇವರ ಕೋಲಾಹಲ, ಇವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಕ್ಷಂಧ್ಯಗಳು. ಹೇಳುವವರಿಲ್ಲ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ.

ಮೂರು ಜನಕ್ಕೆ ಸೇರಿ, ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಸಜ್ಜು ಮಾಡಿ, ತಪ್ಪಿ ಒಂದು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಡಿ, ಅಡುಗೆಯ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಬಳೆಗಳ ಶಬ್ದದ ಮೇಳಕ್ಕೆ ಬಡಿಸುವ ಅವಳ ವಿಶ್ವಾಸದ, ಬಲವಂತದಪಶಕಾರವನ್ನು ಸಮಿಯತ್ತ ಅಳಿಯ, ಮಾವಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಅವಳ ಅಡುಗೆಯ ಪರಿವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ, ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದ ಹುಳುಕುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಬೇಕೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿ ರೇಗಿಸಿದಾಗ ಅವಳೂ ಕಪಟ ಕೋಪ ತೋರಿ ತನಗೆ ತೋರಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮೇಲೂ ಮುಯ್ಯಿ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ಆನಂದ ಪಡೆದಳು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಮೂರು ಘಂಟೆಗಳಂತೆ ಕಳೆದಹೋದ ಮೇಲೆ ಅಪೂರ್ವನು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದ.

ಮೃಣ್ಮಯಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ದಿನಗಳಿರಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಈಶಾನನು “ಇಲ್ಲ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟ.

ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವ ದಿನ ಮಗಳನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ಬಿಡುತ್ತ ಗದ್ಗದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಈಶಾನನು “ಅಮ್ಮಾ ಮಗೂ. ನೀನು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆ ಬೆಳಗಿಕೊಂಡು ಇರು. ಯಾರೂ ನನ್ನ ಮೀನೂಳ ಮೇಲೆ ಯಾವ ತಪ್ಪೂ ಹೊರಿಸದಿರಲಿ” ಎಂದ.

ಮೃಣ್ಮಯಿ ಅಳುತ್ತ ಅಳುತ್ತ ಗಂಡನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡಳು.

ಈಕಡೆ ಈಶಾನನು ಅವರು ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಇಮ್ಮಡಿ ನಿರಾನಂದವಾದ. ಆ ಇಕ್ಕೆಷ್ಟನು ಹೊಲಸು ಕೊಠಡಿಯ ನಡುವೆ ಹೋಗಿ ದಿನವಾದ ಮೇಲೆ ದಿನ ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ತಿಂಗಳು ನಿಯಮದಂತೆ ಸೊಬಿನ ಮಾಲುಗಳನ್ನು ತೂಕ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದ.

೬

ಈ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಿಬ್ಬರೂ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ತಾಯಿ ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರ ಭಾವದಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಮಾತೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಆಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಯಾವ ದೂರನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಅದನ್ನು ತಾನು ಕ್ಷಮಿಸಬಲ್ಲೆನೆನ್ನುವಂತೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಈ ನೀರವವಾದ, ಮೂಕ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೇ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಸಹಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು.

ಕಚೆಗೆ ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಅಪೂರ್ವನೊಂದು ದಿನ ಅಮ್ಮನ ಬಳಿ ಬಂದು “ಅಮ್ಮಾ ಕಾಲೇಜು ತೆರೆದಿದೆ. ನಾನೀಗ ಲಾ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ” ಎಂದ.

ತಾಯಿ ಉದಾಸೀನಭಾವದಿಂದ “ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತೀ?” ಎಂದಳು.

“ಹೆಂಡತಿ ಇಲ್ಲೇ ಇರಲಿ” ಎಂದ ಅಪೂರ್ವ.

ಆಗ ಅಮ್ಮ “ಬೇಡ, ಮಹಾರಾಯ, ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ನೀನವಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು” ಎಂದಳು, ಸ್ವಲ್ಪ ಗಡುಸಾಗಿಯೇ.

ಅಪೂರ್ವನೂ ಕೋಪಗೊಂಡು “ಸರಿ, ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ಹಾಗಾದರೆ” ಎಂದುಬಿಟ್ಟು ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗಲು ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ನಡೆದವು. ಹೊರಡುವ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಅಪೂರ್ವನು ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಮೃಣ್ಮಯಿ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆನೋ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಪೆಚ್ಚಾದಂತಾಯಿತು. ದುಗುಡದಿಂದ “ಮೃಣ್ಮಯಿ, ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಬರಲು ನಿನಗೆಷ್ಟುಮಿಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದ

“ಇಲ್ಲ” ಎಂದಳು ಮೃಣ್ಮಯಿ.

ಅಪೂರ್ವನು “ನಿನಗೆ ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲ ?” ಎಂದ. ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಾವ ಉತ್ತರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಅತಿ ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಇದರೊಳಗೆ ಮನಸ್ತತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಜಟಿಲತೆಯ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವುದರಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನುಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಅಪೂರ್ವನು ಮತ್ತೆ “ರಾಖಾಲನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬರುವುದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೇ?” ಎಂದ. ಮೃಣ್ಮಯಿ “ಹೂಂ” ಎಂದು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು.

ಆ ಮೇಲೆ ರಾಖಾಲನ ವಿಡುಗುವಾಗ ಈ ಬಿ.ಎ. ಪಾಸಾದ ವಿದ್ಯಾಮತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೂಜಿಯಂತೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಅತಿ ಮೊನೆಯೂ ಆದೊಂದು ಈರ್ಷ್ಯೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಸುವ್ಯಂಜಿತ್ತು ಆಮೇಲೆ “ನಾನು ಬಹಳ ಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದ. ಈ ಸುದ್ದಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. “ಬಹಳೇ ಎರಡು ಮರ್ಷಗಳು ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಆಗಬಹುದು” ಎಂದ.

ವ್ಯುತ್ಥಯಿಯಾಗ “ನೀವು ವಾಪಸು ಬರುವಾಗ ರಾಖಾಲನಿಗೋಸ್ಕರ ಮೂರು ಅಲಗುಗಳ ರಾಜರ್ಸ್ ಚಾಕುವನ್ನು ಕೊಂಡು ತರುತ್ತೀರಾ ?” ಎಂದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಎದ್ದು ಕೂತು “ನೀನು ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೀಯಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ವ್ಯುತ್ಥಯಿ “ಹೂಂ. ನಾನು ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಇರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ “ಒಳ್ಳೆದು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬರಹೇಳಿ ಕಾಗದ ಬರೆಯುವವರೆಗೂ ನಾನು ವಾಪಸು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂತೋಷವಾಯಿತೇ ಈಗ ?” ಎಂದ.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ವ್ಯುತ್ಥಯಿ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಹೊರಳಿ ನಿರ್ದೆ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಆದರೆ ಅಪೂರ್ವನಿಗೆ ನಿರ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆ ದಿಂಬನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಗೋಡೆಗೊರಗಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕೂತಿದ್ದ.

ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿತ್ತು. ಅಪೂರ್ವನು ಆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ವ್ಯುತ್ಥಯಿಯ ಕುಸಿ ನೋಡಿದ. ನೋಡ ನೋಡುತ್ತ ಇವಳಾವುದೋ ಮಂತ್ರವಾದಿಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆತ್ತದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿರ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕನ್ಯೆ, ಇವಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊನ್ನಿನ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಇವಳ ಆತ್ಮವನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆತ್ತ ಹಾಸ್ಯದ್ದು; ಮತ್ತು ಹೊನ್ನಿನ ಬೆತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು.

ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಪೂರ್ವನು ವ್ಯುತ್ಥಯಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದ. ಆಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು “ವ್ಯುತ್ಥಯಿ, ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡಲು ಸಮಯವಾಯಿತು, ನಡೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದ.

ವ್ಯುತ್ಥಯಿ ಹಾಸುಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ನಿಂತಳು. ಅಪೂರ್ವನು ಅವಳ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ಈಗ ನನ್ನದೊಂದು ಆಸೆ ನೀನು ನಡೆಸಿಕೊಡು. ನಾನೆಷ್ಟೋಸಲ ನೀನು ಕೇಳಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇವತ್ತು ಹೊರಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪುರಸ್ಕಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ವ್ಯುತ್ಥಯಿ ವಿಸ್ಮಿತಳಾಗಿ “ಏನು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು “ನೀನು ಇಷ್ಟದಿಂದ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನಗೊಂದು ಮತ್ತು ಕೊಡು ಮತ್ತೆ” ಎಂದ.

ಅಪೂರ್ವನ ಈ ಅದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವನ ಗಂಭೀರ ಮುಖಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೃಣ್ಮಯಿಗೆ ನಗು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ನಗುವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಮುಖವನ್ನೆತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಳು. ಹತ್ತಿರ ಹೋದೊಡನೆ ಅವಳ ಕೈಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಖಿಲ್ ಖಿಲ್ ಎಂದು ನಗುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ವಿಫಲಳಾಗಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೆರಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಗುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಳು. ಅಪೂರ್ವನು ಅರ್ಧ ಕೋಪ, ಅರ್ಧ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ಅವಳ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸಿದನು.

ಅಪೂರ್ವನದೊಂದು ಕಠಿಣವಾದ ಹಠ. ದರೋಡೆಕಾರನಂತೆ ಬಲವಂತದಿಂದಾವುದನ್ನೂ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಅದು ಅವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅವಮಾನ. ಅದರ ಬದಲು ತಾನು ದೇವತೆಯಂತೆ ಗೌರವವಾಗಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೇನೇ ಚೆನ್ನ.

ಮೃಣ್ಮಯಿ ಇನ್ನು ನಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಮುಂಜಾವಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜನವಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಅವಳ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಅಪೂರ್ವನು ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ತಾಯಿಗೆ “ಅಮ್ಮಾ ಆಮೇಲೆ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ನನ್ನ ಓದು ಬರೆಹಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೂ ಸಂಗಾತಿ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗಂತೂ ಅವಳನ್ನು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಷ್ಟೆಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನವಳನ್ನು ಅವಳ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ” ಎಂದ.

ಗಭೀರವಾದ ಬಿಂಕ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಾಯಿ. ಮಕ್ಕಳು ಪರಸ್ಪರ ಬೀಳ್ಕೊಂಡರು.

೭

ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮೃಣ್ಮಯಿ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ತನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹಿಡಿಸದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆ ಮನೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅದು ಹೇಗೋ ಬದಲಾಯಿಸಿಹೋಗಿದೆ. ಹೊತ್ತು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಳೆಯದು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಯಾರ ಸಂಗಡ ಕಲಿತು ಮಾತಾಡಬೇಕು, ಎಂದೇನೂ ತೋಚುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳಿಗೆ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಯಾವ ಜನರೂ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣವಾದಂತೆ, ಈಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ

ಹಾಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು ? ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿಯೇಕೆ ಹಾಗರಲ್ಲಿ ? ಇದು ಮಾತ್ರ ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ— ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಎಸೆದುಬಿಡಬೇಕೆಂದರೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸೇಕೋ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಅದರ ರುಚಿಯೇ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿಹೋಗಿದೆ. ಹಣ್ಣಾಗಿ ಹಳದಿಯಾದ ಎಲೆಯಂತೆ ಇಂದು ತೋಗುಕುಟಿಯಿಂದ ಕಳಚಿಹೋದ ಆ ಅತೀತ ಜೀವನದ ತುಣುಕನ್ನು ಇಷ್ಟದಿಂದಲೇ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೂರಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಿಟ್ಟಳು.

ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು—ನಿಪುಣನಾದ ಕಮ್ಮಾರ ಎಂತಹ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಬಲ್ಲನೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎರಡು ತುಂಡು ಮಾಡಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ಎರಡು ತುಂಡರ್ಥಗಳೂ ಎರಡು ಕಡೆ ಬೀಳುವವು. ವಿಧಾತನ ಕತ್ತಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವುಳ್ಳದ್ದು. ಯಾವ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲವನು ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಬಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಯೌವನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕತ್ತಿ ಬೀಸಿದ್ದನೋ ಅವಳಿಗೇ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಹೇಗೋ ಅಲುಗಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಾಲ್ಯದಂಶವು ಪ್ರಾಯದಂಶದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೃಣ್ಮಯಿ ಬೆರಗಾಗಿ, ವೃಥಿತಳಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಹಳೆಯ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆ ಈಗ ತನ್ನದೆಂದೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಾವಳು ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಅವಳಿಗೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಳೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ನೆನಪೆಲ್ಲಾ ಆ ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಣೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಮಂಚ, ಹಾಸಿಗೆ—ಇವುಗಳ ಕಡೆ ಒಂದೇ ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಅಂದಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಯಾರೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಹಾಸ್ಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಇನ್ನು ಕೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ರಾಖಾಲ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲು ಹೆದರುತ್ತಾನೆ. ಆಟದ ಮಾತೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೃಣ್ಮಯಿ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ “ಅಮ್ಮಾ ನನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಾ” ಎಂದಳು.

ಈ ಕಡೆ ತನ್ನನ್ನಗಲಿದ ದಿನ ಮಗನ ಮುಖದ ಮೇಲಿದ್ದ ವಿಷಾದದ ಮುಸುಕನ್ನು ನೆನೆದು ನೆನೆದು ತಾಯಿಯ ಕರುಳು ಹಿಂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ರೋಷದಿಂದಲೇ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬೀಗಿತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಕೆಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕುಟವಾಯಿತು.

ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮುಸುಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೃಣ್ಮಯಿ ಕಂದಿದ ಮುಖವುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಅತ್ತೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದಳು.

ಅತ್ತೆಗಾಗ ಅಂತಃಕರಣವು ಕ್ಷಿಬ್ಧವೆಂದು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಗಳಗಲನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಾ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಎತ್ತಿ ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡಳು—ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರ ಹೃದಯಗಳೂ ಒಂದಾದುವು.

ಅತ್ತೆಯು ಸೊಸೆಯ ಮುಖದ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿಹೋದಳು. ಆ ಮೃಣ್ಮಯಿ ಇವಳಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪರಿವರ್ತನೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ದೊಡ್ಡ ಶಕ್ತಿ ಬೇಕು.

ಅತ್ತೆ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೋಷವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತಿದ್ದಿ ಸರಿಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಅದೃಶ್ಯ ಶಿಕ್ಷಾಗುರು ಯಾವುದೋ ಒಂದೇ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ ಉಪಾಯದಿಂದ ಮೃಣ್ಮಯಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬೇರೆ ಜನ್ಮವನ್ನೇ ತಾಳುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ.

ಈಗ ಮೃಣ್ಮಯಿ ಅತ್ತೆಯನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವಳಾದಳು. ಅತ್ತೆಯೂ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಮರದೊಂದಿಗೆ ಕೊಂಬೆಗಳೂ, ರೆಂಬೆಗಳೂ ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಹಾಗೆ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಒಮ್ಮನದಿಂದ ಕೂಡಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈಗಲೀಗ, ಗಂಭೀರ, ಸ್ನಿಗ್ಧ, ವಿಶಾಲವಾದೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಪ್ರಕೃತಿ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ, ಅವಯವ, ನಾಡಿ, ರಕ್ತಕಣಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ, ಮಿದುಳು, ಮನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಅದರಿಂದವಳೇನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವೇದನೆಯೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮೊದಲ ಆಷಾಢನ ಮಳೆ ತುಂಬಿದ ಹೊಸ ಮೋಡದಂತೆ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಂಬನಿ ತುಂಬಿದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅಭಿಮಾನವೊಂದು ಸಂಚಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಆ ಅಭಿಮಾನ ಅವಳ ಕಣ್ಣಮೇಲಿನ ಛಾಯಾಮಯವಾದ ವಿಶಾಲ ರೆಪ್ಪೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗಂಭೀರತೆಯ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಅಚ್ಚಿತ್ತಿತು. ಅವಳಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ “ನಾನು ನನ್ನನ್ನೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ನೀವೇಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದಾಗಿತ್ತು? ನೀವೇಕೆ ನನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು? ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವಂತೆ ಬಲವಂತವೇಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ? ನಾನೇನೋ ರಾಕ್ಷಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಕಲಿಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗದೆ ಪಡಲಿಲ್ಲವಾದರೆ, ನೀವು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ? ನೀವೇಕೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಿ? ನನ್ನ ಅನುರೋಧವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದೇಕೆ? ನನ್ನ ಹಠಮಾರಿತನವನ್ನೇಕೆ ಸಹಿಸಿದಿರಿ?” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಆಮೇಲೆ ಅಪೂರ್ವನ ಅಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೊಳದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜನವಾದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಏನೂ ಹೇಳದೆ, ಏನೂ ಮಾಡದೆ, ಒಂದುಬಾರಿ ಅವಳ ಮುಖದ ಕಡೆ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದ ಅದೇ ಕೊಳ, ಅದೇ

ಹಾದಿ, ಆ ಮರದ ನೆರಳು, ಆ ಮುಂಜಾನೆಯ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು ಮತ್ತು ಆ ಹೃದಯ ಭಾರದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಗಂಭೀರ ದೃಷ್ಟಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ಈಗ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅವೆಲ್ಲದರ ಅರ್ಥವೂ ಆಗಿಹೋಯಿತು ಅವಳಿಗೆ. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಅಂದು ಬೀಳ್ಕೊಂಡ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಪೂರ್ವನ ತುಟಿಯವರೆಗೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಚುಂಬನ, ಆ ಅಸಂಪೂರ್ಣ ಚುಂಬನ ಇಂದು ಮರುಭೂಮಿಯ ಮರೀಚಿಕೆಯ ಕಡೆ ಹಾರುವ ಬಾಯಾರಿದ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಅದೇ ಅತೀತವಾದ ಆವಶ್ಯಕ ಗಳಿಗೆಯ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದರ ದಾಹವನ್ನು ತೇರಿಯದು. ಈಗ ಆಗಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ “ಅಯ್ಯೋ, ಇಂಥಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಲ್ಲ. ಅಂಥಾ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಬಹುಶಃ ಹೀಗೆ ಆಗುತ್ತೇನೋ ?” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಅನ್ನಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಅಪೂರ್ವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ “ಮೃಣ್ಮಯಿ ನನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ....” ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಂಕುಚಪಟ್ಟಿದ್ದ ಮೃಣ್ಮಯಿ ಇಂದು “ಅವರು ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಏನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೋ” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ಕೂತು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಅಪೂರ್ವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನೂ ತಾನೊಬ್ಬ ತುಂಟ, ಹುಟಮಾರಿಯಾದ, ಗಂಡುಬೀರಿ ಹುಡುಗಿಯಂತಲೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. ಹಾಗಿರದೆ ಈಗ ತಾನೊಬ್ಬ ಅಂತಃಕರಣ ತುಂಬಿದ, ಮಾನಾಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯದ ದಾಹವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ತರುಣಿಯೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅವಳು ಪರಿತಾಪದಿಂದ ನಾಚುಗೆಯಿಂದ, ತನ್ನಮೇಲೂ ಬರೇ ಹೇಸುಗೆಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿಹೋದಳು. ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಮುತ್ತಿನ ಮತ್ತು ತೆಕ್ಕೆಯ ಖರ್ಚುಗಳೇನಿದ್ದವೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಪೂರ್ವನ ತಲೆದಿಂಬಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಹೀಗೇ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು.

ಅಪೂರ್ವ ನೀನು ಪತ್ರ ಬರೆಯದೆ ಹೋದರೆ ನಾನು ಮನೆಗೆ ವಾಪಸು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಮೃಣ್ಮಯಿ ಅದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕೂತಳು. ಅಪೂರ್ವನೇ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ಲೇಪದ ಅಂಚುಳ್ಳ ಬಣ್ಣದ ಕಾಗದದ ಕ್ಲಿಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದು ಏನು ಬರೆಯುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಬಹಳ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೊಟ್ಟು ಸೊಟ್ಟು ಪಂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲುಗಡೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸಂಪೋಧನೆಯನ್ನೂ ಬರೆಯದೆ ನೆಟ್ಟಿಗೆ “ನೀವು ಏಕೆ ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ? ನೀವು ಹೇಗೆ ಇದ್ದೀರಿ ಮತ್ತು ನೀವು ಮನೆಗೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಬರೆದಳು. ಆಮೇಲೆ ಕೈ ಬೆರಳಿಂದ ಮಸಿಯನ್ನೂರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಏನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಏನೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು, ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆಲ್ಲ ಬರೆದದ್ದಾಯಿತು, ನಿಜ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮನದ

ಭಾವವನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಶದೀಕರಿಸಿ ಬರೆಯಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ ವ್ಯುತ್ಥಯಿಗೂ ಹಾಗೆನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದಳು. “ಈ ಸಲ ನೀವು ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ. ಮತ್ತು ಹೇಗಿದ್ದೀರೆಂದು ಬರೆಯಿರಿ. ಮತ್ತು ಮನೆಗೆ ಬನ್ನಿ. ಅಮ್ಮ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಿಶೂವಿನ ಸ್ಥಳ ಹುಡುಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಿನ್ನ ನಮ್ಮ ಕರಿಯ ಆಕಳು ಕರುವನ್ನು ಹಾಕಿತು.” ಹೀಗೆಂದು ಪತ್ರ ಮುಗಿಸಿದಳು. ಪತ್ರವನ್ನು ಕವರಿನಲ್ಲಿ ಮಡಿಸಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ “ಶ್ರೀಯುತ ಬಾಬು ಅಪೂರ್ವ ಕೃಷ್ಣರಾಯ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷರದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದೊಂದು ತೊಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಳು. ಆದರೆ, ಪಾಪ, ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೆಷ್ಟೇ ತುಂಬಿದರೂ ಆ ಅಕ್ಷರಗಳೇನೋ, ಆ ಪಂಕ್ತಿಗಳೇನೋ ಒಂದು ನೇರವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ನೋಡಲು ಅಂದವುಳ್ಳದ್ದಾಗಲಿ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕವರಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೆಯಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯಕವೆನ್ನುವುದು ವ್ಯುತ್ಥಯಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅತ್ತೆಯ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೇನಾದರೂ ಬಿದ್ದೀತೆಂದು ಹೆದರಿ ಅವಳು ಪತ್ರವನ್ನು ನಂಬಿಕಸ್ತಳಾದ ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಟಪಾಲಿಗೆ ಹಾಕೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದಳು.

ಆ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಜವಾಬೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅಪೂರ್ವನೂ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ.

೮

ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ರಜಾ ಬಂತು. ಆದರೆ ಅಪೂರ್ವನೇನೋ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಆಗವನು ತಾಯಿ ಮಗನಿನ್ನೂ ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪವನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡಳು. ವ್ಯುತ್ಥಯಿಯೂ ಕೂಡ ಗಂಡನು ತನ್ನ ಮೇಲಿನ್ನೂ ಕೋಪದಿಂದಿದ್ದಾನೆಂದುಕೊಂಡು ತಾನು ಬರೆದಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ನಾಚಿಕೊಂಡಳು. ಆ ಪತ್ರವೆಷ್ಟು ತುಚ್ಛ, ಎಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ! ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೃದಯದ, ಭಾವವಾವುದನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೋದಿ ಅಪೂರ್ವನು ಎಷ್ಟು ನಕ್ಕಿರುತ್ತಾನೋ. ಅವಳ ಹುಡುಗತನ, ಅವಳ ಬುದ್ಧಿ ಹೀನತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸಿ ಅವಳು ಬಾಣದೇಟು ತಿಂದ ಜಿಂಕೆಯಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೇ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋವನುಭವಿಸಿದಳು. ದಾಸಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಕರೆದು ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ‘ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ನೀನು ಟಪಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬಂದೆಯಾ ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ದಾಸಿಯೂ ನೂರು ಸಲ ಅವಳಿಗೆ “ಹೌದಮ್ಮಾವರೆ, ನಾನೇ ನನ್ನ ಕೈಯಾರೇ ಪೇಟ ಒಳಗೆ ಒಳಗಡೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ. ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅಯ್ಯನವರ ಕೈಗೆ ತಲಪಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತರಾ” ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದಳು.

ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಮೃಣ್ಮಯಿಯ ಅತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು “ನೋಡೇ, ಮಗು, ಈ ಹುಡುಗನೇಕೋ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡೇ ಮನೆಗೆ ಬರದೇ ಇದ್ದಾನೆ, ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದರೂನೂ, ಅದಕ್ಕೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡತಾಯಿದ್ದೇನೆ. ನಾವೇ ಏಕೆ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಬಾರದು ಅಂತ. ನೀನೂ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರುತ್ತೀಯಾ ?” ಎಂದಳು. ಮೃಣ್ಮಯಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದುದೂ ಅದೇ. ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷ ತೋರಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ‘ಹೂಂ’ ಎಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಿ ತಲೆದಿಂಬನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು, ಸಂತೋಷ ತಡೆಯಲಾರದೆ ನಕ್ಕು, ಕುಲುಕಾಡಿ ಮನಸ್ಸಿಗಾದ ಹುಚ್ಚು ಆನಂದದ ಆವೇಶವನ್ನು ವಿಷ್ಣುಳಾಗಿ, ವಿಧ ವಿಧವಾಗಿ ಅನುಮಾನಗಳಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂತು ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಳು.

ಅಪೂರ್ವನಿಗಾವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸದೆ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ನೊಂದ ಹೆಂಗಳೂ ಅವನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಬೇಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವನ ತಂಗಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಆ ದಿನ ಮೃಣ್ಮಯಿಯಿಂದ ಪತ್ರ ಬರುತ್ತೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿರಾಸೆಯಾಗಿ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ಅಪೂರ್ವ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಭಂಗ ಮಾಡಿ ತಾನೇ ಅವಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವ ಒಕ್ಕಣೆಯೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಒಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಹೊರಸೂಸಬೇಕು, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೂ ಕುಂದು ಬರಬಾರದು, ಅಂತಹದೊಂದು ಸಂಭೋಧನೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸರಿಯಾದ ಪದ ಸಿಗದೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನಿಂದ ಅವನಿಗೊಂದು ಪತ್ರ ಬಂತು. “ಅಮ್ಮ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಬೇಗ ಬರುವುದು ಮತ್ತು ಊಟ ಇತ್ಯಾದಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ, ಎಲ್ಲಾ ಕುಶಲ.” ಕಡೆಯ ಮಾತನ್ನೋದಿದ ಮೇಲೂ ಅಪೂರ್ವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವಂಗಳದ ಅನುಮಾನವು ಹರಿದು ಬಹಳ ತಳಮಳವಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಡಮಾಡದೆ ತಂಗಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹಾಜರಾದ

ನೋಡಿದ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ತಾಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಅಮ್ಮಾ ಎಲ್ಲಾ ಕುಶಲ ತಾನೇ?” ಎಂದ. ತಾಯಿ “ಎಲ್ಲಾ ಕುಶಲವೇ ಕಣೋ. ನೀನು ರಜಾ ಬಂದರೂ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು “ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನಿತ್ತು ? ಲಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಓದುವುದು ಎಂದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೋಯಿತೆ ?” ಎಂದ

ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ತಂಗಿ ಬಂದು “ಅಣ್ಣಾ ನೀನೇಕೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅಣ್ಣ ಗಂಭೀರ ಭಾವದಲ್ಲಿ “ಲಾ ಓದುವುದು ಅಂದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೋಯಿತೆ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅಂದಬಿಟ್ಟು

ತಂಗಿಯ ಗಂಡ ಸಗುತ್ತ “ಅದೆಲ್ಲಾ ಕುಂಟು ನೆಪ ಅಷ್ಟೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಭಯದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ ಗೊತ್ತೇ ?” ಎಂದ.

ತಂಗಿ “ಆಹಾ ನಿಜವೇ. ನೀವಂತೂ ಭಯಂಕರ ಮನುಷ್ಯರೇ. ಸಣ್ಣ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದುಬಿಡಬೇಕು !” ಎಂದಳು.

ಇದೇ ರೀತಿ ಹಾಸ್ಯ ಪರಿಹಾಸ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋದವು. ಆದರೆ ಅಪೂರ್ವ ಅತ್ಯಂತ ದುಗುಡದಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ಮಾತೂ ಅವನಿಗೆ ದುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಾಯಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಬರುವಾಗ ವ್ಯೂಯಿಯೂ ಇಷ್ಟುಕಷ್ಟದ್ದರೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದುಬಿಡುಹದಾಗಿತ್ತು ಎಂದನ್ನಿಸಿತು. ಬಹುಶಃ ಅವು ಬಾರೆಂದು ಬಲವಂತ ಮಾಡಿಯೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳೆಲ್ಲೋ ಒಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಶ್ವೇ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಂಕೋಚ. ಏನೆಂದು ಕೇಳುವುದು?—ಇಡೀ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವರಚನೆಯೇ ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಭ್ರಾಂತಿವಶವಾಗಿದ್ದಂತೆನ್ನಿಸಿತು.

ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಮೊಡ್ಡವಾಗಿ ಗಾಳಿ, ಗುಡುಗುಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ವಳೆಯೂ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು. ತಂಗಿ “ಅಣ್ಣಾ ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡುಬಿಡೋಣ” ಎಂದಳು.

ಅಣ್ಣ “ಇಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕೆಲಸವಿದೆ” ಎಂದ.

ತಂಗಿಯ ಗಂಡ “ರಾತ್ರಿ ಎಂತಹುದೋ ಕೆಲಸ ನಿನಗೆ, ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲದ್ದು ? ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ನೀನು ಯಾರ ಮುಂದೆಯೂ ಹೋಗಿ ಸಬೂಬು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಹತ್ತಿರ ತೋರಿಸುತ್ತೀಯ ಈ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ?” ಎಂದ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟುಬಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಪೂರ್ವನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

ತಂಗಿಯಾಗಿ “ಅಣ್ಣಾ ನೀನು ಬಹಳ ಆಯಾಸಗೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ತಡಮಾಡ ಬೇಡ, ನಡೆ ಮಲಗಿಕೋ ಹೋಗು” ಎಂದಳು.

ಅಪೂರ್ವನಿಗೂ ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕತ್ತಲೆ ಹೇಗೋ ಮಾಡಿ ಒಬ್ಬನೇ ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಯಾಗಿ ಕಾಲುಬಾಚಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು, ಇವರ ನಗೆ ಚಾಟಿಕೆ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ—ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಒಳಗೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲು. ತಂಗಿ ದೂರದಿಂದಲೇ

“ಗಾಳಿ, ವಳಿಯಿಂದ ದೀಪವಾರಿಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ದೀಪ ತಂದು ಕೊಡಲೇ ಅಣ್ಣಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅಪೂರ್ವನು “ಬೇಡ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ ನಾನು ಮಲಗುವಾಗ ದೀಪವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ತುಗ್ಗಿ ಹೊರಟುಹೋದಮೇಲೆ ಅಪೂರ್ವನು ಕತ್ತಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಸಾಂಧ್ಯಾನದಿಂದ ಮಂಚದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನಡೆದ.

ಮಂಚದ ಮೇಲೇರಬೇಕೆಂದಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಬಳಿಯ ಇಂಚರದೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಅತಿ ಮಿದುವಾದ ಬಾಹುಪಾಶವು ಅವನ ಕತ್ತನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಅಪ್ಪಿತು. ಮತ್ತು ಹೂದಳಗಳಂತೆ ಚೆಂಡುಟಿಗಳೆರಡು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ಬಂದು ಅವಿರಳವಾದ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಸಮೇತ ಆವೇಶ ಭರದಿಂದ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ಚುಂಬಿಸುತ್ತ ಅವನಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ತೋರುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಪೂರ್ವನು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಚಕಿತನಾಗಿಬಿಟ್ಟು, ಆಮೇಲೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು—ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ನಗುವಿನ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗದೇ ಇದ್ದ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದು ಕಣ್ಣೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು—ಎಂದು ಕೊಂಡ.

೩.೨. ಸಮಸ್ಯಾಪೂರಣ

೧

ಧುಂಕಡಾಕೋಟೆಯ ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲ ಸರಕಾರ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ವಶಕ್ಕೆ ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಮಹಿವಾಟನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕಾಶಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಆ ಊರಿನ, ಆ ಸರಹದ್ದಿನ ದರಿದ್ರರು, ಅನಾಥರು ಎಲ್ಲಾ ಆತ ಹೊರಟು ಹೋದನಲ್ಲ ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದರು. ಅಂತಹ ಔದಾರ್ಯ, ಅಂತಹ ಅಂತಃಕರಣ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಬಳಿಯಿರುತ್ತದೆ—ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಮ್ಮತದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆತನ ಮಗ ವಿಜಿನವಿಹಾರಿ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಾದ ಬಿ.ಎ. ದಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿದಾನೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ ಯಾರ ಚೊತೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಸಂಸ್ಕೃತನಾದ ಮನುಷ್ಯ—ಕೆಟ್ಟ ಚಾಳಿ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ತಂಬಾಕು ಕೂಡ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಸ್ವೇತಾಟವೆಂದರೇನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ಯಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಚಹರೆ. ಆದರೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟನಿಟ್ಟನು ಆತ.

ಅವನ ರೈತರು ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಾಡಿದರು. ಮುದಿಧನಿಯ ಹತ್ತಿರ ಅವರಿಗೆಷ್ಟೋ ರಿಯಾಯಿತಿ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈತನ ಬಳಿ ನೆಪದ ಮೇಲೂ ಕಂದಾಯ,

ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಡಿಕಾಸಾದರೂ ರಿಯಾಯಿತಿ ಸಿಗುವ ಆಸೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಗದಿಯಾದ ದಿನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಯಾಗಕೂಡದು.

ವಿಪಿನವಿಹಾರಿ ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯ ವಹಿವಾಟನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ತನ್ನ ತಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಹಣ ಯಾವುದೂ ಗೊತ್ತುಮಾಡದೆ ಜಮೀನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದ. ಆತನ ಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೆ ಆತನ ಬಳಿ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಏನನ್ನಾದರೂ ಬೇಡಿದರೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ವಿಪಿನವಿಹಾರಿ ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು “ಇದೆಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧದಷ್ಟನ್ನು ಹೀಗೆ ದಿಕ್ಕುಪಾಲು ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ ?” ಎಂದುಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಏನಾದರೊಂದು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಹಠ ತೊಟ್ಟು ಅವನಿಗೆ ಎರಡು ಉಪಾಯಗಳು ಹೊಳೆದವು.

ಒಂದು—ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುವ್ಮನೆ ತಿಂದುಕೊಂಡು ಈ ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯ ವರಮಾನದ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಉಂಡಾಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒದ್ದೊಡಿಸುವುದು. ಅವರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವರು ಮತ್ತು ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಹರು.

ಎರಡನೆಯದು—ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾತಂದಿರ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಅತ್ಯಂತ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಅಭಾವವೆಷ್ಟೋ ಬೆಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ಮಾರ್ಯಾದಸ್ಥರಾದವರು ಆತ್ಮ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆಯಾದುದರಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆ ಕೈಕುಕ್ಕೊಂಡು, ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ, ಆರಾವವಾಗಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಾನೂ ಇದ್ದರೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೇ ಧರಾಳದಿಂದ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಜಮೀನ್‌ನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ವಾಪಸು ಪಡೆಯಲು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ !

ಅದೇ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಿನ್‌ಸಿಪಲ್, ಒಂದು ನಿಯತನನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದ.

ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಜಮೀನ್‌ನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ವಾಪಸು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಲ್ಪಾಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟನು. ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ದಾನದೂಪವಾಗಿ ಗಣಿಸದೆ ಇರುವಂತೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡನ್ನೂ ಮಾಡಿದ.

ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲನು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೂಲಕ ರೈತಾಪಿ ಜನಗಳ ಗೋಳವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ. ಕೆಲವರು ಕಾಶಿಗೇ ಅವನ ಬಳಿಗೇ ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮ ಗೋಳವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡರು. ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲನಾಗ ಮಗನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸ ತಪ್ಪೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ.

ವಿಪಿನವಿಹಾರಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯುತ್ತ “ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಾನಗಳು ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ನಾನಾ ಆದಾಯಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಜಮೀನ್‌ದಾರರಿಗೂ ರೈತಾಪಿ ಜನಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಕೊಡು-ಕೊಳುಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಇದ್ದವು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಹೊಸ ಹೊಸ ಕಾನೂನು ಕಾಯಿದೆಗಳು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದು ಕಾನೂನು ಸಮ್ಮತವಾದ ಕಂದಾಯದಲ್ಲೊಂದು ಅಂಶ ಹೊರತು ನಾಲ್ಕೈದು ವಿಧವಾದ ಬೇರೆ ಆದಾಯಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗೌರವಾಸ್ಪದವಾದ ಅಧಿಕಾರವೂ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇಂತಹ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬರಬೇಕಾದ ವರಮಾನದ ಕಡೆ ನಾನು ಕಠಿಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೋದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಉಳಿಯುವುದೇನಿದೆ ? ಈಗ ರೈತರೂ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾವುದೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಈಗ ಕೇವಲ ಲೇವಾದೇವಿಯ ಸಂಬಂಧವೇ. ದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಯಿತೆಂದರೆ ಕಡೆಗೆ ಬೀದಿಯ ಭಿಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಪಿತೃಗಳ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ವಂಶದ ಗೌರವವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಂತೂ ದೂರದ ಮಾತು.” ಎಂದು ಒಕ್ಕಣೆ ಮಾಡಿದ

ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲ ಕಾಲದ ಬದಲಾವಣೆ ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಬಹಳ ಚಿಂತಿಸಿ “ಈಗಿನ ಹುಡುಗರು ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕೆಲಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮಗಳ ಆ ಪುರಾತನ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಈಗ ನಡೆಯುವುದು ಸುಳ್ಳು. ನಾನೂ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ಕೈಯಡ್ಡಿ ಮಾಡಿದೆ ಅಂದರೆ ಅವರು ‘ನಿನ್ನ ಆಸ್ತಿ ನೀನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಡೆಸು. ನಾವಿದನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ’ ಎಂದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೇನಪ್ಪಾ ಗತಿ ? ಬೇಡಪ್ಪಾ ಬೇಡ ಸದ್ಯ ! ಇರುವಷ್ಟು ದಿನ ಹೇಗೋ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ ಎಂದುಕೊಂಡು ಕಾಲ ಕಳೆದರೆ ಬದುಕಿದ ಹಾಗೆ” ಎಂದುಕೊಂಡ.

೨

ಹೀಗೆಯೇ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಮೊಕದ್ದಮೆ, ತಂಟೆ ತೆರಾಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ವಿಪಿನವಿಹಾರಿ ಜಮೀನ್‌ದಾರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆಯೇ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡಿಟ್ಟ

ಅನೇಕ ರೈತ ಕುಳಗಳು ಭಯ ಭೀತಿಗಳಿಂದ ಅಧೀನತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಕೇವಲ ಮಿರ್ಜಾಬೇಬಿಯ ಮಗ ಅಭಿವದ್ದಿನ್ ವಿಶ್ವಾಸ್ ಎಂಬುವನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಬಗ್ಗಲಿಲ್ಲ

ವಿಪಿನವಿಹಾರಿಯ ಆಕ್ಷೋಶವೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲಿದ್ದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತರಗಳಿಗೇನೋ ಒಂದರ್ಥವಿಡಬಹುದು.

ಆದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹುಡುಗ ಯಾವ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಜಮೀನನ್ನು ಗುತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ಅಲ್ಪ ಗುತ್ತಿಗೆ ದರದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ಮುಸಲ್ಮಾನ ವಿಧವೆಯ ಮಗ, ಗ್ರಾಮದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡಕ್ಕು ಓದುವ ಬರೆಹ ಕಲಿತುಬಿಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇತರರ್ಯಾರನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಮಾಡದಿರುವಷ್ಟು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಬಂದುಬಿಡಬೇಕೇ ಅವನ ತಲೆಗೆ ?

ಹಳೆಯ ಧರ್ಮಗಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇವರುಗಳು ಬಹಳ ಕಾಲ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಾಗಿದ್ದು ಬಂದಿದಾರೆಂದು ವಿಪಿನವಿಹಾರಿ ತನ್ನ ನೌಕರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಈ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾವ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಅವರುಗಳು ಊಹಿಸಲಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಬಹುಶಃ, ಅನಾಥಕ್ಕಾದ ವಿಧವೆ ದಯಾಳುಗಳಾದ ಧರ್ಮಿಯ ಹತ್ತಿರ ಗೋಳಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಕುಣಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಉಪಕಾರ ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ವಿಪಿನನ ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಗ್ರಹ ಈ ದಾನ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನರ್ಹ, ಅಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಎನ್ನಿಸಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಪಿನನು ಇವರುಗಳ ಹಿಂದಿನ ದರಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರಲ್ಲ. ಈಗ ಇವರು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿರುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ದಂಭದಿಂದಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿ ವಿಪಿನ ಇವರಲ್ಲೋ ಸರಳ, ಕನಿಕರ ಹೃದಯದ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಕಳ್ಳತನಮಾಡಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ನೆನೆದ.

ಅಭಿವದ್ದಿನ್ ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಹುಡುಗನೇ. ಅವನಂತೂ “ಪ್ರಾಣವಾದರೂ ಬಿಟ್ಟೇನು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು.

ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆಯೂ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವಂಧವೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿತು.

ಅಭಿವದ್ದಿನ್‌ನ ವಿಧವೆಯಾದ ತಾಯಿ ಮಗನಿಗೆ “ತೋ, ಜಮೀನ್‌ದಾರರೊಡನೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಜಗಳ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಡೋ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅವರ ದಯೆಯಿಂದ ಬಾಕುವೆ ಕಳೆಯಿತು. ಜಮೀನ್‌ದಾರರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡೋ” ಎಂದು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದಳು.

ಅಭಿವದ್ದಿನ್ “ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರುವೆ ನಿನಗಿದೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿದ.

ಮೊಕದ್ದಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವದ್ದಿನ್ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದ. ಕಳೆದುಕೊಂಡಷ್ಟೂ ಅವನ ಹಲ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಅವನ ಸರ್ವಸ್ವೋಸ್ಕರ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಪೂವಾಗಿಡಲು ಸಿದ್ಧವಾದ.

ಮೀರ್ಜಾಬೀಬಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ತಮ್ಮ ತೋಟದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ವಿಪಿನನ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವಾಗ ಬಂದು ಕಂಡಳು. ಮುದುಕಿ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ವಿಪಿನನ ತಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೇವರಿಸಿ “ನೀನು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಕೊಪ್ಪಾ, ಅಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆದು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಪ್ಪಾ ನಮ್ಮ ಅಭಿವನಿಗೆ ಹಾಳು

ಮಾಡಬೇಡ ಕೇವಲ, ನಿನಗೆ ಅದು ಧರ್ಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲವು ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು. ನಾನು ಅವನನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅವನನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನ ಹಾಗೆ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡೋ ತಂದೆ. ನಿನಗೆ ಕೊಳ್ಳೋಗುವಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವಿದೆಯಲ್ಲಾ ? ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂಬಲು ತುಣುಕು ಅವನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವು, ನನ್ನ ದೇವರೂ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

ಮುದಿ ಮುಸಿನ ಅರುಳು ಮರುಳಲ್ಲಿ ಇವಳು ಬಂದು ತನ್ನ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಗೋಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಪಿನನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂತು. “ನೀನು ಹೆಂಗನು. ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಹೋಗು....”ಎಂದುಬಿಟ್ಟು ಆ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದ ವಿಪಿನ.

ಅಲ್ಲಾನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡು ವಿಧವೆ ಮನೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಳು.

೨

ಮೊಕ್ಕವು ತಲ್ಲೂಕು ಕ್ಷೇರಿಯಿಂದ ಸಬ್ ಡಿವಿಜನ್‌ಗೆ, ಸಬ್ ಡಿವಿಜನ್ ಇಂದ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೋರ್ಟಿಗೆ, ಜಿಲ್ಲಾ ಕೋರ್ಟಿನಿಂದ ಹೈಕೋರ್ಟಿನವರೆಗೂ ಹೋಯಿತು. ಒಂದು, ಒಂದೂವರೆ ವರುಷ ಹೀಗೆಯೇ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಅಭಿಮದ್ದಿನ್ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಗಿನವರೆಗೂ ಮುಳಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಪೀಲು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಭಾಗ ಜಯವಾಯಿತು.

ಆದರೇನು, ಈ ಕಡೆ ದಡದ ಮೇಲಿನ ಹಲಿಯಿಂದ ಪಾರಾದನೆಂದಾಗ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೊಸಳೆ ಬಾಯಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

ಅವನ ಸಾಲಗಾರರು ಸಮಯ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಡಿಕ್ರಿಯನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿದರು. ಅಭಿಮದ್ದಿಯ ಸರ್ವಸ್ವವೆಲ್ಲಾ ಹರಾಜಾಗುವ ದಿನ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು.

ಅಂದು ಸೋಮವಾರ, ಸಂತೆಯ ದಿನ. ಸಣ್ಣದೊಂದು ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲೇ ಸಂತೆ ಕೂತಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ತೆಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ, ಕೊಳ್ಳಾಟಗಳು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಸದ್ದು, ಗಲಭೆ ಈ ಆಷಾಢಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಕಾಲ. ಅದರ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಹೆಚ್ಚು ಇಲೀಷ್ ವತ್ಸವೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಿಕ್ಕಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಕವಿದಿವೆ. ಎಷ್ಟೋ ಮಾರಾಟಗಾರರು ಮಳೆಯ ಭಯದಿಂದ ಗಳುಗಳನ್ನು ಹೂತು ಅದರ ಮೇಲೆ ಗೋಣಿಯ ಪಚ್ಚಿಗಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಭಿಮದ್ದೀನನೂ ಸಂತೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಡಿಕಾಸೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈಗಿನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನೊಂದು ಹುಡುಗೋಲನ್ನೂ ಒಂದು ಹಿತ್ತಾಕೆಯ

ಕೊಡವನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾದರೂ ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟು ಹಣ ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆಯೋಣವೆಂದು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ

ವಿಪಿನಬಾಬು ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹವಾ ಸೇವನೆಗೊಂದು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಗಡ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಲಾಠಿ ಹಿಡಿದ ಕಾವಲುಗಾರರೂ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಗುಂಪು, ಗಜಿಬಿಜಿ ನೋಡಿ ಸಂತೆಯನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಹಾಗೇ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಆ ಕುತುಬಂದು

ಸಂತೆಯ ನಡುವೆ ಬಂದು ಗಾಣಿಗೆ ದ್ವಾರಿಯೆಂಬುವನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ಅವನಿಗೆ ಅಂದಾದ ಲಾಭ ನಷ್ಟವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವದ್ದೀನನು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಂದೆಲ್ಲೋ ಬಂದು ಕುಡುಗೋಲನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಲಿಯಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ವಿಪಿನನ ಕಡೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಸಂತೆಯ ಜನ ಎಲ್ಲಿದ್ದವರು ಅಲ್ಲೆಂದೆಲ್ಲೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು ಅವನನ್ನು ಅರ್ಧ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಹಿಡಿದು ಹಾಕಿ ಅವನ ಕೈಲಿದ್ದ ಆಯುಧವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಪೊಲೀಸರ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟುದೂ ಆಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಯಥಪ್ರಾಕಾರ ಮಾರಾಟ, ಕೊಳ್ಳಾಟಗಳು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದುವು.

ವಿಪಿನನಿಗೆ ಈ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಘಟನೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯ. ನಾವು ಬೇಟೆಯಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ ತಾನೇ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪಂಜವೆತ್ತಿ ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದರೆ ಅದರ ಔದ್ಧತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ತಡೆಬಿಡುವು ? ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಬದುಕುಬಿಡುವ ತೋರಿಸಿದ-ಮಗನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಂತೂ ಆಗಲೇಬೇಕು.

ವಿಪಿನನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಾಬರಿಯಾದರು. “ಏನಮ್ಮ ಗತಿ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆದರೆ ! ಎಂಥ ಮಗನಮ್ಮಾ ಇಂಥ ಕೊಲೆಪಾತಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ !” ಎಂದರು. ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವುದು ಖಂಡಿತವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿದರು.

ಈ ಕಡೆ ಅದೇ ದಿನ ಸಂಜೆ ಅನ್ನಹೀನ, ಪುತ್ರಹೀನಳಾದ ವಿಧವೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕತ್ತಲು ಕುದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು.

ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮರೆತು ತಂತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಊಟ, ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಮಲಗಿದರು. ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೇವಲ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸಂಜೆ ಎಲ್ಲಾ ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಇದೊಂದೇ ಹೆಚ್ಚು ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಲು ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಈ ಕತ್ತಲು ಗುಡಿಸಿಲಿನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳಿ ಕಂಡುಬಂದು ಆ ಎಲ್ಲಾ ಪಂಜರು ಮತ್ತು ಅದರ ನಡುವಣ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ, ಹೆದರಿದ ಹೇಣ್ಣು ಹೃದಯ.

೪

ಈ ವಧ್ಯೆ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿವೆ. ನಾಳೆ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಮುಂದೆ ವಿಚಾರಣೆಯ ದಿನ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಿಪಿನನೂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಜಮೀನ್‌ದಾರನು ಎಂದೂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಪಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಪಿನನಿಗೆ ಅದಕ್ಕೇನೂ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಲೆಗೆ ಪಗಡಿ ಧರಿಸಿ, ಅಂಗಿಯ ಗುಂಡಿಗೆ ಗಡಿಯಾರದ ಸರಪಳಿ ತಗುಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮಹಾಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ವಿಪಿನ ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತ.

ಇಂದು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜನ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಈ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮೊಕದ್ದಮೆ ಇನ್ನೇನು ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು ಅನ್ನುವಷ್ಟಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪೊಲೀಸು ಪ್ರಹರಿಯ ಬಂದು ವಿಪಿನಬಾಬುವಿನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ತಿಳಿಸಿದ. ಆತನ ಚುಕ್ಕಿತ್ತಾಗಿ 'ಅಗತ್ಯವಿದೆ' ಎಂದು ಹತ್ತಿರದವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದ.

ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಆಲದ ಮರವೊಂದರ ಕೆಳಗೆ ಅವನ ಮುದಿ ತಂದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ!

ಬರಿಯ ಕಾಲು, ಮೈಮೇಲೊಂದು ನಾಮಾವಳಿ.* ಕೈಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆ, ಕೃತವಾದ, ಆದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಶಾಂತ, ಕರುಣೆಯ ಛಾಯೆ ಹರಡಿದೆ.

ವಿಪಿನ ತನ್ನ ಉದ್ಧೆಯ ಚಾಪಕಾನ್ ಜುಬ್ಬಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂಟಿಲೂನ್‌ಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಸವಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದೆಗೆ ಬಗ್ಗಿ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದ. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಪಗಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಜಾರಿತು. ಗಡಿಯಾರ ಜೇಬಿನಿಂದ ಇಳಿಯಬಿತ್ತು. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೋ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಂದೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿರದ ವಕೀಲರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಾರೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲ "ಇಲ್ಲ, ನಾನೇನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆನೋ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದ.

ವಿಪಿನನ ಅನುಚರರು ಕುತೂಹಲಾವಿಷ್ಟಾದ ಜನರ ಗುಂಪನ್ನು ದೂರ ಅಟ್ಟಿದರು.

ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲ "ಅಭಿಮಾನನ್ನು ಖುಲಾಸೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬಂದೋಬಸ್ತನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು" ಎಂದ.

ವಿಪಿನ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ "ಇದೇನು ಇದು? ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ನೀವು ಕಾತಿಯಿಂದ ಇಷ್ಟು ದೂರ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರಾ ? ಇವನ ಮೇಲೆಕೆ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅನುಗ್ರಹ ಅಂತೀನಿ ?" ಎಂದ.

* ಹರಿನಾಮವನ್ನು ದಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಲಿದಿರುವ ಬಟ್ಟೆ

ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲ “ಅದಲ್ಲ ಯಾಕೋ ಮಗು ? ಆ ಮಾತಿನಿಂದ ನಿನಗೇನು ಲಾಭವಿಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡು” ಎಂದ.

ವಿಪಿನ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. “ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದವರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ರೈತರ ಕಡೆಯಿಂದ ಜಮೀನನ್ನು ವಾಪಸುಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಅವರುಗಳ ಪರವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತು ಕೂಡ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಿರಿ. ಈಗ ಈ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಹುಡುಗನ ಪರವಾಗಿ ನೀವು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ಇವತ್ತು ಇಷ್ಟು ರಾಮಾಯಣ ನಡೆದ ಮೇಲೂ ಕಡೆಗೆ ಅಭಿಮಾನನ್ನು ಮಿಲಿಸಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಅವನ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜಮೀನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಜನಗಳ ಮುಂದೆ ನಾನು ಏನು ಹೇಳಬೇಕು. ನೀವೇ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕೊಡಿಸಿ” ಎಂದ ವಿಪಿನ, ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ.

ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ, ಕಡೆಗೆ ನಡುಗುವ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಜಪ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತ ಎಣಿಸುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಂಪಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ಜನಗಳ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯ ಬರುತ್ತದೆಂದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆನ್ನಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡು. ಅಭಿಮದ್ದಿನ್ ನಿನಗೆ ತಮ್ಮನಾಗಬೇಕೆಂದು—ನನಗೆ ಮಗ ನೆಂದು !”— ಎಂದ.

ವಿಪಿನ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು “ಹಾ....? ಏನೆಂದಿರಿ ? ಮುಸಲ್ಮಾನರವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲೇ ?” ಎಂದ.

ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲ “ಹೌದೋ ಮಗು” ಎಂದ.

ವಿಪಿನ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿದ್ದು “ಆ ಮಾತೆಲ್ಲ ಆಮೇಲಾಗಲಿ, ಈಗ ನೀವು ಮನೆಗೆ ಬನ್ನಿ” ಎಂದ.

ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲ “ಇಲ್ಲವ್ವಾ ಇಲ್ಲ. ನಾನಿನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಘನೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಈಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು ಎನ್ನಿಸುತ್ತೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು.” ಎಂದ ಹೇಳಿ ಮಗನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣೀರು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಮೈನಡುಗುತ್ತಿರಲು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ವಿಪಿನ ಏನು ಹೇಳುವುದು, ಏನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದೇನೂ ತೋಚದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದ, ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂತು—ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ! ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ತನ್ನ ತಂದೆಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ. ಒಂದು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಎನ್ನುವುದು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಇದೇ ಗತಿ—ಎಂದುಕೊಂಡ.

ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ, ಬಡಕಲು ಮೈಯ, ಬಿಳಿಚಿದ ತುಳಿಗುಳುಕು, ಕೆಂಪದಿಂದ ಉರಿಮುವ ಕಣ್ಣುಗಳ ಅಭಿಮಾನ ಇಬ್ಬದ ಪಹರೆಯವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿ

ಕೊಳಕಾದ ಒಂದು ಚಡ್ಡಿ ಬನಿಯನ್ನುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗಡೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಅವನು ವಿಪಿನನ ತಮ್ಮ! ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ವಿಪಿನನಿಗೆ ಬೇಕಾದವರು. ಮೊಕದ್ದಮೆಯನ್ನು ಹೇಗೋ ಮಾಡಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದಾಯಿತು. ಅಭಿವನೂ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆದ. ಆದರೆ ಅದರ ಕಾರಣ ಅವನಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ ಉಳಿದ ಜನರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಮೊಕದ್ದಮೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲ ಬಂದಿದ್ದನೆಂಬ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಹರಡಲು ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೂ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಗುಸುಗುಸು ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಸೂಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಯ ವಕೀಲರುಗಳು ವಿದ್ಯಮಾನವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಮಾನ ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ರಾಮತಾರಾನೆಂಬ ವಕೀಲನನ್ನು ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲನೇ ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಓದಿಸಿ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಅಂತಹವನೂ ಈಗ ಎಂಥ ಸಾಧುವೂ ಕೂಡ, ಸ್ವಲ್ಪ ತನಿಖೆ ಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾನೆಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದ. “ಅವರೊಪ್ಪು ಜಪಮಾಲೆಯೇನಿಸಲಿ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೂ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಉಪ್ಪು ಕಾರ ತಿನ್ನುವ ಶರೀರದವರು.” ಎಂದುಕೊಂಡ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾಧುಗಳಿಗೂ ಸಾಧುಗಳಲ್ಲದವರಿಗೂ ಇಷ್ಟೇ ಭೇದ— ಸಾಧುಗಳೆಲ್ಲ ಕುಟುಂಬ, ಸಾಧುಗಳಲ್ಲದವರು ನಿಷ್ಕುಟುಂಬ ! ಯಾವುದೆಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಲಿ, ಕೃಷ್ಣಗೋಪಾಲನ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ದಯಾ, ಧರ್ಮ, ಮಹತ್ವಗಳೆಲ್ಲ ಬರೇ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ರಾಮತಾರಾ ಸ್ಥಿರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ಒಂದು ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದೆನೆಂದುಕೊಂಡ. ಮತ್ತು ಅದಾವ ತರ್ಕದನುಸಾರವಾಗೋ ಏನೋ, ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದು, ಅದರಿಂದ ಕೃತ್ಯತೆಯ ಭಾರವೂ ಹೆಗಲಮೇಲಿಂದ ಇಳಿದುಹೋಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಹಗುರವೆನ್ನಿಸಿತು, ಹಾಯೆನ್ನಿಸಿತು.

೨೨. ನೋಟ್ ಮಸ್ತಕ

ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತದಿನಿಂದಲೂ ಉಮಾ ಇದೊಂದು ದುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಕಲಿತಳು. ಮನೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ, ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಇದ್ದಲಿನ ಚೂರಿನಲ್ಲಿ ಸೊಟ್ಟು ಸೊಟ್ಟು ಪಂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಟ್ಟು ಸೊಟ್ಟು ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ 'ಸರ, ಗರಗಸ, ಅವನ ಮಗ' ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ದೊಡ್ಡತನ ತಲೆದಿಂಬಿನ ಕೆಳಗೆ 'ಹರಿದಾಸನ ಗುಪ್ತ ಕಥೆ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಅದರ ಹಾಳೆಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ 'ಕೊರಳಹಾರ, ಹಾಡಿನ ಪಾಠ' ಎಂದು ಸೀಸದ ಕಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಗೀಚಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅದು ಸಾಲದೆ ಅವರೊಪ್ಪು ತಂದಿದ್ದ ಹೊಸವರ್ಷದ ಪಂಚಾಂಗದ ಹಾಳೆಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಇವಳ

ಅಕ್ಷಾಭ್ಯಾಸದ ಗುರುತು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿ ಅದರೊಳಗಿನ ತಿಥಿ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದುವು.

ಅಷ್ಟು ದೈನಂದಿನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಖಾತಾಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಜಮಾ ಖರ್ಚಿನ ಅಂಕಿಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೆಲ್ಲಾ 'ಓದುಬರಹ ಕಲಿಯಬೇಕು, ಕುದುರೆಗಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಎಂದು ಬರೆದಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಹೀಗೆ ಅವಳ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಇದುವರೆಗೆ ಯಾವ ತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಕುತೂಹಲದಿಂದ ದಿನ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ದುರ್ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು.

ಉಮಾಳ ಅಣ್ಣ ಗೋವಿಂದಲಾಲ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಧು, ಏನೂ ತಿಳಿಯದವನಂತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನು ಸದಾ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಮಾತು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನ ಬಂಧು ಬಳಗಗಳಾರೂ ಅವನೊಬ್ಬ ಮೇಧಾವಿ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಸಂದೇಹಪಡಲಾಸ್ತುವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನು ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೂ ಅಂತಹ ಆಳವಾದ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವವನೆಂಬ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನು ಬರೆಯುವನು. ಬಂಗಾಳಿಯ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಪಾಠಕರೊಡನೆ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಏಕತೆಯಿತ್ತು.

ಶರೀರ ತತ್ತ್ವ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಂಡಲಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಎಷ್ಟೋ ಗುರುತರವಾದ ಭ್ರಮೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಗೋವಿಂದಲಾಲ ತರ್ಕದ ಅವಲಂಬನೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಆಡಂಬರದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಭಾವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಖಂಡನೆ ಮಾಡಿ ಲೇಖನವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದ.

ಉಮಾ ಒಂದು ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅಣ್ಣನ ಶಾಯಿ ಕುಡಿಕೆ, ಲೇಖನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಲೇಖನದ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ "ಗೋಪಾಲನು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗ. ಅವನಿಗೆ ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ಬರೆದಿಟ್ಟಳು.

ಗೋಪಾಲನೆಂಬುವನು ಗೋವಿಂದಲಾಲನ ಪ್ರಬಂಧದ ವಾಚಕರ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕ್ರಾಂದನೇ, ಅಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಅಣ್ಣನ ಕೋಪಕ್ಕಂತೂ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಂಗಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದ, ಆಮೇಲೆ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಸವೆದುಹೋಗಿದ್ದ ಪೆನ್ನಿಲನ್ನೂ, ತಲೆಯಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೂ ಮಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಲೇಖನಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಚೋಪಾನವಾಗಿ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವಳದೊಂದು ಕರಡು ಕಾಗದದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಕಿತ್ತಿಟ್ಟುಕೊಂಡ.

ಅಮಾನಿತವಾದ ಹುಡುಗಿ ತನಗಾದ ಈ ಅಗಾಧ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಕಾರವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ

ಅರ್ಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಕೋಣೆಯ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೂತ ವ್ಯೂತಕಾಗಿ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಳು.

ಕೋಪದ ಕಾವು ಆರಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಗೋವಿಂದಲಾಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ತಂಗಿಯಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಾಪಸು ಕೊಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಗೆರೆಗಳುಳ್ಳ ಒಳ್ಳೆಯ ರಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಒಂದು ನೋಟು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬಕ್ಷೀಸಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವಳ ಸಂತಾಪವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು.

ಉಮಾಳ ವಯಸ್ಸು ಆಗ ಏಳು ಮಾತ್ರ ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಮಾಳ ತಲೆದಿಂಬಿನ ಕೆಳಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಸದಾ ಕುಕ್ಕುಳಿ ಇಲ್ಲವೇ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ.

ಪಟ್ಟದಾಗಿ ತುರುಬು ಕಟ್ಟಿ ಮನೆಯ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿ ಅವಳನ್ನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಬಾಲಿಕಾ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಊರಿನ ಹೆಣ್ಣುವಕ್ಕು ಕೆಲವರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ, ಕೆಲವರು ಆಸೆಯಿಂದ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ನೋಡಹತ್ತಿದರು.

ಮೊದಲ ವರ್ಷ ಅತಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಹೋದಳು. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟುತ್ತವೆ, ಅದುಣೋದಯವಾಯಿತು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮಲಗುವ ಮನೆಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಓದುವಳು ಮತ್ತು ಬರೆಯುವಳು. ಹೀಗೇ ಅನೇಕ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಳು.

ಎರಡನೆಯ ವರುಷ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಚನೆಗಳೂ ಕಾಣಬರಹತ್ತಿದವು. ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದರೂ, ಸಾರವತ್ತಾದವು. ಆದರೆ ಭೂಮಿಕೆಯಿಲ್ಲ ಉಪಸಂಹಾರವಿಲ್ಲ.

ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಿ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಮತ್ತು ಬಕದ ಕಥೆಯ ಕೆಳಗಡೆ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಕ್ತಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಆ ಪಂಕ್ತಿ ಇಂದಿನ ವಂಗಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರಲ್ಲೂ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೀಗಿತ್ತು ಯಶೀಯನ್ನುಕಂಡರೆ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿ.

ಇದನ್ನೋದಿದೊಡನೆ ಯಾರೂ ನಾನೊಂದು ಬಾಲ್ಯ ಪ್ರಾಯದ ಕಥೆಯೊಂದನ್ನು ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಯಶೀ ಅಂದರೆ ಆ ಕೇರಿಯ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಹನ್ನೊಂದೋ, ಹನ್ನೆರಡೋ ವರ್ಷದ ಪೋರನಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನೆಯ ಹಳೆಯ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ದಾಸಿ, ಅವಳ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಯಶೋದ.

ಆದರೆ ಯಶೀಯ ಬಗ್ಗೆ ಹುಡುಗಿಯ ಮನೋಭಾವವೆಂಥದೆಂದು ಈ ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೆ ದೃಢ ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಂಬುತ್ಕಂಠ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು

ಬರೆಯಲಾಸೆಯಿದ್ದವರು ಈ ನೋಟ್ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆರಡು ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಮಗುಚಿ ಹಾಕಿದ್ದರೆ ಹಿಂದೆ ಬರೆದಿದ್ದ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಾಕ್ಯವೊಂದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ, ಉಮಾಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪದ ಪದಗಳಲ್ಲೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಕಡೆ ಬರೆದಿದ್ದಳು— ಹರಿಯ ಸಂಗಡ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಜೊತೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ಎಂದು (ಹರಿ ಎಂದರೆ ಹರಿಚರಣನಲ್ಲ, ಹರಿದಾಸಿ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸಹಪಾಠಿ). ಅದರ ಮಗ್ಗಲು ಪುಟದಲ್ಲೇ ಅವಳು ಬರೆದಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಹರಿಯಂತಹ ಪ್ರಾಣಿ ಸಖಿ ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿದವಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದರ ಮರುವರುಷ, ಅವಳಿಗೆ ಒಂಬತ್ತು ತುಂಬಿದಾಗ, ಒಂದು ದಿನ ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದ ಓಲಗ ಊದಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಉಮಾಳಿಗೆ ಮದುವೆ. ವರನ ಹೆಸರು ಪ್ರ್ಯಾರೀ ಮೋಹನ. ಗೋವಿಂದಲಾಲನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯಾದ ಲೇಖಕ.

ಮುಖ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಓದು ಬರೆಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೆನ್ನಾಗೇ ಕಲಿತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕತೆ ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಆ ಗ್ರಾಮದ, ಆ ಕೇರಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಶಾಭಾಸಾಗಿರಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಗೋವಿಂದಲಾಲನೂ ಅವನನ್ನು ಅನುಕೂಲಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಉಮಾ ಬನಾರಸೀ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಪುಟ್ಟ ಮೊಗವನ್ನು ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಾಳೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಹೋಗುವಾಗ ಅಮ್ಮ ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು “ಮಗೂ, ಅತ್ತೆಯ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೋ, ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು. ಓದು ಬರಹ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು.” ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದಳು.

ಗೋವಿಂದಲಾಲನು ತುಂಗಿಗೆ “ನೋಡು, ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಬರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಡ. ಅದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಾಗಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹುಪ್ಪಾಡು—ಪ್ರ್ಯಾರೀ ಮೋಹನನ ಲೇಖನದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಲೇಖನ ಓದಿಸಬೇಡ.” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ.

ಹೆಡುಗಿಗೆ ಎದೆ ಡವಡು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತಾನೀಗ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆವೆ ಯಾರೂ ಅವಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು.

ಮತ್ತು ಅಮಾರಾದರೂ ತನ್ನ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ತಪ್ಪೆಂದರೆ ಅಪರಾಧವೆಂದರೆ, ಕೊರತೆಯೆಂದರೆ, ಎಷ್ಟೋ ಬೈಸಿಕೊಂಡು ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟನಂತರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಸರಿಯಾಗಿರಲು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೂ ಓಲಗ ಊದುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಆ ಮುಸುಕು ಮುಚ್ಚಿದ, ಬನಾರಸಿ ಸೀರೆಯುಟ್ಟಿದ್ದ, ಅಲಂಕೃತವಾದ

ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿಯ ನಡುಗುವ ಹೃದಯದ ನಡುವೆ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಜನಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವರಲಿಲ್ಲ.

ಯಶೀ ಕೂಡ ಉಮಾಳ ಸಂಗಡ ಹೋದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಅವಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಉಮಾಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ನೇಹಪರಳಾದ ಯಶೀ ಎಷ್ಟೋ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿ ಉಮಾಳ ಪ್ರಣವಾದ ನೋಟ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಂಗಡ ಕೊಂಡುಹೋಗಿದ್ದಳು. ಈ ನೋಟ ಪುಸ್ತಕ ಉಮಾಳಿಗೆ ತೌರಮನೆಯ ಒಂದು ಅಂಶ. ಅವಳ ಅತಿ ಕ್ಷಣಿಕ ವಾಸದ ಸ್ನೇಹಮಯವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕುರುಹು. ತಂದೆ, ತಾಯಿಯರ ಅಂತಃಕರಣದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಇತಿಹಾಸ ಸೊಟ್ಟು ಪಂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ಕೈಬರೆಹದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದರ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಅವಳ ಇಂದಿನ ಅಕಾಲ ಗೃಹೀಣೀತನದ ನಡುವೆ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಹುಡುಗತನವನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡುವ ಸ್ನೇಹ ಮಧುರವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರುಚಿ.

ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಮೊದಲು ಕೆಲವು ದಿನವೇನೋ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ವಿರಾಮವೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನವಾದ ಮೇಲೆ ಯಶೀ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಅಂದು ಉಮಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆ ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಟೆನ್ನಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ನೋಟ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಅಳುತ್ತಾಳುತ್ತ 'ಯಶೀ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ನಾನು ಅಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಾಸೆ' ಎಂದು ಬರೆದಳು.

ಈಚೆಗೆ ಅವಳ ಚಾರು ಪಾಠದಿಂದ (ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕ) ಮತ್ತು ಬೋಧೋದಯದಿಂದ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಕಲು ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಬಹುಶಃ ಅಂತಹ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಹುಡುಗಿ ಬರೆಯುವ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ರಚನೆಗಳ ನಡುವೆ ಅಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಸೂಚಿಸಿದ ವಾಕ್ಯದ ಅನಂತರವೇ ಮತ್ತೊಂದು ಪಂಕ್ತಿಯೂ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು—'ಅಣ್ಣನೇನಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅವನ ಲೇಖನವನ್ನು ಇನ್ನೆಂದಿಗೂ ಕೆಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ.'

ಉಮಾಳ ತಂದೆ ಮಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಮನೆಗೆ ಕರೆತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಆದರೆ ಗೋವಿಂದಲಾಲನು ಪ್ರಾರೀ ಮೋಹನನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಉಮಾಳನ್ನು ಅವನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡದಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ.

ಗೋವಿಂದಲಾಲನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ, ಈಗ ಉಮಾಳಿಗೆ ಪತಿಭಕ್ತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮಯ. ಅವಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಗಂಡನ ಮನೆಯಿಂದ ಪುರಾತನವಾದ ತೌರುಮನೆಗೆ ಕರೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ

ಗಡಿಬಿಡಿಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಪದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ವಿಡಂಬನದಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದವ ಒಂದು ಸುಂದರ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಮ್ಮತ ತೋರಿ ಎಷ್ಟೋ ವಾಚಕರು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ್ದರು.

ಬೇರೆ ಜನರಿಂದ ಈ ವಿಷಯ ಕೇಳಿ ಉಮಾ ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಳು—
"ಅಣ್ಣಾ ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನೊಂದು ಸಲ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ನಾನು ನಿಮಗಿಂದಿಗೂ ಅಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ."

ಒಂದು ದಿನ ಉಮಾ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಇಂಥದೇ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅರ್ಧವಿಲ್ಲದ ಮಾತನ್ನು ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ನಾದಿನಿ ತಿಲಕ ಮಂಜರಿ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲಗೊಂಡು, ತನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆ ಆಗಾಗ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಾಗಿಲ ಕುಡಿಯಿಂದ ಹಣಿಕೆ ನೋಡಿದಳು. ಅತ್ತಿಗೆ ಏನೋ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ! ನೋಡಿ ಮೂಕಳಾದಳು. ಅವರ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರ ನಡುವೆ ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ಎಂದೂ ಸರಸ್ವತಿಯ ಗೋಪ್ಯ ಸಮಾಗಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳ ತಂಗಿ ಕನಕಮಂಜರಿ—ಅವಳೂ ಬಂದು ಒಂದು ಸಲ ಹಣಿಕೆ ನೋಡಿದಳು.

ಅವಳ ತಂಗಿ ಅನಂಗಮಂಜರಿ—ಅವಳೂ ಹಿಮ್ಮಡಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಬಾಗಿಲ ಕುಡಿಯ ಮೂಲಕ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಉಮಾ ಒಳಗಡೆ ಕೂತು ಬರೆಯುತ್ತ ಬರೆಯುತ್ತ ಹೊರಗಡೆ ಮೂರು ಪರಿಚಿತವಾದ ಕೊರಳುಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಖಿಲ್ ಖಿಲ್ ಎಂಬ ನಗುವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಸಂಗತಿಯೇನೆಂದು ತಿಳಿದು ತಶ್ವಕೂ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬೇಗ ತನ್ನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ನಾಚುಗೆಯಿಂದ, ಭಯದಿಂದ, ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಪ್ಯಾರೀ ಮೋಹನ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಚಿಂತಿತನಾದನು. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಓದು ಬರಹವಾರಂಭವಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ನಾವೆಲು, ನಾಟಕಗಳು ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಆಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಗೃಹಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಿಶೇಷ ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನೊಂದು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವವೊಂದರ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನ ಮತವೇನೆಂದರೆ—ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷಶಕ್ತಿ—ಈ ಉಭಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ದಾಂಪತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ಉದ್ಭವವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಓದುಬರಹದ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಉಡುಗಿಹೋಗಿ ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೊಂದು ಪುರುಷಶಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಒಂದು ಪುರುಷ ಶಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪುರುಷ ಶಕ್ತಿಯ ಘರ್ಷಣವಾಗಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಪ್ರಳಯಶಕ್ತಿಯ

ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶವಾಗಿ ಆಗುವ ದಾಂಪತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ವಿನಾಶದ ಮೂಲಕ ಸುತರಾಂ ಹೆಂಗಸೇ ವಿಧವೆಯಂತಾಗುವಳು. ಅದುವರೆಗೆ ಈ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವಾದ ಮಾಡುವವರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ಯಾರೀ ಮೋಹನ ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಹಾಸ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ “ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪೇಟಾ ತೆರಬೇಕಾಗುತ್ತವು ಬಜಾರಿನಿಂದ ಅಮ್ಮಾವು ತಲೆಗೆ ಪೇಟಾ ಸುತ್ತಿ ಕಿವಿಗೆ ಲೇಖಿನಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತೆ” ಎಂದ

ಉಮಾಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ಯಾರೀ ಮೋಹನನ ಲೇಖಿನವನ್ನು ಅವಳೆಂದೂ ಓದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪರಿಹಾಸ್ಯದ ರಸಭಾವವನ್ನು ಅವಳು ಗ್ರಹಿಸಿ ಆನಂದಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ನಾಚಿಕೊಂಡಳು. ಹುಡುಗಿ ಅವಮಾನದಿಂದ ಭೂಮಿ ಎರಡಾಗಿ ಒಡೆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮುಖ ತೋರಿಸದಂತಾಗಬಹುದೆಂದುಕೊಂಡಳು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ದಿನ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಶರತ್ಕಾಲದ ಮುಂಜಾನೆ ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುಕಿಯು ಗೌರೀದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆಯುವ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಉಮಾ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಆ ಹಾಡನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಶರತ್ಕಾಲದ ಬೆಳಗ್ಗೆಯ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎಳೆತನದ ದಿನಗಳು ನೆನಪಾದುವು. ಅದರೊಡನೆ ಈ ಕರೆಯುವ ಹಾಡನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಖೇದವಾಯಿತು.

ಉಮಾಳಿಗೆ ಹಾಡಲು ಬರದು. ಆದರೆ ಬರೆಯಲು ಕಲಿತಂದಿನಿಂದ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹಾಡು ಕೇಳಿದ ತತ್ಕ್ಷಣ ಅದನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾಡಲು ಬಾರದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು ಅವಳಿಗೆ. ಅಂದು ಆ ಭಿಕ್ಷುಕಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಡು ಹೀಗಿತ್ತು—

*ಪುರವಾಸಿ ಬೋಲೇ,ಉಮಾರ್ ಮಾ,
ತೋರ್ ಹಾರಾ ತಾರಾ ಏಲೋ ಓಯಿ,
ಶುನೇ ಪಾಗಲಿನೀಪ್ರಾಯ್ ಅವನೀ ರಾಣಿ ಧಾಯ್,

* ಹಾಡಿನ ಭಾವಾನುವಾದ

ಊರ ಜನ ಕೂಗಿದರು, ಹೇ ಉಮೆಯ ತಾಯೀ,
ಬಂದಳಿಗೋ ನೋಡು, ನಿನ್ನನಾಲಿದ ಬಾಲೆ,
ಕೇಳಿ ಧಾವಿಸಿದಳಾ ಕಣೆಗೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಹುಚ್ಚರಾಣಿ,
ನನ್ನ ಉಮಳೆಲ್ಲೇ, ಹೇಳೇ ನನ್ನ ಕುಪರಿಯೆಲ್ಲೇ
ಎಂದತ್ತಾ ರಾಣೀ, ಬಂದಳಿಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಾ,
ಬಾರೆನ್ನ ಮಗಳೇ ಬಾರೆನ್ನ ಚಿನ್ನಾ....

ಕುಮೀ, ಉಮಾ, ಬೋಲೇ ಕುಮೀ !

ಕೇಂದೇ ರಾಣೀ ಬೋಲೋ, ಆಮಾರ್ ಉಮಾ ಏಲೇ,
ಏಕ್ ಬಾರ್ ಆಯ್ ಮಾ, ಏಕ್ ಬಾರ್ ಆಯ್ ಮಾ,
ಏಕ್ ಬಾರಾ ಆಯ್ ಮಾ, ಕರೀ ಕೋಲೇ,

ಅಮನೀ ದುಬಾಹ ಪಸಾರೀ, ಮಾಯೇರ್ ಗಲಾ ಧರೀ,

ಅಭಿಮಾನೀ ಕಾಂದೀ ರಾಣೀರೇ ಬೋಲೇ—

ಕುಮೀ ಮೇಯೇ ಬೋಲೇ ಆನತೇ ಗಿಯೇಫಿಲೇ ?

ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಉಮಾಳ ಹೃದಯವುಳ್ಳಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುಕಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಮನಸ್ಸಿಂಗೊಪಾಗಿದ್ದ ಈ ಹಾಡನ್ನು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದಳು.

ತಿಲಕಮಂಜರಿ, ಕನಕಮಂಜರಿ ಮತ್ತು ಅನಂಗಮಂಜರಿ—ಮೂವರೂ ಆ ಬಾಗಿಲ ಕಂಡಿಯಿಂದ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆದು “ಅತ್ತಿಗೇ, ನೀನು ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲಾ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾ ಇದೆ” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

ಆಗ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಉಮಾ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕಾತರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಲೆ, ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡಿರೆ, ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ ! ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ ಕಾಣ್ತೇ. ನೀವು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡಿರೆ—ನಾನಿನ್ನುಮೇಲೆ ಏನೂ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಖಂಡಿತ ಕಣೆ.”—ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದಳು.

ಕಡೆಗೆ ತಿಲಕಮಂಜರಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕದ ಕಡೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ಓಡಿಹೋಗಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಎದ್ದೆದ್ದುಕೊಂಡು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ಮೂವರು ನಾದಿನಿಯರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೊಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಅನಂಗಮಂಜರಿ ಹೋಗಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆದುತಂದಳು. ಪ್ಯಾರೀ ಮೋಹನ ಬಂದು ಗಂಭೀರಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂತ. ಮೋಡಗಳು ಗುಡುಗುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ “ಎಲ್ಲೀ, ಪುಸ್ತಕ ಹೀಗೆ ತಾ” ಎಂದ. ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದನಿಯಿಳಿಸಿ “ಹೂಂ—ಕೊಡು ಇಲ್ಲಿ” ಎಂದ.

ಬಾರೆನ್ನ ಎದೆಗೆ, ಬಂದು ತೋರು ಮೊಗವ.

ಅಲಂಗಿವವೆ ಬಾ ನನ್ನ ಚೆನ್ನಾ !

....ಅಭಿಮಾನದಿ ರೋದಿಸಲು ಕೇಳಿದರು

ರಾಣಿಯರು—

ಎಲ್ಲೇ ನಿನ್ನನಗಲಿದ ಕುವರಿ....ಎಲ್ಲವಳು,

ಕೊಂಡು ತರಲು ಹೋದೆಯಲ್ಲ—ಎಲ್ಲವಳು ?

ಹುಡುಗಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಗಂಡನ ಕಡೆ ಅನುನಯದಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಆಗ ಪ್ಯಾರೀ ಮೋಹನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಹತಾಶಳಾಗಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಒಗೆದು ಎರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೋರಲಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಪ್ಯಾರೀ ಮೋಹನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೆಂಡತಿಯ ಬರೆಹವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಕೇಳಿ ಉಮಾ ನೆಲವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಚೋರಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುದುಡಿಕೊಂಡಳು. ಮೂವರು ನಾದಿನಿಯರೂ 'ಗೊಳ್' ಎಂದು ನಕ್ಕು ನಕ್ಕು ಕೋಲಾಹಲ ಮಾಡಿದರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಉಮಾಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಪುಸ್ತಕ ಕೈಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ಯಾರೀ ಮೋಹನನದೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ಕಂಟಕಿತವಾದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಗ್ರಹವುಳ್ಳ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪುಸ್ತಕವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತಿಬಿಟ್ಟು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವಂಥ ಮಹಾನುಭಾವನಾದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

